Hacettepe Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Müzikoloji Anabilim Dalı

BESTE-İ KADÎM ÂYÎN-İ ŞERÎFLERİN USÛL-ARÛZ VEZNİ İLİŞKİSİ YÖNÜNDEN İNCELENMESİ ve NÜSHA KARŞILAŞTIRMALARI

Zeynep USTA

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2016

BESTE-İ KADÎM ÂYÎN-İ ŞERÎFLERİN USÛL-ARÛZ VEZNİ İLİŞKİSİ YÖNÜNDEN İNCELENMESİ ve NÜSHA KARŞILAŞTIRMALARI

Zeynep USTA

Hacettepe Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Müzikoloji Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2016

KABUL VE ONAY

Zeynep USTA tarafından hazırlanan "Beste-i Kadîm Âyîn-i Şerîflerin Usûl-Arûz Vezni İlişkisi Yönünden İncelenmesi ve Nüsha Karşılaştırmaları" başlıklı bu çalışma, 20. 05. 2016 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Ayten KAPLAN (Başkan)

Prof. Dr. Mehmet Emin GÖKTEPE

Doç. Dr. Cenk GÜRAY

Doç. Burak TÜZÜN

Dr. Ahu KÖKSAL (Danışman)

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Ülkü ÇELİK ŞAVK

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kağıt ve elektronik kopyalarının Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

☐ Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

☐ Tezim/Raporum sadece Hacettepe Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.

☑ Tezimin/Raporumun 2 yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

Zeynep USTA

TEŞEKKÜR

Araştırma sürecinde değerli bilgi ve tecrübeleriyle destek olan hocam ve danışmanım Dr. Ahu KÖKSAL'a; yoğun çalışma temposu içinde vakit ayırarak, değerli fikir ve görüşlerini benden esirgemeyen hocam Dr. Timuçin ÇEVİKOĞLU'na; sabır ve anlayışla her zaman yanımda olan eşim Cem USTA'ya; varlıklarıyla güç veren canım kızlarım Selin USTA ve Pelin USTA'ya sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Zeynep USTA

ÖZET

USTA, Zeynep. *Beste-i Kadîm Âyîn-i Şerîflerin Usûl-Arûz Vezni İlişkisi Yönünden İncelenmesi ve Nüsha Karşılaştırmaları,* Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2016.

Tespit edilebilen en eski Âyîn-i Şerîfler, Beste-i Kadîm olarak adlandırılan Pencgâh, Dügâh ve Hüseynî Mevlevî Âyinleridir. Bestekârları hakkında farklı tevatürler bulunan ve XV. yüzyılın ikinci yarısı veya XVI. yüzyılda bestelendikleri düşünülen Beste-i Kadîmler, meşk yoluyla yüzyıllar sonrasına intikal etmiş yüksek sanat eserleridir. Aktarım şekli dolayısıyla günümüze küçük değişikliklerle gelmiş olan eserlerdeki bu durumu gözlemlemek adına, meşk silsilesinde yer alan farklı üstadlarca yazılmış nota kaynakları üzerinde karşılıklı tahliller yapmaya ihtiyaç vardır. Bu çalışmada, yedi farklı nüshada yer alan Beste-i Kadîmlerin nota ve güfte çeviri-yazımları yapıldıktan sonra, Beste-i Kadîm güftelerinin yazıldığı arûz vezni kalıpları ve kullanılan usûller arasındaki ilişki incelenmiştir. Ayrıca, farklı nüshalarda yer alan Beste-i Kadîmlerde bu ilişkinin uğradığı değişim ve nüshalar arasındaki farklılıklar tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu farklılıklar, ayrıntılı yüzdelik oranlar olarak sunulmuş ve elde edilen bulgular ışığında, gelenekteki yapının genel olarak korunduğu görülmüştür. Nüshalarda az sayıda farklı mısra, kelime, takı veya ek fiil tespit edilmiş; aynı hecelerin usûle bağlı dağılımlarında da bir takım farklılıklar gözlenmiştir. Bu farklılıkların meşkle aktarım sırasında oluştuğu; üstadların farklı vurgulama isteklerinden kaynaklandığı veya matbu nüshalarda, dizgi ve baskı esnasında sehven oluştuğu düşünülmektedir.

Anahtar Sözcükler

Mevlevî Âyini, Nüsha Karşılaştırmaları, Beste-i Kadîm, Güfte, Arûz Vezni, Usûl.

ABSTRACT

USTA, Zeynep. *Analysis of the Beste-i Kadîm Âyîn-i Şerîfs within the Context of Usûl-Arûz Relationship and the Comparison of Manuscripts,* Master's Thesis, Ankara, 2016.

The earliest known *Âyîn-i Şerîfs*, called *Beste-i Kadîms* are *Pencgâh*, *Dügâh* and *Hüseynî* Mevlevî Âyins. There are several different hearsays about the composer(s) of Beste-i Kadîms, thought to be composed in a period later than the second half of the 15th century or in the 16th century. These virtu are inherited from generation to generation for centuries, by *meşk* system. This conveying style brings with some diversifications on âyin and other musical repertory. To observe these variations, it is necessary to compare manuscripts of various masters who belong to the meşk chain. In this study, after translation of the notes and the lyrics of Beste-i Kadîms on seven different manuscripts, the lyrics are analyzed within the context of *usûl* and *arûz* relationship. Additionally, the diversifications about this relationships and the variations among the manuscripts are researched. The detailed ratio analysis of these variations are rendered and in consideration of the findings, it is concluded that the traditional structure is generally conserved. It is identified that, there is a negligible quantity of verse, word, affix or complementary verb difference among the manuscripts; also, there are some variations about the distribution of same syllables related to usûl. Taken together, it is conceivable that the differences might have occured in the course of conveying by means of meşk tradition, or derived from various emphasizing propensities of the masters, or occured inadvertently during typesetting and printing period of the published works.

Key Words

Mawlawi Âyins, Comparison of Manuscripts, Beste-i Kadîm, Lyrics, Arûz Meter, Usûl.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY i

BİLDİRİM ii

TEŞEKKÜR iii

ÖZET iv

ABSTRACT v

İÇİNDEKİLER vi

KISALTMALAR DİZİNİ VE TANIMLAR x

ŞEKİLLER DİZİNİ xii

TABLOLAR DİZİNİ xiii

ŞABLONLAR DİZİNİ xvi

1. GİRİŞ 1

1.1 Problem ve Alt Problemler 15

1.2 Amaç 15

1.3 Önem 16

1.4 İlgili Yayın ve Araştırmalar 16

1.5 Beste-i Kadîm Nüsha ve Kaynak Bilgileri 17

2. YÖNTEM 24

3. NÜSHA KARŞILAŞTIRMALARI 35

3.1 Pencgâh Mevlevî Âyini (Beste-i Kadîm) 35

3.1.1 Birinci Selâm 35

3.1.2 İkinci Selâm 65

3.1.3 Üçüncü Selâm 79

3.1.4 Dördüncü Selâm 147

3.2 Dügâh Mevlevî Âyini (Beste-i Kadîm) 156

3.2.1 Birinci Selâm 156

3.2.2 İkinci Selâm 195

3.2.3 Üçüncü Selâm 212

3.3. Hüseynî Mevlevî Âyini (Beste-i Kadîm) 239

3.3.1 Birinci Selâm 239

SONUÇ 277

KAYNAKÇA 308

EKLER 312

Ek 1: Orijinallik Raporu 312

Ek 2: Etik Kurul İzin Muafiyeti Formu 313

Ek 3: İstanbul Konservatuarı Tasnif ve Tespit Heyeti Tarafından 1934 Yılında Yayımlanmış Olan Türk Musikisi Klasiklerinden, 6. Cilt, 1 Numaralı Mevlevî Âyinleri Neşriyatı'nda Yer Alan Nüshalar 314

Ek 3.1 Pencgâh Mevlevî Âyini (Beste-i Kadîm) 314

Ek 3.1.1 Pencgâh Mevlevî Âyini (Beste-i Kadîm) Güftesi 324

Ek 3.2 Dügâh Mevlevî Âyini (Beste-i Kadîm) 326

Ek 3.2.1 Dügâh Mevlevî Âyini (Beste-i Kadîm) Güftesi 332

Ek 3.3 Hüseynî Mevlevî Âyini (Beste-i Kadîm) 333

Ek 3.3.1 Hüseynî Mevlevî Âyini (Beste-i Kadîm) Güftesi 336

Ek 4: Manisalı Mehmed Dedezâde Mustafa Câzim el-Mevlevî'nin, Galata Mevlevîhânesi Kudûmzenbaşısı Râif Dede'ye Okutturarak Notaya Aldığı Mevlevî Âyinlerini İçeren Âyîn-i Şerîf Mecmuası'nda Yer Alan Nüshalar 337

Ek 4.1 Pencgâh Mevlevî Âyini (Beste-i Kadîm)..... 337

Ek 4.2 Dügâh Mevlevî Âyini (Beste-i Kadîm)..... 348

Ek 4.3 Hüseynî Mevlevî Âyini (Beste-i Kadîm) 357

Ek 5: Emin Dede'nin (Yazıcı) Notaya Aldığı Mevlevî Âyinlerini İçeren Âyîn-i Şerîf Defteri'nde Yer Alan Nüshalar 368

Ek 5.1 Pencgâh Mevlevî Âyini (Beste-i Kadîm)..... 368

Ek 5.2 Dügâh Mevlevî Âyini (Beste-i Kadîm)..... 371

Ek 5.3 Hüseynî Mevlevî Âyini (Beste-i Kadîm) 374

Ek 6: Muallim İsmâil Hakkı Bey (Özkan) Tarafından Notaya Alınan Nüshalar. 375

Ek 6.1 Pencgâh Mevlevî Âyini (Beste-i Kadîm)..... 375

Ek 6.2 Dügâh Mevlevî Âyini (Beste-i Kadîm)..... 383

Ek 6.3 Hüseynî Mevlevî Âyini (Beste-i Kadîm) 390

Ek 7: Abdülkâdir Töre'nin Notaya Aldığı Mevlevî Âyinlerini İçeren 2 Numaralı Defterde Yer Alan Nüshalar..... 398

Ek 7.1 Pencgâh Mevlevî Âyini (Beste-i Kadîm)..... 398

Ek 7.2 Dügâh Mevlevî Âyini (Beste-i Kadîm)..... 409

Ek 8: Abdülkâdir Töre'nin Notaya Aldığı Mevlevî Âyinlerini İçeren 4 Numaralı Defterde Yer Alan Nüshalar..... 419

Ek 8.1 Pencgâh Mevlevî Âyini (Beste-i Kadîm)..... 419

Ek 8.2 Dügâh Mevlevî Âyini (Beste-i Kadîm)..... 426

Ek 8.3 Hüseynî Mevlevî Âyini (Beste-i Kadîm) 428

Ek 9: Saadettin Heper'in Kaleme Aldığı Mevlevî Âyinlerini İçeren Neşriyatta Yer Alan Nüshalar 434

Ek 9.1 Pencgâh Mevlevî Âyini (Beste-i Kadîm)..... 434

Ek 9.2 Dügâh Mevlevî Âyini (Beste-i Kadîm)..... 443

Ek 9.3 Hüseynî Mevlevî Âyini (Beste-i Kadîm) 449

Ek 9.4 Beste-i Kadîm Âyîn-i Şerîflerin Güfteleri 451

KISALTMALAR DİZİNİ VE TANIMLAR

CRN: Câzim Efendi ve Râif Dede Nüshası. Manisalı Mehmed Dedezâde Mustafa Câzim el-Mevlevî'nin, Galata Mevlevîhânesi kudûmzenbaşısı Râif Dede'ye okutturarak notaya aldığı; Ankara Milli Kütüphane Mikrofilm Arşivi, No. A-1381'de, *Âyîn-i Şerîf Mecmu'ası (Notalar)* adıyla mikrofilmi yer alan eserdeki Beste-i Kadîm nüshası.

EN: Emin Dede Nüshası. Emin Dede (Yazıcı) tarafından yazılan ve Süleymâniye Kütüphanesi, Galata Mevlevîhânesi Bölümünde *Âyîn-i Şerîf Defteri (Notalar)* adıyla 122 numaralı demirbaş olarak kayıtlı yazma eserdeki Beste-i Kadîm nüshası.

HN: Heper Nüshası. 1974 yılında Konya Turizm Derneği tarafından yayımlanan ve Saadettin Heper'in kaleme aldığı Mevlevî Âyinlerini içeren neşriyattaki Beste-i Kadîm nüshası.

İHN: İsmâil Hakkı Bey Nüshası. Muallim İsmâil Hakkı Bey (Özkan) tarafından kaleme alınan ve TRT Tarihî Türk Müziği Arşivinde kayıtlı olan Beste-i Kadîm nüshası.

KN: Konservatuar Nüshası. Ali Rıfat Bey (Çağatay), Raûf Yekta Bey, Zekâîzâde Hâfız Ahmed Bey (Irsoy) ve Dr. Suphi Bey'den (Ezgi) oluşan İstanbul Konservatuarı Tasnîf ve Tesbît Heyeti tarafından notaya alınmış olan; içeriğinde bir Mevlevî Na'ti ve üç Mevlevî Âyini bulunan; 1934 yılında yayımlanmış, 6. cilt, 1 numaralı neşriyatta yer alan Beste-i Kadîm nüshası.

TN2: Töre Nüshası 2. Abdülkâdir Töre'nin notaya aldığı Mevlevî Âyinlerini içeren; Süleymâniye El Yazmaları Kütüphanesi, Ekrem Karadeniz Koleksiyonu'nda yer alan *2 Numaralı Defter*'deki Beste-i Kadîm nüshası.

TN4: Töre Nüshası 4. Abdülkâdir Töre'nin notaya aldığı Mevlevî Âyinlerini içeren; Süleymâniye El Yazmaları Kütüphanesi, Ekrem Karadeniz Koleksiyonu'nda yer alan *4 Numaralı Defter*'deki Beste-i Kadîm nüshası.

bk.: Bakınız

G.V: Görülmemiş Vezin

H: Hicrî

M: Milâdî

Mak.: Maksimum

No.: Numara

Ort.: Ortalama

öl. : Ölüm tarihi

Std.: Standart

Bulgu: Araştırma verilerinin çözümlenmesinden çıkarılan bilimsel sonuç, netice.

Düzenek: Çeviri-yazımı yapılan nüshaların alt alta sıralanarak; melodik yapı, usûl ve güfte hece dağılımlarının karşılaştırılabileceği dizekler birleşimi.

Kaynak: Nüshalardaki Beste-i Kadîm Mevlevî Âyinlerinin usûl-arûz vezni ilişkisi yönünden incelendiği kısımda, kaynak olarak kullanılan Timuçin Çevikoğlu'nun doktora tezi.

Kaynak Şablon: Nüshalardaki Beste-i Kadîm Mevlevî Âyinlerinin usûl-arûz vezni ilişkisi yönünden karşılaştırıldığı ve farklılıklarının tespit edildiği; Timuçin Çevikoğlu'nun doktora tezinde yer alan şablon.

Nüsha: Kaynak olarak alınan eserlerde yer alan Beste-i Kadîm Mevlevî Âyini notaları.

Veri: Bir araştırmada sorunun çözümünü sağlamak amacıyla derlenen bilgiler.

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1 Râif Dede'nin Soy Kütüğü ve Mevlevîlik Tarihindeki Önemli Şahsiyetlerle Akrabalığı 23

Şekil 2 Zekâî Dede'nin Yer Aldığı Meşk Silsilesi 23

Şekil 3 Nüsha Karşılaştırma Düzeneği Örneği 24

Şekil 4 Notaların Düzenek ve Nüshalardaki Dizilişine Örnek 25

Şekil 5 Nüshanın Güfte-Çeviri Düzenlemesi Örneği 26

Şekil 6 Nota Üzerinde, Köşeli Parantez [ ] Kullanımı 28

Şekil 7 Nota Altında (Güfte Üzerinde) Köşeli Parantez [ ] Kullanımı 28

Şekil 8 Nota Altında (Güfte Üzerinde) Parantez ( ) Kullanımı 28

Şekil 9 Ölçü üzerinde Çift Satır Nokta ":::" Kullanımı 29

Şekil 10 Düzenekte, Müdahale Edilmesi Uygun Görülmeyen Durum 29

Şekil 11 Şablon Örneği 32

Şekil 12 Hece ve Hece Dağılım Farklılığı Analiz Verilerine İlişkin Fark % ve Mak. Hata Hesaplanması 34

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1 Beste-i Kadîmlerde Yer Alan Manzumelerin Nazım Şekilleri ve Aidiyetleri ile İlgili Dağılım 4

Tablo 2 Pencgâh Mevlevî Âyini'nde (Beste-i Kadîm) Yer Alan Güfte Bölümleri ve Kullanılan Usûl-Arûz Kalıpları ile İlgili Bilgiler 6

Tablo 3 Dügâh Mevlevî Âyini'nde (Beste-i Kadîm) Yer Alan Güfte Bölümleri ve Kullanılan Usûl-Arûz Kalıpları ile İlgili Bilgiler 10

Tablo 4 Hüseynî Mevlevî Âyini'nde (Beste-i Kadîm) Yer Alan Güfte Bölümleri ve Kullanılan Usûl-Arûz Kalıpları ile İlgili Bilgiler 12

Tablo 5 Âyin Nüshalarında Tespit Edilen ve Açıklama Gerektiren Unsurların Düzenek Üzerinde Gösterilme Şekilleri 27

Tablo 6 Pencgâh Mevlevî Âyini, I. Selâm ile İlgili Tespit ve Açıklamalar 56

Tablo 7 Şablon 1 Üzerindeki Hece ve Hece Dağılım Farklılığı Analiz Verileri 58

Tablo 8 Şablon 2 Üzerindeki Hece ve Hece Dağılım Farklılığı Analiz Verileri 61

Tablo 9 Şablon 3 Üzerindeki Hece ve Hece Dağılım Farklılığı Analiz Verileri 64

Tablo 10 Pencgâh Mevlevî Âyini, II. Selâm ile İlgili Tespit ve Açıklamalar 75

Tablo 11 Şablon 4 Üzerindeki Hece ve Hece Dağılım Farklılığı Analiz Verileri 78

Tablo 12 Pencgâh Mevlevî Âyini, III. Selâm ile İlgili Tespit ve Açıklamalar 130

Tablo 13 Şablon 5 Üzerindeki Hece ve Hece Dağılım Farklılığı Analiz Verileri .. 133

Tablo 14 Şablon 6 Üzerindeki Hece ve Hece Dağılım Farklılığı Analiz Verileri .. 135

Tablo 15 Şablon 7 Üzerindeki Hece ve Hece Dağılım Farklılığı Analiz Verileri .. 137

Tablo 16 Şablon 8 Üzerindeki Hece ve Hece Dağılım Farklılığı Analiz Verileri .. 139

Tablo 17 Şablon 9 Üzerindeki Hece ve Hece Dağılım Farklılığı Analiz Verileri .. 141

Tablo 18 Şablon 10 Üzerindeki Hece ve Hece Dağılım Farklılığı Analiz Verileri 143

Tablo 19 Şablon 11 Üzerindeki Hece ve Hece Dağılım Farklılığı Analiz Verileri 145

Tablo 20 Pencgâh Mevlevî Âyini, IV. Selâm ile İlgili Tespit ve Açıklamalar 152

Tablo 21 Şablon 12 Üzerindeki Hece ve Hece Dağılım Farklılığı Analiz Verileri 155

Tablo 22 Dügâh Mevlevî Âyini, I. Selâm ile İlgili Tespit ve Açıklamalar 174

Tablo 23 Şablon 13 Üzerindeki Hece ve Hece Dağılım Farklılığı Analiz Verileri 177

Tablo 24 Şablon 14 Üzerindeki Hece ve Hece Dağılım Farklılığı Analiz Verileri 180

Tablo 25 Şablon 15 Üzerindeki Hece ve Hece Dağılım Farklılığı Analiz Verileri 183

Tablo 26 Şablon 16 Üzerindeki Hece ve Hece Dağılım Farklılığı Analiz Verileri 185

Tablo 27 Şablon 17 Üzerindeki Hece ve Hece Dağılım Farklılığı AnalizVerileri 187

Tablo 28 Şablon 18 Üzerindeki Hece ve Hece Dağılım Farklılığı Analiz Verileri 189

Tablo 29 Şablon 19 Üzerindeki Hece ve Hece Dağılım Farklılığı Analiz Verileri 191

Tablo 30 Şablon 20 Üzerindeki Hece ve Hece Dağılım Farklılığı Analiz Verileri 194

Tablo 31 Dügâh Mevlevî Âyini, II. Selâm ile İlgili Tespit ve Açıklamalar 206

Tablo 32 Şablon 21 Üzerindeki Hece ve Hece Dağılım Farklılığı Analiz Verileri 209

Tablo 33 Şablon 22 Üzerindeki Hece ve Hece Dağılım Farklılığı Analiz Verileri 211

Tablo 34 Dügâh Mevlevî Âyini, III. Selâm ile İlgili Tespit ve Açıklamalar 231

Tablo 35 Şablon 23 Üzerindeki Hece ve Hece Dağılım Farklılığı Analiz Verileri 234

Tablo 36 Şablon 24 Üzerindeki Hece ve Hece Dağılım Farklılığı Analiz Verileri 236

Tablo 37 Şablon 25 Üzerindeki Hece ve Hece Dağılım Farklılığı Analiz Verileri 238

Tablo 38 Hüseynî Mevlevî Âyini, I. Selâm ile İlgili Tespit ve Açıklamalar 262

Tablo 39 Şablon 26 Üzerindeki Hece ve Hece Dağılım Farklılığı Analiz Verileri 265

Tablo 40 Şablon 27 Üzerindeki Hece ve Hece Dağılım Farklılığı Analiz Verileri 267

Tablo 41 Şablon 28 Üzerindeki Hece ve Hece Dağılım Farklılığı Analiz Verileri 270

Tablo 42 Şablon 29 Üzerindeki Hece ve Hece Dağılım Farklılığı Analiz Verileri 272

Tablo 43 Şablon 30 Üzerindeki Hece ve Hece Dağılım Farklılığı Analiz Verileri 274

Tablo 44 Şablon 31 Üzerindeki Hece ve Hece Dağılım Farklılığı Analiz Verileri 276

Tablo 45 Beste-i Kadîmlerde Yer Alan Arûz Kalıpları 278

Tablo 46 Beste-i Kadîmlerde Yer Alan Beyitlerin Bahir, Usûl ve Arûz Kalıplarına Göre Dağılımı 279

Tablo 47 Beste-i Kadîmlerde Yer Alan Rubâîlerde, Mısraların Usûl ve Arûz Kalıplarına Göre Dağılımı 279

Tablo 48 Pencgâh Mevlevî Âyini, Kelime ve Mısra Bazında Nüshaların İncelenmesi ve Tespit Edilen Farklılıklar 283

Tablo 49 Dügâh Mevlevî Âyini, Kelime ve Mısra Bazında Nüshaların İncelenmesi ve Tespit Edilen Farklılıklar..... 287

Tablo 50 Hüseynî Mevlevî Âyini, Kelime ve Mısra Bazında Nüshaların İncelenmesi ve Tespit Edilen Farklılıklar..... 290

Tablo 51 Pencgâh Mevlevî Âyini Analiz Bulguları 294

Tablo 52 Dügâh Mevlevî Âyini Analiz Bulguları 295

Tablo 53 Hüseynî Mevlevî Âyini Analiz Bulguları 296

ŞABLONLAR DİZİNİ

Şablon 1 Pencgâh Mevlevî Âyini, I. Selâm, 1. Şablon 57

Şablon 2 Pencgâh Mevlevî Âyini, I. Selâm, 2. Şablon 59

Şablon 3 Pencgâh Mevlevî Âyini, I. Selâm, 3. Şablon 62

Şablon 4 Pencgâh Mevlevî Âyini, II. Selâm 76

Şablon 5 Pencgâh Mevlevî Âyini, III. Selâm, 1. Şablon 131

Şablon 6 Pencgâh Mevlevî Âyini, III. Selâm, 2. Şablon 134

Şablon 7 Pencgâh Mevlevî Âyini, III. Selâm, 3. Şablon 136

Şablon 8 Pencgâh Mevlevî Âyini, III. Selâm, 4. Şablon 138

Şablon 9 Pencgâh Mevlevî Âyini, III. Selâm, 5. Şablon 140

Şablon 10 Pencgâh Mevlevî Âyini, III. Selâm, 6. Şablon 142

Şablon 11 Pencgâh Mevlevî Âyini, III. Selâm, 7. Şablon 144

Şablon 12 Pencgâh Mevlevî Âyini, IV. Selâm 153

Şablon 13 Dügâh Mevlevî Âyini, I. Selâm, 1. Şablon 175

Şablon 14 Dügâh Mevlevî Âyini, I. Selâm, 1. Şablon (çalışılmış) 178

Şablon 15 Dügâh, I. Selâm, 2. Şablon 181

Şablon 16 Dügâh Mevlevî Âyini, I. Selâm, 3. Şablon 184

Şablon 17 Dügâh Mevlevî Âyini, I. Selâm, 4. Şablon 186

Şablon 18 Dügâh Mevlevî Âyini, I. Selâm, 5. Şablon 188

Şablon 19 Dügâh Mevlevî Âyini, I. Selâm, 6. Şablon 190

Şablon 20 Dügâh Mevlevî Âyini, I. Selâm, 6. Şablon (çalışılmış) 192

Şablon 21 Dügâh Mevlevî Âyini, II. Selâm, 1. Şablon 207

Şablon 22 Dügâh Mevlevî Âyini, II. Selâm, 2. Şablon 210

Şablon 23 Dügâh Mevlevî Âyini, III. Selâm, 1. Şablon 232

Şablon 24 Dügâh Mevlevî Âyini, III. Selâm, 2. Şablon 235

Şablon 25 Dügâh Mevlevî Âyini, III. Selâm, 3. Şablon 237

Şablon 26 Hüseynî Mevlevî Âyini, I. Selâm, 1. Şablon 263

Şablon 27 Hüseynî Mevlevî Âyini, I. Selâm, 2. Şablon 266

Şablon 28 Hüseynî Mevlevî Âyini, I. Selâm, 3. Şablon 268

Şablon 29 Hüseynî Mevlevî Âyini, I. Selâm, 4. Şablon 271

Şablon 30 Hüseynî Mevlevî Âyini, I. Selâm, 5. Şablon 273

Şablon 31 Hüseynî Mevlevî Âyini, I. Selâm, 5. Şablon (çalışılmış)..... 275

1. GİRİŞ

Mevlevî Âyini, Mevlevî tarikatı dergâhlarında gerçekleşen semâ' törenine [1] eşlik amacıyla bestelenmiş olan bir tekke müziği formudur. Formun büyüklüğü itibariyle, bestecileri olan Mevlevî büyüklerinin makam ve usûl hâkimiyetlerini sergiledikleri âyinler, yüksek estetik değer taşıyan sanat eserlerdir. Diğer ilmî çalışmaların yanı sıra, kültür ve sanat alanında dönemlerinin en önemli eğitim ve öğretim merkezleri olan Mevlevîhânelerde pek çok kıymetli sanatçı yetişmiştir. Bu çatı altında yetişen Mevlevî veya Mevlevî muhibbi[2] besteciler dinî müzikte zirve eserler bestelemenin yanı sıra dönemlerinin din dışı müziğini de büyük ölçüde etkilemişlerdir. Bıraktıkları kaynak eserler, besteler ve yetiştirdikleri öğrenciler ile Mevlevîhânelerdeki yüksek müzik eğitiminin delili olan Buhûrîzade Mustafa Itrî Efendi, Kutbünnâyî Osman Dede, Sultan III. Selîm, Hammâmîzâde İsmâîl Dede, Zekâî Dede Efendi, Hüseyin Fahreddin Dede gibi üstadlar geleneksel müziğimizin en önemli yapı taşlarındandır.

Mevlevî semâ' törenleri, 2005 yılında UNESCO tarafından "*İnsanlığın Sözlü ve Somut Olmayan Kültürel Mirasının Başyapıtları*" arasında yer almış (Unesco, 2005), 2008 yılında ise "*İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Temsili Listesi*"ne kaydedilmiştir (SOKÜM, s. 12).

Tespit edilebilen en eski Âyîn-i Şerîfler, *Beste-i Kadîm*[3] olarak adlandırılan Pencgâh, Dügâh ve Hüseynî Mevlevî Âyinleridir[4]. Form büyüklüğünün yanı sıra makamsal işleniş, usûl ve prozodi konularında gerektirdiği hâkimiyet sebebiyle; bestecileri meçhul bu eserlerin, yüksek müzik eğitimi almış, üstün vasıflı üstad veya üstadlar tarafından bestelendikleri muhakkaktır. Bu sanat şaheserleri, notaya almayı gereksiz bulan ve kimi zaman da reddeden bir gelenek çerçevesinde, meşk yoluyla ustadan çırağa aktarılarak günümüze intikal etmiş, nota ile tespitleri yüzyıllar sonra yapılmıştır.

---

[1] Mevlevî literatüründe "mukabele" olarak da geçmektedir.

[2] "*Muhibb: Seven, sevgi besleyen, dost*" (Devellioğlu, s. 672). "*…sikke tekbir ettirip yola giren kişiye denir… Bektâşîliğe intisâbeden, fakat dervişliğe ikrar vermemiş olanlara da aynı söz söylenir*" (Gölpınarlı, 2004, s. 37).

[3] "*Kadîm: Eski*" (Devellioğlu, s. 478).

[4] Çalışmada geçen "Pencgâh Mevlevî Âyini", "Dügâh Mevlevî Âyini" ve "Hüseynî Mevlevî Âyini" ifadeleriyle "Pencgâh Mevlevî Âyini (Beste-i Kadîm)", "Dügâh Mevlevî Âyini (Beste-i Kadîm)" ve "Hüseynî Mevlevî Âyini (Beste-i Kadîm)" kasdedilmektedir.

Beste-i Kadîmlerin bestecileri ve besteleniş tarihleri hakkında sağlam dayanaklar bulunmamaktadır. Konuyla ilgili yazılı bir belge olmadığı için, gelenekte son derece önemli olan sözlü aktarımlar tek kaynak olarak görülmektedir.

Beste-i Kadîmlerin, Abdülkâdir Merâgî (öl. 1435), Merâgi'nin oğlu Abdülazîz, torunu Mahmud veya Molla Câmî (öl. 1492) tarafından bestelendiklerine dair tevatürlerden[5] söz edilmektedir. Tarih ve Türk Müziği araştırmacılarında genel kanaat, eserlerin XV. yüzyılın ikinci yarısından itibaren ve hatta XVI. yüzyılda bestelendikleri yönündedir. Mevlevîler arasında yaygın olan bu tevatürlerden yola çıkılarak yapılan açıklamalar tahminden öteye geçmemektedir (Yektâ ve diğerleri, 1934, 6. cilt-I, s. IV, V; Ezgi, 1933, s.301; Ergun, 1942-43, s.19; Heper, 1974, s. 510; Gölpınarlı, 2006, s. 419).

Mevlevî Müziği araştırmacısı Timuçin Çevikoğlu (Kişisel iletişim, 28.11.2015) ise, Beste-i Kadîmlerin Mevlevîler tarafından semâ toplantılarında icra edilmek üzere bestelenmiş *anonim* eserler olduğunu belirtmekte; bestecilerinin Meragalı Abdülkâdir, oğlu Abdülâziz veya torunu Mahmud olamayacağını; kendilerinin Mevlevî olduğuna dair hiçbir kaynakta, hiçbir bilgi bulunmadığını ifade etmektedir.

Beste-i Kadîmlerin yapısı ve kendilerinden sonra bestelenen Mevlevî Âyinlerine örnek teşkil ettikleri özellikler aşağıda sıralanmıştır:

• Beste-i Kadîmler, mukabeledeki dört selâmın icrasına denk gelecek şekilde, her birine *selâm* adı verilen dört bölümden oluşmaktadır.

Beste-i Kadîmlerin ilki olan Pencgâh Âyîn-i Şerîf 'de dört selâmın tamamı mevcut olup; Dügâh Âyîn-i Şerîf kısmen Pencgâh Âyîn-i Şerîf ile; Hüseynî Âyîn-i Şerîf ise kısmen Dügâh Âyîn-i Şerîf ile ve kısmen Pencgâh Âyîn-i Şerîf ile tamamlanmaktadır[6].

• Tüm selâmları tam olan Pencgâh Âyîn-i Şerîf'te, I. Selâm Devrirevân, II ve IV. Selâmlar Ağır Evfer, III. Selâm'ın ilk bölümü Devrikebîr, ikinci bölümü Aksaksemâî ve üçüncü bölümü ise Yürüksemâî usûlüyle bestelenmiştir[7].

---

[5] "*Tevatür: Bir haberin ağızdan ağza dolaşarak yayılması*" (Devellioğlu, s. 1100).

[6] Bu özellikleriyle Dügâh ve Hüseynî Âyîn-i Şerîfler, daha sonra bestelenmiş olan Âyîn-i Şerîfler için, bir âyinin başka bir âyinden alınan bölümlerle tamamlanabilmesi konusunda örnek teşkil etmişlerdir.

[7] Mevlevîhânelerin faaliyette olduğu dönemde bestelenen ve elde notası bulunan 46 Âyîn-i Şerîf'in çoğunluğunda, I. Selâm'da Devrirevân ve III. Selâm'ın ilk bölümünde Devrikebîr usûllerinin kullanımı konusunda kuvvetli bir temayül

• Pencgâh Âyîn-i Şerîf 'de, selâmların içindeki sözlü bölüm aralarında veya selâmlar arasında saz ve söz terennümleri yer almaktadır. Bu terennümler yalnız saz, yalnız söz veya bu iki terennüm şeklinin birbirini takip ettiği şekilde olabilmektedir[8].

Ayrıca, Pencgâh Âyîn-i Şerîf'te, III. Selâm'ın ilk bölümü sonunda yer alan Aksaksemâî saz terennümü kısmında, Kantemiroğlu'na (öl. 1723) ait olduğu söylenen Pencgâh Sâz Semâîsi'nden bir bölüm yer almaktadır[9].

Cân-ı men, îmân-ı men, yâr-ı men, yâr-ı merâ, yâr zâlim, yâr gülüm, yâr mîrim, ranâ-yı men, zîbâ-yı men, mîr-i men, sultân-ı men, hünkâr-ı men, makbûl-i men gibi ifadeler Beste-i Kadîmlerde kullanılan söz terennümlerindendir. İlaveten, "âh", "yâr", "vây", "amân" ve "dôst" kelimelerinin terennümlerde sıkça kullanıldığı görülmektedir. Ayrıca, Yûnus Emre'ye (öl. 1320-1) ait olan "Yâr yüreğim yâr gör ki neler vâr" mısraı[10] da, bu Âyîn-i Şerîflerde yer alan söz terennümleri arasındadır[11].

• Beste-i Kadîmlerin güfte yapısı; temel olarak, Hz. Mevlânâ'nın tasavvufî düşüncelerini içeren Mesnevî ve ekseriyetle de Dîvân-ı Kebîr'inden alınmış Farsça beyit ve rubâîlerden oluşmaktadır[12]. Güftelerde; ayrıca, Mevlevî ve Mevlevî muhibbi şairlerden Ahmed Eflâkî Dede, Evhadüddîn-i Kirmânî, Molla Câmî ve Ali Şir Nevâî'ye ait olan ve aidiyeti bilinmeyen manzumeler de bulunmaktadır (Tablo 1).

---

vardır. III. Selâm'ın ikinci bölümünde Aksaksemâî; III. Selâm'ın üçüncü bölümünde Yürüksemâî; II ve IV. Selâmlarda Ağır Evfer usûlleri kullanımı ise formun yapısı olarak kalıplaşmıştır (bk. Çevikoğlu, 2010).

[8] Mevlevîhânelerin faaliyette olduğu dönemde bestelenen ve elde notası bulunan 46 Âyîn-i Şerîf'in tümünde III. Selâm'ın ikinci bölümünde yer alan Aksaksemâî saz terennümü kısmı ile III. Selâm'ın üçüncü bölümünde yer alan Yürüksemâî usûlündeki sözlü bölümleri birbirine bağlayan, yine bu usûlle bestelenmiş saz terennümü yerleri sabittir (bk Hatipoğlu, 2010).

[9] Bahsi geçen eser, İstanbul Konservatuarı Neşriyatı tarafından yayımlanan Türk Musikisi Klasiklerinden, 171 numaralı notada Kantemiroğlu'na ait olduğu bilgisiyle yer almaktadır. Âyindeki bu bölüm, Pencgâh Sâz Semâîsi'nin ilk iki hanesinin çeşitlemesi gibidir (Hatipoğlu, 2010, s. 42). Daha sonra bestelenen âyinlerde de çoğunlukla bu kısma farklı bestecilerin saz eserlerinin konulduğu bilinmektedir. Kantemiroğlu'nun bu eseri öncesinde, bu kısımda ne çalındığı bilgisi bulunmamakla beraber, Pencgâh Âyîn-i Şerîf'te tespit edilen bu durumun daha sonra temayül haline geldiği; yapı ve üslûp olarak uygun olması kaydı ile farklı dönem ve bestecilere ait eserlerin âyinlerde bir araya getirilebildiği görülmektedir.

[10] Yûnus Emre'nin bir şiirinin ilk mısraıdır. Mustafa Tatcı tarafından yapılan çalışmada, mısraın bulunduğu 79 No.lu şiirin tespit edildiği "Nüsha ve Varak No.", "Rt. 5 ve DAY. 73" kısaltmaları ile verilmiş olup; nüshalar sırasıyla, "Almanya, Marburg (Staatsbibliothek) Ms. Or. Oct. 2575'de bulunan ve XIV. yüzyılda istinsah edilmiş olan Ritter Nüshası" ile "H 1227 tarihli, Osmanlıca matbu nüsha, Dîvân-ı Âşık Yûnus"dur (bk. Tatcı, 2008, s.102; 2012, s. 55, 183).

[11] Daha sonra bestelenen Âyîn-i Şerîflerin çoğunda bu mısraın değiştirilmiş hali olan "Yâr yüreğim, del ciğerim, gör ki neler vâr - Yâre haber vâr" dizeleri de kullanılmıştır (bk Hatipoğlu, 2010).

[12] Konservatuar neşriyatında yer alan 41 Âyîn-i Şerîf üzerinde yapılan inceleme sonucunda da, kaynağına ulaşılabilen yaklaşık 250 çeşit manzumenin çoğunluğunun Dîvân-ı Kebîr'den alındığı; bunlardan Hz. Mevlânâ'ya nispet edilen 24 manzumenin Bedîuzzaman Furûzanfer'in neşrettiği Külliyyât-ı Şems yâ Dîvân-ı Kebîr'de olmadığı; diğer şairlere ait manzumelerin sayısının ise 33 olduğu belirlenmiştir (Şafak, s. 1).

Tablo 1 Beste-i Kadîmlerde Yer Alan Manzumelerin Nazım Şekilleri ve Aidiyetleri ile İlgili Dağılım[13]

Aidiyet	Nazım Şekli								
	Pencgâh Mevlevî Âyini				Dügâh Mevlevî Âyini			Hüseynî Mevlevî Âyini	
	Mesnevî	Rubâî[1]	Gazel	Bilinmeyen	Rubâî	Gazel	Bilinmeyen	Rubâî	Bilinmeyen
Hz. Mevlânâ	1	1	3		2	2		1	
Ahmed Eflâkî Dede			1			1			
Evhadüddîn-i Kirmânî		1						1	
Molla Câmi			1						
Ali Şir Nevâî						1			
Bilinmeyen		1		3			4		3

[1] Âyîn-i Şerîf'in III. Selâm'ında bulunan "Âşık ki tevâzu…" ile başlayan rubâî, Ebû Saîd-i Ebû'l-Hayr'ın da rubâîleri arasında görülmektedir (bk. Ebû Saîd Ebu'l-Hayr, Rubailer, Kanar, Çev., 2013, s. 128).

[13] Dügâh ve Hüseynî Âyîn-i Şerîfler ile ilgili bilgiler, çalışmada incelenen kısımlarına aittir.

Beste-i Kadîmlerde yer alan manzumelerin nazım şekilleri ve aidiyetlere göre dağılımı incelendiğinde, Hz. Mevlânâ'ya ait 1 mesnevî, 5 gazel ve 4 rubâî[14]; Ahmed Eflâkî Dede'ye ait 1 gazel[15]; Evhadüddîn-i Kirmânî'ye ait 1 rubâî; Molla Câmî ve Ali Şîr Nevâî'ye ait birer gazel ile aidiyeti bilinmeyen 1 rubâî ve (gazel olması ihtimali olan) 8 manzume bulunduğu görülmektedir.

Beste-i Kadîmlerde bulunan güfte bölümleri ve aidiyetleri, nazım şekilleri, kullanılan dil, güftenin yer aldığı eser ve eserdeki konumu, kullanılan arûz kalıbı, ölçüldüğü usûl ve âyinde yer aldığı bölüm ile ilgili bilgiler aşağıda verilmiştir:

[14] Pencgah Âyîn-i Şerîf'te bulunan "Âşık ki tevâzu…" ile başlayan rubâî, Ebû Saîd-i Ebu'l-Hayr'ın (öl. 1049) rubâîleri arasında da görülmektedir. Saîd Nefîsî neşri olan "Sohenân-i Manzûm-i Ebû Saîd Ebû'l-Hayr" (İntişârât-i Kitâbhâne-i Senâî) adlı eserden faydalanılarak yayımlanan Türkçe çeviride, Rubâî No. 240 olarak yer almaktadır (Kanar, Çev., 2013, s. 7, 128).

[15] Âyinlerde aynı olan manzumeler 1 kez değerlendirmeye alınmıştır.

Tablo 2 Pencgâh Mevlevî Âyini'nde (Beste-i Kadîm) Yer Alan Güfte Bölümleri ve Kullanılan Usûl-Arûz Kalıpları ile İlgili Bilgiler[16]

Pencgâh Mevlevî Âyini (Beste-i Kadîm)						
Beyit No.	**Beyitler**	**Nazım Şekli/ Dili/Aidiyeti**	**Eser/Eserdeki Yeri**	**Arûz Kalıbı**	**Usûl**	**Yer Aldığı Bölüm**
1 **2**	Şehbâz-ı Cenâb-ı Zülcelâlest(i) semâ' Ferrâş-ı kulûb-ı ehl-i hâlest(i) semâ' Der mezheb-i münkirân harâmest(i) semâ' Der mezheb-i âşıkân helâlest(i) semâ'	Rubâî/Farsça/ Bilinmiyor		Ahreb, mef'ûlü mefâ'ilün mefâ'îlü fe'ûl	Devrirevân	I. Selâm
3	Sanem-î girîz(i) pâyem geleyim dedî ne-yâmed Meh-i âfitâb(ı)râyem geleyim dedî ne-yâmed	Farsça-Türkçe/ Bilinmiyor		Remel, fe'ilâtü fâ'ilâtün fe'ilâtü fâ'ilâtün		
4 **5**	Âteş ne-zened der dil-i mâ illâ Hû Kûteh ne-küned menzil-i mâ illâ Hû Ger âlemiyân cümle tabîbân bâşend Hallî ne-küned müşkil-i mâ illâ Hû[1]	Rubâî/Farsça/ Evhadüddîn-i Kirmânî	Rubâîler[2] / Rubâî No. 1724	Ahreb, mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlün fa'[3] (1, 2 ve 4. mısra) mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlün fâ'[3] (3. mısra)		
6 **7**	Sîmînzekanâ seng(i)dilâ lâle'izârâ Hoş kün be nigâhî dil-i gamperver-i mâ râ În kâleb-i fersûde ger_ez kûy-i tü dûrest El-kalbü alâ bâbike leylen ve nehârâ[4]	Gazel/Farsça/ Molla Câmî	Dîvân-ı Câmî / 1 ve 2. beyit	Hezec, mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün	Ağır Evfer	II. Selâm
8 **9** **10**	Bişnev_ez ney çün hikâyet mî-küned Ez cüdâyîhâ şikâyet mî-küned[5] Kez neyistân tâ merâ bübrîdeend Ez[6] nefîrem merd_ü zen nâlîdeend Sîne hâhem şerha şerhâ ez firâk Tâ bi-gûyem şerh-i derd-î iştiyâk	Mesnevî/Farsça/ Hz. Mevlânâ	Mesnevî / 1. Defter, 1, 2 ve 3. beyit	Remel, fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	Devrikebîr	III. Selâm/ 1 ve 2

[16] Kaynak şablonlarda yer alan güfteler ve arûz kalıpları göz önüne alınmıştır.

Tablo 2 Pencgâh Mevlevî Âyini'nde (Beste-i Kadîm) Yer Alan Güfte Bölümleri ve Kullanılan Usûl-Arûz Kalıpları ile İlgili Bilgiler (Devamı)

Beyit No.	Beyitler	Nazım Şekli/ Dili/Aidiyeti	Eser/Eserdeki Yeri	Arûz Kalıbı	Usûl	Yer Aldığı Bölüm
11 12	Ey ki hezâr_âferîn bû nice sultân_olur Kûlı olan kîşiler husrev_ü hâkân_olur Her ki bu gün Vêled'ê înanuben yüz sürê[7] Yoksul_isê bây_olur bây_ise sultân_olur	Gazel/Türkçe/ Ahmed Eflâkî Dede	1 ve 12. beyit	Münserih, müfte'ilün fâ'ilün müfte'ilün fâ'ilün	Yürüksemâî	III. Selâm/3
13	Ey kavm-i be hac refte kücâyîd(i) kücâyîd Dildâr[8](ı) hemîncâst(ı) bi-yâyîd(i) bi-yâyîd	Gazel/Farsça/ Hz. Mevlânâ	Dîvân-ı Kebîr / Gazel No. 648, 1. beyit	Hezec, mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün		
14 15	Âşık ki tevâzu' ne-nümâyed çi küned Şebhâ ber-i kûy-î[9] tü ne-yâyed çi küned Ger bûse dihed zülf-i türâ tîre me-şev Dîvâne ki zencîr(i) ne-hâyed çi küned[10]	Rubâî/Farsça/ Hz. Mevlânâ	Dîvân-ı Kebîr / Rubâî No. 713	Ahreb, mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ul		
16 17	Âh güzelin aşkına hâlâtınâ[11] Yandı yürek aşk(ı) harârâtınâ And_içeyim gayrı güzel sevmeyim Tanrı'ya vû Tanrı'nın_âyâtınâ	Türkçe/ Bilinmiyor		Seri', müfte'ilün müfte'ilün fâ'ilün		
18 19	Âh(ı) mine'l-aşk(ı) ve hâlâtihî Ahraka kalbî bi-harârâtihî Mâ nazara'l-aynü ilâ gayriküm Uksimü billâhi ve âyâtihî	Arapça/ Bilinmiyor[12]		Seri', müfte'ilün müfte'ilün fâ'ilün		
20 21 22	Der kûy-i harâbât(ı) merâ aşk(ı) keşân kerd Ân dilber-i ayyâr(ı) merâ dîd_ü nişân kerd Men der pey-i ân dilber-i ayyâr(ı) bi-reftem Ô rûy-i hod_ân lahza zi men bâz(ı) nihân kerd Sultân-ı arefnâk(ı) büdeş mahrem-i esrâr Tâ sırr-ı tecellî-yi ezel cümle beyân kerd	Gazel/Farsça/ Hz. Mevlânâ	Dîvân-ı Kebîr / Gazel No. 643, 1, 2 ve 8. beyit	Hezec, mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün		

Tablo 2 Pencgâh Mevlevî Âyini'nde (Beste-i Kadîm) Yer Alan Güfte Bölümleri ve Kullanılan Usûl-Arûz Kalıpları ile İlgili Bilgiler (Devamı)

Beyit No.	Beyitler	Nazım Şekli / Dili/Aidiyeti	Eser/Eserdeki Yeri	Arûz Kalıbı	Usûl	Yer Aldığı Bölüm
23 **24**	Sultân-ı menî sultân-ı menî Ender[13] dil_ü cân_îmân-ı menî Der men bi-demî men zinde şevem Yek cân çi şeved[14] sad cân-ı menî	Gazel/Farsça/ Hz. Mevlânâ	Dîvân-ı Kebîr / Gazel No. 3137, 1 ve 2. beyit	GV, mef'ûlü mefâ'îlün fe'ilün	Ağır Evfer	IV. Selâm

[1] "*Kaynakta* [Evhadüddîn-i Kirmânî, Rubâîler, Rubâî No. 1724]: *Âteş ne-zened der dil-i mâ illâ û*
Kûteh ne-küned menzil-i mâ illâ û
Ger cümle cihâniyân tabîbem gerdend
Hal mî ne-küned müşkil-i mâ illâ û" (Çevikoğlu, 2010, s. 83).

[2] Eser, Mehmet Kanar tarafından, başta "İstanbul Üniversitesi, FY. 701'de kayıtlı Enîsu't-Tâlibîn ve Celîsu's-Sâlihîn" ve "Süleymâniye Kütüphanesi, Ayasofya, 2910/2'de kayıtlı mecmua" olmak üzere, Evhadüddîn-i Kirmânî'nin rubâîlerinin bulunduğu el yazmaları ve matbu eserlerden derlenerek hazırlanmıştır (Kanar, Çev., 1999, s. 7, 31-50).

[3] "*Rubâîlerde kullanılan Ahreb'in "mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlün fa' " ve "mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlün fâ' " kalıpları birbirinden ayrıdır*" (Aktaran: Çevikoğlu, 2010, s. 90).

[4] Molla Câmî'nin bir gazelinin ilk iki beyti olup, Şems-i Berîlevî neşri olan Külliyyât-ı Dîvân-ı Câmî'de tespit edilmiştir (Şafak, 2011).

[5] "*Kaynakta* [Mesnevî, 1. Defter, 1. beyit]: *Bişnev în ney çün şikâyet mî-küned*
Ez cüdâyîhâ hikâyet mî-küned" (Çevikoğlu, 2010, s. 84).

[6] "*Ez: Der*" (Çevikoğlu, 2010, s. 84).

[7] CRN'de: Sâna direm ey Dedê sanma bizî dünyadê
Nefsi divîn zabt_iden dinde Süleymân_olur.
Ahmed Eflâkî Dede'nin aynı gazelinin 6. beytidir (Gölpınarlı, 2006, s. 434; Uzluk, s. 295-296; Veled Çelebi (İzbudak), H 1341, s. 121). Veled Çelebi, gazelin Eflâkî'ye ait olduğu görüşünü "*İşbu manzûme dahî Hazret-i Eflâkînin olduğu gayet dikkatli muvâzeneden nümâyân olur*" şeklinde ifade etmektedir (Veled Çelebi (İzbudak), H 1341, s. 122). Eflâkî'nin sekiz şiiri üzerinde yaptığı araştırma neticesinde Tavukçu (2002, s.98); şairin, şiirlerin ikisinde "Eflâkî" mahlasını kullandığını; iki şiirde ise kendisine "ey Dedem" şeklinde seslenmesinden "Dede" mahlası da kullanmış olabileceğini; bu hususun Veled Çelebi'nin yukarıdaki görüşünü desteklediğini belirtmektedir.
Gazelin, Kütahya Mevlevîhânesi şeyhlerinden Sâkıp Dede (öl. 1735) ve ayrıca Veled Çelebi (İzbudak) (öl. 1953) tahmisleri de Uzluk tarafından yayımlanmıştır (bk. Uzluk, s. 298-304). Sâkıp Dede'ye ait olan tahmisin, Dede'nin Dîvân'ında da bulunduğunu belirten Uzluk (s. 309); kendisinin ise tahmisi, Edirne Mevlevîhânesi şeyhlerinden Ömer Semahat Dede'nin (öl. 1799) mecmuasından aldığını kaydetmiştir.
Eserlerde: "*Sâna direm iy Dedê sanma divî dünyedê*
Nefsi dîvin zabt iden dinde Süleymân olur" (Gölpınarlı, 2006, s. 434; Uzluk, s. 295-296; Veled Çelebi (İzbudak), H 1341, s. 121).

Tablo 2 Pencgâh Mevlevî Âyini'nde (Beste-i Kadîm) Yer Alan Güfte Bölümleri ve Kullanılan Usûl-Arûz Kalıpları ile İlgili Bilgiler (Devamı)

Dîvâne Mehmed Çelebi'nin Semâ' Töreni'ni anlatan Mesnevî'sinde de "ey Dede" ve "dünyede" redifli beyitler bulunmaktadır (bk. Çevikoğlu, 2013, s. 70-73; Çıpan, 2002, s. 72-78).

[8] "*Dildâr: Ma'şûk*" (Çevikoğlu, 2010, s. 85).

[9] "*ber-i kûy-î: ki be kûy-î*" (Çevikoğlu, 2010, s. 85).

[10] Ebû Saîd-i Ebu'l-Hayr'ın (öl. 1049) rubâîleri arasında da görülmektedir. Saîd Nefîsî neşri olan "Sohenân-i Manzûm-i Ebû Saîd Ebû'l-Hayr" (İntişârât-i Kitâbhâne-i Senâî) adlı eserden faydalanılarak yayımlanan Türkçe çeviride, Rubâî No. 240 olarak yer almaktadır (Kanar, Çev., 2013, s. 7, 128).

Eserde: "*Âşık ki tevâzu' nenumâyed, çi koned?*

Şebhâ ki be kûy-i tu neyâyed, çi koned

Ger bûse dehed zulf-i tu râ rence meşov

Dîvâne ki zencîr nehâyed, çi koned?" (Kanar, Çev., 2013, s. 128).

[11] 16 ve 17 numaralı beyitler, 18 ve 19 numaralı beyitlerin Türkçe'ye aynı vezinle tercümesidir. Gölpınarlı (2006, s. 419), beyitleri kimin tercüme ettiğinin bilinmediğini belirtmektedir.

[12] Gölpınarlı (2006, s. 419), dörtlüğün Hz. Mevlânâ'ya nisbet edildiğini belirtmektedir.

[13] "*Ender: Vender*" (Çevikoğlu, 2010, s. 87).

[14] "*şeved: buved*" (Çevikoğlu, 2010, s. 87).

Tablo 3 Dügâh Mevlevî Âyini'nde (Beste-i Kadîm) Yer Alan Güfte Bölümleri ve Kullanılan Usûl-Arûz Kalıpları ile İlgili Bilgiler[17]

Dügâh Mevlevî Âyini (Beste-i Kadîm)						
Beyit No.	**Beyitler**	**Nazım Şekli/ Dili/Aidiyeti**	**Eser/Eserdeki Yeri**	**Arûz Kalıbı**	**Usûl**	**Yer Aldığı Bölüm**
1 **2**	Aşkast(ı) tarîk_u[1] râh-ı Peygamber-i mâ Mâ zâde-i aşkîm ü aşk mâder-i mâ[2] Ey mâder-i mâ nühüfte der çâder-i mâ Pinhân şüde der[3] tabî'at-î kâfer-i mâ	Rubâî/Farsça/ Hz. Mevlânâ	Dîvân-ı Kebîr/ Rubâî No. 49	Ahreb, mef'ûlü mefâ'ilün mefâ'ilü fe'ul	Devrirevân	I. Selâm
3 **4**	Men bende-i Kur'ânem_eger cân dârem Men hâk-i reh-î Muhammed-î muhtârem Ger nakl(i) küned cüz_în kes_ez güftârem Bîzârem_ez_ô ve zîn sühan bîzârem	Rubâî/Farsça/ Hz. Mevlânâ	Dîvân-ı Kebîr/ Rubâî No. 1173	Ahreb, mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilün fa' (1. mısra), mef'ûlü mefâ'ilün mefâ'ilün fa' (2, 3 ve 4. mısra)		
5	Bâ ânki mî-dânî merâ hergiz ne-mî hânî merâ Hestem segî zîn_âsitân ez der çi mî-rânî merâ	Farsça/ Bilinmiyor		Recez, müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün		
6	Âşık_oldum bilmedim yâr_özgelerlê yâr_imiş Allah_Allâh_âşıkâ buncâ cefâlar vâr_imiş[4]	Gazel/Türkçe/ Ali Şîr Nevâî	Nevâdirü'ş-Şebâb/ 1. beyit[5]	Remel, fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün		
7	Bîvefâ yâr_înçünîn bîrahm_ü sengîndil me-bâş Derd(i)mendân-î tüîm_ez hâl-i mâ gâfil me-bâş	Farsça/ Bilinmiyor		Remel, fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün		
8	Der çemen üftâd_(ı) nâlê[6] bül(i)bül Tâ tü der âyî der_(în)[7] haymê-i gül	Farsça/ Bilinmiyor		Remel, fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün		
9 **10**	Sultân-ı menî sultân-ı menî Ender[8] dil_ü cân_îmân-ı menî Der men bi-demî men zinde şevem Yek cân çi şeved[9] sad cân-ı menî	Gazel/Farsça/ Hz. Mevlânâ	Dîvân-ı Kebîr/ Gazel No. 3137, 1 ve 2. beyit	GV, mef'ûlü mefâ'îlün fe'ilün	Ağır Evfer	II. Selâm
11	Ey âşıkân_ey âşıkân men hâk(i) râ gevher künem Ey[10] mutrıbân_ey mutrıbân deff-î şümâ pür zer künem	Gazel/Farsça/ Hz. Mevlânâ	Dîvân-ı Kebîr/ Gazel No. 1374, 1. beyit	Recez, müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün		

[17] Kaynak şablonlarda yer alan güfte ve arûz kalıpları göz önüne alınmıştır.

Tablo 3 Dügâh Mevlevî Âyini'nde (Beste-i Kadîm) Yer Alan Güfte Bölümleri ve Kullanılan Usûl-Arûz Kalıpları ile İlgili Bilgiler (Devamı)

Beyit No.	Beyitler	Nazım Şekli/ Dili/Aidiyeti	Eser/Eserdeki Yeri	Arûz Kalıbı	Usûl	Yer Aldığı Bölüm
12	Ey şehd(i)nûşîn-î lebet pâk_ez hemê âlûdegî Binşîn ki tâ bâz_îs(i)ted çeşmem zi hûn-pâlûdegî	Farsça/ Bilinmiyor		Recez, müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün	Devrikebîr	III. Selâm/ 1 ve 2
13 **14**	Ey ki hezâr_âferîn bû nice sultân_olur Kûlı olan kîşiler husrev_ü hâkân_olur Her ki bu gün Vêled'ê înanuben yüz sürê[11] Yoksul_isê bây_olur bây_ise sultân_olur[12]	Gazel/Türkçe/ Ahmed Eflâkî Dede	1 ve 12. beyit	Münserih, müfte'ilün fâ'ilün müfte'ilün fâ'ilün	Yürüksemâî	III. Selâm/3

[1] "*u: -i*" (Çevikoğlu, 2010, s. 100).

[2] "*Kaynakta* [Dîvân-ı Kebîr, Rubâî No. 49]: *Mâ zâde-i aşk_u aşk şod mâder-i mâ; güftedeki hâli vezin açısından sorunlu*" (Çevikoğlu, 2010, s. 100).

[3] "*Ez: Der*" (Çevikoğlu, 2010, s. 100).

[4] Nevâdirü'ş-Şebâb'da: Âşık_oldum bilmedim yâr_özgelerlê yâr_imiş
Allah_Allâh_îşk_arâ mundak belâlar bâr_imiş (bk. Karaörs, Çev., 2006, s. 268).
Keskiner (s. 2), benzer redifli bir gazelin Sultan Hüseyin Baykara'nın (öl. 1506) dîvânında da bulunduğunu; Nevâi ve Hüseyin Baykara arasındaki yakınlık göz önüne alınırsa, birbirlerinin gazellerine nazire yazmış olabileceklerini belirtmektedir.
Baykara Dîvânı'nda yer alan ve tahminimizce Keskiner'in sözünü ettiği gazelin matla' beyti: İy köngül ol dil-rûbânıng özge yâri bâr imiş
Veh sanga düşmen bolup ol özgelerge yâr imiş (bk. Yıldırım, 2002, s. 84).

[5] Eserde, beytin tespit edildiği "Nüsha ve Varak No.", "D267a" ve "N70a" kısaltmaları ile verilmiş olup; nüshalar sırasıyla, "Süleymâniye Kütüphanesi, Fatih Kütüphanesi, No. 3886'da kayıtlı, Devâvîn Nüshası" ve "Topkapı Sarayı, Revan Kütüphanesi, No. 805'de kayıtlı, Devâvîn Nüshası"dır (bk. Karaörs, Çev., 2006, s. XXII, 268).

[6] "*Nüshada "nalei", "nâley" okunabilir*" (Çevikoğlu, 2010, s. 101).

[7] "*Vezin parantez içindeki ilâve ile sağlanmıştır*" (Çevikoğlu, 2010, s. 101).

[8] "*Ender: Vender*" (Çevikoğlu, 2010, s. 101).

[9] "*şeved: buved*" (Çevikoğlu, 2010, s. 101).

[10] "*Ey: Vey*" (Çevikoğlu, 2010, s. 101).

[11] CRN'de: Sâna direm ey Dedê sanma bizî dünyadê
Nefsi divîn zabt_iden dinde Süleymân_olur.
Beyit ile ilgili açıklamalar Tablo 2'de, 7 No.lu dipnotta yapılmıştır.

[12] Buradan sonrası Pencgâh Âyîn-i Şerîf'teki "Ey kavm-i be hac..." mısraı ile başlayan beyitten itibaren tamamlanır.

Tablo 4 Hüseynî Mevlevî Âyini'nde (Beste-i Kadîm) Yer Alan Güfte Bölümleri ve Kullanılan Usûl-Arûz Kalıpları ile İlgili Bilgiler[18]

Hüseynî Mevlevî Âyini (Beste-i Kadîm)						
Beyit No.	**Beyitler**	**Nazım Şekli/ Dili/Aidiyeti**	**Eser/Eserdeki Yeri**	**Arûz Kalıbı**	**Usûl**	**Yer Aldığı Bölüm**
1 Âteş ne-zened der dil-i mâ illâ Hû Kûteh ne-küned menzil-i mâ illâ Hû **2** Ger âlemiyân cümle tabîbân bâşend Hallî ne-küned müşkil-i mâ illâ Hû[1]	Rubâî/Farsça/ Evhadüddîn-i Kirmânî	Rubâîler[2]/ Rubâî No. 1724	Ahreb, mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlün fa'[3] (1, 2 ve 4. mısra) mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlün fâ'[3] (3. mısra)	Devrirevân	I. Selâm
3 Sebze-î rânî merâ gülberg-i terî'[4] Şâd(ı)mânem kî resed ender murâd-î hîş velî	Farsça/ Bilinmiyor		Remel, fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün (2. mısra)		
4 İmrûz(i) semâ'est(i) semâ'est(i) semâ' Nûrest(i) şu'â'est(i) şu'â'est(i) şu'â' **5** Ez akl(ı) vedâ'est(i) vedâ'est(i) vedâ' În aşk(ı) metâ'est(i) metâ'est(i) metâ'[5]	Rubâî/Farsça/ Hz. Mevlânâ	Dîvân-ı Kebîr/ Rubâî No. 1046	Ahreb, mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûl		
6 Bîvefâ yâr_înçünîn bîrahm_ü sengîndil me-bâş Derd(i)mendân-î tüîm_ez hâl-i mâ gâfil me-bâş	Farsça/ Bilinmiyor		Remel, fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün		
7 Der çemen üftâd_(ı) nâlê[6] bül(i)bül Tâ tü der âyî der_(în)[7] haymê-i gül[8]	Farsça/ Bilinmiyor		Remel, fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün		

[1] "*Kaynakta* [Evhadüddîn-i Kirmânî, Rubâîler, Rubâî No. 1724]*: Âteş ne-zened der dil-i mâ illâ û*
Kûteh ne-küned menzil-i mâ illâ û
Ger cümle cihâniyân tabîbem gerdend
Hal mî ne-küned müşkil-i mâ illâ û" (Çevikoğlu, 2010, s. 116).

[2] Eser, Mehmet Kanar tarafından, başta "İstanbul Üniversitesi, FY. 701'de kayıtlı Enîsu't-Tâlibîn ve Celîsu's-Sâlihîn" ve "Süleymâniye Kütüphanesi, Ayasofya, 2910/2'de kayıtlı mecmua" olmak üzere, Evhadüddîn-i Kirmânî'nin rubâîlerinin bulunduğu el yazmaları ve matbu eserlerden derlenerek hazırlanmıştır (Kanar, Çev., 1999, s. 7, 31-50).

[3] "*Rubâîlerde kullanılan Ahreb'in "mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlün fa' " ve "mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlün fâ' " kalıpları birbirinden ayrıdır*" (Aktaran: Çevikoğlu, 2010, s. 83).

[4] "*Mısra vezin açısından sorunludur. Hece düştüğü anlaşılan birinci mısraın vezni belirlenememiştir. Nüshada birinci mısraın başındaki "Ger" hecesinin terennüm gibi kullanıldığı, ikinci mısraın Remel, "fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün" olduğu düşünülmektedir*" (Çevikoğlu, 2010, s. 117).

[18] Kaynak şablonlarda yer alan güfte ve arûz kalıpları göz önüne alınmıştır.

Tablo 4 Hüseynî Mevlevî Âyini'nde (Beste-i Kadîm) Yer Alan Güfte Bölümleri ve Kullanılan Usûl-Arûz Kalıpları ile İlgili Bilgiler (Devamı)

[5] "*Kaynakta* [Dîvân-ı Kebîr, Rubâî No. 1046]*: İmrûz semâ'est u semâ'est u semâ'*
Nûrest u şu'â'est u şu'â'est u şu'â'
În işk muşâ'est u muşâ'est u muşâ'
Ez akl vedâ'est u vedâ'est u vedâ'" (Çevikoğlu, 2010, s. 117).

[6] "*Nüshada "nalei", "nâley" okunabilir*" (Çevikoğlu, 2010, s. 117).

[7] "*Vezin parantez içindeki ilâve ile sağlanmıştır*" (Çevikoğlu, 2010, s. 117).

[8] Buradan sonrası "Sultân-ı menî..." mısraı ile başlayan beyitten itibaren Dügâh Âyîn-i Şerîf ve takiben, "Ey kavm-i be hac..." mısraı ile başlayan beyitten itibaren Pencgâh Âyîn-i Şerîf ile tamamlanır.

Beste-i Kadîmlerde, manzumelerin çoğunun Farsça yazıldığı; Arapça ve Türkçe olanların yanı sıra Farsça-Türkçe mülemmâların da yer aldığı görülmektedir. Pencgâh Âyîn-i Şerîf'in güftesini oluşturan 24 beyitten 17'si Farsça (70,83 %), 1'i Farsça-Türkçe (4,17 %), 4'ü Türkçe (16,67 %) ve 2'si Arapça (8,33%) olup âyindeki dil yoğunluğu Farsça'dadır; takiben Türkçe gelmektedir [19].

Manzumelerin selâmlara dağılımı incelenir ise; Pencgâh Âyîn-i Şerîf I. Selâm'da 5 beyit, Dügâh ve Hüseynî Âyîn-i Şerîflerde sekizer beyit; Pencgâh Âyîn-i Şerîf, II. Selâm'da 2 beyit, Dügâh Âyîn-i Şerîf'te 3 beyit; Pencgâh Âyîn-i Şerîf III. Selâm'ın ilk ve ikinci bölümünde 3 beyit, Dügâh Âyîn-i Şerîf'te ise 1 beyit bulunduğu görülmektedir[20]. Bu bilgiler neticesinde, değerlendirmeye alınan selâmlara düşen beyit sayısında, âyinler arasında değişkenlik olabileceği anlaşılmaktadır. Pencgâh Âyîn-i Şerîf, III. Selâm'da 15 ve IV. Selâm'da 2 beyit bulunduğu da göz önüne alınırsa; güfte yoğunluğunun, bu âyinde en çok III. Selâm'da ve ardından I. Selâm'da olduğu gözlenmektedir. Bu dağılım; aynı zamanda, III. Selâm'ın icrasının da daha uzun sürdüğünün göstergesidir[21].

Pencgâh ve Dügâh Mevlevî Âyinlerinde, III. Selâm'ın üçüncü bölümünde, Ahmed Eflâkî Dede'nin Türkçe kaleme aldığı, Sultan Veled'i öven ve "Ey ki hezâr_âferîn bû nice sultân_olur" mısraı ile başlayan iki beyti yer almaktadır[22]. Daha sonra bestelenen tüm Âyîn-i Şerîflerde de bu beyitlerin yerleri sabit kalmış ve Yürüksemâî usûlüyle bestelenmeleri gelenek haline gelmiştir.

Ayrıca, Pencgâh Âyîn-i Şerîf'te IV. Selâm, Dügâh Âyîn-i Şerîf'te ise II. Selâm'da bulunan, Hz.Mevlânâ'nın "Sultân-ı menî sultân-ı menî" mısraı ile başlayan iki beyti, daha sonra bestelenen Âyîn-i Şerîflerin tamamına yakınında IV. ve pek çoğunda da II. Selâmda yer alarak Ağır Evfer usûlüyle bestelenmiştir.

---

[19] Şafak (2011), güftelerin Hz. Mevlânâ'dan alınması temâyülünün ilk dönemlerde, sonraki dönemlere kıyasla o kadar kuvvetli olmadığını belirtmekte; Mevlâna'dan alınan şiirlerin zaman içinde arttığını ve diğer şahıslardan, özellikle Mevlevî büyüklerinden alınan güftelerin azaldığını ifade etmektedir.

[20] Buradaki dağılım ve hesaplamalar, kaynak şablonlarda yer alan verilere dayanarak yapılmıştır (bk. Yöntem, s. 24). Rubâîler, *dûbeyt* olarak değerlendirmeye katılmıştır.

[21] Beste-i Kadîmlerden sonra bilinen en eski âyin olan Bayâtî Âyîn-i Şerîf, form ve süreler konusundaki ilhamını Pencgâh Âyîn-i Şerîf'ten almıştır. Daha sonra bestelenen âyinlerin de; uzunluklar açısından, Bayâtî Âyin'in şemasına uymasıyla bu durum gelenekselleşmiştir (Tanrıkorur, 2011, s. 117).

[22] Bahsi geçen beyitler Ahmed Eflâkî Dede'ye ait bir gazelin 1 ve 12. beyitleridir. Bunlardan "Her ki bu gün Vêled'ê înanuben yüz sürê" mısraı ile başlayan beyit, çalışma kapsamındaki nüshalardan CRN'de "Sâna direm ey Dedê sanma bizî dünyadê - Nefsi divîn zabt_iden dinde Süleymân_olur" şeklinde geçmekte olup aynı gazelin 6. beytidir (Gölpınarlı, 2006, s. 434; Uzluk, s. 295-296; Veled Çelebi (İzbudak), H 1341, s. 121).

1.1 Problem ve Alt Problemler

Bu çalışmada, yedi farklı nüshada yer alan Beste-i Kadîm Âyîn-i Şerîfler, nota ve güfte çevirilerinin ardından; usûl-arûz vezni ilişkisi yönünden incelenmiş, karşılıklı tahlil edilerek nüshalar arası farklılıklar araştırılmıştır. Bu çerçevede aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

Beste-i Kadîmlerde yer alan güftelerin yazıldığı arûz vezni kalıpları ve kullanılan usûller arasındaki ilişki nedir; farklı nüshalarda yer alan Beste-i Kadîm güftelerinin arûz vezni kalıpları ve kullanılan usûller arasındaki ilişki ne ölçüde değişime uğramıştır ve nüshalar arasındaki farklılıklar nelerdir?

Çalışma kapsamında aşağıdaki alt problemlere de yanıt aranmıştır:

1- Nüshalarda yer alan Beste-i Kadîmler arasında güfte bağlamında farklılıklar var mıdır/nasıldır?

2- Farklı üstadlar tarafından notaya alınmış olan Beste-i Kadîmler arasında usûl-arûz vezni ilişkisi yönünden, güftelerin hece dağılımlarında farklılık var mıdır/nasıldır?

3- Aynı üstad tarafından iki ayrı nüshada kaleme alınan Beste-i Kadîmlerin güfteleri arasında farklılık var mıdır ve usûl-arûz vezni ilişkisi yönünden, güftelerin hece dağılımları aynı mıdır/nasıldır?

1.2 Amaç

Beste-i Kadîm adıyla tanınan ve bilinen en eski üç Âyîn-i Şerîf olan Pencgâh, Dügâh ve Hüseynî Mevlevî Âyinlerinin yedi farklı nüsha üzerinde incelendiği çalışmada, nüsha çevirilerinin en doğru şekilde yapılması; nüshaların güfte ve usûl-arûz vezni ilişkisi yönünden karşılıklı tahlili ve ayrıca, nüshalar arası farklılıkların tespiti amaçlanmıştır.

1.3 Önem

Müzik geleneğimiz çerçevesinde, meşk yoluyla ustadan çırağa aktarılarak günümüze ulaşabilen eserlerde gözlemlenen çeşitlilik kayda değerdir. Ancak, müziğimize çeşni ve zenginlik veren bu aktarım şekli kimi makamların yitip gitmesine, kimilerinin farklı isimlerle günümüze ulaşmasına; kimi eserlerin ise unutulmasına sebep olmuştur. Mevlevî Âyini repertuvarını notaya alma girişimlerinden önce, üstadların da bu durumdan kaygı duydukları muhakkaktır.

Sahip oldukları üstün sanatsal değerle müziğimizde son derece önemli başvuru kaynakları olan Mevlevî Âyinleri hakkında yapılan çalışma ve yayınlar oldukça azdır. Âyîn-i Şerifler ile ilgili eski nota kaynakları üzerinde yapılacak inceleme ve karşılaştırmalar, meşkle aktarım sonucunda eserlerde oluşan çeşitliliği gözlemlemek, kaleme alındıkları dönemin müzik anlayışı, üslûbu, makam ve güfte yapıları konularında fikir sahibi olabilmek için son derece önemli görülmektedir.

Bu çerçevede, yazma eserlerden nota ve güfte çeviri-yazımlarının yapıldığı, çeşitli Beste-i Kadîm nüshalarının güfte ve usûl-arûz vezni ilişkisi yönünden incelenerek karşılaştırıldığı bu çalışmanın konuya katkı sağlamasını ümit etmekteyiz.

1.4 İlgili Yayın ve Araştırmalar

Yapılan literatür çalışması, çalışmanın konusuyla doğrudan veya dolaylı olarak ilgisi bulunan 4 tezin varlığını ortaya koymaktadır.

Timuçin Çevikoğlu'nun, 2010 tarihli *Mevlevîhânelerin Faaliyette Olduğu Dönemde Bestelenmiş Mevlevî Âyinlerinin Usûl-Arûz Vezni İlişkisi Yönünden İncelenmesi* başlıklı doktora tezinde Mevlevîhânelerin faaliyette olduğu dönemde bestelenmiş, elde notası bulunan 46 Mevlevî Âyini'nin güfteleri ve arûz vezni kalıpları ile kullanılan usûller arasındaki ilişki incelenmiştir. Âyîn-i Şerîf güftelerindeki hecelerin usûle bağlı hece dağılımları, hazırlanan şablonlar üzerinde gösterilmiş; dağılımlardaki farklılıklara ilişkin düşünceler ve karşılaştırmalar dipnotlarda verilmiş; sayısal değerlere dayalı tespitlerde bulunulmuştur.

Dîdem Başar'ın, 1999 tarihli *XIX. Yüzyıla Kadar Bestelenmiş Mevlevî Âyinlerinin Müzikal Analizi* başlıklı yüksek lisans tezinde, Mevlevî Âyinlerinin tarihçesi ve yapısı hakkında bilgiler verilmekte; XIX. yüzyıla kadar bestelenmiş Mevlevî Âyinleri form, makam, usûl açısından analiz edilmekte ve Âyîn-i Şeriflerdeki usûl-vezin ilişkisi incelenmektedir.

Ayşe Başak İlhan'ın, 2006 tarihli *XIX. Yüzyıla Kadar Olan Mevlevî Âyinlerinde Usûl-Vezin İlişkisi* başlıklı yüksek lisans tezinde, Mevlevî Âyinlerindeki yapı ile birlikte Âyîn-i Şeriflerin usûl, güfte, beste ve makam özellikleri üzerine açıklayıcı bilgiler verilmiş; XIX. yüzyıla kadar bestelenmiş Mevlevî Âyinlerindeki selâmların usûl-vezin ilişkisi ele alınmış ve karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir.

Şirin Karadeniz'in, 2013 tarihli *Mevlevi Ayinlerinin Kompozisyon Açısından İncelenmesi* başlıklı doktora tezinde farklı dönemlerde bestelenen ve aynı makam ailesinden olan Mevlevi Âyinleri seçilerek kompozisyon açısından incelenmiş; eserlerin bestelendiği dönemlerin makam ve perde anlayışları; o zamana kadar kaleme alınmış olan edvar kitaplarındaki tanımlamalar ve eser örnekleriyle karşılaştırılarak ele alınmıştır. Aynı dönemde bestelenen âyinlerde dönemsel besteleme stili olup olmadığını tespit amacıyla; seçilen âyinler, biçim, melodik tekrar ve usûl-vezin kullanımı açısından analiz edilmiştir.

1.5 Beste-i Kadîm Nüsha ve Kaynak Bilgileri

Yapılan detaylı araştırma ve arşiv taraması sonucunda, içeriğinde Beste-i Kadîm[23] nüshalarının bulunduğu yedi kaynak tespit edilmiştir. Çalışmada incelenen Beste-i Kadîm nüsha ve kaynak bilgileri aşağıda verilmiştir[24]:

1. Ali Rıfat Bey (Çağatay), Raûf Yekta Bey, Zekâîzâde Hâfız Ahmed Bey (Irsoy) ve Dr. Suphi Bey'den (Ezgi) oluşan İstanbul Konservatuarı Tasnif ve Tespit Heyeti tarafından 1934 yılında yayımlanmış olan; içeriğinde bir Mevlevî Na'ti ve üç Mevlevî Âyini bulunan; *Türk Musikisi Klasiklerinden*, 6. cilt, 1 numaralı *Mevlevî Âyinleri* neşriyatında

[23] Nüshalarda "Beste-i Atîk" şeklinde de geçebilmektedir.
[24] Tüm nüshaların orijinal görüntüleri Ek 3-9'da verilmiştir.

yer alan 1'er adet Pencgâh Mevlevî Âyini, Dügâh Mevlevî Âyini ve Hüseynî Mevlevî Âyini nüshası. Çalışmada, Konservatuar Nüshası (KN) olarak geçmektedir.

1934-1939 yılları arasında 13 fasikül olarak yayımlanan Mevlevî Âyinleri neşriyatı, günümüzde konuyla ilgili yapılan araştırmaların çoğunluğunda temel başvuru kaynağı olarak kullanılmaktadır.

Neşriyatta eserlerin kimlerden dinlenerek notaya alındığı belirtilmemektedir. Ancak, âyinler genellikle Yenikâpı Mevlevîhanesi mensubu olup, neyzenlik ve neyzenbaşılık da yapan Raûf Yekta Bey ile Yenikapı ve Bahâriye Mevlevîhanelerinde kudûmzenbaşılık yapmış olan Ahmed Irsoy'un hafızalarındakilerdir (Ergun, 1942-43, c.2, s. 636, 637).

Bu iki üstaddan Raûf Yekta Bey (öl. 1935); Zekâî Dede, Bolâhenk Nûri Bey, Atâullah Dede, (Mehmed) Celâleddin Dede ve Hüseyin Fahreddin Dede ile meşk etmiş, çalışmalar yapmıştır. Ney üflemeyi Yenikapı Mevlevîhanesi neyzenbaşısı Cemâl Dede ve Azîz Dede'den öğrenmiştir (Öztuna, 1990, c.2, s. 219). Ahmed Irsoy ise babası Zekâî Dede'nin yanı sıra, Hüseyin Fahreddin Dede ve Ahmed Celâleddin Dede ile meşk etmiş, çalışmalarda bulunmuştur (Ergun, 1942-1943, c.2, sf 649; Öztuna, 1990, c.1, s. 368).

Kaynakta, Batı notası ve Latin harfleri kullanılmıştır.

2. Manisalı Mehmed Dedezâde Mustafa Câzim el-Mevlevî'nin, Galata Mevlevîhânesi kudûmzenbaşısı Râif Dede'ye okutturarak notaya aldığı Mevlevî Âyinlerini içeren; Ankara Milli Kütüphane Mikrofilm Arşivi, No. A-1381'de, *Âyîn-i Şerîf Mecmu'ası (Notalar)* adıyla mikrofilmi bulunan eserde yer alan 1'er adet Pencgâh Mevlevî Âyini, Dügâh Mevlevî Âyini ve Hüseynî Mevlevî Âyini nüshası. Çalışmada, Câzim Efendi ve Râif Dede Nüshası (CRN) olarak geçmektedir.

Künyesindeki bilgiye göre mikrofilminin Mayıs 1958'de hazırlandığı anlaşılan eserin sonunda, Mustafa Câzim el-Mevlevî'nin bir notu bulunmaktadır. Bu nota istinaden eserin Râif Dede'den dinlenerek kaleme alındığı ve H 15 Şaban 1318 / M 8 Aralık 1900'de tamamlandığı anlaşılmaktadır. Elimizdeki kaynakların en eskisi olma özelliğine sahiptir. Mustafa Câzim el-Mevlevî ile ilgili fazla bilgi yoktur. Besteciliği hakkında

fikir sahibi olunabilecek tek eser; çalışmamızda da kullanılan Âyîn-i Şerîf Mecmu'ası'nda yer alan, Hicâzkâr Âyîn-i Şerîf'tir[25].

Mecmuada, Mustafa Câzim el-Mevlevî'nin Âyinleri kendisine okutturduğunu belirttiği Râif Dede (öl.1903), Ergun'un naklettiğine göre (1942-1943, s. 496, 497) çağdaşları içinde en iyi kudûmzenbaşı olarak ünlenmiştir. Âyînleri en doğru şekilde bildiği ve okuduğu belirtilmektedir. Mevlevîlik tarihindeki önemli isimlerin yer aldığı bir soy kütüğüne mensup olan Râif Dede, meşk silsilesindeki konumu itibariyle de en güvenilir kaynaklardandır (bk. Şekil 1).

Kaynakta, sola dönük Batı notası ve eski harfler kullanılmıştır.

3. Emin Dede (Yazıcı) tarafından yazılan ve Süleymâniye Kütüphanesi, Galata Mevlevîhânesi Bölümü'nde *Âyîn-i Şerîf Defteri (Notalar) adıyla* 122 numaralı demirbaş olarak kayıtlı yazma eserde yer alan 1'er adet Pencgâh Mevlevî Âyini, Dügâh Mevlevî Âyini ve Hüseynî Mevlevî Âyini nüshası. Çalışmada, Emin Dede Nüshası (EN) olarak geçmektedir.

Değerli bir ney üstadı ve besteci olarak da bilinen Emin Dede (öl. 1945) âyin repertuarını; Hâfız Hâşim Efendi, Ahmed Irsoy, Râif Dede, Ahmed Celâleddin Dede ve Bolâhenk Nûri Bey ile meşk ederek oluşturmuş ve Galata ve Üsküdar Mevlevîhanelerinde neyzenbaşılık yapmıştır. Neyini Aziz Dede'den öğrenip, Hüseyin Fahreddin ve Hakkı Dedelerden meşk ederek ilerletmiştir. Öğrendiği eserleri aynen muhafaza etmek konusunda son derece itina gösterdiği belirtilmektedir (Ergun, 1942-43, c.2, s. 669; Öztuna, 1990, c.2, s. 492). Üstadın hattat olmasının da getirisiyle, Âyîn-i Şerîfleri kaleme aldığı defterin; güvenilirliğin yanı sıra, son derece özenli ve okunaklı bir kaynak olduğunun da altını çizmek gerekir.

Kaynakta, Hamparsum nota yazısı ve eski harfler kullanılmıştır.

4. Muallim İsmâil Hakkı Bey (Özkan) tarafından notaya alınan ve TRT *Tarihî Türk Müziği Arşivi*'nde 292-3 Defter-Eser Numarası'yla kayıtlı[26] 1 adet Pencgâh Mevlevî

[25] Daha önce Konservatuar tarafından neşredilmeyen ve Abdülkâdir Töre'nin koleksiyonunda bulunduğu belirtilen (Ergun, 1942-43, s.637) Mustafa Câzim el-Mevlevî'nin Hicazkâr Âyîn-i Şerîf'inin tıpkıbasımı ve çeviri notaları için bk. Çevikoğlu ve Karaismailoğlu, 2009, s.11-57.
[26] http://www.trtkulliyat.com/application/details?itemId=10057

Âyini, 292-8 Defter-Eser Numarası'yla kayıtlı[27] 1 adet Dügâh Mevlevî Âyini ve 292-12 Defter-Eser Numarası'yla kayıtlı[28] 1 adet Hüseynî Mevlevî Âyini nüshası[29]. Çalışmada, İsmâil Hakkı Bey Nüshası (İHN) olarak geçmektedir.

Türk Müziği'ne önemli hizmetleri bulunan İsmâil Hakkı Bey (öl. 1927), çok sayıda öğrenci yetiştirmiş bir hoca ve verimli bir bestecidir. Ölümünden sonra arşivinde bulunan dökümanlar, dönemin TRT Müdürü Cüneyt Orhon tarafından İsmâil Baha Sürelsan'a tespit ettirilmiş ve TRT Müzik Dairesi Başkanlığı'nca, 1972 yılında, üstadın torunu Güneş Yağlı'dan satın alınmıştır. Eserlerin sayımı ve sınıflandırmasının 1986'dan sonra yapıldığı koleksiyonda, mükerrerler dışında 8848 olmak üzere, toplam 13103 eser bulunmaktadır. Basılı eserlerin haricinde hemen hepsi İsmâil Hakkı Bey'in el yazısıyla yazılmış olan koleksiyonda bulunan pek çok eser; üstadın vereceği konserler veya öğrencileri için olsa gerek, birden fazla nüsha yazılarak çoğaltılmıştır (Özalp, 1993, s. 13, 14; Uslu, 2008, s. 155, 167, 168). Koleksiyonda yer alan Mevlevî Âyinleri ile ilgili dökümanlar, son derece önemli bulunmakta olup; kaynak üzerinde daha yoğun çalışma ve incelemelerin yapılması gerektiği düşünülmektedir.

Nüshalarda, sola dönük Batı notası ve eski harfler kullanılmıştır.

5. Abdülkâdir Töre'nin notaya aldığı Mevlevî Âyinlerini içeren; Süleymâniye El Yazmaları Kütüphanesi, Ekrem Karadeniz Koleksiyonu'nda bulunan 4 numaralı defterde yer alan 1'er adet Pencgâh Mevlevî Âyini, Dügâh Mevlevî Âyini ve Hüseynî Mevlevî Âyini nüshası. Çalışmada, Töre Nüshası 4 (TN4) olarak geçmektedir.

Kaynakta, sola dönük Batı notası ve eski harfler kullanılmıştır.

6. Aynı koleksiyonda bulunan, Abdülkâdir Töre'ye ait 2 numaralı defterde yer alan 1'er adet Pencgâh Mevlevî Âyini ve Dügâh Mevlevî Âyini nüshası da içerdikleri farklılıklar kayda değer görüldüğünden çalışmaya dâhil edilmiştir. Çalışmada, Töre Nüshası 2 (TN2) olarak geçmektedir.

---

[27] http://www.trtkulliyat.com/application/details?itemId=10111
[28] http://www.trtkulliyat.com/application/details?itemId=10160
[29] Arşivde yer alan, İsmâil Hakkı Bey'e ait 51-4 Defter-Eser Numaralı (http://www.trtkulliyat.com/application/details?itemId=2953) Pencgâh Mevlevî Âyini; 278-3 Defter-Eser Numaralı (http://www.trtkulliyat.com/application/details?itemId=12387) ve 65-18 Defter-Eser Numaralı (http://www.trtkulliyat.com/application/details?itemId=3760) Dügâh Mevlevî Âyinleri ve 51-3 Defter-Eser Numaralı (http://www.trtkulliyat.com/application/details?itemId=2951) Hüseynî Mevlevî Âyini nüshaları da karşılaştırmalı olarak incelenmiş; ancak, aralarında önemli bir fark gözlenmemiştir. 292-3, 292-8 ve 292-12 Defter-Eser Numaralı Beste-i Kadîmlerin çalışmaya dâhil edilmek üzere tercih edilme sebebi, "Terennüm" bölümlerinin tam olmasıdır.

Kanun, keman, ney dersleri alarak müziğe başlayan Abdülkâdir Töre, tasavvuf ilmine ilgisi dolayısıyla çağının ilim adamlarının derslerine de devam etmiştir. Değerli üstadlardan zâkirlik ve hanendelik öğrenen Töre, dinî ve dindışı pek çok eser bestelemiştir. Döneminin önemli müzik hocalarından olan Töre; ayrıca, müzikoloji alanıyla da ilgilenmiştir. Nazariyat konusunda Raûf Yekta, Suphi Ezgi ve Sâdeddin Arel'den önce çalışmalar yapan Töre'nin notları, öğrencisi Ekrem Karadeniz tarafından derlenmiş; 1981 yılında Türkiye İş Bankası'nın girişimleriyle kitap olarak yayımlanmıştır. Abdülkâdir Töre'nin büyük emekle oluşturduğu Türk Müziği nota koleksiyonunda yer alan eserlerden, özellikle dinî müzikle ilgili olanları, konuyla ilgili araştırmalarda önemli kaynaklar arasında görülmektedir. Üstadın vefatıyla (1946), yazma ve matbu eserlerden oluşan koleksiyonu öğrencisi Ekrem Karadeniz'e intikal etmiş; Karadeniz'in ölümünden (1981) sonra ise koleksiyon, ailesi tarafından 1983 yılında Süleymâniye Kütüphanesi'ne bağışlanmıştır (Karadeniz, 1984, s. VII, X, XI, XIII; Öztuna, 1990, c.2, s. 401; Özcan, 2012, c.41, s. 279).

Kaynakta, sola dönük Batı notası ve eski harfler kullanılmıştır.

7. 1974 yılında Konya Turizm Derneği tarafından yayımlanan ve Saadettin Heper'in kaleme aldığı Mevlevî Âyinlerini içeren neşriyatta yer alan 1'er adet Pencgâh Mevlevî Âyini, Dügâh Mevlevî Âyini ve Hüseynî Mevlevî Âyini nüshası. Çalışmada, Heper Nüshası (HN) olarak geçmektedir.

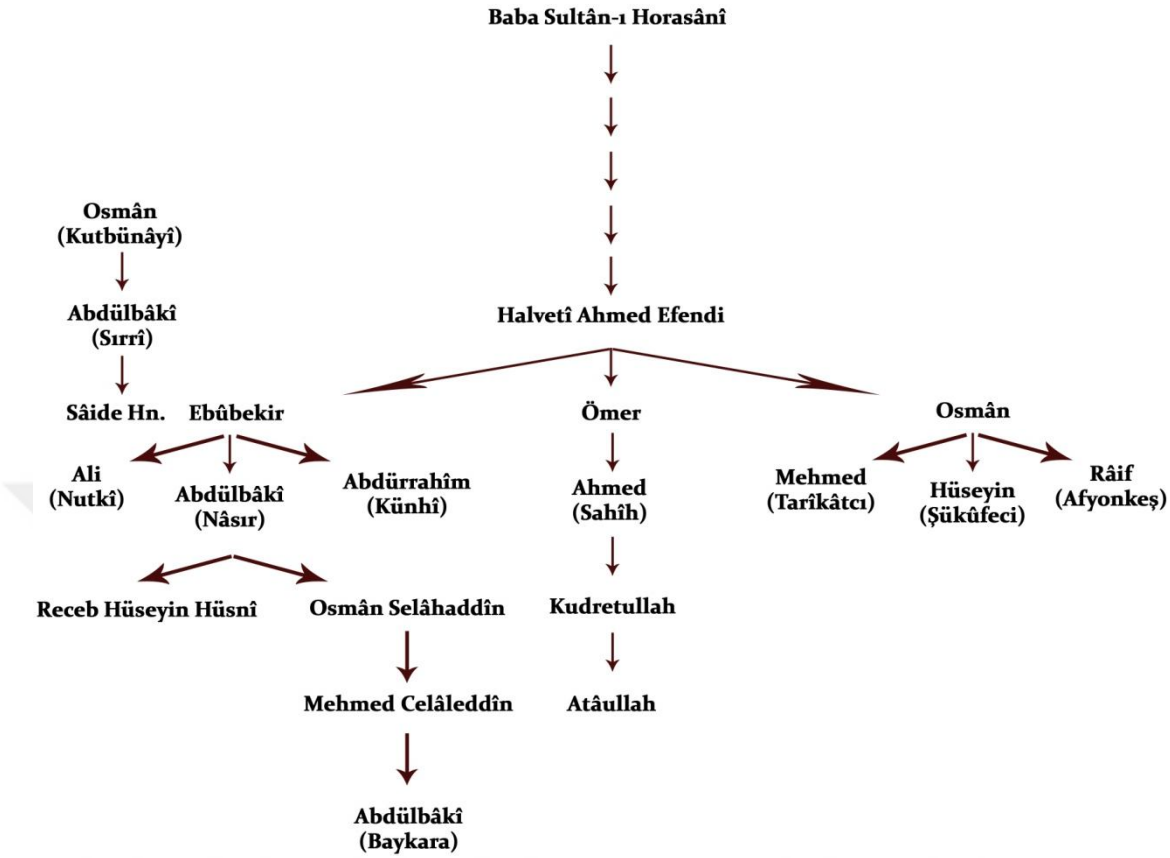
Geleneksel meşk sistemi içerisinde yetişmiş olan Saadettin Heper (öl. 1980), Ahmed Irsoy ile meşke başlamış olup, kendisinden 30 âyinle birlikte dinî ve din dışı olmak üzere 1000'e yakın eser geçmiştir. Galata ve Bahâriye Mevlevîhaneleri neyzenbaşısı Hakkı Dede'den ney dersleri almıştır. Neyzen Emin Dede, Raûf Yekta ve Ahmed Avni Konuk ile çalışma imkânı bulan Heper, pek çok öğrenci yetiştirmiştir (Özalp, 2000, c. 2, s. 239). Çalışmamızda kullandığımız kaynak, Hz. Mevlânâ'nın 700. vuslat yıldönümü hatırası olarak düşünülmüş ve Konya Turizm Derneği'nce 1974'te yayımlanmıştır. Önsözünde, 6 ay gibi kısa bir sürede tamamlandığı belirtilen eserde; âyinler yazılırken Zekâîzâde Ahmed Irsoy, Raûf Yekta, Neyzen Emin Dede ve Ahmet Avni Bey'den (Konuk) istifade edildiği; tespit edilen birtakım ufak üslup ve nağme farklılıklarının sentezlenerek Âyîn-i Şerîflerin notaya alındığı ifade edilmektedir (Heper, 1974, III).

Kaynakta, Batı notası ve Latin harfleri kullanılmıştır.

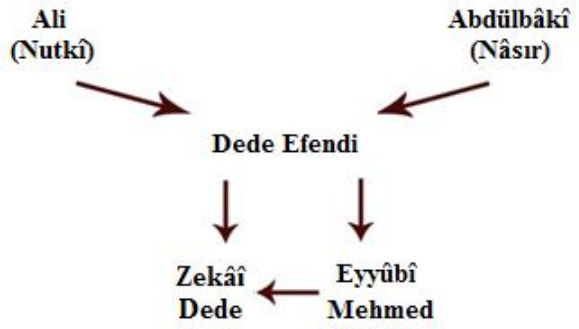
Müzik geleneğimiz itibariyle, meşk yoluyla ustadan çırağa aktarım, icrada verdiği yorum özgürlüğü ile eserlerin nesilden nesile çeşitlenmesine vesile olmuştur. Notaya almayı gereksiz bulan ve kimi zaman reddeden bu gelenek; eserlerin sık tekrarlanmaması, eserleri bilenlerin sayısının azlığı veya aktarımdaki yetersizlik gibi sebeplerle çoğunun zaman içinde kaybolmasına sebep olmuştur. Bu durumun farkında olan üstadlar, unutulması kaygısıyla veya öğrencilerine icrayı hatırlatma amacıyla eserleri notaya alma girişiminde bulunmuşlardır. Çalışmamızda incelenen nüshaların da bu gelenekçi çerçevede değerlendirilerek, yazılanların icra notası olmadığının altını çizmek gerekir.

Yukarıda yapılan açıklamalardan, üstadların genel olarak Âyîn-i Şerîfleri Zekâî Dede'nin bizzat kendisi, oğlu Ahmed Irsoy veya diğer öğrencileri ile meşk ettikleri anlaşılmaktadır. Râif Dede ve Zekâî Dede'nin meşk silsilesindeki yerleri incelendiğinde, Râif Dede'nin Mevlevîlik tarihindeki önemli kişilerle akrabalığı olduğu (bk. Şekil 1); Zekâî Dede'nin hocası Dede Efendi'nin de, Râif Dede'nin akrabalarından Ali Nutkî ve Abdülbâki Nâsır Dedelerden meşk ettiği görülmektedir (bk. Şekil 2).

Şekil 1 "Râif Dede'nin Soy Kütüğü ve Mevlevîlik Tarihindeki Önemli Şahsiyetlerle Akrabalığı" (Çevikoğlu, 2015)

Şekil 2 Zekâî Dede'nin yer aldığı meşk silsilesi (Öztuna, 1990, c.1, s. 394)

2. YÖNTEM
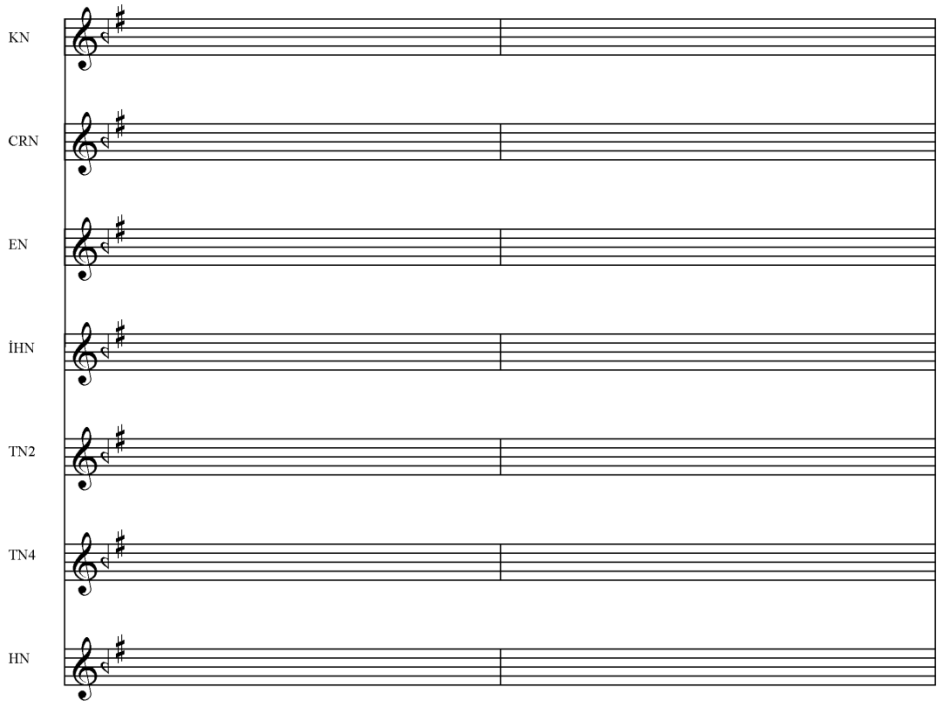
Farklı kaynaklarda yer alan ve Beste-i Kadîmler olarak adlandırılan Pencgâh, Dügâh ve Hüseynî Mevlevî Âyin nüshalarının nota ve güfte çeviri-yazımlarının yapıldığı bu çalışmada, Beste-i Kadîmlerde yer alan güftelerin yazıldığı arûz vezni kalıpları ve kullanılan usûller arasındaki ilişki incelenmiş; farklı nüshalarda bu ilişkinin uğradığı değişim ve nüshalar arasındaki farklılıklar tespit edilmeye çalışılmıştır.

Çalışmanın başlangıcında, detaylı bir literatür taraması yapılmış; konuyla ilgili olduğu tespit edilen dökümanlar ve daha önce yapılan araştırmalar incelenmiş; sonrasında, nüsha araştırma safhasına geçilmiştir.

Yapılan detaylı araştırma ve arşiv taraması sonucunda, içeriğinde Beste-i Kadîm nüshalarının bulunduğu yedi kaynak tespit edilmiştir (bk. Beste-i Kadîm Nüsha ve Kaynak Bilgileri, s. 17).
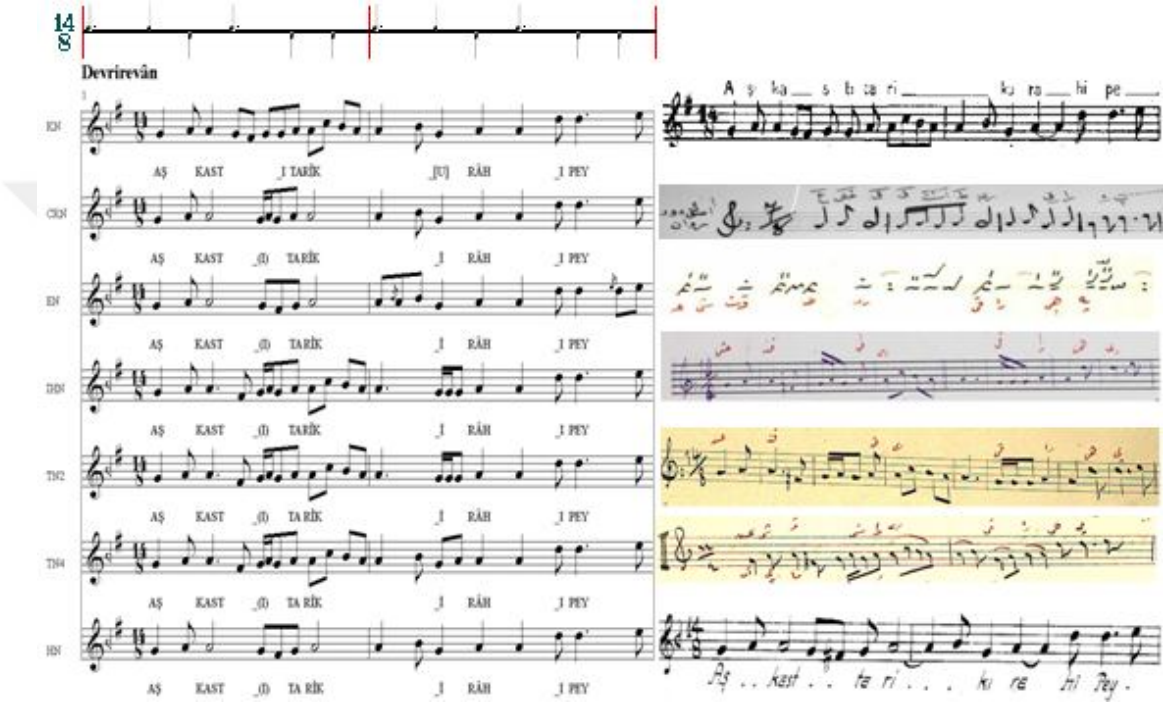
Daha sonra, bu kaynaklarda yer alan Beste-i Kadîm nüshalarının çeviri aşamasına geçilmiştir. Tüm nüsha çevirileri önce ayrı ayrı yapılmış; Âyîn-i Şerifler, nüsha karşılaştırmalarının yapıldığı düzeneğe daha sonra aktarılmıştır. Karşılaştırmaların yapıldığı düzenek örneği Şekil 3'te verilmiştir.

Şekil 3 Nüsha Karşılaştırma Düzeneği Örneği

Günümüz notasına çevrilen notalar, Arel-Ezgi-Uzdilek sistemine göre yazılmış olup; düzenekteki ölçülere dizilişlerinde, Çevikoğlu'nun doktora tezinde yer alan ve çalışmamızda da kullanılan şablonlar üzerindeki usûl ana kalıpları[30] dikkate alınmıştır. Dügâh Mevlevî Âyini, I. Selâm'ında yer alan 1. ve 2. ölçülerin, düzenek üzerinde ve nüshadaki dizilişlerinin yan yana gösterildiği Şekil 4 bu duruma örnek olarak verilmiştir.
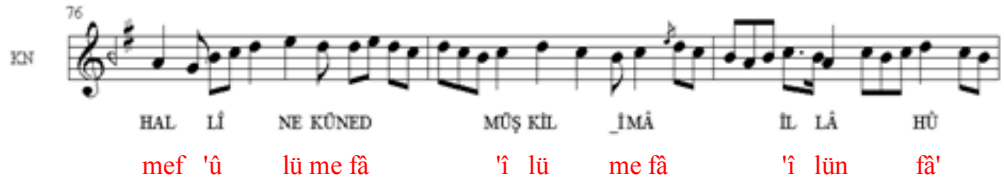
Şekil 4 Notaların Düzenek ve Nüshalardaki Dizilişine Örnek

[30] Bahsi geçen kalıplar, "Nüsha Karşılaştırmaları" bölümünde, Beste-i Kadîmlerin usûl-arûz vezni ilişkisi yönünden incelendiği şablonlar üzerinde yer almaktadır.

Âyin güfteleri, Osmanlıcadan Lâtin harflerine çevrilerek, heceler nota altlarına yerleştirilmiş; daha sonra, düzeneğe aktarılan güfte, arûz veznine uyacak şekilde düzenlenmiştir[31]. Şekil 5'te, KN'de yer alan Pencgâh Mevlevî Âyini, I. Selâm'dan 76, 77 ve 78. ölçüler bu duruma örnek olarak verilmiştir:

Şekil 5 Nüshanın Güfte-Çeviri Düzenlemesi Örneği

Çalışmanın daha sonraki aşamasında, âyin nüshalarında tespit edilen ve açıklama gerektiren unsurlar düzenek üzerinde belirginleştirilerek, numaralandırılmış ve gerekli açıklamalar ile birlikte tablolara aktarılmıştır. Düzenek üzerinde bu unsurların gösterilme şekilleri, örnekleriyle birlikte Tablo 5'te açıklanmıştır.

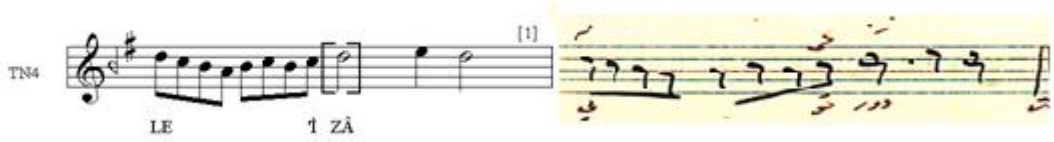
[31] Bahsi geçen arûz vezinleri, "Nüsha Karşılaştırmaları" bölümünde, Beste-i Kadîmlerin usûl-arûz vezni ilişkisi yönünden incelendiği şablonlar üzerinde yer almaktadır.

Tablo 5 Âyin Nüshalarında Tespit Edilen ve Açıklama Gerektiren Unsurların Düzenek Üzerinde Gösterilme Şekilleri

Gösterim Şekli		Açıklama
[ ]	**Nota Üzerinde**	Nüshalarda sehven yazıldığı tespit edilen sesler, suslar ve değiştireçlerin doğrusu, düzenek üzerinde köşeli parantez [ ] içerisinde gösterilmiş; nüshada belirtilen şekli ise tespit tablolarında açıklanmıştır (bk. Şekil 6).
	Nota Altında (Güfte Üzerinde)	Nüshalarda yer alan güfteler, kaynak şablondakinden farklı ise, farklı heceler düzenekte köşeli parantez [ ] içerisinde gösterilmiş ve gerekli açıklama şablon üzerinde yapılmıştır (bk. Şekil 7).
( )	**Nota Altında (Güfte Üzerinde)**	Kaynak şablonda yer alan, herhangi bir hece veya vezni tamamlamak için ilâve edilmiş parantez ( ) içindeki bir ifade nüshada yoksa ve anlamca farklılık yaratmıyor ise; düzeneğe, kaynak şablonda bulunduğu zamanda, parantez ( ) içinde eklenmiştir (bk. Şekil 8). Ancak, şablonda parantez ( ) içinde yer alan ifade nüshada zaten bulunuyor ise, düzenekte parantezsiz olarak yazılmıştır. Bu durum, tespit tablosu veya şablonlar üzerinde ayrıca belirtilmemiştir.
::::	**Ölçü Üzerinde**	Âyîn-i Şerîflerin II. ve IV. Selâm'ı başında, usûle Ağır Evfer'in 5. zamanında girilmiş ise bu kısımlar, müzik cümleleri üzerine "::::" şeklinde çift satır noktalar konularak belirtilmiştir (bk. Şekil 9). Bu durumda, hecelerin usûle bağlı dağılımlarında farklılık varsa gerekli açıklamalar şablonlar üzerinde yapılmıştır.

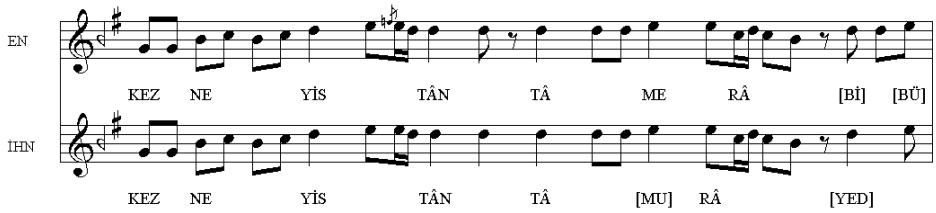
Şekil 6'da, TN4'te yer alan Pencgâh Mevlevî Âyini, II. Selâm'da tespit yapılan 90. ölçü, nota üzerinde köşeli parantez [ ] kullanımına örnek olarak verilmiştir. Ölçü ile ilgili açıklama, Tablo 10'da "5. zamana gelen 2'lik nevâ perdesi, sehven noktalı 2'lik olarak yazılmıştır" şeklinde yapılmıştır.

Şekil 6 Nota Üzerinde, Köşeli Parantez [ ] Kullanımı
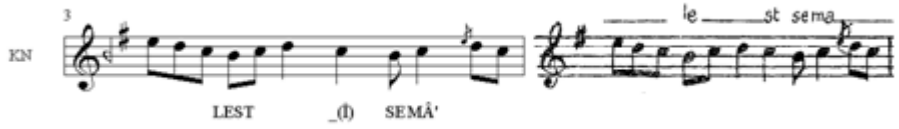

Şekil 7'de, EN ve İHN'de yer alan Pencgâh Mevlevî Âyini, III. Selâm'dan 131. ölçü, nota altında (güfte üzerinde) köşeli parantez [ ] kullanımına örnek olarak verilmiştir. Ölçüdeki hece farklılığı ile ilgili açıklamalar Şablon 5'te, 16 ve 18 numaralı dipnotlarda yapılmıştır.

Şekil 7 Nota Altında (Güfte Üzerinde) Köşeli Parantez [ ] Kullanımı
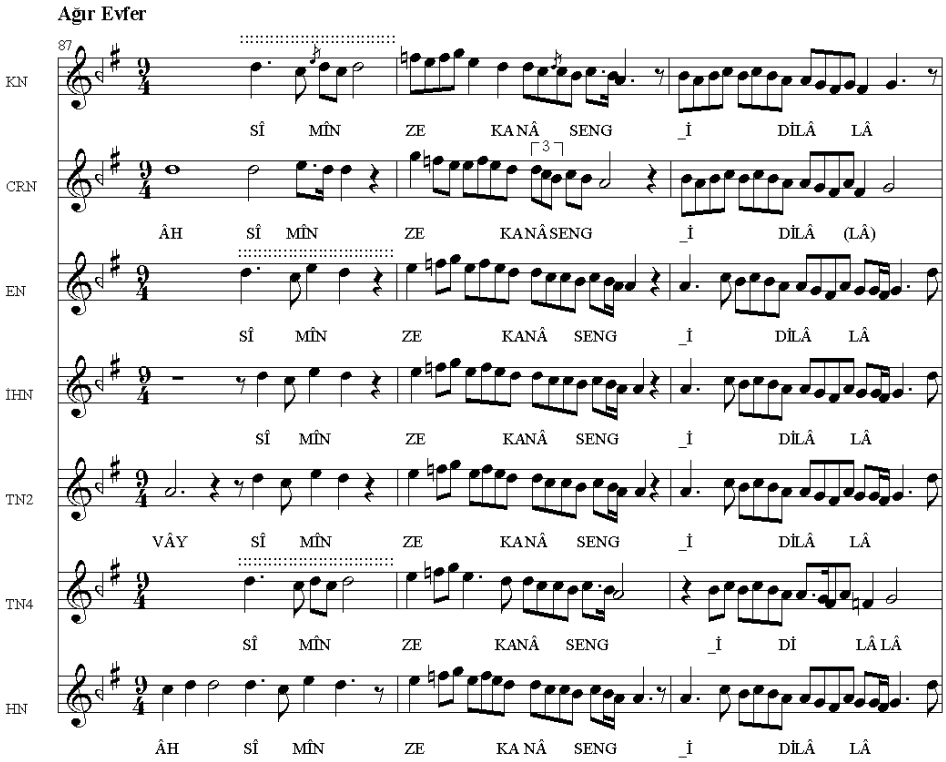

Şekil 8'de, KN'de yer alan Pencgâh Mevlevî Âyini, I. Selâm'dan 3. ölçü ve nüshadaki görünümü, nota altında (güfte üzerinde) parantez ( ) kullanımına örnek olarak verilmiştir.

Şekil 8 Nota Altında (Güfte Üzerinde) Parantez ( ) Kullanımı
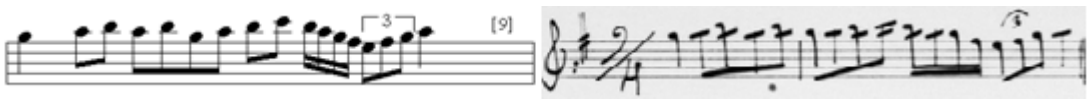

Şekil 9'da, Pencgâh Mevlevî Âyini, II. Selâm başındaki 87. ölçü, ölçü üzerinde ":::" kullanımına örnek olarak verilmiştir.

Şekil 9 Ölçü üzerinde Çift Satır Nokta ":::" Kullanımı

Nüshalarda sehven yazıldığı tespit edilen; ancak, müdahale edilmesi uygun görülmeyen sesler ve suslar ise düzenekte oldukları gibi bırakılmış ve tespit ile ilgili açıklamalar selâm sonlarında yapılmıştır. Şekil 10'da, CRN'de yer alan Pencgâh Âyîn, II. Selâm'dan 119. ölçü ve nüshadaki görünümü bu duruma örnek olarak verilmiştir. Bu ölçüdeki durum, Tablo 10'da "Ölçü eksiktir" şeklinde ifade edilmiştir.

Şekil 10 Düzenekte, Müdahale Edilmesi Uygun Görülmeyen Durum

Çalışmadaki nüshalardan KN ve HN'de, güfteler hem nota altında, hem de KN'de âyîn sonlarında "Farsça Metni"; HN'de ise eserin sonunda "Âyîn-i Şerîflerin Güfteleri" başlığı altında yer almaktadır. Dolayısıyla, bu nüshalarda tespit edilen farklılıklar şablonlardaki dipnotlarda, "nota altında" veya "güftede" ibaresiyle gösterilmiştir.

Beste-i Kadîm Mevlevî Âyinlerinin usûl-arûz vezni ilişkisi yönünden incelendiği kısım, Timuçin Çevikoğlu'nun doktora tezinde kullandığı şablonlar üzerine kurulmuştur[32]. *Mevlevîhânelerin Faaliyette Olduğu Dönemde Bestelenmiş Mevlevî Âyinlerinin Usûl-Arûz Vezni İlişkisi Yönünden İncelenmesi* başlıklı tezinde Çevikoğlu'nun baz aldığı ve bu çalışmanın da ilgili kısmını doğrudan etkileyen ilkeler aşağıda sıralanmıştır:

1- Mevlevîhânelerin faaliyette olduğu dönemde bestelenmiş, elde notası bulunan 46 Mevlevî Âyininin güfteleri ile güftelerinin arûz kalıplarını tespit etmeye çalışan Çevikoğlu'nun incelediği ilk âyinler, kronolojik sıralamada en başta yer alan Beste-i Kadîmlerdir. Âyin güfteleri, kullanılan usûllerin ana kalıp ve velvelelerine[33] göre hazırlanan şablonlara yerleştirilmiş; vezin ve hecelerin usûle bağlı dağılımları gösterilmiştir (Çevikoğlu, 2010, s. 4, 82).

2- Çevikoğlu'nun çalışmasında, Beste-i Kadîm Mevlevî Âyinlerinin güfteleri altında ve şablonların üzerindeki dipnotlarda "nüsha" kısaltmasıyla belirtilmek istenen İstanbul Konservatuarı Neşriyatı'dır. Aynı kaynak çalışmamızda da yer almakta ve "KN" kısaltmasıyla gösterilmektedir (Çevikoğlu, 2010, s. 5).

3- Âyîn-i Şerîf güftelerindeki heceler, usûle bağlı hece dağılımlarını göstermek için hazırlanan şablonlara yerleştirilirken kaynak olarak alınan nüshalardaki dağılımın esas alındığı belirtilen çalışmasında Çevikoğlu, dağılımdaki farklılıklara ilişkin düşünceler ve bazı karşılaştırmaların dipnotlarda verildiğini belirtmektedir[34] (Çevikoğlu, 2010,s. 8).

4- Çevikoğlu'nun çalışmasında, Beste-i Kadîm Mevlevî Âyinlerinin güfteleri altında ve şablonların üzerindeki dipnotlarda "kaynak" kısaltmasıyla bahsedilen eserler aşağıda sıralanmıştır:

a- "*Mesnevî'nin Konya Mevlânâ Müzesi Yazmaları arasında bulunan 677h. 1278m. tarihli nüshasından Adnan Karaismailoğlu ve Derya Örs tarafından hazırlanarak*

[32] Çalışmanın bu kısmında, Çevikoğlu'nun doktora tezi için *Kaynak*, çalışmamızda üzerinde inceleme yapılan şablonlar için ise *Kaynak Şablon* kısaltması kullanılmıştır. Düzeneğe notalar aktarılırken kullanılan velvele kalıpları ve nota altlarına güfteler yerleştirilirken kullanılan arûz kalıplarında kaynaktaki bu şablonlar dikkate alınmıştır.

[33] Çevikoğlu (2010, s. 8), Mevlevî Âyinlerinde usûller velvele ile icra edildiği için en çok kullanılan velvele kalıplarının da şablonlara alınmasıyla arûz vezni kalıbındaki ve güftedeki hecelerin, hem ana kalıpta ve hem de velvele kalıbındaki yerleşimlerinin görülebilmesinin sağlandığını ifade etmiştir.

[34] Çalışmamızda, bu dipnotlar, ilgili kısımlara üst simge şeklinde kırmızı numaralar verilerek, şablon altında eğik yazıyla (italik) gösterilmiştir.

Akçağ Yayınları tarafından 2007 yılında yayımlanan Mesnevî-i Ma'nevî" (Çevikoğlu, 2010, s. 8).

b- "*Bedi'uzzaman-i Fürûzânfer tarafından 1336-1346hş. senelerinde Tahran'da yayımlanan Kulliyât-i Şems yâ Dîvân-i Kebîr*" (Çevikoğlu, 2010, s. 8).

c- Mehmet Kanar tarafından çevrilerek İnsan Yayınları tarafından 1999 yılında yayımlanan Evhadüddîn-i Kirmânî*, Rubâîler* (Çevikoğlu, 2010, s. 918).

d- TDK tarafından 1962 yılında yayımlanan (Belleten-1961'den ayrıbasım), F. Nafiz Uzluk'un makalesi, *XIV. Yüzyıl Mevlevî şairlerinden Eflâkî Dede'nin 600. Ölüm Yıldönümü Dolayısıyla Ahmet Eflâkî Dede* (Çevikoğlu, 2010, s. 918).

5- Âyîn-i Şerîf'lerin güfteleri şablonlara yerleştirilmeye hazırlanırken, vezne bağlı Osmanlı okuyuşunun esas alınarak okuyuştaki geleneğin korunmaya çalışıldığı kaynaktaki bu prensip (Çevikoğlu, 2010, s. 8), çalışmamızdaki güfte çeviri-yazımlarında da göz önünde bulundurulmuştur.

Çalışmamızda, Çevikoğlu'nun doktora tezi için *Kaynak*, üzerinde inceleme yaptığımız şablonlar için ise *Kaynak Şablon* kısaltması kullanılmıştır. Kaynak şablonlar üzerindeki çalışma basamakları aşağıda sıralanmıştır:

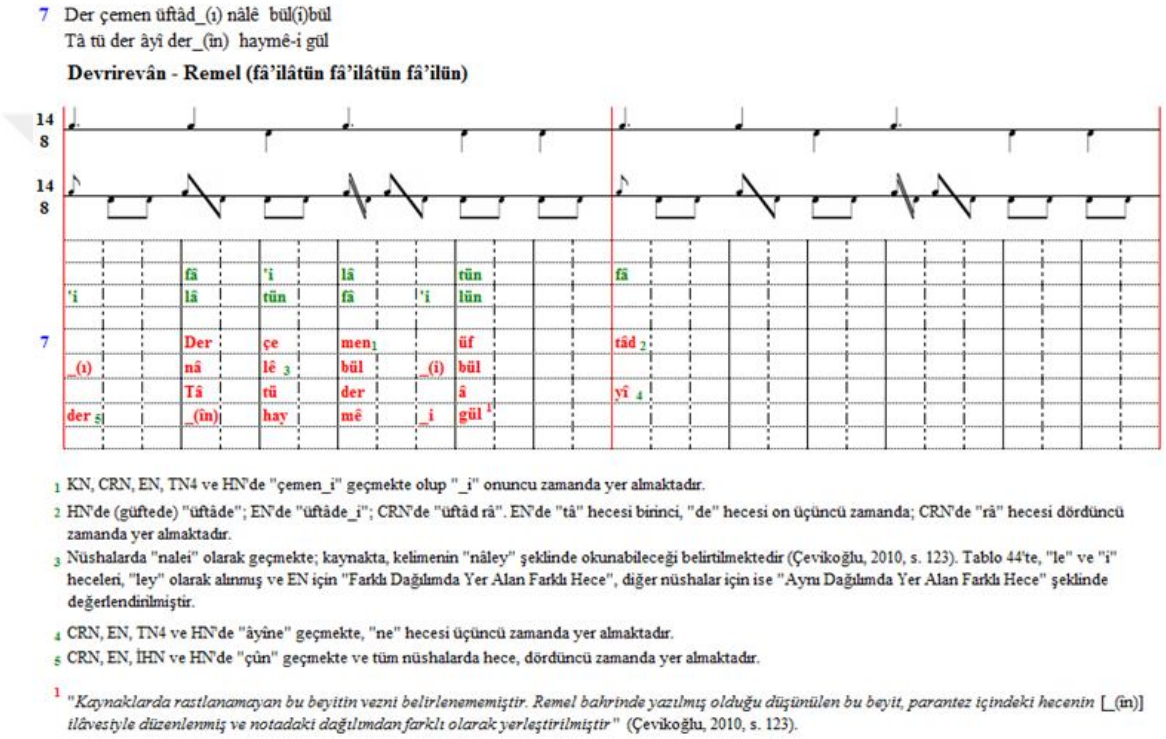
1- Düzeneğe notalar aktarılırken kullanılan velvele kalıpları ve nota altlarına güfteler yerleştirilirken kullanılan arûz kalıplarında, kaynak şablonlar dikkate alınmıştır. Çalışmamızın Giriş Bölümü'nde yer alan açıklamalarda ve ilgili tablolarda, Beste-i Kadîmlerin güfteleri ve bu güftelerde kullanılan usûl-arûz kalıpları ile ilgili dağılım ve hesaplamalar, kaynak şablonda yer alan verilere dayanılarak yapılmıştır. Gerekli görülen açıklamalar tabloların altında yer almaktadır.

2- Kaynak şablonlar ve nüshalardaki güfteler arasında kelime ve mısra bazında tespit edilen farklılıklar tablolara aktarılarak, farklılık gözlemlenen kısımlar kırmızı ile renklendirilmiş ve gerekli açıklamalar dipnotlarda yapılmıştır.

3- Nüshalarda yer alan güftelerin usûle bağlı hece dağılımları, Kaynak Şablon üzerinde incelenerek karşılaştırılmıştır. Her incelemeden önce, şablonda yer alan güfte yazılmış; beyit numaraları, şablon üzerinde de olduğu gibi, mavi renk ile belirtilmiştir. İncelenen

hece ve/veya hece dağılımında farklılığın tespit edildiği durumlarda, farklılıkların bulunduğu hücrelere yeşil numaralar tahsis edilerek alt simge olarak gösterilmiş ve ilgili açıklamalar şablon altında yapılmıştır. İlâveten, hücre içindeki yerleşimleriyle yeşil numaralar, usûlde bulunan zaman birimlerinin de dikey izdüşümüne gelmekte ve farklı hecelerin bulunduğu zaman birimini işaret etmektedir. Çalışmamızda yapılan açıklamalarda yer almayan "Kaynak Şablon'daki dipnotlar", ilgili kısımlara üst simge şeklinde kırmızı numaralar verilerek, şablon altında eğik yazıyla (italik) gösterilmiştir.

Şekil 11 Şablon Örneği

1 KN, CRN, EN, TN4 ve HN'de "çemen_i" geçmekte olup "_i" onuncu zamanda yer almaktadır.

2 HN'de (güftede) "üftâde"; EN'de "üftâde_i"; CRN'de "üftâd râ". EN'de "tâ" hecesi birinci, "de" hecesi on üçüncü zamanda; CRN'de "râ" hecesi dördüncü zamanda yer almaktadır.

3 Nüshalarda "nalei" olarak geçmekte; kaynakta, kelimenin "nâley" şeklinde okunabileceği belirtilmektedir (Çevikoğlu, 2010, s. 123). Tablo 44'te, "le" ve "i" heceleri, "ley" olarak alınmış ve EN için "Farklı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece", diğer nüshalar için ise "Aynı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece" şeklinde değerlendirilmiştir.

4 CRN, EN, TN4 ve HN'de "âyîne" geçmekte, "ne" hecesi üçüncü zamanda yer almaktadır.

5 CRN, EN, İHN ve HN'de "çün" geçmekte ve tüm nüshalarda hece, dördüncü zamanda yer almaktadır.

1 *"Kaynaklarda rastlanamayan bu beyitin vezni belirlenememiştir. Remel bahrinde yazılmış olduğu düşünülen bu beyit, parantez içindeki hecenin* [_(în)] *ilâvesiyle düzenlenmiş ve notadaki dağılımdan farklı olarak yerleştirilmiştir"* (Çevikoğlu, 2010, s. 123).

4- Üzerinde inceleme yapılan her şablon için, tüm nüshalara ait hece ve hece dağılım farklılığı analiz verileri, tablolara aktarılmıştır. Tablolarda, tespit edildikleri ölçü numaralarıyla birlikte yer alan veriler,

- Farklı Dağılımda Yer Alan Aynı Hece Sayısı

- Farklı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece Sayısı

- Aynı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece Sayısı

başlıkları altında gruplandırılmışlardır. Her nüsha için, bu sayıların toplam değerleri bulunmuş, kaynak şablondaki güfte hece sayısına göre oran yüzdeleri hesaplanmış ve "Fark %" başlığı altında verilmiştir. Fark % hesaplanması Şekil 12'de açıklanmıştır. Hesaplanan Fark % değerleri içinden en yüksek olanları; tablolarda, "Mak. Fark %" başlığı altında belirtilmiştir. Ayrıca,

- Şablonda Yer Alan ve Düzenek Üzerinde Parantez ( ) İçinde Gösterilen Hece Sayısı

- Nüshada Yer Almayan Hece Sayısı

- Usûle Göre Nota Eksiği Tespit Edilen Ölçülerdeki Hece Sayısı

- Kaynak Şablonda Yer Almayan Hece Sayısı[35]

başlıkları altında gruplandırılan eksik veriler de tablolarda yer almaktadır. Bu eksik verilerin adedinin toplam veri sayısına oranı hesaplanır ise; verilerdeki eksiklikler arttıkça, hesaplanan değerlerdeki yanılma payının da doğru orantılı olarak arttığı görülecektir. Dolayısıyla, doğru orantı kullanılarak, hesaplanan değerdeki hata payı bulunabilmektedir. Tablolarda, hata payları, "Mak. Hata" başlığı altında verilmekte olup hesaplanması Şekil 12'de açıklanmıştır.

Tablolarda "Std. Sapma" başlığı altında yer alan standart sapma değerleri, Fark % verilerinin ortalama olarak ortalamadan ne kadar saptığını göstermektedir; bahsi geçen ortalama değerler ise "Ort." başlığı altında yer almaktadır.

[35] Tablolarda, "Kaynak Şablonda Yer Almayan Hece Sayısı" sadece bilgi amaçlı verilmiş, hesaplamaya dâhil edilmemiştir.

Şekil 12 Hece ve Hece Dağılım Farklılığı Analiz Verilerine İlişkin Fark % ve Mak. Hata Hesaplanması

$$Y = \left(\begin{array}{c}\text{Kaynak Şablonda Yer Alıp,}\\ \text{Düzenek Üzerinde Parantez ( )}\\ \text{İçinde Gösterilen Hece Sayısı}\end{array}\right) + \left(\begin{array}{c}\text{Nüshada Yer}\\ \text{Almayan}\\ \text{Hece Sayısı}\end{array}\right) + \left(\begin{array}{c}\text{Usûle Göre Nota Eksiği}\\ \text{Tespit Edilen Ölçülerdeki}\\ \text{Hece Sayısı}\end{array}\right)$$

$$X = \left(\begin{array}{c}\text{Kaynak Şablondaki}\\ \text{Güftenin Hece}\\ \text{Sayısı}\end{array}\right) - Y$$

Farklı Dağılımda Yer Alan Aynı Heceler İçin:

$$\text{Fark \%} = \text{Farklı Dağılımda Yer Alan Aynı Hece Sayısı Toplamı} / X$$

Farklı Dağılımda Yer Alan Farklı Heceler İçin:

$$\text{Fark \%} = \text{Farklı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece Sayısı Toplamı} / X$$

Aynı Dağılımda Yer Alan Farklı Heceler İçin:

$$\text{Fark \%} = \text{Aynı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece Sayısı Toplamı} / X$$
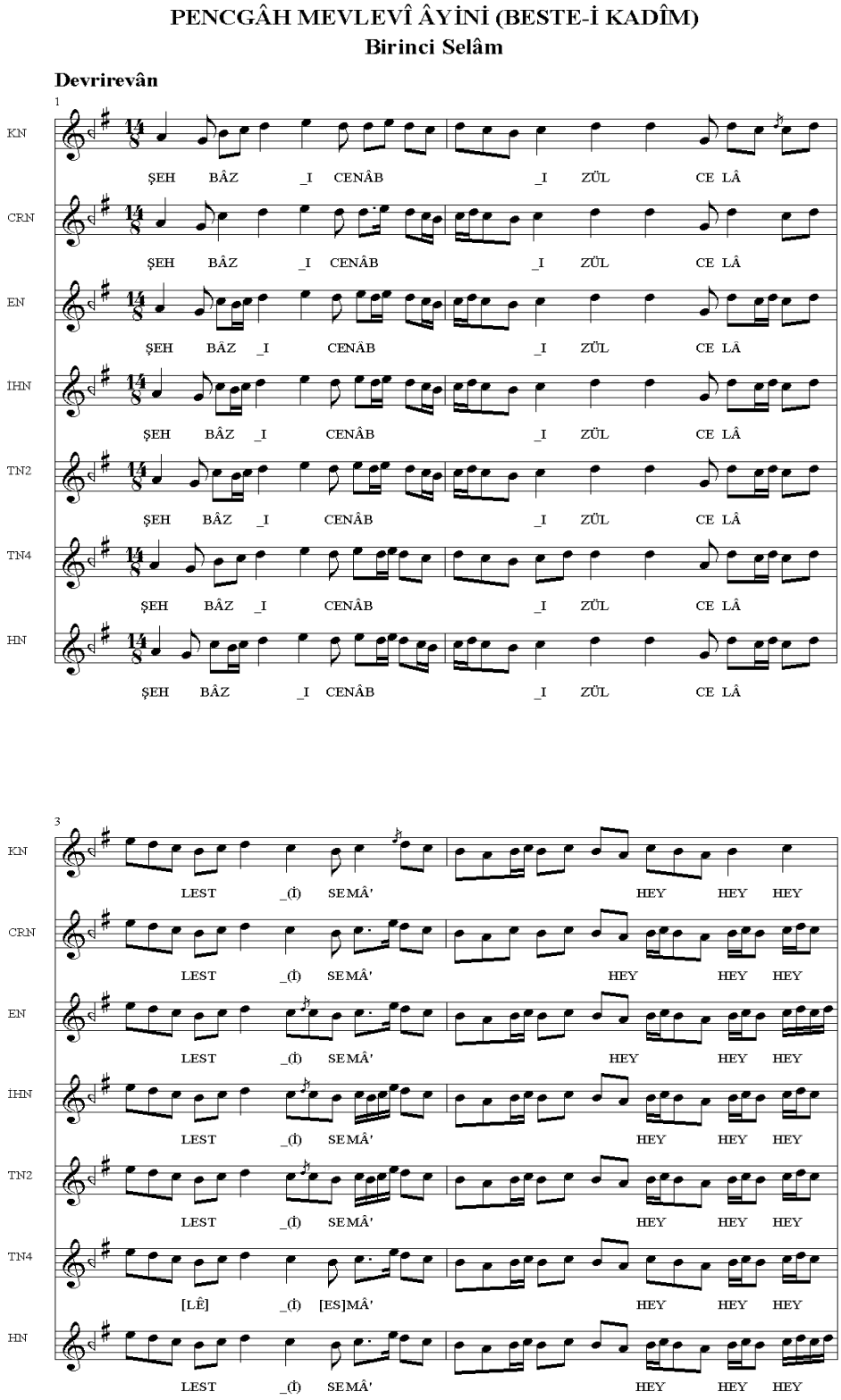
$$\text{Mak. Hata} = (\text{Fark \%}) * Y / \left(\begin{array}{c}\text{Kaynak Şablondaki}\\ \text{Güftenin Hece}\\ \text{Sayısı}\end{array}\right)$$
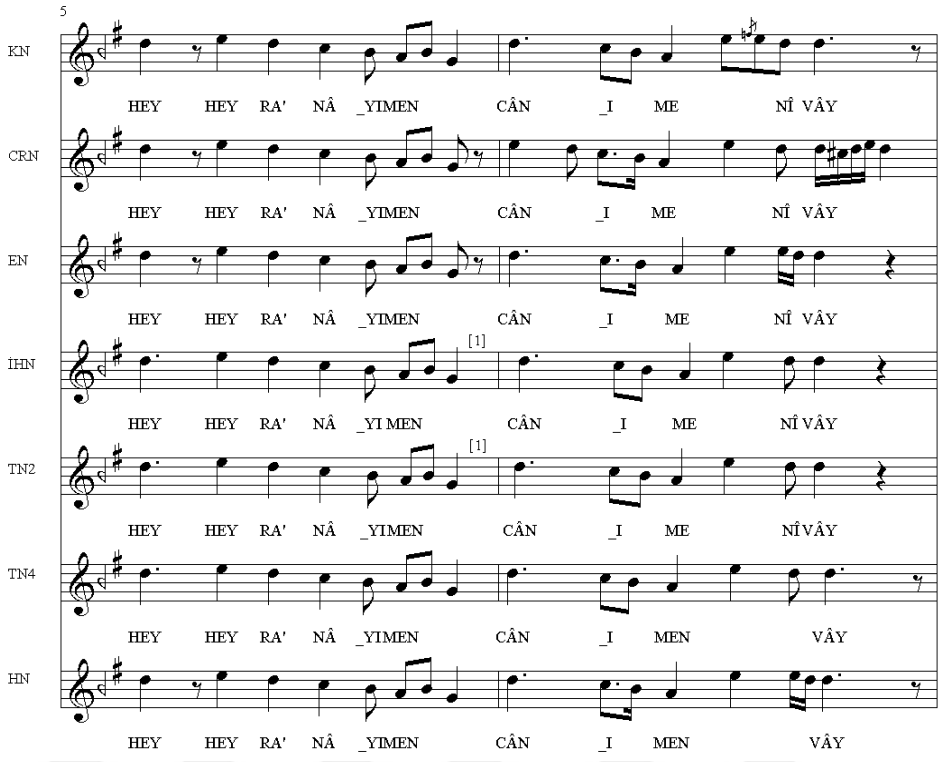
5- Sonuç Bölümü'nde, analiz verilerine ilişkin "Fark %" verileri, âyin selâmlarına göre sıralanmış, analiz bulguları hesaplanarak tablolara aktarılmış ve yorumlanmıştır. Bu tablolarda, "Std. Sapma" başlığı altında yer alan standart sapma değerleri, "Fark %" verilerinin ortalama olarak ortalamadan ne kadar saptığını göstermektedir. Bahsi geçen ortalama değerler ise tablolarda, "Ort." başlığı altında yer almaktadır.
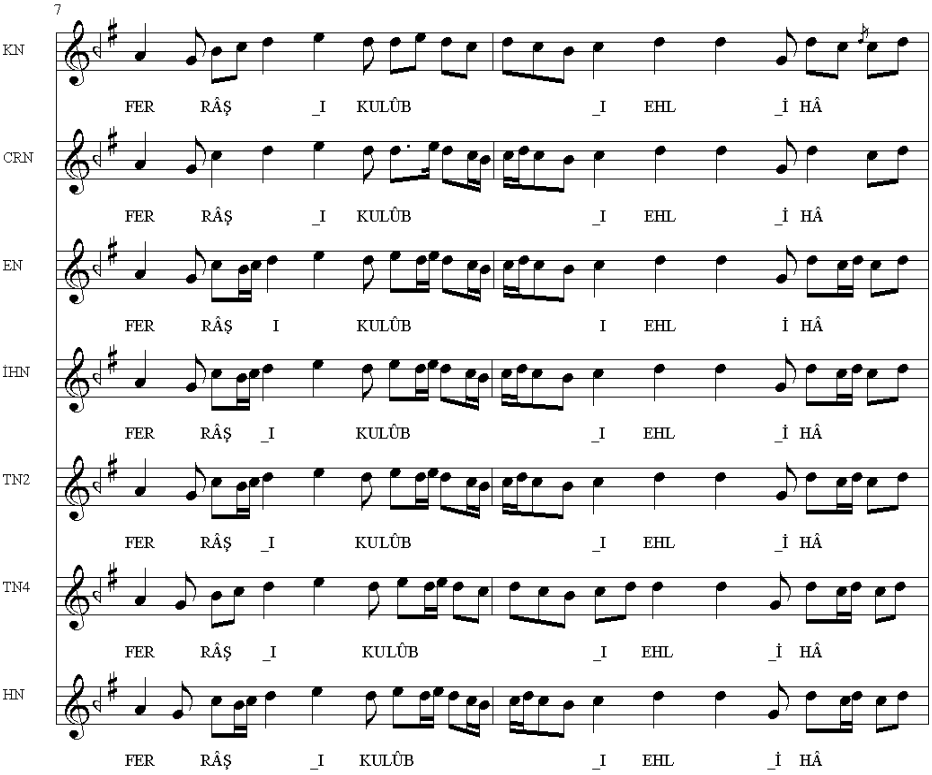
3. NÜSHA KARŞILAŞTIRMALARI
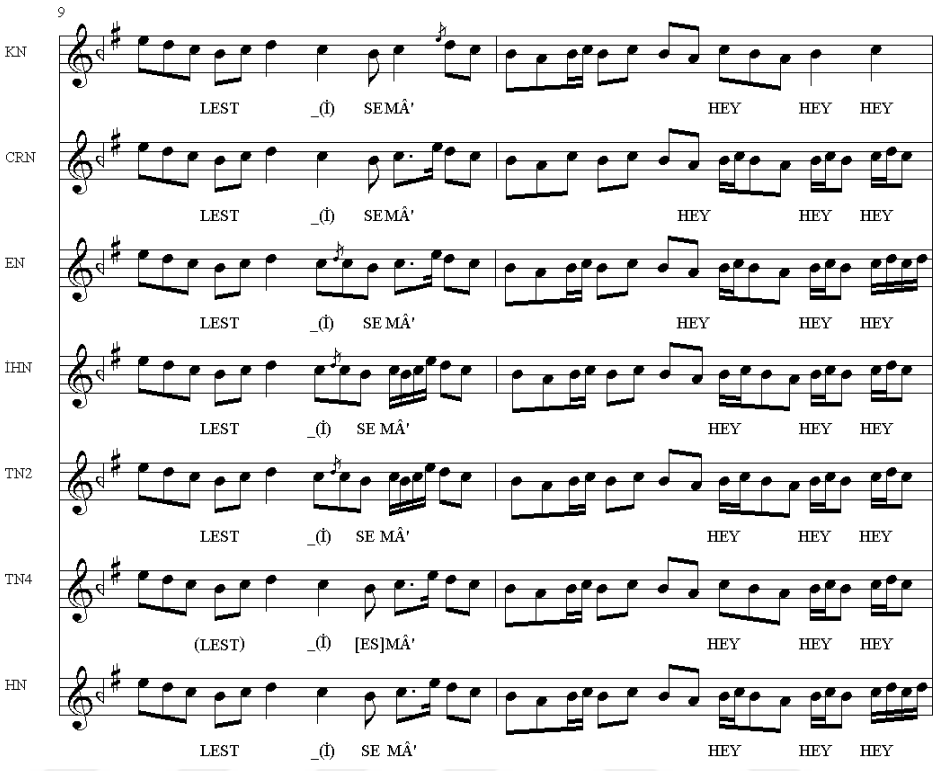
3.1 Pencgâh Mevlevî Âyini (Beste-i Kadîm)
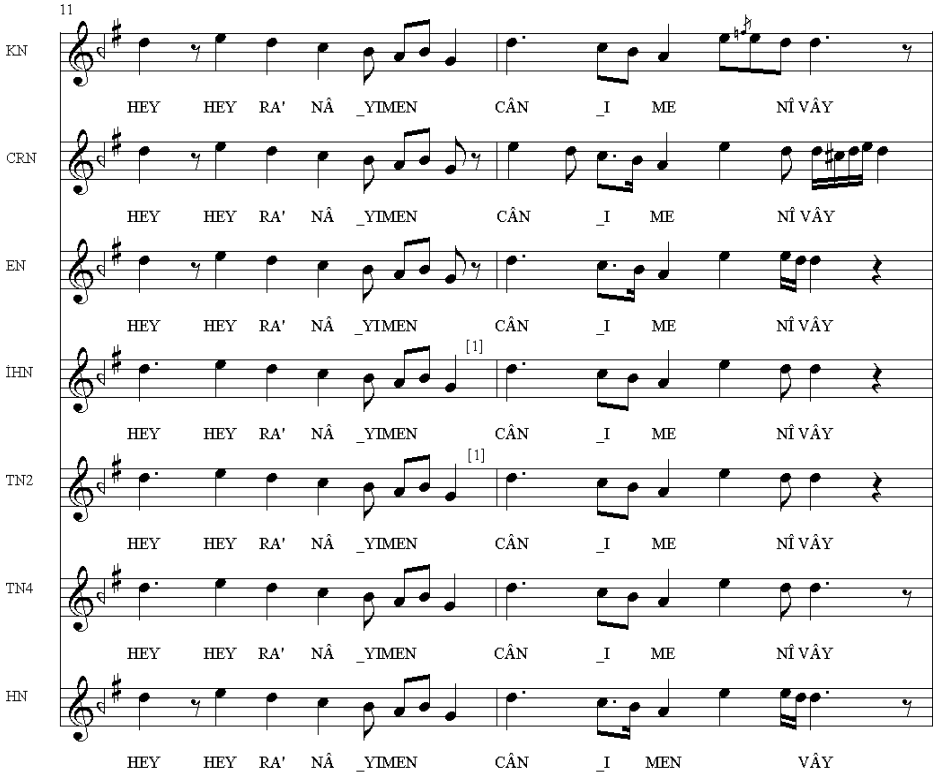
3.1.1 Birinci Selâm
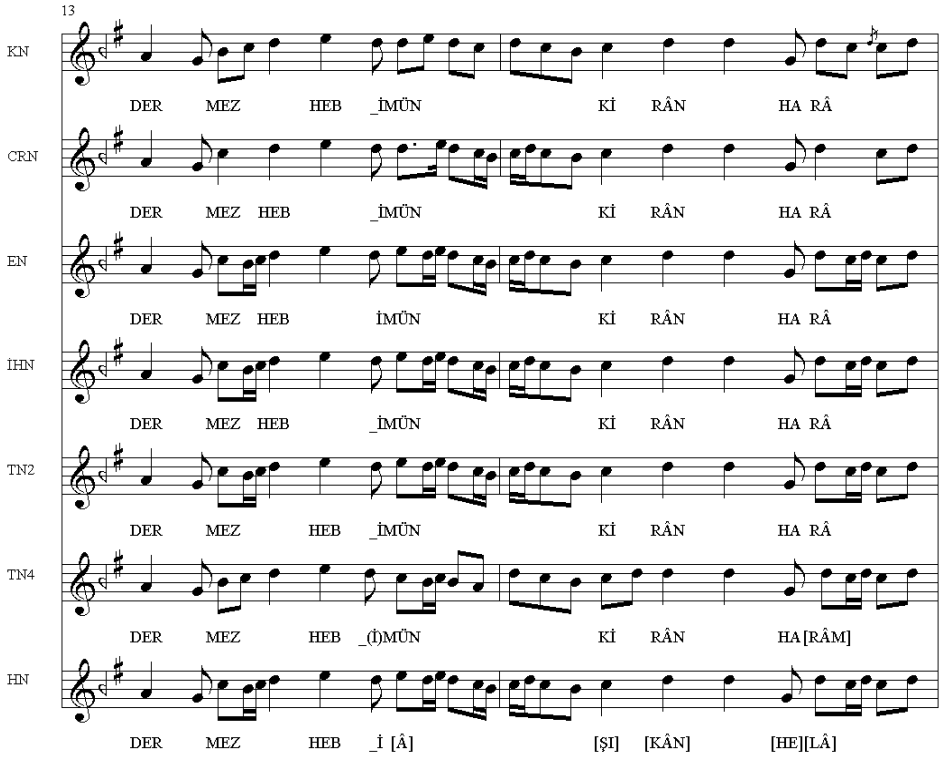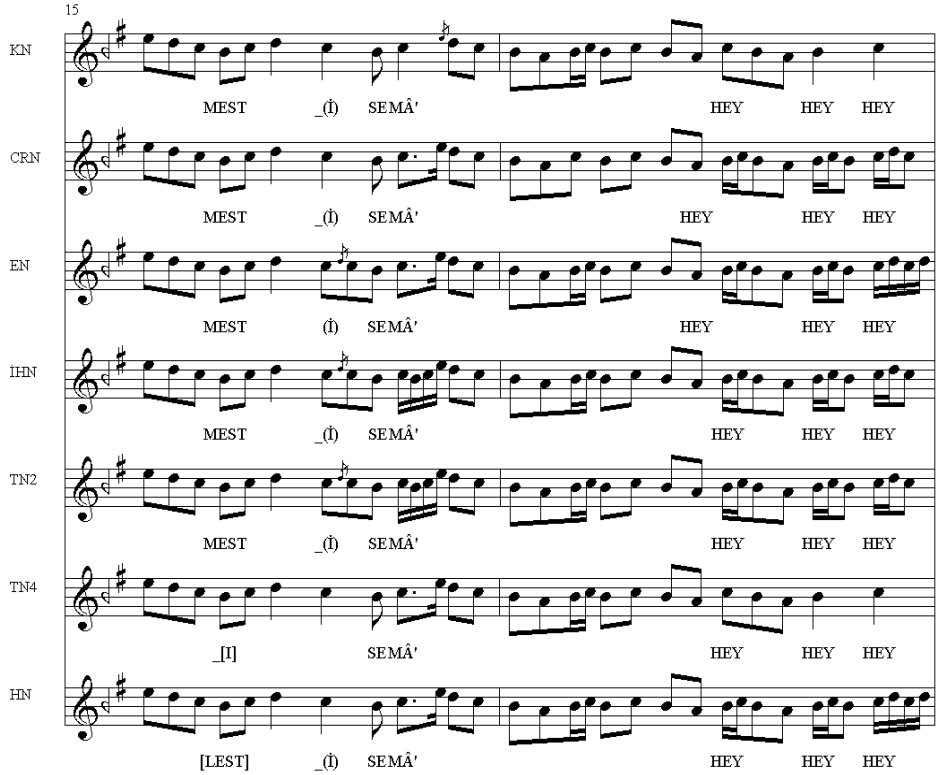

5
KN
HEY HEY RA' NÂ _YIMEN CÂN _I ME NÎ VÂY
CRN
HEY HEY RA' NÂ _YIMEN CÂN _I ME NÎ VÂY
EN
HEY HEY RA' NÂ _YIMEN CÂN _I ME NÎ VÂY
İHN
[1]
HEY HEY RA' NÂ _YI MEN CÂN _I ME NÎ VÂY
TN2
[1]
HEY HEY RA' NÂ _YIMEN CÂN _I ME NÎ VÂY
TN4
HEY HEY RA' NÂ _YIMEN CÂN _I MEN VÂY
HN
HEY HEY RA' NÂ _YIMEN CÂN _I MEN VÂY
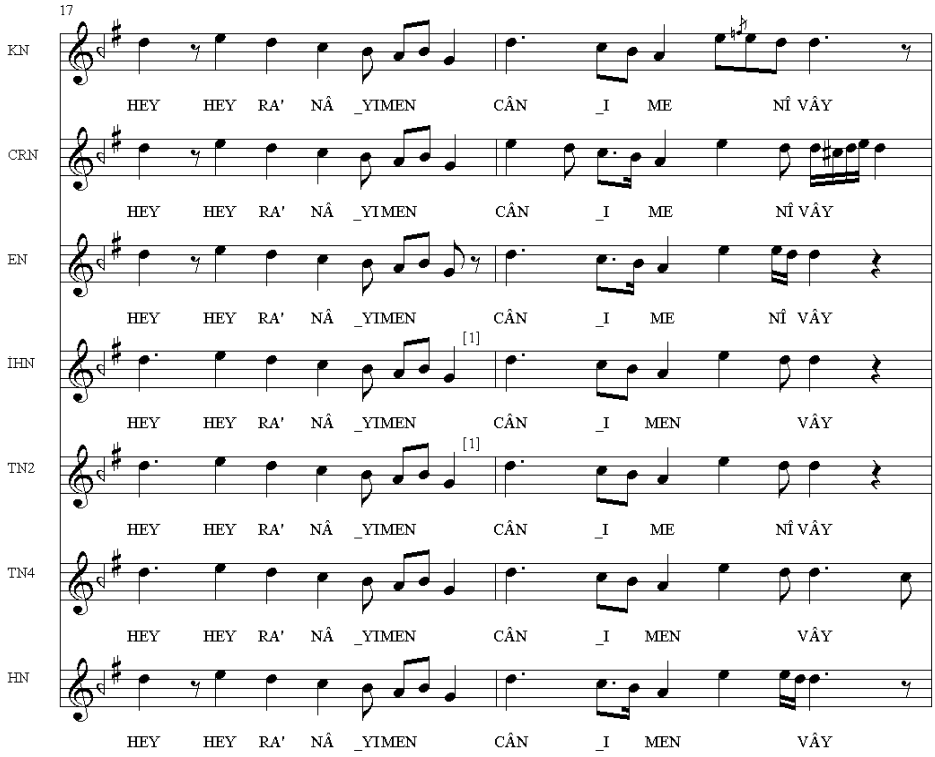

7
KN
FER RÂŞ _I KULÛB _I EHL _İ HÂ
CRN
FER RÂŞ _I KULÛB _I EHL _İ HÂ
EN
FER RÂŞ I KULÛB I EHL İ HÂ
İHN
FER RÂŞ _I KULÛB _I EHL _İ HÂ
TN2
FER RÂŞ _I KULÛB _I EHL _İ HÂ
TN4
FER RÂŞ _I KULÛB _I EHL _İ HÂ
HN
FER RÂŞ _I KULÛB _I EHL _İ HÂ
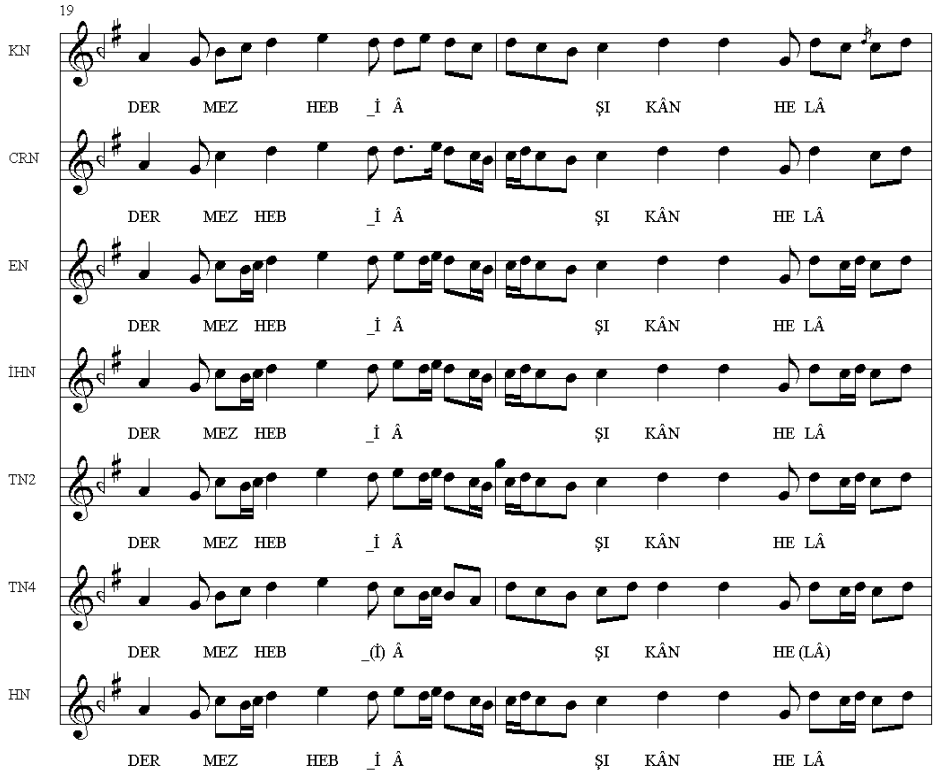

9
KN
LEST _(İ) SEMÂ' HEY HEY HEY
CRN
LEST _(İ) SEMÂ' HEY HEY HEY
EN
LEST _(İ) SE MÂ' HEY HEY HEY
İHN
LEST _(İ) SE MÂ' HEY HEY HEY
TN2
LEST _(İ) SE MÂ' HEY HEY HEY
TN4
(LEST) _(İ) [ES]MÂ' HEY HEY HEY
HN
LEST _(İ) SE MÂ' HEY HEY HEY
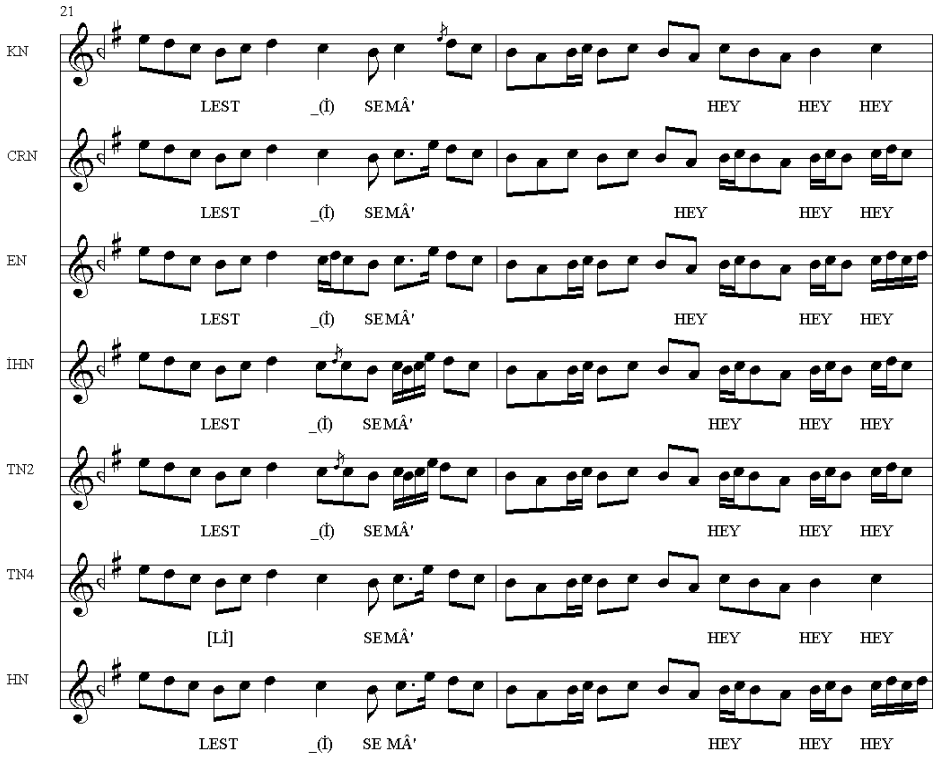

11
KN
HEY HEY RA' NÂ _YIMEN CÂN _I ME NÎ VÂY
CRN
HEY HEY RA' NÂ _YIMEN CÂN _I ME NÎ VÂY
EN
HEY HEY RA' NÂ _YIMEN CÂN _I ME NÎ VÂY
İHN
[1]
HEY HEY RA' NÂ _YIMEN CÂN _I ME NÎ VÂY
TN2
[1]
HEY HEY RA' NÂ _YIMEN CÂN _I ME NÎ VÂY
TN4
HEY HEY RA' NÂ _YIMEN CÂN _I ME NÎ VÂY
HN
HEY HEY RA' NÂ _YIMEN CÂN _I MEN VÂY
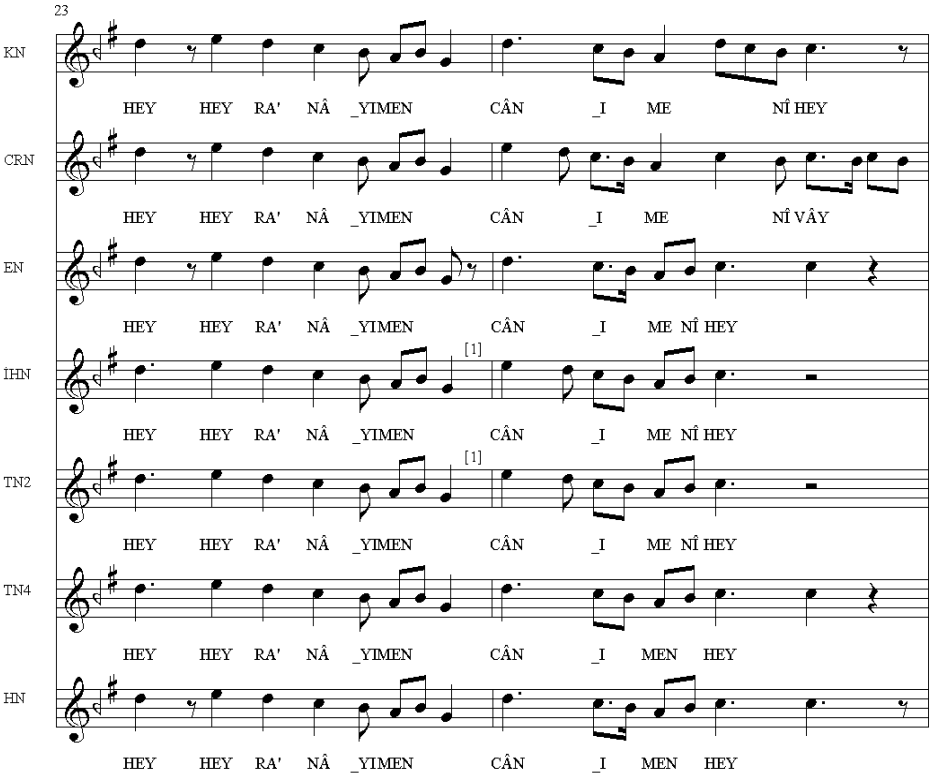

13
KN
DER MEZ HEB _İMÜN Kİ RÂN HA RÂ
CRN
DER MEZ HEB _İMÜN Kİ RÂN HA RÂ
EN
DER MEZ HEB İMÜN Kİ RÂN HA RÂ
İHN
DER MEZ HEB _İMÜN Kİ RÂN HA RÂ
TN2
DER MEZ HEB _İMÜN Kİ RÂN HA RÂ
TN4
DER MEZ HEB _(İ)MÜN Kİ RÂN HA[RÂM]
HN
DER MEZ HEB _İ [Â] [ŞI] [KÂN] [HE][LÂ]
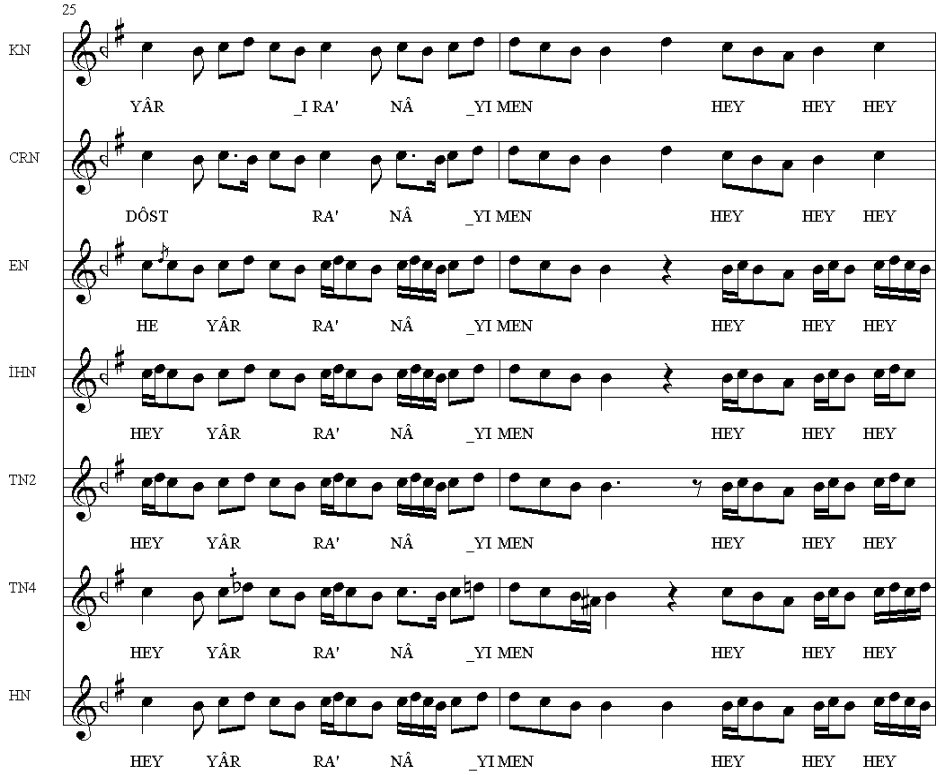

15
KN
MEST _(İ) SEMÂ' HEY HEY HEY
CRN
MEST _(İ) SEMÂ' HEY HEY HEY
EN
MEST (İ) SEMÂ' HEY HEY HEY
İHN
MEST _(İ) SEMÂ' HEY HEY HEY
TN2
MEST _(İ) SEMÂ' HEY HEY HEY
TN4
_[I] SEMÂ' HEY HEY HEY
HN
[LEST] _(İ) SEMÂ' HEY HEY HEY
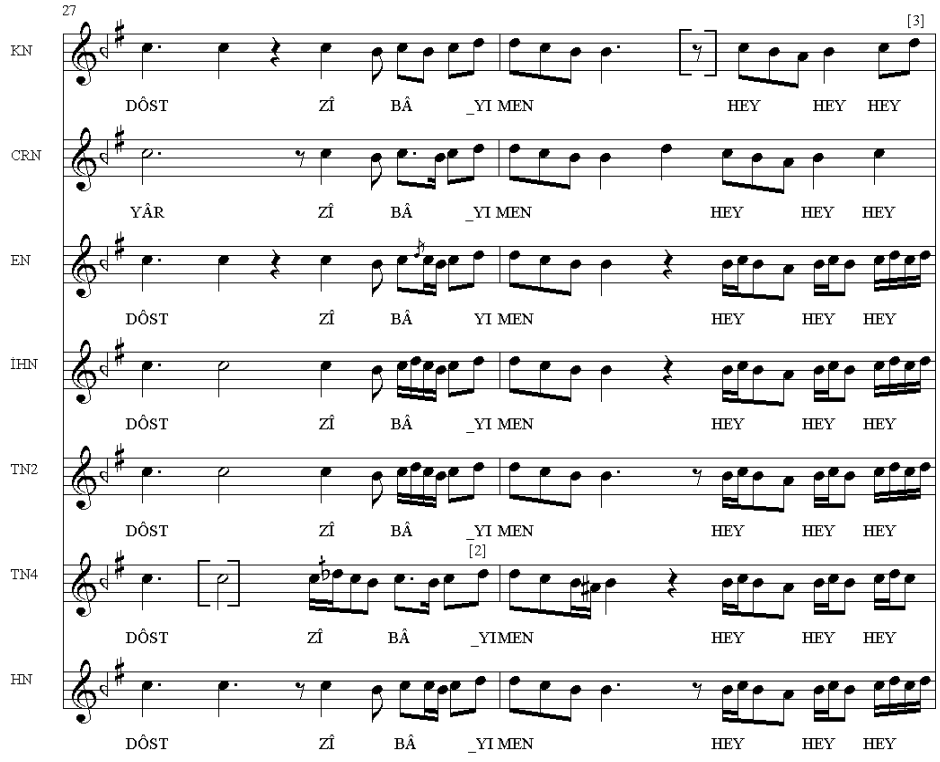

17
KN
HEY HEY RA' NÂ _YIMEN CÂN _I ME NÎ VÂY
CRN
HEY HEY RA' NÂ _YIMEN CÂN _I ME NÎ VÂY
EN
HEY HEY RA' NÂ _YIMEN CÂN _I ME NÎ VÂY
İHN
[1]
HEY HEY RA' NÂ _YIMEN CÂN _I MEN VÂY
TN2
[1]
HEY HEY RA' NÂ _YIMEN CÂN _I ME NÎ VÂY
TN4
HEY HEY RA' NÂ _YIMEN CÂN _I MEN VÂY
HN
HEY HEY RA' NÂ _YIMEN CÂN _I MEN VÂY
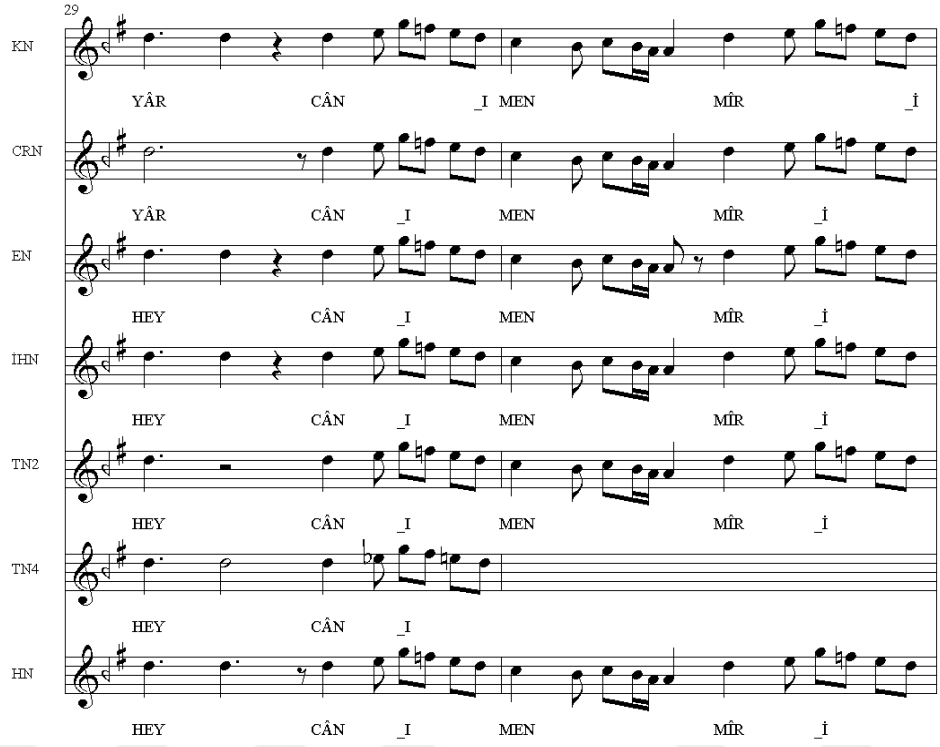

19
KN
DER MEZ HEB _İ Â ŞI KÂN HE LÂ
CRN
DER MEZ HEB _İ Â ŞI KÂN HE LÂ
EN
DER MEZ HEB _İ Â ŞI KÂN HE LÂ
İHN
DER MEZ HEB _İ Â ŞI KÂN HE LÂ
TN2
DER MEZ HEB _İ Â ŞI KÂN HE LÂ
TN4
DER MEZ HEB _(İ) Â ŞI KÂN HE (LÂ)
HN
DER MEZ HEB _İ Â ŞI KÂN HE LÂ
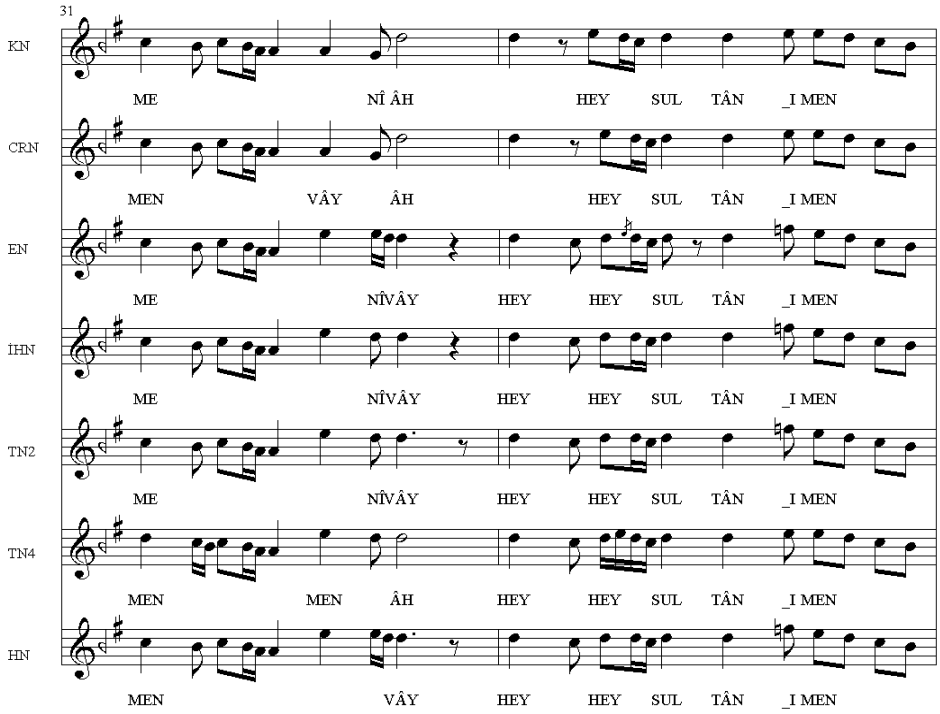

21
KN
LEST _(İ) SEMÂ' HEY HEY HEY
CRN
LEST _(İ) SEMÂ' HEY HEY HEY
EN
LEST _(İ) SEMÂ' HEY HEY HEY
İHN
LEST _(İ) SEMÂ' HEY HEY HEY
TN2
LEST _(İ) SEMÂ' HEY HEY HEY
TN4
[Lİ] SEMÂ' HEY HEY HEY
HN
LEST _(İ) SE MÂ' HEY HEY HEY
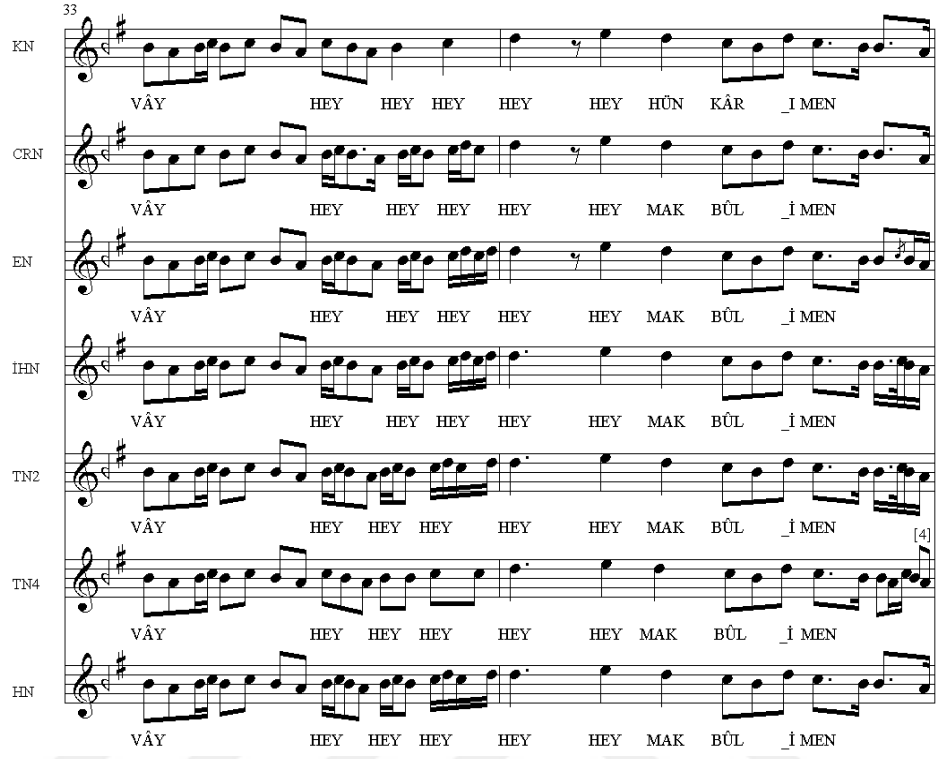

23
KN
HEY HEY RA' NÂ _YIMEN CÂN _I ME NÎ HEY
CRN
HEY HEY RA' NÂ _YIMEN CÂN _I ME NÎ VÂY
EN
HEY HEY RA' NÂ _YIMEN CÂN _I ME NÎ HEY
İHN
[1]
HEY HEY RA' NÂ _YIMEN CÂN _I ME NÎ HEY
TN2
[1]
HEY HEY RA' NÂ _YIMEN CÂN _I ME NÎ HEY
TN4
HEY HEY RA' NÂ _YIMEN CÂN _I MEN HEY
HN
HEY HEY RA' NÂ _YIMEN CÂN _I MEN HEY
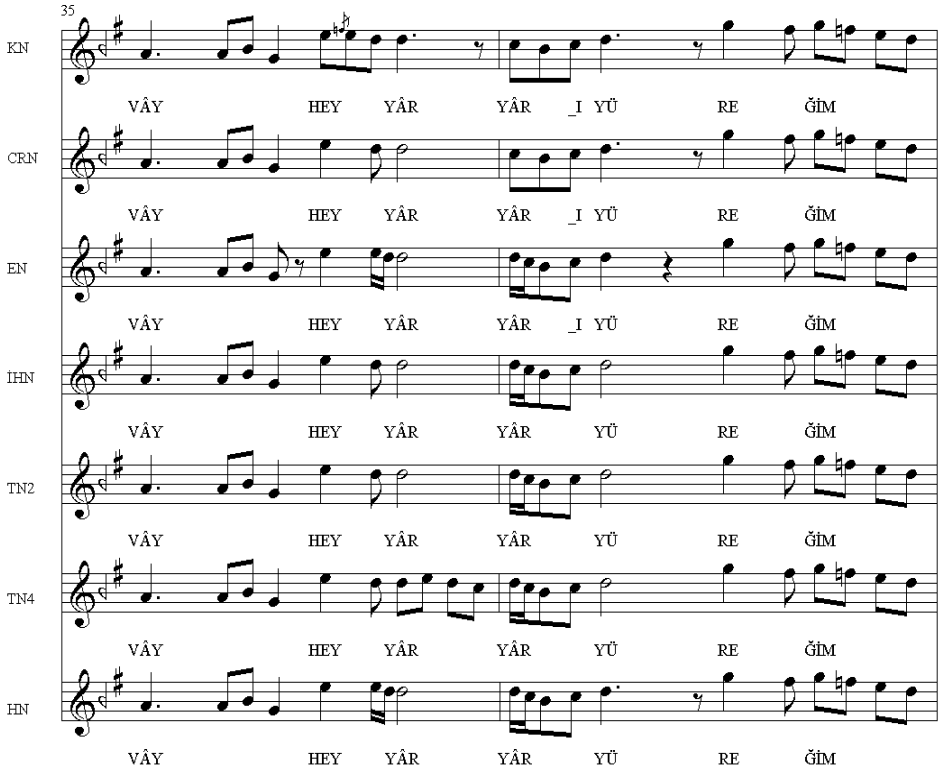

25
KN
YÂR _I RA' NÂ _YI MEN HEY HEY HEY
CRN
DÔST RA' NÂ _YI MEN HEY HEY HEY
EN
HE YÂR RA' NÂ _YI MEN HEY HEY HEY
İHN
HEY YÂR RA' NÂ _YI MEN HEY HEY HEY
TN2
HEY YÂR RA' NÂ _YI MEN HEY HEY HEY
TN4
HEY YÂR RA' NÂ _YI MEN HEY HEY HEY
HN
HEY YÂR RA' NÂ _YI MEN HEY HEY HEY
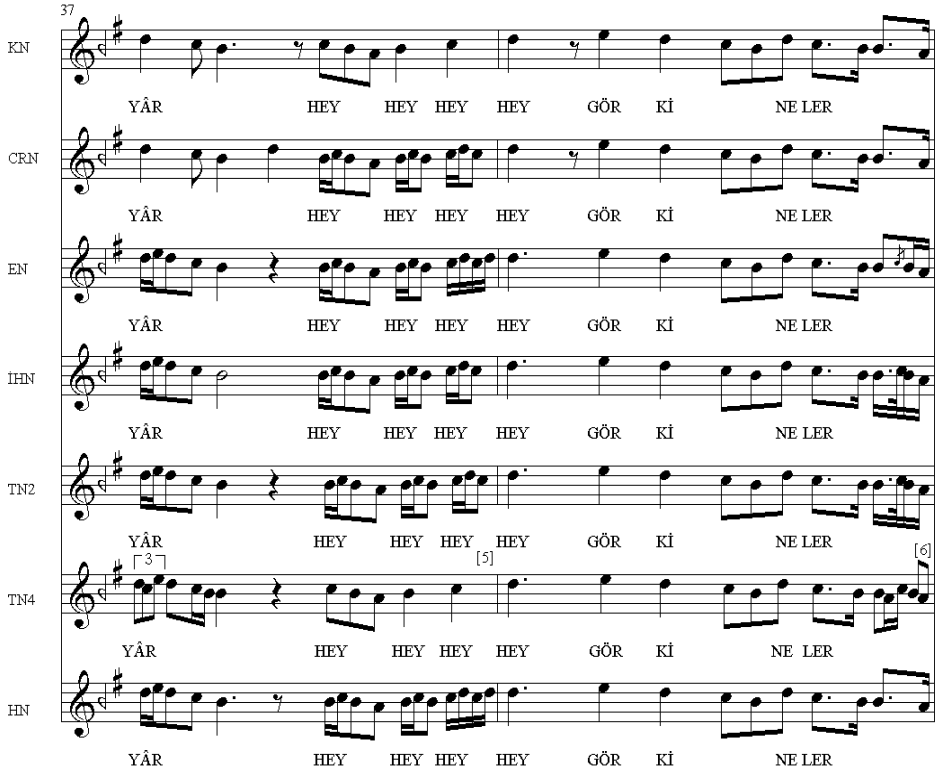

27
[3]
KN
DÔST ZÎ BÂ _YI MEN HEY HEY HEY
CRN
YÂR ZÎ BÂ _YI MEN HEY HEY HEY
EN
DÔST ZÎ BÂ YI MEN HEY HEY HEY
İHN
DÔST ZÎ BÂ _YI MEN HEY HEY HEY
TN2
DÔST ZÎ BÂ _YI MEN HEY HEY HEY
[2]
TN4
DÔST ZÎ BÂ _YIMEN HEY HEY HEY
HN
DÔST ZÎ BÂ _YI MEN HEY HEY HEY
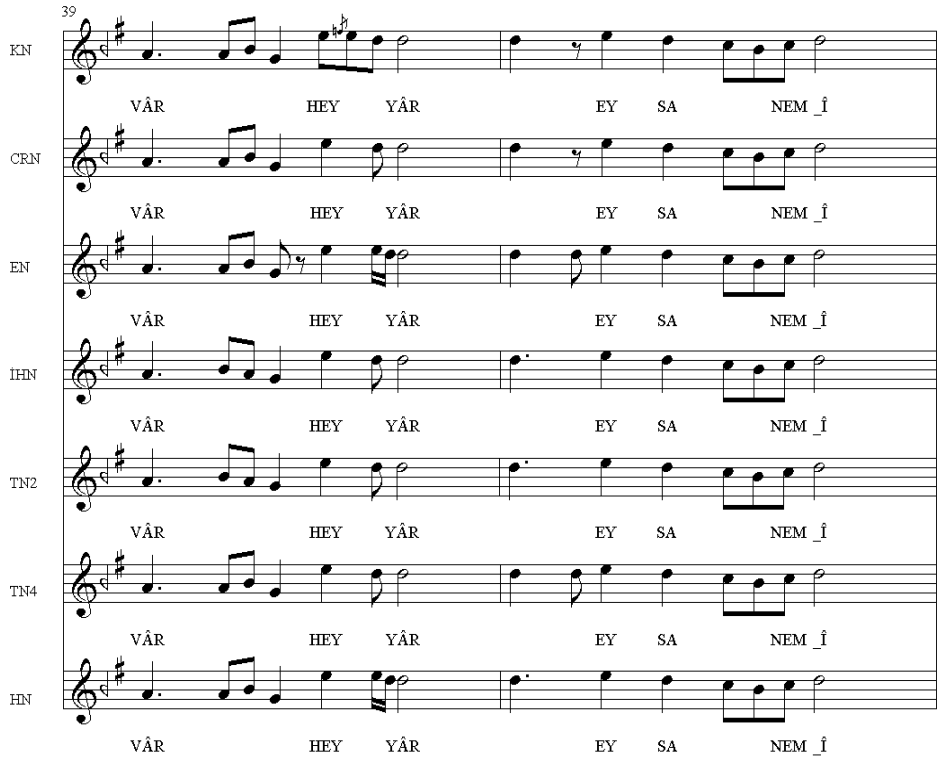

29
KN
YÂR CÂN _I MEN MÎR _İ
CRN
YÂR CÂN _I MEN MÎR _İ
EN
HEY CÂN _I MEN MÎR _İ
İHN
HEY CÂN _I MEN MÎR _İ
TN2
HEY CÂN _I MEN MÎR _İ
TN4
HEY CÂN _I
HN
HEY CÂN _I MEN MÎR _İ
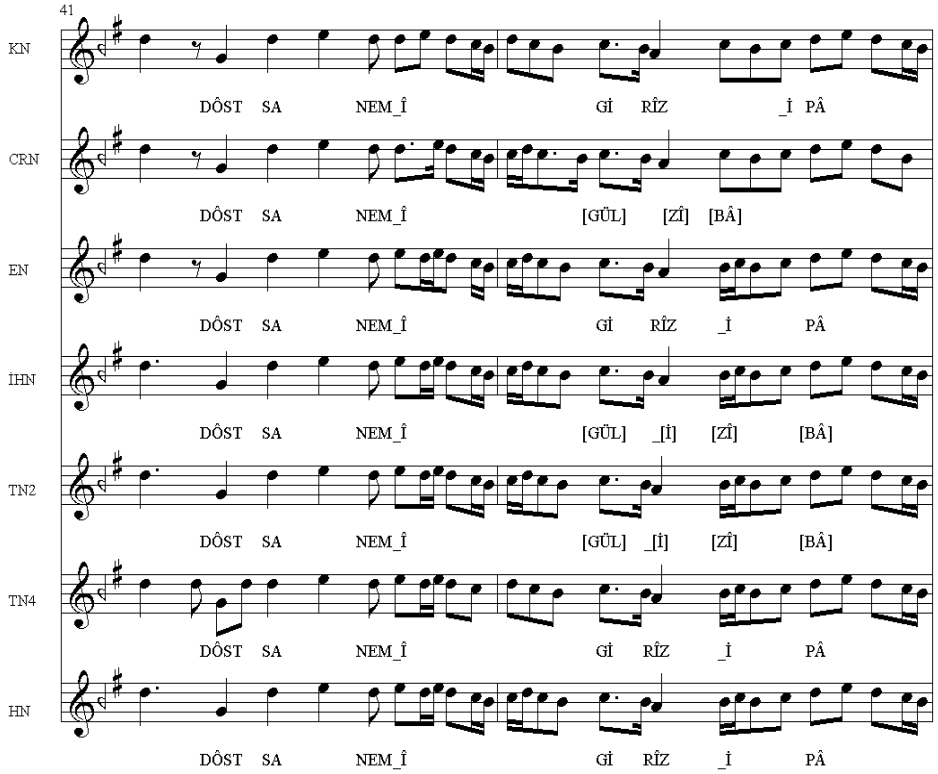

31
KN
ME NÎ ÂH HEY SUL TÂN _I MEN
CRN
MEN VÂY ÂH HEY SUL TÂN _I MEN
EN
ME NÎVÂY HEY HEY SUL TÂN _I MEN
İHN
ME NÎVÂY HEY HEY SUL TÂN _I MEN
TN2
ME NÎVÂY HEY HEY SUL TÂN _I MEN
TN4
MEN MEN ÂH HEY HEY SUL TÂN _I MEN
HN
MEN VÂY HEY HEY SUL TÂN _I MEN
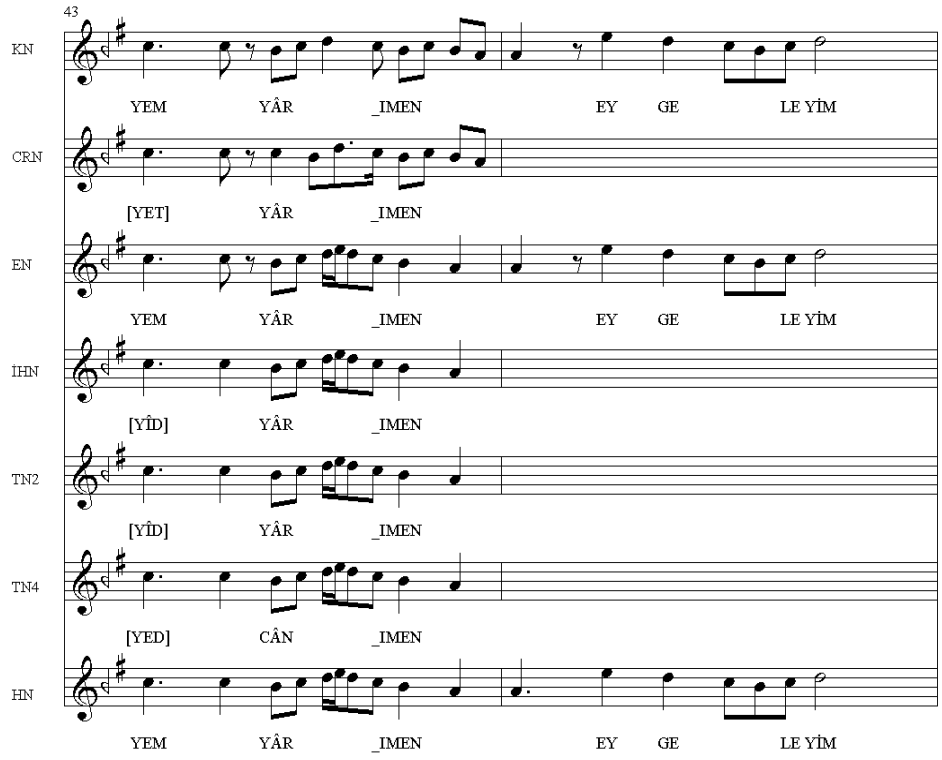

33
KN
VÂY HEY HEY HEY HEY HEY HÜN KÂR _I MEN
CRN
VÂY HEY HEY HEY HEY HEY MAK BÛL _İ MEN
EN
VÂY HEY HEY HEY HEY HEY MAK BÛL _İ MEN
İHN
VÂY HEY HEY HEY HEY HEY MAK BÛL _İ MEN
TN2
VÂY HEY HEY HEY HEY HEY MAK BÛL _İ MEN
TN4
[4]
VÂY HEY HEY HEY HEY HEY MAK BÛL _İ MEN
HN
VÂY HEY HEY HEY HEY HEY MAK BÛL _İ MEN
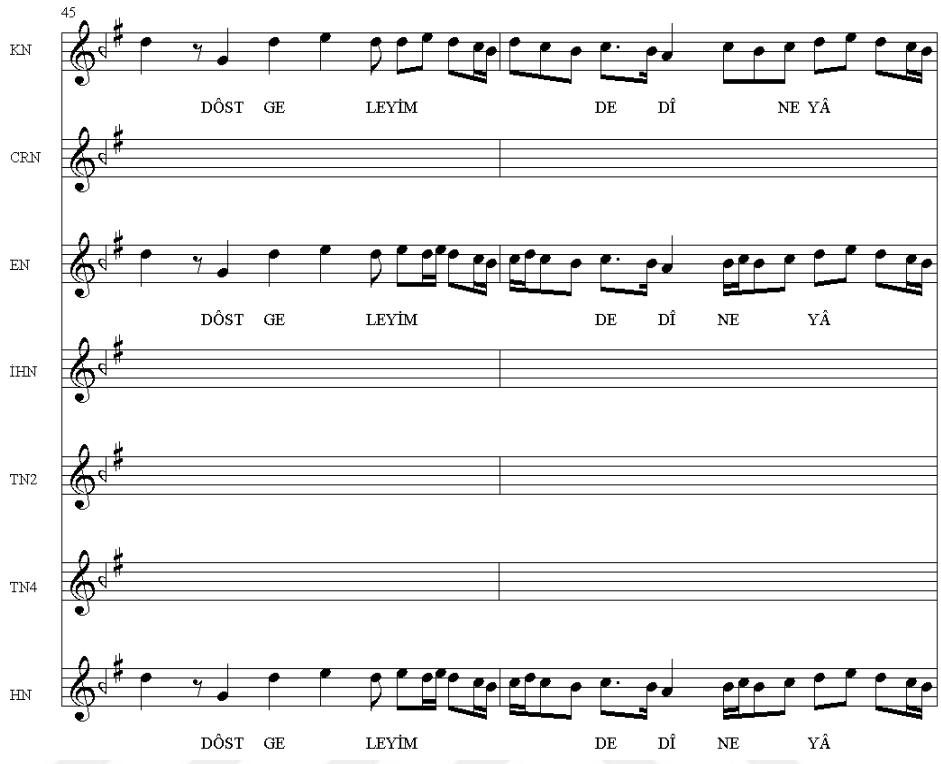

35
KN
VÂY HEY YÂR YÂR _I YÜ RE ĞİM
CRN
VÂY HEY YÂR YÂR _I YÜ RE ĞİM
EN
VÂY HEY YÂR YÂR _I YÜ RE ĞİM
İHN
VÂY HEY YÂR YÂR YÜ RE ĞİM
TN2
VÂY HEY YÂR YÂR YÜ RE ĞİM
TN4
VÂY HEY YÂR YÂR YÜ RE ĞİM
HN
VÂY HEY YÂR YÂR YÜ RE ĞİM
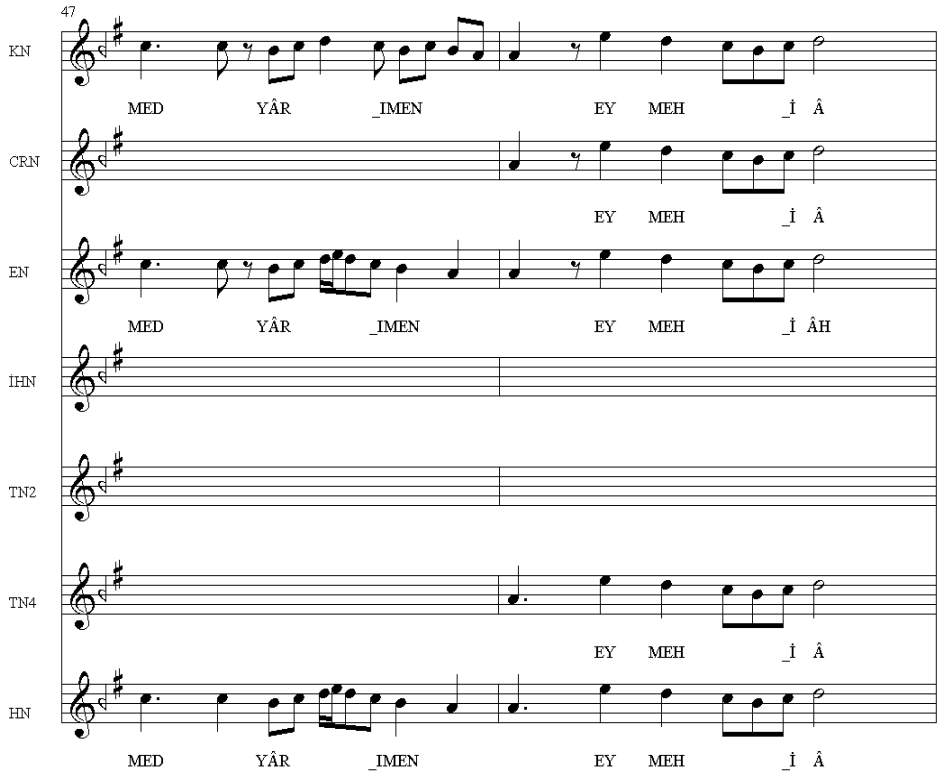

37
KN
YÂR HEY HEY HEY HEY GÖR Kİ NE LER
CRN
YÂR HEY HEY HEY HEY GÖR Kİ NE LER
EN
YÂR HEY HEY HEY HEY GÖR Kİ NE LER
İHN
YÂR HEY HEY HEY HEY GÖR Kİ NE LER
TN2
YÂR HEY HEY HEY HEY GÖR Kİ NE LER
TN4
[3]
[5]
[6]
YÂR HEY HEY HEY HEY GÖR Kİ NE LER
HN
YÂR HEY HEY HEY HEY GÖR Kİ NE LER
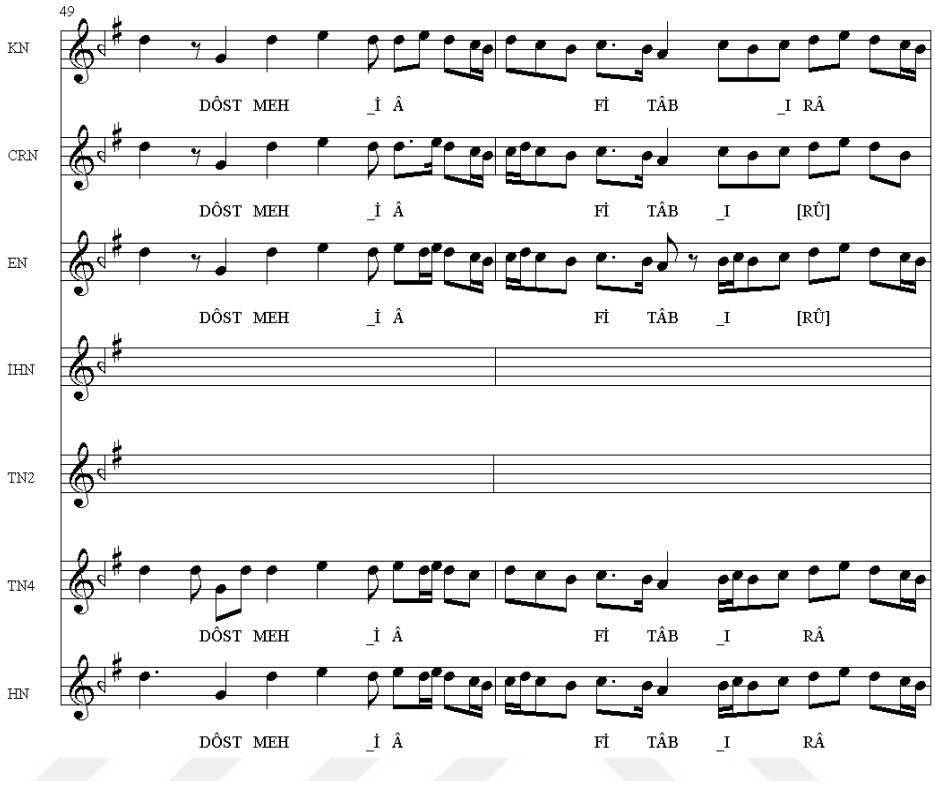

39
KN
VÂR HEY YÂR EY SA NEM _Î
CRN
VÂR HEY YÂR EY SA NEM _Î
EN
VÂR HEY YÂR EY SA NEM _Î
İHN
VÂR HEY YÂR EY SA NEM _Î
TN2
VÂR HEY YÂR EY SA NEM _Î
TN4
VÂR HEY YÂR EY SA NEM _Î
HN
VÂR HEY YÂR EY SA NEM _Î
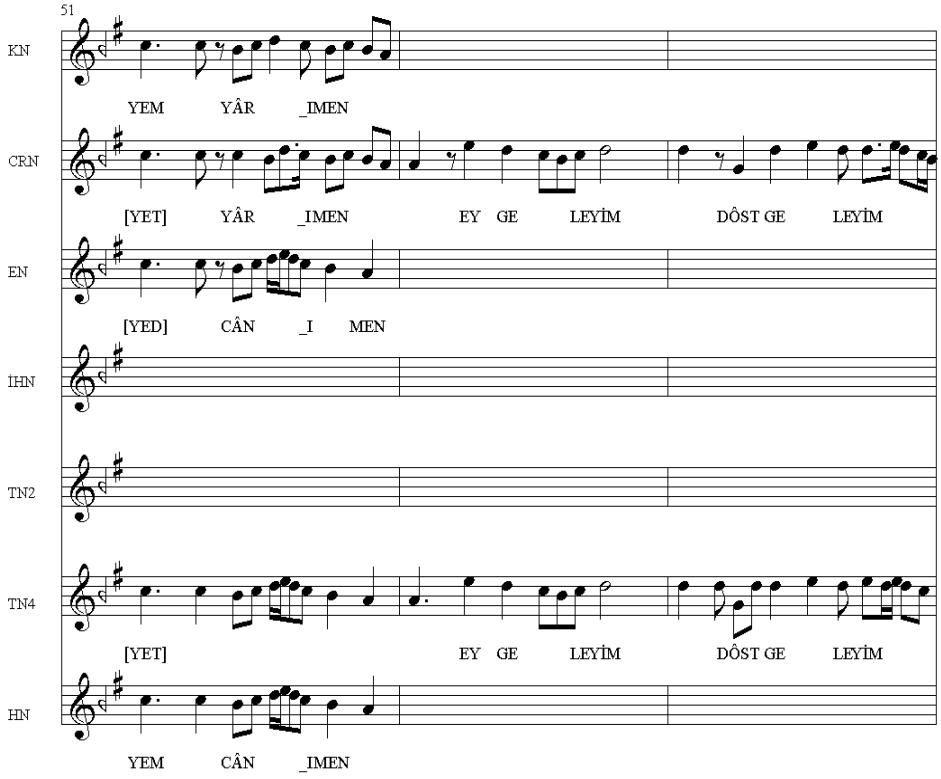

41
KN
DÔST SA NEM_Î Gİ RÎZ _İ PÂ
CRN
DÔST SA NEM_Î [GÜL] [ZÎ] [BÂ]
EN
DÔST SA NEM_Î Gİ RÎZ _İ PÂ
İHN
DÔST SA NEM_Î [GÜL] _[İ] [ZÎ] [BÂ]
TN2
DÔST SA NEM_Î [GÜL] _[İ] [ZÎ] [BÂ]
TN4
DÔST SA NEM_Î Gİ RÎZ _İ PÂ
HN
DÔST SA NEM_Î Gİ RÎZ _İ PÂ
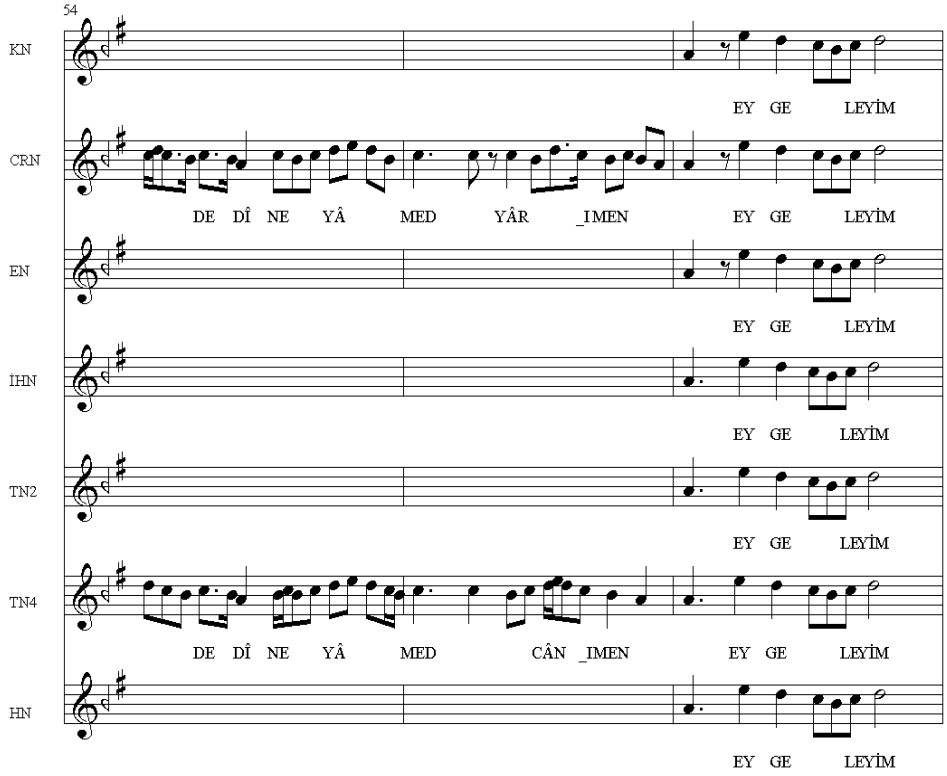

43
KN
YEM YÂR _IMEN EY GE LE YÎM
CRN
[YET] YÂR _IMEN
EN
YEM YÂR _IMEN EY GE LE YÎM
İHN
[YÎD] YÂR _IMEN
TN2
[YÎD] YÂR _IMEN
TN4
[YED] CÂN _IMEN
HN
YEM YÂR _IMEN EY GE LE YÎM
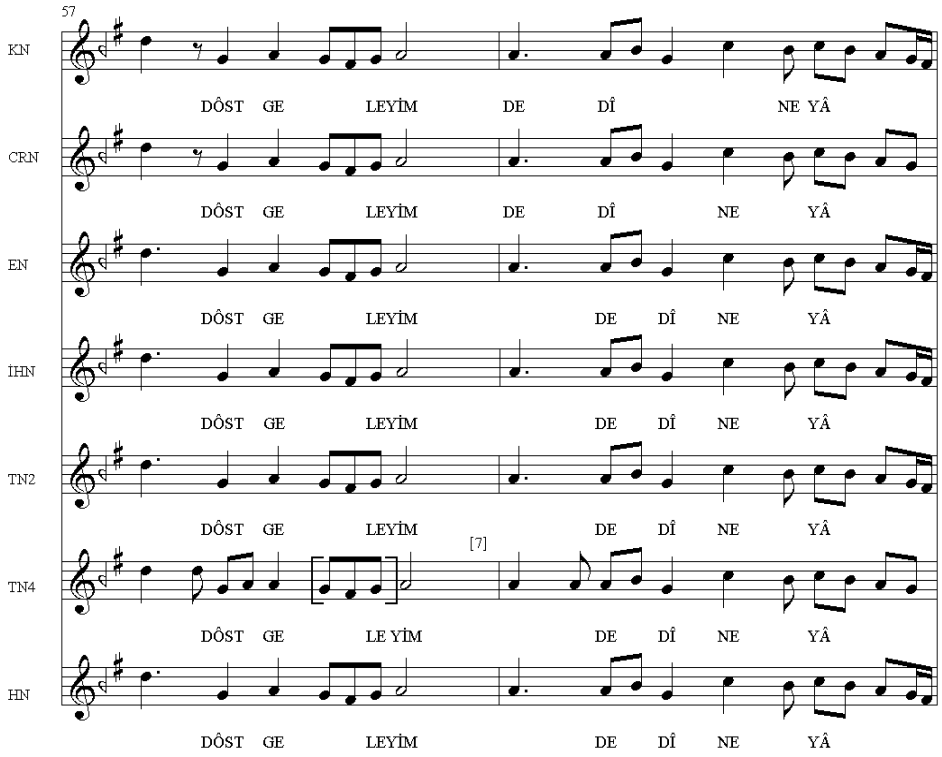

45
KN
DÔST GE LEYİM DE DÎ NE YÂ
CRN
EN
DÔST GE LEYİM DE DÎ NE YÂ
İHN
TN2
TN4
HN
DÔST GE LEYİM DE DÎ NE YÂ
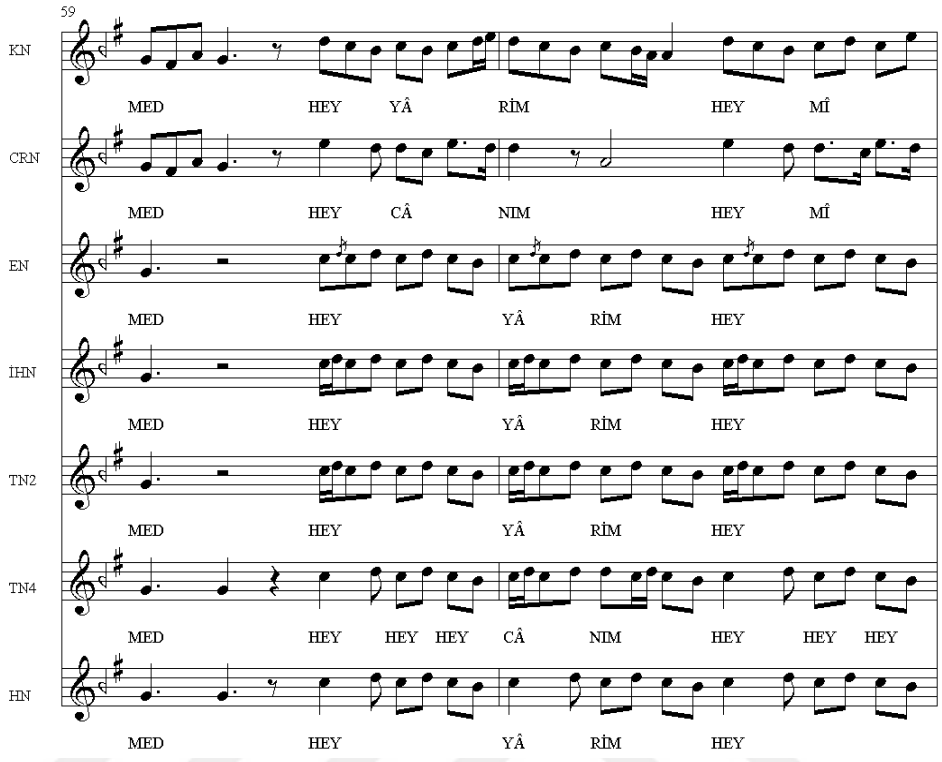

47
KN
MED YÂR _IMEN EY MEH _İ Â
CRN
EY MEH _İ Â
EN
MED YÂR _IMEN EY MEH _İ ÂH
İHN
TN2
TN4
EY MEH _İ Â
HN
MED YÂR _IMEN EY MEH _İ Â
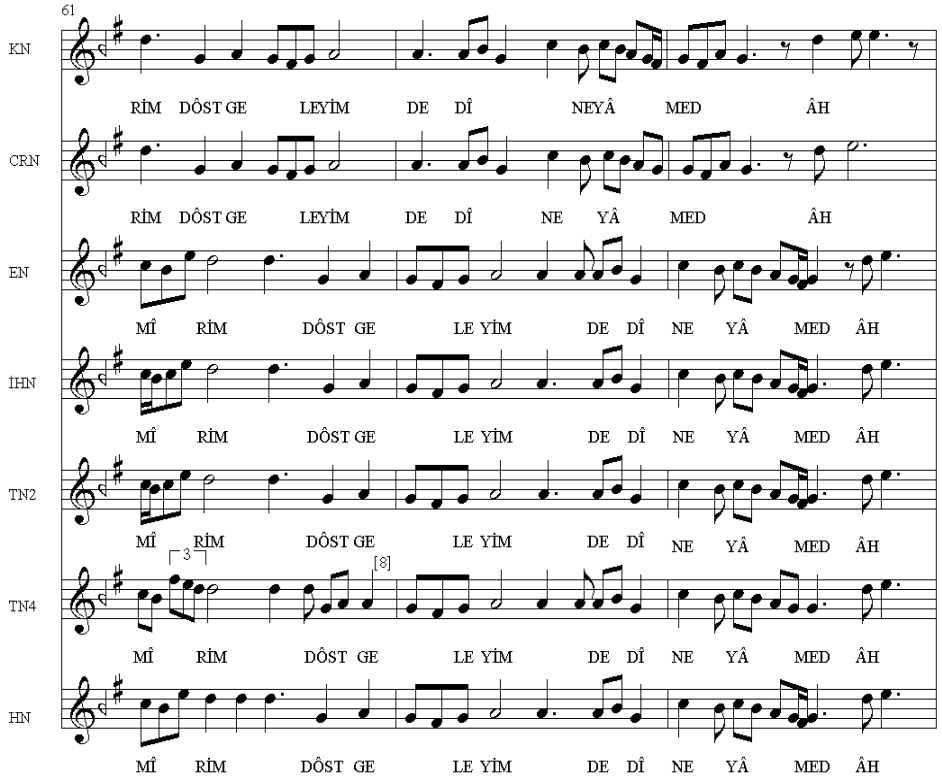

49
KN
DÔST MEH _İ Â Fİ TÂB _I RÂ
CRN
DÔST MEH _İ Â Fİ TÂB _I [RÛ]
EN
DÔST MEH _İ Â Fİ TÂB _I [RÛ]
İHN
TN2
TN4
DÔST MEH _İ Â Fİ TÂB _I RÂ
HN
DÔST MEH _İ Â Fİ TÂB _I RÂ
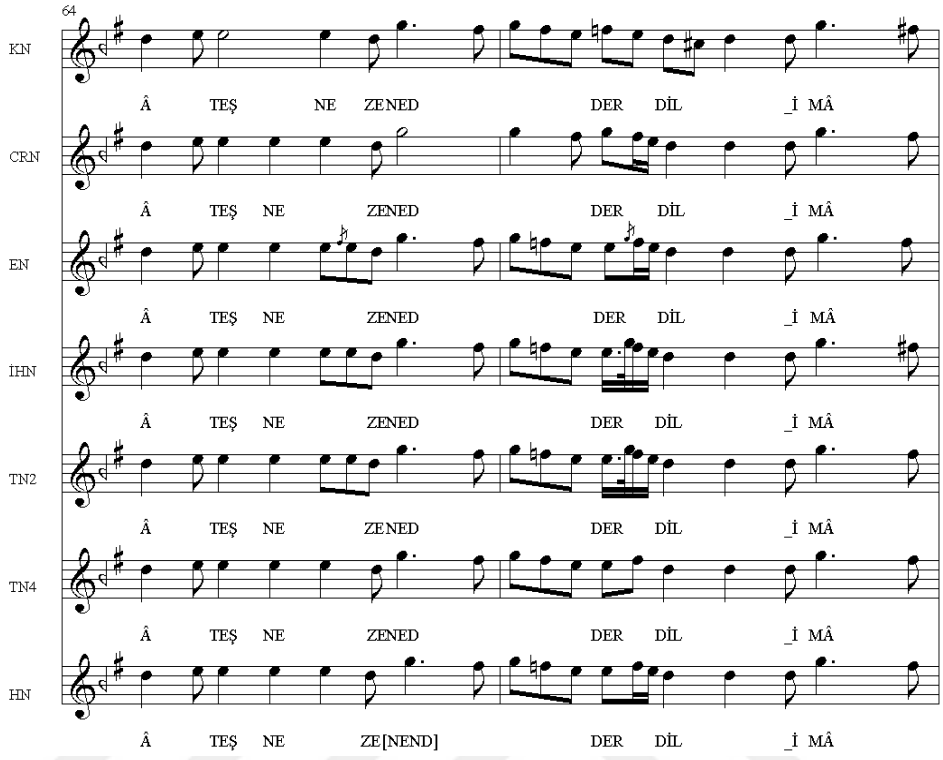

51
KN
YEM YÂR _IMEN
CRN
[YET] YÂR _IMEN EY GE LEYİM DÔST GE LEYİM
EN
[YED] CÂN _I MEN
İHN
TN2
TN4
[YET] EY GE LEYİM DÔST GE LEYİM
HN
YEM CÂN _IMEN
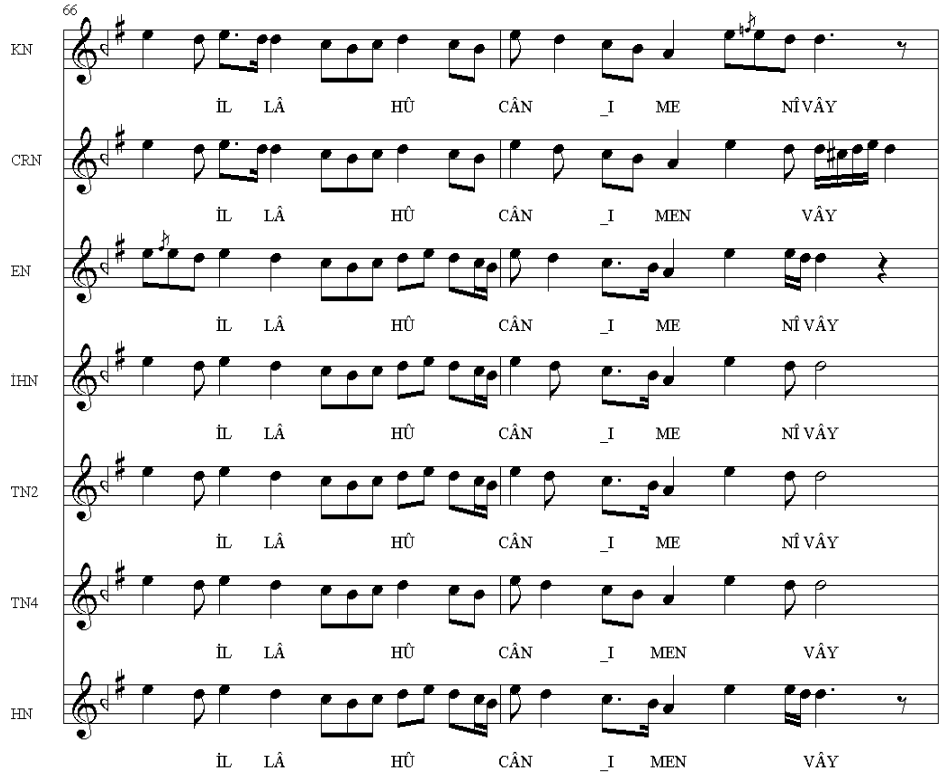

54
KN
EY GE LEYİM
CRN
DE DÎ NE YÂ MED YÂR _IMEN EY GE LEYİM
EN
EY GE LEYİM
İHN
EY GE LEYİM
TN2
EY GE LEYİM
TN4
DE DÎ NE YÂ MED CÂN _IMEN EY GE LEYİM
HN
EY GE LEYİM
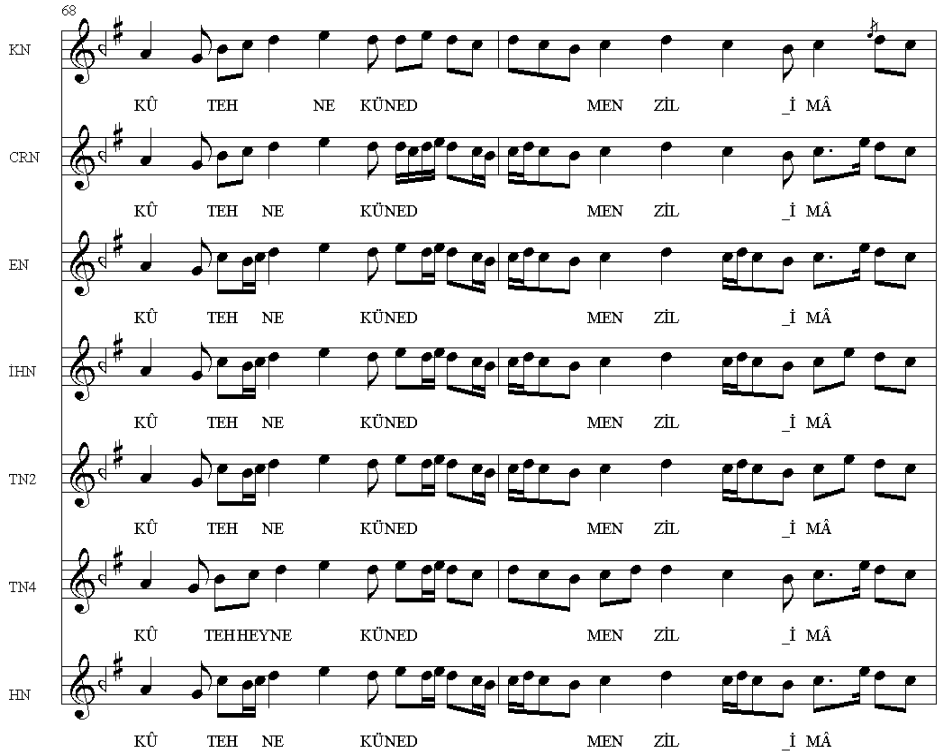

57
KN
DÔST GE LEYİM DE DÎ NE YÂ
CRN
DÔST GE LEYİM DE DÎ NE YÂ
EN
DÔST GE LEYİM DE DÎ NE YÂ
İHN
DÔST GE LEYİM DE DÎ NE YÂ
TN2
DÔST GE LEYİM DE DÎ NE YÂ
[7]
TN4
DÔST GE LE YİM DE DÎ NE YÂ
HN
DÔST GE LEYİM DE DÎ NE YÂ
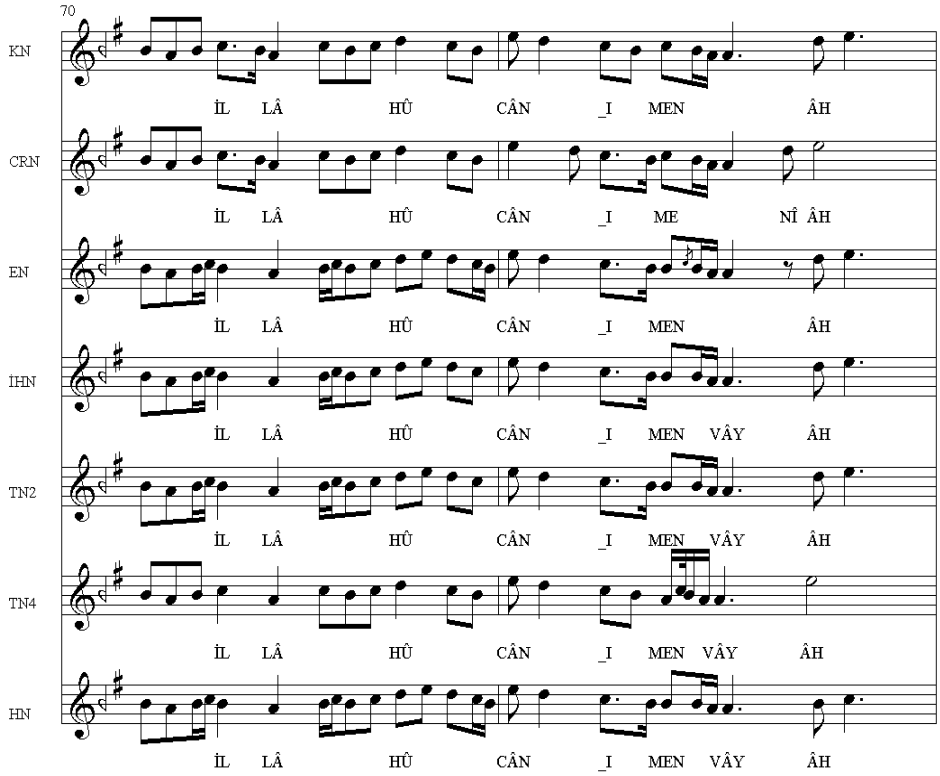

59
KN
MED HEY YÂ RİM HEY Mİ
CRN
MED HEY CÂ NIM HEY Mİ
EN
MED HEY YÂ RİM HEY
İHN
MED HEY YÂ RİM HEY
TN2
MED HEY YÂ RİM HEY
TN4
MED HEY HEY HEY CÂ NIM HEY HEY HEY
HN
MED HEY YÂ RİM HEY
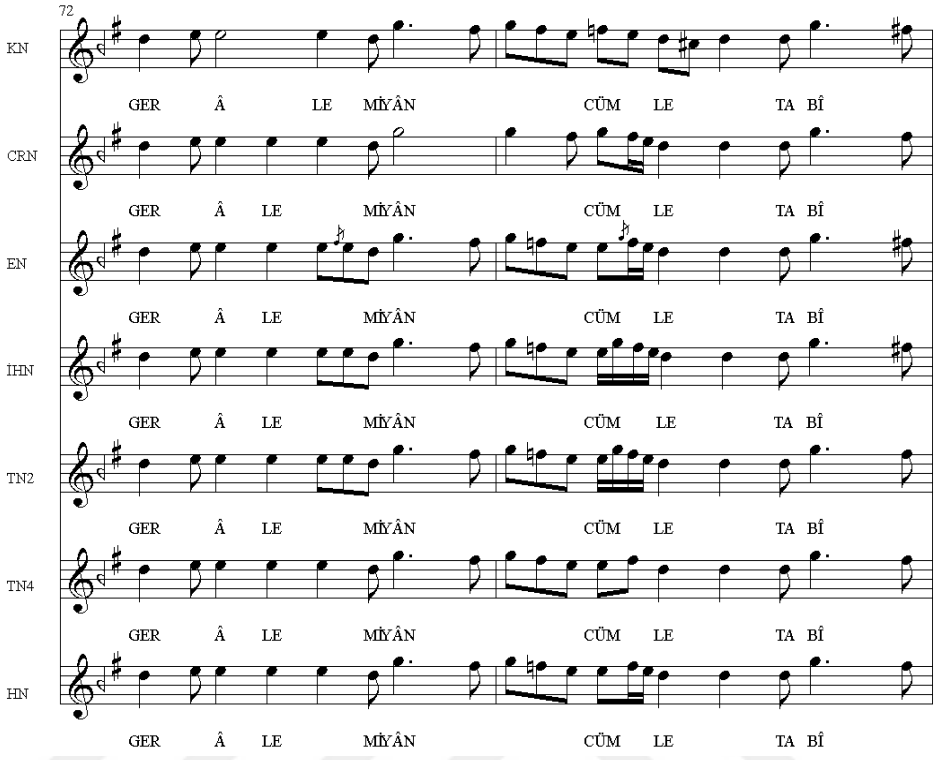

61
KN
RİM DÔST GE LEYİM DE DÎ NEYÂ MED ÂH
CRN
RİM DÔST GE LEYİM DE DÎ NE YÂ MED ÂH
EN
Mî RİM DÔST GE LE YİM DE DÎ NE YÂ MED ÂH
İHN
Mî RİM DÔST GE LE YİM DE DÎ NE YÂ MED ÂH
TN2
Mî RİM DÔST GE LE YİM DE DÎ NE YÂ MED ÂH
TN4
3
[8]
Mî RİM DÔST GE LE YİM DE DÎ NE YÂ MED ÂH
HN
Mî RİM DÔST GE LE YİM DE DÎ NE YÂ MED ÂH
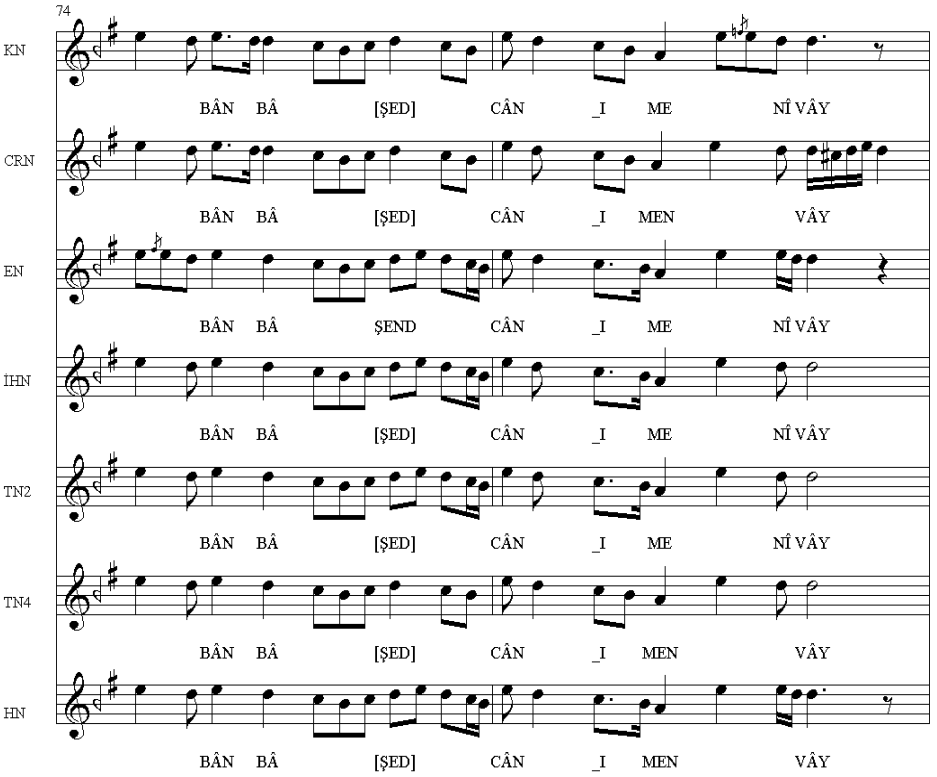

64
KN
Â TEŞ NE ZENED DER DİL _İ MÂ
CRN
Â TEŞ NE ZENED DER DİL _İ MÂ
EN
Â TEŞ NE ZENED DER DİL _İ MÂ
İHN
Â TEŞ NE ZENED DER DİL _İ MÂ
TN2
Â TEŞ NE ZENED DER DİL _İ MÂ
TN4
Â TEŞ NE ZENED DER DİL _İ MÂ
HN
Â TEŞ NE ZE[NEND] DER DİL _İ MÂ
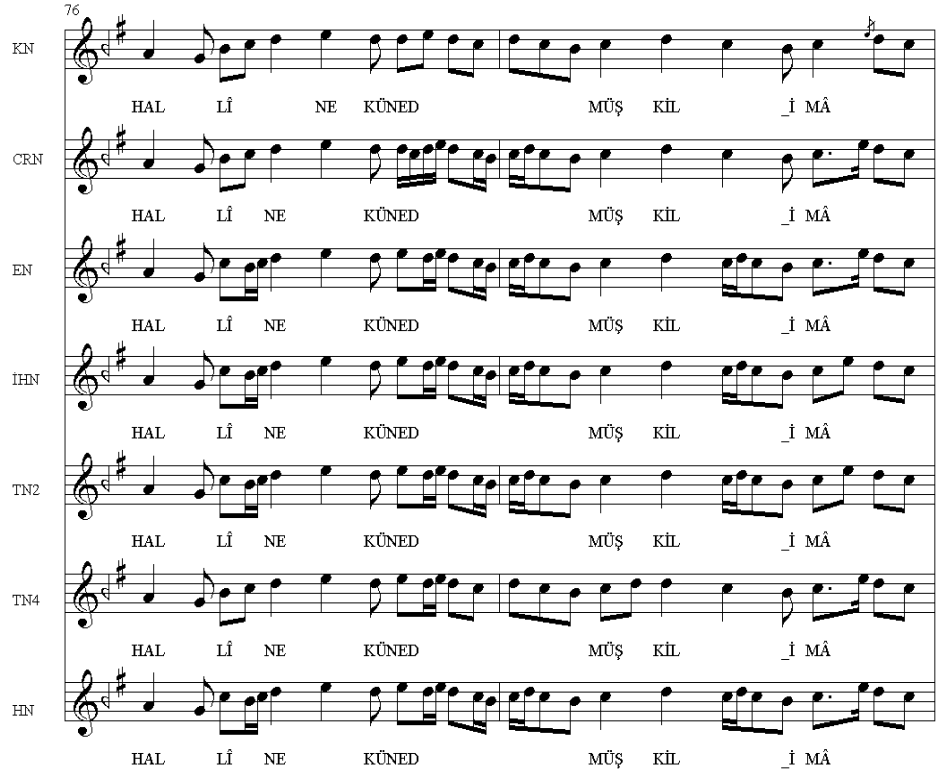

66
KN
İL LÂ HÛ CÂN _I ME NÎ VÂY
CRN
İL LÂ HÛ CÂN _I MEN VÂY
EN
İL LÂ HÛ CÂN _I ME NÎ VÂY
İHN
İL LÂ HÛ CÂN _I ME NÎ VÂY
TN2
İL LÂ HÛ CÂN _I ME NÎ VÂY
TN4
İL LÂ HÛ CÂN _I MEN VÂY
HN
İL LÂ HÛ CÂN _I MEN VÂY
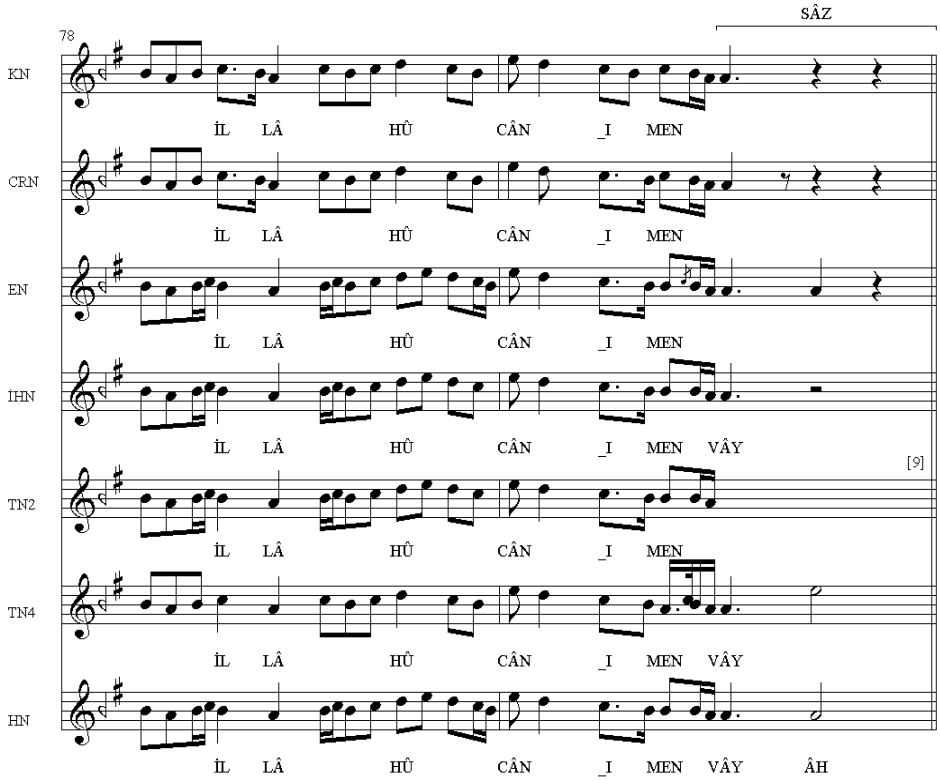

68
KN
KÛ TEH NE KÜNED MEN ZİL _İ MÂ
CRN
KÛ TEH NE KÜNED MEN ZİL _İ MÂ
EN
KÛ TEH NE KÜNED MEN ZİL _İ MÂ
İHN
KÛ TEH NE KÜNED MEN ZİL _İ MÂ
TN2
KÛ TEH NE KÜNED MEN ZİL _İ MÂ
TN4
KÛ TEHHEYNE KÜNED MEN ZİL _İ MÂ
HN
KÛ TEH NE KÜNED MEN ZİL _İ MÂ
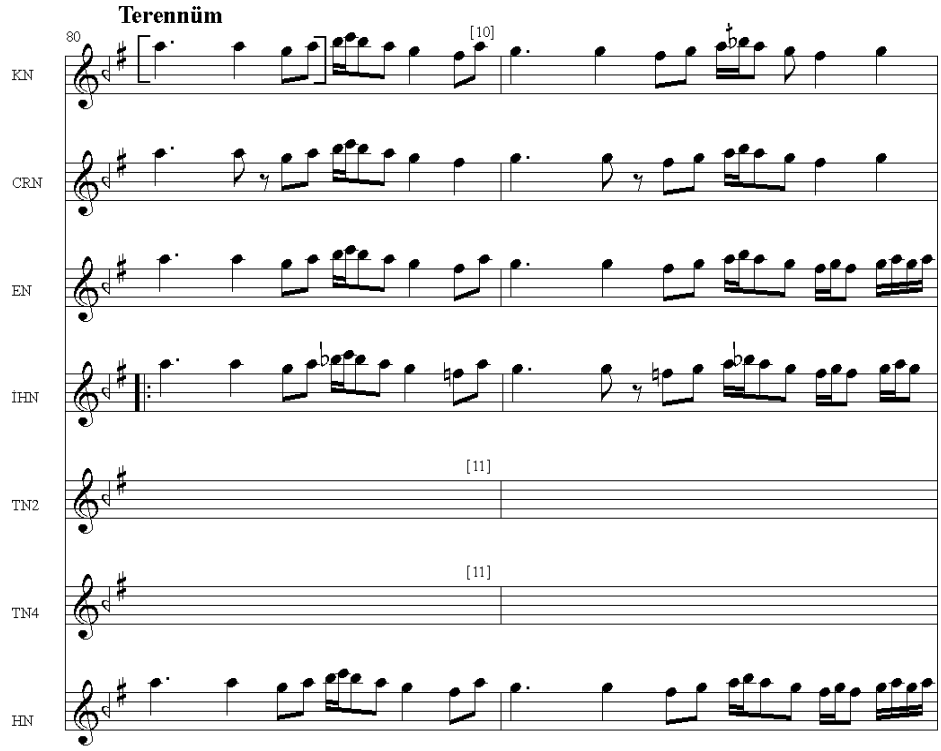

70
KN
İL LÂ HÛ CÂN _I MEN ÂH
CRN
İL LÂ HÛ CÂN _I ME NÎ ÂH
EN
İL LÂ HÛ CÂN _I MEN ÂH
İHN
İL LÂ HÛ CÂN _I MEN VÂY ÂH
TN2
İL LÂ HÛ CÂN _I MEN VÂY ÂH
TN4
İL LÂ HÛ CÂN _I MEN VÂY ÂH
HN
İL LÂ HÛ CÂN _I MEN VÂY ÂH
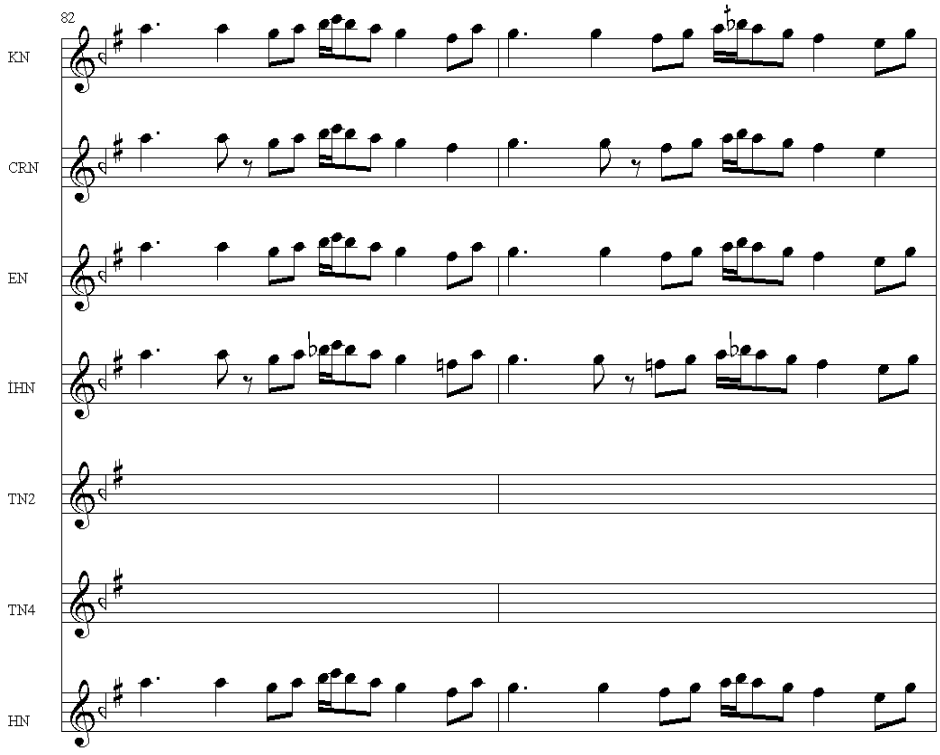

72
KN
GER Â LE MÎYÂN CÜM LE TA BÎ
CRN
GER Â LE MÎYÂN CÜM LE TA BÎ
EN
GER Â LE MÎYÂN CÜM LE TA BÎ
İHN
GER Â LE MÎYÂN CÜM LE TA BÎ
TN2
GER Â LE MÎYÂN CÜM LE TA BÎ
TN4
GER Â LE MÎYÂN CÜM LE TA BÎ
HN
GER Â LE MÎYÂN CÜM LE TA BÎ
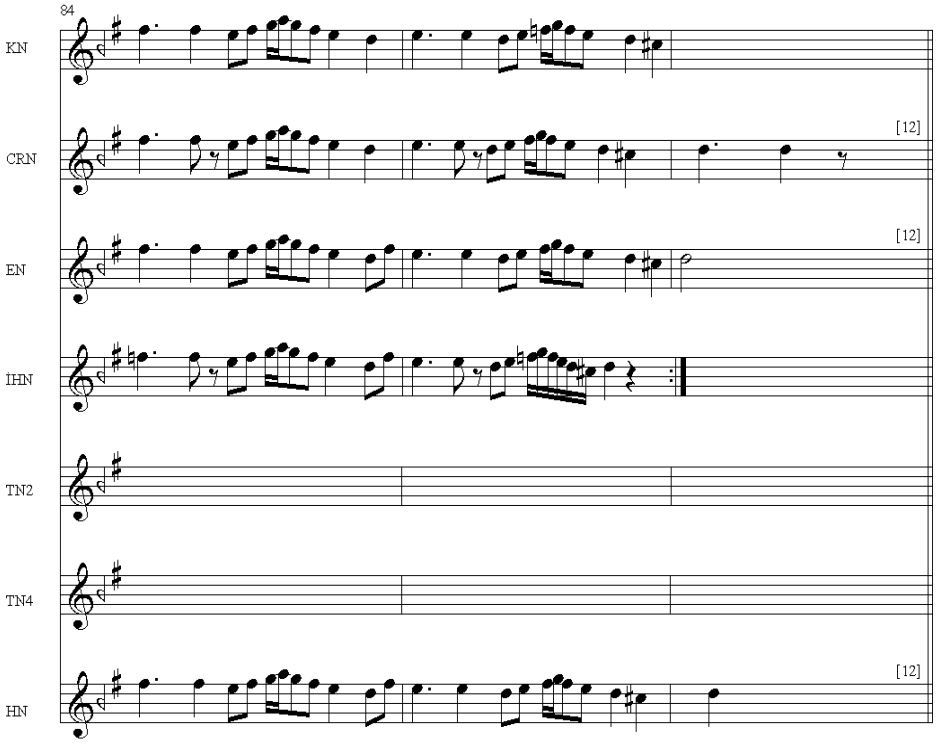

74
KN
BÂN BÂ [ŞED] CÂN _I ME NÎ VÂY
CRN
BÂN BÂ [ŞED] CÂN _I MEN VÂY
EN
BÂN BÂ ŞEND CÂN _I ME NÎ VÂY
İHN
BÂN BÂ [ŞED] CÂN _I ME NÎ VÂY
TN2
BÂN BÂ [ŞED] CÂN _I ME NÎ VÂY
TN4
BÂN BÂ [ŞED] CÂN _I MEN VÂY
HN
BÂN BÂ [ŞED] CÂN _I MEN VÂY

76
KN
HAL LÎ NE KÜNED MÜŞ KİL _İ MÂ
CRN
HAL LÎ NE KÜNED MÜŞ KİL _İ MÂ
EN
HAL LÎ NE KÜNED MÜŞ KİL _İ MÂ
İHN
HAL LÎ NE KÜNED MÜŞ KİL _İ MÂ
TN2
HAL LÎ NE KÜNED MÜŞ KİL _İ MÂ
TN4
HAL LÎ NE KÜNED MÜŞ KİL _İ MÂ
HN
HAL LÎ NE KÜNED MÜŞ KİL _İ MÂ

SÂZ
78
KN
İL LÂ HÛ CÂN _I MEN
CRN
İL LÂ HÛ CÂN _I MEN
EN
İL LÂ HÛ CÂN _I MEN
İHN
İL LÂ HÛ CÂN _I MEN VÂY
[9]
TN2
İL LÂ HÛ CÂN _I MEN
TN4
İL LÂ HÛ CÂN _I MEN VÂY
HN
İL LÂ HÛ CÂN _I MEN VÂY ÂH

Terennüm
80
[10]
KN
CRN
EN
IHN
[11]
TN2
[11]
TN4
HN

82
KN
CRN
EN
IHN
TN2
TN4
HN

84
KN
CRN
EN
İHN
TN2
TN4
HN
[12]
[12]
[12]

Tablo 6 Pencgâh Mevlevî Âyini, I. Selâm ile İlgili Tespit ve Açıklamalar

Tespit No.[1]	Nüsha	Ölçü No.	Tespit ve Açıklamalar
1	İHN, TN2	5, 11, 17, 23	Bu ölçülerden hemen önce iki nüshada da yer alan, noktalı 4'lük nevâ perdesi ve 2'lik esten oluşan 7/8'lik müzik cümlesinin, notaya sehven fazladan yazıldığı düşünülmüştür. Her iki nüshada yer alan yanlışlığın, Devrirevân usûlünün ikişer ölçüye bölündüğü nüshalardan birinde sehven fazla olarak yazılması; diğer nüshanın da buradan istinsah edilmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir.
2	TN4	27	4. zamana gelen 2'lik çargâh perdesi, sehven 8'lik olarak yazılmıştır.
3	KN	28	Eksik kalan ölçünün tamamlanması için, unutulduğu düşünülen 8'lik es düzenekte ilâve edilmiştir.
4	TN4	34	Ölçüde 4'lük fazlalık vardır.
5	TN4	37	Ölçüde 8'lik fazlalık vardır.
6	TN4	38	Ölçüde 4'lük fazlalık vardır.
7	TN4	57	8, 9 ve 10. zamanlara gelen râst, ırâk, râst perdeleri sehven 16'lık değerlerde yazılmış, düzenekte 8'likler olarak gösterilmiştir.
8	TN4	61	Ölçüde 8'lik fazlalık vardır.
9	TN2	79	Usûlün ilk 7/8'lik kısmı yazılmış olup, ikinci kısımdaki bağlantı icracının tasarrufuna bırakılmıştır.
10	KN	80	Nüshada, bu ölçüdeki müzik cümlesinin ilk 7/8'lik kısmı, 79. ölçü sonunda alternafif saz nağmesi olarak gösterilmiştir.
11	TN2, TN4	80	Bu ölçüden itibaren bulunması beklenen "Terennüm" bölümü nüshada yoktur.
12	CRN, EN, HN	86	CRN'de usûlün ilk 6, EN'de ilk 4, HN'de ilk 2 zamanı yazılmıştır. Ölçünün geri kalan kısmındaki bağlantı icracının tasarrufuna bırakılmıştır.

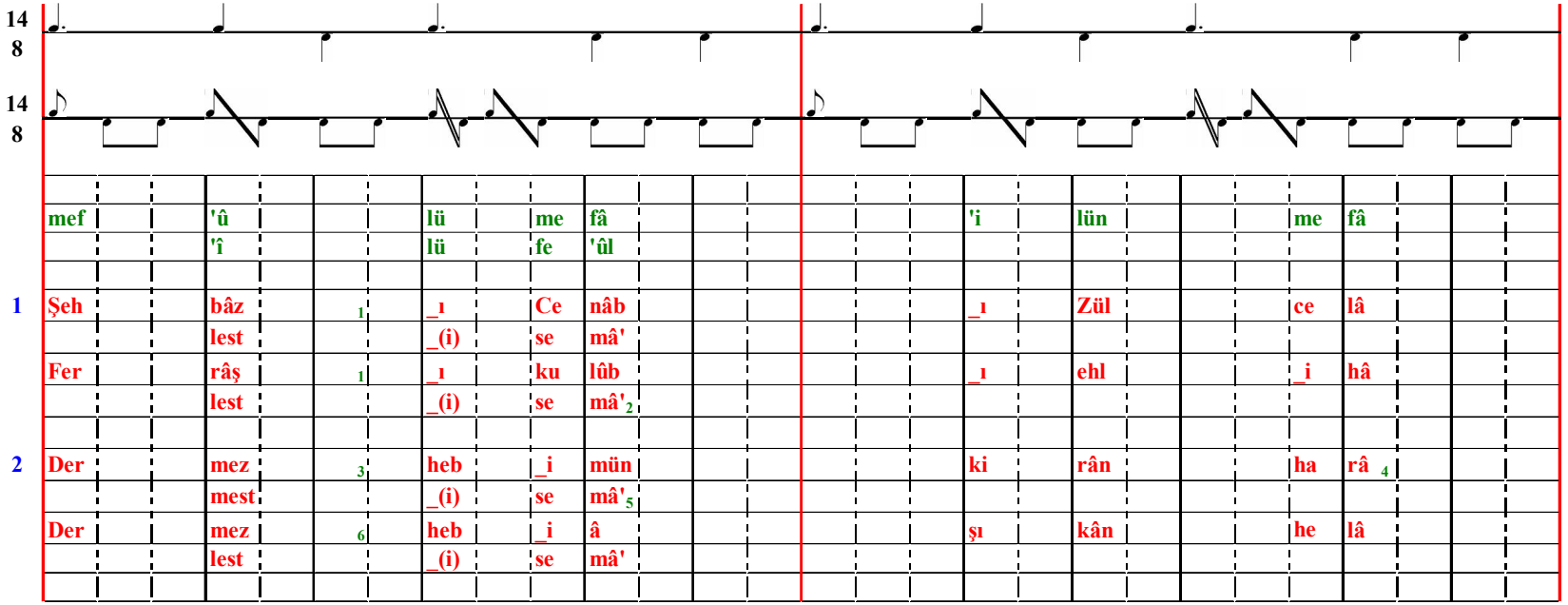
[1] Düzenekte, tespit yapılan ölçünün sağ üstüne [ ] içinde yazılmıştır.

Şablon 1 Pencgâh Mevlevî Âyini, I. Selâm, 1. Şablon

1 Şehbâz-ı Cenâb-ı Zülcelâlest(i) semâ'
Ferrâş-ı kulûb-ı ehl-i hâlest(i) semâ'

2 Der mezheb-i münkirân harâmest(i) semâ'
Der mezheb-i âşıkân helâlest(i) semâ'

Devrirevân - Rubâ'î (mef'ûlü mefâ'ilün mefâ'îlü fe'ûl)

[1] Müteakiben gelen "_ı "hecesi EN, İHN, TN2 ve TN4'te bu zamandadır.
[2] TN4'te, beytin 1. mısra sonu "Zülcelâle_(i) esmâ" olarak geçmektedir.
[3] CRN, EN ve İHN'de "heb" hecesi bu zamandadır.
[4] TN4'te, hece "râm" olarak geçmekte olup, bu bölüm "hârâm-ı semâ' "şeklinde yazılmıştır. "mest" hecesinin yerine "_ı" gelmektedir.
[5] HN'de, nota altına 4. mısra yazılmıştır.
[6] CRN, EN, İHN, TN2 ve TN4'te "heb" hecesi bu zamandadır.

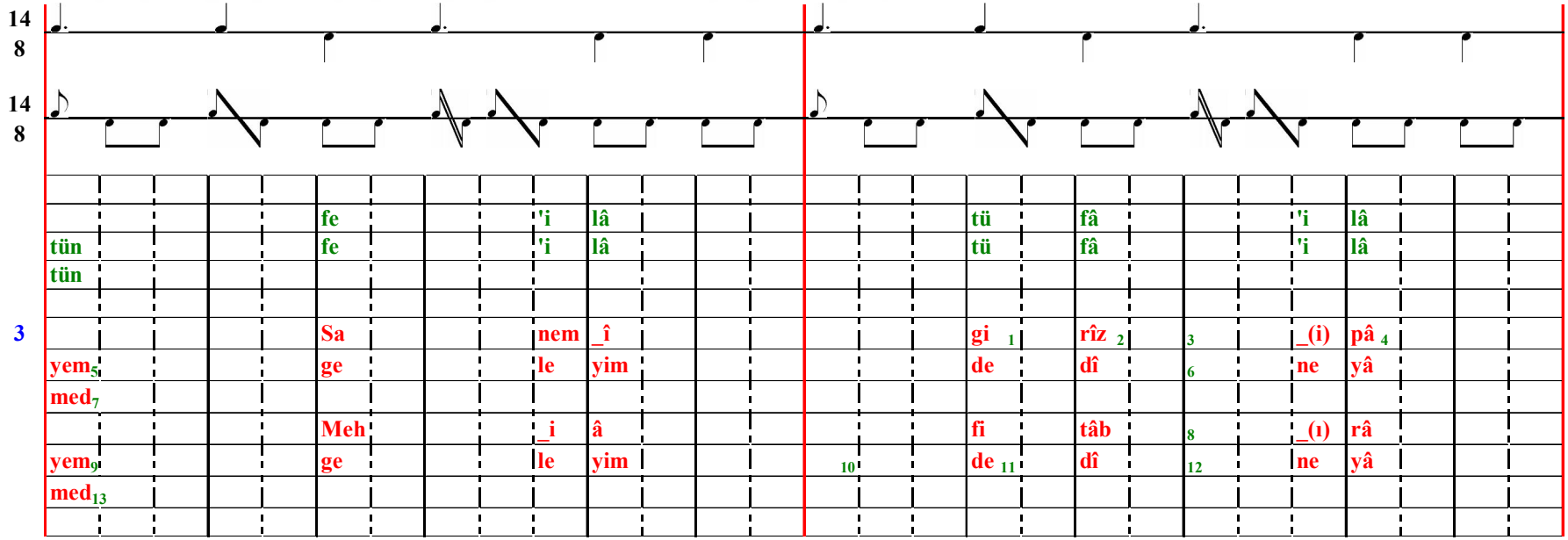
Tablo 7 Şablon 1 Üzerindeki Hece ve Hece Dağılım Farklılığı Analiz Verileri

Kaynak Şablondaki Güftenin Hece Sayısı: 52		Ölçü Numarası										Toplam	Fark %	Mak. Hata	Mak. Fark %	Ort.	Std. Sapma
	Nüsha	1	3	7	9	13	14	15	19	20	21						
Farklı Dağılımda Yer Alan Aynı Hece Sayısı	KN											0	0%	0%	8,33%	4,82%	3,58%
	CRN					1			1			2	4,17%	0,32%			
	EN	1		1		1			1			4	8,33%	0,64%			
	İHN	1		1		1			1			4	8,33%	0,64%			
	TN2	1		1					1			3	6,25%	0,48%			
	TN4	1		1					1			3	6,67%	0,90%			
	HN											0	0%	0%			
Farklı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece Sayısı	KN											0	0%	0%	0%	0%	0%
	CRN											0	0%	0%			
	EN											0	0%	0%			
	İHN											0	0%	0%			
	TN2											0	0%	0%			
	TN4											0	0%	0%			
	HN											0	0%	0%			
Aynı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece Sayısı	KN											0	0%	0%	13,33%	3,73%	6,37%
	CRN											0	0%	0%			
	EN											0	0%	0%			
	İHN											0	0%	0%			
	TN2											0	0%	0%			
	TN4		2		1		1	1			1	6	13,33%	1,79%			
	HN					1	4	1				6	12,77%	1,23%			
Kaynak Şablonda Yer Alıp, Düzenek Üzerinde Parantez ( ) İçinde Gösterilen Hece Sayısı	KN		1		1			1			1	4					
	CRN		1		1			1			1	4					
	EN		1		1			1			1	4					
	İHN		1		1			1			1	4					
	TN2		1		1			1			1	4					
	TN4		1		2	1			1			5					
	HN		1		1			1		1	1	5					
Nüshada Yer Almayan Hece Sayısı	KN											0					
	CRN											0					
	EN											0					
	İHN											0					
	TN2											0					
	TN4							1			1	2					
	HN											0					

Şablon 2 Pencgâh Mevlevî Âyini, I. Selâm, 2. Şablon

3 Sanem-î girîz(i) pâyem geleyim dedî ne-yâmed
Meh-i âfitâb(ı)râyem geleyim dedî ne-yâmed

Devrirevân - Remel (fe'ilâtü fâ'ilâtün fe'ilâtü fâ'ilâtün)

1 Bu kısım, CRN'de "gül zibâyet"; İHN ve TN2'de "gül-i zibâyîd" olarak geçmekte olup, vezne uymamaktadır. Nüshalarda, "gül" hecesi dördüncü zamandadır. Tamlamayı oluşturan diğer hecelerin dağılımında, "_i" hecesi "2" de; "zî" hecesi CRN'de "2"de, İHN ve TN2'de "3" te; "bâ" hecesi CRN'de "3" te, İHN ve TN2'de "4" tedir.

3 Müteakiben gelen "_i" hecesi EN, TN4 ve HN'de bu zamandadır.

5 CRN ve TN4'de "yet/yed"; İHN ve TN2'de "yîd".

6 EN ve HN'de "ne" hecesi bu zamandadır.

7 CRN, İHN, TN2 ve TN4'te buradaki "geleyim dedî ne yâmed" bölümü bulunmamaktadır.

Şablon 2 Pencgâh Mevlevî Âyini, I. Selâm, 2. Şablon (Devamı)

8 CRN, EN, TN4 ve HN'de müteakiben gelen "_ı" hecesi bu zamandadır.
9 CRN ve EN'de "rûyet/rûyed"; TN4'te "râyet"; HN'de (güftede) "nûyet". İHN ve TN2'de, "Meh_i âfitâb_ı râyem" bölümü bulunmamaktadır.
10 KN ve CRN'de "de" hecesi bu zamanda olup, "11" deki "de" hecesi yerinde ise "dî" hecesi gelmektedir.
12 CRN, EN, İHN, TN2, TN4 ve HN'de "ne" hecesi bu zamandadır.
13 Beyit sonundaki "geleyim dedî ne yâmed" kısmının hece dağılım incelemesi için, düzenekteki 56. ve 59. ölçüler arası gözönüne alınmıştır.

Tablo 8 Şablon 2 Üzerindeki Hece ve Hece Dağılım Farklılığı Analiz Verileri

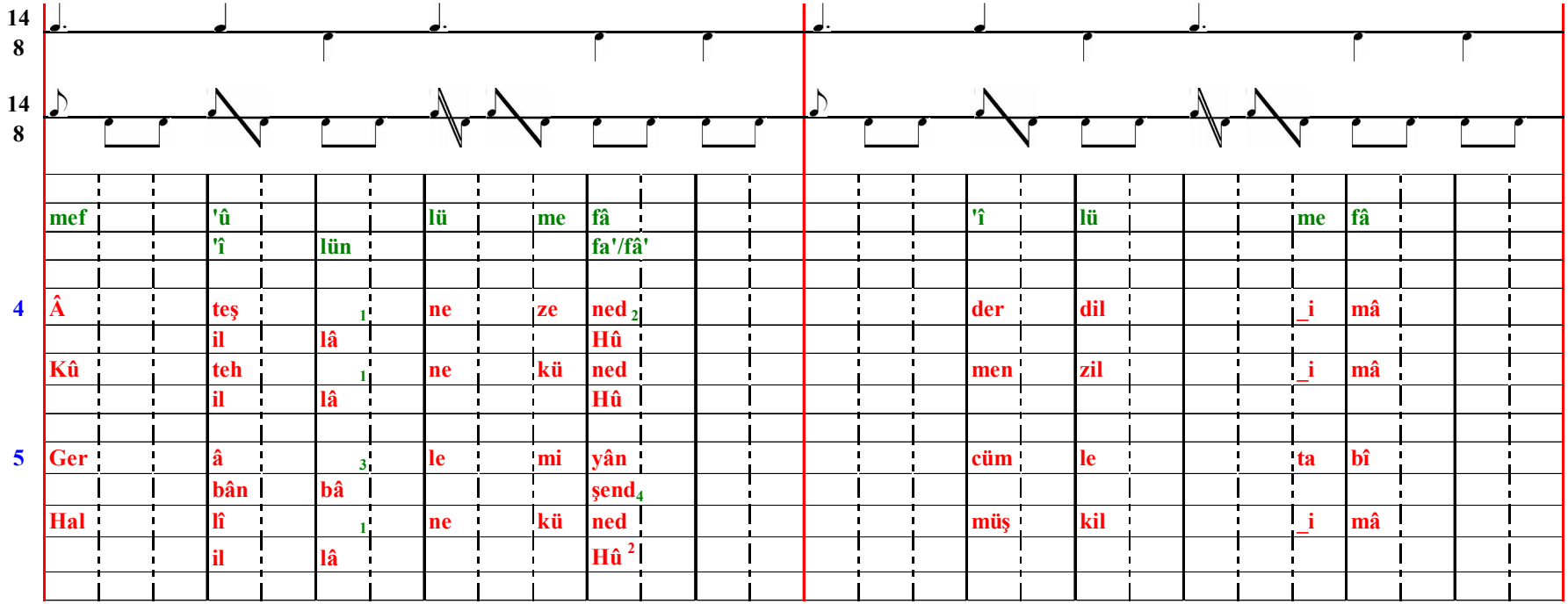
Kaynak Şablondaki Güftenin Hece Sayısı: 32		Ölçü Numarası									Toplam	Fark %	Mak. Hata	Mak. Fark %	Ort.	Std. Sapma
	Nüsha	42	43	45	46	47	49	50	51	58						
Farklı Dağılımda Yer Alan Aynı Hece Sayısı	KN									2	2	6,25%	0%	17,39%	10,52%	4,35%
	CRN							1		3	4	17,39%	4,89%			
	EN	1			1			1		1	4	12,50%	0%			
	İHN									1	1	6,25%	3,13%			
	TN2									1	1	6,25%	3,13%			
	TN4	1						1		1	3	12,50%	3,13%			
	HN	1			1			1		1	4	12,50%	0%			
Farklı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece Sayısı	KN										0	0%	0%	6,25%	1,96%	2,61%
	CRN	1									1	4,35%	1,22%			
	EN										0	0%	0%			
	İHN	1									1	6,25%	3,13%			
	TN2	1									1	3,13%	1,56%			
	TN4										0	0%	0%			
	HN										0	0%	0%			
Aynı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece Sayısı	KN										0	0%	0%	25,00%	10,25%	9,97%
	CRN	2	1					1	1		5	21,74%	6,11%			
	EN							1	1		2	6,25%	0%			
	İHN	3	1								4	25,00%	12,50%			
	TN2	3	1								4	12,50%	6,25%			
	TN4		1						1		2	6,25%	1,56%			
	HN										0	0%	0%			

Nüshada Yer Almayan Hece Sayısı	KN										0
	CRN	1		3	4	1					9
	EN										0
	İHN			3	4	1	3	4	1		16
	TN2			3	4	1	3	4	1		16
	TN4			3	4	1					8
	HN										0

Şablon 3 Pencgâh Mevlevî Âyini, I. Selâm, 3. Şablon

4 Âteş ne-zened der dil-i mâ illâ Hû
Kûteh ne-küned menzil-i mâ illâ Hû
5 Ger âlemiyân cümle tabîbân bâşend
Hallî ne-küned müşkil-i mâ illâ Hû

Devrirevân - Rubâ'î (1, 2 ve 4. mısralar mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlün fa', 3. mısra mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlün fâ') [1]

[1] KN dışındaki tüm nüshalarda, müteakiben gelen "ne" hecesi bu zamandadır.
[2] HN'de (nota altında) "zenend".
[3] CRN, EN, İHN, TN2, TN4 ve HN'de "le" hecesi bu zamandadır.
[4] KN (nota altında), CRN, İHN, TN2, TN4 ve HN'de "bâşed" geçmektedir.

Şablon 3 Pencgâh Mevlevî Âyini, I. Selâm, 3. Şablon (Devamı)
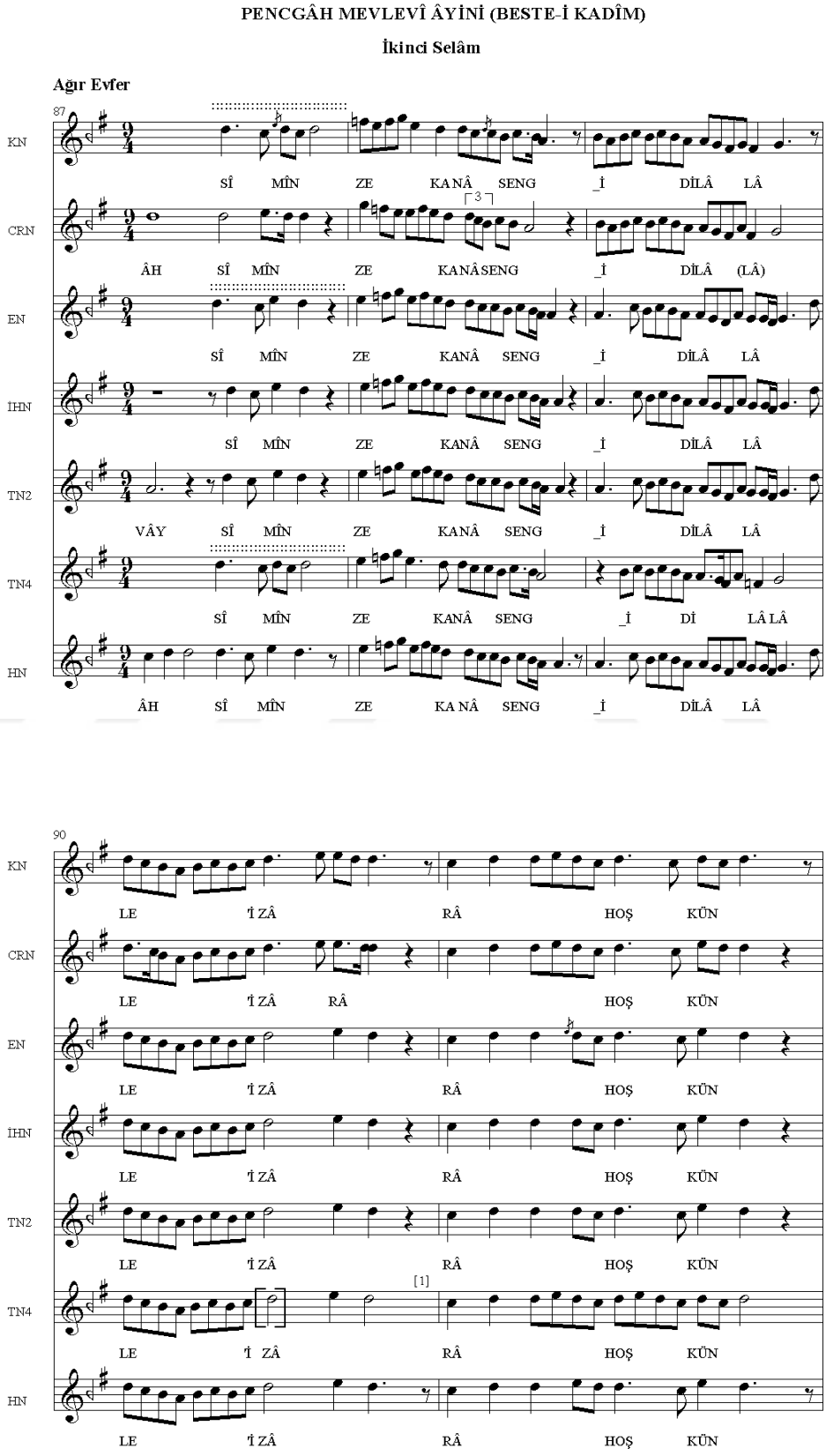
[1] "*Rubâîlerde kullanılan Ahreb'in "mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlün fa' " ve "mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlün fâ' " kalıpları birbirinden ayrıdır*" (Aktaran: Çevikoğlu, 2010, s. 90).
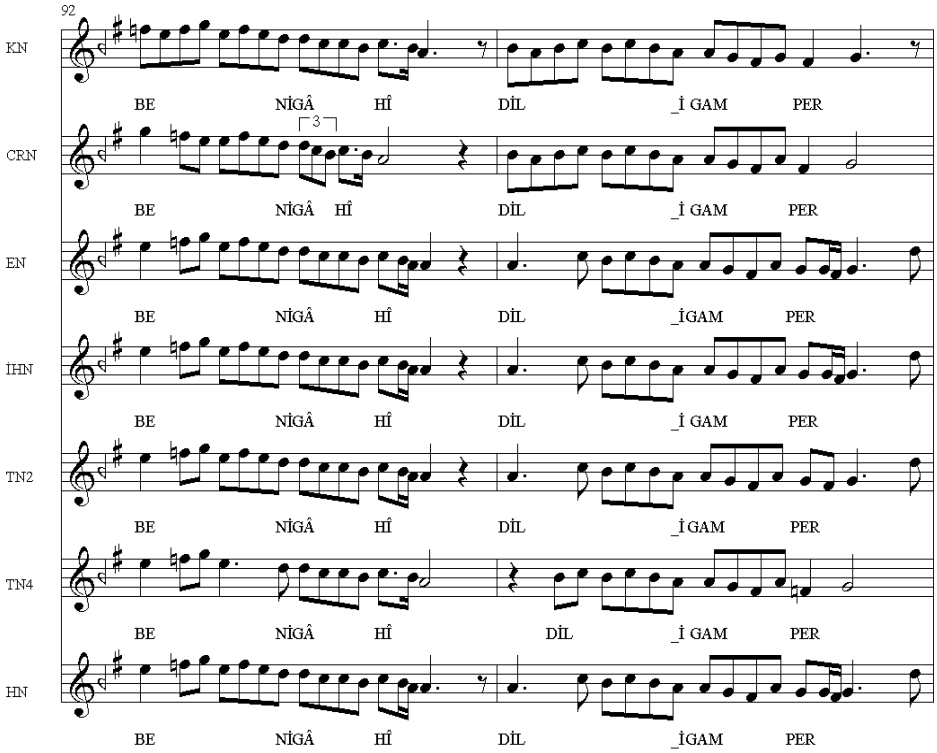
[2] "*Kaynakta* [Evhadüddîn-i Kirmânî, *Rubâiler*, Rubâî No. 1724] *"Âteş ne-zened der dil-i mâ illâ û - Kûteh ne-küned menzil-i mâ illâ û - Ger cümle cihâniyân tabîbem gerdend - Hal mî ne-küned müşkil-i mâ illâ û". 1, 2 ve 4. mısralar "mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlün fâ' ", 3. mısra "mef'ûlü mefâ'ilün mefâ'îlün fâ' "*" (Çevikoğlu, 2010, s. 90).
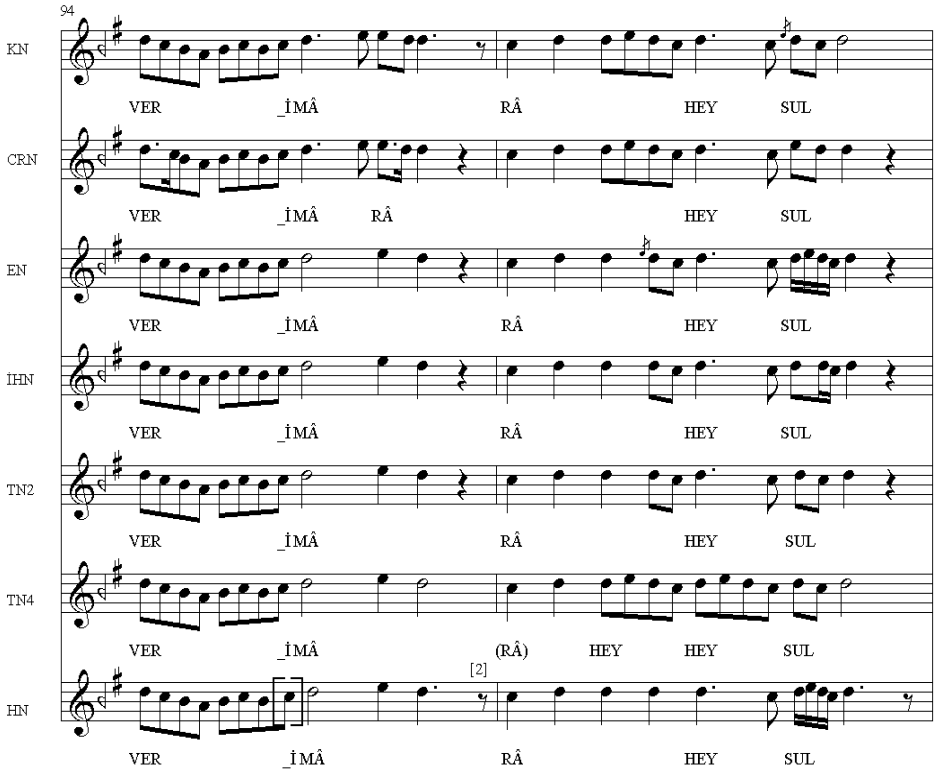
Tablo 9 Şablon 3 Üzerindeki Hece ve Hece Dağılım Farklılığı Analiz Verileri
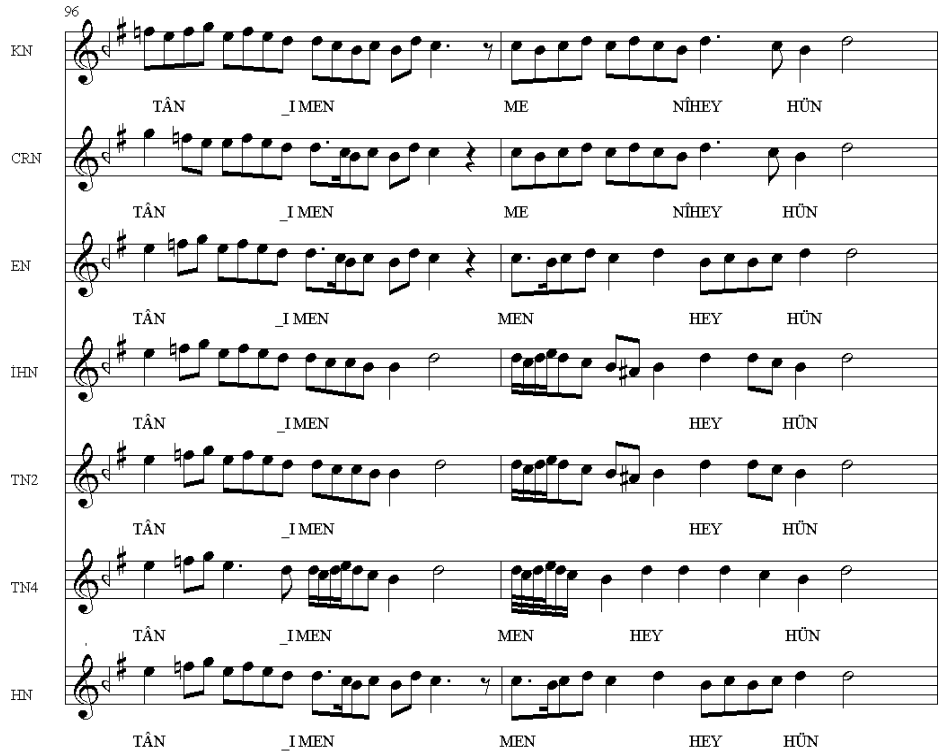
Kaynak Şablondaki Güftenin Hece Sayısı: 48		Ölçü Numarası					Toplam	Fark %	Mak. Hata	Mak. Fark %	Ort.	Std. Sapma
	Nüsha	64	68	72	74	76						
Farklı Dağılımda Yer Alan Aynı Hece Sayısı	KN						0	0%	0%	8,33%	7,14%	3,15%
	CRN	1	1	1		1	4	8,33%	0%			
	EN	1	1	1		1	4	8,33%	0%			
	İHN	1	1	1		1	4	8,33%	0%			
	TN2	1	1	1		1	4	8,33%	0%			
	TN4	1	1	1		1	4	8,33%	0%			
	HN	1	1	1		1	4	8,33%	0%			
Farklı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece Sayısı	KN						0	0%	0%	0%	0%	0%
	CRN						0	0%	0%			
	EN						0	0%	0%			
	İHN						0	0%	0%			
	TN2						0	0%	0%			
	TN4						0	0%	0%			
	HN						0	0%	0%			
Aynı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece Sayısı	KN				1		1	2%	0%	4,17%	2,08%	1,20%
	CRN				1		1	2,08%	0%			
	EN						0	0%	0%			
	İHN				1		1	2,08%	0%			
	TN2				1		1	2,08%	0%			
	TN4				1		1	2,08%	0%			
	HN	1			1		2	4,17%	0%			
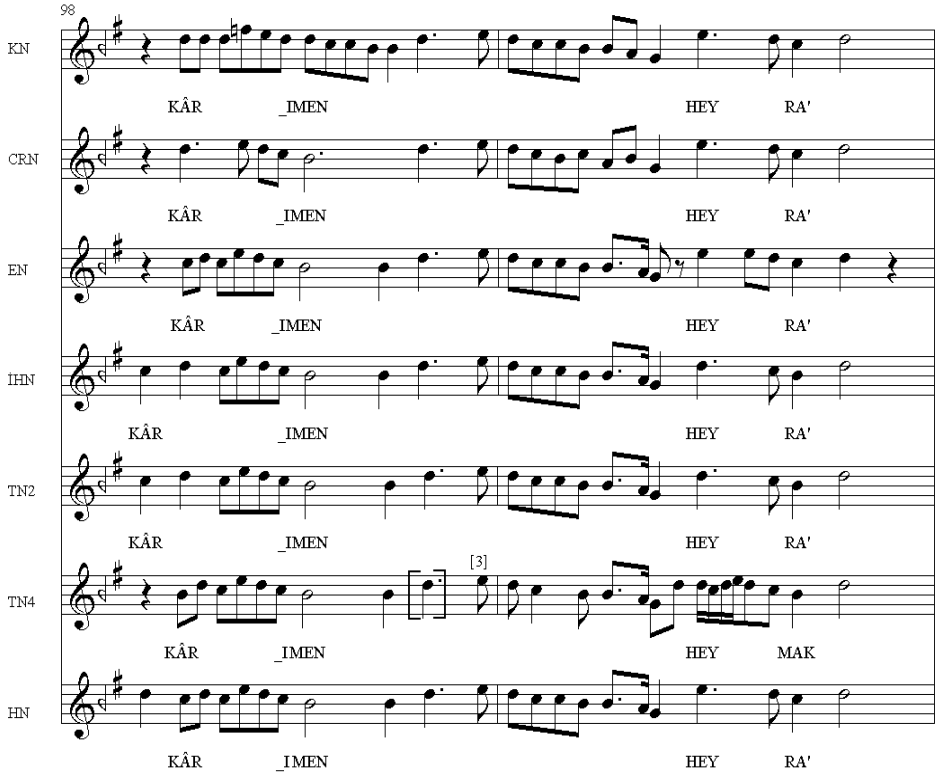
3.1.2 İkinci Selâm
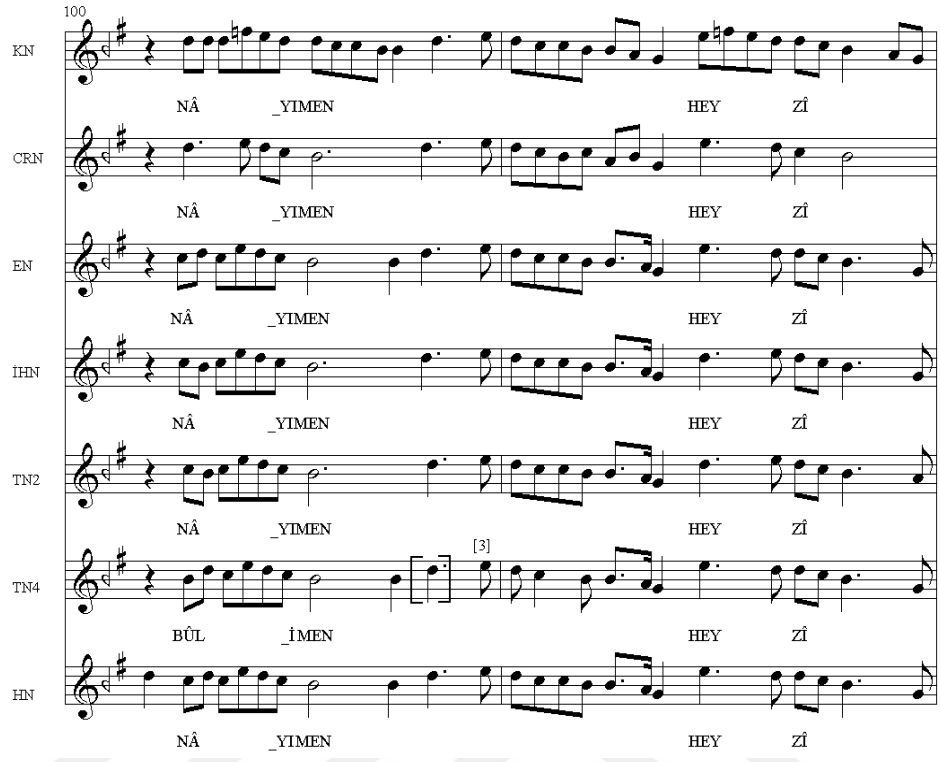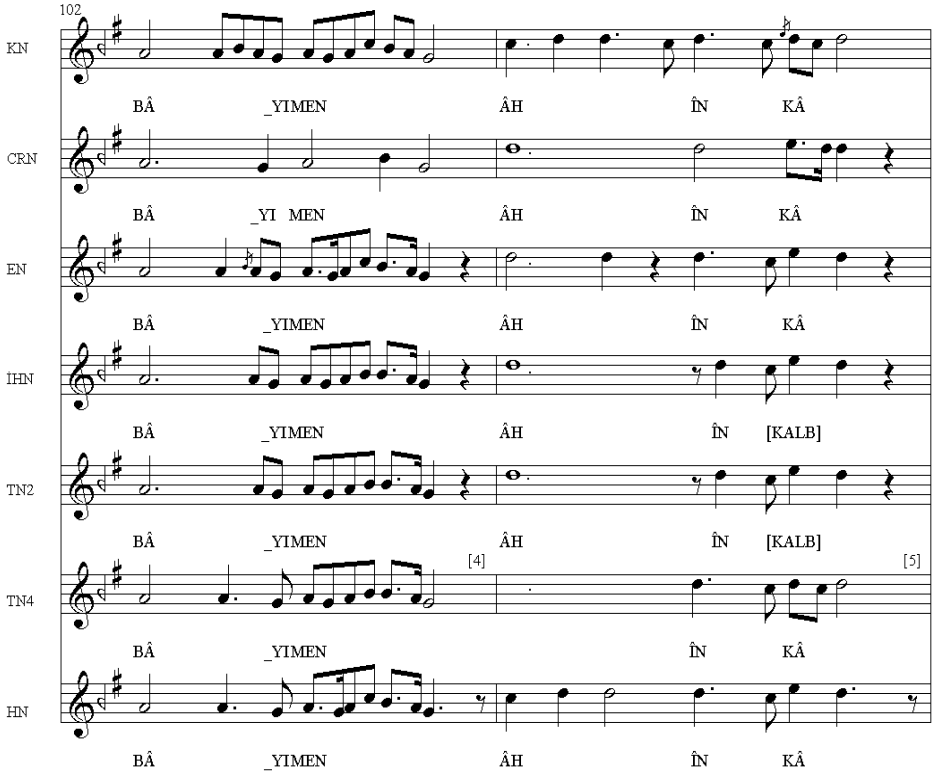

92
KN
BE NİGÂ HÎ DİL _İ GAM PER
CRN
3
BE NİGÂ HÎ DİL _İ GAM PER
EN
BE NİGÂ HÎ DİL _İGAM PER
İHN
BE NİGÂ HÎ DİL _İ GAM PER
TN2
BE NİGÂ HÎ DİL _İGAM PER
TN4
BE NİGÂ HÎ DİL _İ GAM PER
HN
BE NİGÂ HÎ DİL _İGAM PER
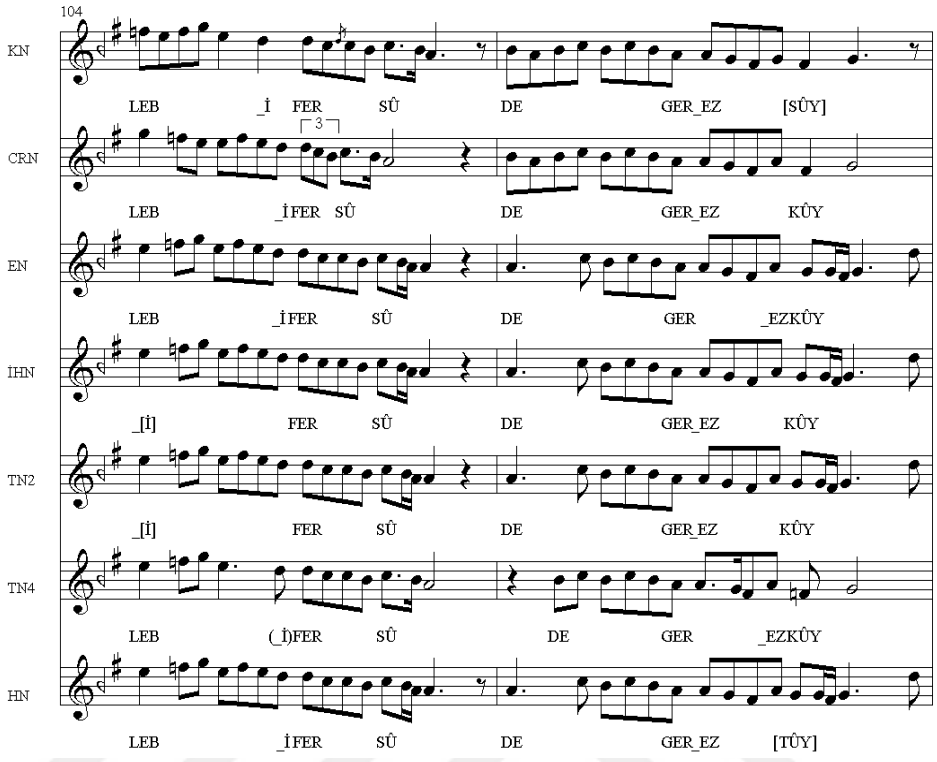

94
KN
VER _İMÂ RÂ HEY SUL
CRN
VER _İMÂ RÂ HEY SUL
EN
VER _İMÂ RÂ HEY SUL
İHN
VER _İMÂ RÂ HEY SUL
TN2
VER _İMÂ RÂ HEY SUL
TN4
VER _İMÂ (RÂ) HEY HEY SUL
HN
[2]
VER _İMÂ RÂ HEY SUL
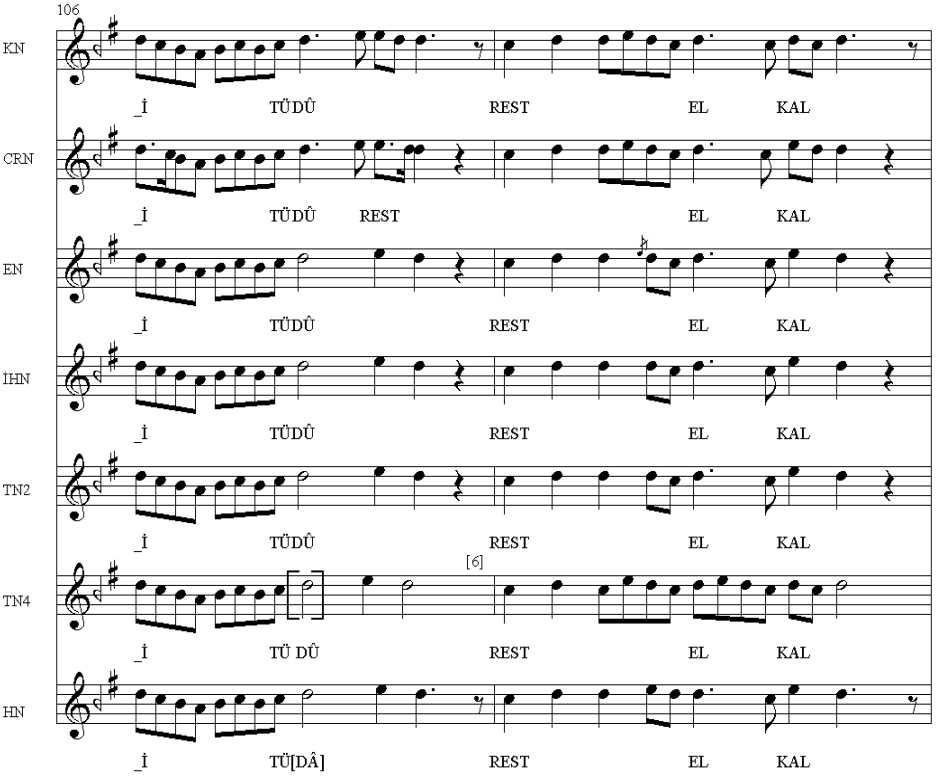

96
KN
TÂN _I MEN ME NÎHEY HÜN
CRN
TÂN _I MEN ME NÎHEY HÜN
EN
TÂN _I MEN MEN HEY HÜN
İHN
TÂN _I MEN HEY HÜN
TN2
TÂN _I MEN HEY HÜN
TN4
TÂN _I MEN MEN HEY HÜN
HN
TÂN _I MEN MEN HEY HÜN
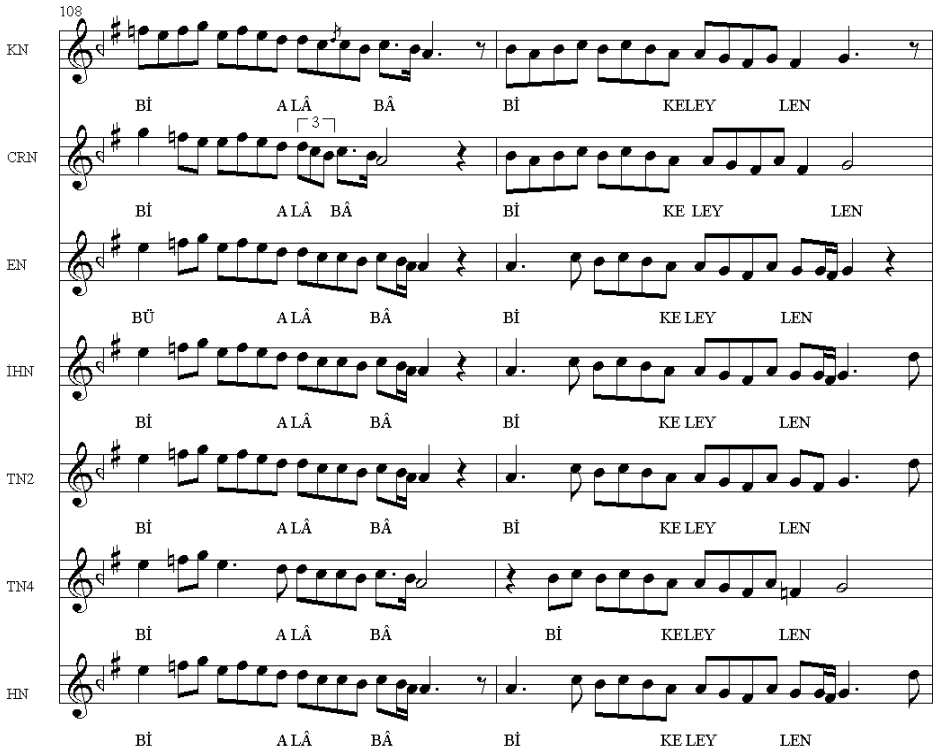

98
KN
KÂR _IMEN HEY RA'
CRN
KÂR _IMEN HEY RA'
EN
KÂR _IMEN HEY RA'
İHN
KÂR _IMEN HEY RA'
TN2
KÂR _IMEN HEY RA'
TN4
[3]
KÂR _IMEN HEY MAK
HN
KÂR _I MEN HEY RA'
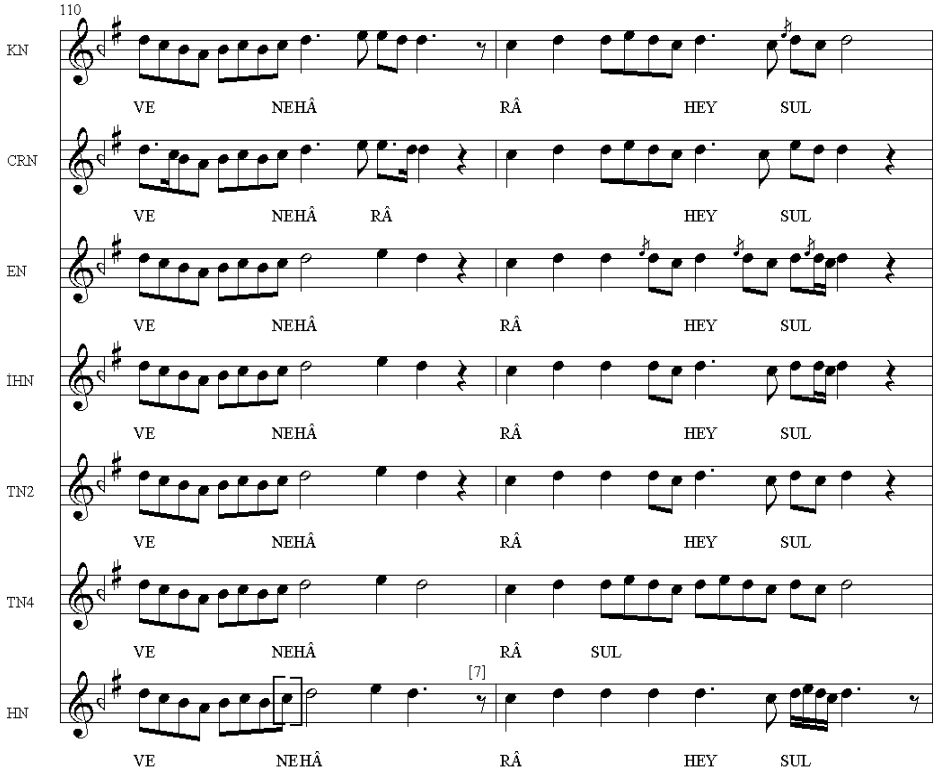

100
KN
NÂ _YIMEN HEY ZÎ
CRN
NÂ _YIMEN HEY ZÎ
EN
NÂ _YIMEN HEY ZÎ
IHN
NÂ _YIMEN HEY ZÎ
TN2
NÂ _YIMEN HEY ZÎ
TN4
[3]
BÛL _İMEN HEY ZÎ
HN
NÂ _YIMEN HEY ZÎ
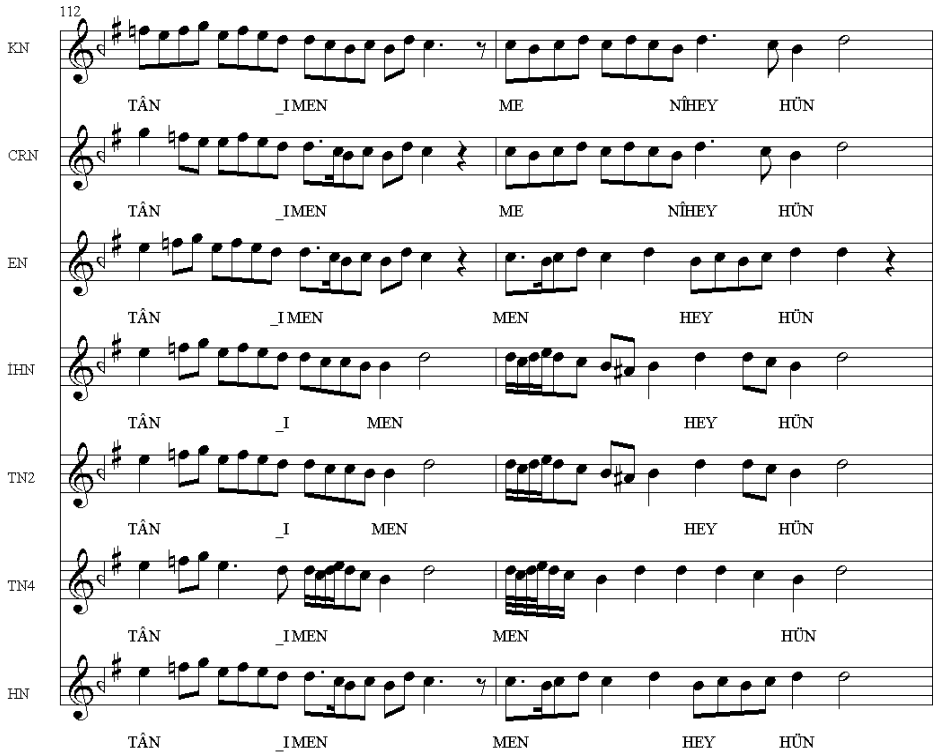

102
KN
BÂ _YIMEN ÂH ÎN KÂ
CRN
BÂ _YI MEN ÂH ÎN KÂ
EN
BÂ _YIMEN ÂH ÎN KÂ
IHN
BÂ _YIMEN ÂH ÎN [KALB]
TN2
BÂ _YIMEN ÂH ÎN [KALB]
TN4
[4]
[5]
BÂ _YIMEN ÎN KÂ
HN
BÂ _YIMEN ÂH ÎN KÂ
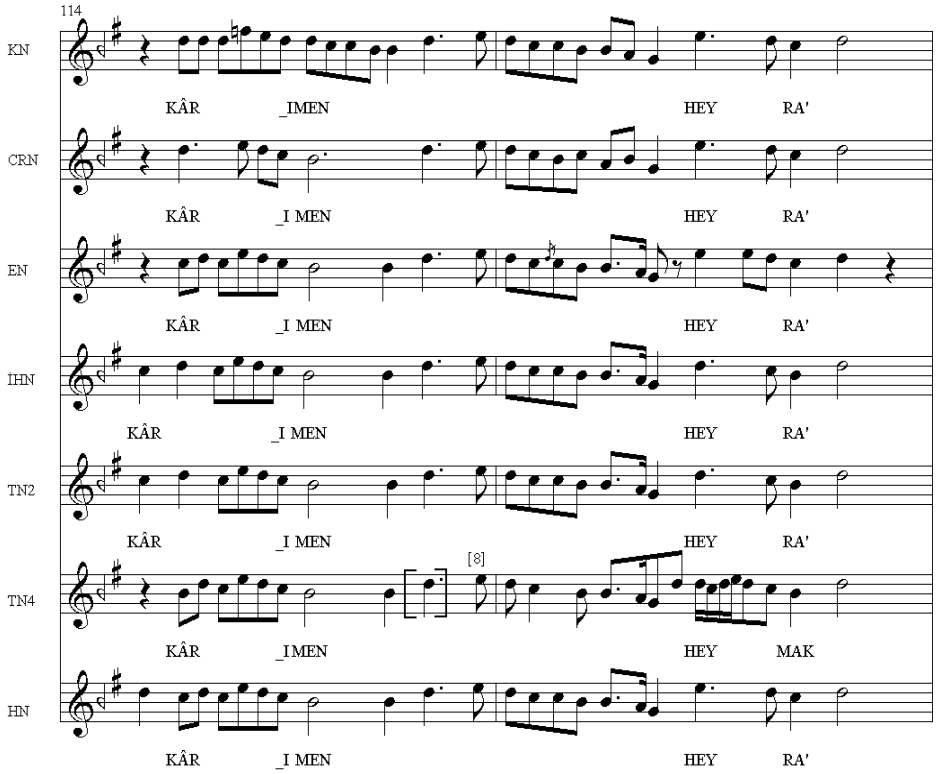

104
KN
LEB _İ FER SÛ DE GER_EZ [SÛY]
CRN
3
LEB _İFER SÛ DE GER_EZ KÛY
EN
LEB _İFER SÛ DE GER _EZKÛY
İHN
_[İ] FER SÛ DE GER_EZ KÛY
TN2
_[İ] FER SÛ DE GER_EZ KÛY
TN4
LEB (_İ)FER SÛ DE GER _EZKÛY
HN
LEB _İFER SÛ DE GER_EZ [TÛY]
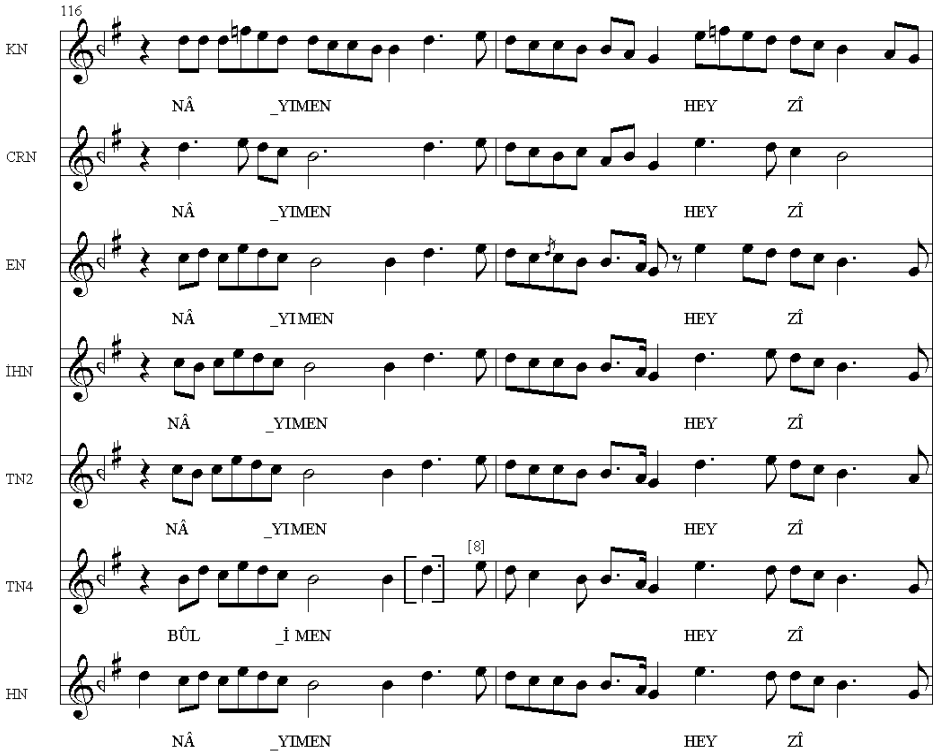

106
KN
_İ TÜDÛ REST EL KAL
CRN
_İ TÜDÛ REST EL KAL
EN
_İ TÜDÛ REST EL KAL
İHN
_İ TÜDÛ REST EL KAL
TN2
_İ TÜDÛ REST EL KAL
TN4
[6]
_İ TÜ DÛ REST EL KAL
HN
_İ TÜ[DÂ] REST EL KAL
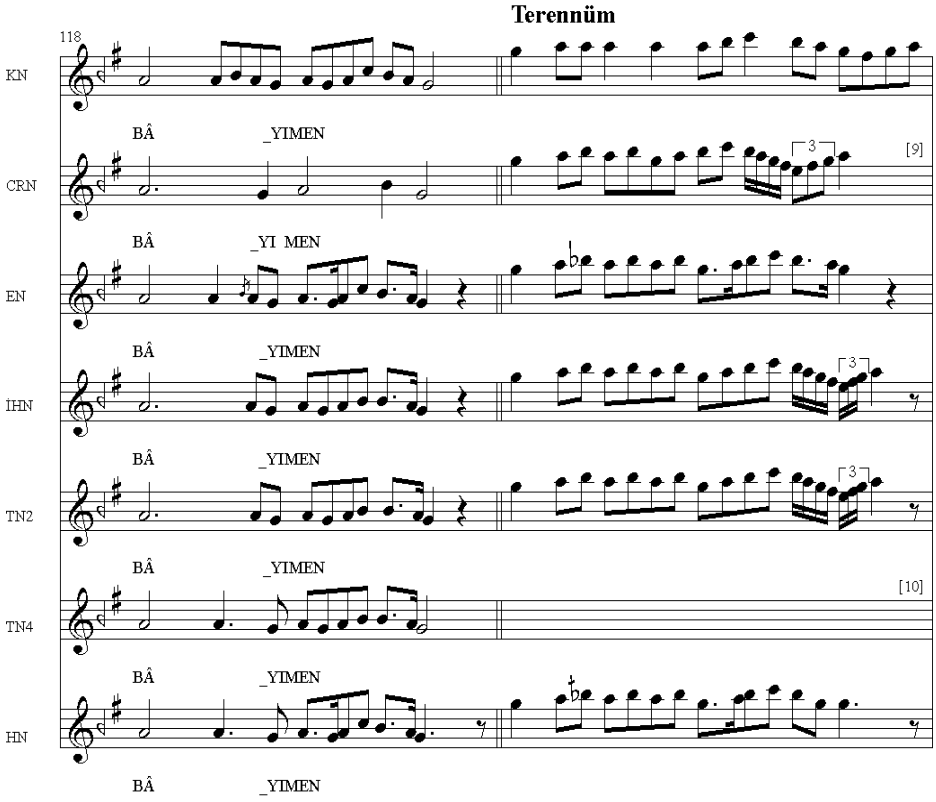

108
KN
Bİ A LÂ BÂ Bİ KELEY LEN
CRN
3
Bİ A LÂ BÂ Bİ KE LEY LEN
EN
BÜ A LÂ BÂ Bİ KE LEY LEN
İHN
Bİ A LÂ BÂ Bİ KE LEY LEN
TN2
Bİ A LÂ BÂ Bİ KE LEY LEN
TN4
Bİ A LÂ BÂ Bİ KELEY LEN
HN
Bİ A LÂ BÂ Bİ KE LEY LEN
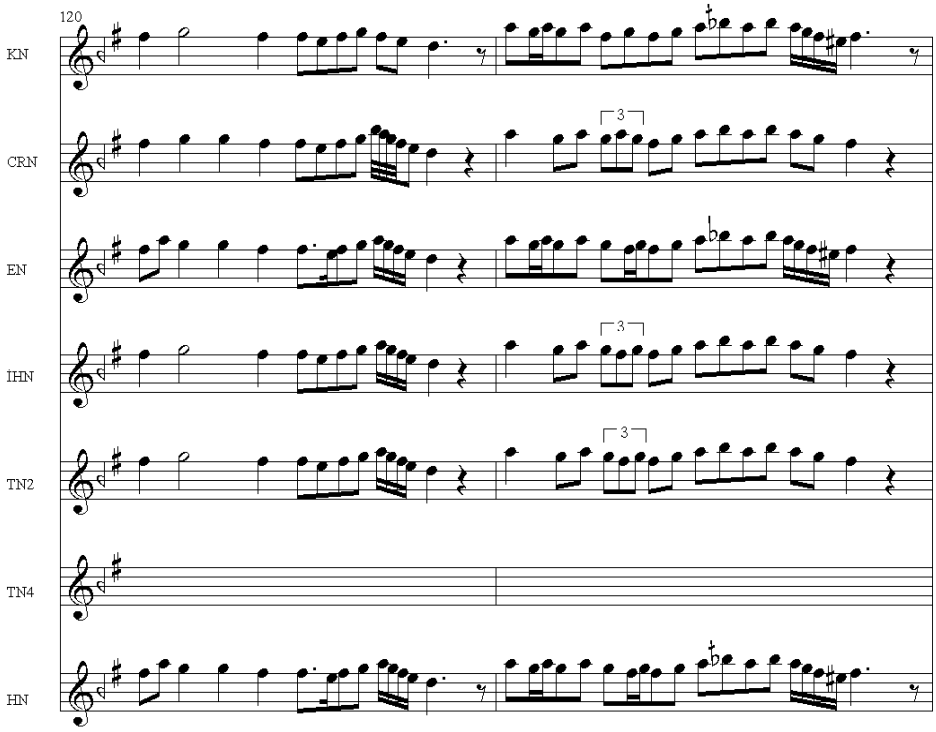

110
KN
VE NEHÂ RÂ HEY SUL
CRN
VE NEHÂ RÂ HEY SUL
EN
VE NEHÂ RÂ HEY SUL
İHN
VE NEHÂ RÂ HEY SUL
TN2
VE NEHÂ RÂ HEY SUL
TN4
VE NEHÂ RÂ SUL
HN
[7]
VE NEHÂ RÂ HEY SUL
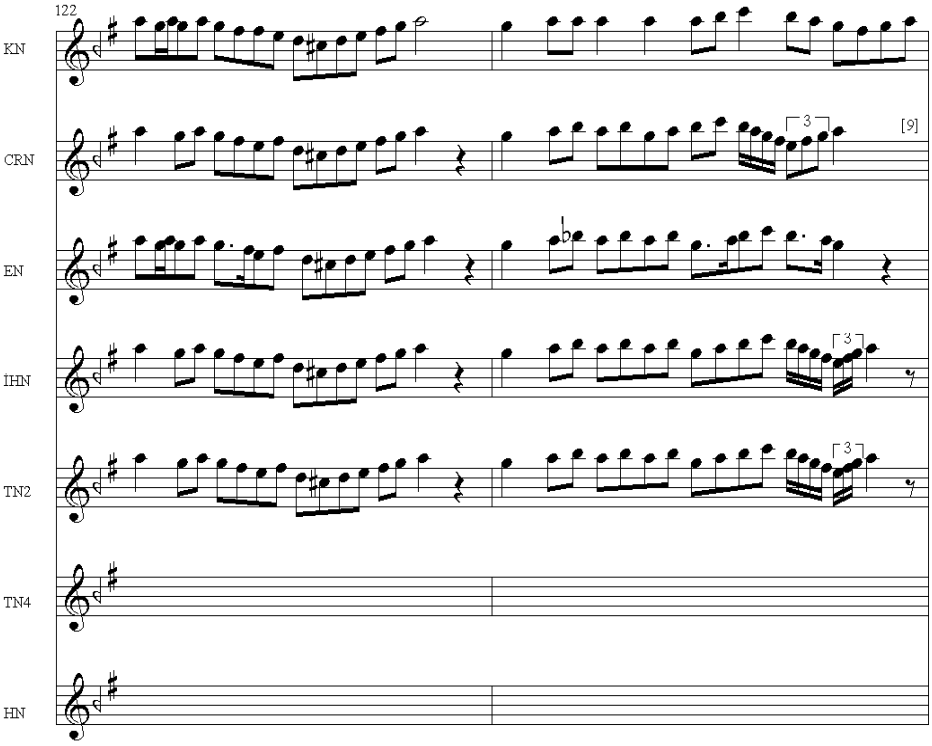

112
KN
TÂN _I MEN ME NÎHEY HÜN
CRN
TÂN _I MEN ME NÎHEY HÜN
EN
TÂN _I MEN MEN HEY HÜN
İHN
TÂN _I MEN HEY HÜN
TN2
TÂN _I MEN HEY HÜN
TN4
TÂN _I MEN MEN HÜN
HN
TÂN _I MEN MEN HEY HÜN
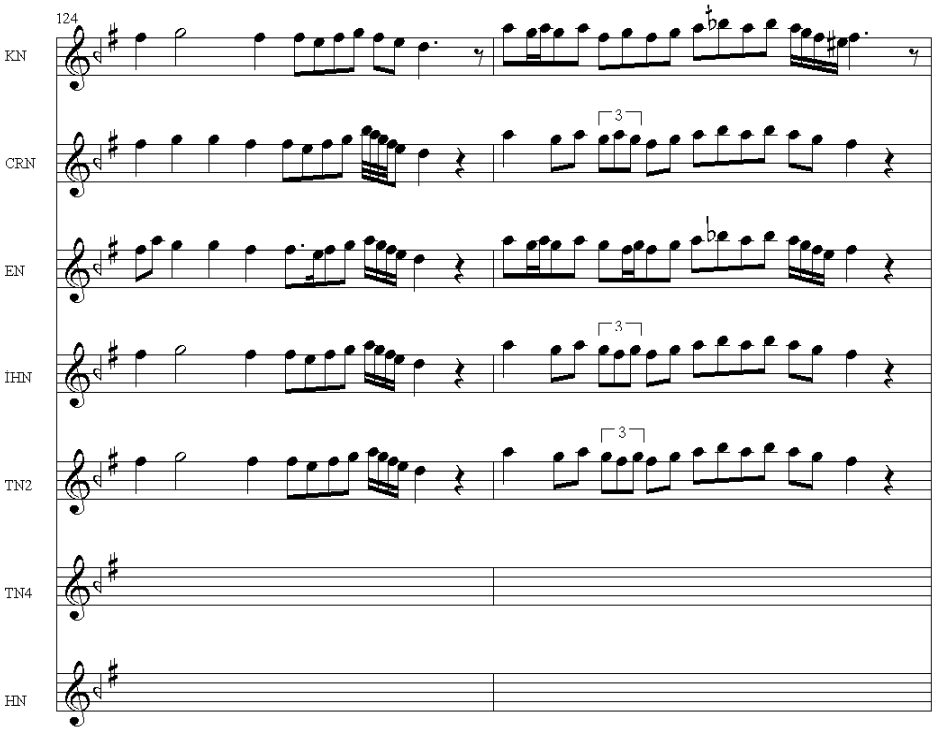

114
KN
KÂR _I MEN HEY RA'
CRN
KÂR _I MEN HEY RA'
EN
KÂR _I MEN HEY RA'
İHN
KÂR _I MEN HEY RA'
TN2
KÂR _I MEN HEY RA'
TN4
[8]
KÂR _I MEN HEY MAK
HN
KÂR _I MEN HEY RA'
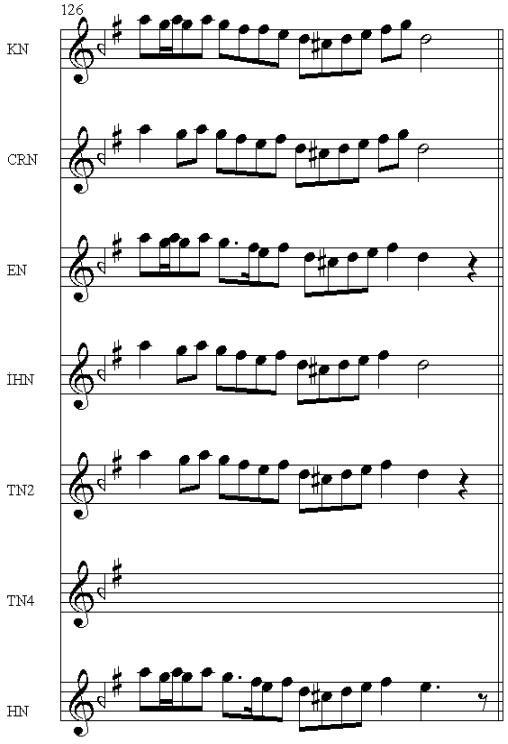

116
KN
NÂ _YIMEN HEY ZÎ
CRN
NÂ _YIMEN HEY ZÎ
EN
NÂ _YIMEN HEY ZÎ
İHN
NÂ _YIMEN HEY ZÎ
TN2
NÂ _YIMEN HEY ZÎ
TN4
[8]
BÛL _İ MEN HEY ZÎ
HN
NÂ _YIMEN HEY ZÎ

Terennüm
118
KN
BÂ _YIMEN
CRN
[9]
BÂ _YI MEN
EN
BÂ _YIMEN
İHN
BÂ _YIMEN
TN2
BÂ _YIMEN
TN4
[10]
BÂ _YIMEN
HN
BÂ _YIMEN

120
KN
CRN
EN
İHN
TN2
TN4
HN

122
KN
CRN
EN
İHN
TN2
TN4
HN
[9]

124
KN
CRN
EN
İHN
TN2
TN4
HN
3

126
KN
CRN
EN
İHN
TN2
TN4
HN

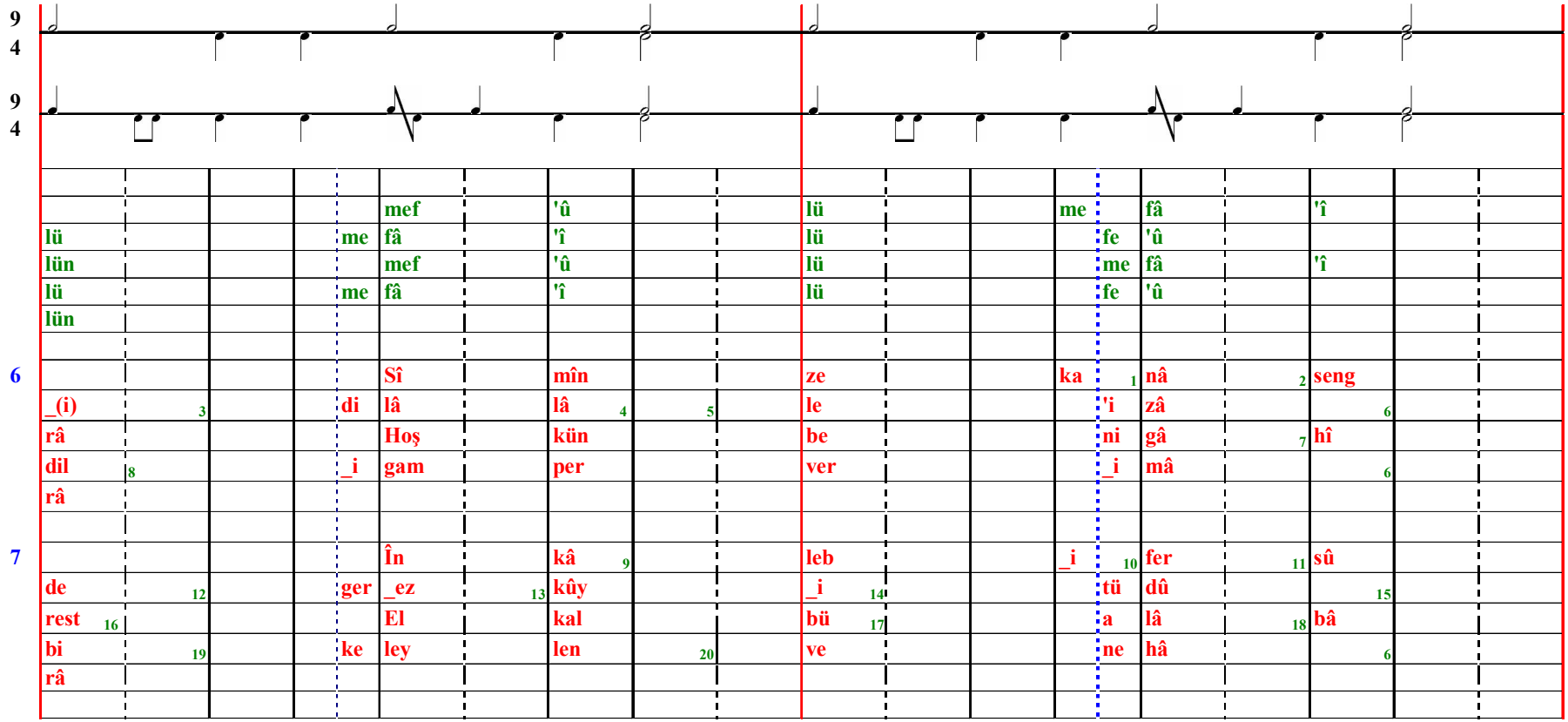
Tablo 10 Pencgâh Mevlevî Âyini, II. Selâm ile İlgili Tespit ve Açıklamalar

Tespit No.	Nüsha	Ölçü No.	Tespit ve Açıklamalar
1	TN4	90	5. zamana gelen 2'lik nevâ perdesi, sehven noktalı 2'lik olarak yazılmıştır.
2	HN	94	4. zamana gelen 8'lik çargâh perdesi, sehven 4'lük olarak yazılmıştır.
3	TN4	98, 100	8. zamana gelen nevâ perdesi, sehven 8'lik eksik yazılmıştır.
4	TN4	101	Nüshada, ölçü sonuna konulan röprizle II. Selâm başına dönülmektedir.
5	TN4	102	Usûlün son 5 zamanına denk gelen bölüm, nüshada II. Selâm başlangıcında gösterilmektedir. Dolayısıyla bu bölüm, 87. ölçüdeki şekliyle 5. zamandan itibaren gösterilmiştir.
6	TN4	106	5. zamana gelen 2'lik nevâ perdesi, sehven noktalı 2'lik olarak yazılmıştır.
7	HN	110	4. zamana gelen 8'lik çargâh perdesi, sehven 4'lük olarak yazılmıştır.
8	TN4	114, 116	8. zamana gelen nevâ perdesi, sehven 8'lik eksik yazılmıştır.
9	CRN	119, 123	Ölçü eksiktir.
10	TN4	119	Nüshada bu kısma "Terennüm" notu düşülmüş olup, notası yazılmamıştır.

Şablon 4 Pencgâh Mevlevî Âyini, II. Selâm

6 Sîmînzekanâ seng(i)dilâ lâle'izârâ
Hoş kün be nigâhî dil-i gamperver-i mâ râ
7 În kâleb-i fersûde ger_ez kûy-i tü dûrest
El-kalbü alâ bâbike leylen ve nehârâ

Ağır Evfer - Hezec (mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün)
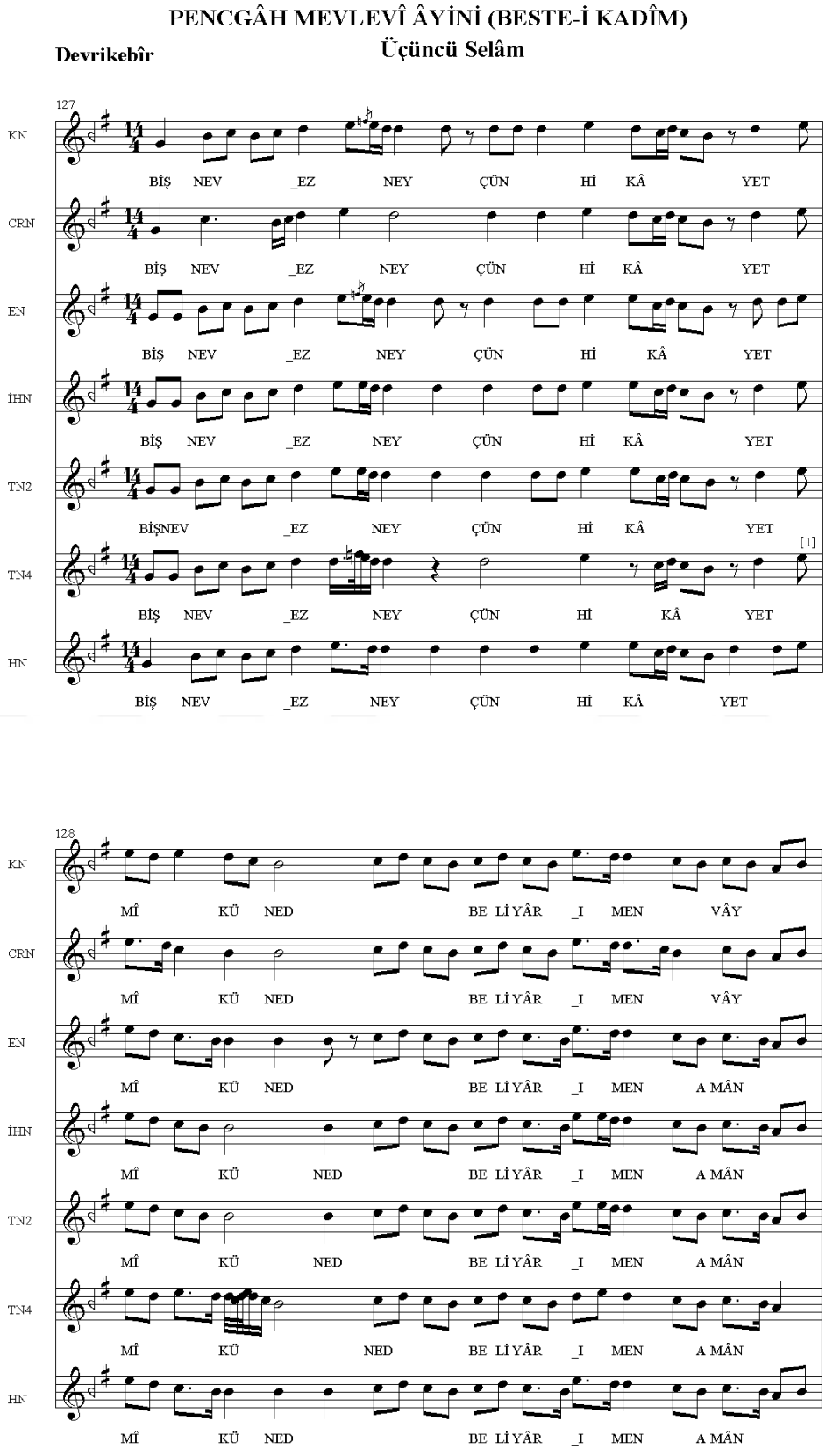

Şablon 4 Pencgâh Mevlevî Âyini, II. Selâm (Devamı)
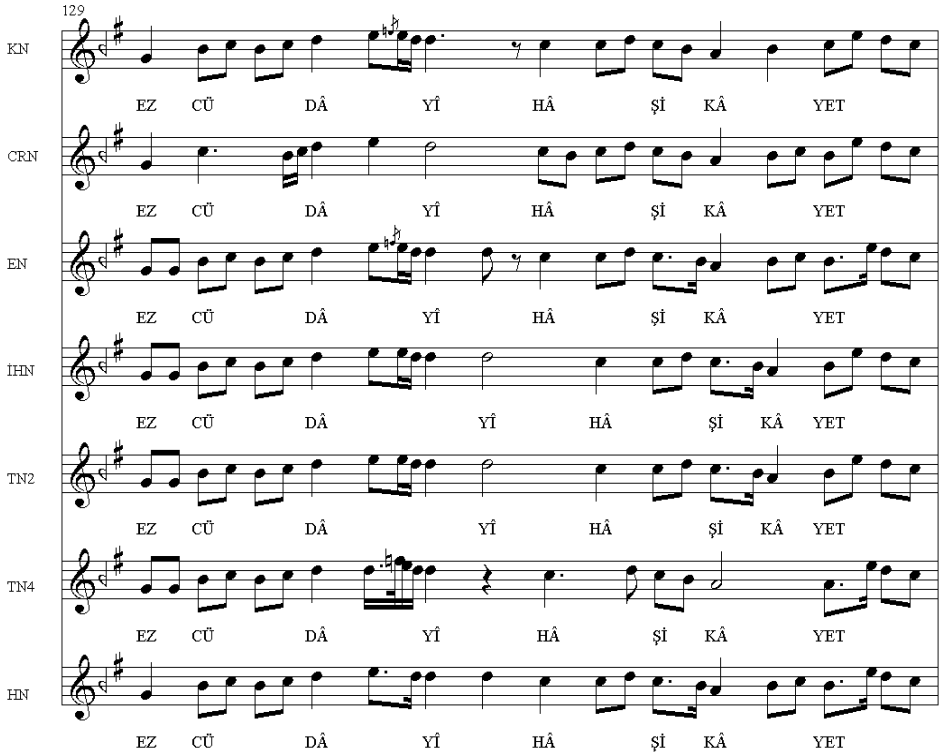
1 KN dışındaki tüm nüshalarda, "ka" hecesi dördüncü zamanın ikinci yarısına gelmektedir.
2 CRN'de "seng" hecesi bu zamandadır.
3 TN4'te "_i" takısı bu zamandadır.
4 TN4'te "dilâ"nın "lâ" hecesi bu zamanda olup, "lâle'i" nin "lâ" hecesi "$_5$" in bulunduğu zamandadır.
6 Müteakiben gelen "râ" hecesi CRN'de bu zamandadır.
7 CRN'de "hî" hecesi bu zamandadır.
8 TN4'te "dil" bu zamandadır.
9 İHN veTN2'de "kalb-i" olarak geçmekte ve vezne uymamaktadır. "kalb" hecesi yedinci zamanda olup; "leb" hecesi yerine "_i" gelmektedir.
10 CRN, EN ve HN'de, "_i" hecesi dördüncü zamanın ikinci yarısına gelmektedir.
11 CRN'de "sû" hecesi bu zamandadır.
12 TN4'te "de" bu zamandadır.
13 EN ve TN4'te "_ez" bu zamandadır.
14 KN'de (nota altında) "sûy_i", HN'de (nota altında) ise "tûy_i" geçmektedir.
15 Müteakiben gelen "rest" hecesi CRN'de bu zamandadır.
16 HN'de (nota altında) "dârest", HN'de (güftede) "dôst".
17 kalbi: kalbü
18 CRN'de "bâ" hecesi bu zamandadır.
19 TN4'te "bi" hecesi bu zamandadır.
20 CRN'de "len" hecesi bu zamandadır.
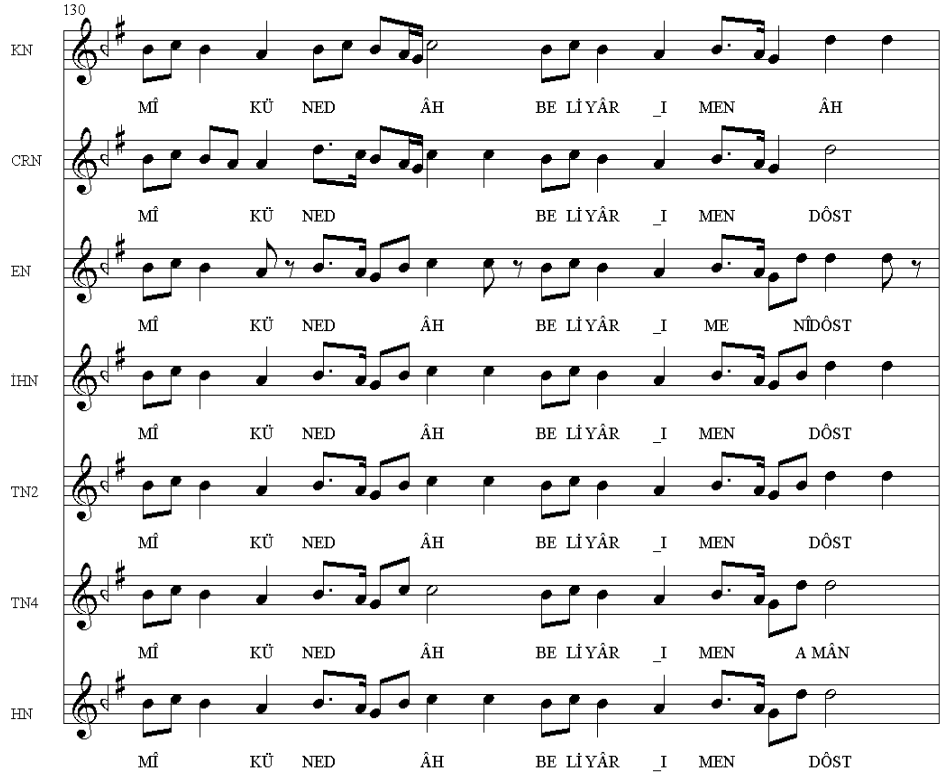
Tablo 11 Şablon 4 Üzerindeki Hece ve Hece Dağılım Farklılığı Analiz Verileri
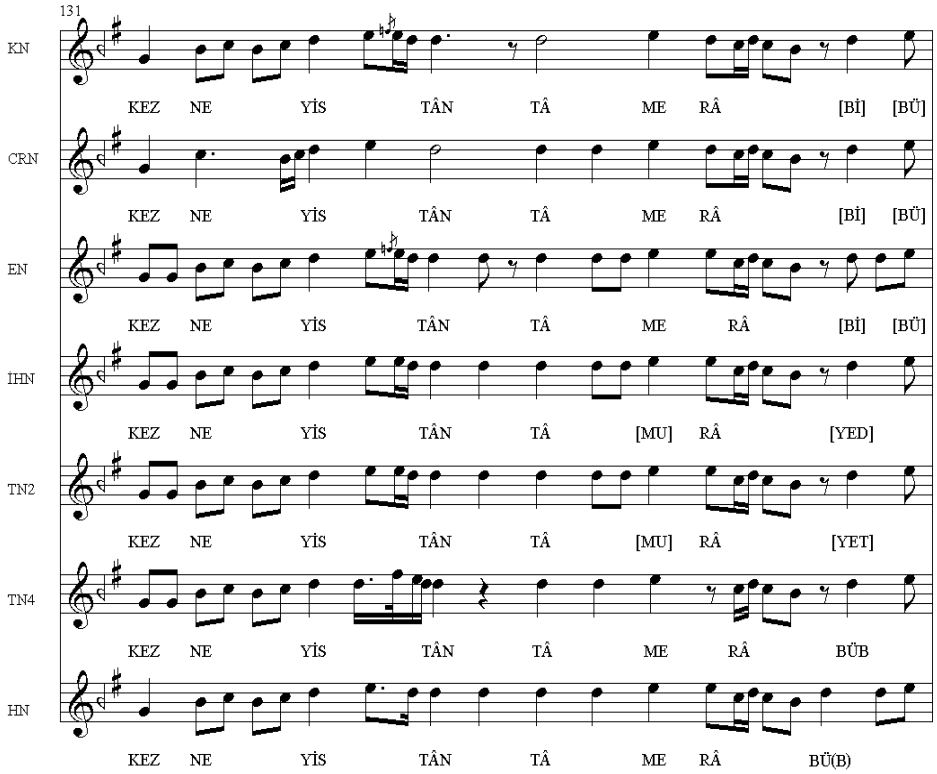
Kaynak Şablondaki Güftenin Hece Sayısı: 56		Ölçü Numarası														Toplam	Fark %	Mak. Hata	Mak. Fark %	Ort.	Std. Sapma
	Nüsha	88	89	91	92	93	95	103	104	105	106	107	108	109	111						
Farklı Dağılımda Yer Alan Aynı Hece Sayısı	KN															0	0%	0%			
	CRN	2		1	1		1		2			1	1	1	1	11	20%	0,36%			
	EN	1							1	1						3	5,36%	0%			
	İHN	1														1	1,82%	0,03%	20%	6,50%	7,30%
	TN2	1														1	1,82%	0,03%			
	TN4	1	2			1				2				1		7	12,96%	0,46%			
	HN	1							1							2	3,57%	0%			
Farklı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece Sayısı	KN															0	0%	0%			
	CRN															0	0%	0%			
	EN															0	0%	0%			
	İHN															0	0%	0%	0%	0%	0%
	TN2															0	0%	0%			
	TN4															0	0%	0%			
	HN															0	0%	0%			
Aynı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece Sayısı	KN									1						1	1,79%	0%			
	CRN															0	0%	0%			
	EN															0	0%	0%			
	İHN							1	1							2	3,64%	0,06%	3,64%	1,80%	1,81%
	TN2							1	1							2	3,64%	0,06%			
	TN4															0	0%	0%			
	HN									1	1					2	3,57%	0%			
Kaynak Şablonda Yer Alıp, Düzenek Üzerinde Parantez İçinde Gösterilen Hece Sayısı	KN															0					
	CRN		1													1					
	EN															0					
	İHN															0					
	TN2															0					
	TN4						1		1							2					
	HN															0					
Nüshada Yer Almayan Hece Sayısı	KN															0					
	CRN															0					
	EN															0					
	İHN								1							1					
	TN2								1							1					
	TN4															0					
	HN															0					
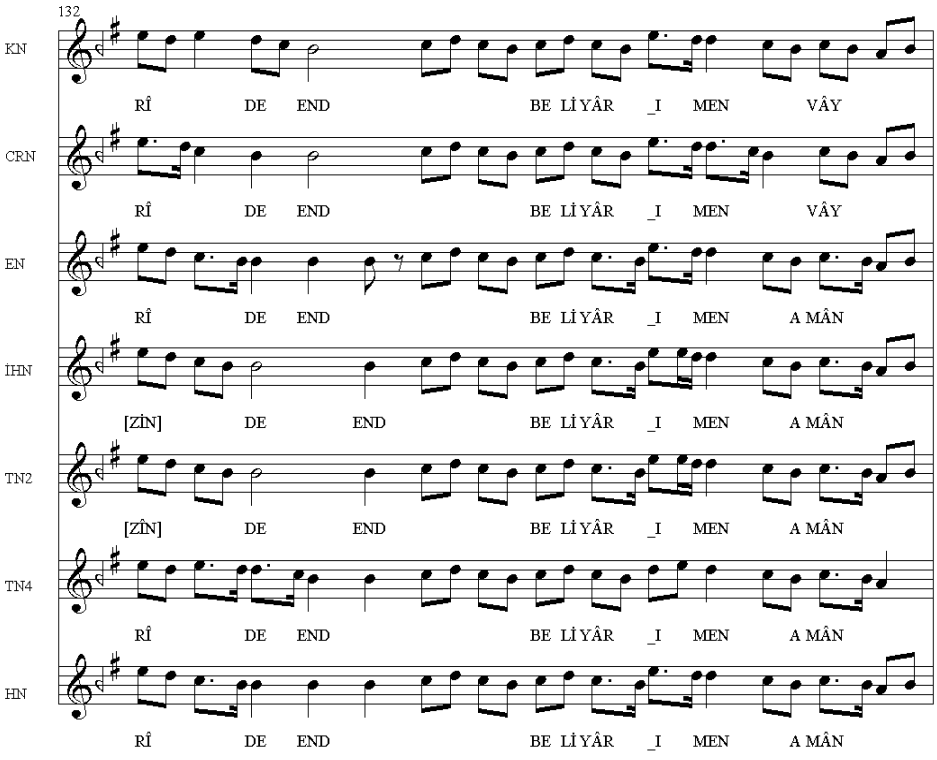
3.1.3 Üçüncü Selâm
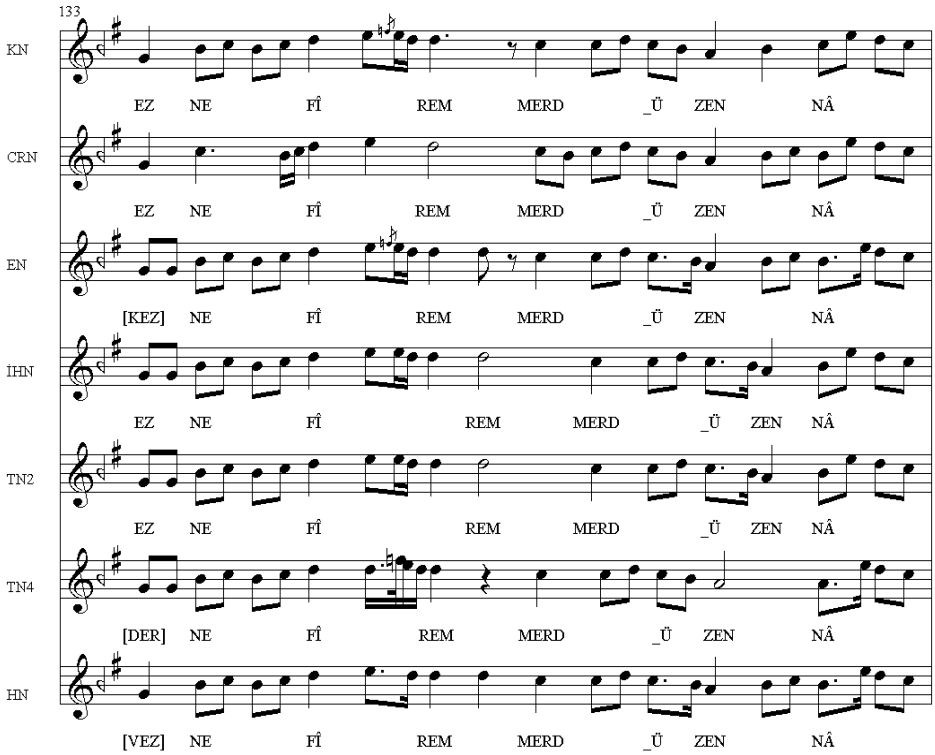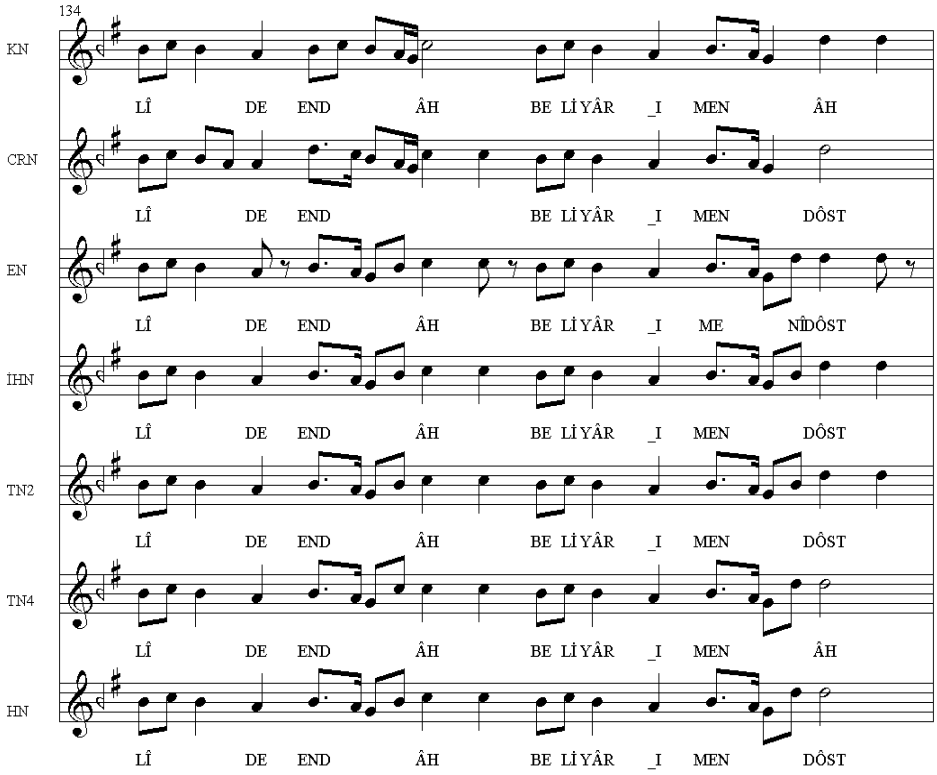

129
KN
EZ CÜ DÂ YÎ HÂ ŞİKÂ YET
CRN
EZ CÜ DÂ YÎ HÂ ŞİKÂ YET
EN
EZ CÜ DÂ YÎ HÂ ŞİKÂ YET
İHN
EZ CÜ DÂ YÎ HÂ ŞİKÂ YET
TN2
EZ CÜ DÂ YÎ HÂ ŞİKÂ YET
TN4
EZ CÜ DÂ YÎ HÂ ŞİKÂ YET
HN
EZ CÜ DÂ YÎ HÂ ŞİKÂ YET
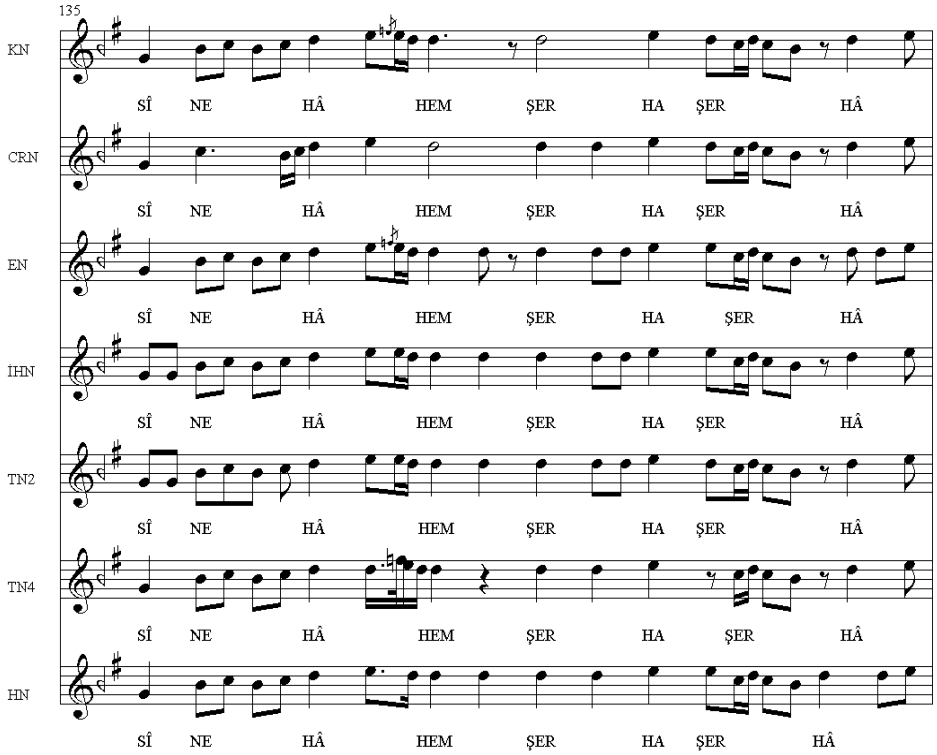

130
KN
MÎ KÜ NED ÂH BE LİYÂR _I MEN ÂH
CRN
MÎ KÜ NED BE LİYÂR _I MEN DÔST
EN
MÎ KÜ NED ÂH BE LİYÂR _I ME NÎDÔST
İHN
MÎ KÜ NED ÂH BE LİYÂR _I MEN DÔST
TN2
MÎ KÜ NED ÂH BE LİYÂR _I MEN DÔST
TN4
MÎ KÜ NED ÂH BE LİYÂR _I MEN A MÂN
HN
MÎ KÜ NED ÂH BE LİYÂR _I MEN DÔST
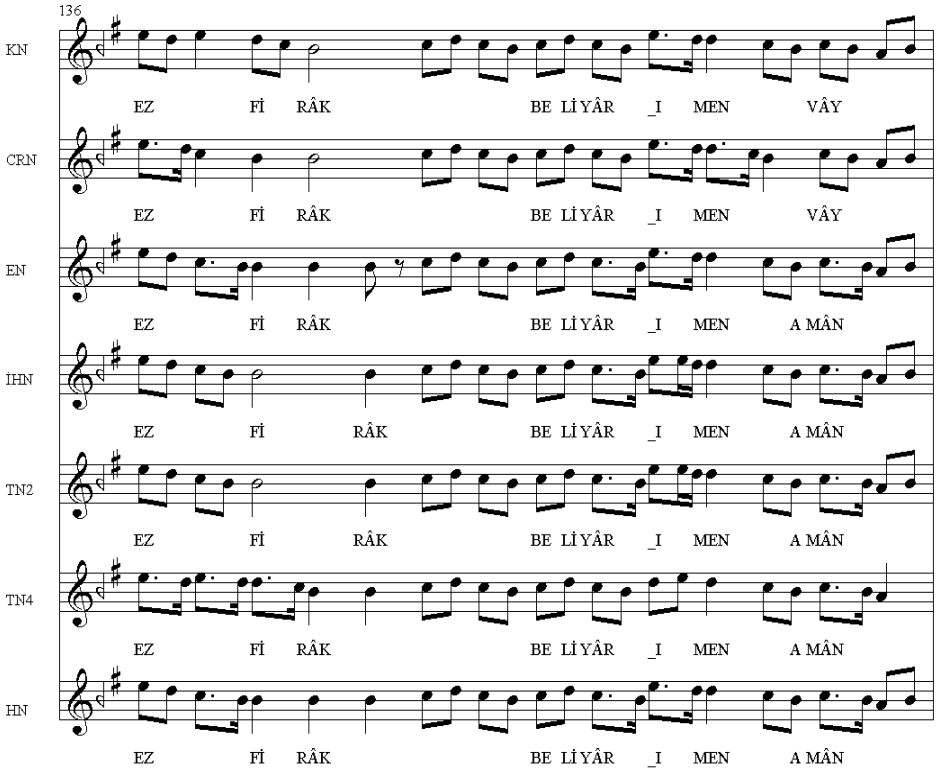

131
KN
KEZ NE YİS TÂN TÂ ME RÂ [Bİ] [BÜ]
CRN
KEZ NE YİS TÂN TÂ ME RÂ [Bİ] [BÜ]
EN
KEZ NE YİS TÂN TÂ ME RÂ [Bİ] [BÜ]
İHN
KEZ NE YİS TÂN TÂ [MU] RÂ [YED]
TN2
KEZ NE YİS TÂN TÂ [MU] RÂ [YET]
TN4
KEZ NE YİS TÂN TÂ ME RÂ BÜB
HN
KEZ NE YİS TÂN TÂ ME RÂ BÜ(B)
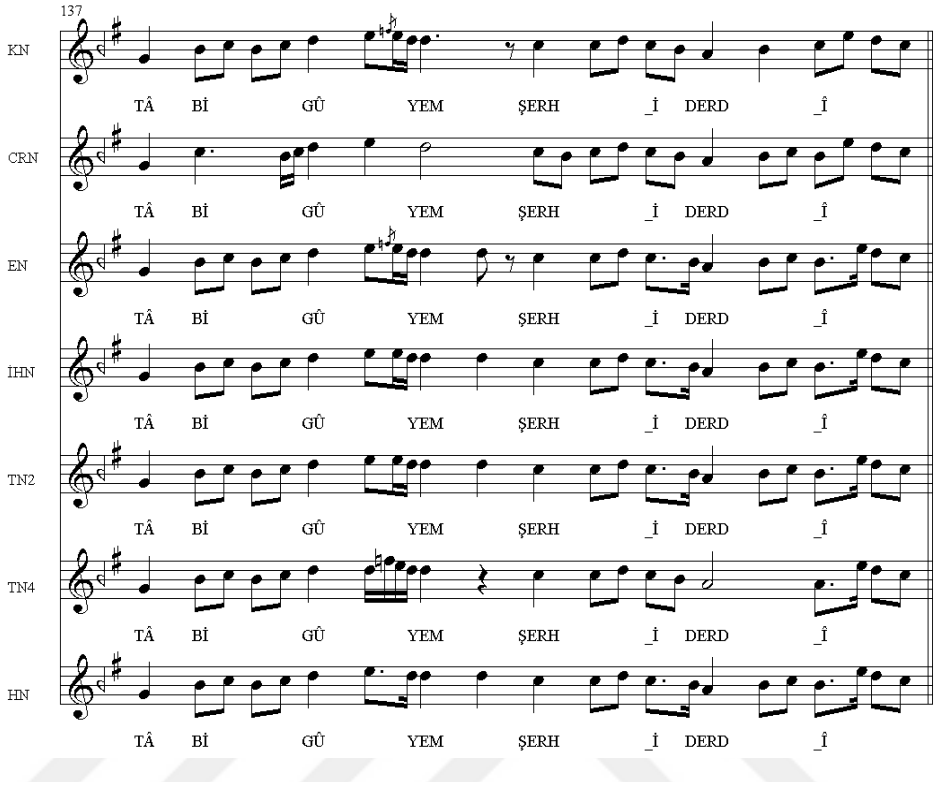

132
KN
RÎ DE END BE Lİ YÂR _I MEN VÂY
CRN
RÎ DE END BE Lİ YÂR _I MEN VÂY
EN
RÎ DE END BE Lİ YÂR _I MEN A MÂN
İHN
[ZİN] DE END BE Lİ YÂR _I MEN A MÂN
TN2
[ZİN] DE END BE Lİ YÂR _I MEN A MÂN
TN4
RÎ DE END BE Lİ YÂR _I MEN A MÂN
HN
RÎ DE END BE Lİ YÂR _I MEN A MÂN
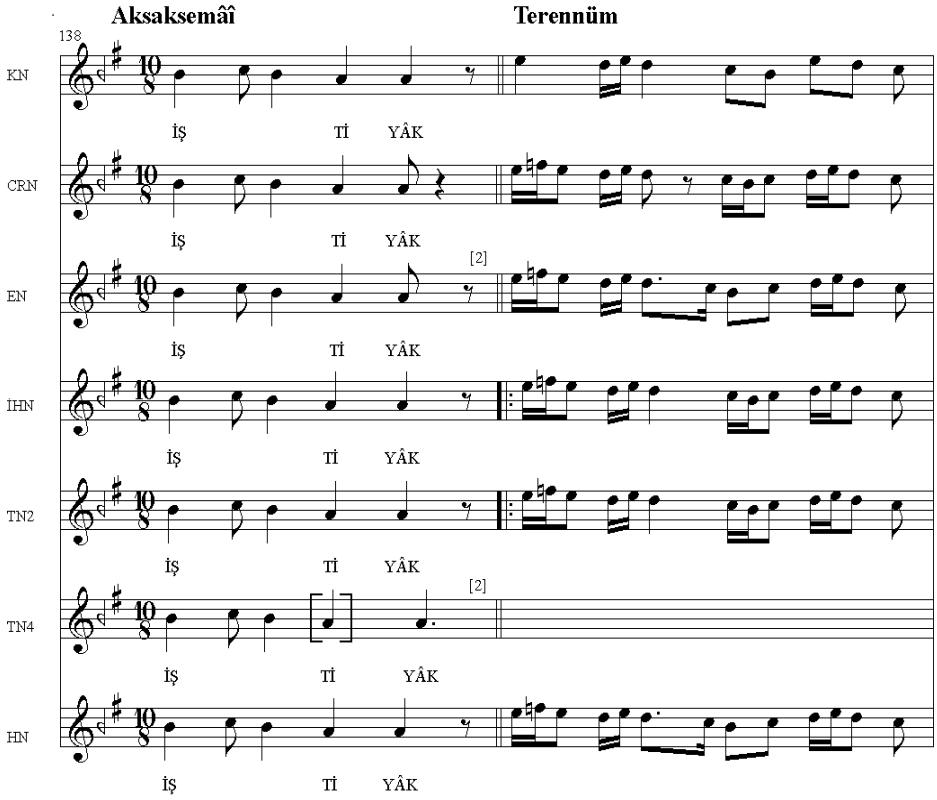

133
KN
EZ NE FÎ REM MERD _Ü ZEN NÂ
CRN
EZ NE FÎ REM MERD _Ü ZEN NÂ
EN
[KEZ] NE FÎ REM MERD _Ü ZEN NÂ
İHN
EZ NE FÎ REM MERD _Ü ZEN NÂ
TN2
EZ NE FÎ REM MERD _Ü ZEN NÂ
TN4
[DER] NE FÎ REM MERD _Ü ZEN NÂ
HN
[VEZ] NE FÎ REM MERD _Ü ZEN NÂ
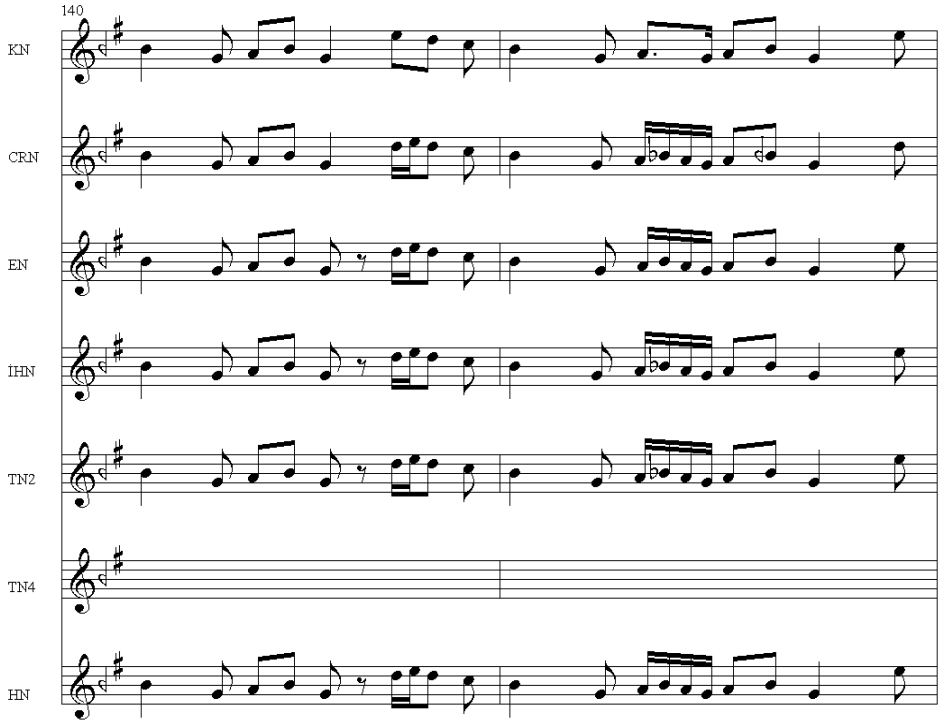

134
KN
LÎ DE END ÂH BE LİYÂR _I MEN ÂH
CRN
LÎ DE END BE LİYÂR _I MEN DÔST
EN
LÎ DE END ÂH BE LİYÂR _I ME NÎDÔST
İHN
LÎ DE END ÂH BE LİYÂR _I MEN DÔST
TN2
LÎ DE END ÂH BE LİYÂR _I MEN DÔST
TN4
LÎ DE END ÂH BE LİYÂR _I MEN ÂH
HN
LÎ DE END ÂH BE LİYÂR _I MEN DÔST
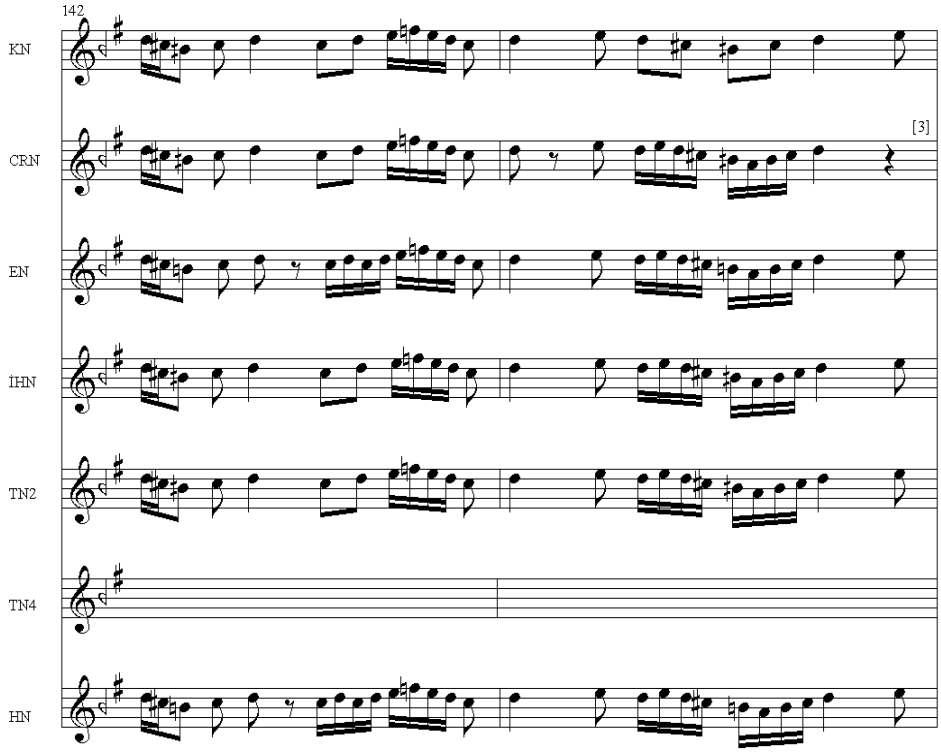

135
KN
SÎ NE HÂ HEM ŞER HA ŞER HÂ
CRN
SÎ NE HÂ HEM ŞER HA ŞER HÂ
EN
SÎ NE HÂ HEM ŞER HA ŞER HÂ
İHN
SÎ NE HÂ HEM ŞER HA ŞER HÂ
TN2
SÎ NE HÂ HEM ŞER HA ŞER HÂ
TN4
SÎ NE HÂ HEM ŞER HA ŞER HÂ
HN
SÎ NE HÂ HEM ŞER HA ŞER HÂ
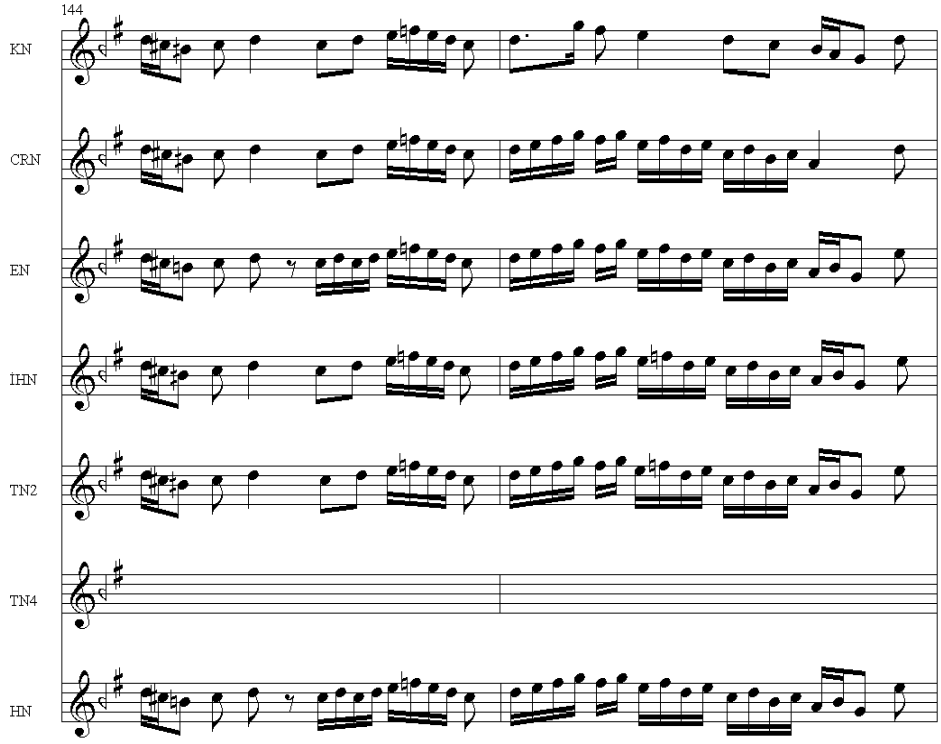

136
KN
EZ Fİ RÂK BE LİYÂR _I MEN VÂY
CRN
EZ Fİ RÂK BE LİYÂR _I MEN VÂY
EN
EZ Fİ RÂK BE LİYÂR _I MEN A MÂN
İHN
EZ Fİ RÂK BE LİYÂR _I MEN A MÂN
TN2
EZ Fİ RÂK BE LİYÂR _I MEN A MÂN
TN4
EZ Fİ RÂK BE LİYÂR _I MEN A MÂN
HN
EZ Fİ RÂK BE LİYÂR _I MEN A MÂN
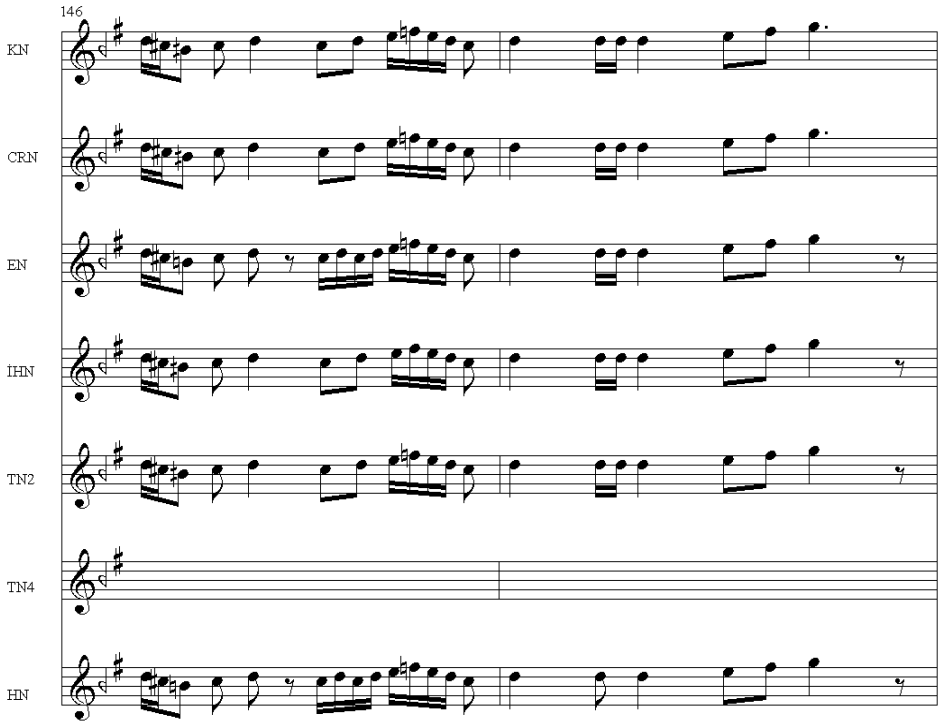

137
KN
CRN
EN
İHN
TN2
TN4
HN
TÂ Bİ GÛ YEM ŞERH _İ DERD _Î
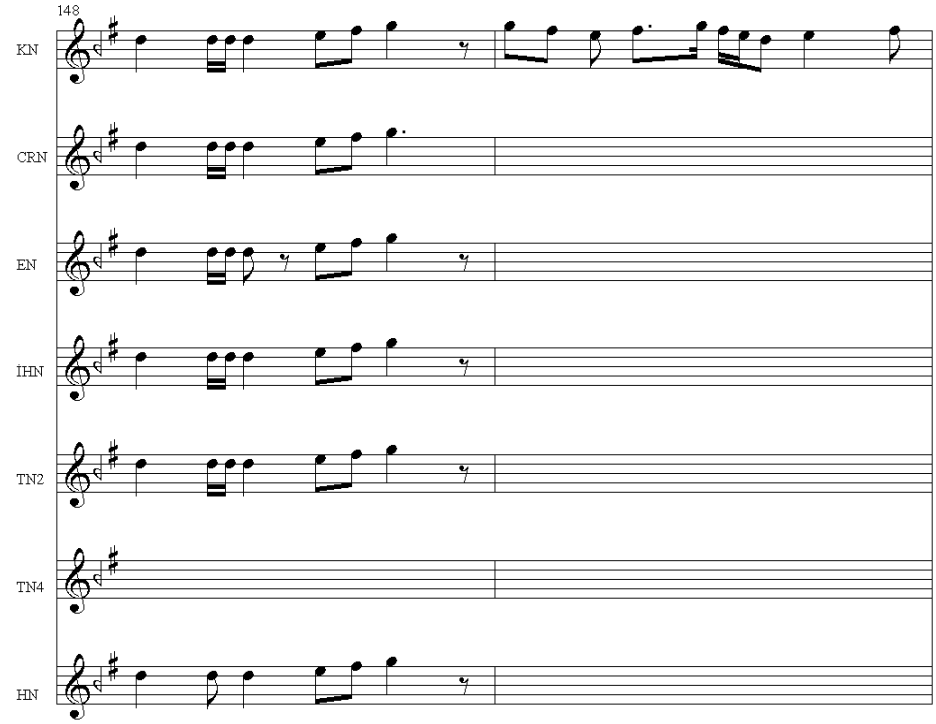

Aksaksemâî
Terennüm
138
KN
CRN
EN
İHN
TN2
TN4
HN
İŞ Tİ YÂK
[2]
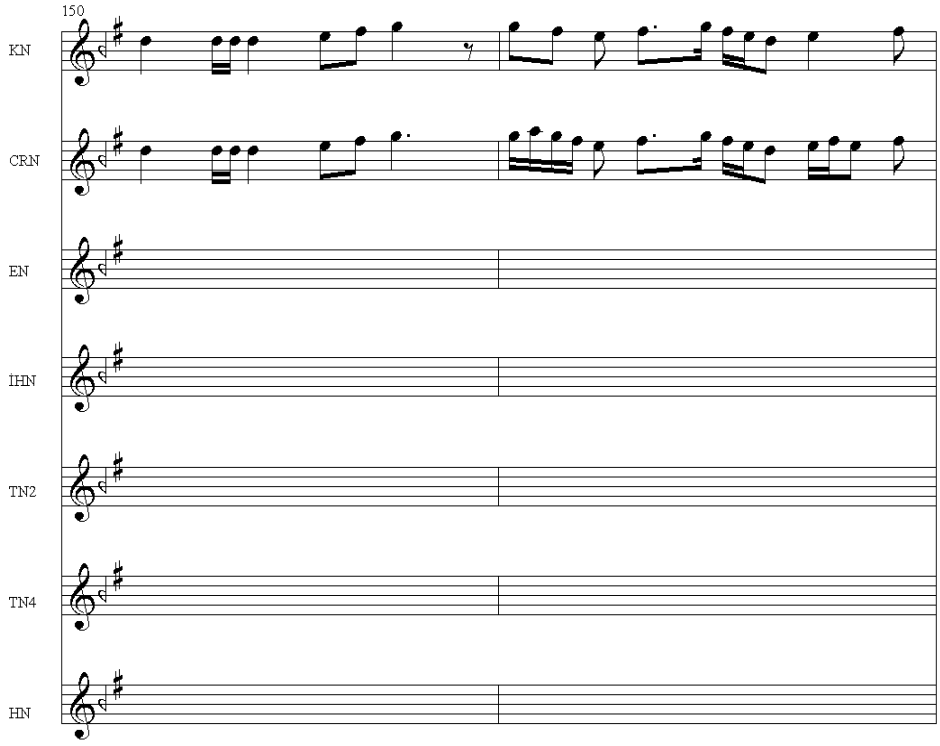

140
KN
CRN
EN
İHN
TN2
TN4
HN
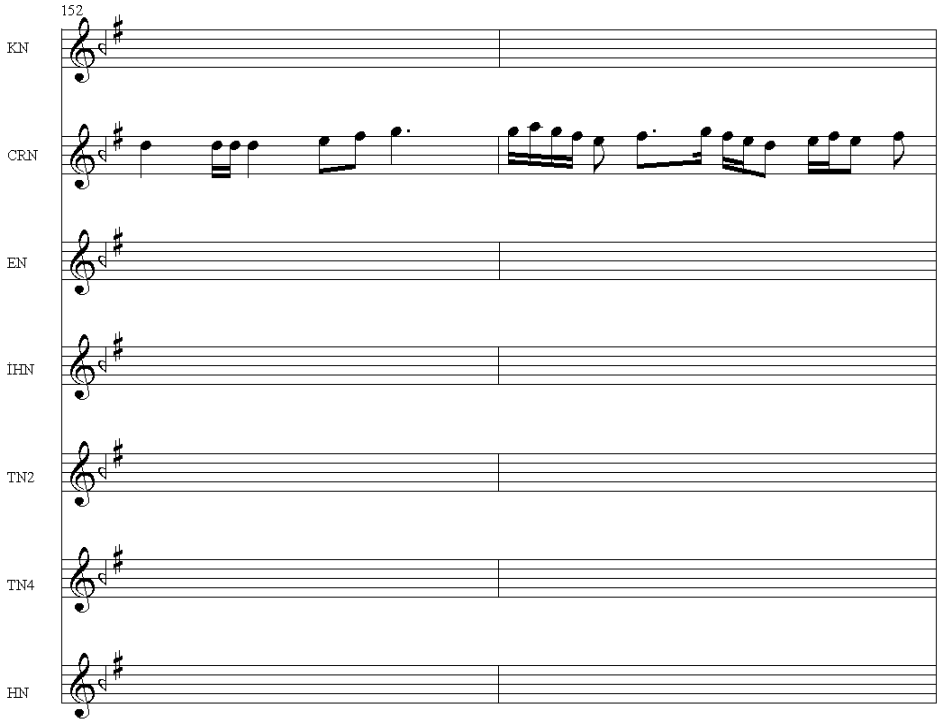

142
KN
CRN
[3]
EN
İHN
TN2
TN4
HN
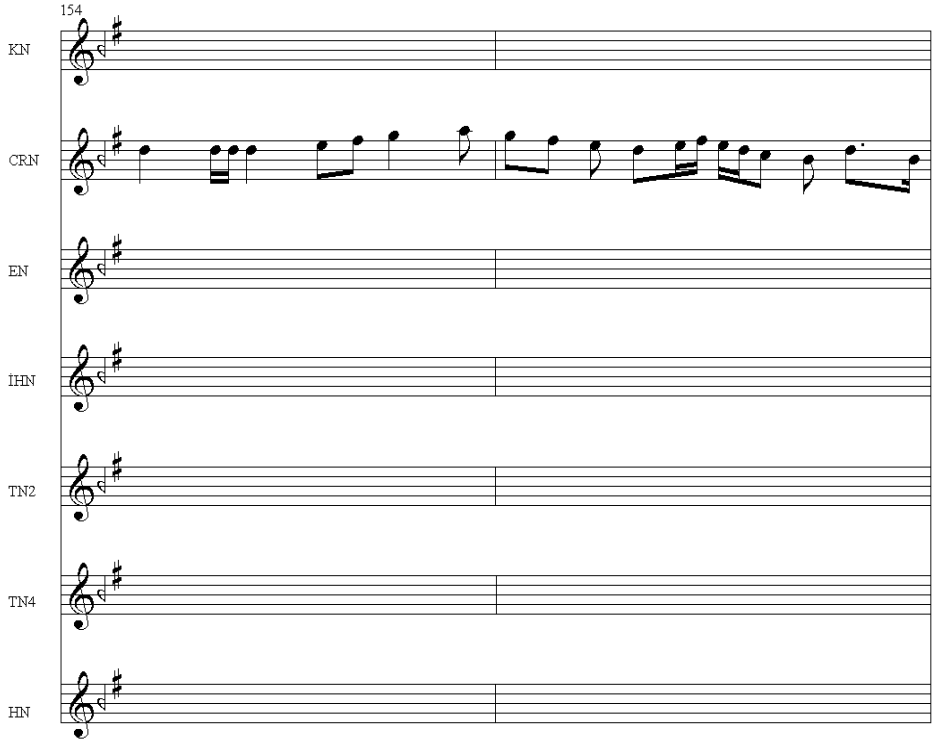

144
KN
CRN
EN
IHN
TN2
TN4
HN
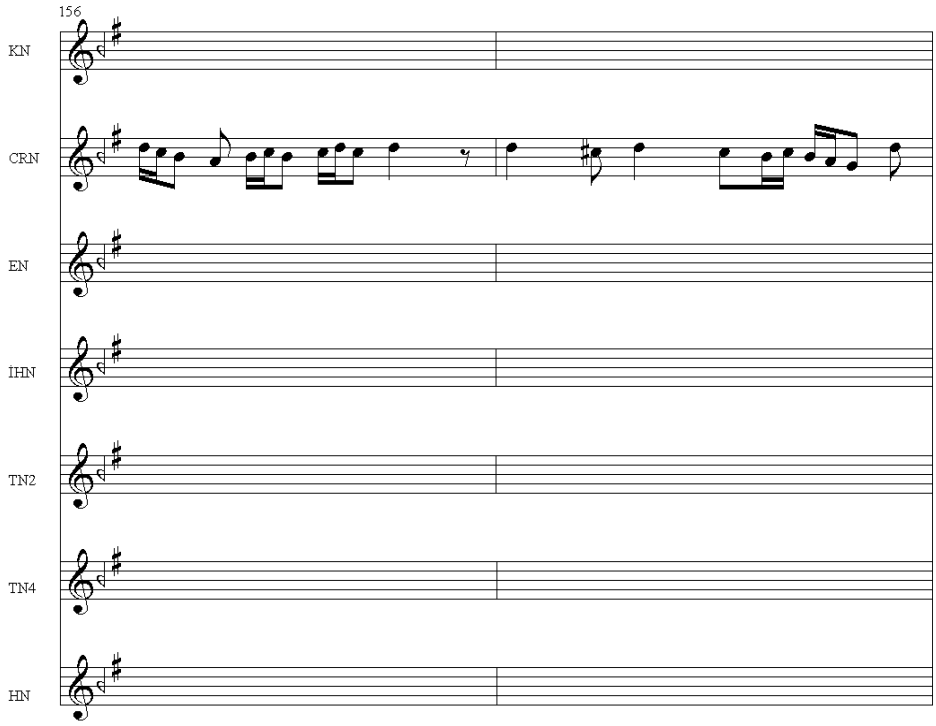

146
KN
CRN
EN
IHN
TN2
TN4
HN
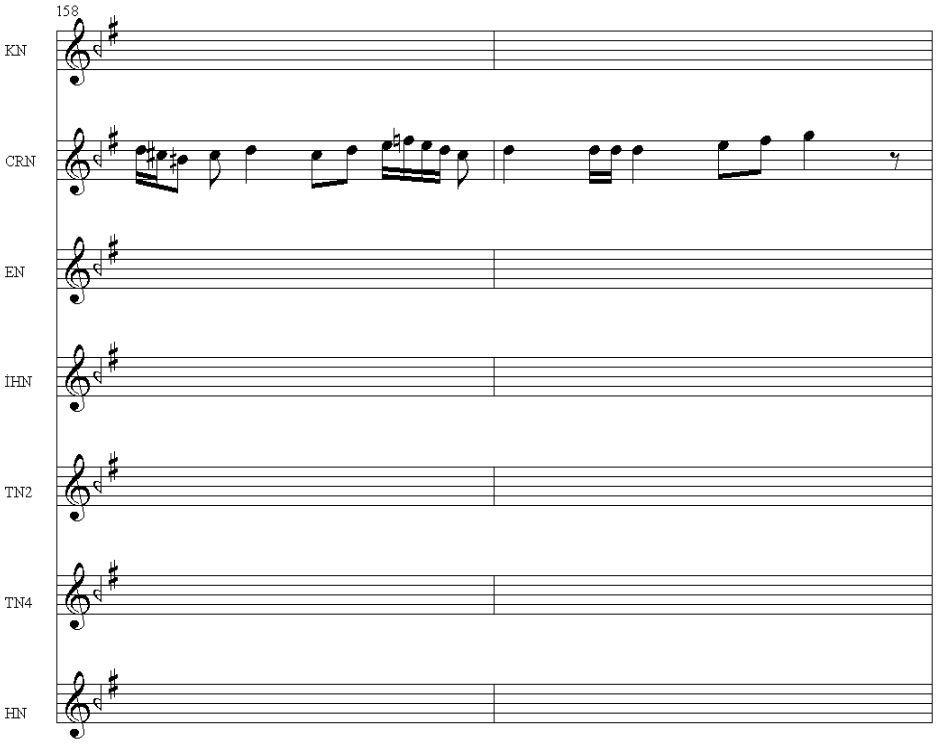

148
KN
CRN
EN
İHN
TN2
TN4
HN
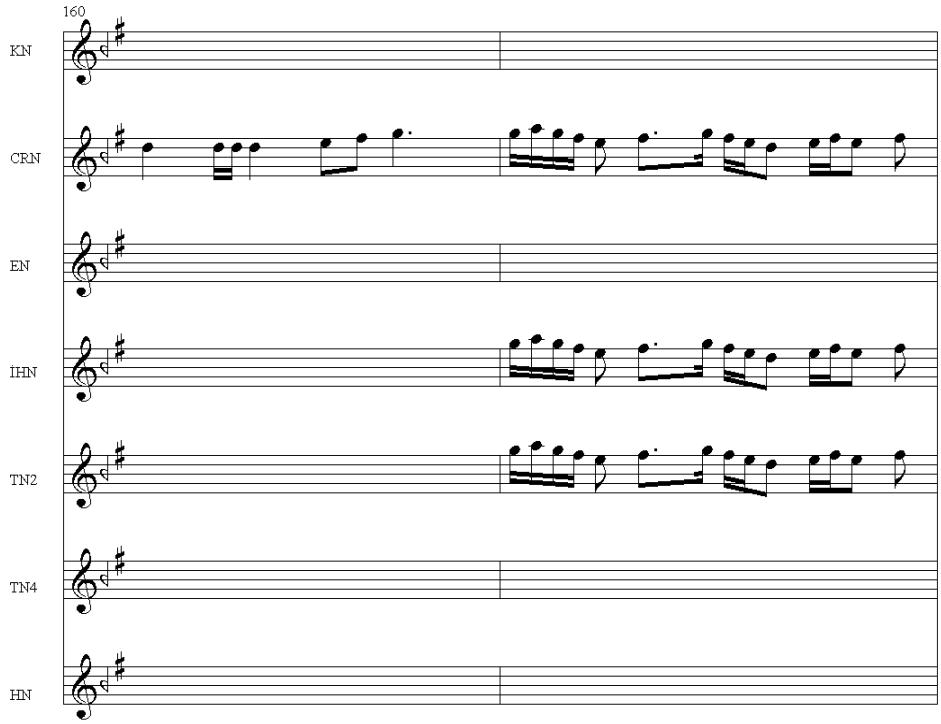

150
KN
CRN
EN
İHN
TN2
TN4
HN
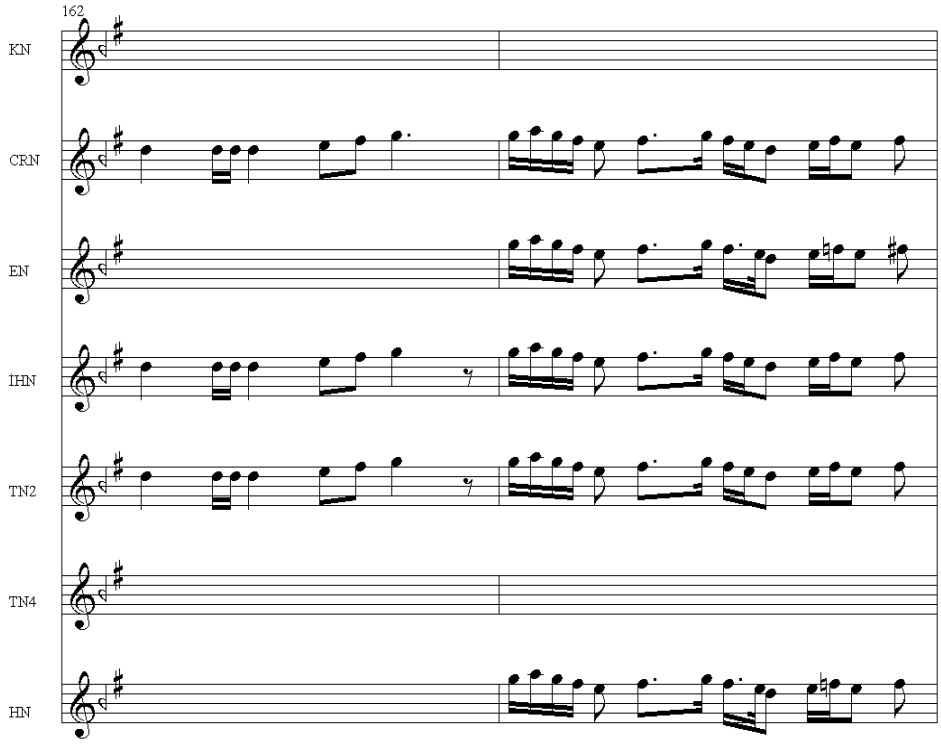

152
KN
CRN
EN
İHN
TN2
TN4
HN
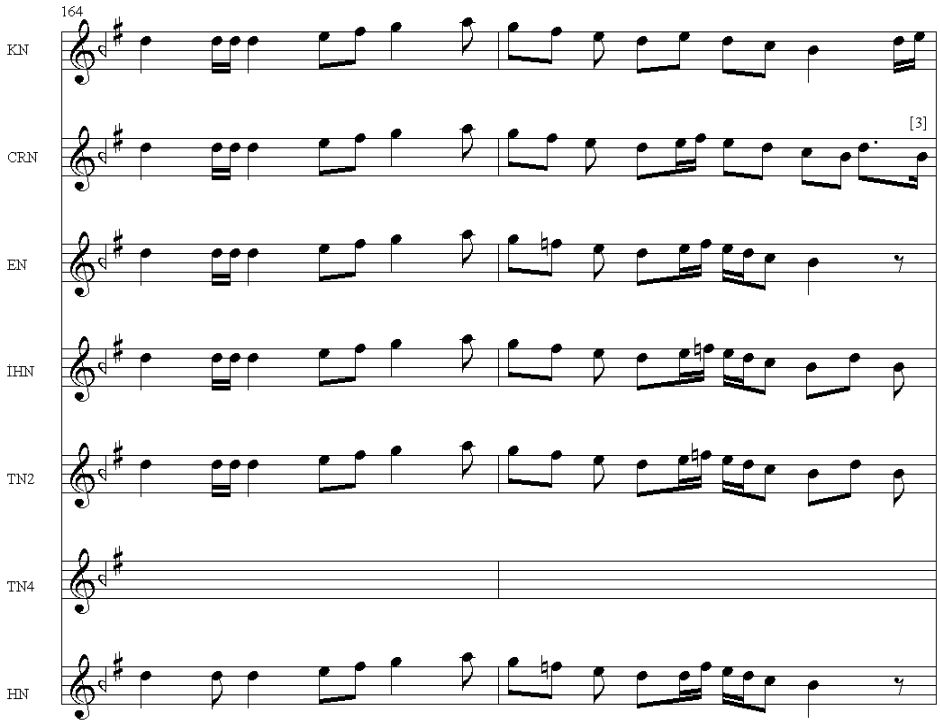

154
KN
CRN
EN
İHN
TN2
TN4
HN
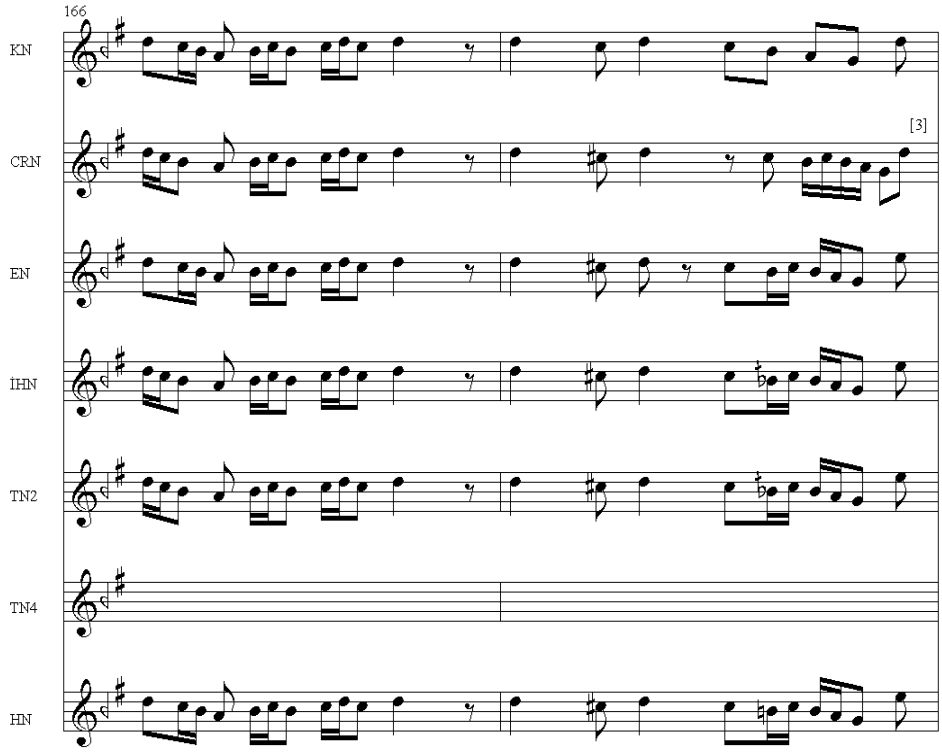

156
KN
CRN
EN
İHN
TN2
TN4
HN
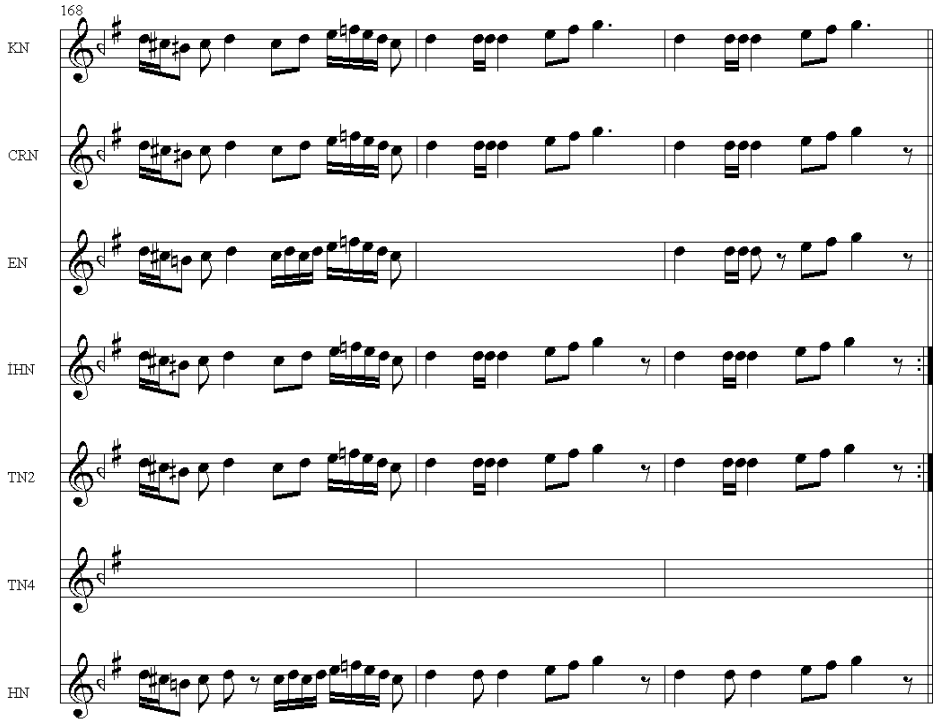

158
KN
CRN
EN
İHN
TN2
TN4
HN

160
KN
CRN
EN
İHN
TN2
TN4
HN
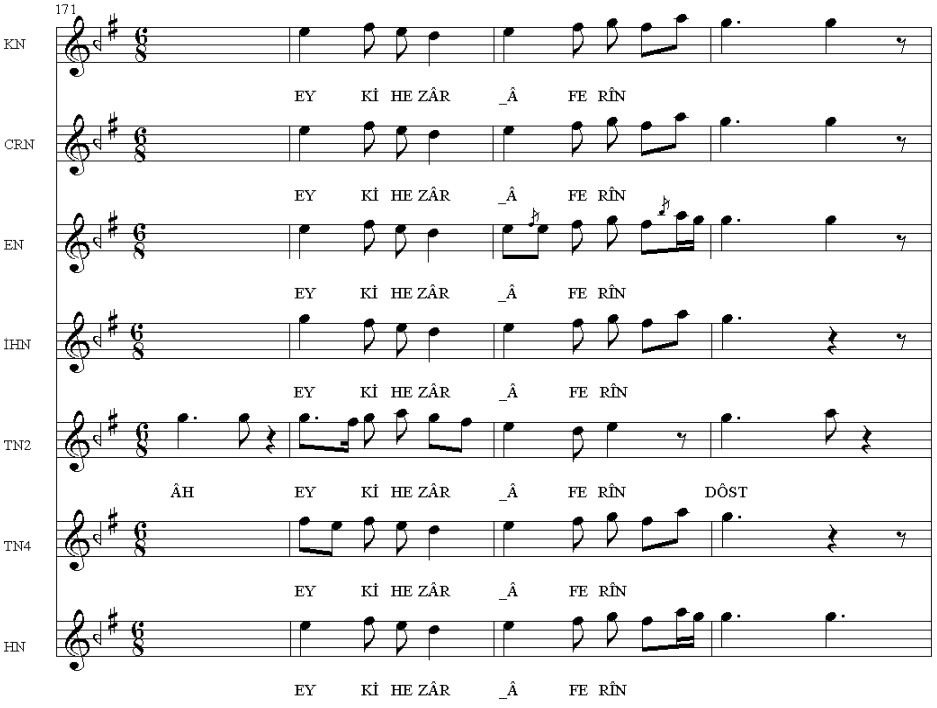

162
KN
CRN
EN
İHN
TN2
TN4
HN
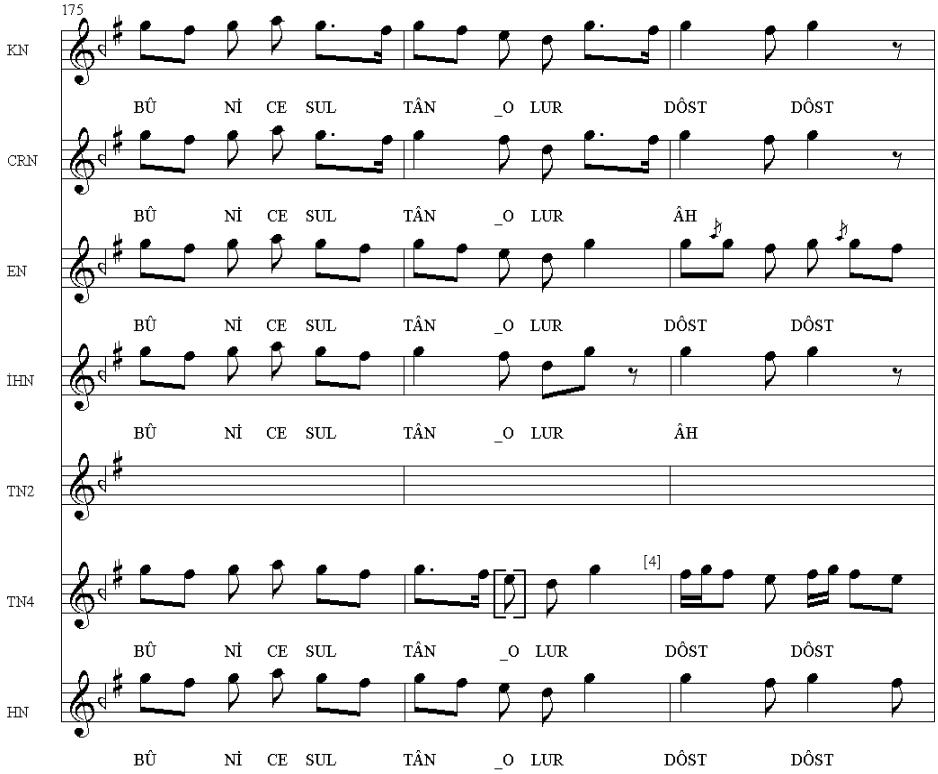

164
KN
CRN
[3]
EN
İHN
TN2
TN4
HN
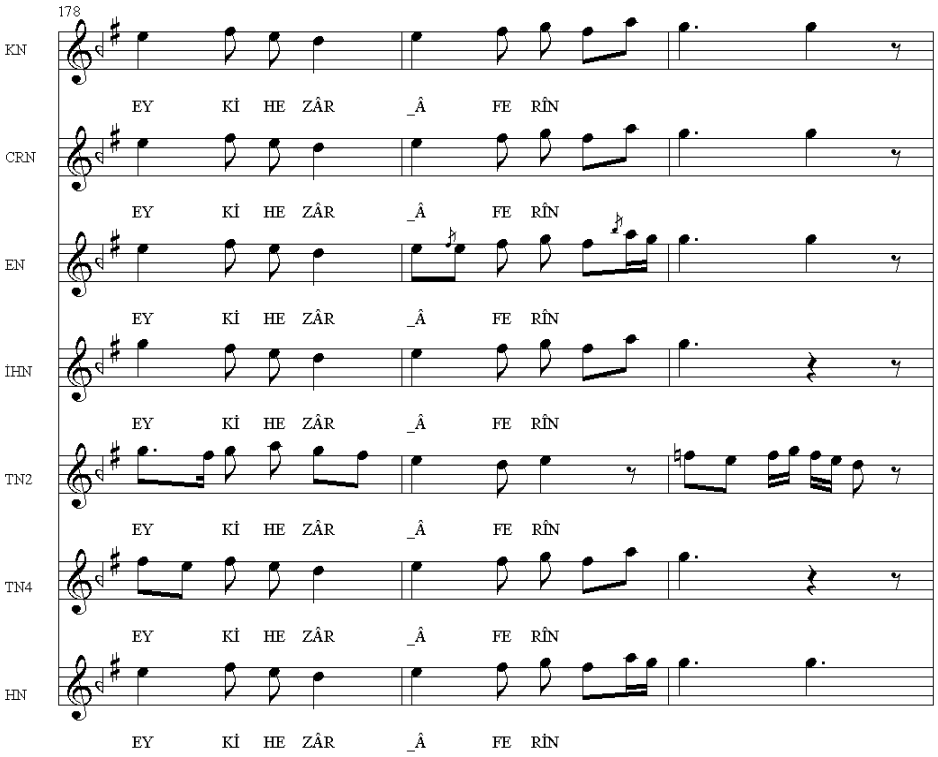

166
KN
CRN
[3]
EN
İHN
TN2
TN4
HN
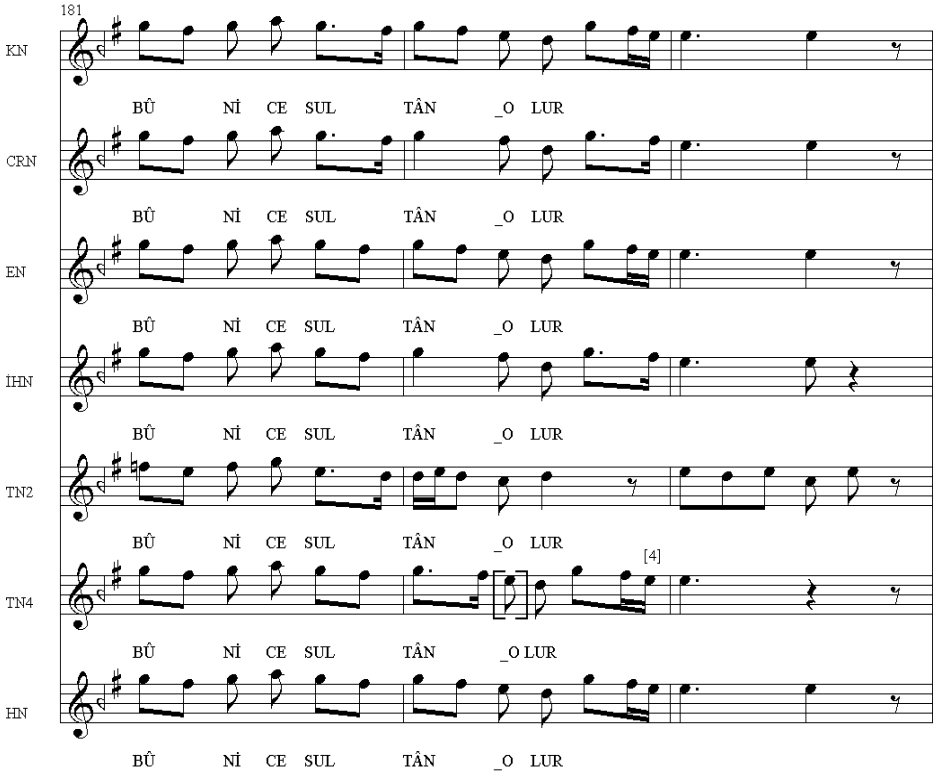

168
KN
CRN
EN
İHN
TN2
TN4
HN
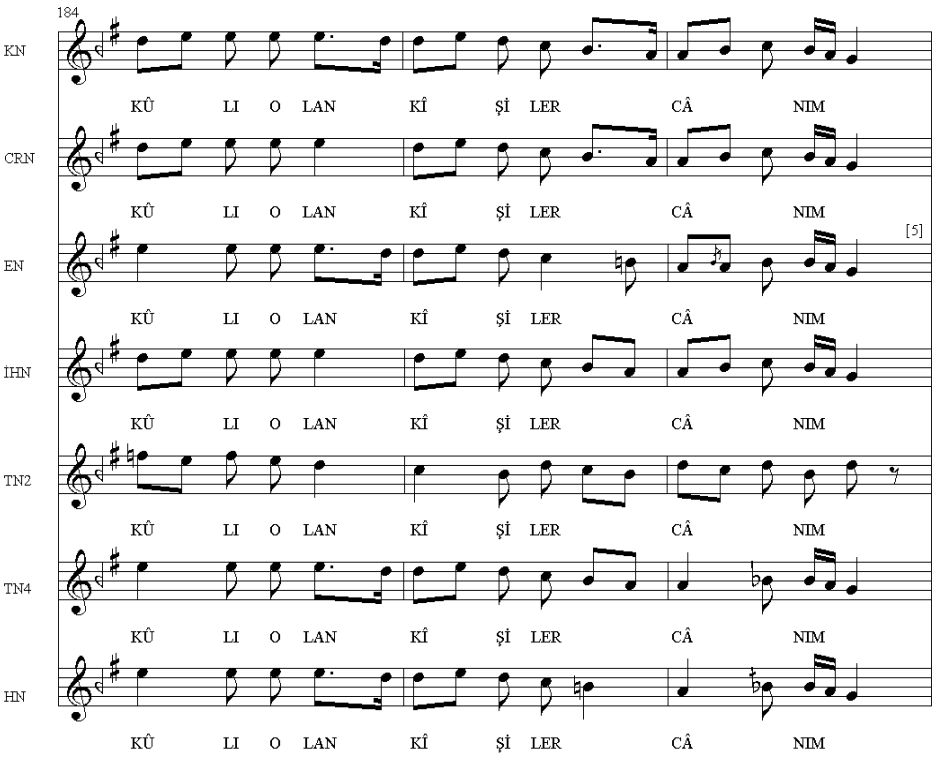
Yürüksemâî
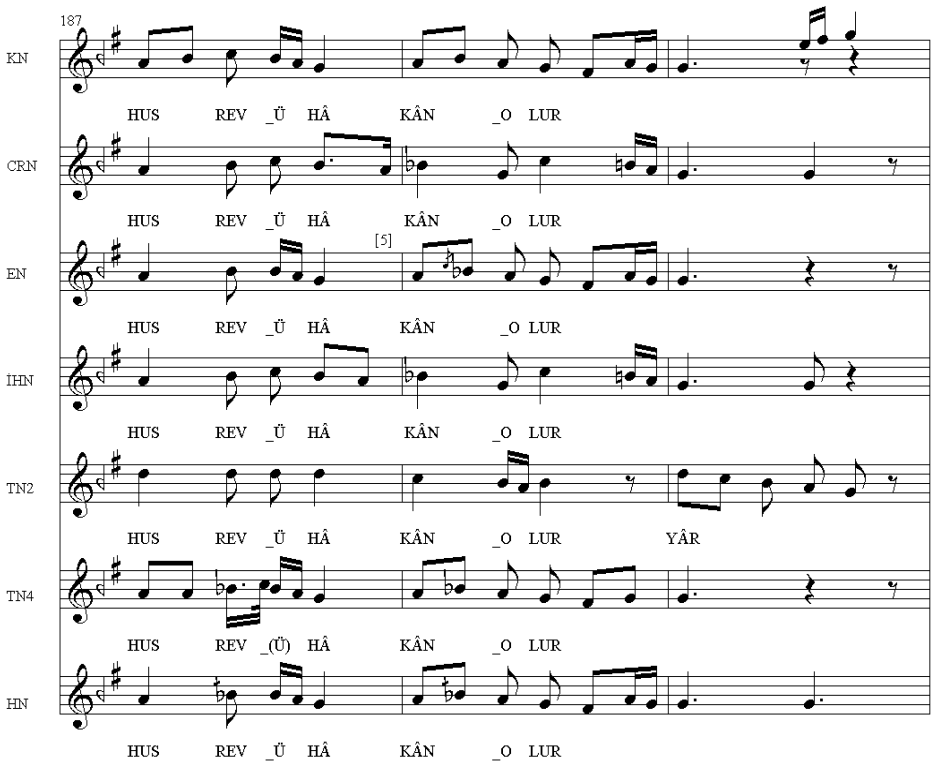

171
KN
CRN
EN
İHN
TN2
TN4
HN
EY Kİ HE ZÂR _Â FE RÎN
ÂH EY Kİ HE ZÂR _Â FE RÎN DÔST
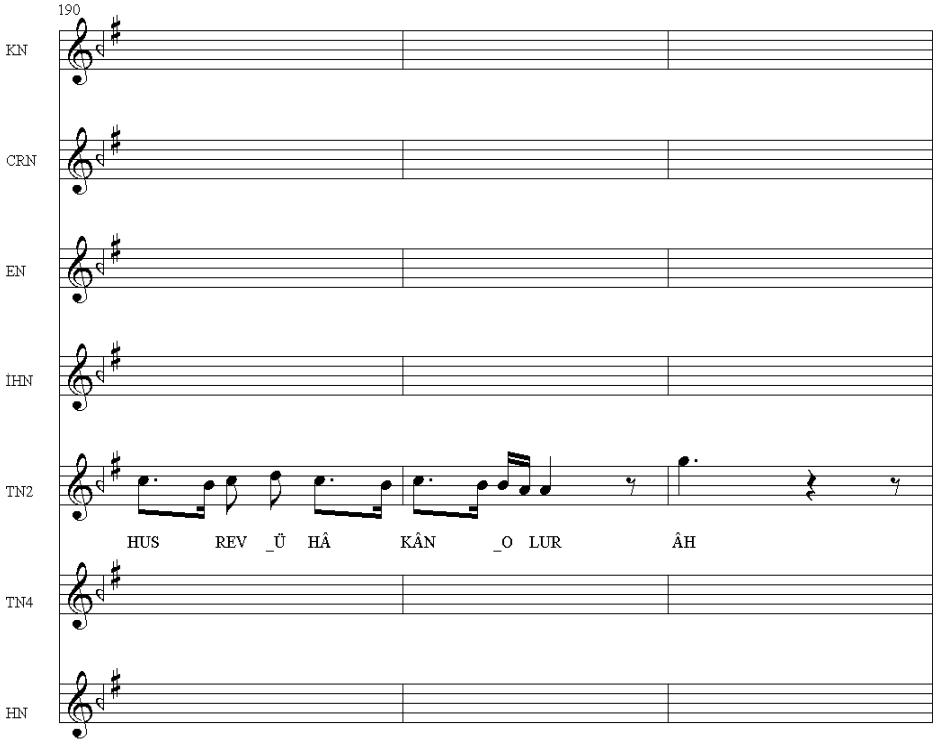

175
KN
BÛ Nİ CE SUL TÂN _O LUR DÔST DÔST
CRN
BÛ Nİ CE SUL TÂN _O LUR ÂH
EN
BÛ Nİ CE SUL TÂN _O LUR DÔST DÔST
İHN
BÛ Nİ CE SUL TÂN _O LUR ÂH
TN2
[4]
TN4
BÛ Nİ CE SUL TÂN _O LUR DÔST DÔST
HN
BÛ Nİ CE SUL TÂN _O LUR DÔST DÔST
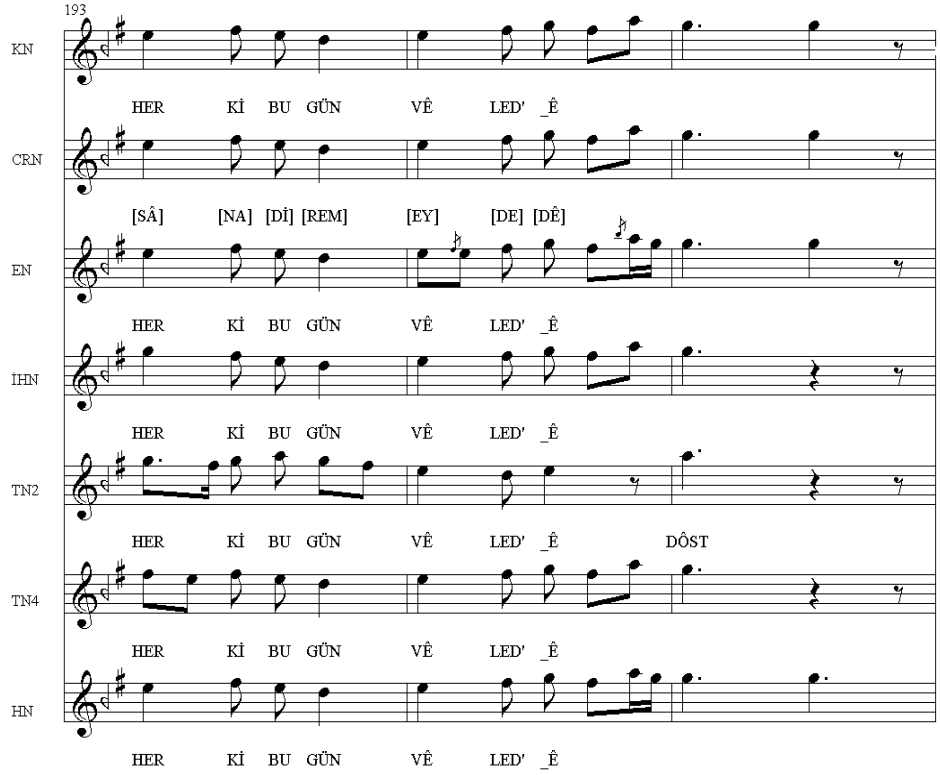

178
KN
EY Kİ HE ZÂR _Â FE RÎN
CRN
EY Kİ HE ZÂR _Â FE RÎN
EN
EY Kİ HE ZÂR _Â FE RÎN
İHN
EY Kİ HE ZÂR _Â FE RÎN
TN2
EY Kİ HE ZÂR _Â FE RÎN
TN4
EY Kİ HE ZÂR _Â FE RÎN
HN
EY Kİ HE ZÂR _Â FE RİN
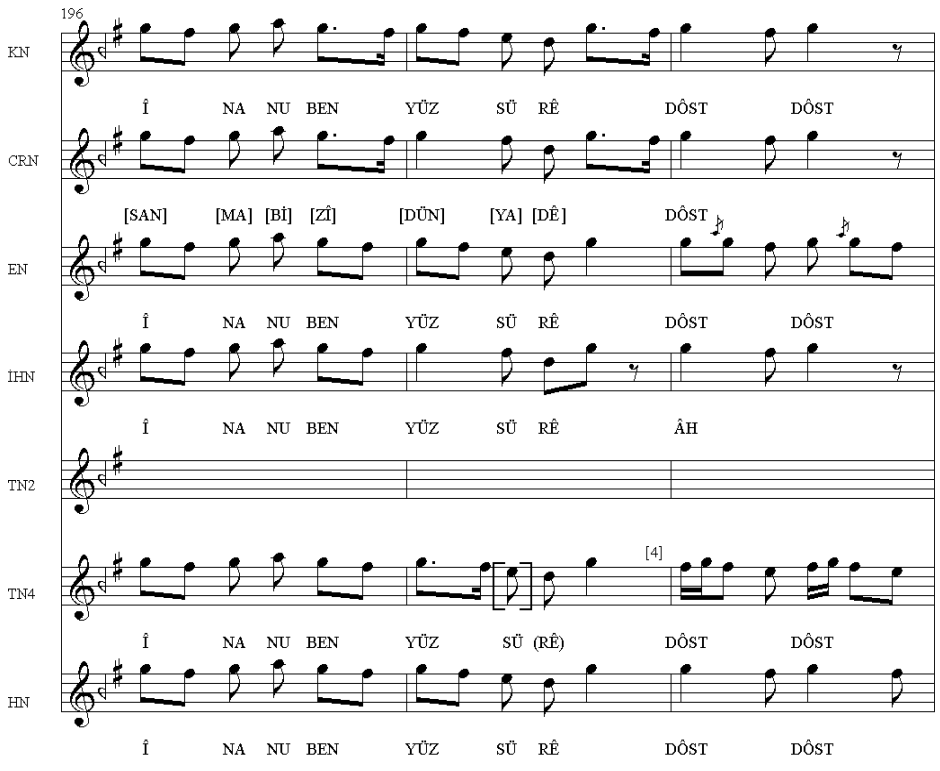

181
KN
BÛ Nİ CE SUL TÂN _O LUR
CRN
BÛ Nİ CE SUL TÂN _O LUR
EN
BÛ Nİ CE SUL TÂN _O LUR
İHN
BÛ Nİ CE SUL TÂN _O LUR
TN2
BÛ Nİ CE SUL TÂN _O LUR
TN4
[4]
BÛ Nİ CE SUL TÂN _O LUR
HN
BÛ Nİ CE SUL TÂN _O LUR
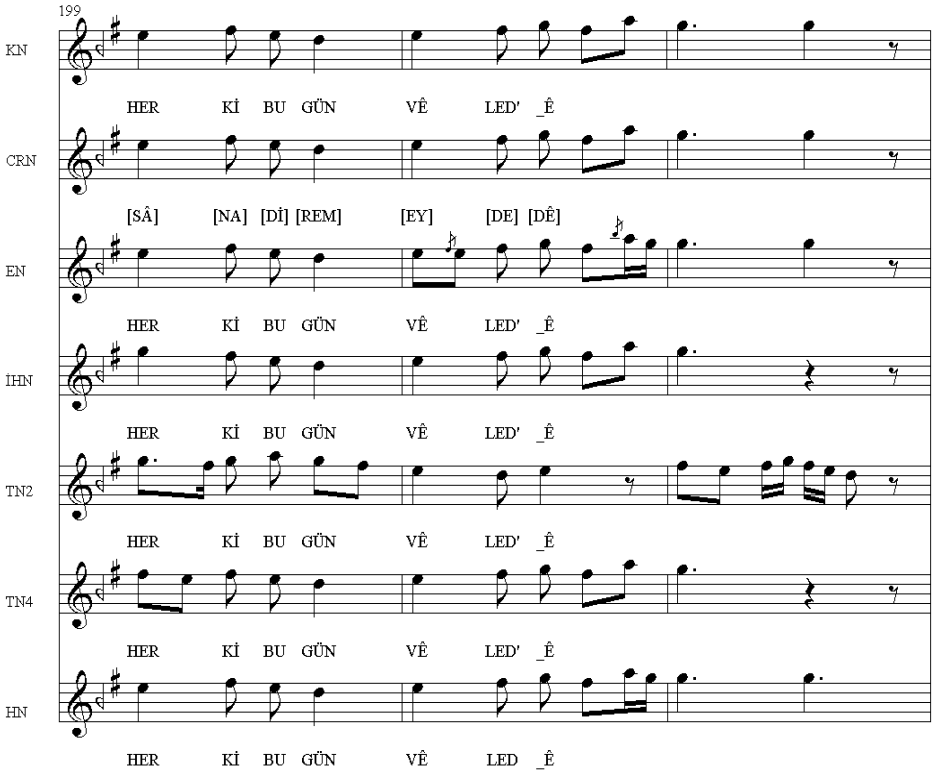

184
KN
KÛ LI O LAN KÎ Şİ LER CÂ NIM
CRN
KÛ LI O LAN KÎ Şİ LER CÂ NIM
EN
[5]
KÛ LI O LAN KÎ Şİ LER CÂ NIM
İHN
KÛ LI O LAN KÎ Şİ LER CÂ NIM
TN2
KÛ LI O LAN KÎ Şİ LER CÂ NIM
TN4
KÛ LI O LAN KÎ Şİ LER CÂ NIM
HN
KÛ LI O LAN KÎ Şİ LER CÂ NIM
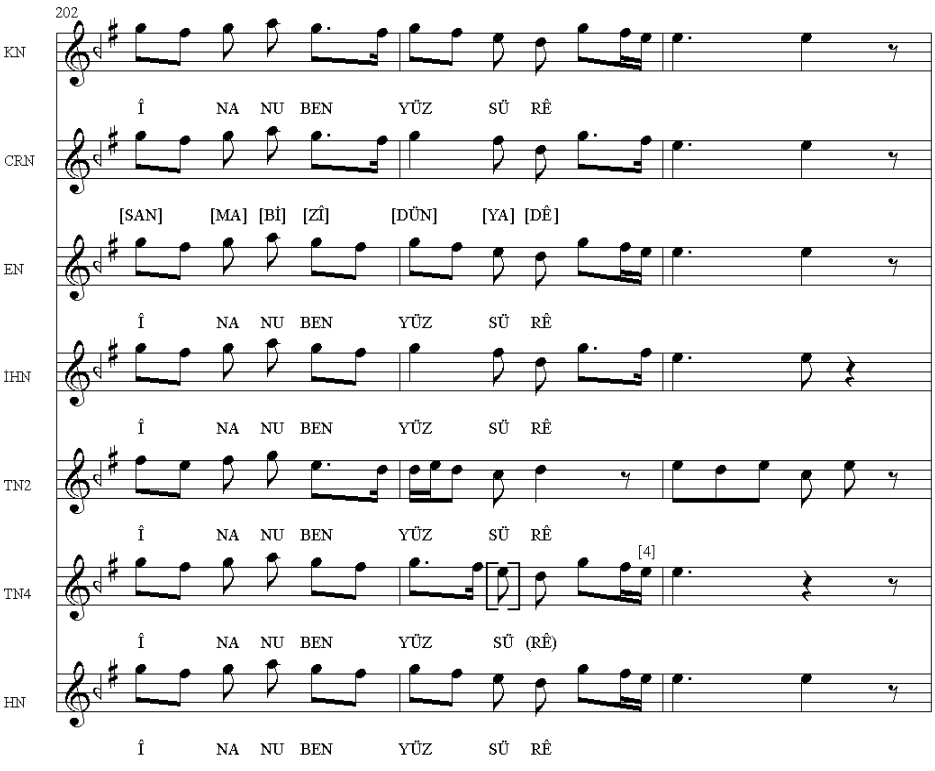

187
KN
HUS REV _Ü HÂ KÂN _O LUR
CRN
HUS REV _Ü HÂ KÂN _O LUR
EN
[5]
HUS REV _Ü HÂ KÂN _O LUR
İHN
HUS REV _Ü HÂ KÂN _O LUR
TN2
HUS REV _Ü HÂ KÂN _O LUR YÂR
TN4
HUS REV _(Ü) HÂ KÂN _O LUR
HN
HUS REV _Ü HÂ KÂN _O LUR
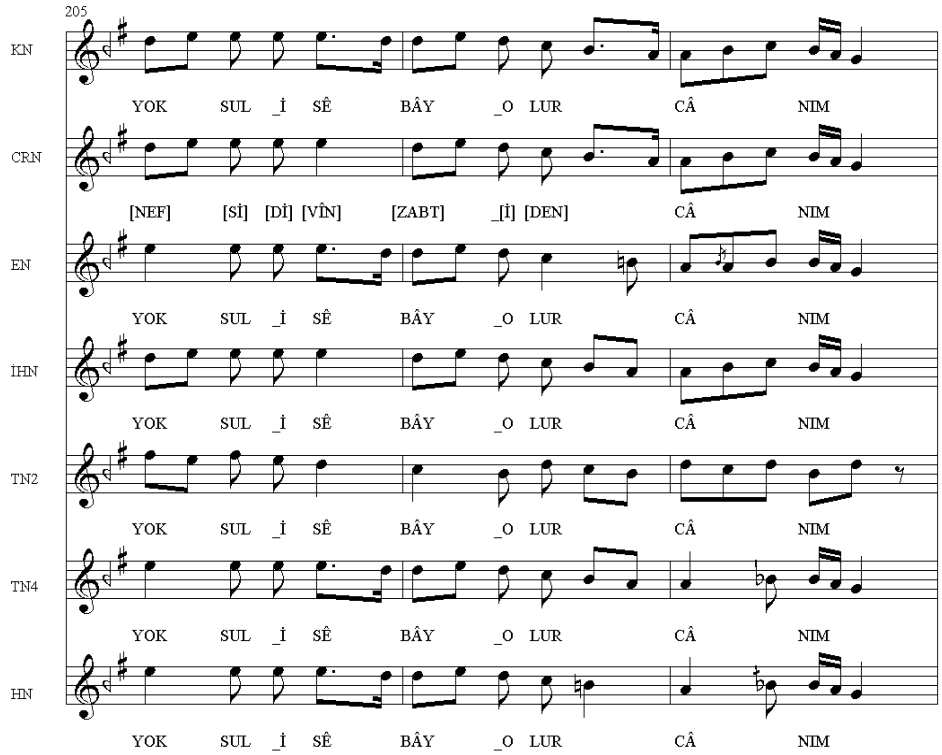

190
KN
CRN
EN
İHN
TN2
HUS REV _Ü HÂ KÂN _O LUR ÂH
TN4
HN
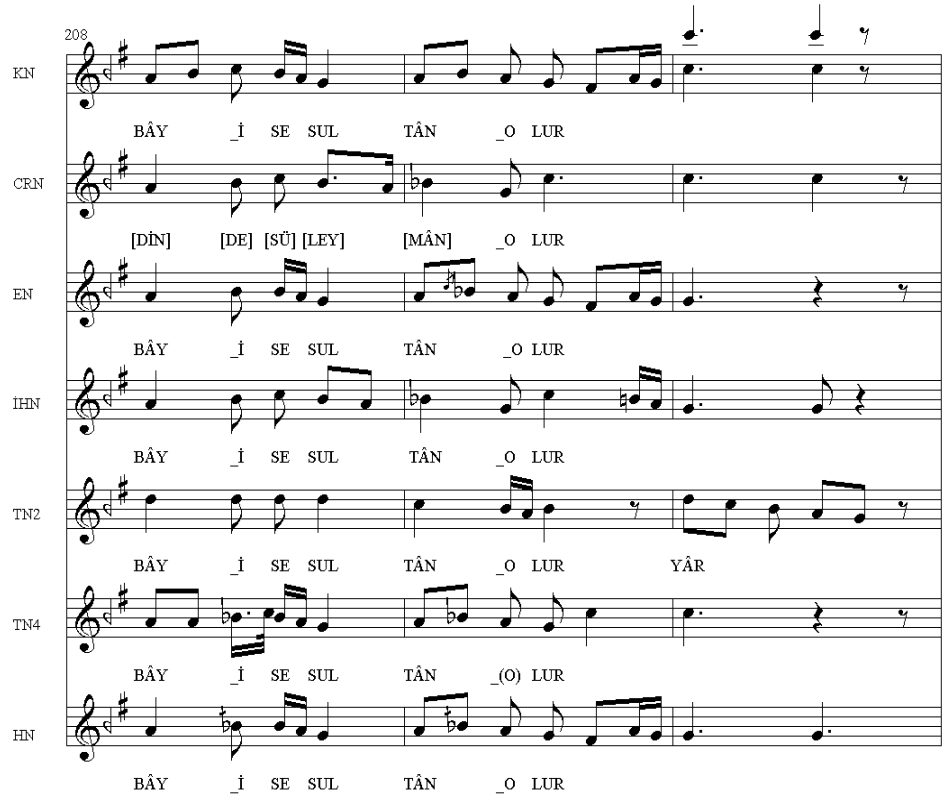

193
KN
HER Kİ BU GÜN VÊ LED' _Ê
CRN
[SÂ] [NA] [DÎ] [REM] [EY] [DE] [DÊ]
EN
HER Kİ BU GÜN VÊ LED' _Ê
İHN
HER Kİ BU GÜN VÊ LED' _Ê
TN2
HER Kİ BU GÜN VÊ LED' _Ê DÔST
TN4
HER Kİ BU GÜN VÊ LED' _Ê
HN
HER Kİ BU GÜN VÊ LED' _Ê
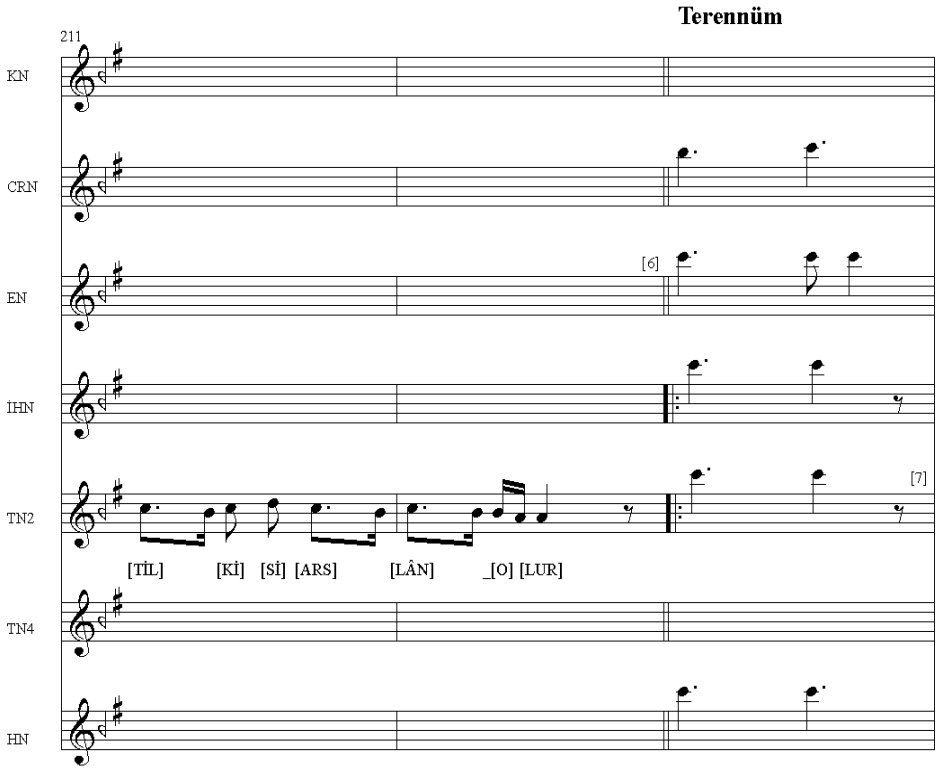

196
KN
Î NA NU BEN YÜZ SÜ RÊ DÔST DÔST
CRN
[SAN] [MA] [Bİ] [ZÎ] [DÜN] [YA] [DÊ] DÔST
EN
Î NA NU BEN YÜZ SÜ RÊ DÔST DÔST
İHN
Î NA NU BEN YÜZ SÜ RÊ ÂH
TN2
TN4
[4]
Î NA NU BEN YÜZ SÜ (RÊ) DÔST DÔST
HN
Î NA NU BEN YÜZ SÜ RÊ DÔST DÔST
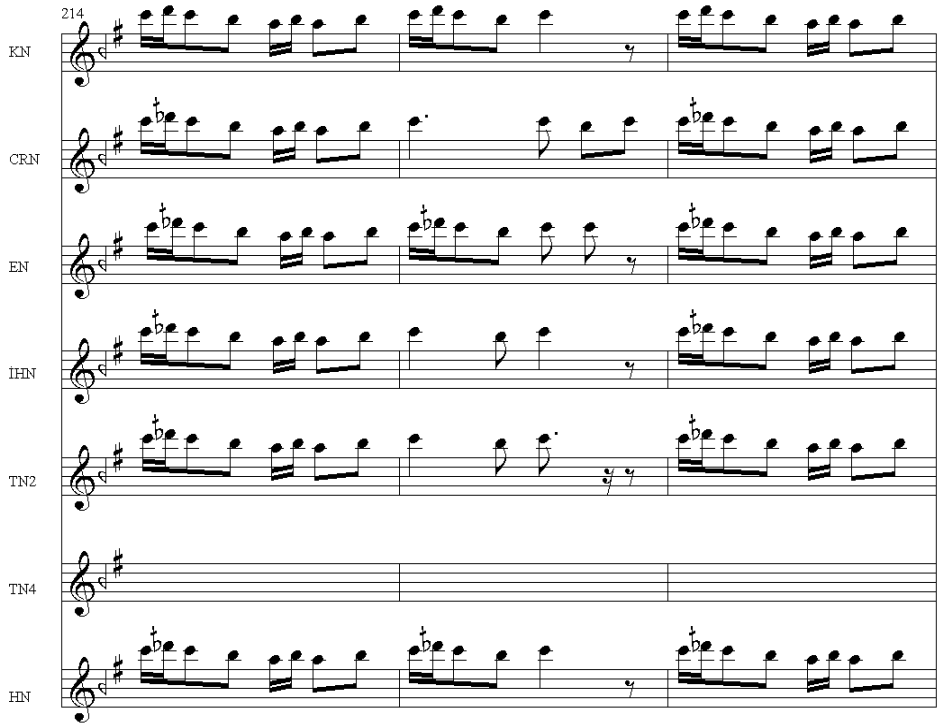

199
KN
HER Kİ BU GÜN VÊ LED' _Ê
CRN
[SÂ] [NA] [DÎ] [REM] [EY] [DE] [DÊ]
EN
HER Kİ BU GÜN VÊ LED' _Ê
İHN
HER Kİ BU GÜN VÊ LED' _Ê
TN2
HER Kİ BU GÜN VÊ LED' _Ê
TN4
HER Kİ BU GÜN VÊ LED' _Ê
HN
HER Kİ BU GÜN VÊ LED _Ê
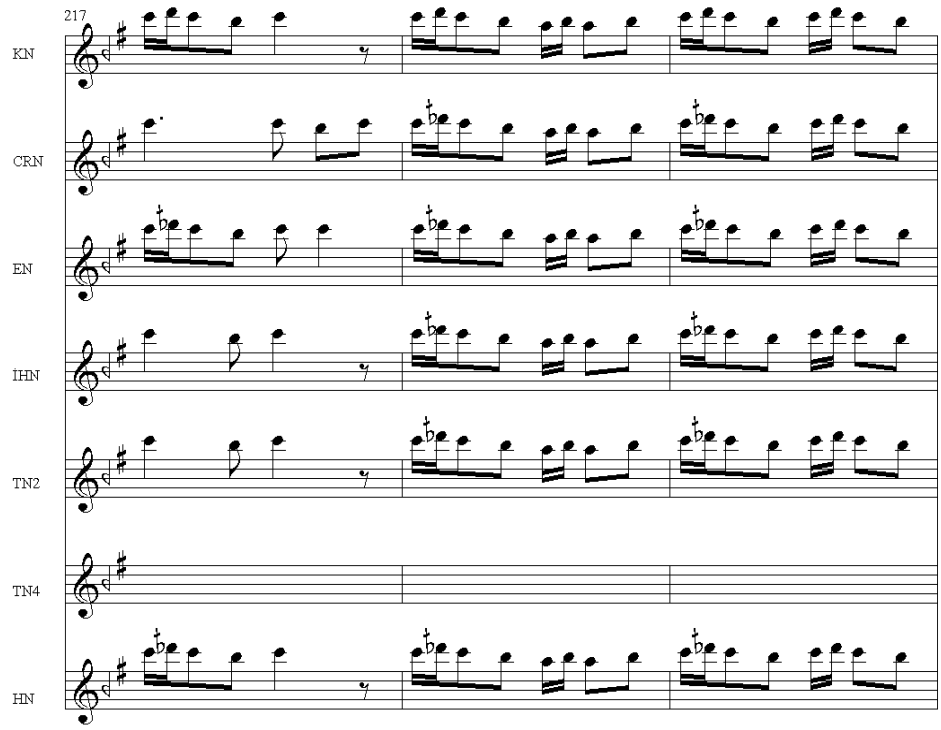

202
KN
Î NA NU BEN YÜZ SÜ RÊ
CRN
[SAN] [MA] [BÎ] [ZÎ] [DÜN] [YA] [DÊ]
EN
Î NA NU BEN YÜZ SÜ RÊ
İHN
Î NA NU BEN YÜZ SÜ RÊ
TN2
Î NA NU BEN YÜZ SÜ RÊ
TN4
[4]
Î NA NU BEN YÜZ SÜ (RÊ)
HN
Î NA NU BEN YÜZ SÜ RÊ
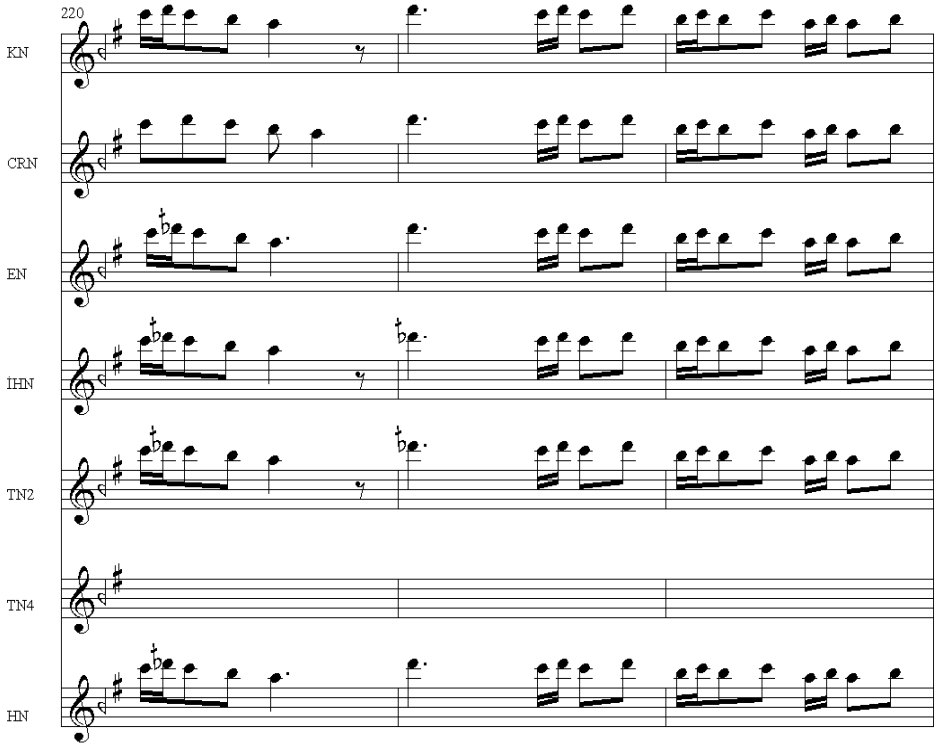

205
KN
YOK SUL _İ SÊ BÂY _O LUR CÂ NIM
CRN
[NEF] [Sİ] [Dİ] [VÎN] [ZABT] _[İ] [DEN] CÂ NIM
EN
YOK SUL _İ SÊ BÂY _O LUR CÂ NIM
İHN
YOK SUL _İ SÊ BÂY _O LUR CÂ NIM
TN2
YOK SUL _İ SÊ BÂY _O LUR CÂ NIM
TN4
YOK SUL _İ SÊ BÂY _O LUR CÂ NIM
HN
YOK SUL _İ SÊ BÂY _O LUR CÂ NIM
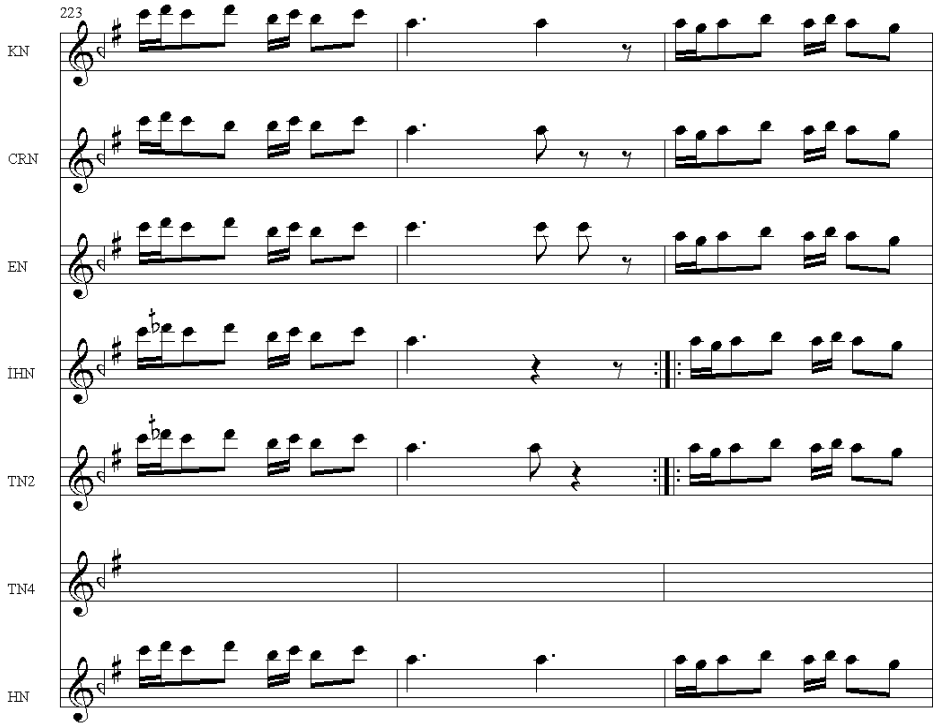

208
KN
BÂY _İ SE SUL TÂN _O LUR
CRN
[DİN] [DE] [SÜ] [LEY] [MÂN] _O LUR
EN
BÂY _İ SE SUL TÂN _O LUR
İHN
BÂY _İ SE SUL TÂN _O LUR
TN2
BÂY _İ SE SUL TÂN _O LUR YÂR
TN4
BÂY _İ SE SUL TÂN _(O) LUR
HN
BÂY _İ SE SUL TÂN _O LUR
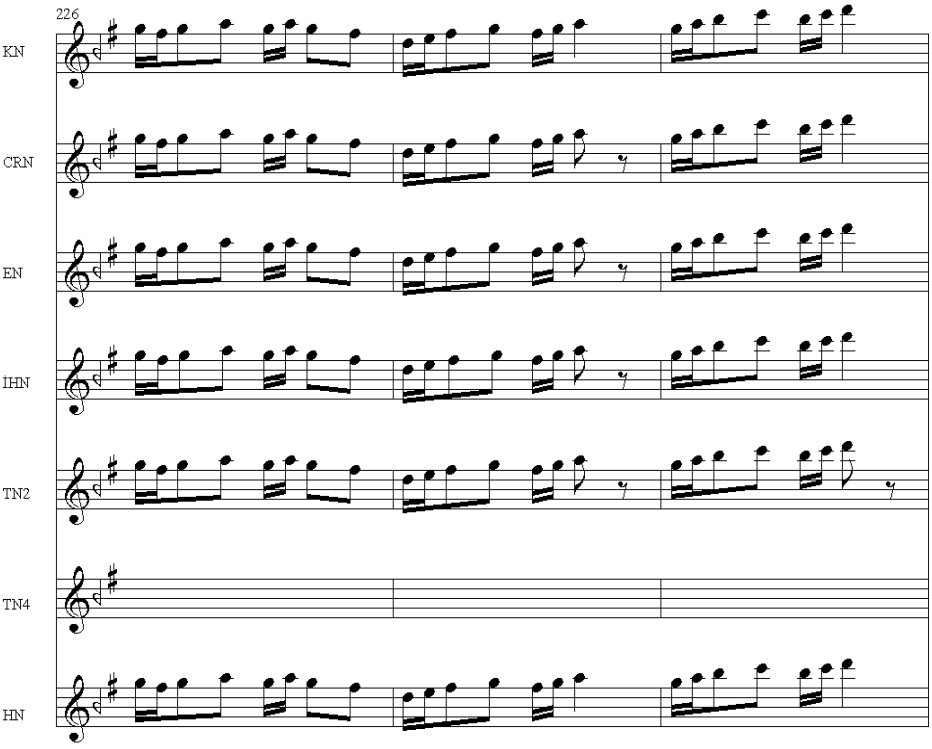

Terennüm
211
KN
CRN
EN
İHN
TN2
TN4
HN
[6]
[7]
[TİL] [Kİ] [Sİ] [ARS] [LÂN] _[O] [LUR]
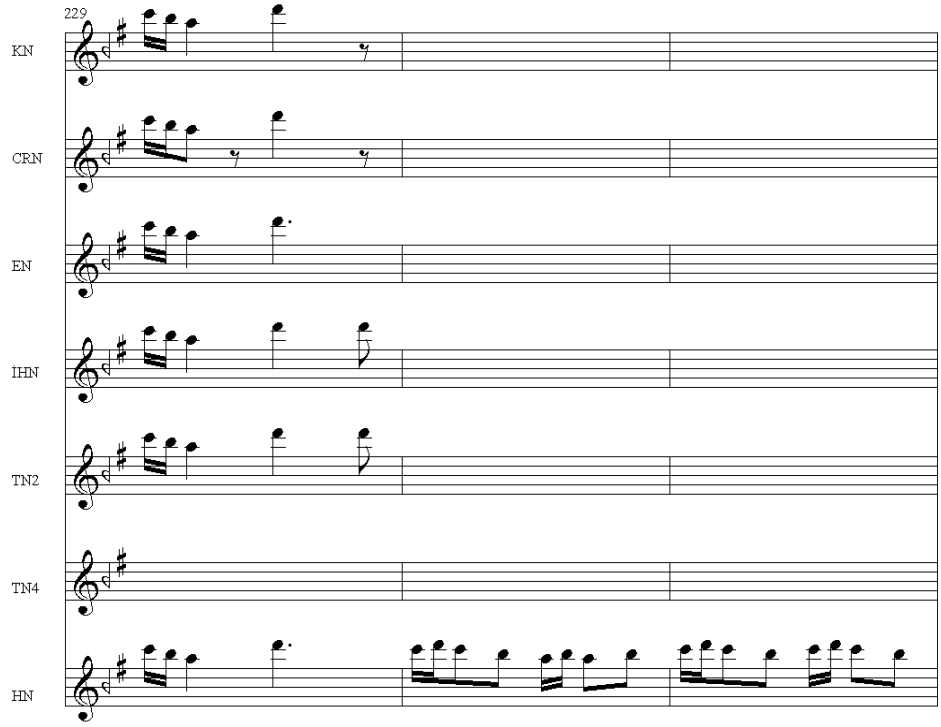

214
KN
CRN
EN
İHN
TN2
TN4
HN
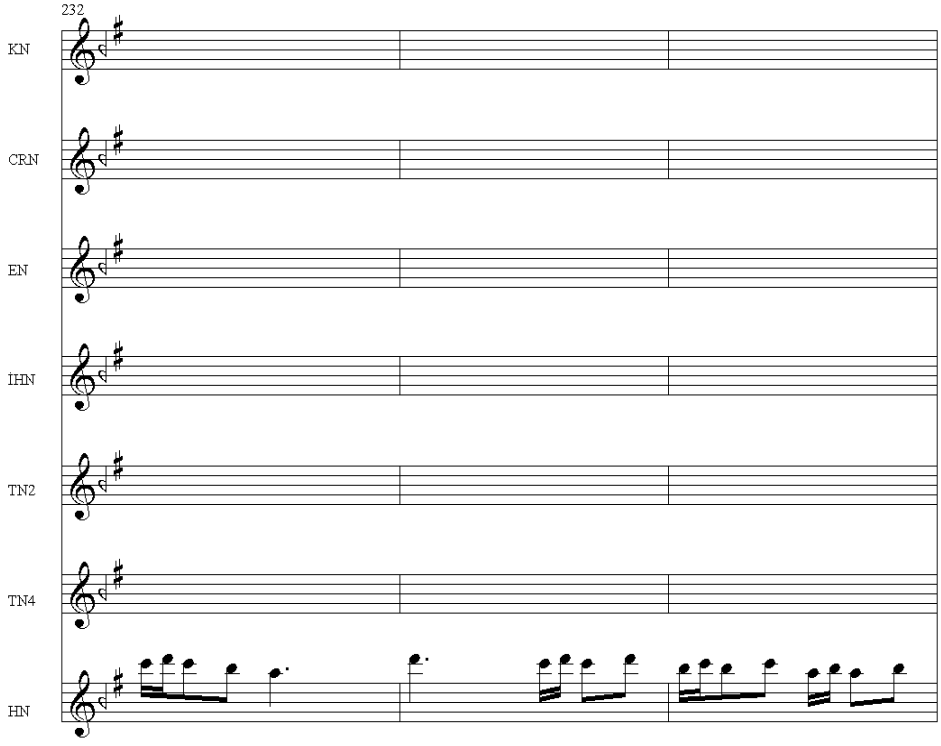

217
KN
CRN
EN
IHN
TN2
TN4
HN
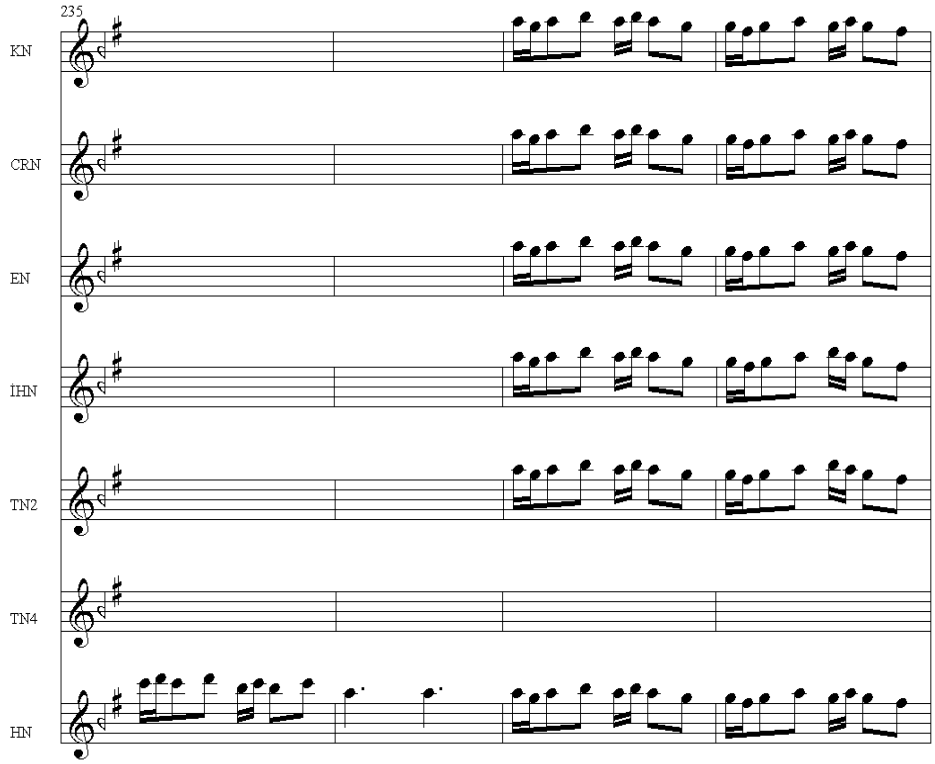

220
KN
CRN
EN
IHN
TN2
TN4
HN
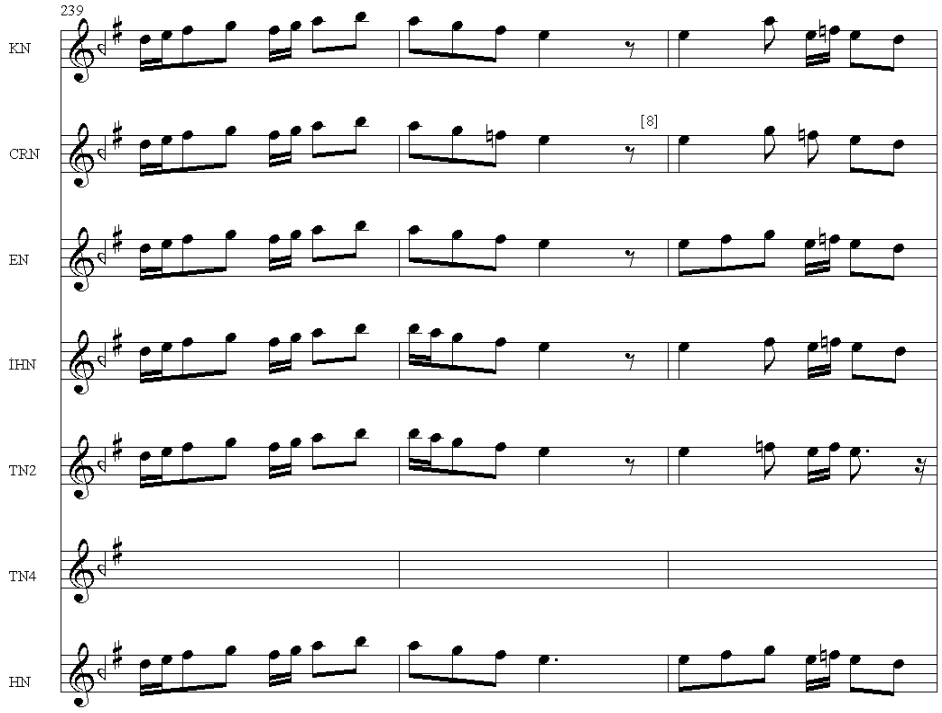

223
KN
CRN
EN
IHN
TN2
TN4
HN
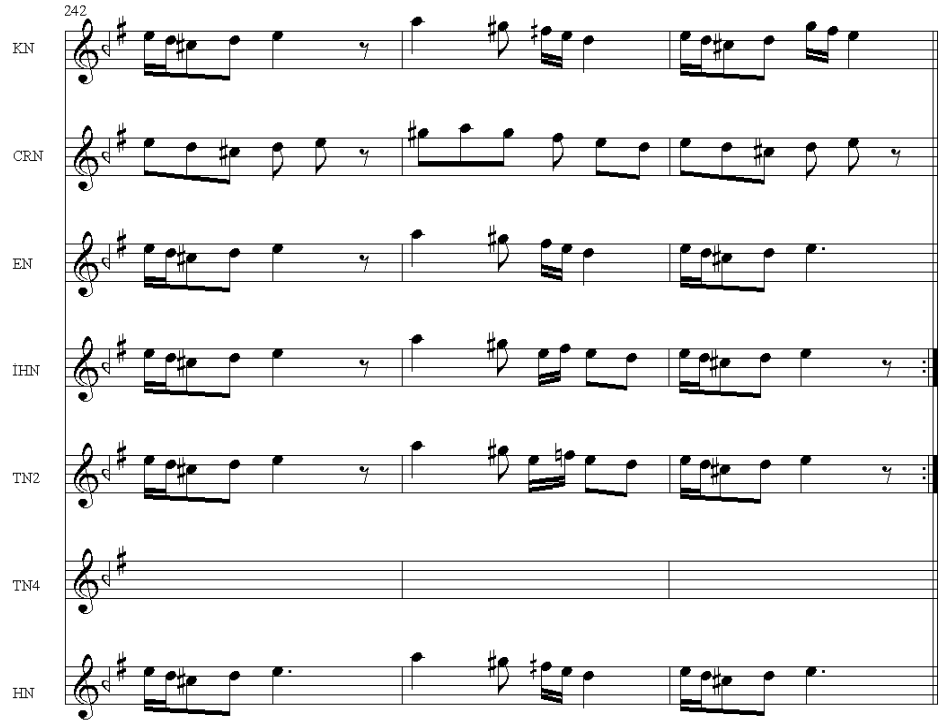

226
KN
CRN
EN
IHN
TN2
TN4
HN
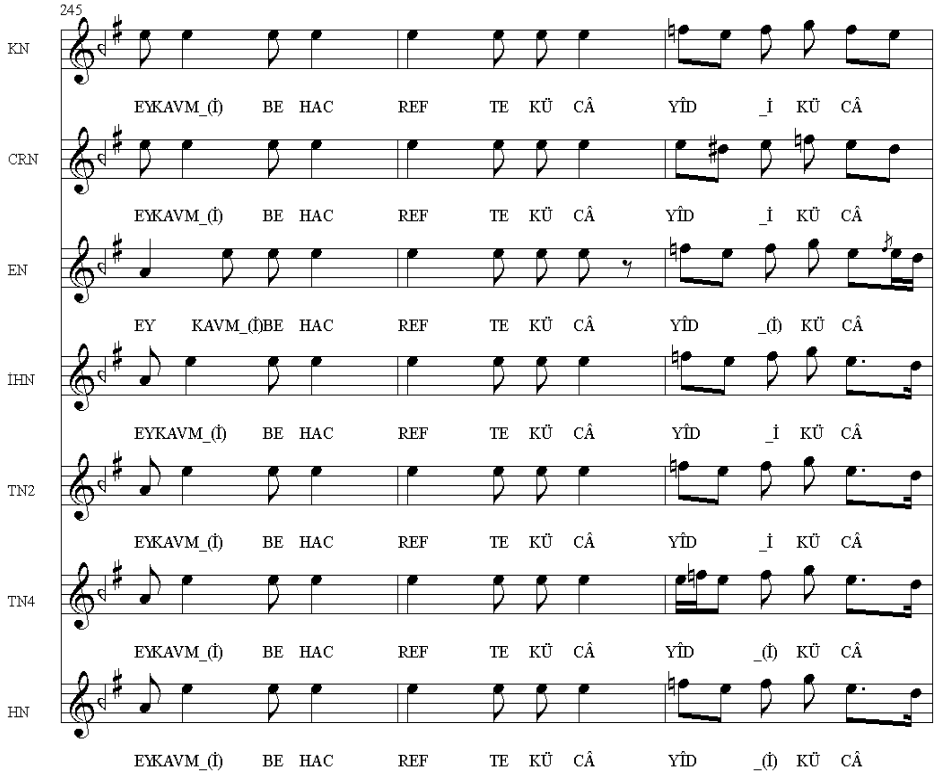

229
KN
CRN
EN
İHN
TN2
TN4
HN
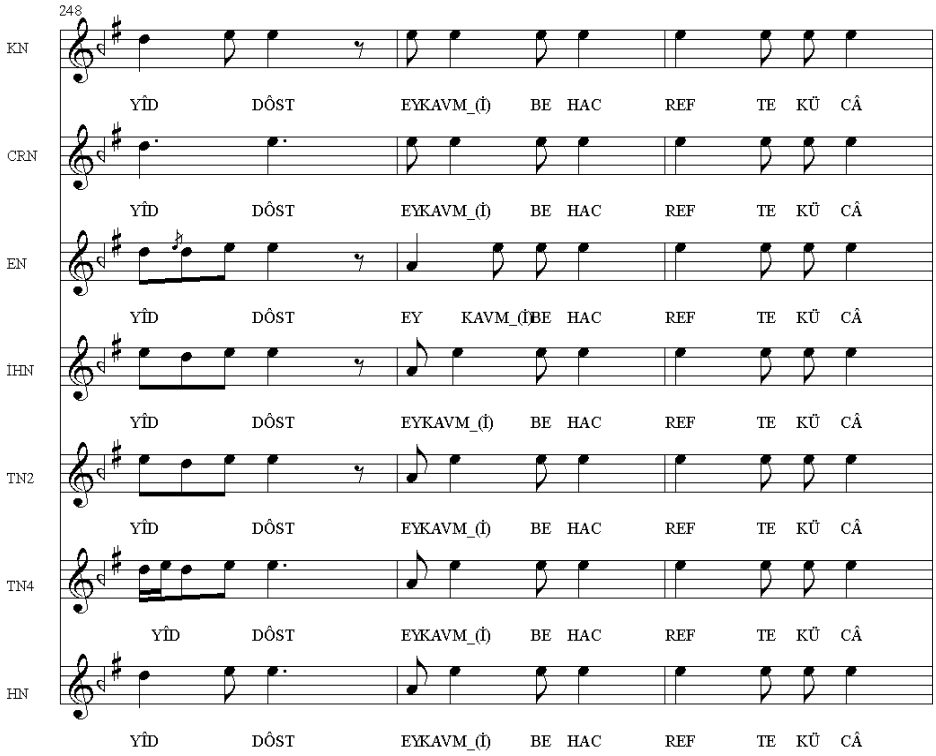

232
KN
CRN
EN
İHN
TN2
TN4
HN
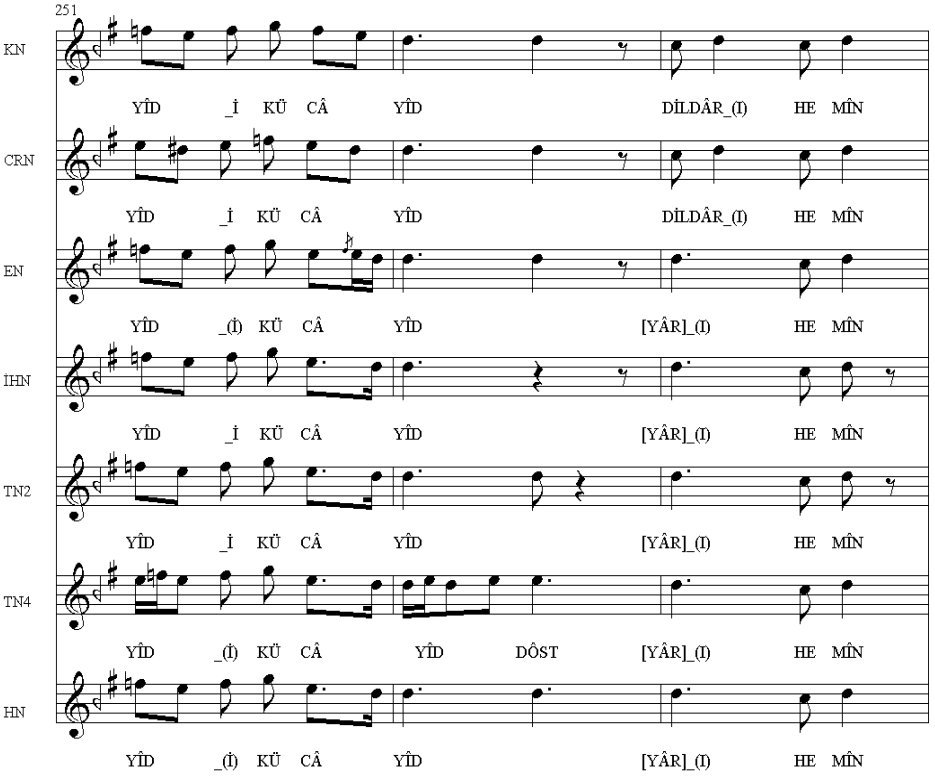

235
KN
CRN
EN
İHN
TN2
TN4
HN
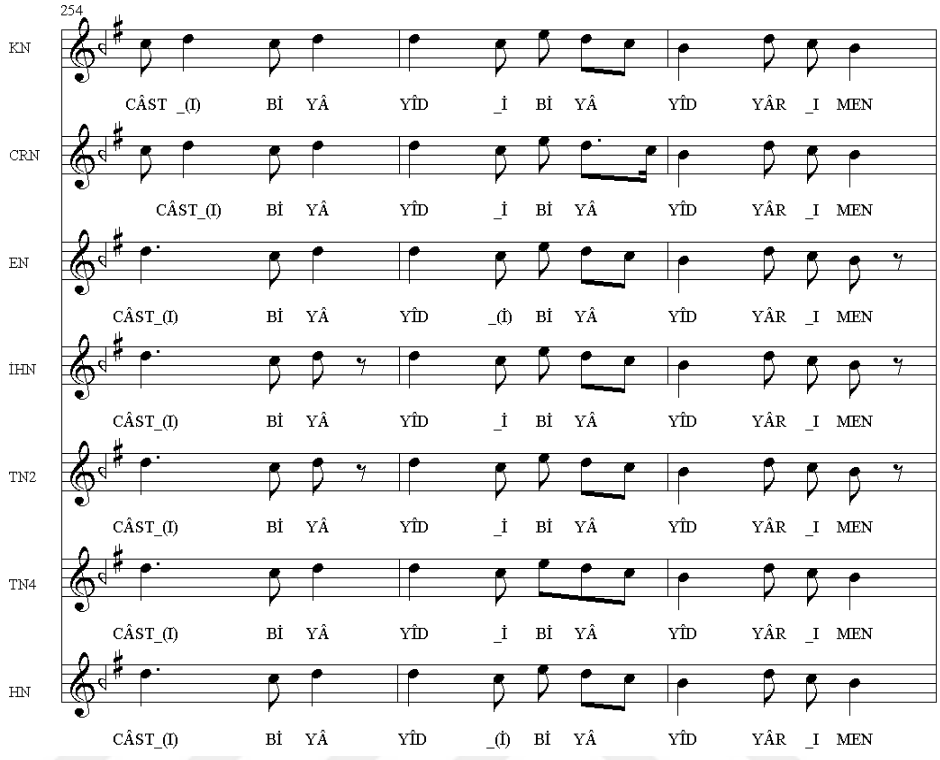

239
KN
CRN
EN
İHN
TN2
TN4
HN
[8]
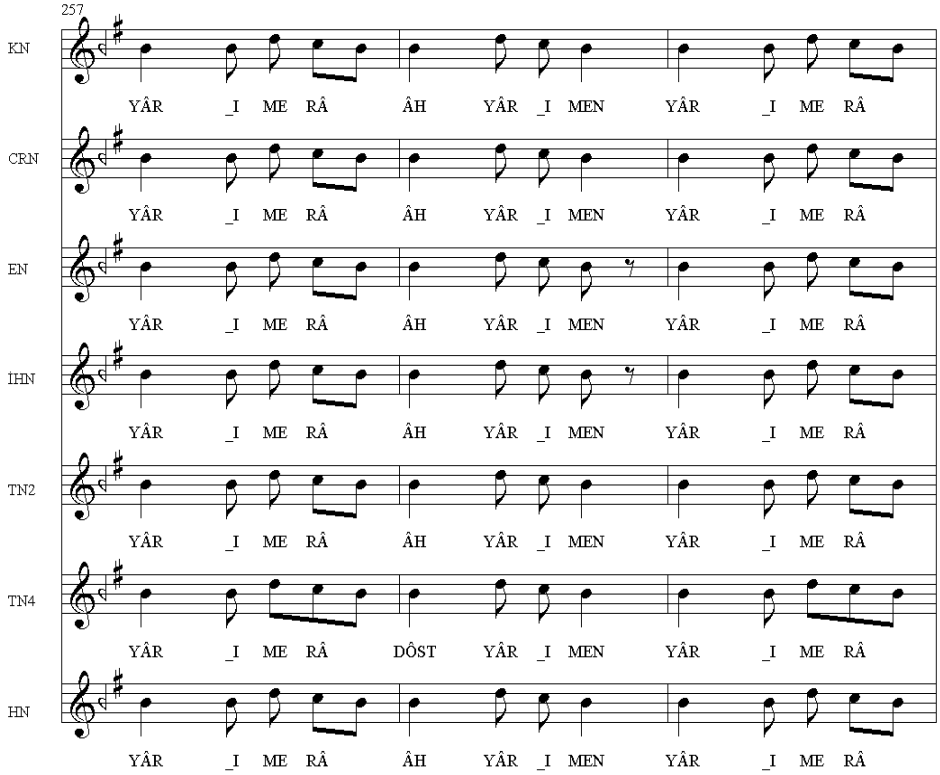

242
KN
CRN
EN
İHN
TN2
TN4
HN
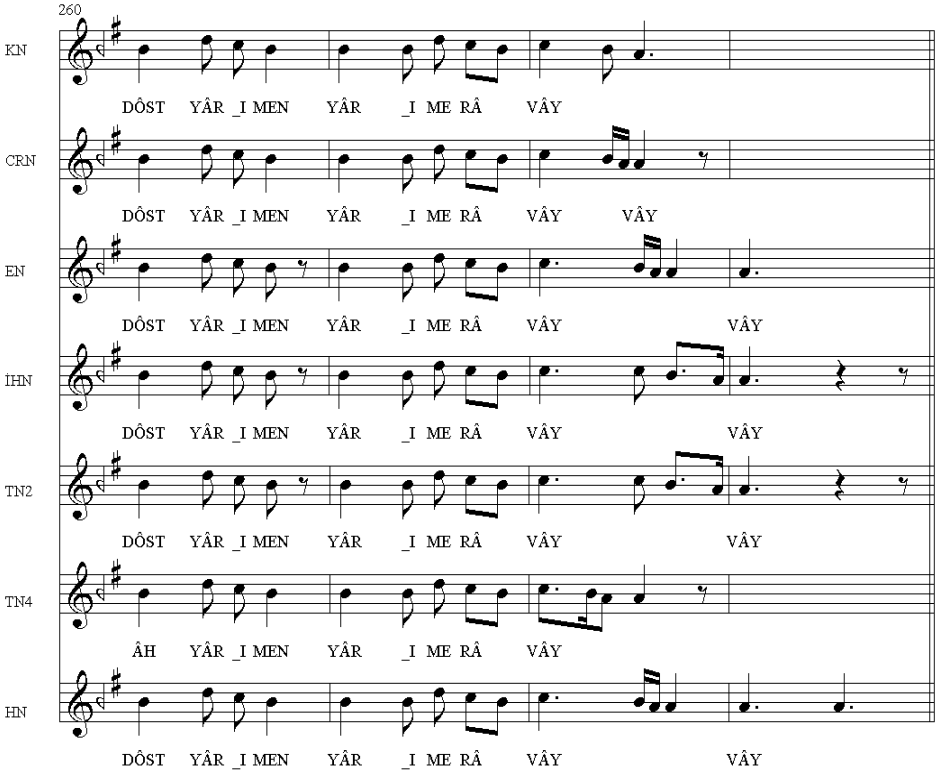

245
KN
EYKAVM_(İ) BE HAC REF TE KÜ CÂ YÎD _İ KÜ CÂ
CRN
EYKAVM_(İ) BE HAC REF TE KÜ CÂ YÎD _İ KÜ CÂ
EN
EY KAVM_(İ)BE HAC REF TE KÜ CÂ YÎD _(İ) KÜ CÂ
İHN
EYKAVM_(İ) BE HAC REF TE KÜ CÂ YÎD _İ KÜ CÂ
TN2
EYKAVM_(İ) BE HAC REF TE KÜ CÂ YÎD _İ KÜ CÂ
TN4
EYKAVM_(İ) BE HAC REF TE KÜ CÂ YÎD _(İ) KÜ CÂ
HN
EYKAVM_(İ) BE HAC REF TE KÜ CÂ YÎD _(İ) KÜ CÂ
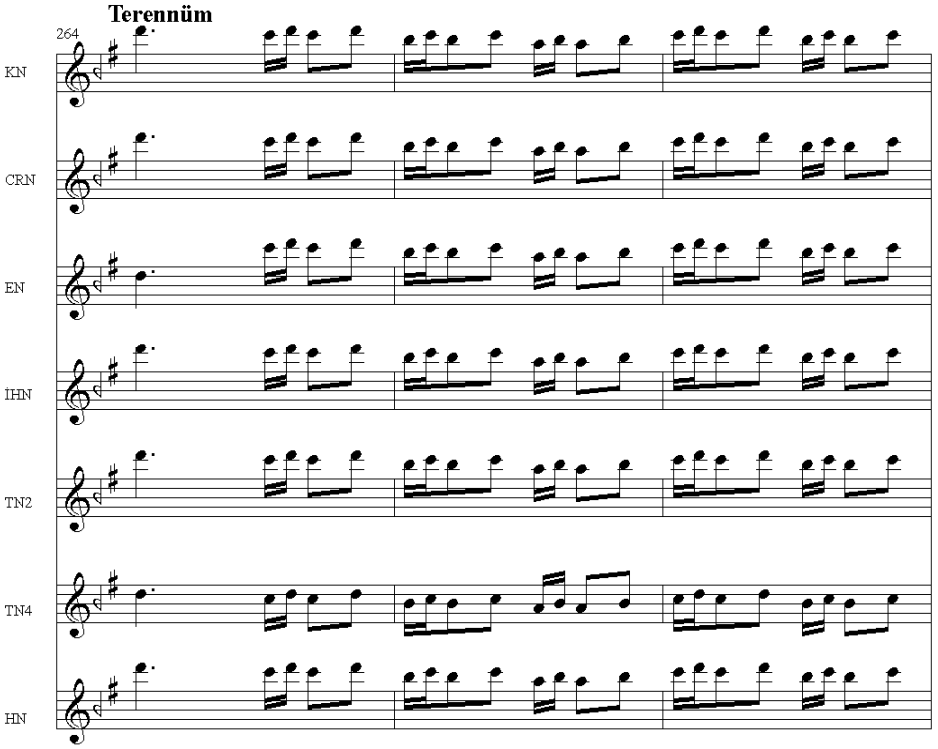

248
KN
YÎD DÔST EYKAVM_(İ) BE HAC REF TE KÜ CÂ
CRN
YÎD DÔST EYKAVM_(İ) BE HAC REF TE KÜ CÂ
EN
YÎD DÔST EY KAVM_(İ) BE HAC REF TE KÜ CÂ
İHN
YÎD DÔST EYKAVM_(İ) BE HAC REF TE KÜ CÂ
TN2
YÎD DÔST EYKAVM_(İ) BE HAC REF TE KÜ CÂ
TN4
YÎD DÔST EYKAVM_(İ) BE HAC REF TE KÜ CÂ
HN
YÎD DÔST EYKAVM_(İ) BE HAC REF TE KÜ CÂ
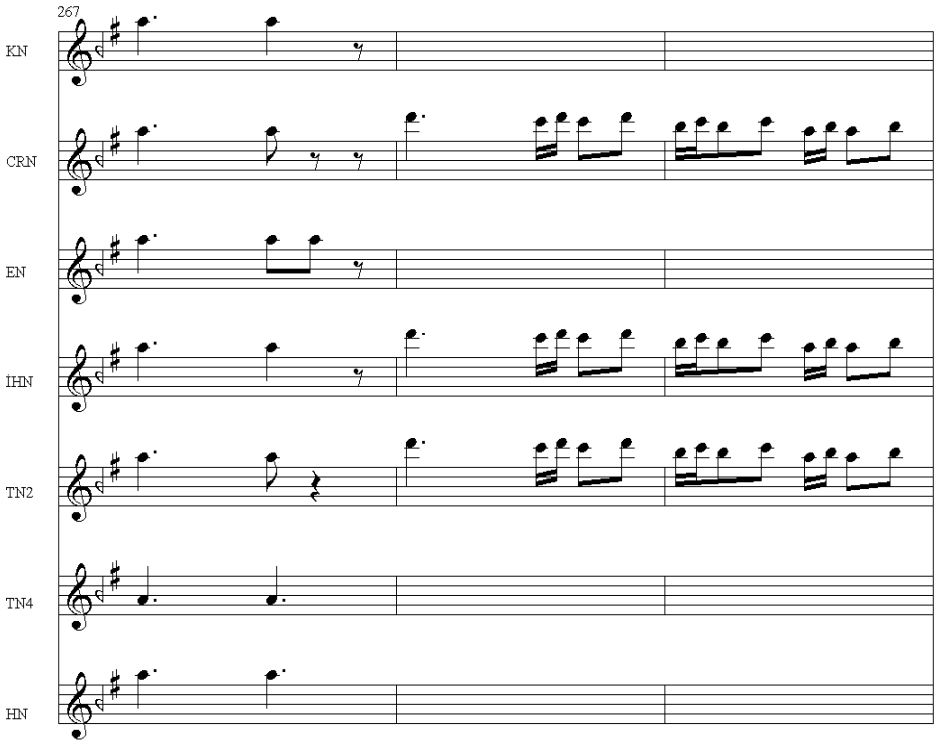

251
KN
YÎD _İ KÜ CÂ YÎD DİLDÂR_(I) HE MÎN
CRN
YÎD _İ KÜ CÂ YÎD DİLDÂR_(I) HE MÎN
EN
YÎD _(İ) KÜ CÂ YÎD [YÂR]_(I) HE MÎN
İHN
YÎD _İ KÜ CÂ YÎD [YÂR]_(I) HE MÎN
TN2
YÎD _İ KÜ CÂ YÎD [YÂR]_(I) HE MÎN
TN4
YÎD _(İ) KÜ CÂ YÎD DÔST [YÂR]_(I) HE MÎN
HN
YÎD _(İ) KÜ CÂ YÎD [YÂR]_(I) HE MÎN
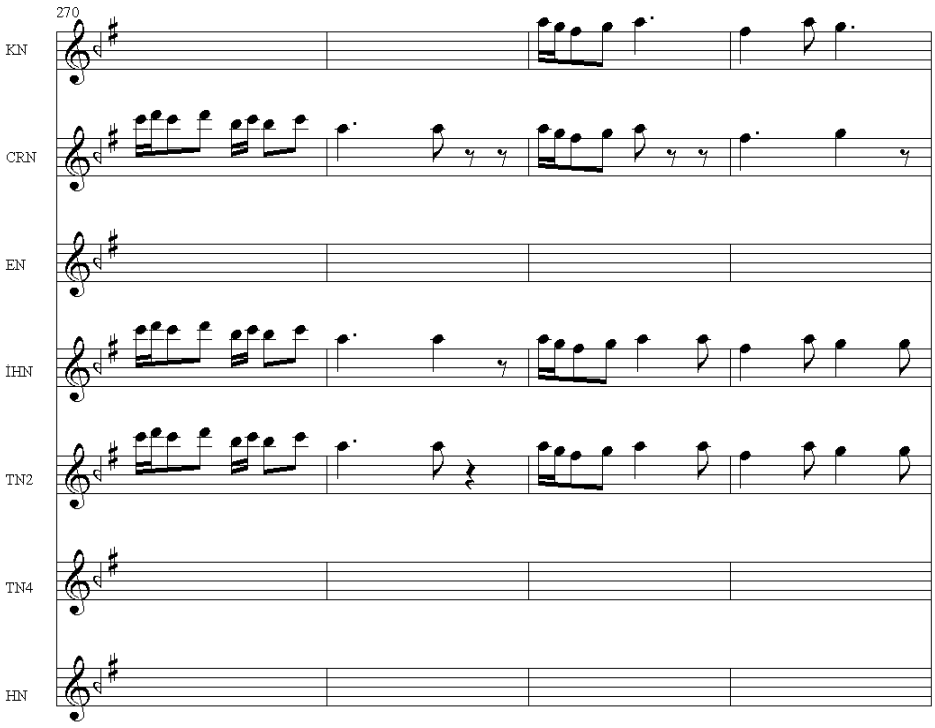

254
KN
CÂST _(I) Bİ YÂ YÎD _İ Bİ YÂ YÎD YÂR _I MEN
CRN
CÂST_(I) Bİ YÂ YÎD _İ Bİ YÂ YÎD YÂR _I MEN
EN
CÂST_(I) Bİ YÂ YÎD _(İ) Bİ YÂ YÎD YÂR _I MEN
İHN
CÂST_(I) Bİ YÂ YÎD _İ Bİ YÂ YÎD YÂR _I MEN
TN2
CÂST_(I) Bİ YÂ YÎD _İ Bİ YÂ YÎD YÂR _I MEN
TN4
CÂST_(I) Bİ YÂ YÎD _İ Bİ YÂ YÎD YÂR _I MEN
HN
CÂST_(I) Bİ YÂ YÎD _(İ) Bİ YÂ YÎD YÂR _I MEN
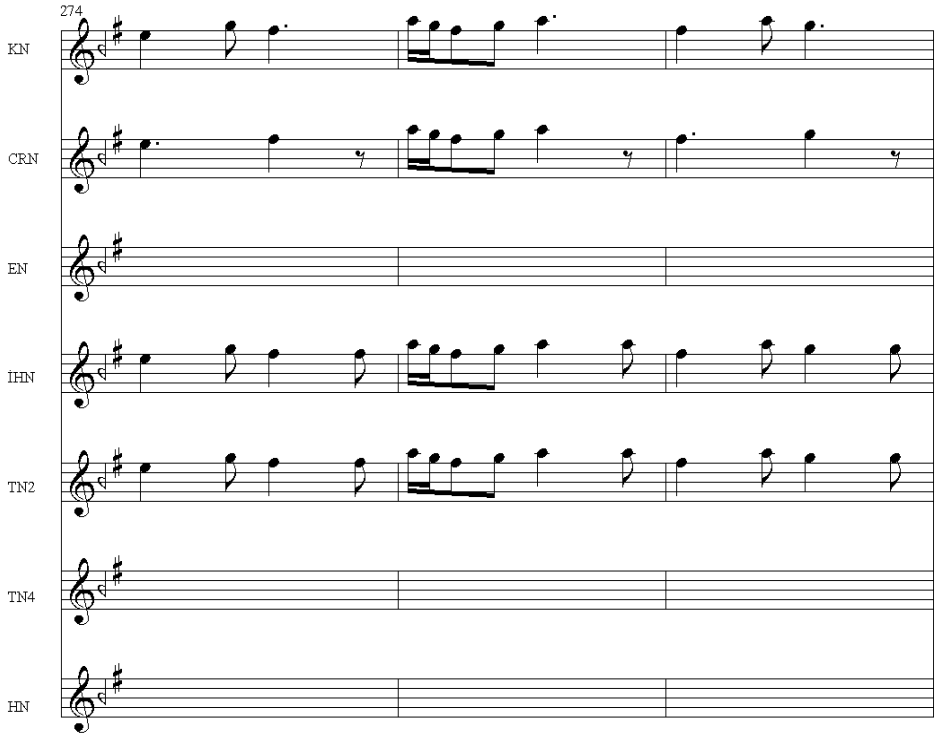

257
KN
YÂR _I ME RÂ ÂH YÂR _I MEN YÂR _I ME RÂ
CRN
YÂR _I ME RÂ ÂH YÂR _I MEN YÂR _I ME RÂ
EN
YÂR _I ME RÂ ÂH YÂR _I MEN YÂR _I ME RÂ
İHN
YÂR _I ME RÂ ÂH YÂR _I MEN YÂR _I ME RÂ
TN2
YÂR _I ME RÂ ÂH YÂR _I MEN YÂR _I ME RÂ
TN4
YÂR _I ME RÂ DÔST YÂR _I MEN YÂR _I ME RÂ
HN
YÂR _I ME RÂ ÂH YÂR _I MEN YÂR _I ME RÂ
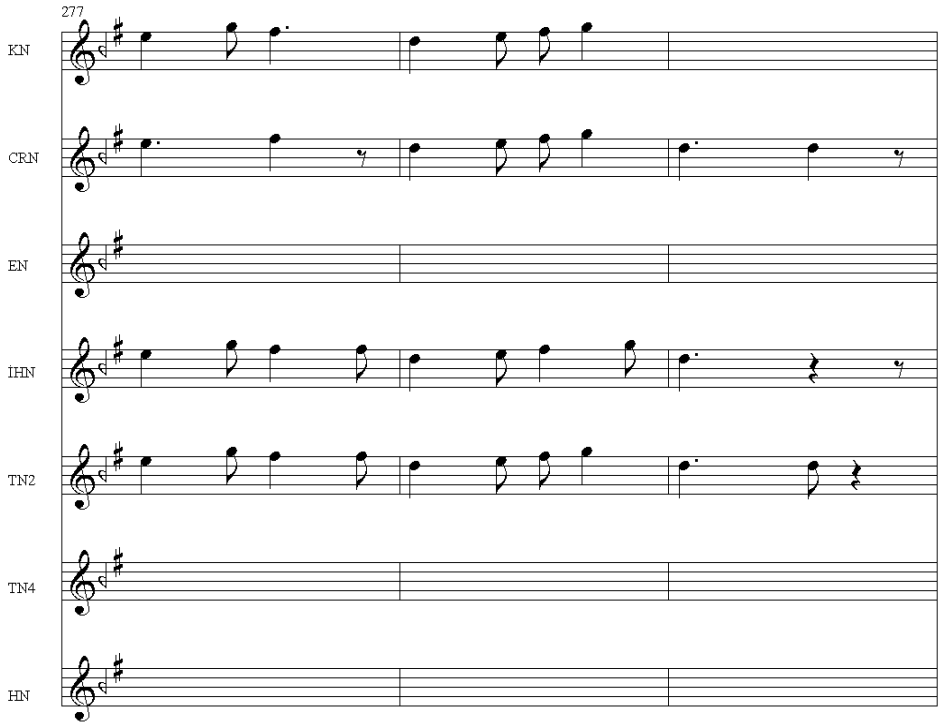

260
KN
DÔST YÂR _I MEN YÂR _I ME RÂ VÂY
CRN
DÔST YÂR _I MEN YÂR _I ME RÂ VÂY VÂY
EN
DÔST YÂR _I MEN YÂR _I ME RÂ VÂY VÂY
İHN
DÔST YÂR _I MEN YÂR _I ME RÂ VÂY VÂY
TN2
DÔST YÂR _I MEN YÂR _I ME RÂ VÂY VÂY
TN4
ÂH YÂR _I MEN YÂR _I ME RÂ VÂY
HN
DÔST YÂR _I MEN YÂR _I ME RÂ VÂY VÂY
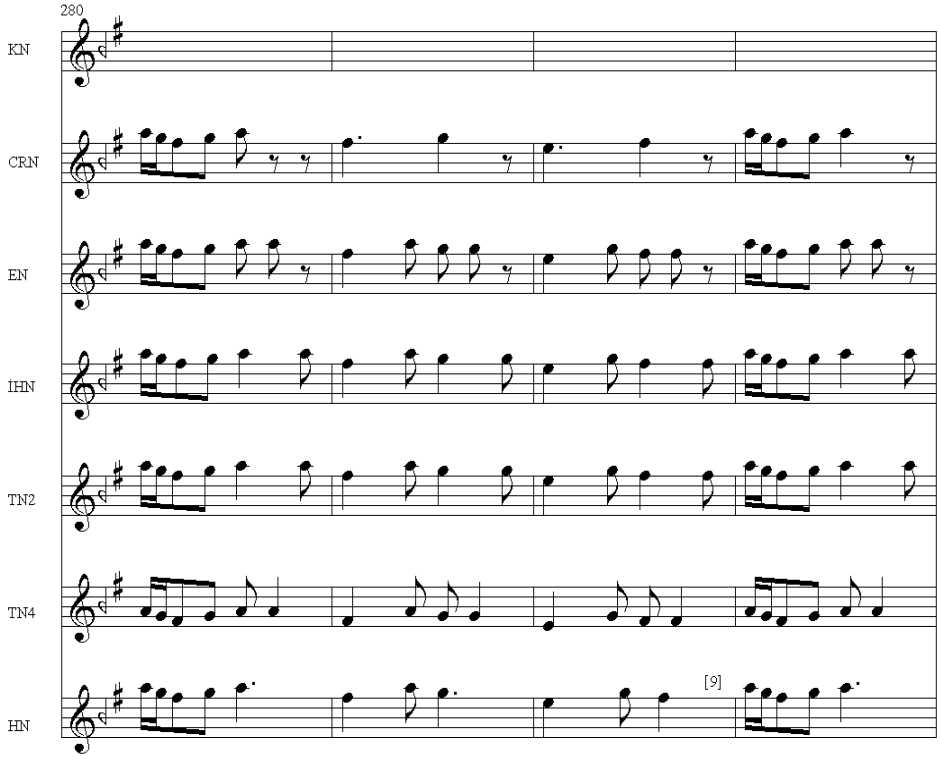

Terennüm
264
KN
CRN
EN
İHN
TN2
TN4
HN
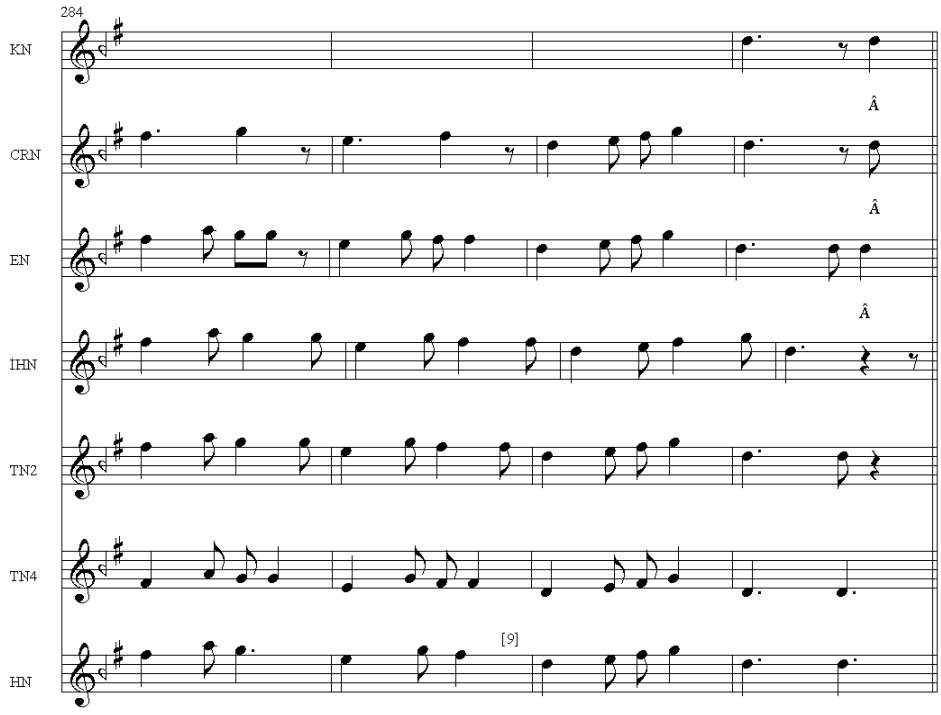

267
KN
CRN
EN
İHN
TN2
TN4
HN
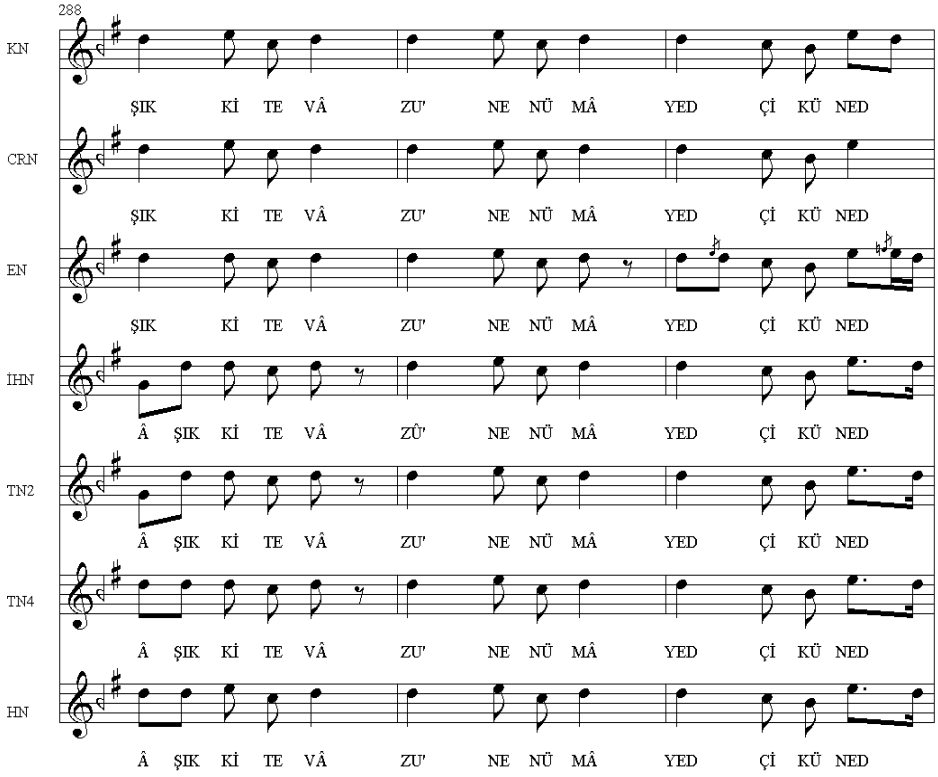

270
KN
CRN
EN
IHN
TN2
TN4
HN
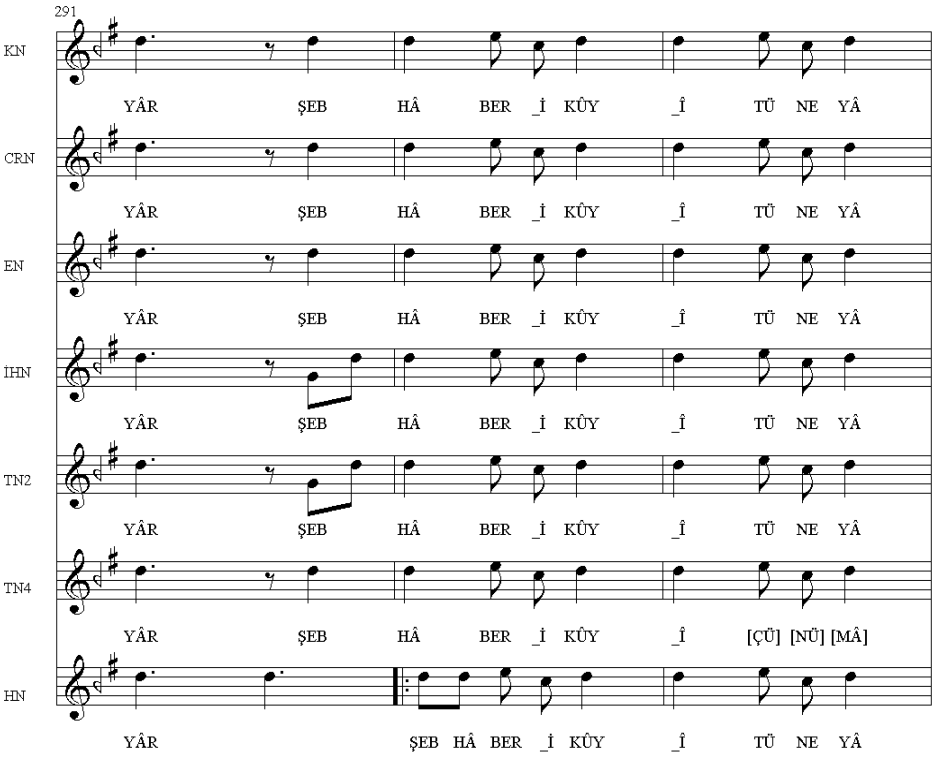

274
KN
CRN
EN
İHN
TN2
TN4
HN
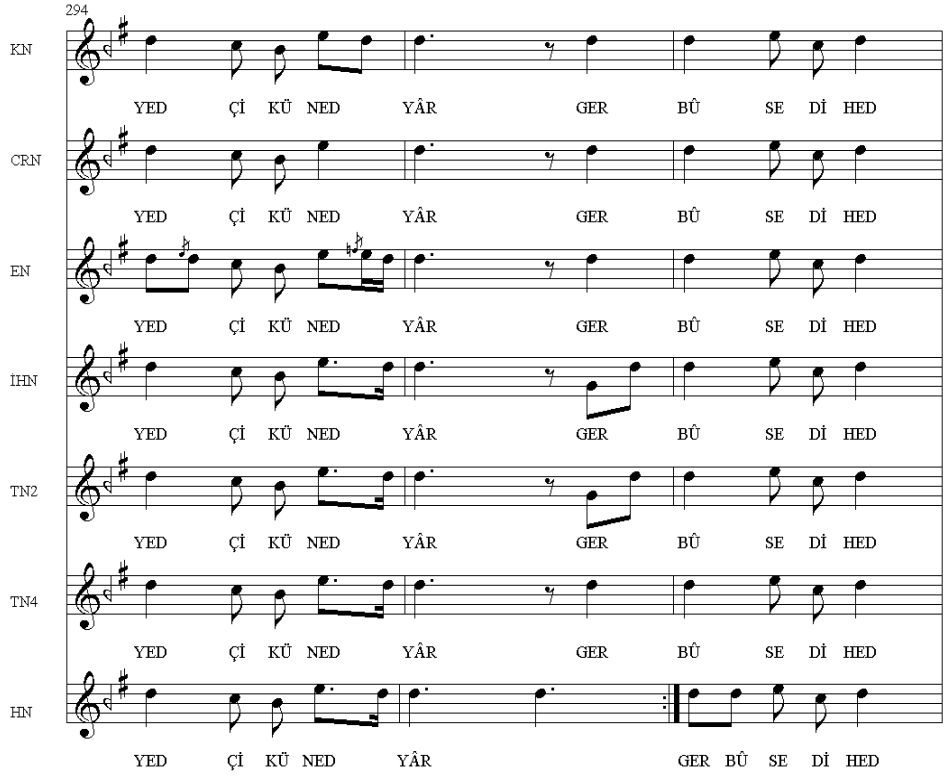

277
KN
CRN
EN
İHN
TN2
TN4
HN
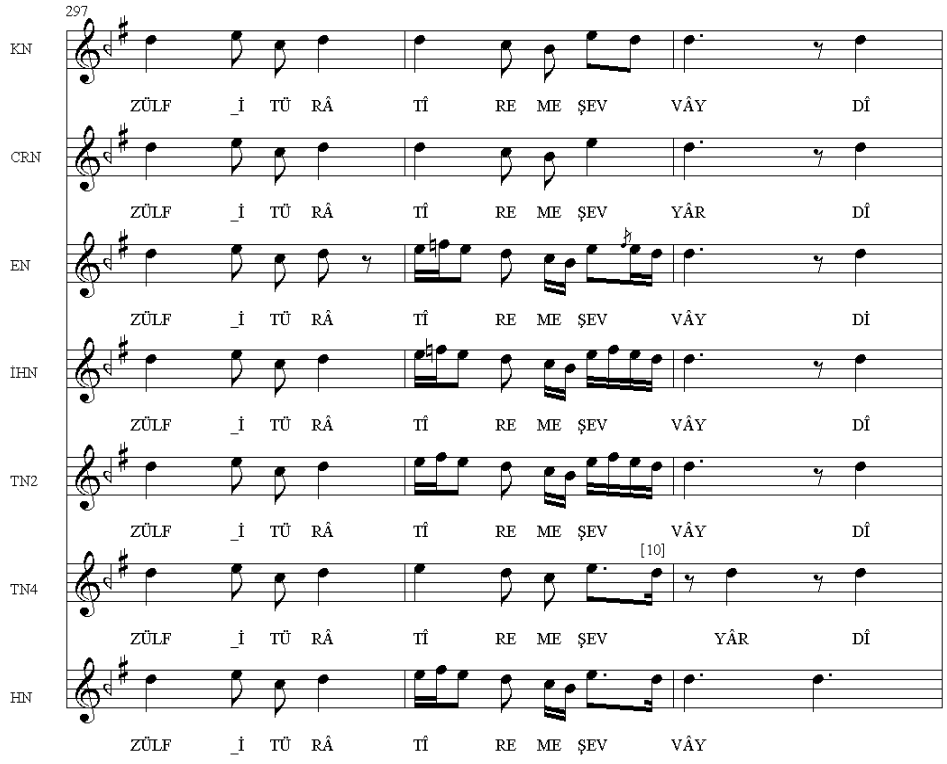

280
KN
CRN
EN
IHN
TN2
TN4
HN
[9]
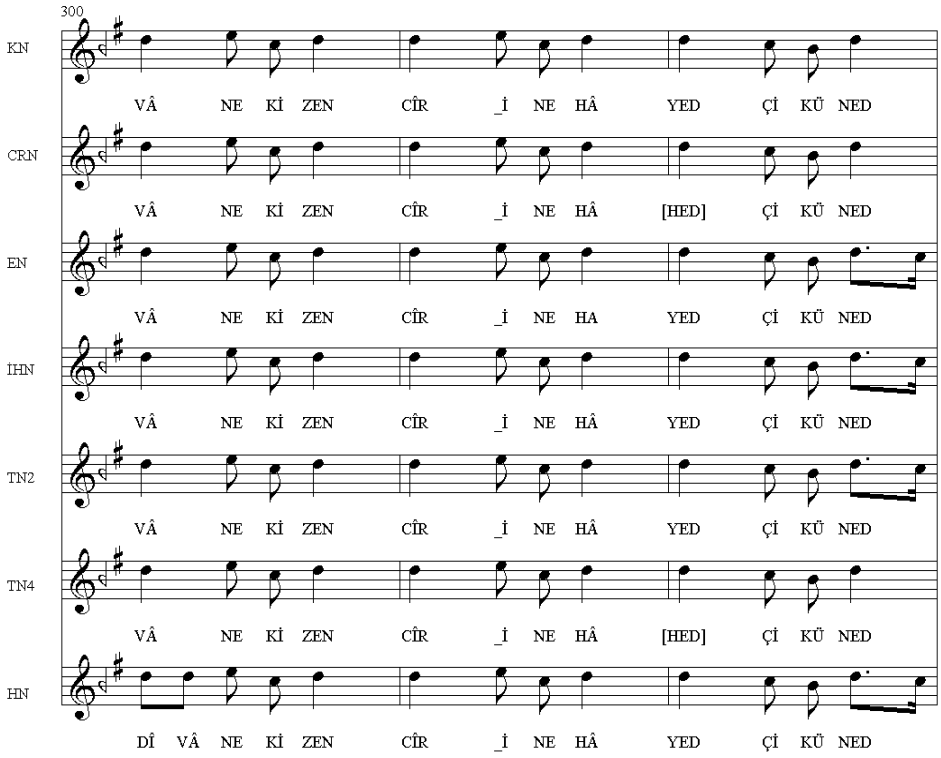

284
KN
CRN
EN
IHN
TN2
TN4
HN
[9]
Â
Â
Â
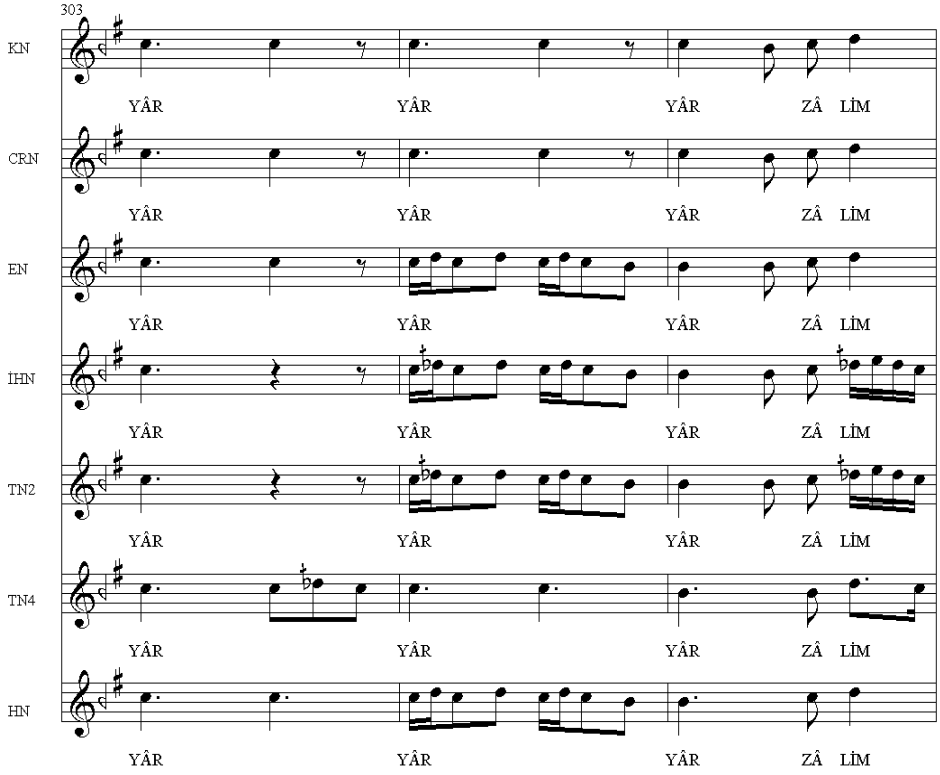

288
KN
ŞIK Kİ TE VÂ ZU' NE NÜ MÂ YED Çİ KÜ NED
CRN
ŞIK Kİ TE VÂ ZU' NE NÜ MÂ YED Çİ KÜ NED
EN
ŞIK Kİ TE VÂ ZU' NE NÜ MÂ YED Çİ KÜ NED
İHN
Â ŞIK Kİ TE VÂ ZÛ' NE NÜ MÂ YED Çİ KÜ NED
TN2
Â ŞIK Kİ TE VÂ ZU' NE NÜ MÂ YED Çİ KÜ NED
TN4
Â ŞIK Kİ TE VÂ ZU' NE NÜ MÂ YED Çİ KÜ NED
HN
Â ŞIK Kİ TE VÂ ZU' NE NÜ MÂ YED Çİ KÜ NED
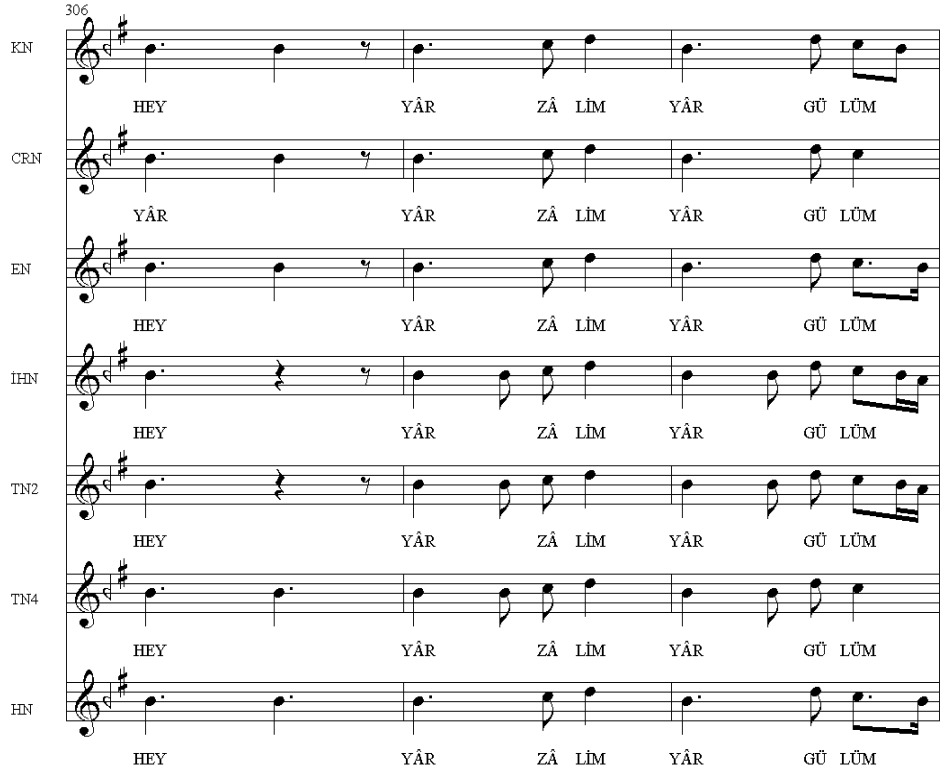

291
KN
YÂR ŞEB HÂ BER _İ KÛY _Î TÜ NE YÂ
CRN
YÂR ŞEB HÂ BER _İ KÛY _Î TÜ NE YÂ
EN
YÂR ŞEB HÂ BER _İ KÛY _Î TÜ NE YÂ
İHN
YÂR ŞEB HÂ BER _İ KÛY _Î TÜ NE YÂ
TN2
YÂR ŞEB HÂ BER _İ KÛY _Î TÜ NE YÂ
TN4
YÂR ŞEB HÂ BER _İ KÛY _Î [ÇÜ] [NÜ] [MÂ]
HN
YÂR ŞEB HÂ BER _İ KÛY _Î TÜ NE YÂ
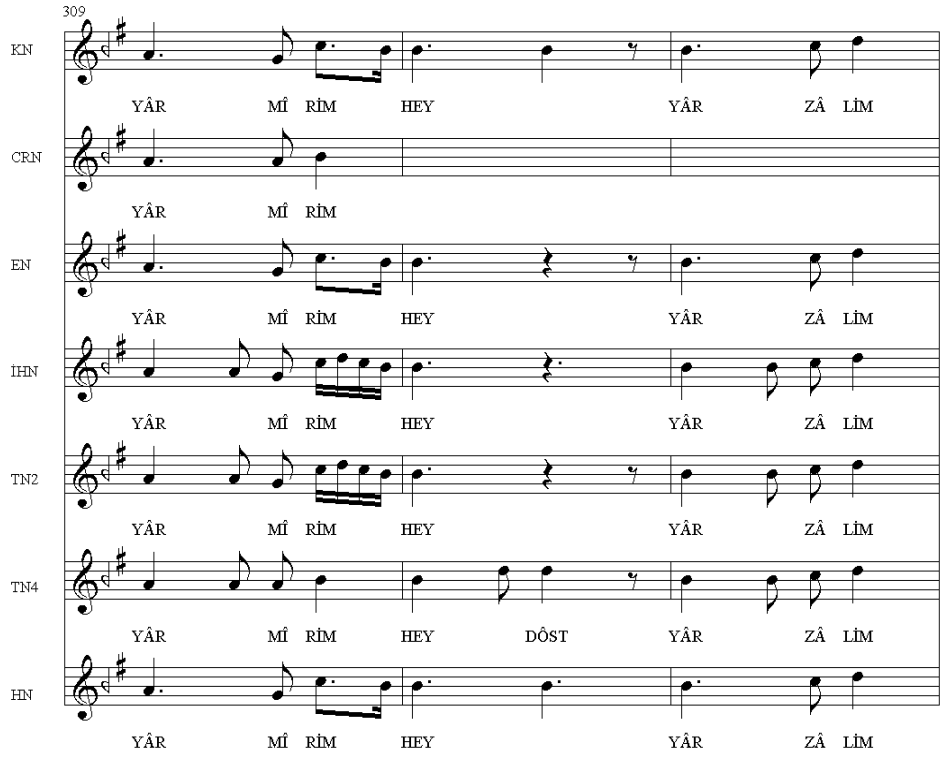

294
KN
YED Çİ KÜ NED YÂR GER BÛ SE Dİ HED
CRN
YED Çİ KÜ NED YÂR GER BÛ SE Dİ HED
EN
YED Çİ KÜ NED YÂR GER BÛ SE Dİ HED
İHN
YED Çİ KÜ NED YÂR GER BÛ SE Dİ HED
TN2
YED Çİ KÜ NED YÂR GER BÛ SE Dİ HED
TN4
YED Çİ KÜ NED YÂR GER BÛ SE Dİ HED
HN
YED Çİ KÜ NED YÂR GER BÛ SE Dİ HED
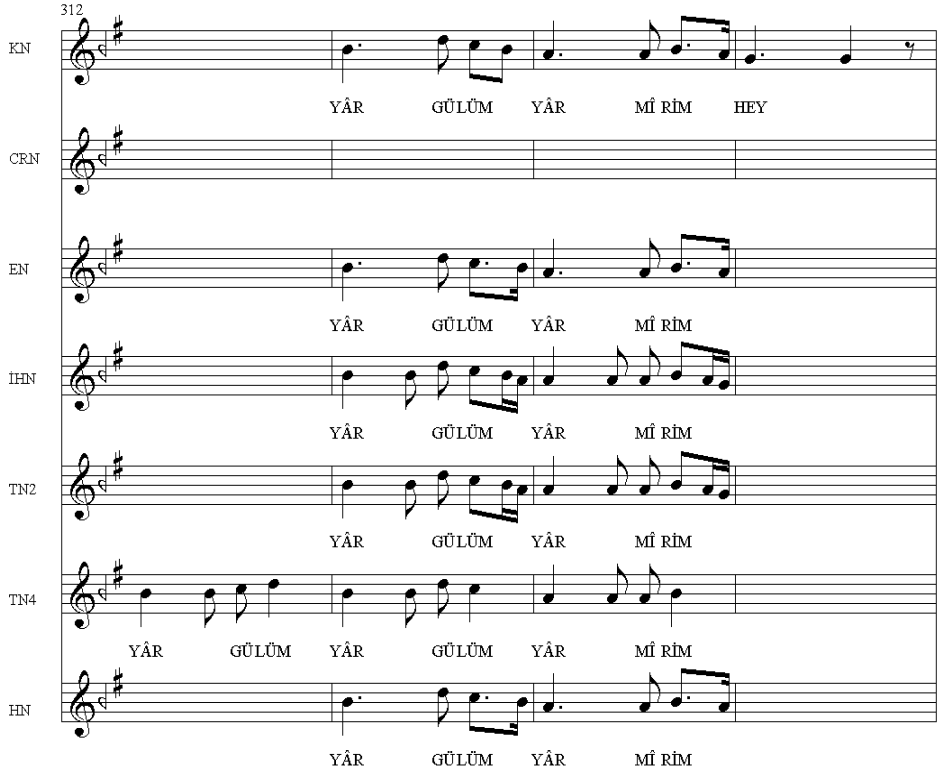

297
KN
ZÜLF _İ TÜ RÂ TÎ RE ME ŞEV VÂY DÎ
CRN
ZÜLF _İ TÜ RÂ TÎ RE ME ŞEV YÂR DÎ
EN
ZÜLF _İ TÜ RÂ TÎ RE ME ŞEV VÂY Dİ
İHN
ZÜLF _İ TÜ RÂ TÎ RE ME ŞEV VÂY DÎ
TN2
ZÜLF _İ TÜ RÂ TÎ RE ME ŞEV VÂY DÎ
TN4
[10]
ZÜLF _İ TÜ RÂ TÎ RE ME ŞEV YÂR DÎ
HN
ZÜLF _İ TÜ RÂ TÎ RE ME ŞEV VÂY
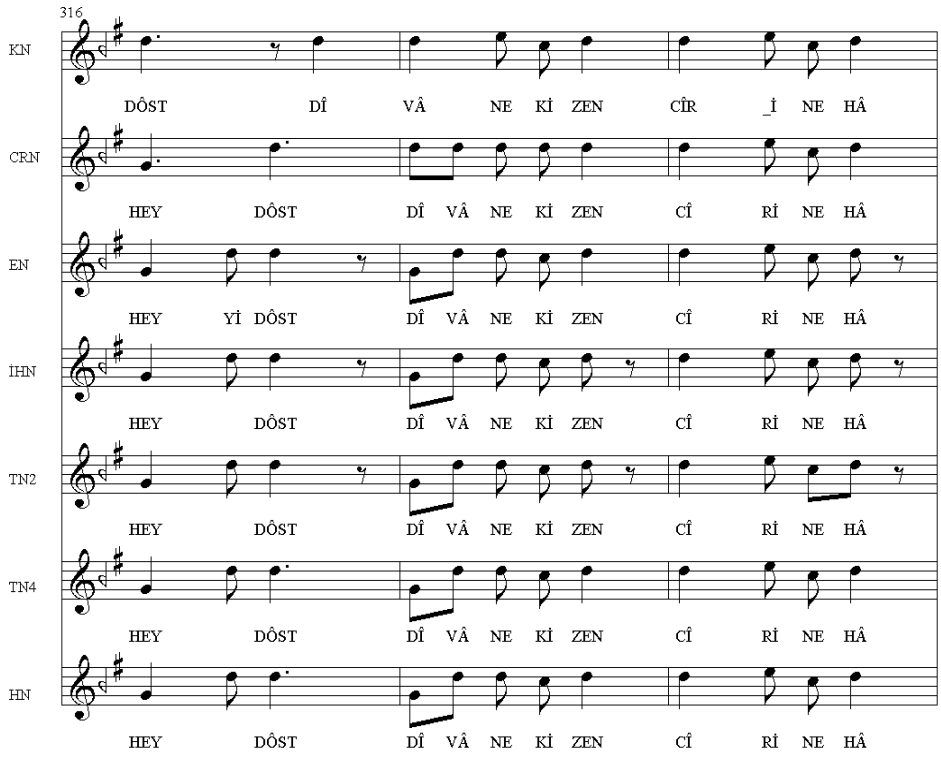

300
KN
VÂ NE Kİ ZEN CÎR _İ NE HÂ YED Çİ KÜ NED
CRN
VÂ NE Kİ ZEN CÎR _İ NE HÂ [HED] Çİ KÜ NED
EN
VÂ NE Kİ ZEN CÎR _İ NE HA YED Çİ KÜ NED
İHN
VÂ NE Kİ ZEN CÎR _İ NE HÂ YED Çİ KÜ NED
TN2
VÂ NE Kİ ZEN CÎR _İ NE HÂ YED Çİ KÜ NED
TN4
VÂ NE Kİ ZEN CÎR _İ NE HÂ [HED] Çİ KÜ NED
HN
DÎ VÂ NE Kİ ZEN CÎR _İ NE HÂ YED Çİ KÜ NED
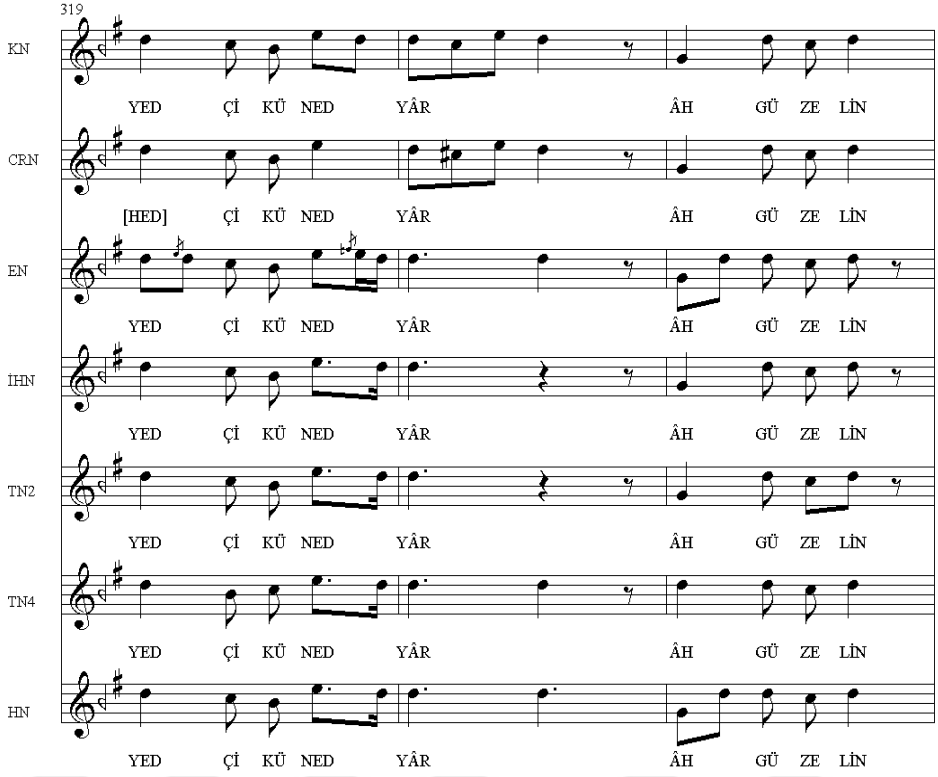

303
KN
YÂR YÂR YÂR ZÂ LİM
CRN
YÂR YÂR YÂR ZÂ LİM
EN
YÂR YÂR YÂR ZÂ LİM
İHN
YÂR YÂR YÂR ZÂ LİM
TN2
YÂR YÂR YÂR ZÂ LİM
TN4
YÂR YÂR YÂR ZÂ LİM
HN
YÂR YÂR YÂR ZÂ LİM
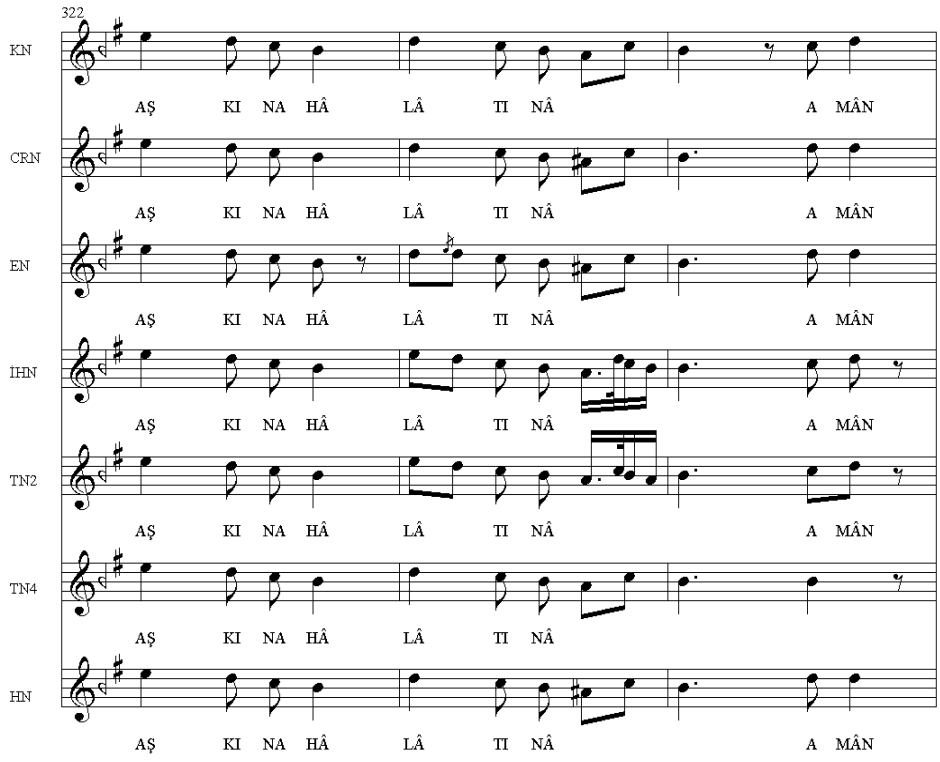

306
KN
HEY YÂR ZÂ LİM YÂR GÜ LÜM
CRN
YÂR YÂR ZÂ LİM YÂR GÜ LÜM
EN
HEY YÂR ZÂ LİM YÂR GÜ LÜM
İHN
HEY YÂR ZÂ LİM YÂR GÜ LÜM
TN2
HEY YÂR ZÂ LİM YÂR GÜ LÜM
TN4
HEY YÂR ZÂ LİM YÂR GÜ LÜM
HN
HEY YÂR ZÂ LİM YÂR GÜ LÜM
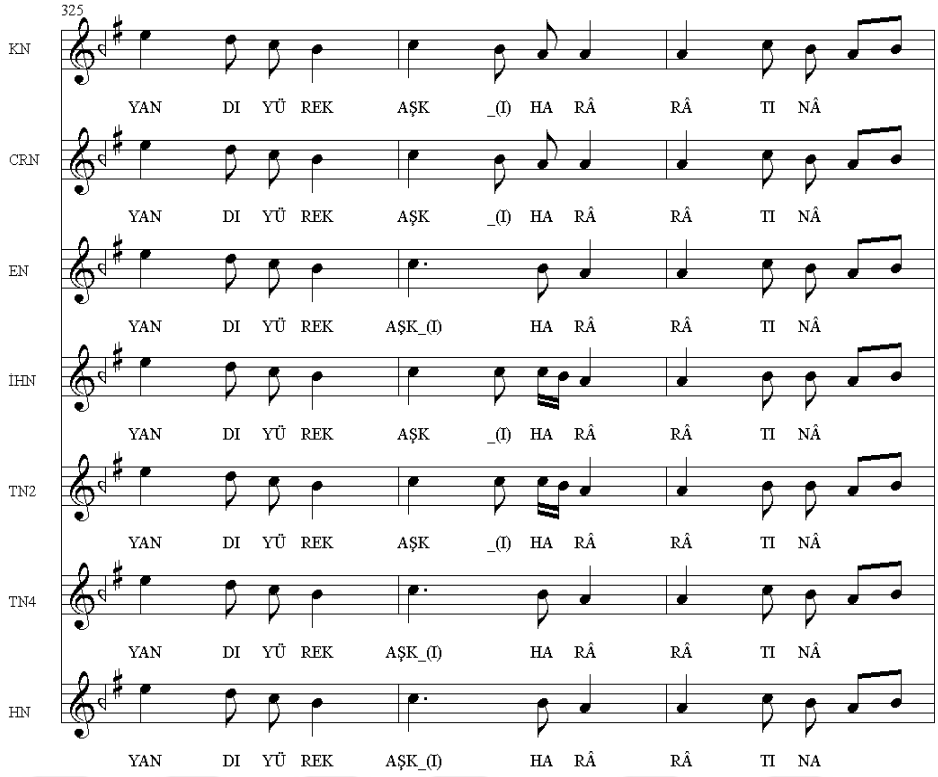

309
KN
YÂR MÎ RİM HEY YÂR ZÂ LİM
CRN
YÂR MÎ RİM
EN
YÂR MÎ RİM HEY YÂR ZÂ LİM
İHN
YÂR MÎ RİM HEY YÂR ZÂ LİM
TN2
YÂR MÎ RİM HEY YÂR ZÂ LİM
TN4
YÂR MÎ RİM HEY DÔST YÂR ZÂ LİM
HN
YÂR MÎ RİM HEY YÂR ZÂ LİM
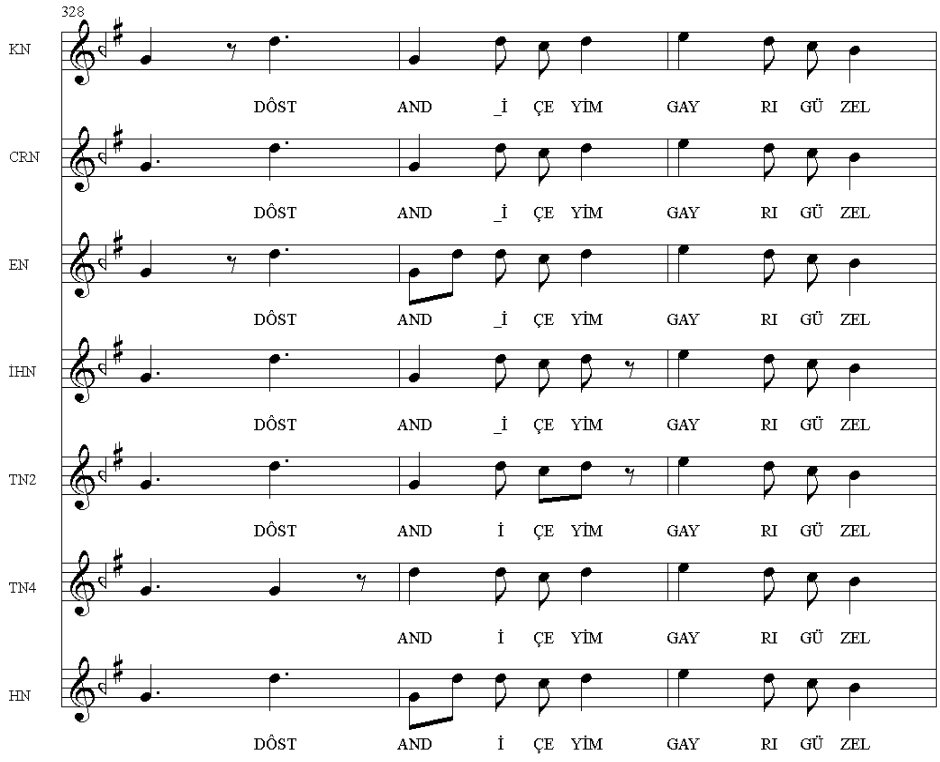

312
KN
YÂR GÜLÜM YÂR MÎ RÎM HEY
CRN
EN
YÂR GÜLÜM YÂR MÎ RÎM
İHN
YÂR GÜLÜM YÂR MÎ RÎM
TN2
YÂR GÜLÜM YÂR MÎ RÎM
TN4
YÂR GÜLÜM YÂR GÜLÜM YÂR MÎ RÎM
HN
YÂR GÜLÜM YÂR MÎ RÎM
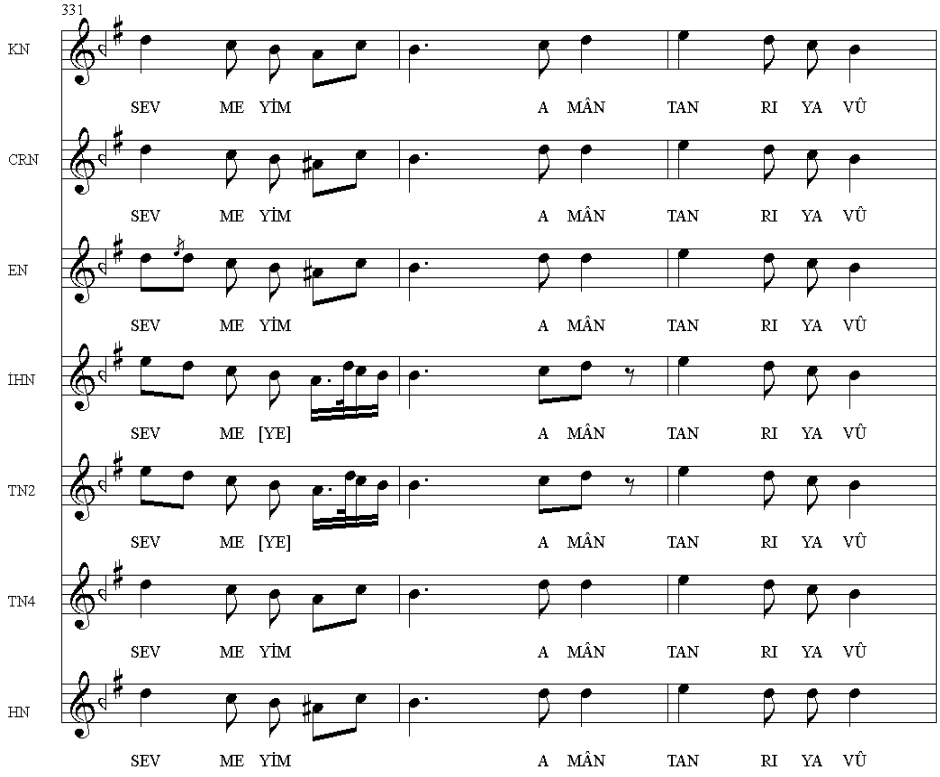

316
KN
DÔST DÎ VÂ NE Kİ ZEN CÎR _İ NE HÂ
CRN
HEY DÔST DÎ VÂ NE Kİ ZEN CÎ Rİ NE HÂ
EN
HEY Yİ DÔST DÎ VÂ NE Kİ ZEN CÎ Rİ NE HÂ
İHN
HEY DÔST DÎ VÂ NE Kİ ZEN CÎ Rİ NE HÂ
TN2
HEY DÔST DÎ VÂ NE Kİ ZEN CÎ Rİ NE HÂ
TN4
HEY DÔST DÎ VÂ NE Kİ ZEN CÎ Rİ NE HÂ
HN
HEY DÔST DÎ VÂ NE Kİ ZEN CÎ Rİ NE HÂ
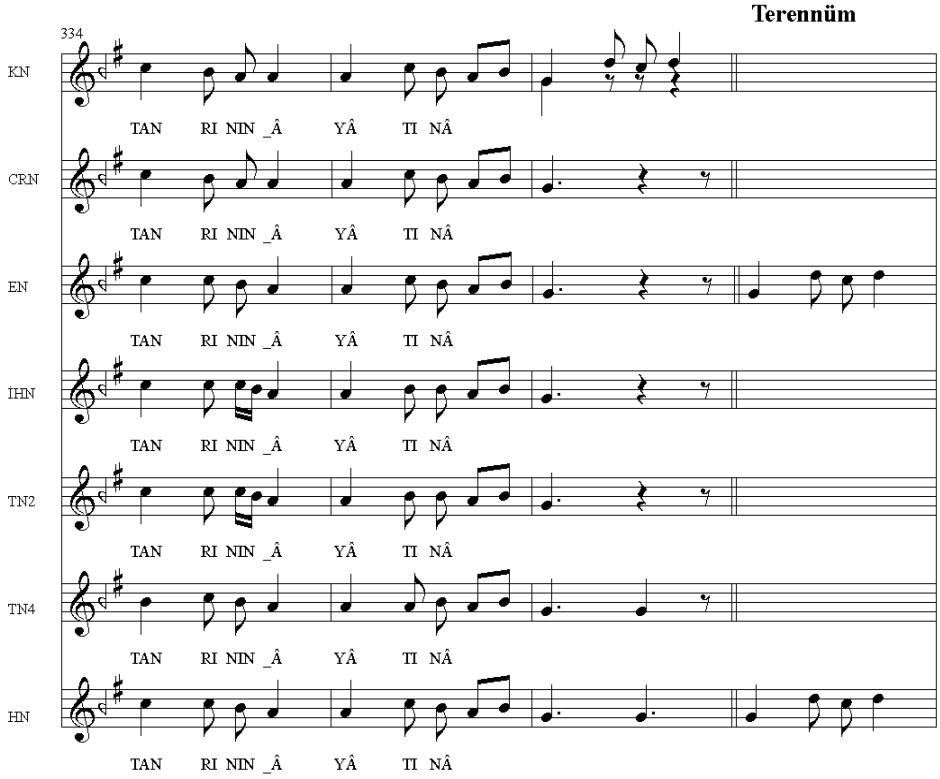

319
KN
YED Çİ KÜ NED YÂR ÂH GÜ ZE LİN
CRN
[HED] Çİ KÜ NED YÂR ÂH GÜ ZE LİN
EN
YED Çİ KÜ NED YÂR ÂH GÜ ZE LİN
İHN
YED Çİ KÜ NED YÂR ÂH GÜ ZE LİN
TN2
YED Çİ KÜ NED YÂR ÂH GÜ ZE LİN
TN4
YED Çİ KÜ NED YÂR ÂH GÜ ZE LİN
HN
YED Çİ KÜ NED YÂR ÂH GÜ ZE LİN
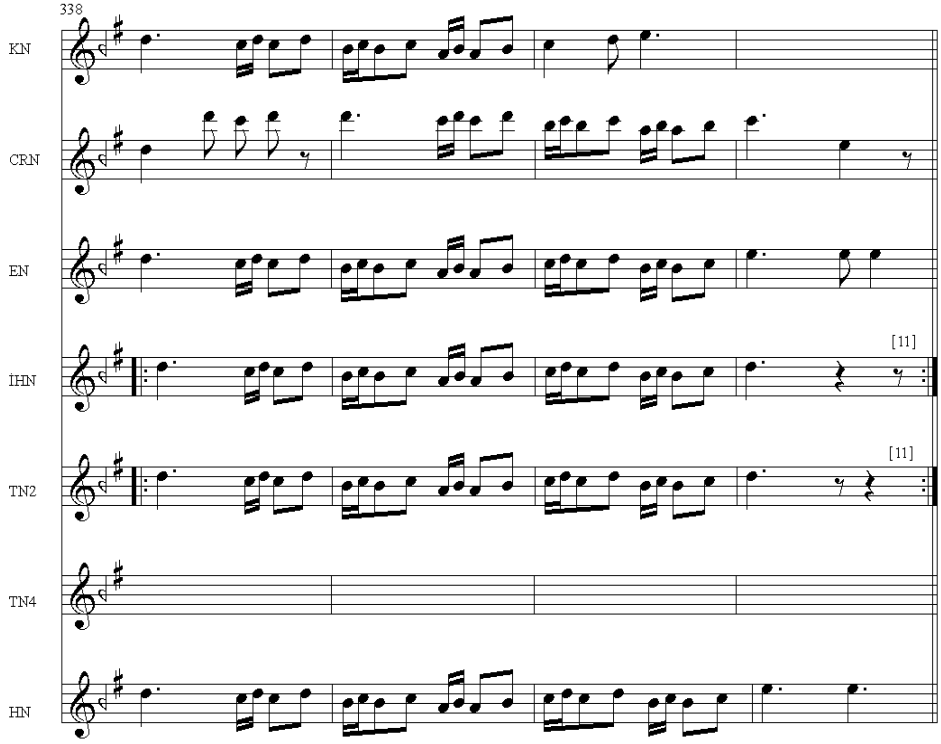

322
KN
AŞ KI NA HÂ LÂ TI NÂ A MÂN
CRN
AŞ KI NA HÂ LÂ TI NÂ A MÂN
EN
AŞ KI NA HÂ LÂ TI NÂ A MÂN
İHN
AŞ KI NA HÂ LÂ TI NÂ A MÂN
TN2
AŞ KI NA HÂ LÂ TI NÂ A MÂN
TN4
AŞ KI NA HÂ LÂ TI NÂ
HN
AŞ KI NA HÂ LÂ TI NÂ A MÂN
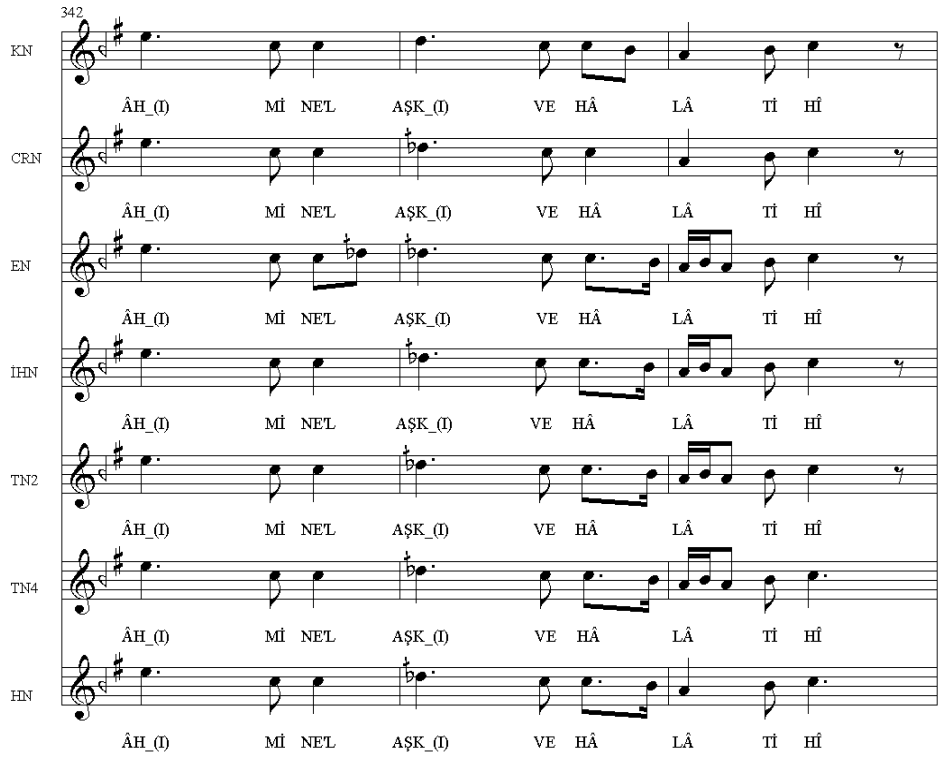

325
KN
YAN DI YÜ REK AŞK _(I) HA RÂ RÂ TI NÂ
CRN
YAN DI YÜ REK AŞK _(I) HA RÂ RÂ TI NÂ
EN
YAN DI YÜ REK AŞK_(I) HA RÂ RÂ TI NÂ
İHN
YAN DI YÜ REK AŞK _(I) HA RÂ RÂ TI NÂ
TN2
YAN DI YÜ REK AŞK _(I) HA RÂ RÂ TI NÂ
TN4
YAN DI YÜ REK AŞK_(I) HA RÂ RÂ TI NÂ
HN
YAN DI YÜ REK AŞK_(I) HA RÂ RÂ TI NA
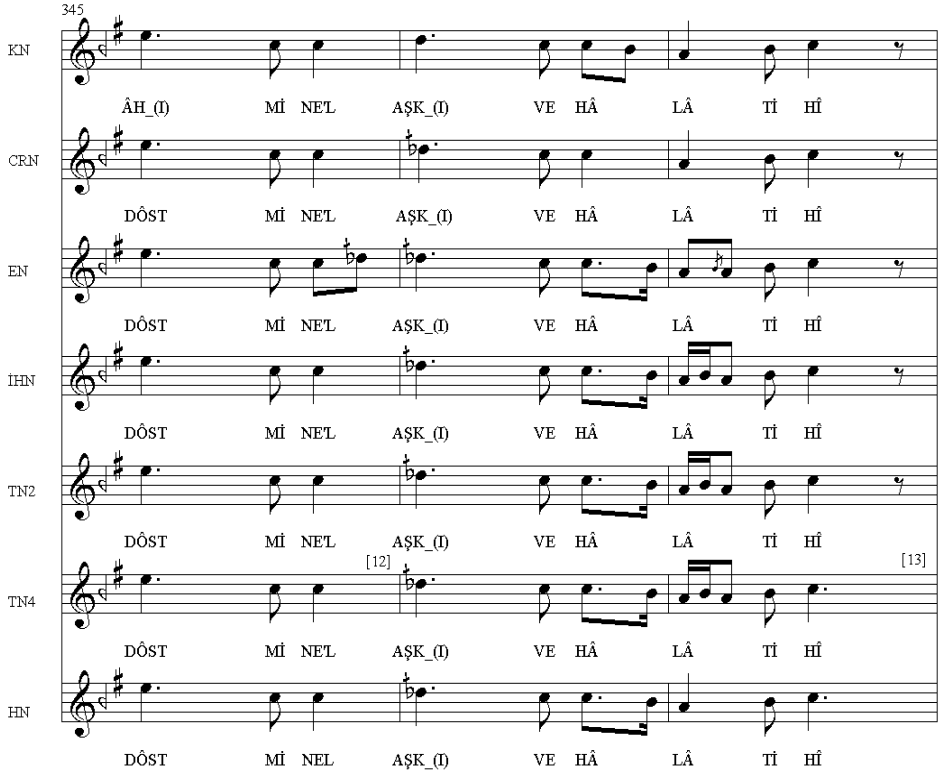

328
KN
DÔST AND _İ ÇE YİM GAY RI GÜ ZEL
CRN
DÔST AND _İ ÇE YİM GAY RI GÜ ZEL
EN
DÔST AND _İ ÇE YİM GAY RI GÜ ZEL
İHN
DÔST AND _İ ÇE YİM GAY RI GÜ ZEL
TN2
DÔST AND İ ÇE YİM GAY RI GÜ ZEL
TN4
AND İ ÇE YİM GAY RI GÜ ZEL
HN
DÔST AND İ ÇE YİM GAY RI GÜ ZEL
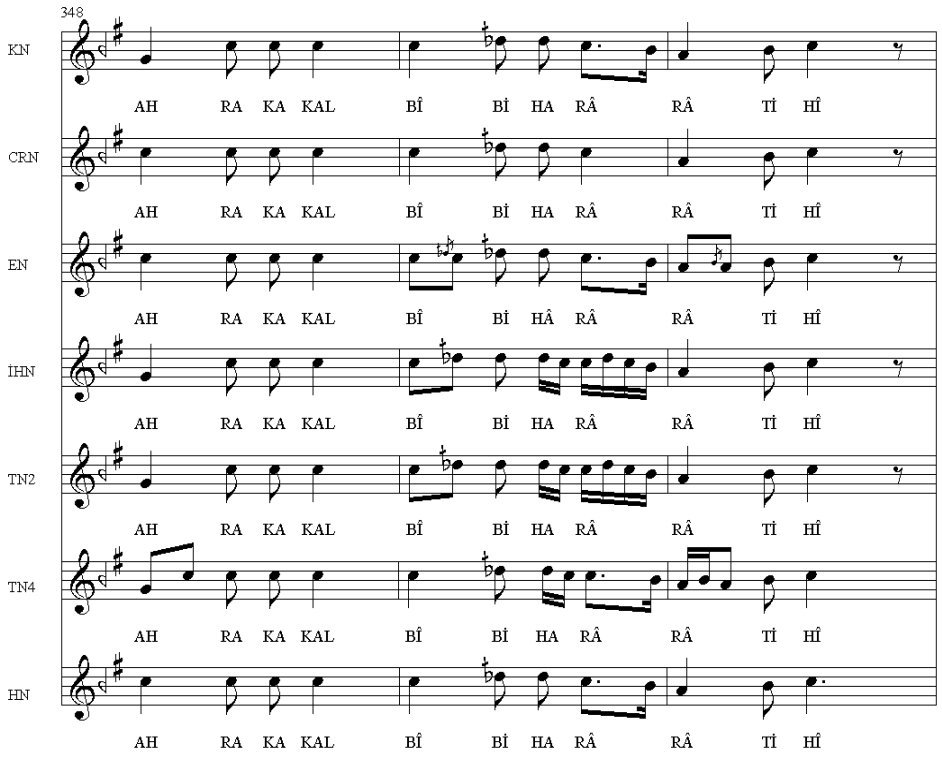

331
KN
SEV ME YİM A MÂN TAN RI YA VÛ
CRN
SEV ME YİM A MÂN TAN RI YA VÛ
EN
SEV ME YİM A MÂN TAN RI YA VÛ
İHN
SEV ME [YE] A MÂN TAN RI YA VÛ
TN2
SEV ME [YE] A MÂN TAN RI YA VÛ
TN4
SEV ME YİM A MÂN TAN RI YA VÛ
HN
SEV ME YİM A MÂN TAN RI YA VÛ
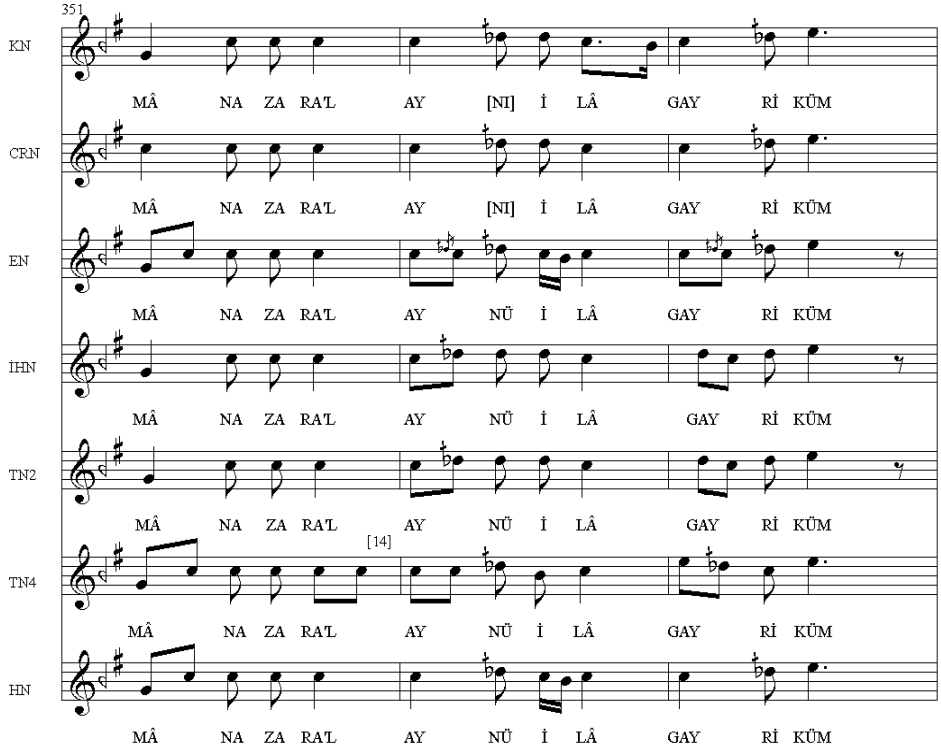

Terennüm
334
KN
TAN RI NIN _Â YÂ TI NÂ
CRN
TAN RI NIN _Â YÂ TI NÂ
EN
TAN RI NIN _Â YÂ TI NÂ
İHN
TAN RI NIN _Â YÂ TI NÂ
TN2
TAN RI NIN _Â YÂ TI NÂ
TN4
TAN RI NIN _Â YÂ TI NÂ
HN
TAN RI NIN _Â YÂ TI NÂ
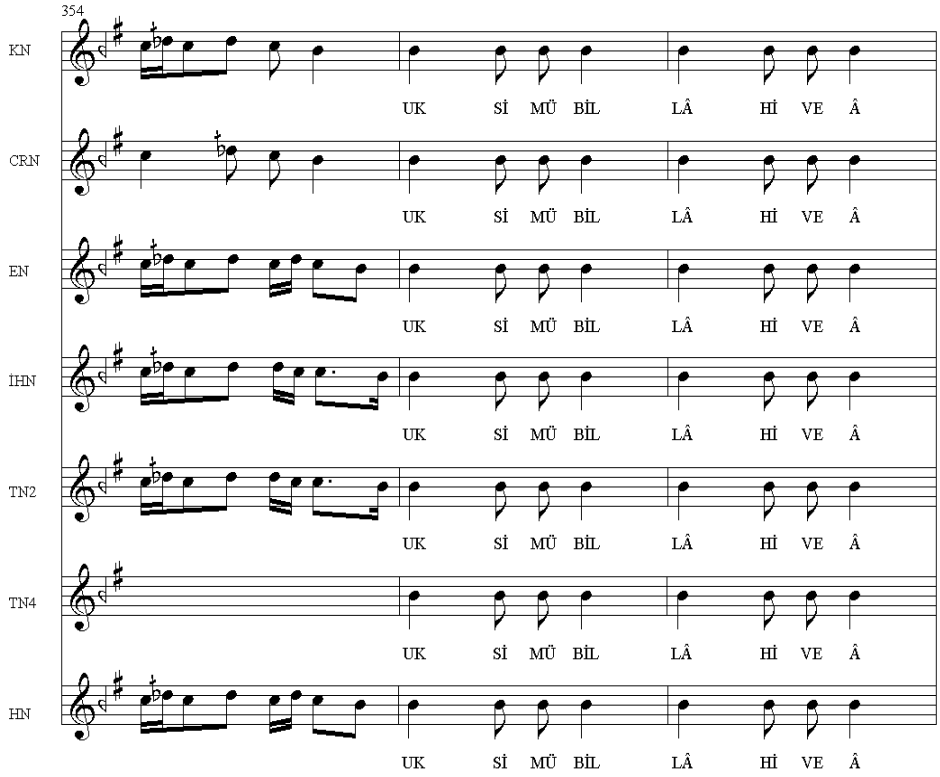

338
KN
CRN
EN
İHN
TN2
TN4
HN
[11]
[11]
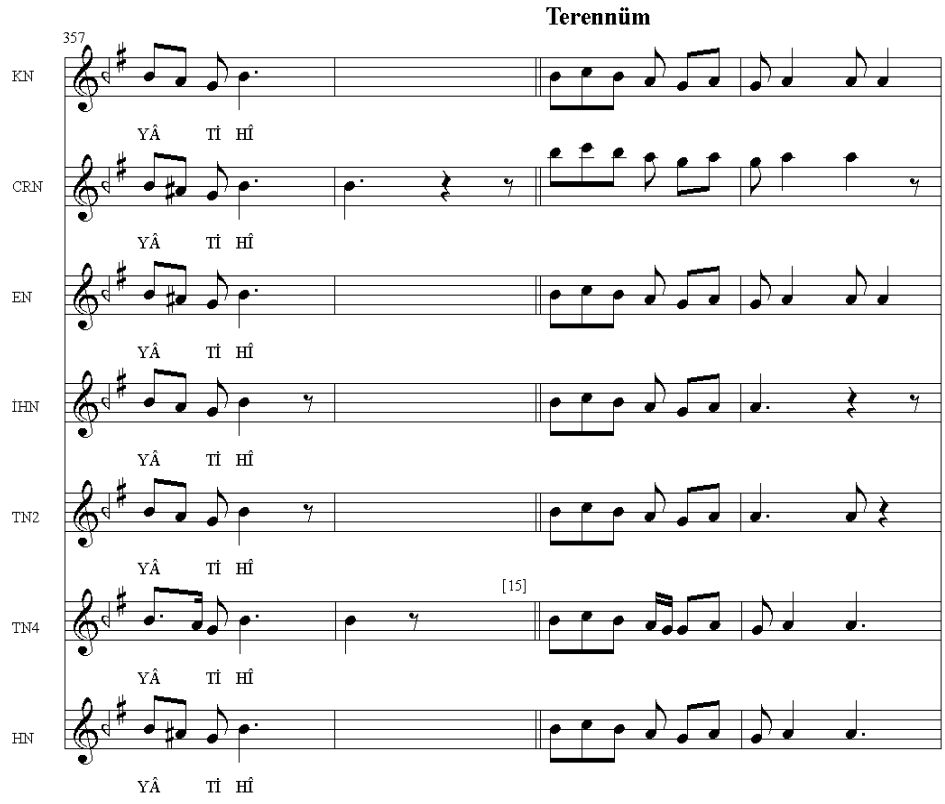

342
KN
CRN
EN
İHN
TN2
TN4
HN
ÂH_(I) Mİ NE'L AŞK_(I) VE HÂ LÂ Tİ HÎ
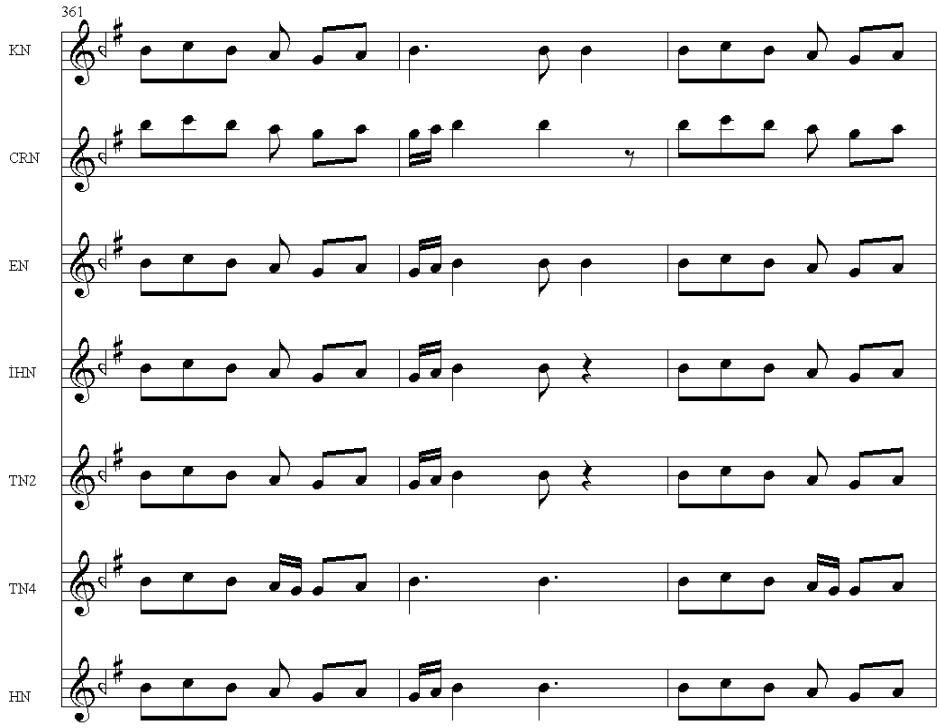

345
KN
ÂH_(I) MÎ NE'L AŞK_(I) VE HÂ LÂ TÎ HÎ
CRN
DÔST MÎ NE'L AŞK_(I) VE HÂ LÂ TÎ HÎ
EN
DÔST MÎ NE'L AŞK_(I) VE HÂ LÂ TÎ HÎ
İHN
DÔST MÎ NE'L AŞK_(I) VE HÂ LÂ TÎ HÎ
TN2
DÔST MÎ NE'L AŞK_(I) VE HÂ LÂ TÎ HÎ
TN4
[12]
[13]
DÔST MÎ NE'L AŞK_(I) VE HÂ LÂ TÎ HÎ
HN
DÔST MÎ NEL AŞK_(I) VE HÂ LÂ TÎ HÎ
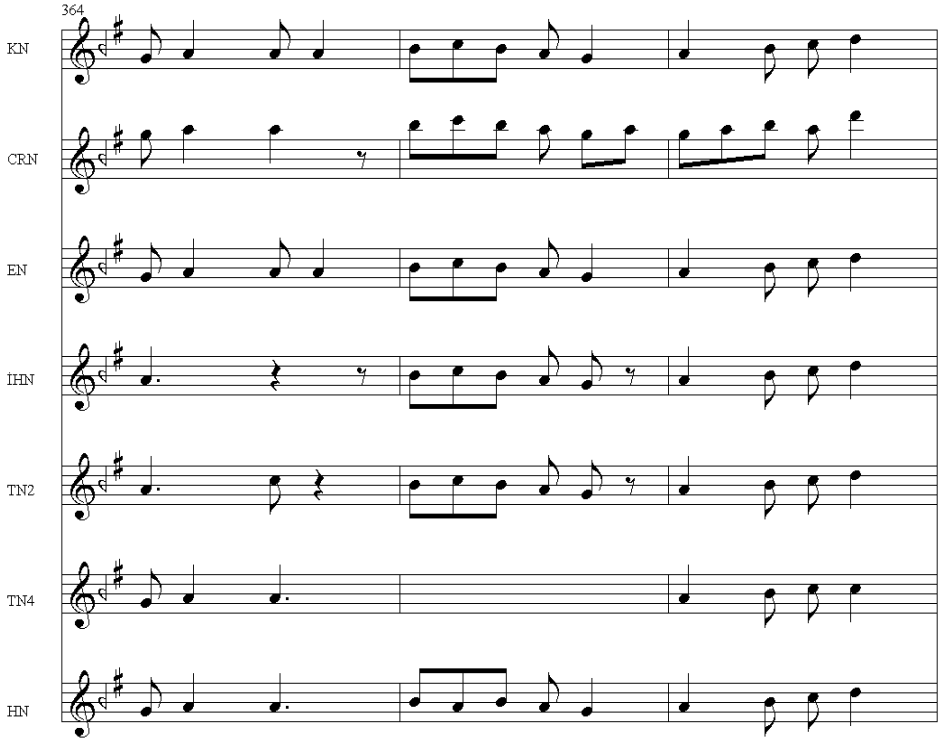

348
KN
AH RA KA KAL BÎ BÎ HA RÂ RÂ TÎ HÎ
CRN
AH RA KA KAL BÎ BÎ HA RÂ RÂ TÎ HÎ
EN
AH RA KA KAL BÎ BÎ HÂ RÂ RÂ TÎ HÎ
İHN
AH RA KA KAL BÎ BÎ HA RÂ RÂ TÎ HÎ
TN2
AH RA KA KAL BÎ BÎ HA RÂ RÂ TÎ HÎ
TN4
AH RA KA KAL BÎ BÎ HA RÂ RÂ TÎ HÎ
HN
AH RA KA KAL BÎ BÎ HA RÂ RÂ TÎ HÎ
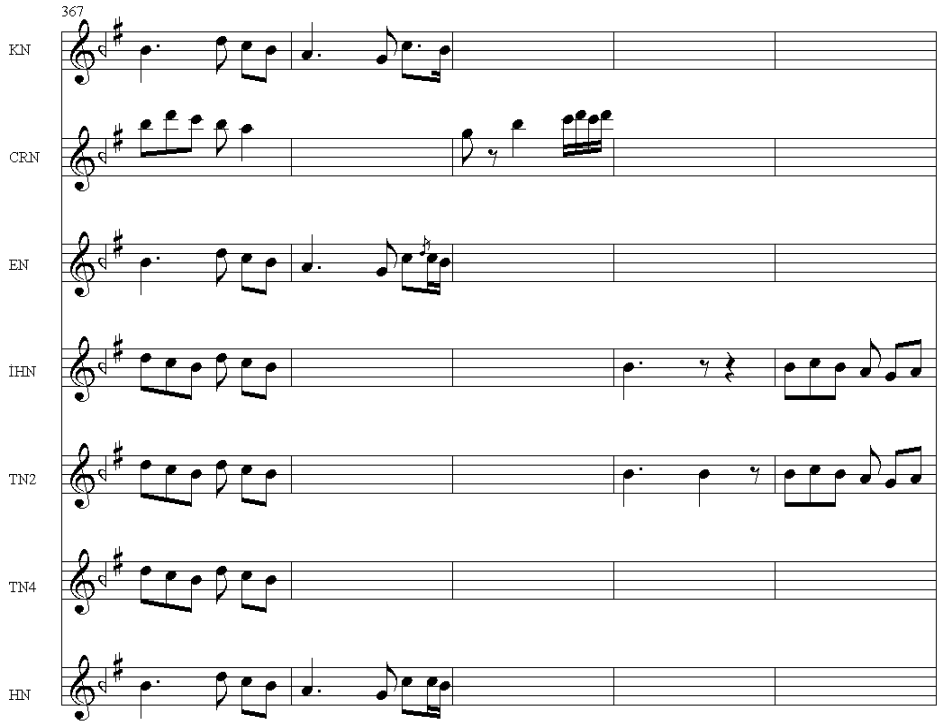

351
KN
MÂ NA ZA RA'L AY [NI] İ LÂ GAY Rİ KÜM
CRN
MÂ NA ZA RA'L AY [NI] İ LÂ GAY Rİ KÜM
EN
MÂ NA ZA RA'L AY NÜ İ LÂ GAY Rİ KÜM
İHN
MÂ NA ZA RA'L AY NÜ İ LÂ GAY Rİ KÜM
TN2
MÂ NA ZA RA'L AY NÜ İ LÂ GAY Rİ KÜM
[14]
TN4
MÂ NA ZA RA'L AY NÜ İ LÂ GAY Rİ KÜM
HN
MÂ NA ZA RA'L AY NÜ İ LÂ GAY Rİ KÜM
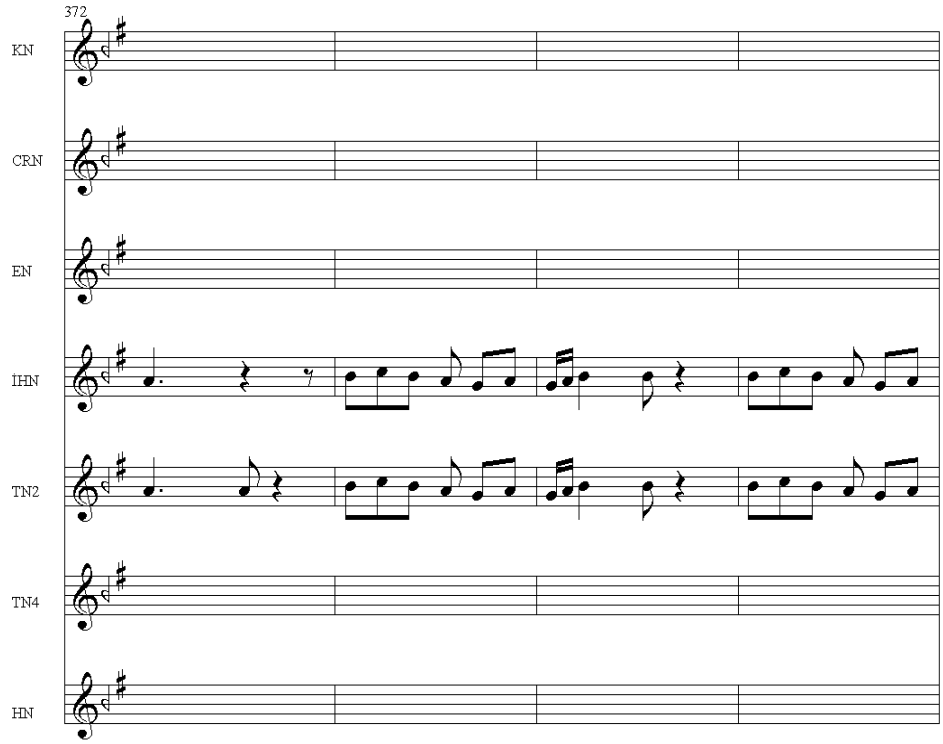

354
KN
UK Sİ MÜ BİL LÂ Hİ VE Â
CRN
UK Sİ MÜ BİL LÂ Hİ VE Â
EN
UK Sİ MÜ BİL LÂ Hİ VE Â
İHN
UK Sİ MÜ BİL LÂ Hİ VE Â
TN2
UK Sİ MÜ BİL LÂ Hİ VE Â
TN4
UK Sİ MÜ BİL LÂ Hİ VE Â
HN
UK Sİ MÜ BİL LÂ Hİ VE Â
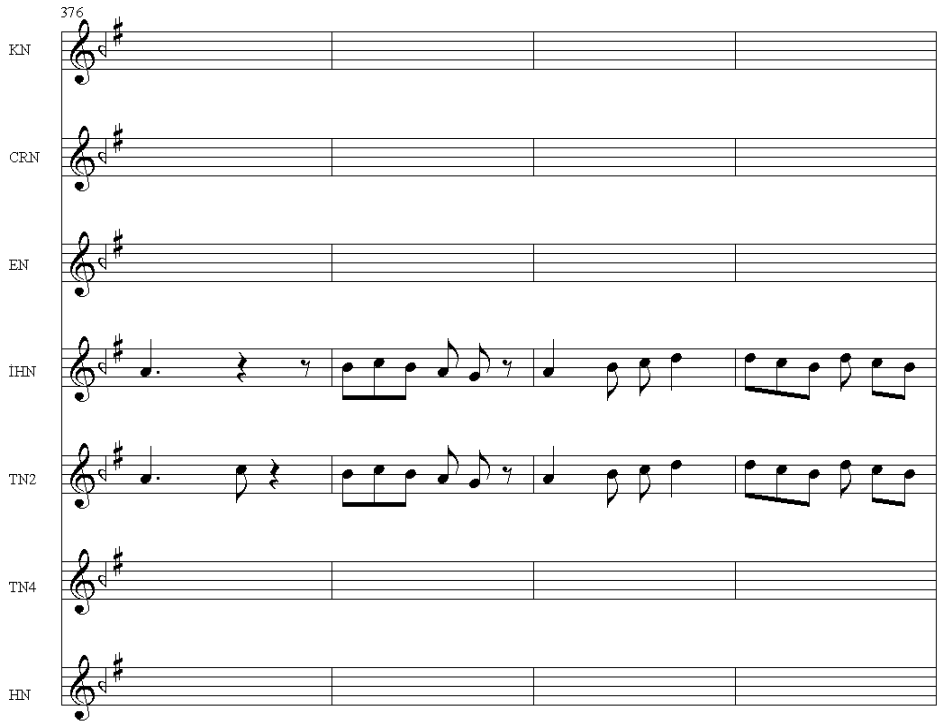

Terennüm
357
KN
CRN
EN
İHN
TN2
TN4
HN
YÂ Tİ HÎ
[15]
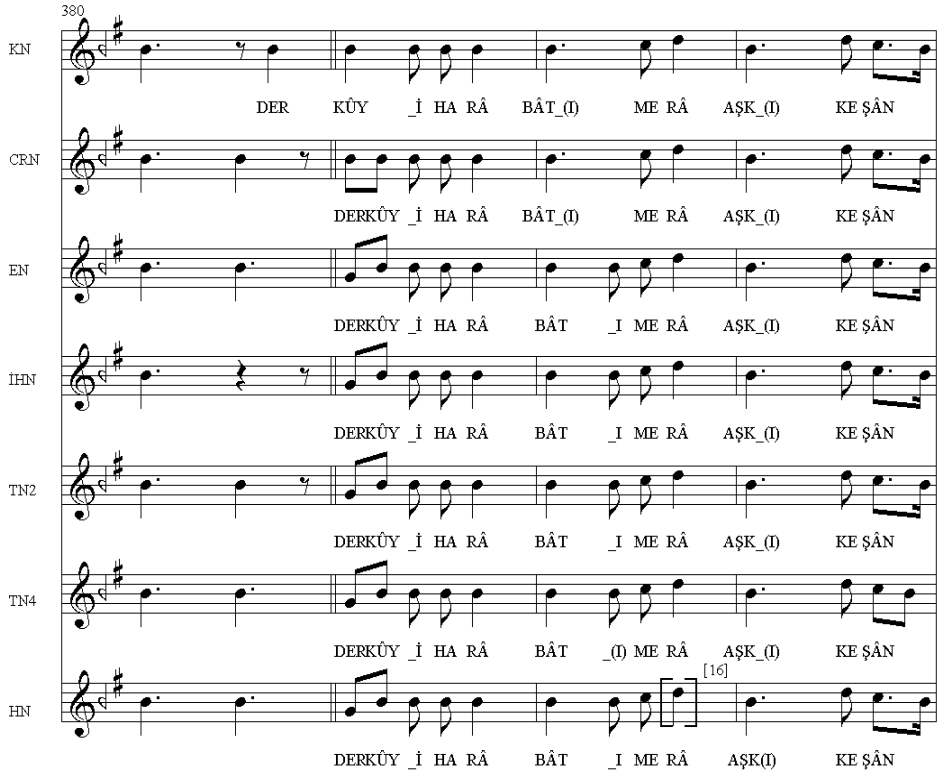

361
KN
CRN
EN
İHN
TN2
TN4
HN
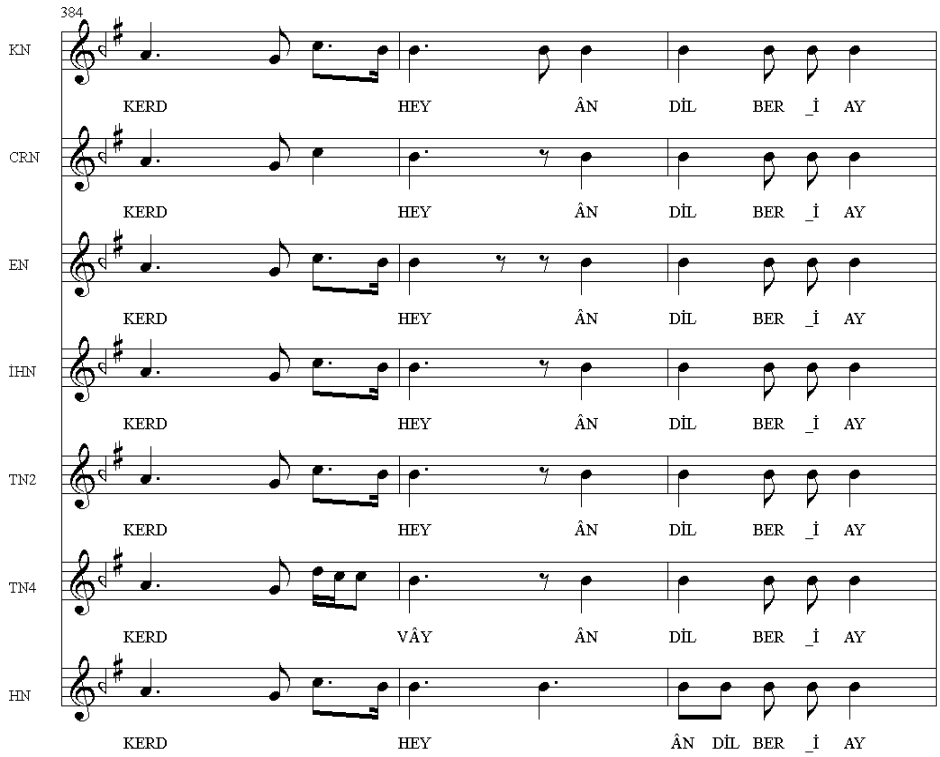

364
KN
CRN
EN
IHN
TN2
TN4
HN
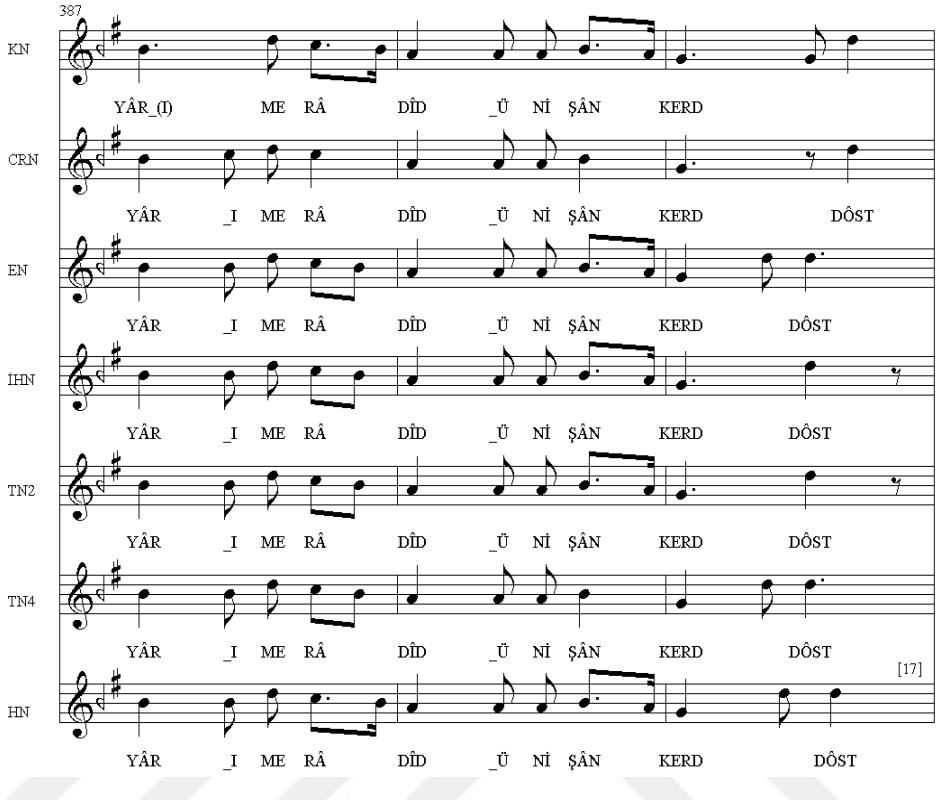

367
KN
CRN
EN
IHN
TN2
TN4
HN
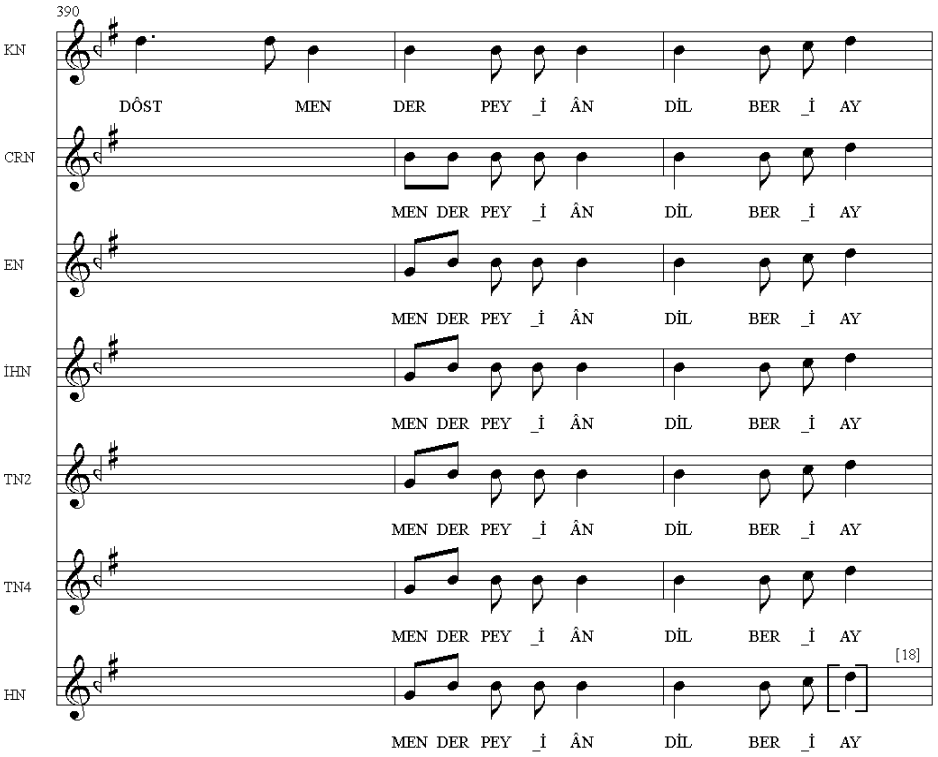

372
KN
CRN
EN
IHN
TN2
TN4
HN
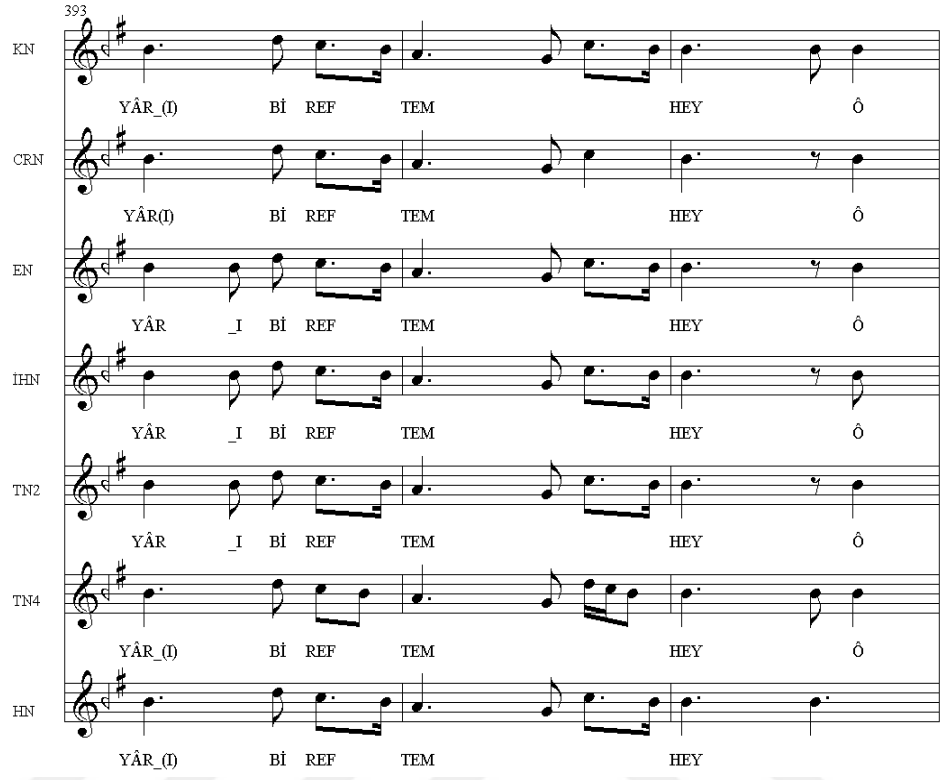

376
KN
CRN
EN
IHN
TN2
TN4
HN
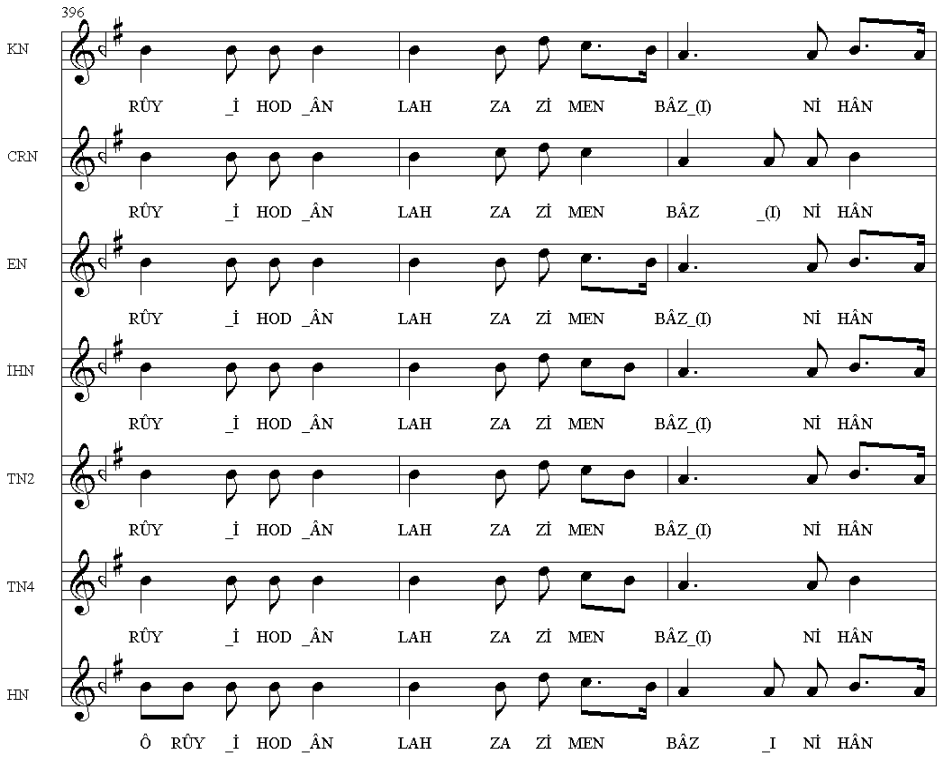

380
KN
DER KÛY _İ HA RÂ BÂT_(I) ME RÂ AŞK_(I) KE ŞÂN
CRN
DERKÛY _İ HA RÂ BÂT_(I) ME RÂ AŞK_(I) KE ŞÂN
EN
DERKÛY _İ HA RÂ BÂT _I ME RÂ AŞK_(I) KE ŞÂN
İHN
DERKÛY _İ HA RÂ BÂT _I ME RÂ AŞK_(I) KE ŞÂN
TN2
DERKÛY _İ HA RÂ BÂT _I ME RÂ AŞK_(I) KE ŞÂN
TN4
DERKÛY _İ HA RÂ BÂT _(I) ME RÂ AŞK_(I) KE ŞÂN
HN
[16]
DERKÛY _İ HA RÂ BÂT _I ME RÂ AŞK(I) KE ŞÂN
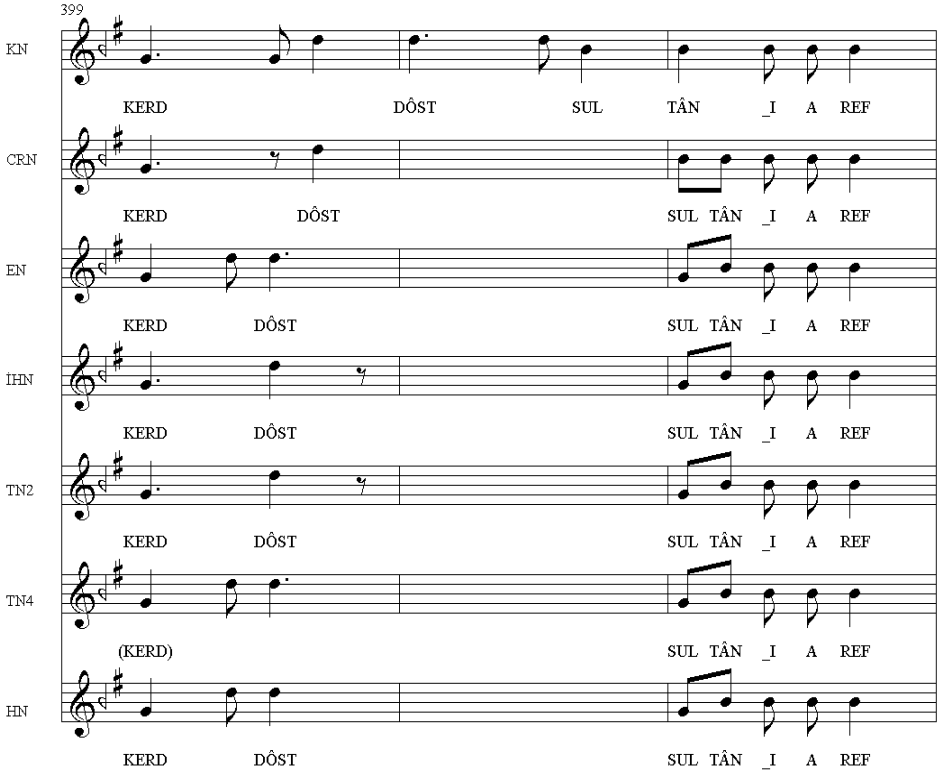

384
KN
KERD HEY ÂN DİL BER _İ AY
CRN
KERD HEY ÂN DİL BER _İ AY
EN
KERD HEY ÂN DİL BER _İ AY
İHN
KERD HEY ÂN DİL BER _İ AY
TN2
KERD HEY ÂN DİL BER _İ AY
TN4
KERD VÂY ÂN DİL BER _İ AY
HN
KERD HEY ÂN DİL BER _İ AY
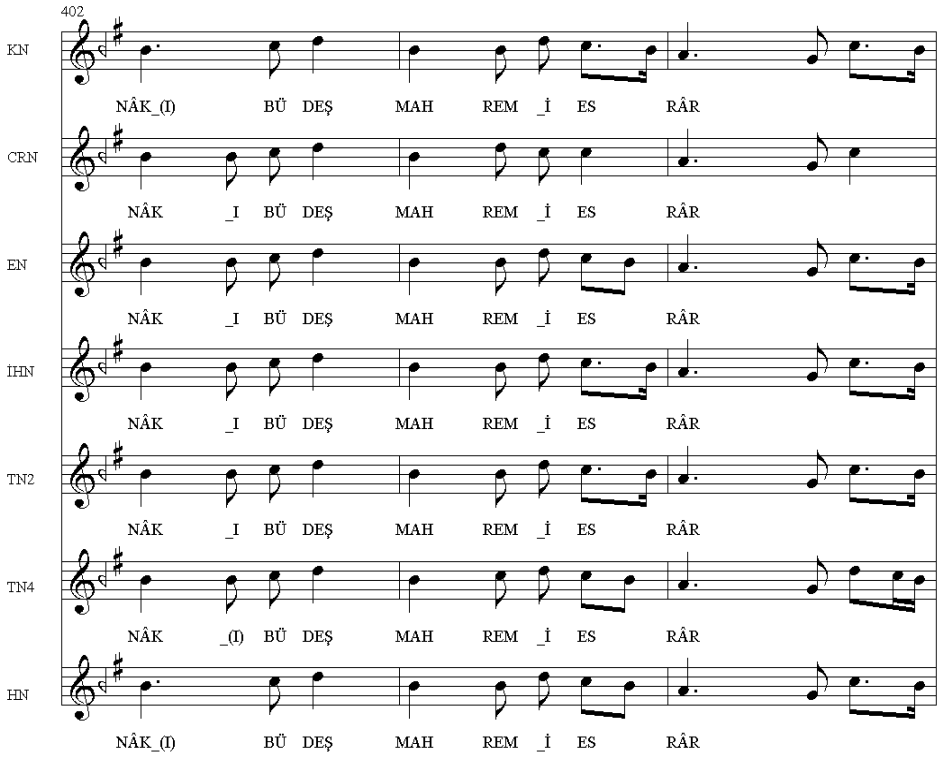

387
KN
YÂR_(I) ME RÂ DÎD _Ü Nİ ŞÂN KERD
CRN
YÂR _I ME RÂ DÎD _Ü Nİ ŞÂN KERD DÔST
EN
YÂR _I ME RÂ DÎD _Ü Nİ ŞÂN KERD DÔST
İHN
YÂR _I ME RÂ DÎD _Ü Nİ ŞÂN KERD DÔST
TN2
YÂR _I ME RÂ DÎD _Ü Nİ ŞÂN KERD DÔST
TN4
YÂR _I ME RÂ DÎD _Ü Nİ ŞÂN KERD DÔST
HN
[17]
YÂR _I ME RÂ DÎD _Ü Nİ ŞÂN KERD DÔST
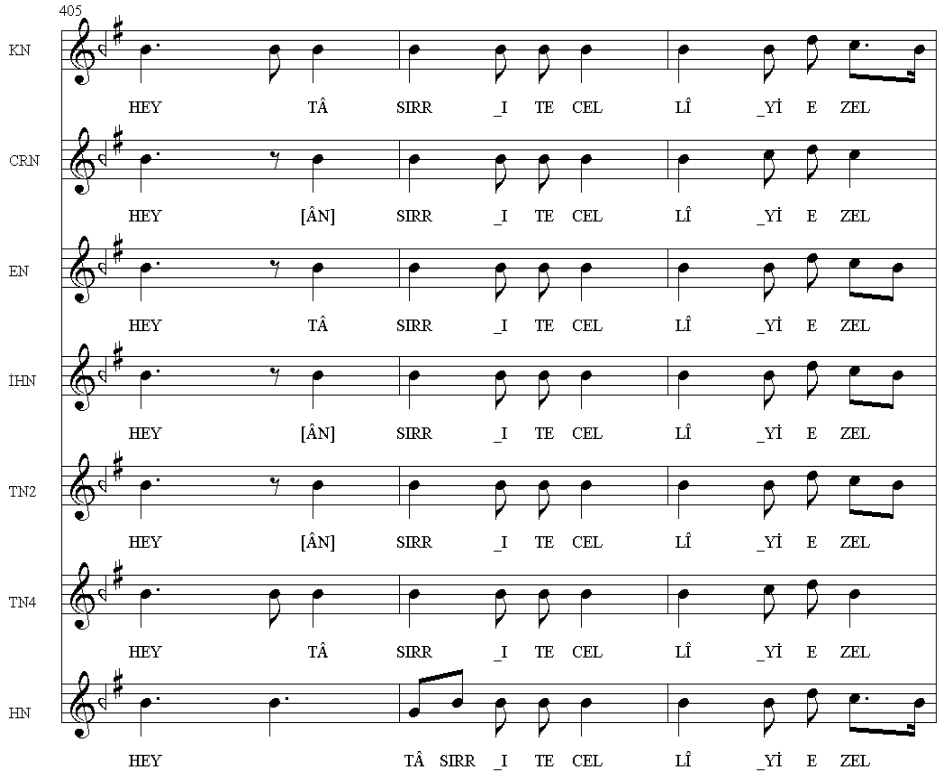

390
KN
DÔST MEN DER PEY _İ ÂN DİL BER _İ AY
CRN
MEN DER PEY _İ ÂN DİL BER _İ AY
EN
MEN DER PEY _İ ÂN DİL BER _İ AY
İHN
MEN DER PEY _İ ÂN DİL BER _İ AY
TN2
MEN DER PEY _İ ÂN DİL BER _İ AY
TN4
MEN DER PEY _İ ÂN DİL BER _İ AY
HN
[18]
MEN DER PEY _İ ÂN DİL BER _İ AY
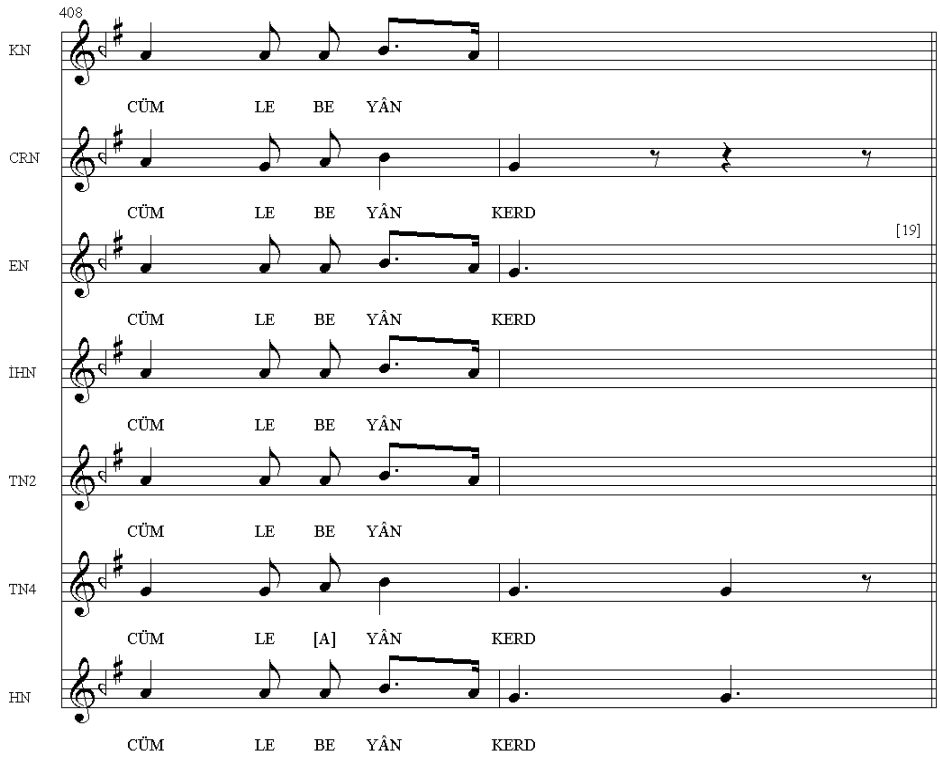

393
KN
YÂR_(I) Bİ REF TEM HEY Ô
CRN
YÂR(I) Bİ REF TEM HEY Ô
EN
YÂR _I Bİ REF TEM HEY Ô
İHN
YÂR _I Bİ REF TEM HEY Ô
TN2
YÂR _I Bİ REF TEM HEY Ô
TN4
YÂR_(I) Bİ REF TEM HEY Ô
HN
YÂR_(I) Bİ REF TEM HEY

396
KN
RÛY _İ HOD _ÂN LAH ZA Zİ MEN BÂZ_(I) Nİ HÂN
CRN
RÛY _İ HOD _ÂN LAH ZA Zİ MEN BÂZ _(I) Nİ HÂN
EN
RÛY _İ HOD _ÂN LAH ZA Zİ MEN BÂZ_(I) Nİ HÂN
İHN
RÛY _İ HOD _ÂN LAH ZA Zİ MEN BÂZ_(I) Nİ HÂN
TN2
RÛY _İ HOD _ÂN LAH ZA Zİ MEN BÂZ_(I) Nİ HÂN
TN4
RÛY _İ HOD _ÂN LAH ZA Zİ MEN BÂZ_(I) Nİ HÂN
HN
Ô RÛY _İ HOD _ÂN LAH ZA Zİ MEN BÂZ _I Nİ HÂN

399
KN
KERD DÔST SUL TÂN _I A REF
CRN
KERD DÔST SUL TÂN _I A REF
EN
KERD DÔST SUL TÂN _I A REF
İHN
KERD DÔST SUL TÂN _I A REF
TN2
KERD DÔST SUL TÂN _I A REF
TN4
(KERD) SUL TÂN _I A REF
HN
KERD DÔST SUL TÂN _I A REF

402
KN
NÂK_(I) BÜ DEŞ MAH REM _İ ES RÂR
CRN
NÂK _I BÜ DEŞ MAH REM _İ ES RÂR
EN
NÂK _I BÜ DEŞ MAH REM _İ ES RÂR
İHN
NÂK _I BÜ DEŞ MAH REM _İ ES RÂR
TN2
NÂK _I BÜ DEŞ MAH REM _İ ES RÂR
TN4
NÂK _(I) BÜ DEŞ MAH REM _İ ES RÂR
HN
NÂK_(I) BÜ DEŞ MAH REM _İ ES RÂR

405
KN
HEY TÂ SIRR _I TE CEL LÎ _Yİ E ZEL
CRN
HEY [ÂN] SIRR _I TE CEL LÎ _Yİ E ZEL
EN
HEY TÂ SIRR _I TE CEL LÎ _Yİ E ZEL
İHN
HEY [ÂN] SIRR _I TE CEL LÎ _Yİ E ZEL
TN2
HEY [ÂN] SIRR _I TE CEL LÎ _Yİ E ZEL
TN4
HEY TÂ SIRR _I TE CEL LÎ _Yİ E ZEL
HN
HEY TÂ SIRR _I TE CEL LÎ _Yİ E ZEL

408
KN
CÜM LE BE YÂN
CRN
CÜM LE BE YÂN KERD
[19]
EN
CÜM LE BE YÂN KERD
İHN
CÜM LE BE YÂN
TN2
CÜM LE BE YÂN
TN4
CÜM LE [A] YÂN KERD
HN
CÜM LE BE YÂN KERD

Tablo 12 Pencgâh Mevlevî Âyini, III. Selâm ile İlgili Tespit ve Açıklamalar

Tespit No.	Nüsha	Ölçü No.	Tespit ve Açıklamalar
1	TN4	127	3. zamanda bulunan segâh perdesinden sonra, süsleme maksadıyla yazıldığı düşünülen 8'lik dügâh perdesi düzeneğe dâhil edilmemiştir.
2	EN, TN4	138	EN'de, ölçü eksiktir. TN4'te, "ti" hecesinin ait olduğu 4'lük dügâh perdesi, sehven 8'lik olarak yazılmıştır. Nüshada, bu ölçüden sonrası için "Aksak Semâi Sâz" notu düşülmüş olup, notası yazılmamıştır.
3	CRN	143, 165, 167	Ölçüde 8'lik fazlalık vardır.
4	TN4	176, 182, 197, 203	3. zamana gelen 8'lik hüseynî perdesi, nüshada sehven 4'lük olarak yazılmıştır.
5	EN	186, 187	Nüshada, buradaki segâh perdelerinin biraz pes basılması gerektiği not düşülmüştür.
6	EN	212	Nüshanın 92. sayfasında yer alan açıklama doğrultusunda; âyinin geri kalan kısmı, Dügâh Âyîn-i Şerîf'ten tamamlanmıştır.
7	TN2	213	Nüshada, ölçü yanına "Canfezâ" notu düşülmüştür.
8	CRN	240	3. zamana gelen acem perdesi, CRN Dügâh ve Hüseynî Âyîn-i Şerif nüshalarında evc olarak geçmektedir.
9	HN	282, 285	Ölçü eksiktir.
10	TN4	298	Ölçü bitiminden sonra, nüshada yer alan noktalı 4'lük nevâ perdesi düzeneğe dâhil edilmemiştir[1].
11	İHN, TN2	341	İHN ve TN2 "Dügâh Âyîn-i Şeriflerinde", bu sâz terennümü hüseynî perdesini tutarak sonraki bölüme bağlanmaktadır.
12	TN4	345	"Dôst" sözünün ait olduğu hüseynî perdesinden önce, nüshada yer alan 4'lük çargâh perdesi ve 8'lik es düzeneğe dâhil edilmemiştir[1].
13	TN4	347	"hî" hecesinin ait olduğu çargâh perdesinden sonra, nüshada yer alan noktalı 4'lük çargâh perdesi düzeneğe dâhil edilmemiştir[1].
14	TN4	351	"mâ" hecesinin ait olduğu râst perdesinden önce, nüshada yer alan 4'lük çargâh perdesi ve 8'lik es düzeneğe dâhil edilmemiştir[1].
15	TN4	358	Usûlün ilk 3 zamanı yazılmıştır.
16	HN	382	Usûl sonundaki 4'lük nevâ perdesi, sehven noktalı 4'lük olarak yazılmıştır.
17	HN	389	Ölçü eksiktir.
18	HN	392	Usûl sonundaki 4'lük nevâ perdesi, sehven noktalı 4'lük olarak yazılmıştır.
19	EN	409	Usûlün ilk 3 zamanı yazılmıştır. Ölçünün geri kalan kısmındaki bağlantı icracının tasarrufuna bırakılmıştır.

[1] Sorunun, 6 zamanlı yürüksemâî usûlünün; nüshada, 3/8'likler şeklinde parçalanarak yazılmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

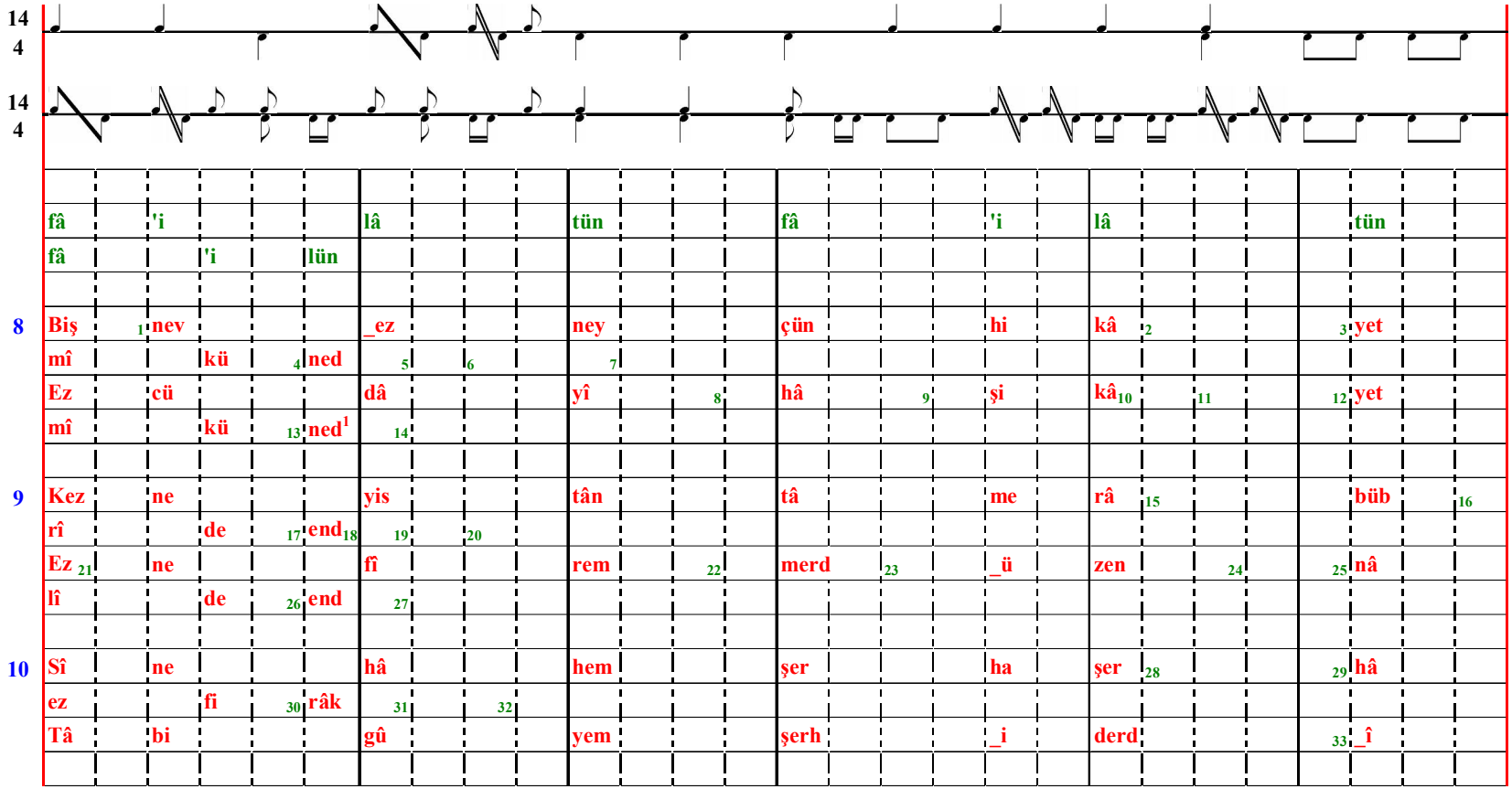
Şablon 5 Pencgâh Mevlevî Âyini, III. Selâm, 1. Şablon

8 Bişnev_ez ney çün hikâyet mî-küned
Ez cüdâyîhâ şikâyet mî-küned

9 Kez neyistân tâ merâ bübrîdeend
Ez nefîrem merd_ü zen nâlîdeend

10 Sîne hâhem şerha şerhâ ez firâk
Tâ bi-gûyem şerh-i derd-î iştiyâk

Devrikebîr - Remel (fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün)

Şablon 5 Pencgâh Mevlevî Âyini, III. Selâm, 1. Şablon (Devamı)

1 TN2'de "nev" hecesi birinci zamanın ikinci yarısındadır.

2 EN ve TN4'te "kâ" bu zamandadır.

3 HN'de "yet" hecesi bu zamandadır.

4 Tüm nüshalarda "küned" bu zamanda başlayıp, "ned" hecesi KN, CRN, EN ve HN'de "5" in, İHN ve TN2'de "6" nın, TN4'te ise "7" nin bulunduğu zamandadır.

8 İHN ve TN2'de "yî" hecesi bu zamanda olup, "hâ" hecesi "9" un, "şi" hecesi "10" un, "kâ" hecesi "11" in yer aldığı zamandadır.

12 Tüm nüshalarda "yet" hecesi bu zamandadır.

13 Tüm nüshalarda "küned" bu zamanda başlayıp "ned" hecesi "14" ün bulunduğu zamandadır.

14 HN'de (güftede), birinci mısrada geçen "hikâyet" kelimesiyle ikinci mısrada geçen "şikâyet" kelimesi yer değiştirmiştir.

15 EN ve TN4'te "râ" bu zamandadır.

16 Kaynak güfte ile TN4 ve HN'de, vezne uyum amacıyla "bibürîdeend"in kısaltılmışı olan "bübrîdeend" kelimesi kullanılmıştır. KN'de (nota altında), CRN ve EN'de geçen "bibürîdeend" vezni bozmaktadır. "büb" hecesinin yerinde "bi"; "16" nın bulunduğu zamanda "bü" hecesi bulunmaktadır. Tüm nüshalarda "de" hecesi "17"nin yer aldığı zamandadır.

18 Bu bölüm İHN ve TN2'de "Kez neyistân tâ murâyet/yed zindeend" geçmekte; "me" yerinde "mu", "büb" yerinde "yet/yed" heceleri bulunmaktadır. Buradaki "end" hecesi KN, CRN, EN, TN4, HN'de "19" un, İHN ve TN2'de "20"nin bulunduğu zamandadır.

21 KN'de (güftede) ve HN'de "Vez", EN'de "Kez", TN4'te "Der". Çevikoğlu (2010, s. 92), kaynakta (Mesnevî, 1. Defter, 2. beyit) da " Der" geçtiğini belirtmiştir.

22 İHN ve TN2'de "rem" hecesi bu zamandadır. Aynı nüshalarda "merd" "23" ün, "_ü" takısı "zen" hecesinin, zen" hecesi "24"ün bulunduğu zamandadır.

25 Tüm nüshalarda "nâlîdeend" kelimesi bu zamanda başlamakta; "de" hecesi "26" nın, "end" hecesi ise "27"nin bulunduğu zamanda yer almaktadır.

28 EN ve TN4'te "şer" bu zamandadır.

29 HN'de "hâ" hecesi bu zamandadır.

30 Tüm nüshalarda "firâk" kelimesi bu zamanda başlamakta; "râk" hecesi KN, CRN, EN,TN4 ve HN'de "31" in, İHN ve TN2'de "32" nin yer aldığı zamanda bulunmaktadır.

33 Tüm nüshalarda "_î" bu zamandadır.

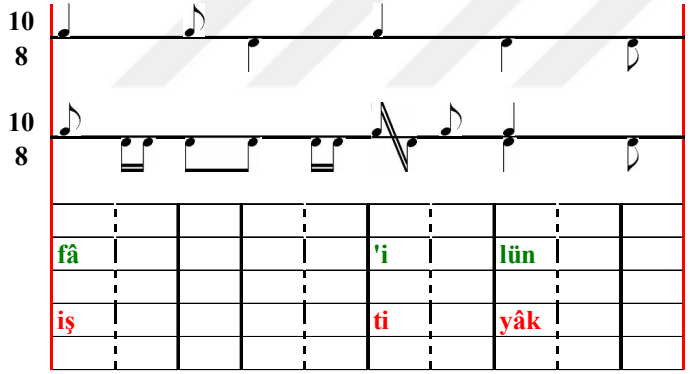
1 "*Kaynakta* [Mesnevî, 1. Defter, 1. beyit] *"Bişnev în ney çün şikâyet mî-küned, Ez cüdâyîhâ hikâyet mî-küned"* "(Çevikoğlu, 2010, s. 84, 92).

Tablo 13 Şablon 5 Üzerindeki Hece ve Hece Dağılım Farklılığı Analiz Verileri

Kaynak Şablondaki Güftenin Hece Sayısı: 63		Ölçü Numarası											Toplam	Fark %	Mak. Hata	Mak. Fark %	Ort.	Std. Sapma
	Nüsha	127	128	129	130	131	132	133	134	135	136	137						
Farklı Dağılımda Yer Alan Aynı Hece Sayısı	KN		2	1	2		2		2		2	1	12	19,05%	0%	34,92%	25,17%	6,44%
	CRN		2	1	2		2		2		2	1	12	19,05%	0%			
	EN	1	2	1	2	1	2		2	1	2	1	15	23,81%	0%			
	İHN		2	5	2	1	2	4	2		2	1	21	33,33%	0%			
	TN2	1	2	5	2	1	2	4	2		2	1	22	34,92%	0%			
	TN4	1	2	1	2	1	2		2	1	2	1	15	23,81%	0%			
	HN	1	2	1	2		2		2	1	2	1	14	22,22%	0%			
Farklı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece Sayısı	KN												0	0%	0%	0%	0%	0%
	CRN												0	0%	0%			
	EN												0	0%	0%			
	İHN												0	0%	0%			
	TN2												0	0%	0%			
	TN4												0	0%	0%			
	HN												0	0%	0%			
Aynı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece Sayısı	KN					1							1	1,59%	0%	4,76%	2,72%	1,51%
	CRN					1							1	1,59%	0%			
	EN					1		1					2	3,17%	0%			
	İHN					2	1						3	4,76%	0%			
	TN2					2	1						3	4,76%	0%			
	TN4							1					1	1,59%	0%			
	HN							1					1	1,59%	0%			
Kaynak Şablonda Yer Almayan Hece Sayısı	KN					1							1					
	CRN					1							1					
	EN					1							1					
	İHN												0					
	TN2												0					
	TN4												0					
	HN												0					

Şablon 6 Pencgâh Mevlevî Âyini, III. Selâm, 2. Şablon

Aksaksemâî - (fâ'ilün)

Tablo 14 Şablon 6 Üzerindeki Hece ve Hece Dağılım Farklılığı Analiz Verileri

Kaynak Şablondaki Güftenin Hece Sayısı: 3		Ölçü Numarası	Toplam	Fark %	Mak. Hata	Mak. Fark %	Ort.	Std. Sapma
	Nüsha	138						
Farklı Dağılımda Yer Alan Aynı Hece Sayısı	KN		0	0%	0%	0%	0%	0%
	CRN		0	0%	0%			
	EN		0	0%	0%			
	İHN		0	0%	0%			
	TN2		0	0%	0%			
	TN4		0	0%	0%			
	HN		0	0%	0%			
Farklı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece Sayısı	KN		0	0%	0%	0%	0%	0%
	CRN		0	0%	0%			
	EN		0	0%	0%			
	İHN		0	0%	0%			
	TN2		0	0%	0%			
	TN4		0	0%	0%			
	HN		0	0%	0%			
Aynı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece Sayısı	KN		0	0%	0%	0%	0%	0%
	CRN		0	0%	0%			
	EN		0	0%	0%			
	İHN		0	0%	0%			
	TN2		0	0%	0%			
	TN4		0	0%	0%			
	HN		0	0%	0%			

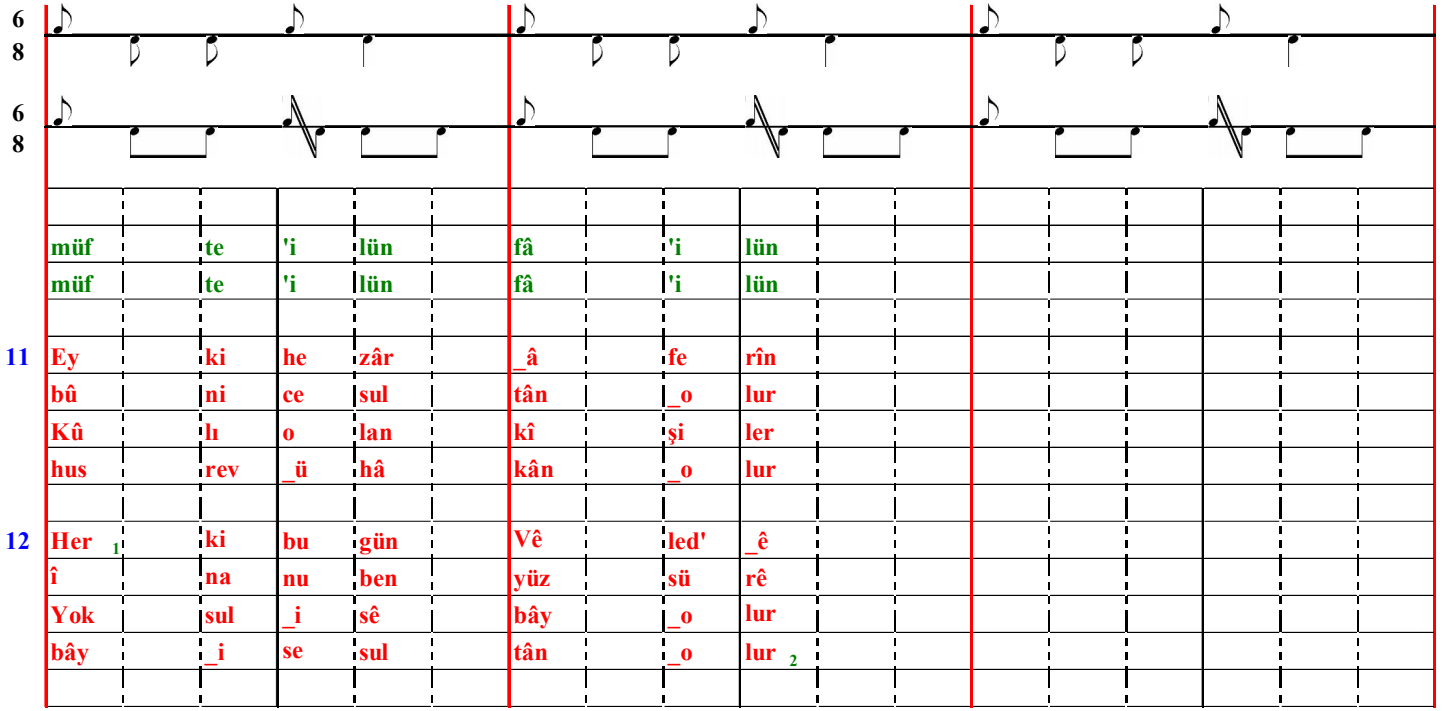
Usûle Göre Nota Eksiği Tespit Edilen Ölçülerdeki Hece Sayısı			
	KN		0
	CRN		0
	EN	3	3
	İHN		0
	TN4		0
	HN		0

Şablon 7 Pencgâh Mevlevî Âyini, III. Selâm, 3. Şablon

11 Ey ki hezâr_âferîn bû nice sultân_olur
Kûlı olan kîşiler husrev_ü hâkân_olur

12 Her ki bu gün Vêled'ê înanuben yüz sürê
Yoksul_isê bây_olur bây_ise sultân_olur

Yürüksemâî - Münserih (müfte'ilün fâ'ilün müfte'ilün fâ'ilün)

[1] Bu beyit, CRN'de "Sâna direm ey Dedê sanma bizî dünyadê - Nefsi divîn zabt_iden dinde Süleymân_olur" şeklindedir. Ahmed Eflâkî Dede'nin aynı gazelinin 6. beytidir (Gölpınarlı, 2006, s. 434; Uzluk, s. 295-296; Veled Çelebi (İzbudak), H 1341, s. 121). Bu kaynaklarda, beytin ilk mısraında bulunan "bizî" sözcüğü, "divî" olarak geçmektedir.

[2] TN2'de; ilâveten, "tilkisi arslân_olur" sözleri de yer almakta olup, usûle göre hece dağılımında farklılık bulunmamaktadır.

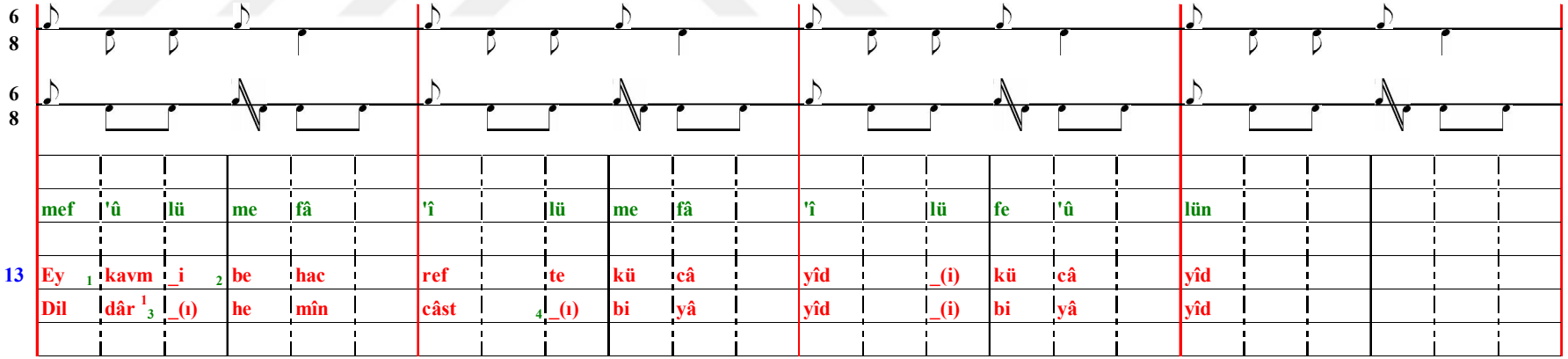
Tablo 15 Şablon 7 Üzerindeki Hece ve Hece Dağılım Farklılığı Analiz Verileri

Kaynak Şablondaki Güftenin Hece Sayısı: 56		Ölçü Numarası											Toplam	Fark %	Mak. Hata	Mak. Fark %	Ort.	Std. Sapma
	Nüsha	187	193	194	196	197	205	206	208	209	211	212						
Farklı Dağılımda Yer Alan Aynı Hece Sayısı	KN												0	0%	0%	0%	0%	0%
	CRN												0	0%	0%			
	EN												0	0%	0%			
	İHN												0	0%	0%			
	TN2												0	0%	0%			
	TN4												0	0%	0%			
	HN												0	0%	0%			
Farklı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece Sayısı	KN												0	0%	0%	0%	0%	0%
	CRN												0	0%	0%			
	EN												0	0%	0%			
	İHN												0	0%	0%			
	TN2												0	0%	0%			
	TN4												0	0%	0%			
	HN												0	0%	0%			
Aynı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece Sayısı	KN												0	0%	0%	46,43%	6,63%	17,55%
	CRN		4	3	4	3	4	3	4	1			26	46,43%	0%			
	EN												0	0%	0%			
	İHN												0	0%	0%			
	TN2												0	0%	0%			
	TN4												0	0%	0%			
	HN												0	0%	0%			
Kaynak Şablonda Yer Alıp, Düzenek Üzerinde Parantez ( ) İçinde Gösterilen Hece Sayısı	KN												0					
	CRN												0					
	EN												0					
	İHN												0					
	TN2												0					
	TN4	1				1				1			3					
	HN												0					
Kaynak Şablonda Yer Almayan Hece Sayısı	KN												0					
	CRN												0					
	EN												0					
	İHN												0					
	TN2										4	3	7					
	TN4												0					
	HN												0					

Şablon 8 Pencgâh Mevlevî Âyini, III. Selâm, 4. Şablon

13 Ey kavm-i be hac refte kücâyîd(i) kücâyîd
Dildâr(ı) hemîncâst(ı) bi-yâyîd(i) bi-yâyîd

Yürüksemâî - Hezec (mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün)

[1] EN'de, nüshanın 92. sayfasında yer alan açıklama doğrultusunda; âyinin geri kalan kısmı, Dügâh Âyîn-i Şerîf'ten tamamlanmıştır.

[2] EN'de "kavm" hecesi bu zamandadır.

[3] EN, İHN, TN2, TN4 ve HN'de "Yâr". EN' de "Yâr" kelimesi altına; ayrıca, "Dildâr" notu da düşülmüştür.

[4] CRN'de "câst" bu zamandadır.

[1] "*Kaynakta* [Dîvân-ı Kebîr, Gazel No. 648, 1. beyit] *"Ma'şûk"*" (Çevikoğlu, 2010, s. 85, 95).

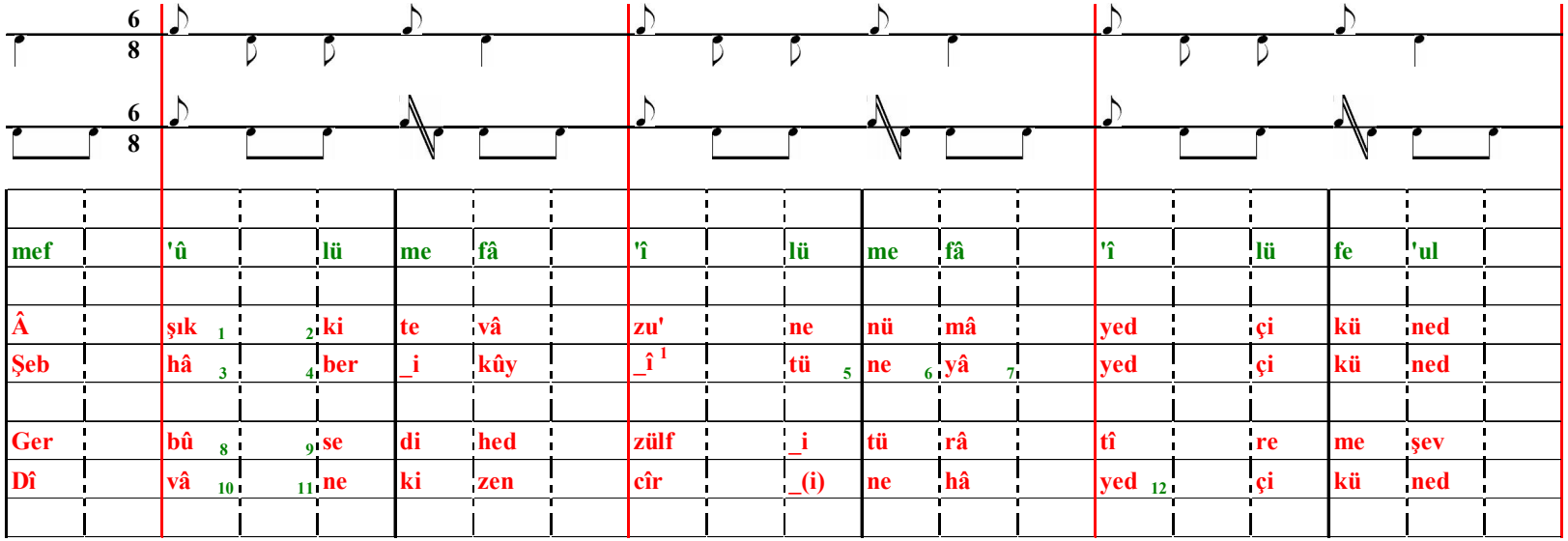
Tablo 16 Şablon 8 Üzerindeki Hece ve Hece Dağılım Farklılığı Analiz Verileri

Kaynak Şablondaki Güftenin Hece Sayısı: 28		Ölçü Numarası					Toplam	Fark %	Mak. Hata	Mak. Fark %	Ort.	Std. Sapma
	Nüsha	245	247	253	254	255						
Farklı Dağılımda Yer Alan Aynı Hece Sayısı	KN						0	0%	0%	4,55%	1,22%	2,09%
	CRN				1		1	4,00%	0,43%			
	EN	1					1	4,55%	0,97%			
	İHN						0	0%	0%			
	TN2						0	0%	0%			
	TN4						0	0%	0%			
	HN						0	0%	0%			
Farklı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece Sayısı	KN						0	0%	0%	0%	0%	0%
	CRN						0	0%	0%			
	EN						0	0%	0%			
	İHN						0	0%	0%			
	TN2						0	0%	0%			
	TN4						0	0%	0%			
	HN						0	0%	0%			
Aynı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece Sayısı	KN						0	0%	0%	4,55%	3,11%	2,13%
	CRN						0	0%	0%			
	EN			1			1	4,55%	0,97%			
	İHN			1			1	4,17%	0,60%			
	TN2			1			1	4,17%	0,60%			
	TN4			1			1	4,35%	0,78%			
	HN			1			1	4,55%	0,97%			
Kaynak Şablonda Yer Alıp, Düzenek Üzerinde Parantez ( ) İçinde Gösterilen Hece Sayısı	KN	1		1	1		3					
	CRN	1		1	1		3					
	EN	1	1	1	1	1	5					
	İHN	1		1	1		3					
	TN2	1		1	1		3					
	TN4	1	1	1	1		4					
	HN	1	1	1	1	1	5					
Nüshada Yer Almayan Hece Sayısı	KN						0					
	CRN						0					
	EN			1			1					
	İHN			1			1					
	TN2			1			1					
	TN4			1			1					
	HN			1			1					

Şablon 9 Pencgâh Mevlevî Âyini, III. Selâm, 5. Şablon

14 Âşık ki tevâzu' ne-nümâyed çi küned
Şebhâ ber-i kûy-î tü ne-yâyed çi küned
15 Ger bûse dihed zülf-i türâ tîre me-şev
Dîvâne ki zencîr(i) ne-hâyed çi küned

Yürüksemâî - Rubâ'î (mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ul)

	mef		'û		lü	me	fâ	'î	lü	me	fâ	'î	lü	fe	'ul
14	Â		şık [1]	[2]	ki	te	vâ	zu'	ne	nü	mâ	yed	çi	kü	ned
	Şeb		hâ [3]	[4]	ber	_i	kûy	_î [1]	tü [5]	ne [6]	yâ [7]	yed	çi	kü	ned
15	Ger		bû [8]	[9]	se	di	hed	zülf	_i	tü	râ	tî	re	me	şev
	Dî		vâ [10]	[11]	ne	ki	zen	cîr	_(i)	ne	hâ	yed [12]	çi	kü	ned

[1] İHN, TN2, TN4 ve HN'de "Â" hecesi "[1]" in, "şık" hecesi "[2]" nin yer aldığı zamandadır.

[3] HN'de "Şeb" hecesi "[3]" ün, "hâ" hecesi "[4]" ün yer aldığı zamandadır.

[5] TN4'te "çü nümâyed" geçmektedir. "çü" hecesi "[5]" in, "nü" hecesi "[6]" nın, "mâ" hecesi "[7]" nin yer aldığı zamandadır.

[8] HN'de "Ger" hecesi "[8]" in, "bû" hecesi "[9]" un yer aldığı zamandadır.

[10] KN dışındaki tüm nüshalarda, "Dîvâne" kelimesinin "Dî" hecesi "[10]" un, "vâ" hecesi "[11]" in yer aldığı zamandadır.

[12] CRN ve TN4'te "nehâhed".

[1] "*Kaynakta* [Dîvân-ı Kebîr, Rubâî No. 713] *"ki be kûy-î"*" (Çevikoğlu, 2010, s. 96).

Tablo 17 Şablon 9 Üzerindeki Hece ve Hece Dağılım Farklılığı Analiz Verileri

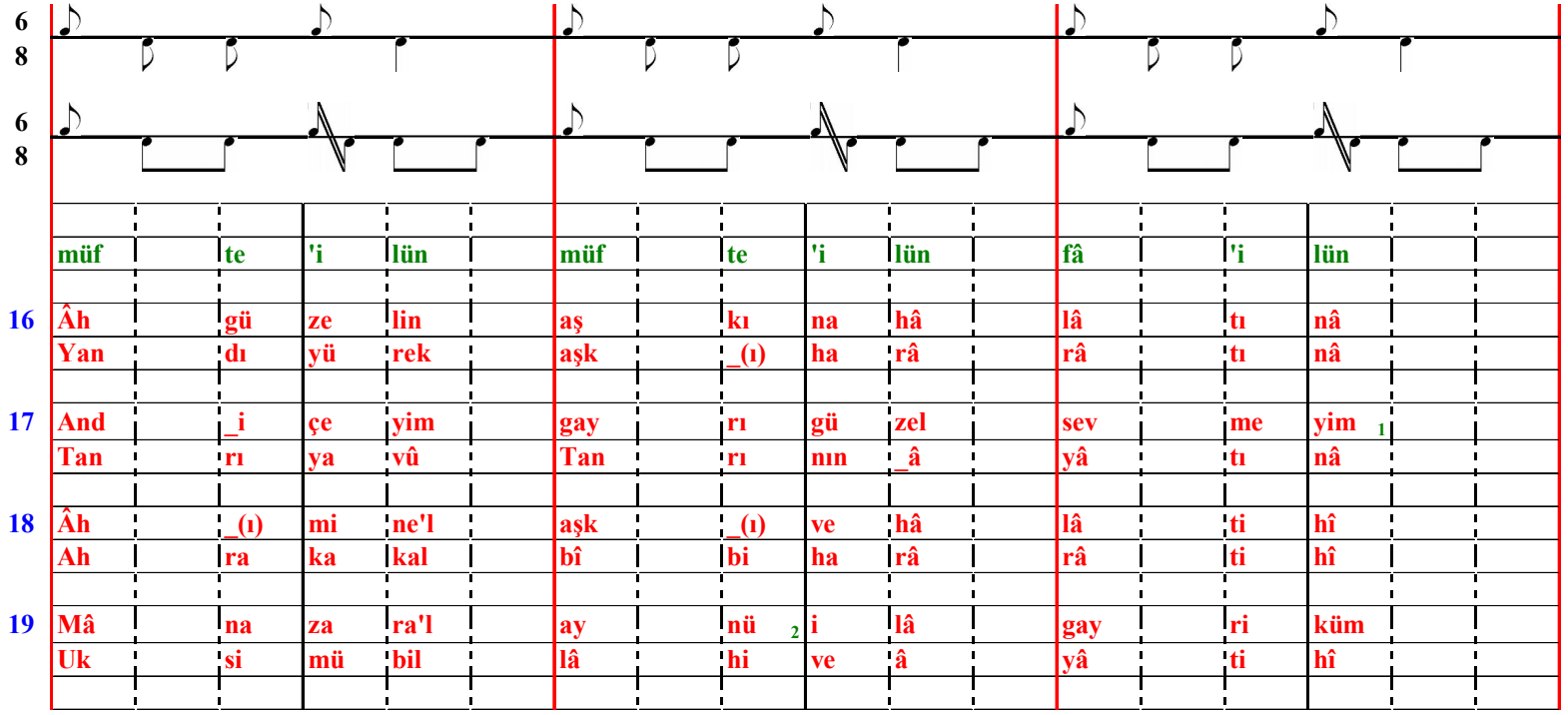
Kaynak Şablondaki Güftenin Hece Sayısı: 52		Ölçü Numarası										Toplam	Fark %	Mak. Hata	Mak. Fark %	Ort.	Std. Sapma
	Nüsha	287	288	291	292	293	295	296	299	300	302						
Farklı Dağılımda Yer Alan Aynı Hece Sayısı	KN											0	0%	0%	15,38%	3,85%	5,44%
	CRN											0	0%	0%			
	EN											0	0%	0%			
	İHN	1	1									2	3,85%	0%			
	TN2	1	1									2	3,85%	0%			
	TN4	1	1									2	3,85%	0%			
	HN	1	1	1	1		1	1	1	1		8	15,38%	0%			
Farklı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece Sayısı	KN											0	0%	0%	0%	0%	0%
	CRN											0	0%	0%			
	EN											0	0%	0%			
	İHN											0	0%	0%			
	TN2											0	0%	0%			
	TN4											0	0%	0%			
	HN											0	0%	0%			
Aynı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece Sayısı	KN											0	0%	0%	7,69%	1,37%	2,88%
	CRN										1	1	1,92%	0%			
	EN											0	0%	0%			
	İHN											0	0%	0%			
	TN2											0	0%	0%			
	TN4					3					1	4	7,69%	0%			
	HN											0	0%	0%			

Şablon 10 Pencgâh Mevlevî Âyini, III. Selâm, 6. Şablon

16 Âh güzelin aşkına hâlâtınâ
Yandı yürek aşk(ı) harârâtınâ
17 And_içeyim gayrı güzel sevmeyim
Tanrı'ya vû Tanrı'nın_âyâtınâ

18 Âh(ı) mine'l-aşk(ı) ve hâlâtihî
Ahraka kalbî bi-harârâtihî
19 Mâ nazara'l-aynü ilâ gayriküm
Uksimü billâhi ve âyâtihî

Yürüksemâî - Seri' (müfte'ilün müfte'ilün fâ'ilün)

	müf		te	'i	lün	müf	te	'i	lün	fâ	'i	lün
16	Âh		gü	ze	lin	aş	kı	na	hâ	lâ	tı	nâ
	Yan		dı	yü	rek	aşk	_(ı)	ha	râ	râ	tı	nâ
17	And		_i	çe	yim	gay	rı	gü	zel	sev	me	yim [1]
	Tan		rı	ya	vû	Tan	rı	nın	_â	yâ	tı	nâ
18	Âh		_(ı)	mi	ne'l	aşk	_(ı)	ve	hâ	lâ	ti	hî
	Ah		ra	ka	kal	bî	bi	ha	râ	râ	ti	hî
19	Mâ		na	za	ra'l	ay	nü [2]	i	lâ	gay	ri	küm
	Uk		si	mü	bil	lâ	hi	ve	â	yâ	ti	hî

1 İHN ve TN2'de "sevmeyê".

2 KN (nota altında) ve CRN'de "aynı". Kaynak şablonda yer alan açıklamada (Çevikoğlu, 2010, s. 97), anlamlarının farklı olduğu belirtilmektedir.

Tablo 18 Şablon 10 Üzerindeki Hece ve Hece Dağılım Farklılığı Analiz Verileri

Kaynak Şablondaki Güftenin Hece Sayısı: 88		Ölçü Numarası					Toplam	Fark %	Mak. Hata	Mak. Fark %	Ort.	Std. Sapma
	Nüsha	326	331	342	343	351						
Farklı Dağılımda Yer Alan Aynı Hece Sayısı	KN						0	0%	0%	0%	0%	0%
	CRN						0	0%	0%			
	EN						0	0%	0%			
	İHN						0	0%	0%			
	TN2						0	0%	0%			
	TN4						0	0%	0%			
	HN						0	0%	0%			
Farklı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece Sayısı	KN						0	0%	0%	0%	0%	0%
	CRN						0	0%	0%			
	EN						0	0%	0%			
	İHN						0	0%	0%			
	TN2						0	0%	0%			
	TN4						0	0%	0%			
	HN						0	0%	0%			
Aynı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece Sayısı	KN					1	1	1,18%	0,04%	1,18%	0,67%	0,63%
	CRN					1	1	1,18%	0,04%			
	EN						0	0%	0%			
	İHN		1				1	1,18%	0,04%			
	TN2		1				1	1,18%	0,04%			
	TN4						0	0%	0%			
	HN						0	0%	0%			

Kaynak Şablonda Yer Alıp, Düzenek Üzerinde Parantez ( ) İçinde Gösterilen Hece Sayısı							
	KN	1		1	1		3
	CRN	1		1	1		3
	EN	1		1	1		3
	İHN	1		1	1		3
	TN2	1		1	1		3
	TN4	1		1	1		3
	HN	1		1	1		3

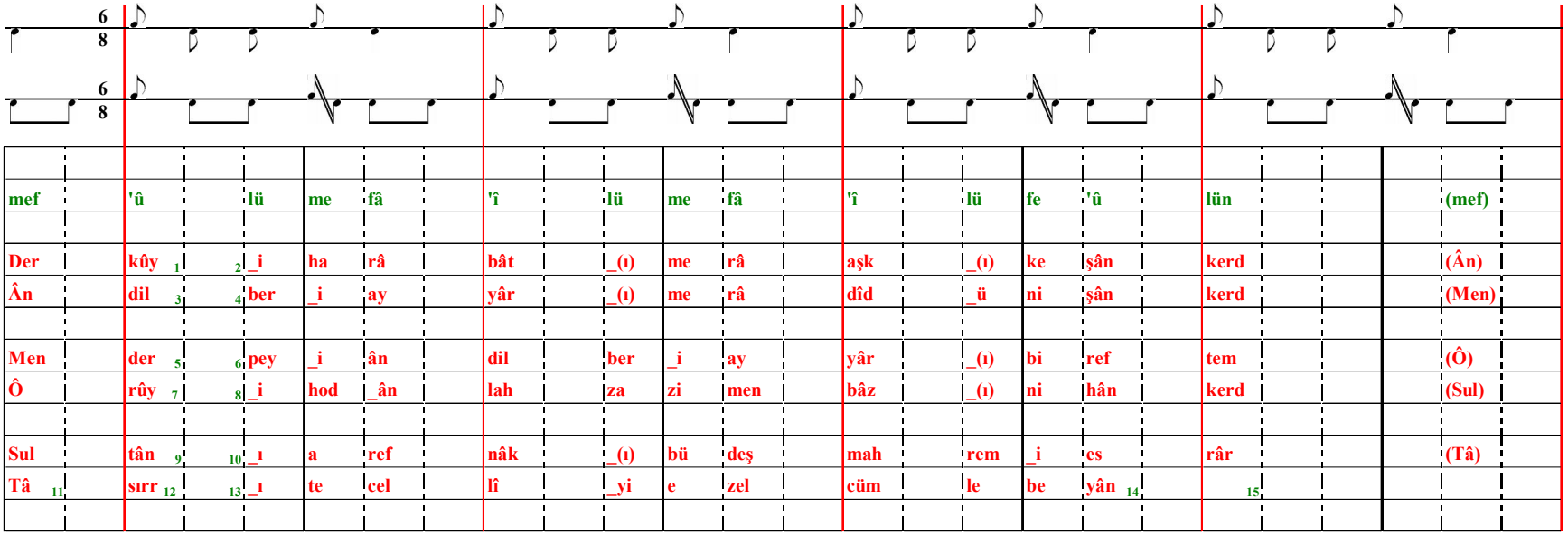
Şablon 11 Pencgâh Mevlevî Âyini, III. Selâm, 7. Şablon

20 Der kûy-i harâbât(ı) merâ aşk(ı) keşân kerd
Ân dilber-i ayyâr(ı) merâ dîd_ü nişân kerd

21 Men der pey-i ân dilber-i ayyâr(ı) bi-reftem
Ô rûy-i hod_ân lahza zi men bâz(ı) nihân kerd

22 Sultân-ı arefnâk(ı) büdeş mahrem-i esrâr
Tâ sırr-ı tecellî-yi ezel cümle beyân kerd

Yürüksemâî - Hezec (mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün)

	mef		'û		lü	me	fâ	'î		lü	me	fâ	'î		lü	fe	'û	lün		(mef)
20	Der		kûy	[1]	[2]_i	ha	râ	bât		_(ı)	me	râ	aşk		_(ı)	ke	şân	kerd		(Ân)
	Ân		dil	[3]	[4]ber	_i	ay	yâr		_(ı)	me	râ	dîd		_ü	ni	şân	kerd		(Men)
21	Men		der	[5]	[6]pey	_i	ân	dil		ber	_i	ay	yâr		_(ı)	bi	ref	tem		(Ô)
	Ô		rûy	[7]	[8]_i	hod	_ân	lah		za	zi	men	bâz		_(ı)	ni	hân	kerd		(Sul)
22	Sul		tân	[9]	[10]_ı	a	ref	nâk		_(ı)	bü	deş	mah		rem	_i	es	râr		(Tâ)
	Tâ	[11]	sırr	[12]	[13]_ı	te	cel	lî		_yi	e	zel	cüm		le	be	yân [14]	[15]		

[1] KN dışındaki tüm nüshalarda "Der", "[1]" in; "kûy", "[2]" nin yer aldığı zamandadır.
[3] HN'de "Ân", "[3]" ün, "dil", "[4]" ün yer aldığı zamandadır.
[5] KN dışındaki tüm nüshalarda "Men", "[5]" in; "der", "[6]" nın yer aldığı zamandadır.
[7] HN'de "Ô", "[7]" nin; "rûy", "[8]" in yer aldığı zamandadır.
[9] KN dışındaki tüm nüshalarda "Sul", "[9]" un; "tân", "[10]" un yer aldığı zamandadır.
[11] CRN, İHN,TN2 ve HN'de (güftede) "Ân".
[12] HN'de "Tâ", "[12]" nin; "sırr", "[13]" ün yer aldığı zamandadır.
[14] TN4 ve HN'de (güftede) "ayân".
[15] CRN, EN, TN4 ve HN'de, bu zamanda "kerd" hecesi bulunmaktadır.

Tablo 19 Şablon 11 Üzerindeki Hece ve Hece Dağılım Farklılığı Analiz Verileri[36]
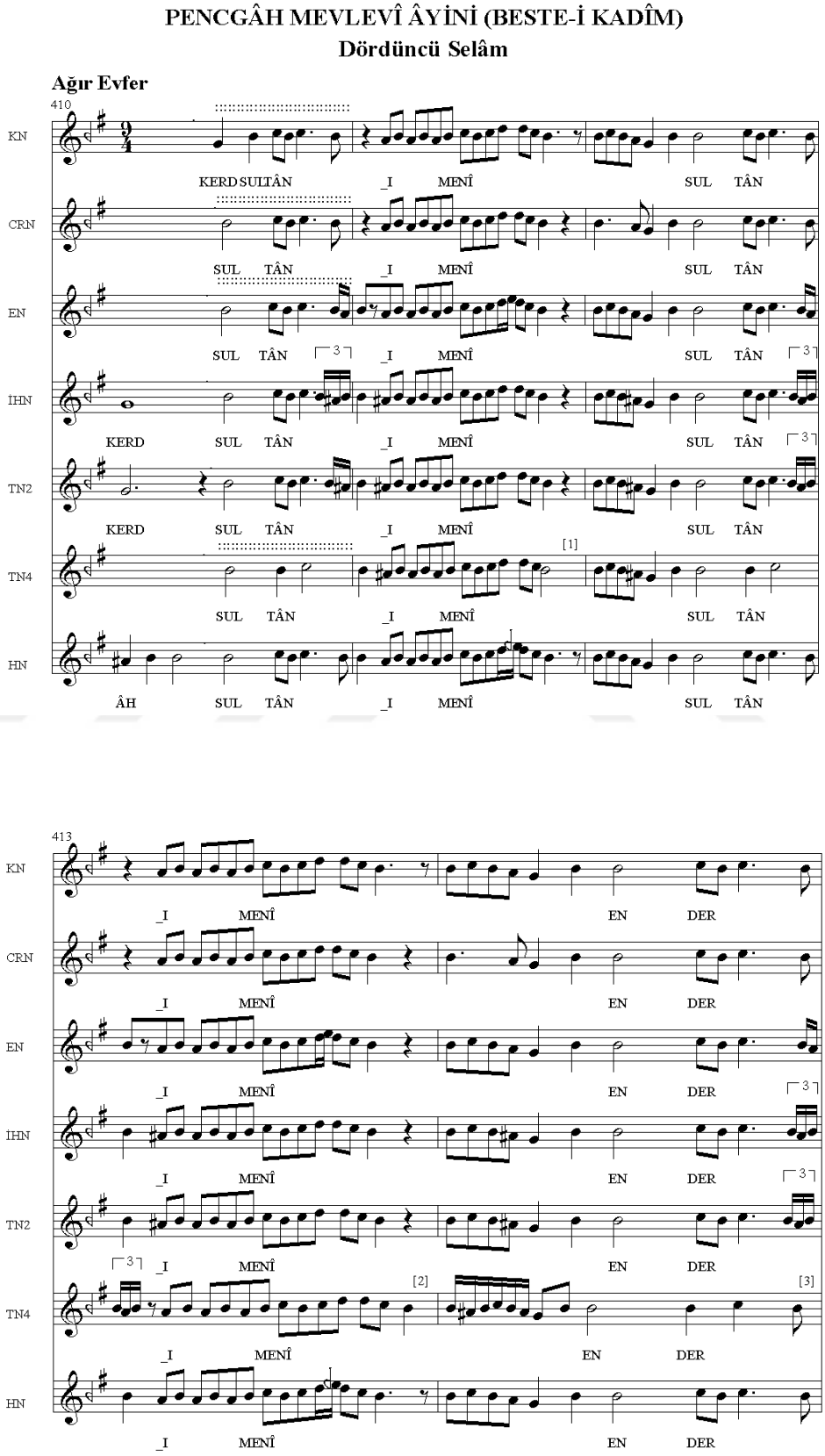
Kaynak Şablondaki Güftenin Hece Sayısı: 83		Ölçü Numarası															
	Nüsha	380	382	383	385	386	387	389	390	391	393	395	396	398	399	400	401	402
Farklı Dağılımda Yer Alan Aynı Hece Sayısı	KN																	
	CRN	1							1	1						1	1	
	EN	1							1	1						1	1	
	İHN	1							1	1						1	1	
	TN2	1							1	1						1	1	
	TN4	1							1	1						1	1	
	HN	1			1	1			1	1		1	1			1	1	
Farklı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece Sayısı	KN																	
	CRN																	
	EN																	
	İHN																	
	TN2																	
	TN4																	
	HN																	
Aynı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece Sayısı	KN																	
	CRN																	
	EN																	
	İHN																	
	TN2																	
	TN4																	
	HN																	
Kaynak Şablonda Yer Alıp, Düzenek Üzerinde Parantez ( ) İçinde Gösterilen Hece Sayısı	KN		1	1			1				1			1				1
	CRN		1	1							1			1				
	EN			1										1				
	İHN			1										1				
	TN2			1										1				
	TN4		1	1							1			1	1			1
	HN			1							1							1
Usûle Göre Nota Eksiği Tespit Edilen Ölçülerdeki Hece Sayısı	KN																	
	CRN																	
	EN																	
	İHN																	
	TN2																	
	TN4																	
	HN							1										
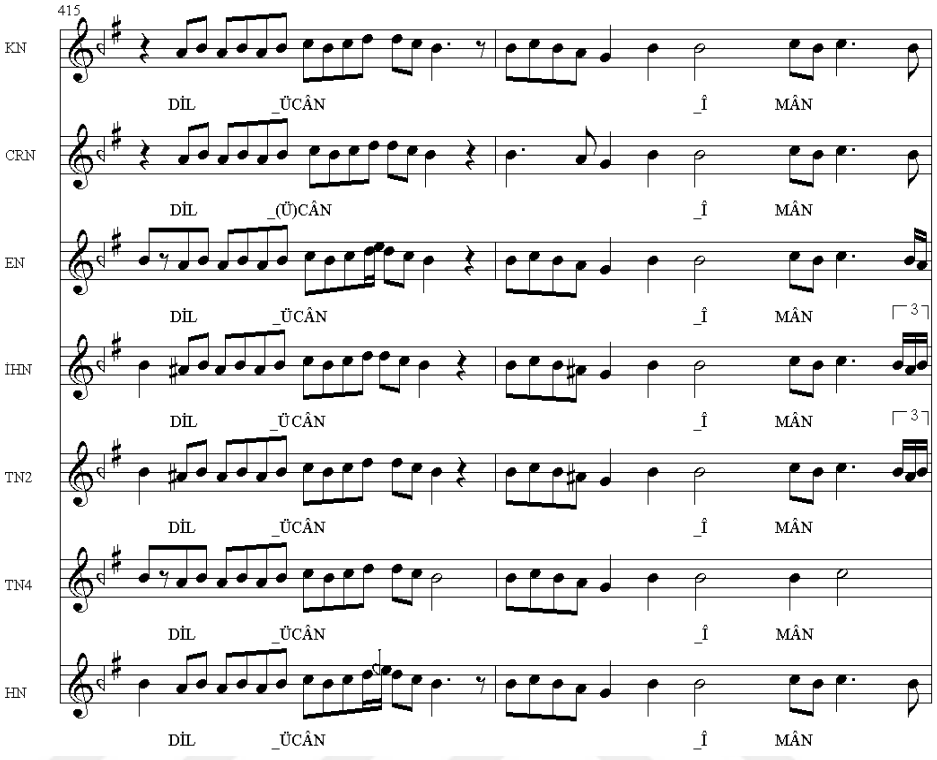
[36] Kaynak şablonda, mısra başlarındaki hecelerin dağılım şekilleri, parantez içinde ayrıca gösterilmiştir. Bu ifadeler sayısal olarak hesaba katılmamıştır.
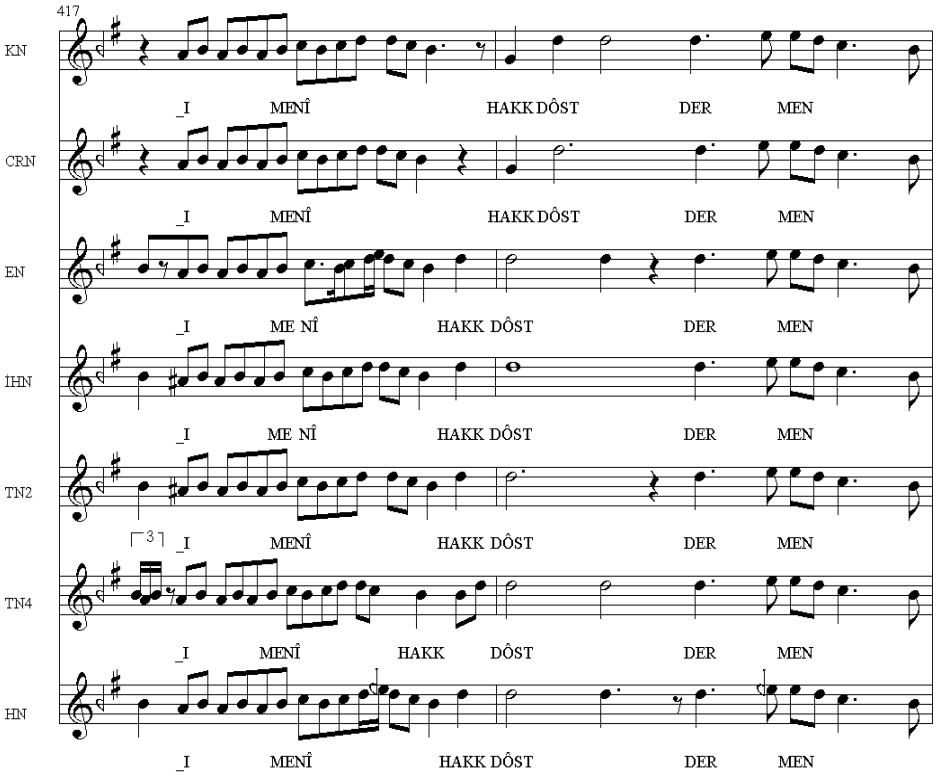
Tablo 19 Şablon 11 Üzerindeki Hece ve Hece Dağılım Farklılığı Analiz Verileri (Devamı)
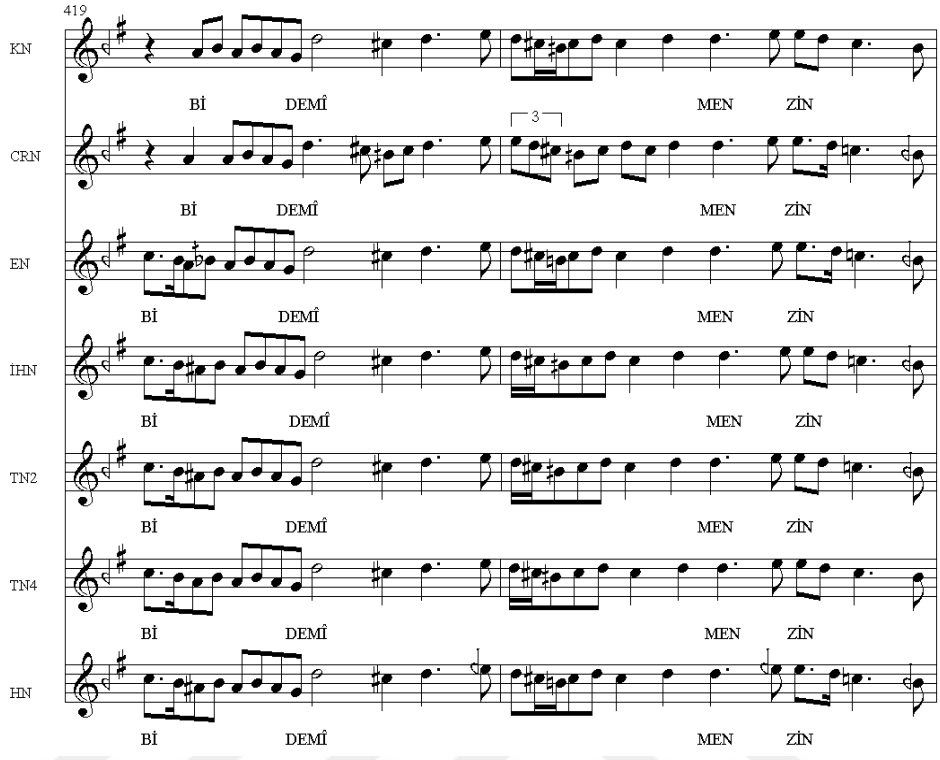
Kaynak Şablondaki Güftenin Hece Sayısı: 83		Ölçü Numarası			Toplam	Fark %	Mak. Hata	Mak. Fark %	Ort.	Std. Sapma
	Nüsha	405	406	408						
Farklı Dağılımda Yer Alan Aynı Hece Sayısı	KN				0	0%	0%	13,92%	6,47%	4,04%
	CRN				5	6,33%	0,31%			
	EN				5	6,17%	0,15%			
	İHN				5	6,17%	0,15%			
	TN2				5	6,17%	0,15%			
	TN4				5	6,49%	0,47%			
	HN	1	1		11	13,92%	0,67%			
Farklı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece Sayısı	KN				0	0%	0%	0%	0%	0%
	CRN				0	0%	0%			
	EN				0	0%	0%			
	İHN				0	0%	0%			
	TN2				0	0%	0%			
	TN4				0	0%	0%			
	HN				0	0%	0%			
Aynı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece Sayısı	KN				0	0%	0%	1,30%	0,72%	0,67%
	CRN	1			1	1,27%	0,06%			
	EN				0	0%	0%			
	İHN	1			1	1,23%	0,03%			
	TN2	1			1	1,23%	0,03%			
	TN4			1	1	1,30%	0,09%			
	HN				0	0%	0%			
Kaynak Şablonda Yer Alıp, Düzenek Üzerinde Parantez ( ) İçinde Gösterilen Hece Sayısı	KN				6					
	CRN				4					
	EN				2					
	İHN				2					
	TN2				2					
	TN4				6					
	HN				3					
Usûle Göre Nota Eksiği Tespit Edilen Ölçülerdeki Hece Sayısı	KN				0					
	CRN				0					
	EN				0					
	İHN				0					
	TN2				0					
	TN4				0					
	HN				1					
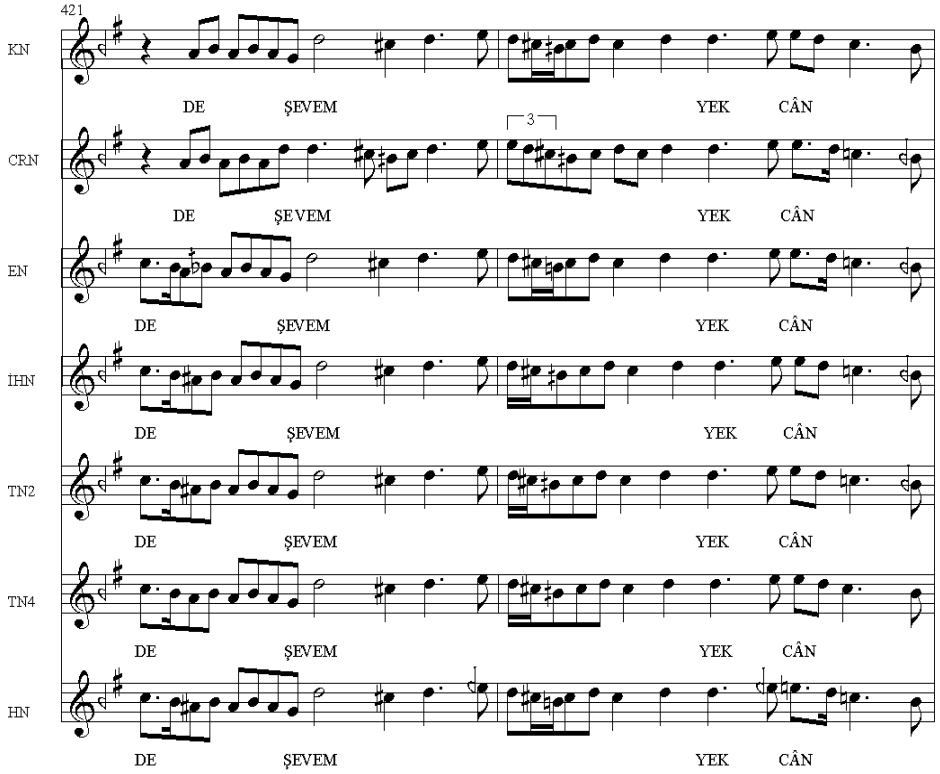
3.1.4 Dördüncü Selâm
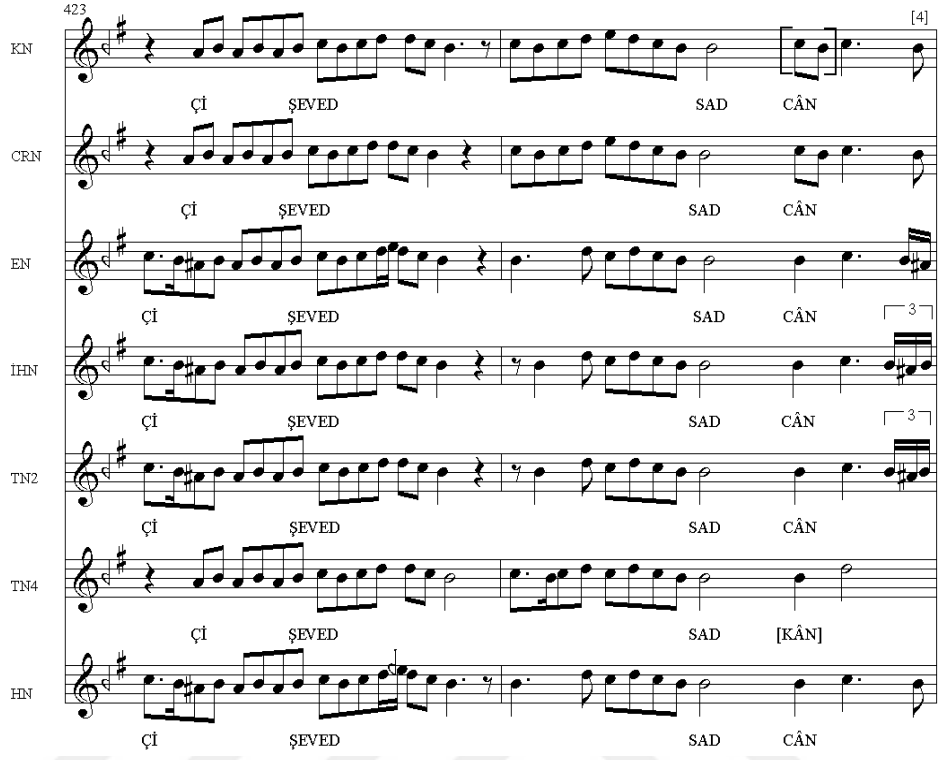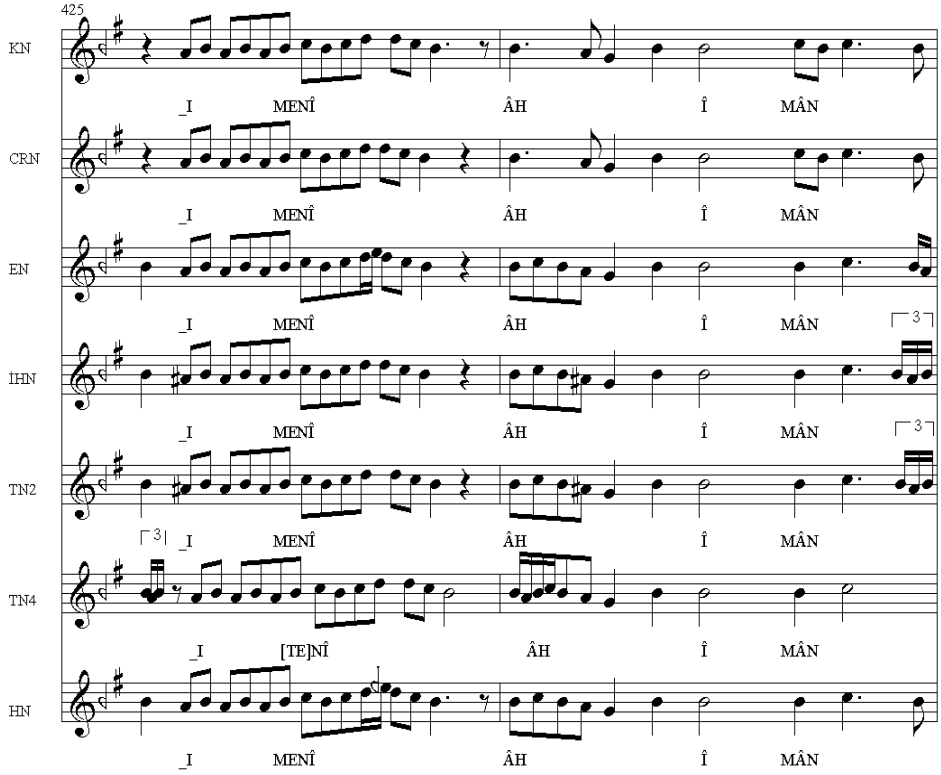

415
KN
DİL _ÜCÂN _Î MÂN
CRN
DİL _(Ü)CÂN _Î MÂN
EN
DİL _ÜCÂN _Î MÂN
İHN
DİL _ÜCÂN _Î MÂN
TN2
DİL _ÜCÂN _Î MÂN
TN4
DİL _ÜCÂN _Î MÂN
HN
DİL _ÜCÂN _Î MÂN
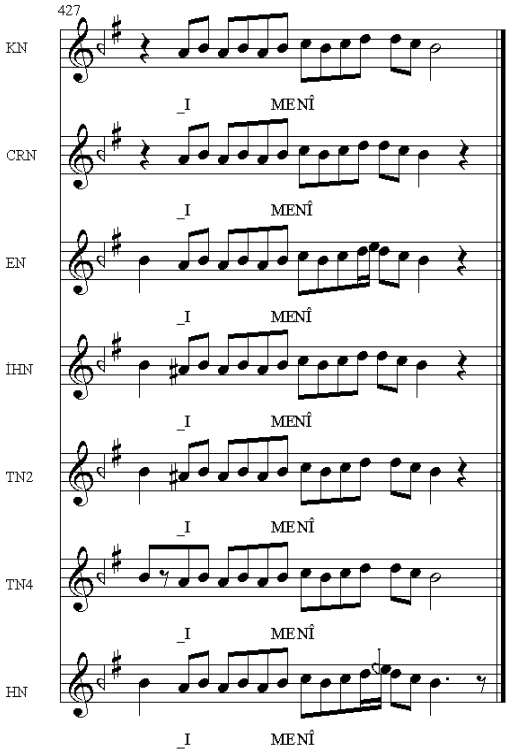

417
KN
_I MENÎ HAKK DÔST DER MEN
CRN
_I MENÎ HAKK DÔST DER MEN
EN
_I ME NÎ HAKK DÔST DER MEN
İHN
_I ME NÎ HAKK DÔST DER MEN
TN2
_I MENÎ HAKK DÔST DER MEN
TN4
_I MENÎ HAKK DÔST DER MEN
HN
_I MENÎ HAKK DÔST DER MEN

419
KN
Bİ DEMÎ MEN ZİN
CRN
3
Bİ DEMÎ MEN ZİN
EN
Bİ DEMÎ MEN ZİN
İHN
Bİ DEMÎ MEN ZİN
TN2
Bİ DEMÎ MEN ZİN
TN4
Bİ DEMÎ MEN ZİN
HN
Bİ DEMÎ MEN ZİN

421
KN
DE ŞEVEM YEK CÂN
CRN
3
DE ŞEVEM YEK CÂN
EN
DE ŞEVEM YEK CÂN
İHN
DE ŞEVEM YEK CÂN
TN2
DE ŞEVEM YEK CÂN
TN4
DE ŞEVEM YEK CÂN
HN
DE ŞEVEM YEK CÂN

423
[4]
KN
Çİ ŞEVED SAD CÂN
CRN
Çİ ŞEVED SAD CÂN
EN
Çİ ŞEVED SAD CÂN
3
İHN
Çİ ŞEVED SAD CÂN
3
TN2
Çİ ŞEVED SAD CÂN
TN4
Çİ ŞEVED SAD [KÂN]
HN
Çİ ŞEVED SAD CÂN

425
KN
_I MENÎ ÂH Î MÂN
CRN
_I MENÎ ÂH Î MÂN
EN
_I MENÎ ÂH Î MÂN
3
İHN
_I MENÎ ÂH Î MÂN
3
TN2
3
_I MENÎ ÂH Î MÂN
TN4
_I [TE]NÎ ÂH Î MÂN
HN
_I MENÎ ÂH Î MÂN

427
KN
_I MENÎ
CRN
_I MENÎ
EN
_I MENÎ
İHN
_I MENÎ
TN2
_I MENÎ
TN4
_I MENÎ
HN
_I MENÎ

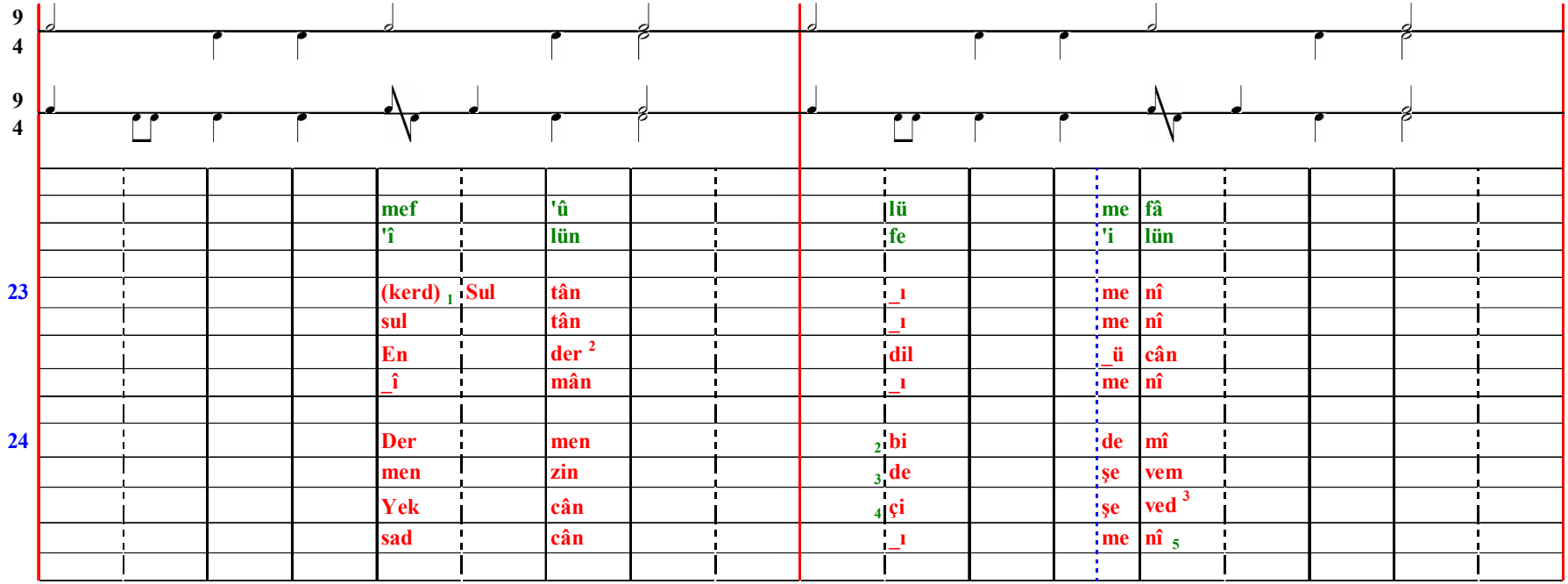
Tablo 20 Pencgâh Mevlevî Âyini, IV. Selâm ile İlgili Tespit ve Açıklamalar

Tespit No.	Nüsha	Ölçü No.	Tespit ve Açıklamalar
1	TN4	411	Ölçü başındaki segâh perdesinden önce, nüshada yer alan ve segâh, dügâh, segâh perdelerinden oluşan 8'lik üçleme ve 8'lik esin, bir önceki ölçünün sonunda yapılan bir süsleme olduğu düşünüldüğünden düzeneğe alınmamışlardır.
2	TN4	413	Ölçü eksiktir.
3	TN4	414	Ölçü eksiktir.
4	KN	424	7. zamana gelen 8'lik çargâh ve segâh perdeleri, nüshada sehven 4'lük olarak yazılmıştır.

Şablon 12 Pencgâh Mevlevî Âyini, IV. Selâm

23 Sultân-ı menî sultân-ı menî
Ender dil_ü cân_îmân-ı menî
24 Der men bi-demî men zinde şevem
Yek cân çi şeved sad cân-ı menî

Ağır Evfer - Görülmemiş vezin[1] (mef'ûlü mefâ'îlün fe'ilün)

1 Kaynak şablonda (Çevikoğlu, 2010, s. 99), Ağır Evfer'in ilk dört zamanına yerleşmesi daha uygun görünen "kerd" hecesinin, KN'de beşinci zamanda olduğu ve bu nedenle "Sul" hecesinin de, bulunması gerektiği düşünülen beşinci zamandan altıncı zamana kaydığı belirtilmiştir. "kerd" hecesi, İHN ve TN2'de usûlün ilk dört zamanına yerleşmiş olup, hecenin CRN, EN, TN4 ve HN'deki konumu ise "Şablon 11"de dipnot ile belirtilmiştir. KN dışındaki tüm nüshalarda, "Sul" hecesi beşinci zamanda yer almıştır.

Şablon 12 Pencgâh Mevlevî Âyini, IV. Selâm (Devamı)

[2] EN, İHN, TN2, TN4 ve HN'de "bi" hecesi bu zamanda yer almaktadır.
[3] EN, İHN, TN2, TN4 ve HN'de "de" hecesi bu zamanda yer almaktadır.
[4] EN, İHN, TN2 ve HN'de "çi" hecesi bu zamanda yer almaktadır.
[5] TN4' te "kân-ı tenî".
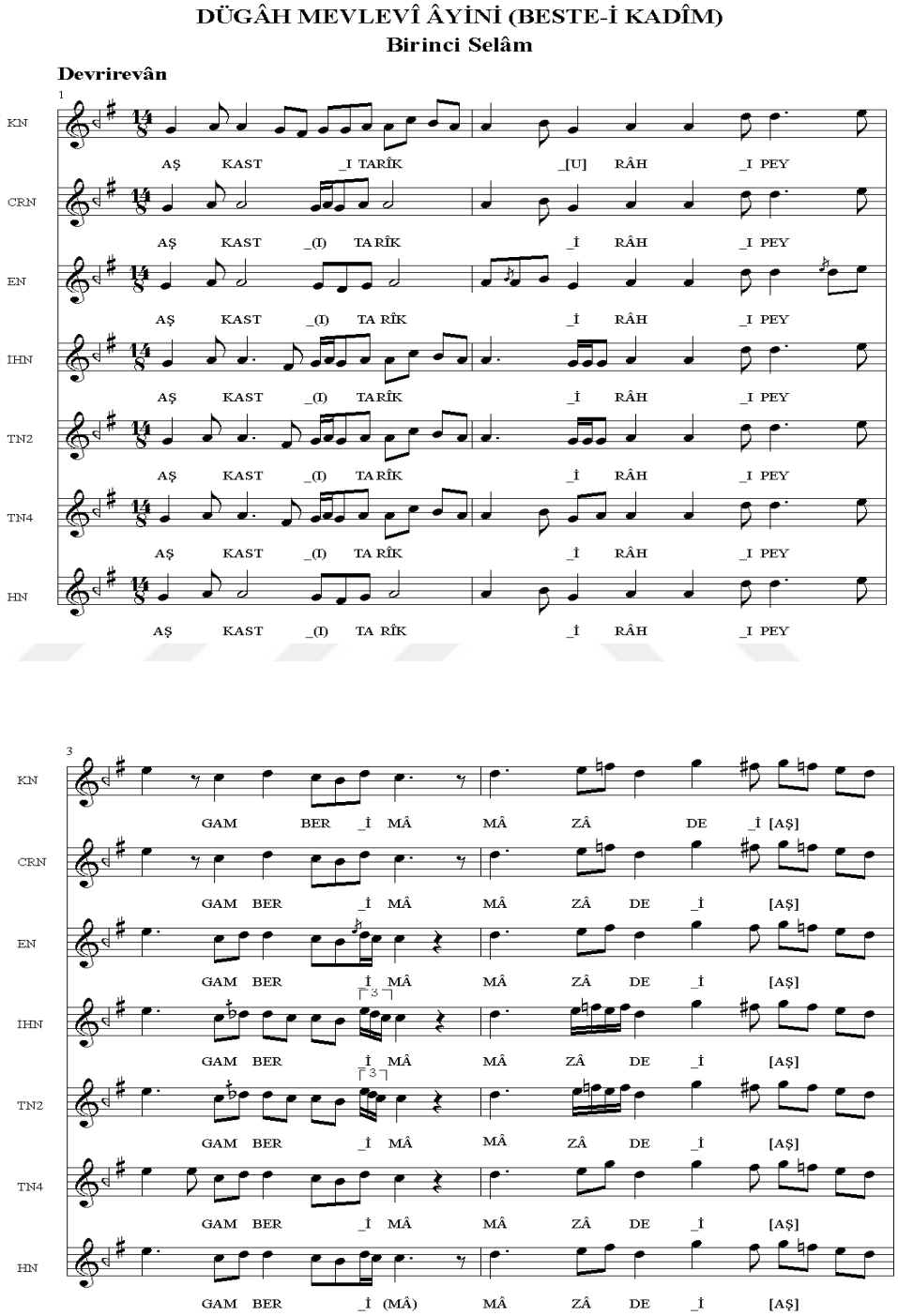
[1] "*Gölpınarlı, "Görülmemiş vezin" olarak tanımlamaktadır*" (Aktaran: Çevikoğlu, 2010, s. 99).
[2] "*Kaynakta* [Dîvân-ı Kebîr, Gazel No. 3137, 1. beyit] *"Vender"*" (Çevikoğlu, 2010, s. 99).
[3] "*Kaynakta* [Dîvân-ı Kebîr, Gazel No. 3137, 2. beyit] *"buved"*" (Çevikoğlu, 2010, s. 99).

Tablo 21 Şablon 12 Üzerindeki Hece ve Hece Dağılım Farklılığı Analiz Verileri
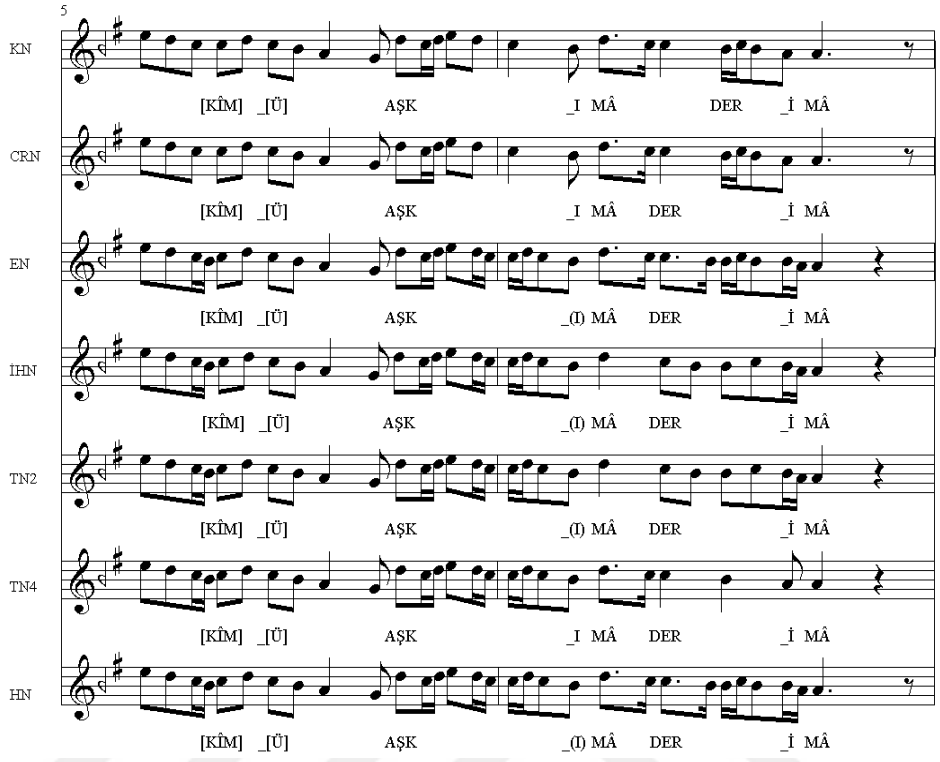
Kaynak Şablondaki Güftenin Hece Sayısı: 41		Ölçü Numarası										Toplam	Fark %	Mak. Hata	Mak. Fark %	Ort.	Std. Sapma
	Nüsha	409	410	413	414	415	419	421	423	424	425						
Farklı Dağılımda Yer Alan Aynı Hece Sayısı	KN											0	0%	0%	12,20%	9,27%	4,86%
	CRN	1	1									2	5,00%	0,12%			
	EN	1	1				1	1	1			5	12,20%	0%			
	İHN		2				1	1	1			5	12,20%	0%			
	TN2		2				1	1	1			5	12,20%	0%			
	TN4	1	1				1	1				4	11,11%	1,36%			
	HN	1	1				1	1	1			5	12,20%	0%			
Farklı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece Sayısı	KN											0	0%	0%	0%	0%	0%
	CRN											0	0%	0%			
	EN											0	0%	0%			
	İHN											0	0%	0%			
	TN2											0	0%	0%			
	TN4											0	0%	0%			
	HN											0	0%	0%			
Aynı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece Sayısı	KN											0	0%	0%	5,56%	0,79%	2,10%
	CRN											0	0%	0%			
	EN											0	0%	0%			
	İHN											0	0%	0%			
	TN2											0	0%	0%			
	TN4									1	1	2	5,56%	0,68%			
	HN											0	0%	0%			
Kaynak Şablonda Yer Alıp, Düzenek Üzerinde Parantez ( ) İçinde Gösterilen Hece Sayısı	KN											0					
	CRN					1						1					
	EN											0					
	İHN											0					
	TN2											0					
	TN4											0					
	HN											0					
Usûle Göre Nota Eksiği Tespit Edilen Ölçülerdeki Hece Sayısı	KN											0					
	CRN											0					
	EN											0					
	İHN											0					
	TN2											0					
	TN4			3	2							5					
	HN											0					
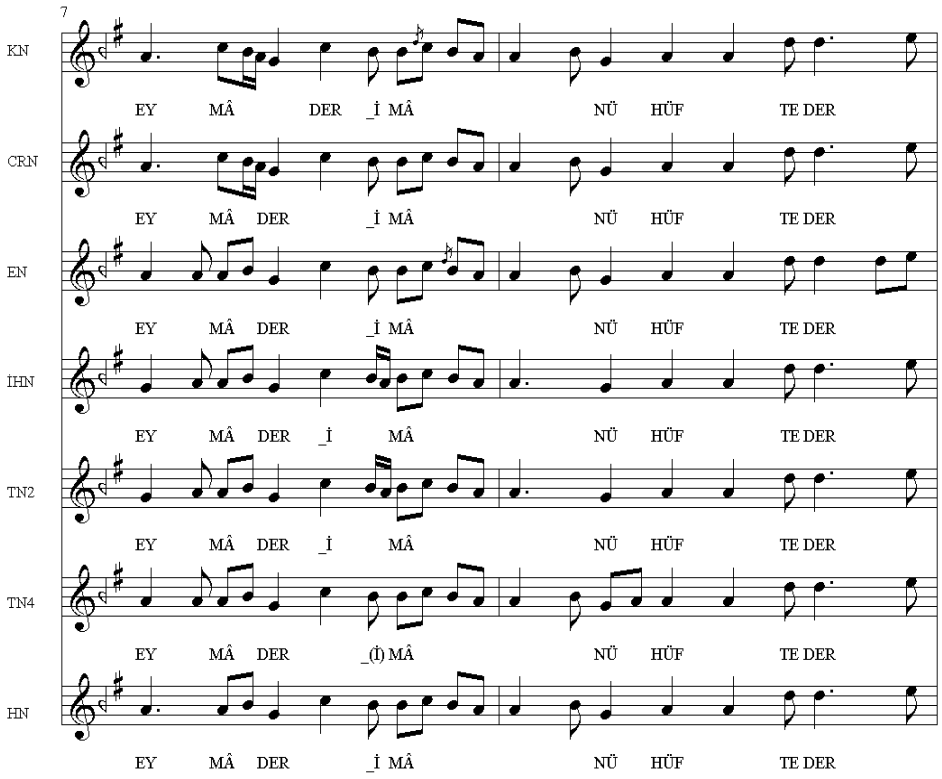
3.2 Dügâh Mevlevî Âyini (Beste-i Kadîm)
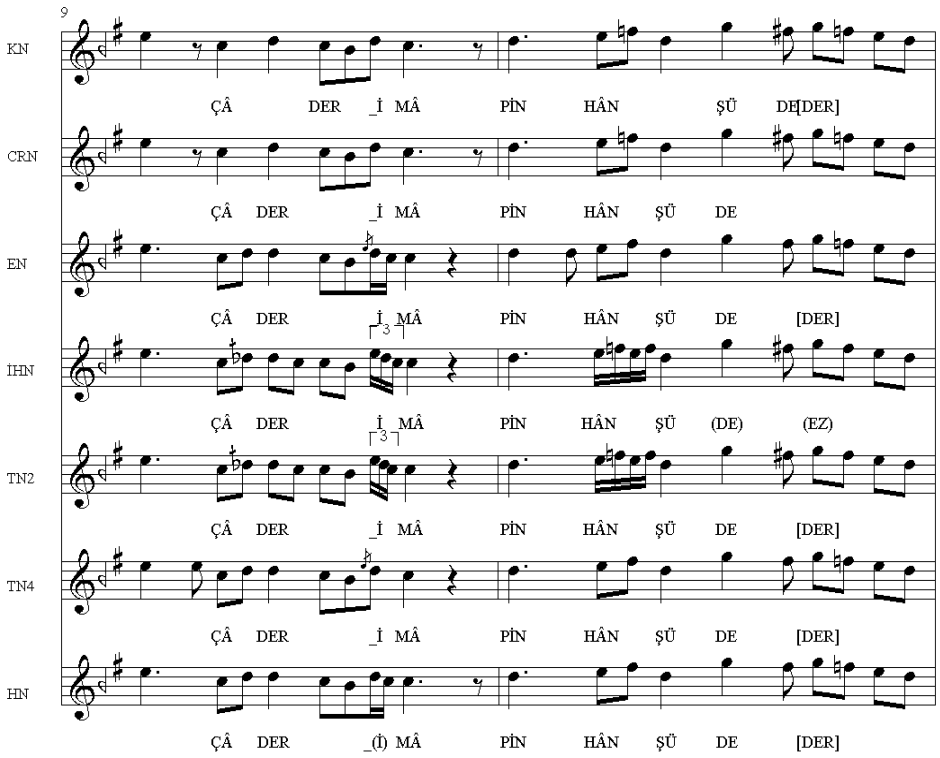
3.2.1 Birinci Selâm[37]
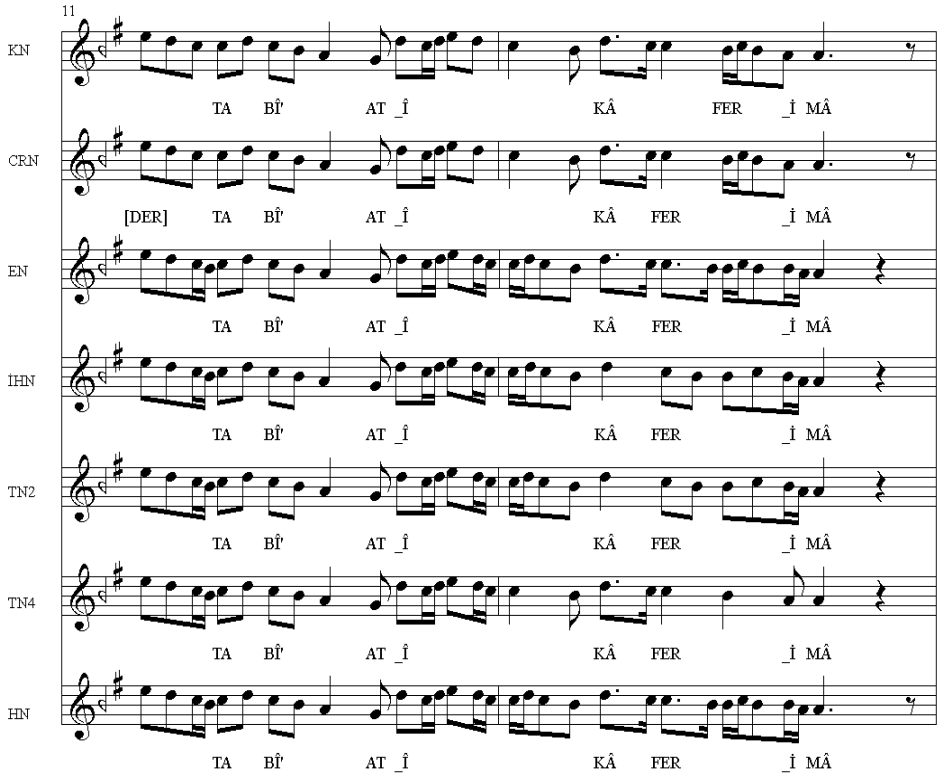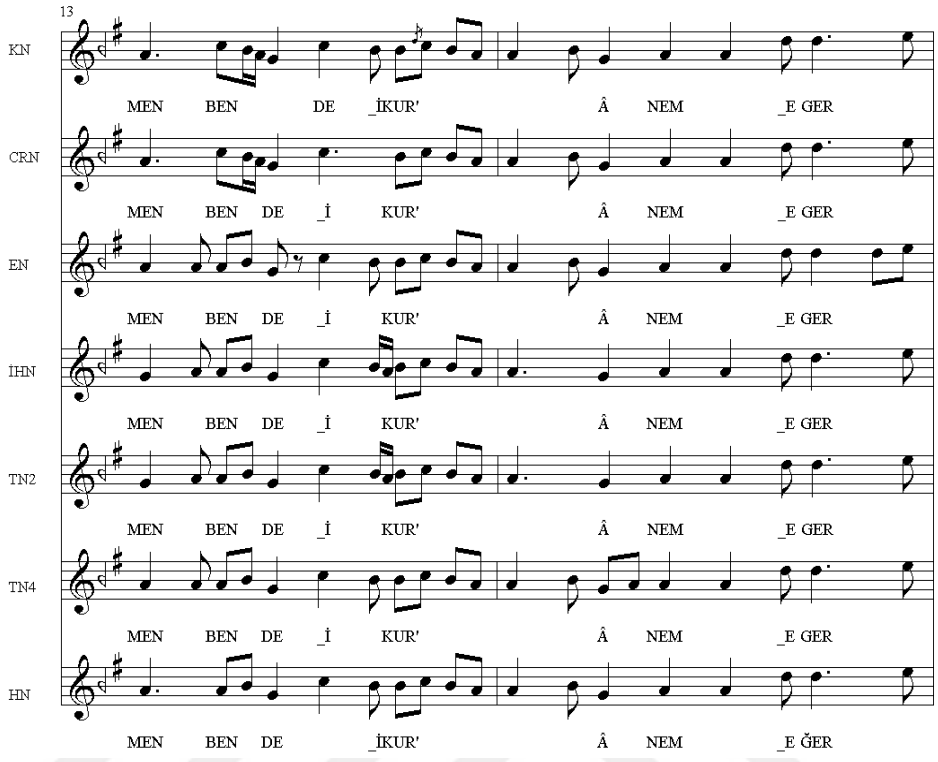

[37] 1 ve 12. ölçüler arasındaki hece ve hece dağılımlarının farklılık gösterimlerinde Şablon 14; 51 ve 66. ölçüler arası ile 55 ve 62. ölçüler arasındaki hece ve hece dağılımlarının farklılık gösterimlerinde Şablon 20 göz önüne alınmıştır. Ayrıca, 53 ve 57. ölçülerde geçen "nâlei" kelimesinin, "nâley" şeklinde okunabileceği kaynakta belirtilmektedir (bk. Çevikoğlu, 2010, s. 110). Bu doğrultuda, Tablo 30'da, "le" ve "i" heceleri, "ley" olarak alınmış ve "Aynı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece" olarak değerlendirilmiştir.
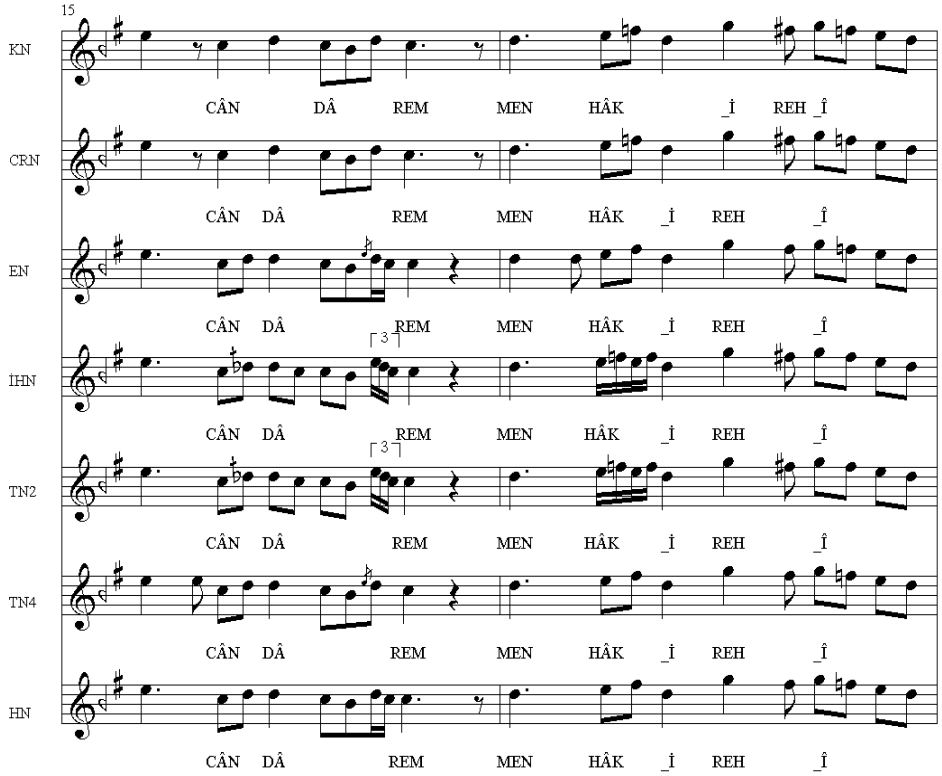

5
KN
[KÎM] _[Ü] AŞK _I MÂ DER _İ MÂ
CRN
[KÎM] _[Ü] AŞK _I MÂ DER _İ MÂ
EN
[KÎM] _[Ü] AŞK _(I) MÂ DER _İ MÂ
İHN
[KÎM] _[Ü] AŞK _(I) MÂ DER _İ MÂ
TN2
[KÎM] _[Ü] AŞK _(I) MÂ DER _İ MÂ
TN4
[KÎM] _[Ü] AŞK _I MÂ DER _İ MÂ
HN
[KÎM] _[Ü] AŞK _(I) MÂ DER _İ MÂ
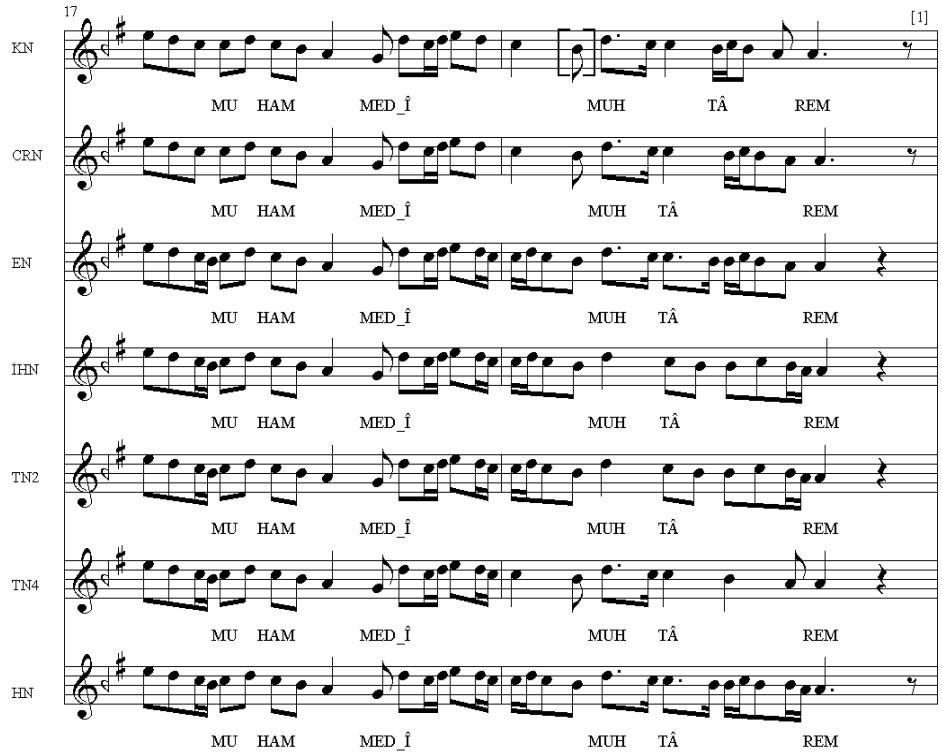

7
KN
EY MÂ DER _İ MÂ NÜ HÜF TE DER
CRN
EY MÂ DER _İ MÂ NÜ HÜF TE DER
EN
EY MÂ DER _İ MÂ NÜ HÜF TE DER
İHN
EY MÂ DER _İ MÂ NÜ HÜF TE DER
TN2
EY MÂ DER _İ MÂ NÜ HÜF TE DER
TN4
EY MÂ DER _(İ) MÂ NÜ HÜF TE DER
HN
EY MÂ DER _İ MÂ NÜ HÜF TE DER
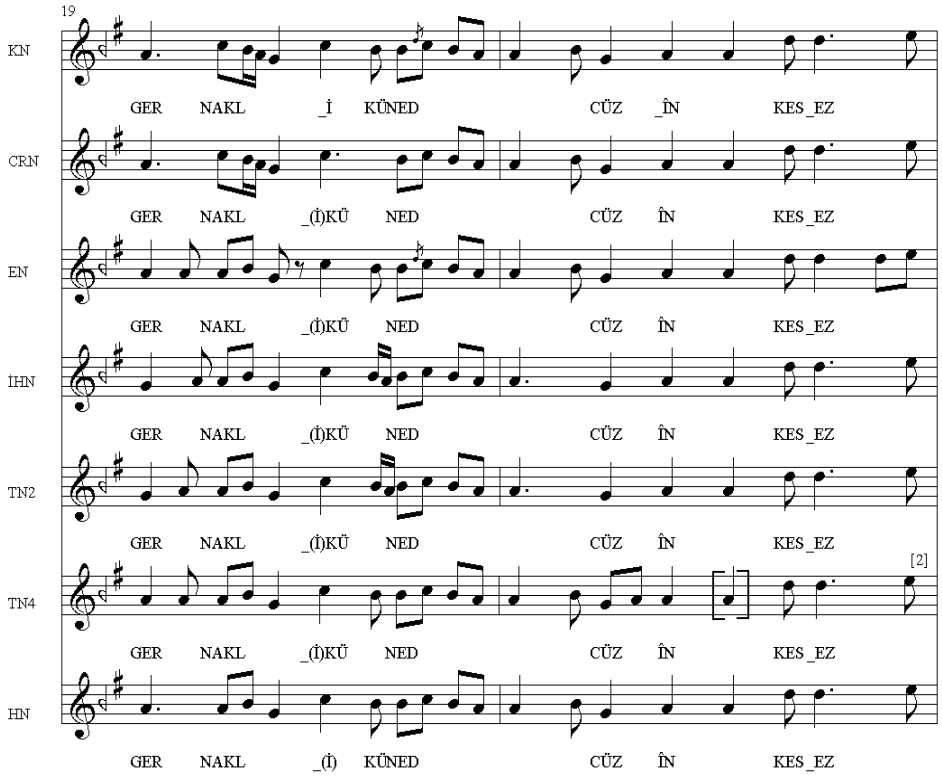

9
KN
ÇÂ DER _İ MÂ PİN HÂN ŞÜ DE[DER]
CRN
ÇÂ DER _İ MÂ PİN HÂN ŞÜ DE
EN
ÇÂ DER _İ MÂ PİN HÂN ŞÜ DE [DER]
İHN
ÇÂ DER İ MÂ PİN HÂN ŞÜ (DE) (EZ)
TN2
ÇÂ DER _İ MÂ PİN HÂN ŞÜ DE [DER]
TN4
ÇÂ DER _İ MÂ PİN HÂN ŞÜ DE [DER]
HN
ÇÂ DER _(İ) MÂ PİN HÂN ŞÜ DE [DER]
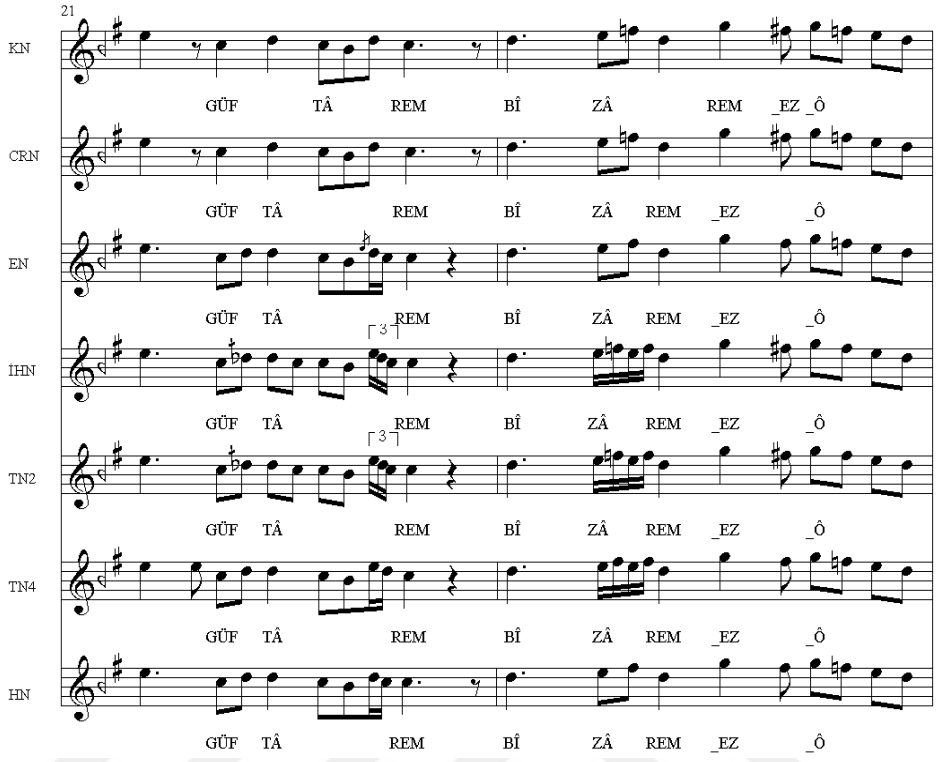

11
KN
TA BÎ' AT _Î KÂ FER _İ MÂ
CRN
[DER] TA BÎ' AT _Î KÂ FER _İ MÂ
EN
TA BÎ' AT _Î KÂ FER _İ MÂ
İHN
TA BÎ' AT _Î KÂ FER _İ MÂ
TN2
TA BÎ' AT _Î KÂ FER _İ MÂ
TN4
TA BÎ' AT _Î KÂ FER _İ MÂ
HN
TA BÎ' AT _Î KÂ FER _İ MÂ
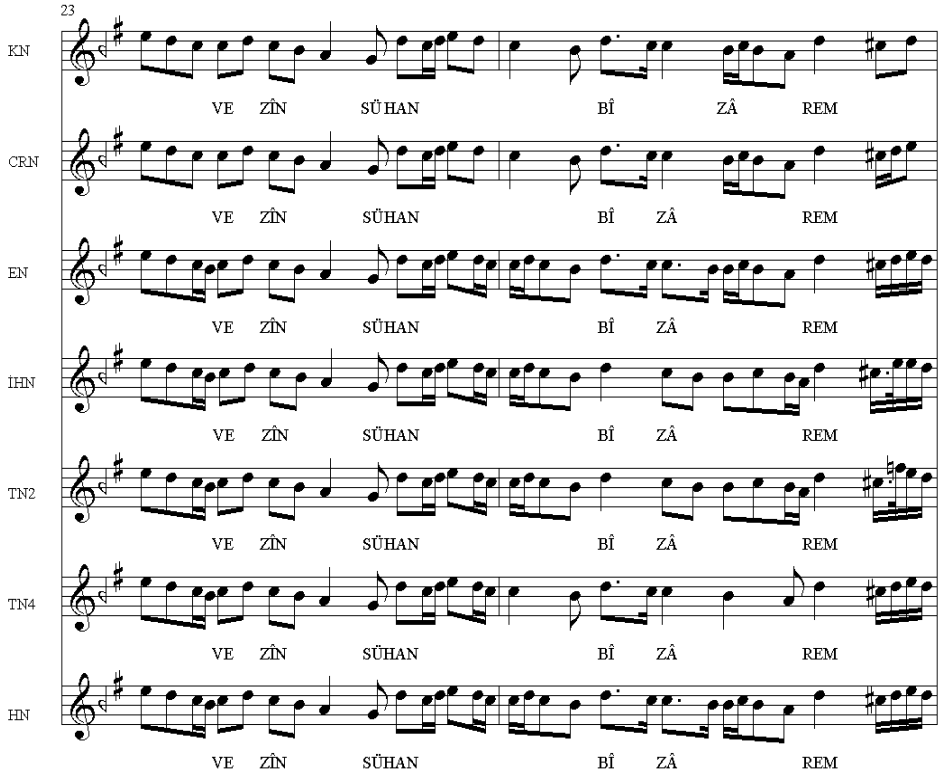

13
KN
MEN BEN DE _İKUR' Â NEM _E GER
CRN
MEN BEN DE _İ KUR' Â NEM _E GER
EN
MEN BEN DE _İ KUR' Â NEM _E GER
İHN
MEN BEN DE _İ KUR' Â NEM _E GER
TN2
MEN BEN DE _İ KUR' Â NEM _E GER
TN4
MEN BEN DE _İ KUR' Â NEM _E GER
HN
MEN BEN DE _İKUR' Â NEM _E ĞER
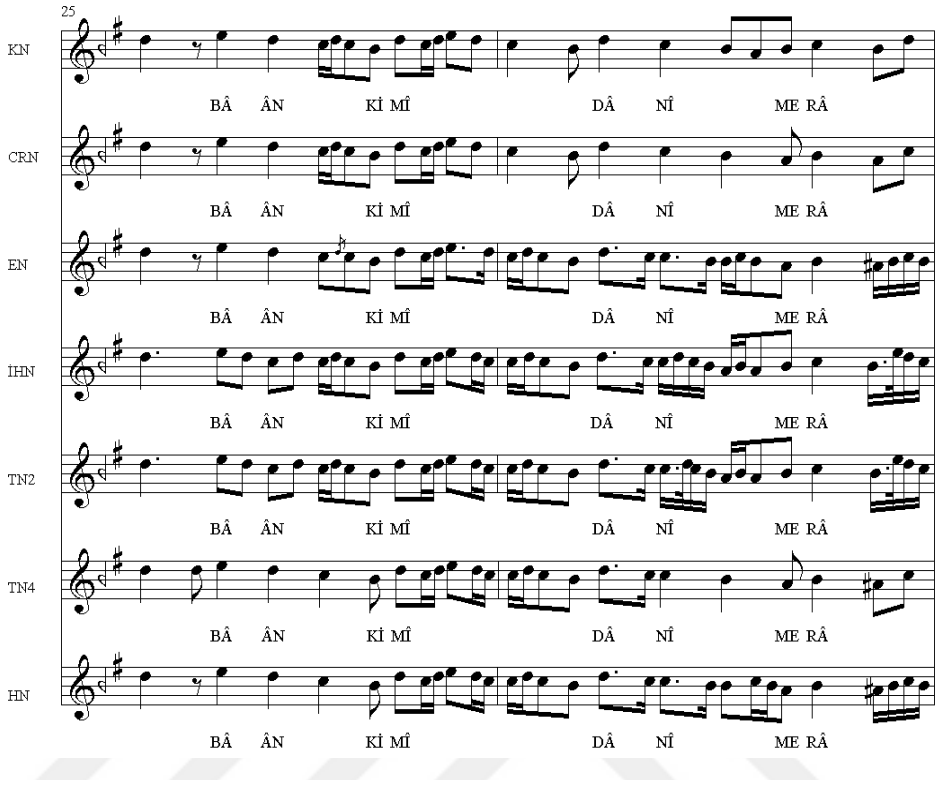

15
KN
CÂN DÂ REM MEN HÂK _İ REH _Î
CRN
CÂN DÂ REM MEN HÂK _İ REH _Î
EN
CÂN DÂ REM MEN HÂK _İ REH _Î
İHN
3
CÂN DÂ REM MEN HÂK _İ REH _Î
TN2
3
CÂN DÂ REM MEN HÂK _İ REH _Î
TN4
CÂN DÂ REM MEN HÂK _İ REH _Î
HN
CÂN DÂ REM MEN HÂK _İ REH _Î
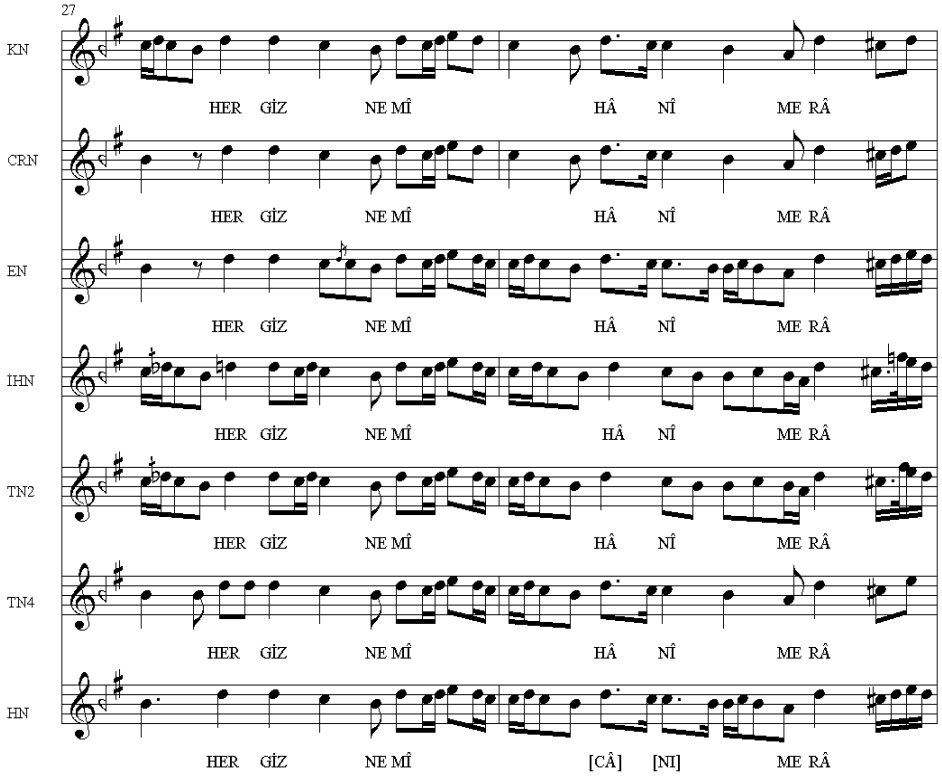

17
[1]
KN
MU HAM MED_Î MUH TÂ REM
CRN
MU HAM MED_Î MUH TÂ REM
EN
MU HAM MED_Î MUH TÂ REM
İHN
MU HAM MED_Î MUH TÂ REM
TN2
MU HAM MED_Î MUH TÂ REM
TN4
MU HAM MED_Î MUH TÂ REM
HN
MU HAM MED_Î MUH TÂ REM
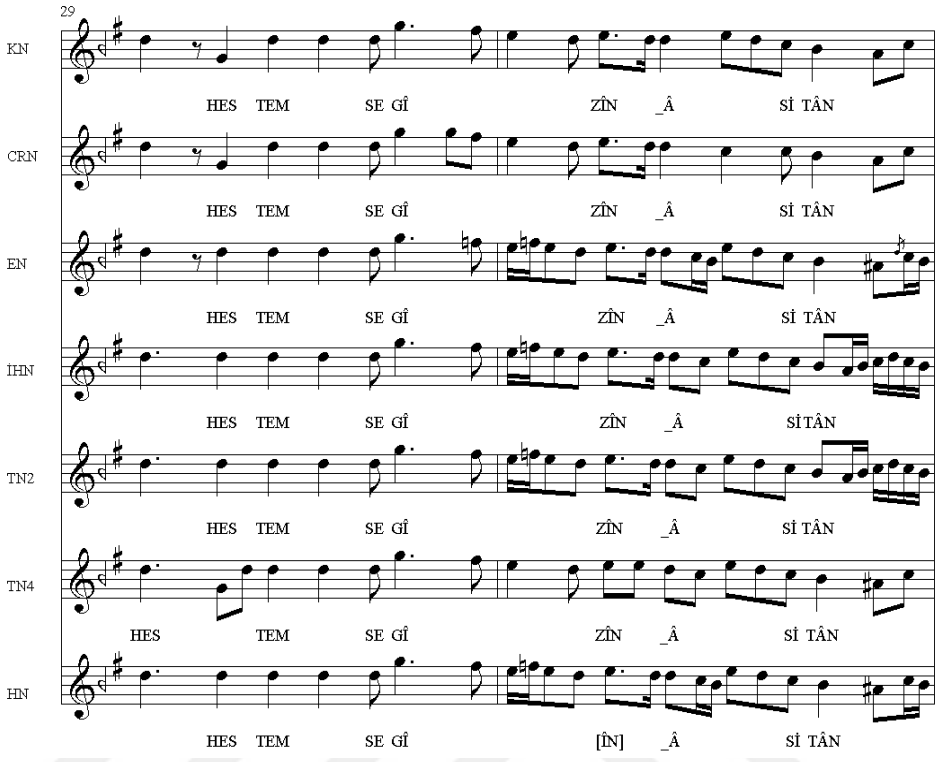

19
KN
GER NAKL _İ KÜNED CÜZ _ÎN KES_EZ
CRN
GER NAKL _(İ)KÜ NED CÜZ ÎN KES_EZ
EN
GER NAKL _(İ)KÜ NED CÜZ ÎN KES_EZ
İHN
GER NAKL _(İ)KÜ NED CÜZ ÎN KES_EZ
TN2
GER NAKL _(İ)KÜ NED CÜZ ÎN KES_EZ
TN4
[2]
GER NAKL _(İ)KÜ NED CÜZ ÎN KES_EZ
HN
GER NAKL _(İ) KÜNED CÜZ ÎN KES_EZ
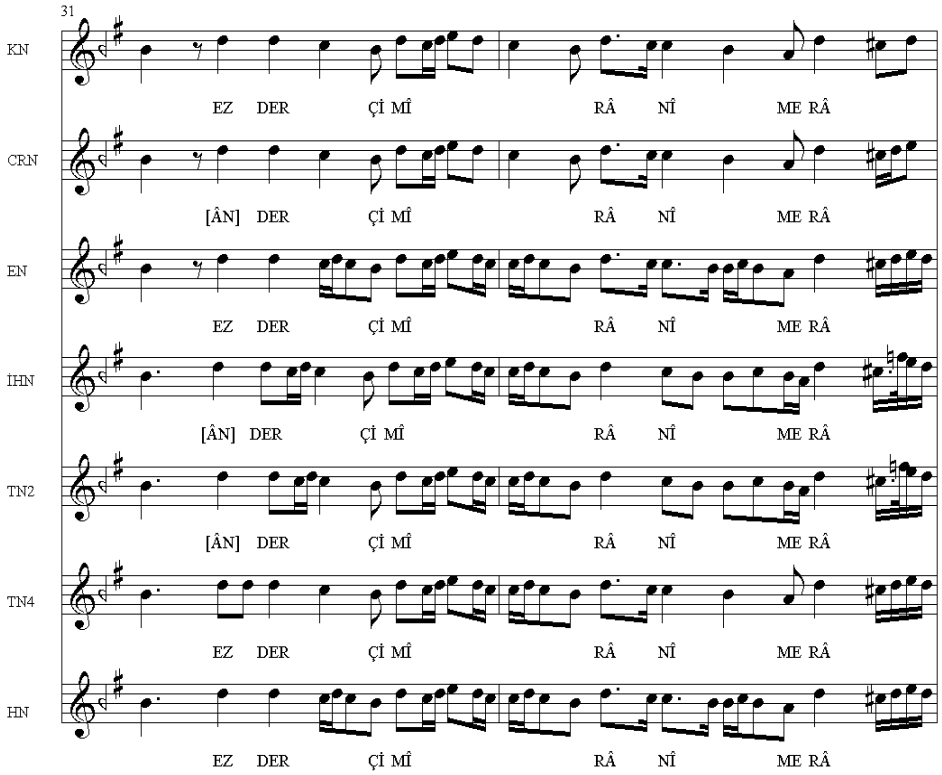

21
KN
GÜF TÂ REM BÎ ZÂ REM _EZ _Ô
CRN
GÜF TÂ REM BÎ ZÂ REM _EZ _Ô
EN
GÜF TÂ REM BÎ ZÂ REM _EZ _Ô
İHN
GÜF TÂ REM BÎ ZÂ REM _EZ _Ô
TN2
GÜF TÂ REM BÎ ZÂ REM _EZ _Ô
TN4
GÜF TÂ REM BÎ ZÂ REM _EZ _Ô
HN
GÜF TÂ REM BÎ ZÂ REM _EZ _Ô
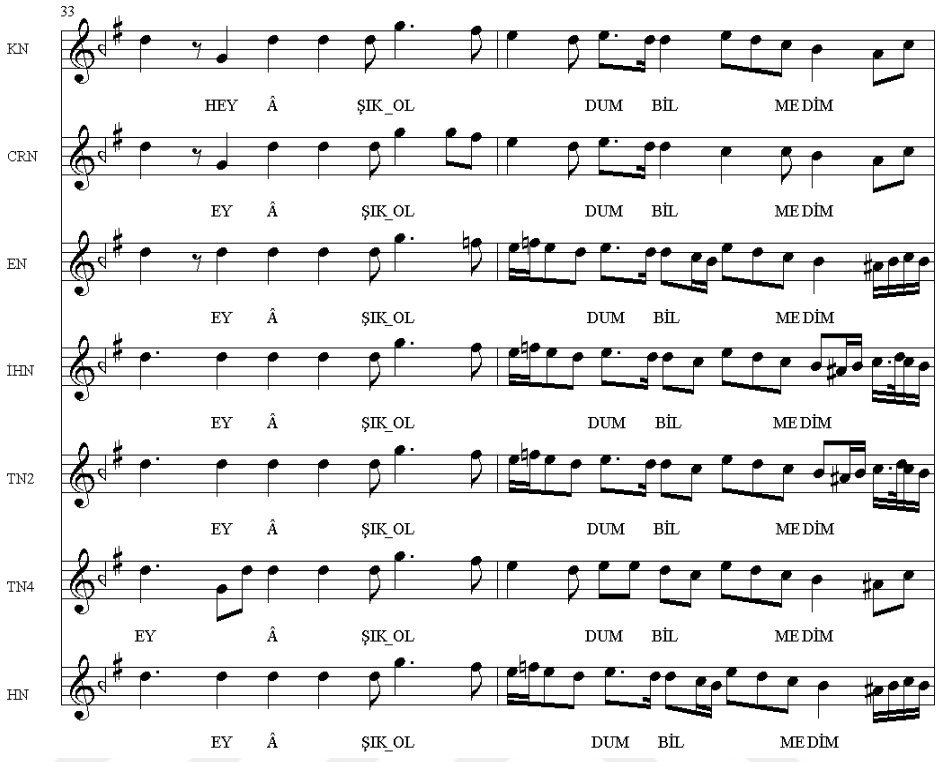

23
KN
VE ZÎN SÜHAN BÎ ZÂ REM
CRN
VE ZÎN SÜHAN BÎ ZÂ REM
EN
VE ZÎN SÜHAN BÎ ZÂ REM
İHN
VE ZÎN SÜHAN BÎ ZÂ REM
TN2
VE ZÎN SÜHAN BÎ ZÂ REM
TN4
VE ZÎN SÜHAN BÎ ZÂ REM
HN
VE ZÎN SÜHAN BÎ ZÂ REM
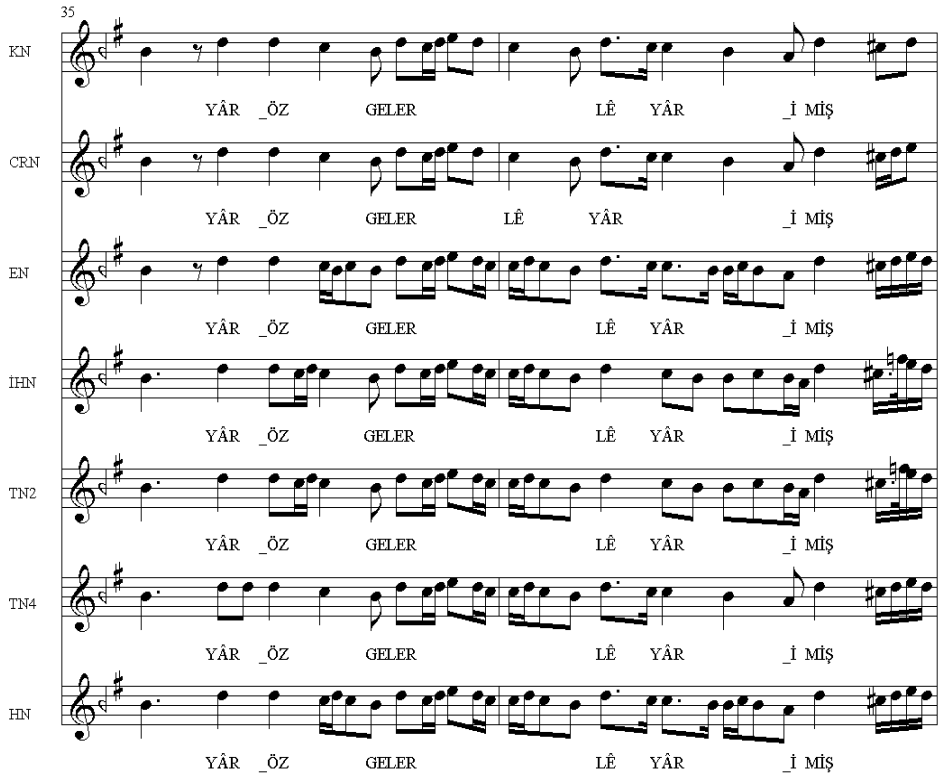

25
KN
BÂ ÂN Kİ MÎ DÂ NÎ ME RÂ
CRN
BÂ ÂN Kİ MÎ DÂ NÎ ME RÂ
EN
BÂ ÂN Kİ MÎ DÂ NÎ ME RÂ
İHN
BÂ ÂN Kİ MÎ DÂ NÎ ME RÂ
TN2
BÂ ÂN Kİ MÎ DÂ NÎ ME RÂ
TN4
BÂ ÂN Kİ MÎ DÂ NÎ ME RÂ
HN
BÂ ÂN Kİ MÎ DÂ NÎ ME RÂ
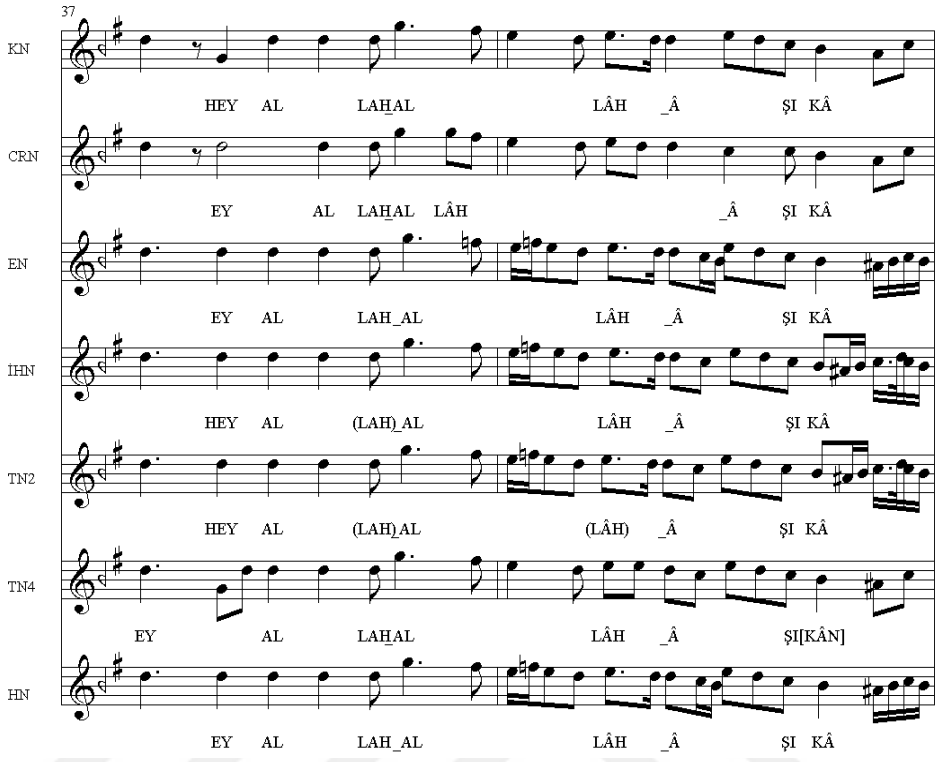

27
KN
HER GİZ NE MÎ HÂ NÎ ME RÂ
CRN
HER GİZ NE MÎ HÂ NÎ ME RÂ
EN
HER GİZ NE MÎ HÂ NÎ ME RÂ
İHN
HER GİZ NE MÎ HÂ NÎ ME RÂ
TN2
HER GİZ NE MÎ HÂ NÎ ME RÂ
TN4
HER GİZ NE MÎ HÂ NÎ ME RÂ
HN
HER GİZ NE MÎ [CÂ] [NI] ME RÂ
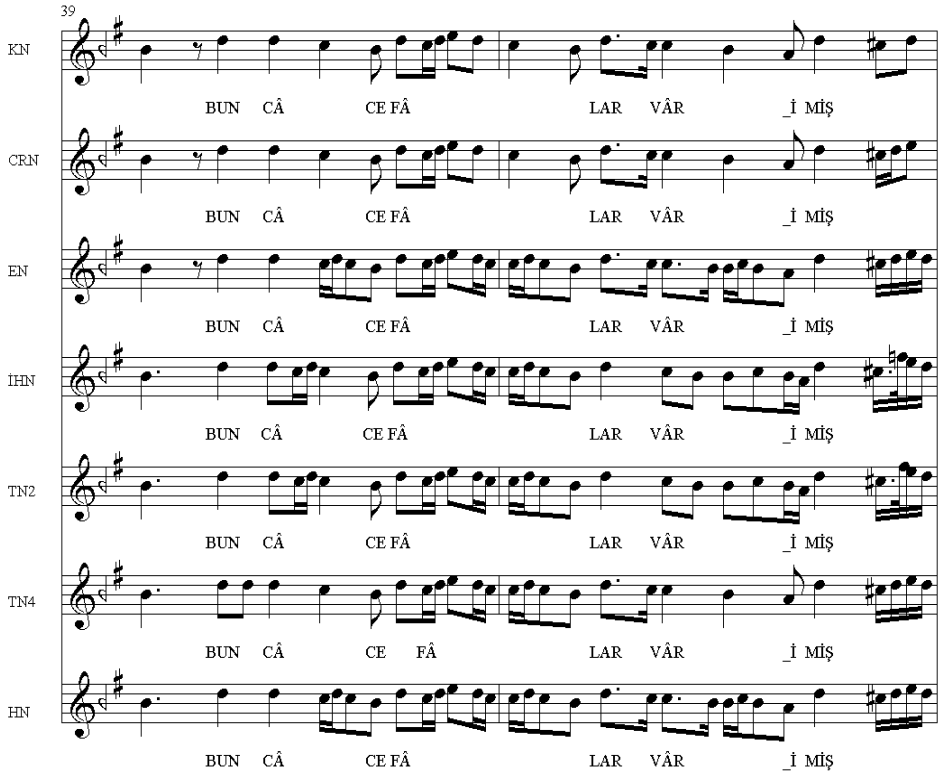

29
KN
HES TEM SE GÎ ZÎN _Â Sİ TÂN
CRN
HES TEM SE GÎ ZÎN _Â Sİ TÂN
EN
HES TEM SE GÎ ZÎN _Â Sİ TÂN
İHN
HES TEM SE GÎ ZÎN _Â SİTÂN
TN2
HES TEM SE GÎ ZÎN _Â Sİ TÂN
TN4
HES TEM SE GÎ ZÎN _Â Sİ TÂN
HN
HES TEM SE GÎ [ÎN] _Â Sİ TÂN
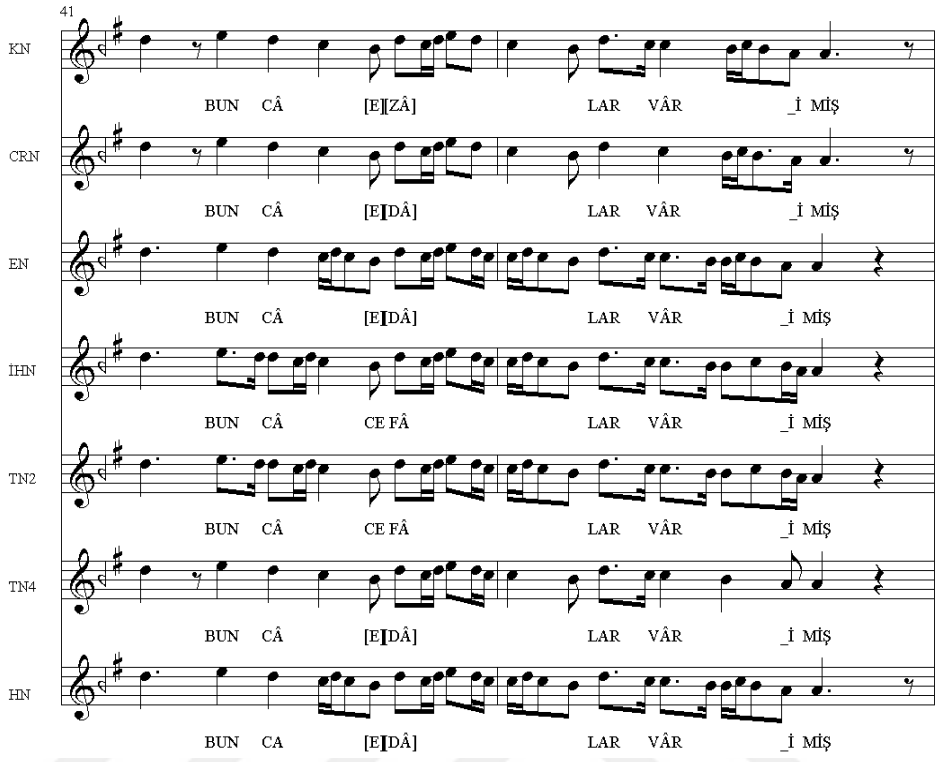

31
KN
EZ DER ÇÎ MÎ RÂ NÎ ME RÂ
CRN
[ÂN] DER ÇÎ MÎ RÂ NÎ ME RÂ
EN
EZ DER ÇÎ MÎ RÂ NÎ ME RÂ
İHN
[ÂN] DER ÇÎ MÎ RÂ NÎ ME RÂ
TN2
[ÂN] DER ÇÎ MÎ RÂ NÎ ME RÂ
TN4
EZ DER ÇÎ MÎ RÂ NÎ ME RÂ
HN
EZ DER ÇÎ MÎ RÂ NÎ ME RÂ
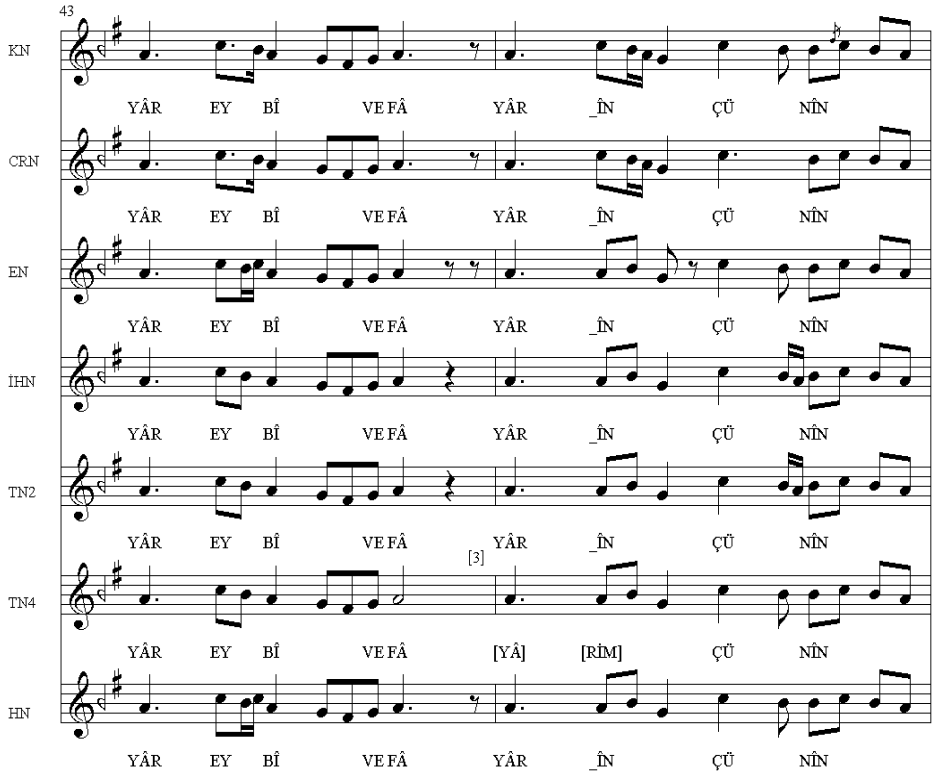

33
KN
HEY Â ŞIK_OL DUM BİL ME DİM
CRN
EY Â ŞIK_OL DUM BİL ME DİM
EN
EY Â ŞIK_OL DUM BİL ME DİM
İHN
EY Â ŞIK_OL DUM BİL ME DİM
TN2
EY Â ŞIK_OL DUM BİL ME DİM
TN4
EY Â ŞIK_OL DUM BİL ME DİM
HN
EY Â ŞIK_OL DUM BİL ME DİM
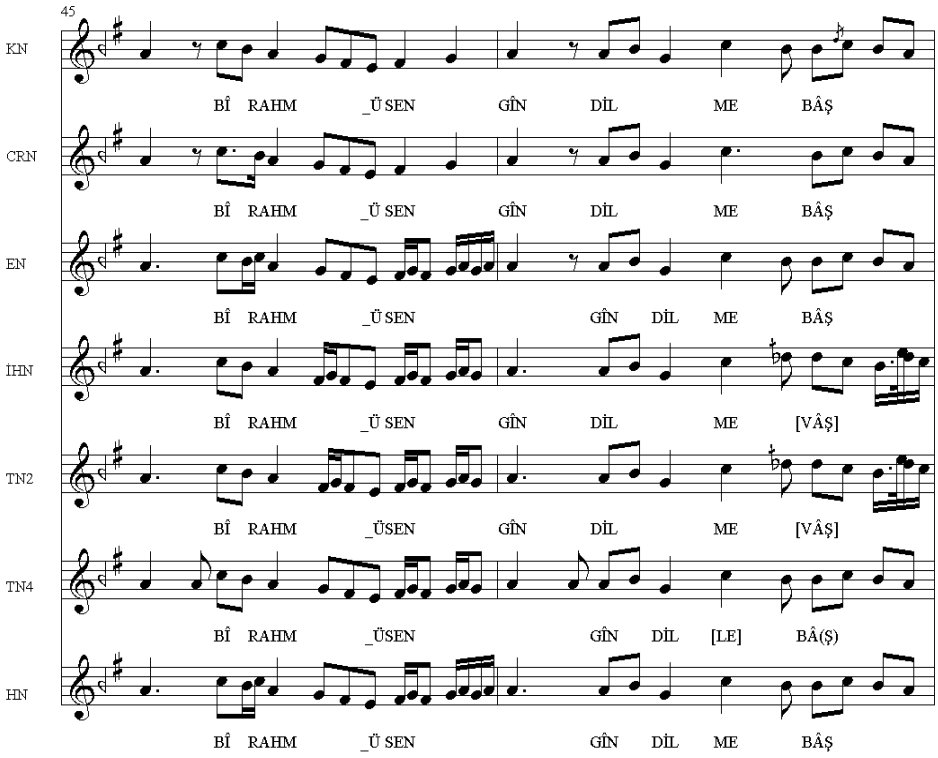

35
KN
YÂR _ÖZ GELER LÊ YÂR _İ MİŞ
CRN
YÂR _ÖZ GELER LÊ YÂR _İ MİŞ
EN
YÂR _ÖZ GELER LÊ YÂR _İ MİŞ
İHN
YÂR _ÖZ GELER LÊ YÂR _İ MİŞ
TN2
YÂR _ÖZ GELER LÊ YÂR _İ MİŞ
TN4
YÂR _ÖZ GELER LÊ YÂR _İ MİŞ
HN
YÂR _ÖZ GELER LÊ YÂR _İ MİŞ
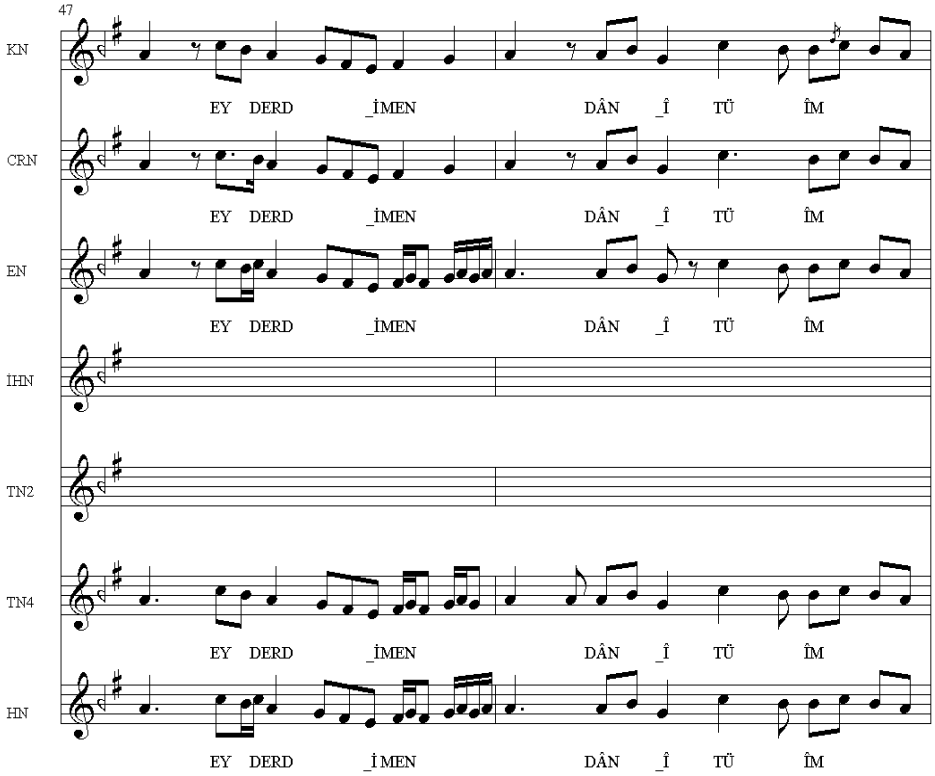

37
KN
HEY AL LAH_AL LÂH _Â ŞI KÂ
CRN
EY AL LAH_AL LÂH _Â ŞI KÂ
EN
EY AL LAH_AL LÂH _Â ŞI KÂ
İHN
HEY AL (LAH)_AL LÂH _Â ŞI KÂ
TN2
HEY AL (LAH)_AL (LÂH) _Â ŞI KÂ
TN4
EY AL LAH_AL LÂH _Â ŞI[KÂN]
HN
EY AL LAH_AL LÂH _Â ŞI KÂ
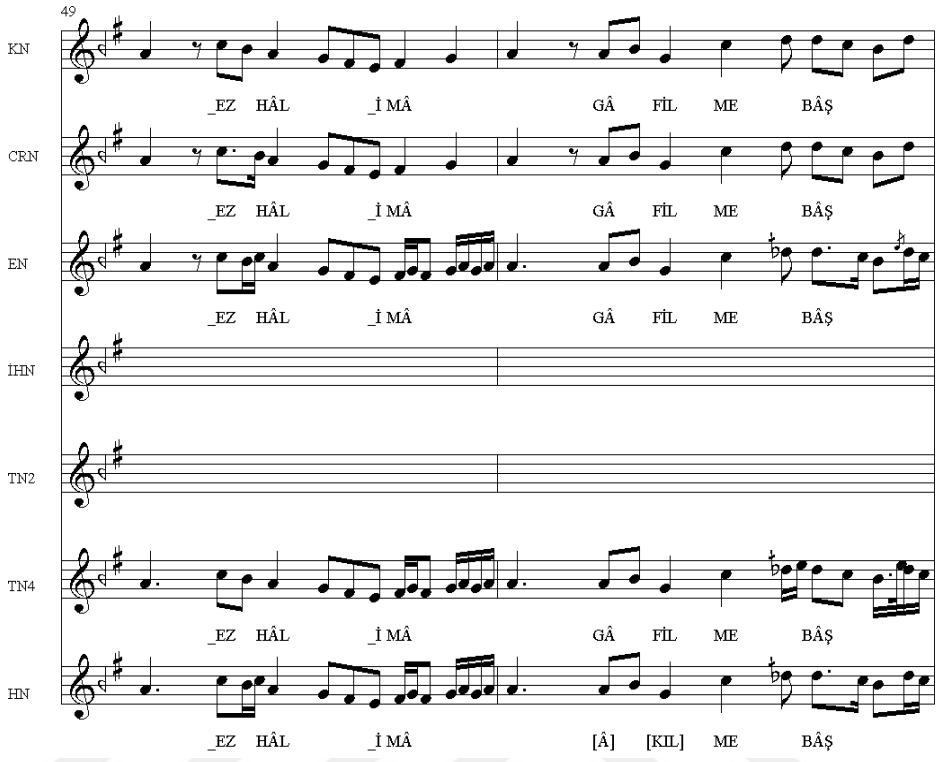

39
KN
BUN CÂ CE FÂ LAR VÂR _İ MİŞ
CRN
BUN CÂ CE FÂ LAR VÂR _İ MİŞ
EN
BUN CÂ CE FÂ LAR VÂR _İ MİŞ
İHN
BUN CÂ CE FÂ LAR VÂR _İ MİŞ
TN2
BUN CÂ CE FÂ LAR VÂR _İ MİŞ
TN4
BUN CÂ CE FÂ LAR VÂR _İ MİŞ
HN
BUN CÂ CE FÂ LAR VÂR _İ MİŞ
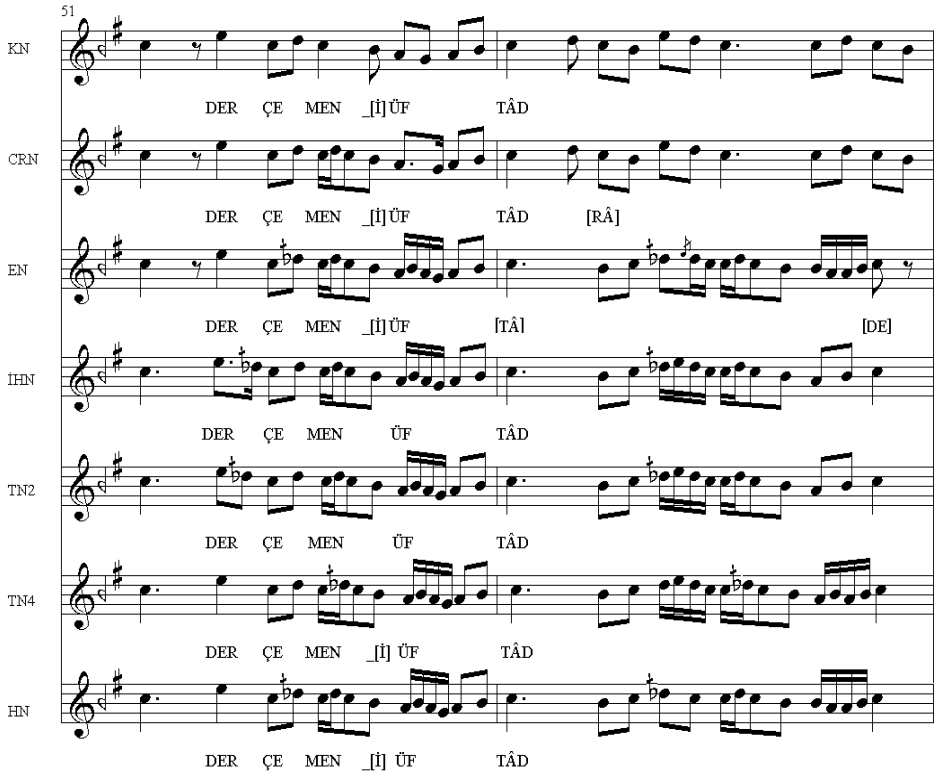

41
KN
BUN CÂ [E][ZÂ] LAR VÂR _İ MİŞ
CRN
BUN CÂ [E][DÂ] LAR VÂR _İ MİŞ
EN
BUN CÂ [E][DÂ] LAR VÂR _İ MİŞ
İHN
BUN CÂ CE FÂ LAR VÂR _İ MİŞ
TN2
BUN CÂ CE FÂ LAR VÂR _İ MİŞ
TN4
BUN CÂ [E][DÂ] LAR VÂR _İ MİŞ
HN
BUN CA [E][DÂ] LAR VÂR _İ MİŞ
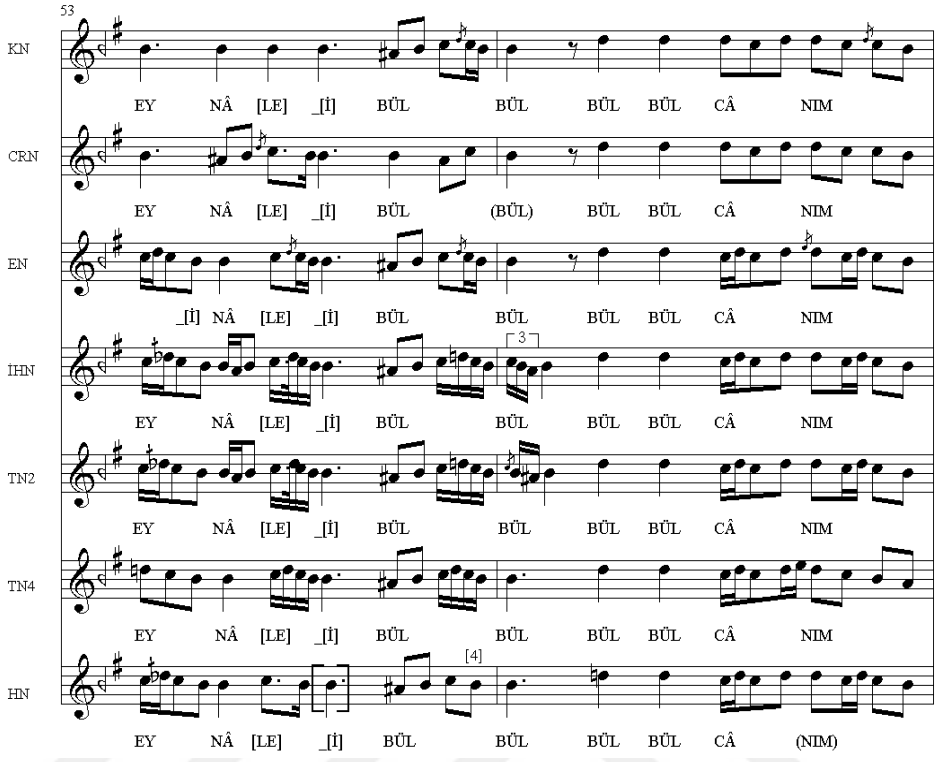

43
KN
YÂR EY BÎ VE FÂ YÂR _ÎN ÇÜ NÎN
CRN
YÂR EY BÎ VE FÂ YÂR _ÎN ÇÜ NÎN
EN
YÂR EY BÎ VE FÂ YÂR _ÎN ÇÜ NÎN
İHN
YÂR EY BÎ VE FÂ YÂR _ÎN ÇÜ NÎN
TN2
YÂR EY BÎ VE FÂ YÂR _ÎN ÇÜ NÎN
TN4
[3]
YÂR EY BÎ VE FÂ [YÂ] [RİM] ÇÜ NÎN
HN
YÂR EY BÎ VE FÂ YÂR _ÎN ÇÜ NÎN
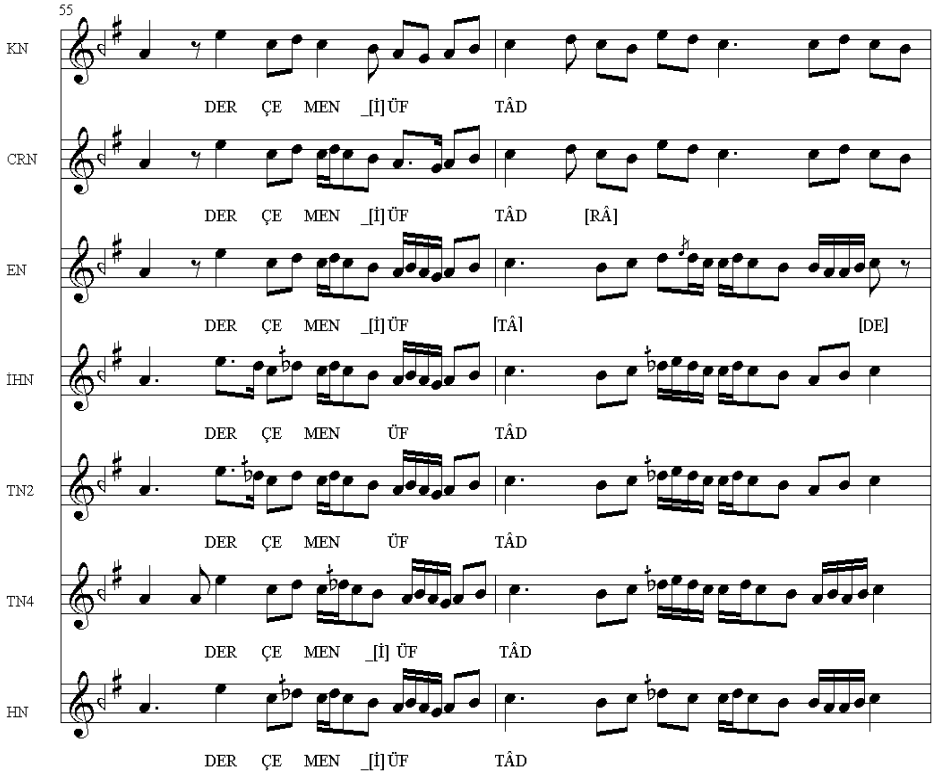

45
KN
BÎ RAHM _Ü SEN GÎN DİL ME BÂŞ
CRN
BÎ RAHM _Ü SEN GÎN DİL ME BÂŞ
EN
BÎ RAHM _Ü SEN GÎN DİL ME BÂŞ
İHN
BÎ RAHM _Ü SEN GÎN DİL ME [VÂŞ]
TN2
BÎ RAHM _ÜSEN GÎN DİL ME [VÂŞ]
TN4
BÎ RAHM _ÜSEN GÎN DİL [LE] BÂ(Ş)
HN
BÎ RAHM _Ü SEN GÎN DİL ME BÂŞ
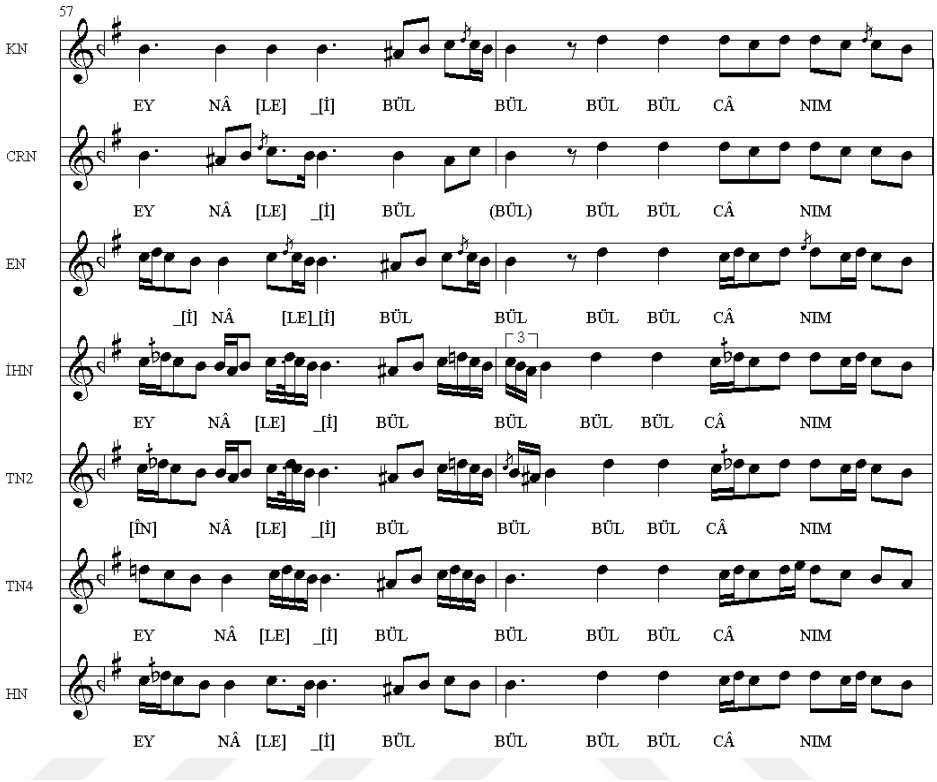

47
KN
EY DERD _İMEN DÂN _Î TÜ ÎM
CRN
EY DERD _İMEN DÂN _Î TÜ ÎM
EN
EY DERD _İMEN DÂN _Î TÜ ÎM
İHN
TN2
TN4
EY DERD _İMEN DÂN _Î TÜ ÎM
HN
EY DERD _İMEN DÂN _Î TÜ ÎM
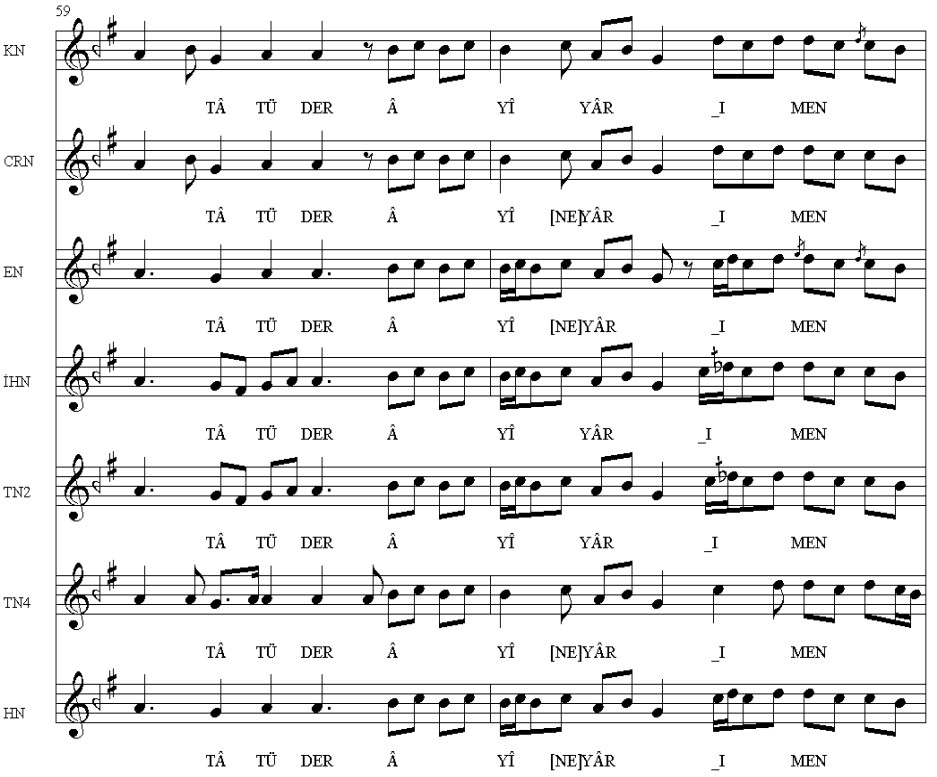

49
KN
_EZ HÂL _İ MÂ GÂ FİL ME BÂŞ
CRN
_EZ HÂL _İ MÂ GÂ FİL ME BÂŞ
EN
_EZ HÂL _İ MÂ GÂ FİL ME BÂŞ
İHN
TN2
TN4
_EZ HÂL _İ MÂ GÂ FİL ME BÂŞ
HN
_EZ HÂL _İ MÂ [Â] [KIL] ME BÂŞ
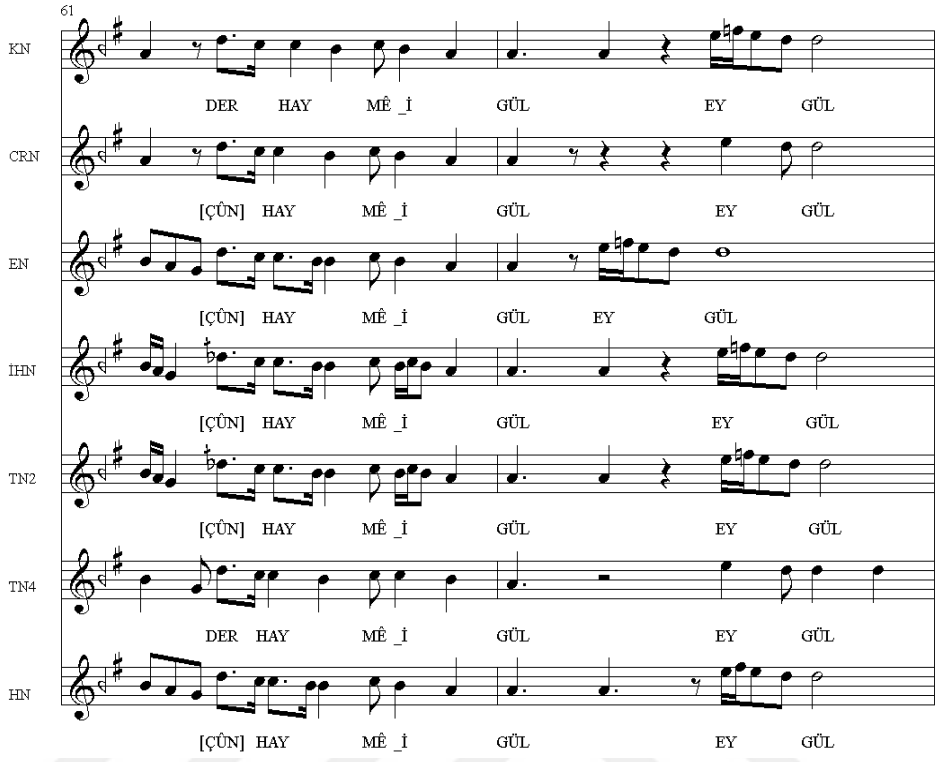

51
KN
DER ÇE MEN _[İ] ÜF TÂD
CRN
DER ÇE MEN _[İ] ÜF TÂD [RÂ]
EN
DER ÇE MEN _[İ] ÜF [TÂ] [DE]
İHN
DER ÇE MEN ÜF TÂD
TN2
DER ÇE MEN ÜF TÂD
TN4
DER ÇE MEN _[İ] ÜF TÂD
HN
DER ÇE MEN _[İ] ÜF TÂD
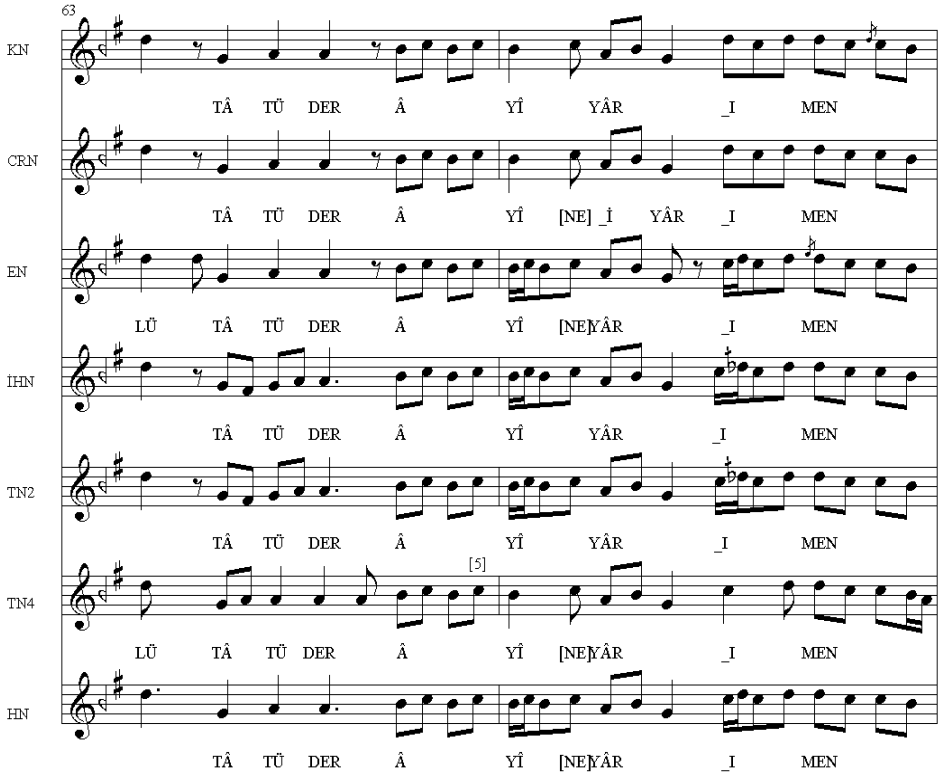

53
KN
EY NÂ [LE] _[İ] BÜL BÜL BÜL BÜL CÂ NIM
CRN
EY NÂ [LE] _[İ] BÜL (BÜL) BÜL BÜL CÂ NIM
EN
_[İ] NÂ [LE] _[İ] BÜL BÜL BÜL BÜL CÂ NIM
İHN
3
EY NÂ [LE] _[İ] BÜL BÜL BÜL BÜL CÂ NIM
TN2
EY NÂ [LE] _[İ] BÜL BÜL BÜL BÜL CÂ NIM
TN4
EY NÂ [LE] _[İ] BÜL BÜL BÜL BÜL CÂ NIM
HN
[4]
EY NÂ [LE] _[İ] BÜL BÜL BÜL BÜL CÂ (NIM)
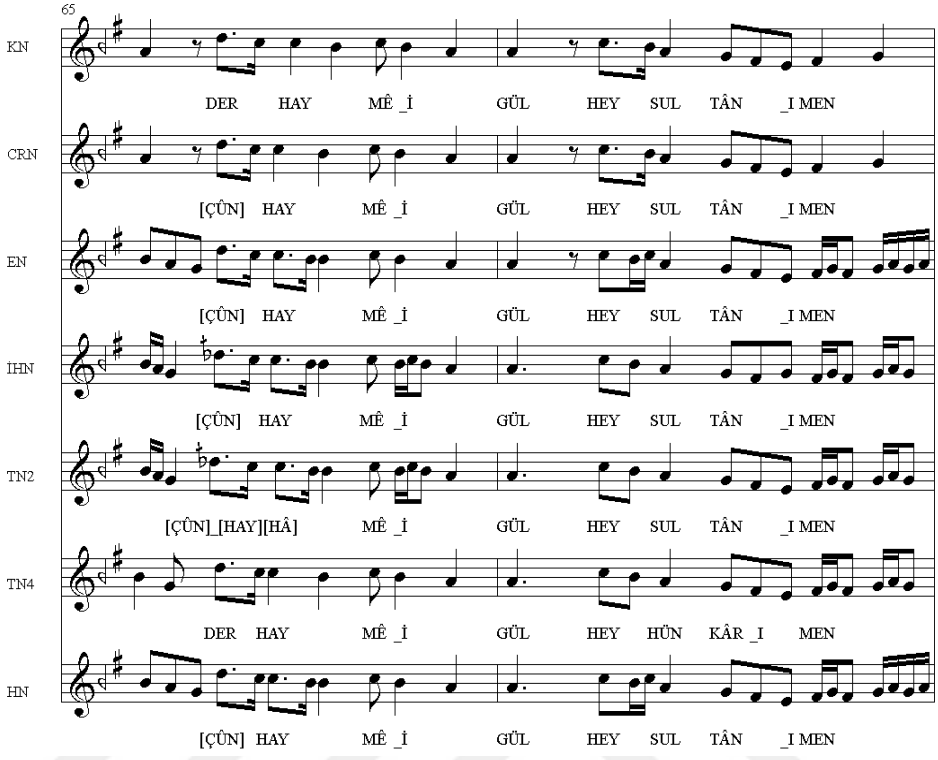

55
KN
DER ÇE MEN _[İ] ÜF TÂD
CRN
DER ÇE MEN _[İ] ÜF TÂD [RÂ]
EN
DER ÇE MEN _[İ] ÜF [TÂ] [DE]
İHN
DER ÇE MEN ÜF TÂD
TN2
DER ÇE MEN ÜF TÂD
TN4
DER ÇE MEN _[İ] ÜF TÂD
HN
DER ÇE MEN _[İ] ÜF TÂD
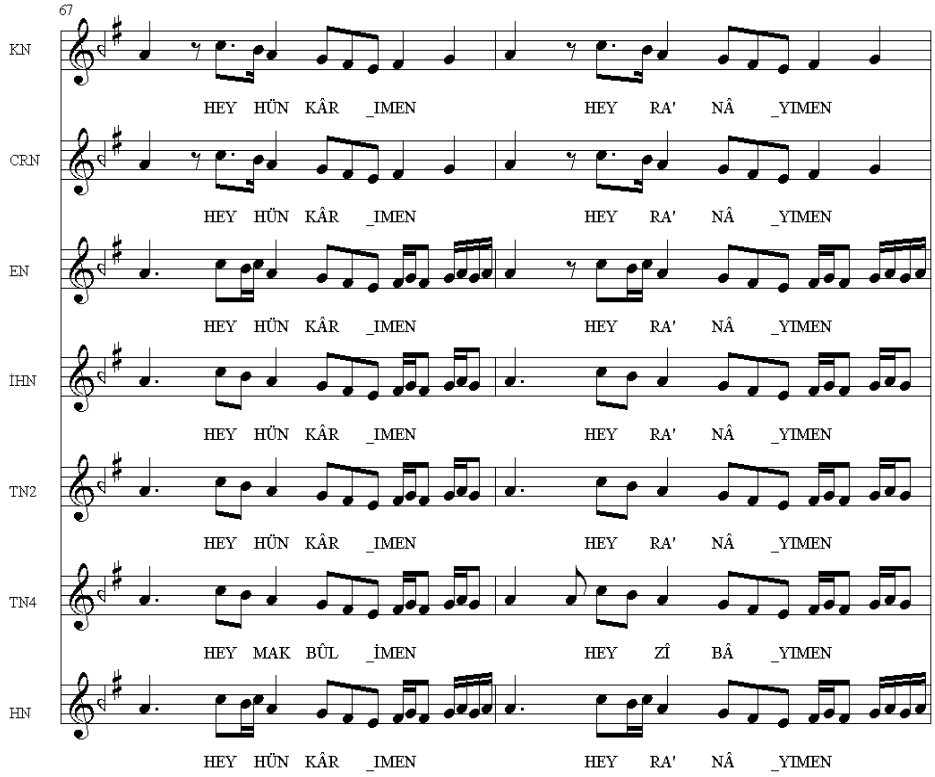

57
KN
EY NÂ [LE] _[İ] BÜL BÜL BÜL BÜL CÂ NIM
CRN
EY NÂ [LE] _[İ] BÜL (BÜL) BÜL BÜL CÂ NIM
EN
_[İ] NÂ [LE]_[İ] BÜL BÜL BÜL BÜL CÂ NIM
İHN
3
EY NÂ [LE] _[İ] BÜL BÜL BÜL BÜL CÂ NIM
TN2
[ÎN] NÂ [LE] _[İ] BÜL BÜL BÜL BÜL CÂ NIM
TN4
EY NÂ [LE] _[İ] BÜL BÜL BÜL BÜL CÂ NIM
HN
EY NÂ [LE] _[İ] BÜL BÜL BÜL BÜL CÂ NIM
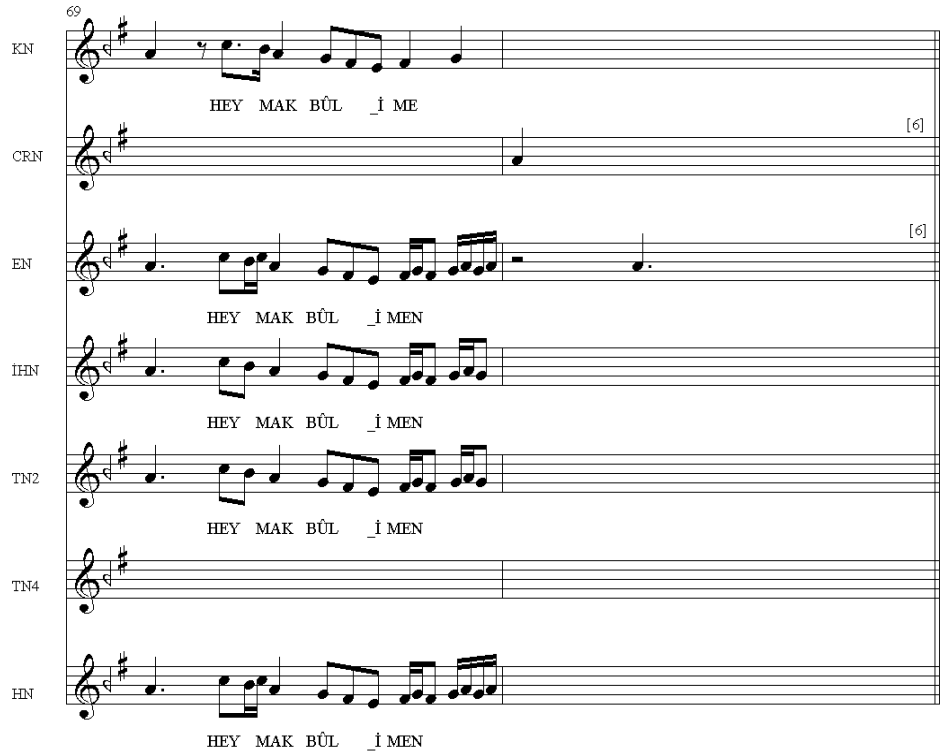

59
KN
TÂ TÜ DER Â YÎ YÂR _I MEN
CRN
TÂ TÜ DER Â YÎ [NE]YÂR _I MEN
EN
TÂ TÜ DER Â YÎ [NE]YÂR _I MEN
İHN
TÂ TÜ DER Â YÎ YÂR _I MEN
TN2
TÂ TÜ DER Â YÎ YÂR _I MEN
TN4
TÂ TÜ DER Â YÎ [NE]YÂR _I MEN
HN
TÂ TÜ DER Â YÎ [NE]YÂR _I MEN

61
KN
DER HAY MÊ _İ GÜL EY GÜL
CRN
[ÇÛN] HAY MÊ _İ GÜL EY GÜL
EN
[ÇÛN] HAY MÊ _İ GÜL EY GÜL
İHN
[ÇÛN] HAY MÊ _İ GÜL EY GÜL
TN2
[ÇÛN] HAY MÊ _İ GÜL EY GÜL
TN4
DER HAY MÊ _İ GÜL EY GÜL
HN
[ÇÛN] HAY MÊ _İ GÜL EY GÜL

63
KN
TÂ TÜ DER Â YÎ YÂR _I MEN
CRN
TÂ TÜ DER Â YÎ [NE] _İ YÂR _I MEN
EN
LÜ TÂ TÜ DER Â YÎ [NE]YÂR _I MEN
İHN
TÂ TÜ DER Â YÎ YÂR _I MEN
TN2
TÂ TÜ DER Â YÎ YÂR _I MEN
TN4
[5]
LÜ TÂ TÜ DER Â YÎ [NE]YÂR _I MEN
HN
TÂ TÜ DER Â YÎ [NE]YÂR _I MEN

65
KN
DER HAY MÊ _İ GÜL HEY SUL TÂN _I MEN
CRN
[ÇÛN] HAY MÊ _İ GÜL HEY SUL TÂN _I MEN
EN
[ÇÛN] HAY MÊ _İ GÜL HEY SUL TÂN _I MEN
İHN
[ÇÛN] HAY MÊ _İ GÜL HEY SUL TÂN _I MEN
TN2
[ÇÛN]_[HAY][HÂ] MÊ _İ GÜL HEY SUL TÂN _I MEN
TN4
DER HAY MÊ _İ GÜL HEY HÜN KÂR _I MEN
HN
[ÇÛN] HAY MÊ _İ GÜL HEY SUL TÂN _I MEN

67
KN
HEY HÜN KÂR _IMEN HEY RA' NÂ _YIMEN
CRN
HEY HÜN KÂR _IMEN HEY RA' NÂ _YIMEN
EN
HEY HÜN KÂR _IMEN HEY RA' NÂ _YIMEN
İHN
HEY HÜN KÂR _IMEN HEY RA' NÂ _YIMEN
TN2
HEY HÜN KÂR _IMEN HEY RA' NÂ _YIMEN
TN4
HEY MAK BÛL _İMEN HEY ZÎ BÂ _YIMEN
HN
HEY HÜN KÂR _IMEN HEY RA' NÂ _YIMEN

69
KN
HEY MAK BÛL _İ ME
CRN
[6]
EN
[6]
HEY MAK BÛL _İ MEN
İHN
HEY MAK BÛL _İ MEN
TN2
HEY MAK BÛL _İ MEN
TN4
HN
HEY MAK BÛL _İ MEN

Tablo 22 Dügâh Mevlevî Âyini, I. Selâm ile İlgili Tespit ve Açıklamalar

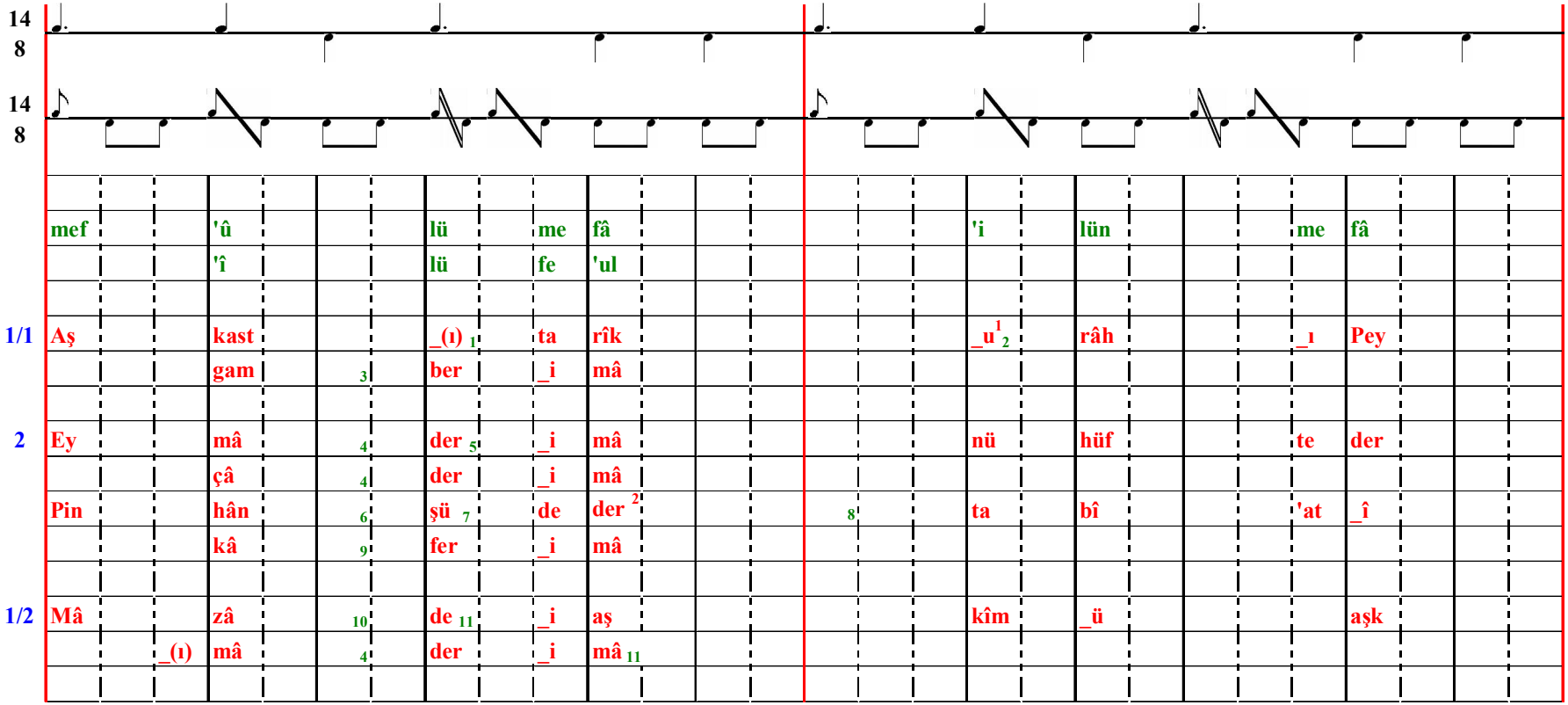
Tespit No.	Nüsha	Ölçü No.	Tespit ve Açıklamalar
1	KN	18	3. zamana gelen 8'lik segâh perdesi, sehven 4'lük olarak yazılmıştır.
2	TN4	20	8. zamana gelen 4'lük dügâh perdesi, sehven 8'lik olarak yazılmıştır.
3	TN4	43	Nüshanın 40. sayfasında yer alan açıklama doğrultusunda; âyinin geri kalan kısmı, Hüseynî Âyîn-i Şerîf'ten tamamlanmıştır. İlgili kısım düzenekte, 43. ölçünün 8. zamanından itibaren başlamaktadır.
4	HN	53	8. zamanda gelen noktalı 4'lük segâh perdesi, sehven 4'lük olarak yazılmıştır.
5	TN4	63	Ölçü eksiktir.
6	CRN, EN	70	CRN'de usûlün ilk 2 zamanı, EN'de ise ilk 7 zamanı yazılmıştır. Ölçünün geri kalan kısmındaki bağlantı, icracının tasarrufuna bırakılmıştır.

Şablon 13 Dügâh Mevlevî Âyini, I. Selâm, 1. Şablon

1 Aşkast(ı) tarîk_u râh-ı Peygamber-i mâ
Mâ zâde-i aşkîm ü aşk(ı) mâder-i mâ

2 Ey mâder-i mâ nühüfte der çâder-i mâ
Pinhân şüde der tabî'at-î kâfer-i mâ

Devrirevân - Rubâ'î (mef'ûlü mefâ'ilün mefâ'îlü fe'ul)

Şablon 13 Dügâh Mevlevî Âyini, I. Selâm, 1. Şablon (Devamı)[38]

1 KN'de "_ı" takısı, dokuzuncu zamanda yer almaktadır.

2 KN dışındaki tüm nüshalarda "tarîk_i".

3 KN dışındaki tüm nüshalarda "ber" hecesi bu zamanda yer almaktadır.

4 KN dışındaki tüm nüshalarda "der" hecesi bu zamanda yer almaktadır.

5 İHN ve TN2'de, _"i" takısı bu zamanda yer almaktadır.

6 KN dışındaki tüm nüshalarda "şü" hecesi bu zamanda yer almaktadır.

7 CRN, EN, TN2, TN4 ve HN'de "de" hecesi bu zamanda yer almaktadır.

8 "der" hecesi, CRN'de bu zamanda yer almaktadır.

9 KN dışındaki tüm nüshalarda "fer" hecesi bu zamanda yer almaktadır.

10 KN dışındaki tüm nüshalarda, "de" hecesi bu zamanda, "_i" ise "11"in bulunduğu zamanda yer almaktadır.

11 Çevikoğlu (2010, s. 100, 103), Dîvân-ı Kebîr'de (Rubâî No. 49), bu mısraın "Mâ zâde-i aşk_u aşk şod mâder-i mâ" olarak geçtiğini ve mısraın KN'deki hâlinin vezin bakımından sorunlu olduğunu belirtmektedir .

1 "*Kaynakta* [Dîvân-ı Kebîr, Rubâî No. 49] *"tarîk-i"* " (Çevikoğlu, 2010, s. 103).

2 "*Kaynakta* [Dîvân-ı Kebîr, Rubâî No. 49] *"ez"* " (Çevikoğlu, 2010, s. 103).

[38] Şablon 13 üzerindeki hece ve hece dağılım farklılığı analizi yapılmış (bk. Tablo 23); ancak, ilgili veriler "Dügâh Mevlevî Âyini Analiz Bulguları" tablosuna (Tablo 52) eklenmemiştir. KN'deki hâli vezin açısından sorunlu olan 1. beyit, 2. mısraın; şablona, Dîvân-ı Kebîr'deki (Rubâî No. 49) hâliyle yerleştirildiği Şablon 14'te yer alan veriler esas alınmıştır.

Tablo 23 Şablon 13 Üzerindeki Hece ve Hece Dağılım Farklılığı Analiz Verileri

Kaynak Şablondaki Güftenin Hece Sayısı: 52		Ölçü Numarası										Toplam	Fark %	Mak. Hata	Mak. Fark %	Ort.	Std. Sapma
	Nüsha	1	2	3	4	6	7	9	10	11	12						
Farklı Dağılımda Yer Alan Aynı Hece Sayısı	KN	1										1	1,92%	0%	18,00%	14,70%	5,69%
	CRN			1	2		1	1	2	1	1	9	17,65%	0,34%			
	EN			1	2		1	1	2		1	8	16,00%	0,62%			
	İHN			1	2		2	1	1		1	8	16,67%	1,28%			
	TN2			1	2		2	1	2		1	9	18,00%	0,69%			
	TN4			1	2		1	1	2		1	8	16,00%	0,62%			
	HN			1	2		1	1	2		1	8	16,67%	1,28%			
Farklı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece Sayısı	KN											0	0%	0%	0%	0%	0%
	CRN											0	0%	0%			
	EN											0	0%	0%			
	İHN											0	0%	0%			
	TN2											0	0%	0%			
	TN4											0	0%	0%			
	HN											0	0%	0%			
Aynı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece Sayısı	KN											0	0%	0%	2,08%	1,73%	0,77%
	CRN		1									1	1,96%	0,04%			
	EN		1									1	2,00%	0,08%			
	İHN		1									1	2,08%	0,16%			
	TN2		1									1	2,00%	0,08%			
	TN4		1									1	2,00%	0,08%			
	HN		1									1	2,08%	0,16%			

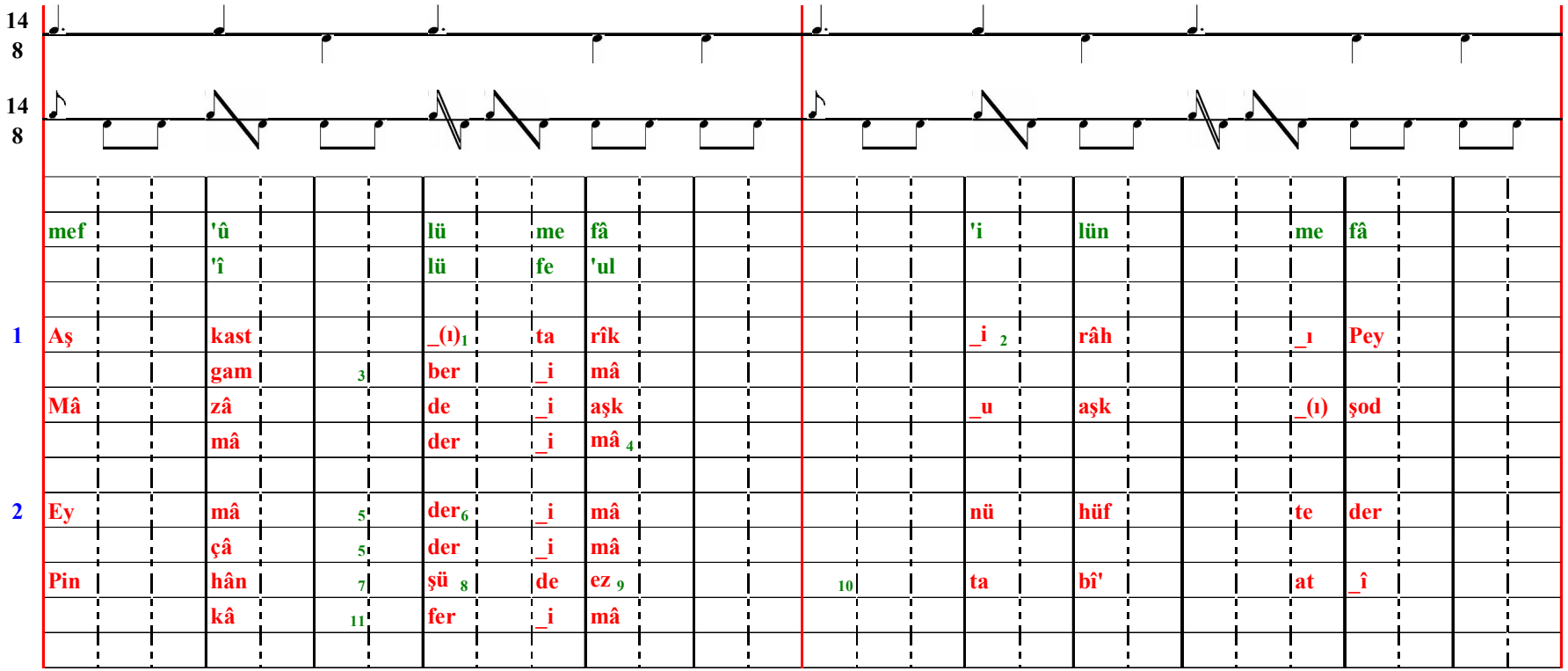
Kaynak Şablonda Yer Alıp, Düzenek Üzerinde Parantez ( ) İçinde Gösterilen Hece Sayısı												
	KN											0
	CRN	1										1
	EN	1				1						2
	İHN	1				1			2			4
	TN2	1				1						2
	TN4	1					1					2
	HN	1		1		1		1				4

Şablon 14 Dügâh Mevlevî Âyini, I. Selâm, 1. Şablon (çalışılmış)[39]

1 Aşkast(ı) tarîk_u râh-ı Peygamber-i mâ
Mâ zâde-i aşkîm ü aşk mâder-i mâ

2 Ey mâder-i mâ nühüfte der çâder-i mâ
Pinhân şüde der tabî'at-î kâfer-i mâ

Devrirevân - Rubâ'î (mef'ûlü mefâ'ilün mefâ'îlü fe'ul)

[39] Kaynakta yer alan, "02_Dügâh_Kadîm_01_01_çalışılmış" başlıklı şablon üzerindeki incelemedir.

Şablon 14 Dügâh Mevlevî Âyini, I. Selâm, 1. Şablon (çalışılmış) (Devamı)

1 KN'de "_ı" takısı, dokuzuncu zamanda yer almaktadır.
2 KN'de "tarîk_u".
3 KN dışındaki tüm nüshalarda "ber" hecesi bu zamanda yer almaktadır.
4 Tüm nüshalarda bu mısra, "Mâ zâde-i aşkîm ü aşk_ı mâder_i mâ" olarak geçmektedir. Çevikoğlu (2010, s. 100, 104) da, mısraın KN'deki şeklinin vezin bakımından sorunlu olduğunu ifade etmiştir. Şablona, Dîvân-ı Kebîr'deki (Rubâî No. 49) hâliyle yerleştirildiği belirtilmiştir.
5 KN dışındaki tüm nüshalarda "der" hecesi bu zamanda yer almaktadır.
6 İHN ve TN2'de, _"i" takısı bu zamanda yer almaktadır.
7 KN dışındaki tüm nüshalarda "şü" hecesi bu zamanda yer almaktadır.
8 CRN, EN, TN2, TN4 ve HN'de "de" hecesi bu zamanda yer almaktadır.
9 Tüm nüshalarda "der" geçmekte olup, CRN'de "10"un bulunduğu zamanda yer almaktadır.
11 KN dışındaki tüm nüshalarda "fer" hecesi bu zamanda yer almaktadır.

Tablo 24 Şablon 14 Üzerindeki Hece ve Hece Dağılım Farklılığı Analiz Verileri

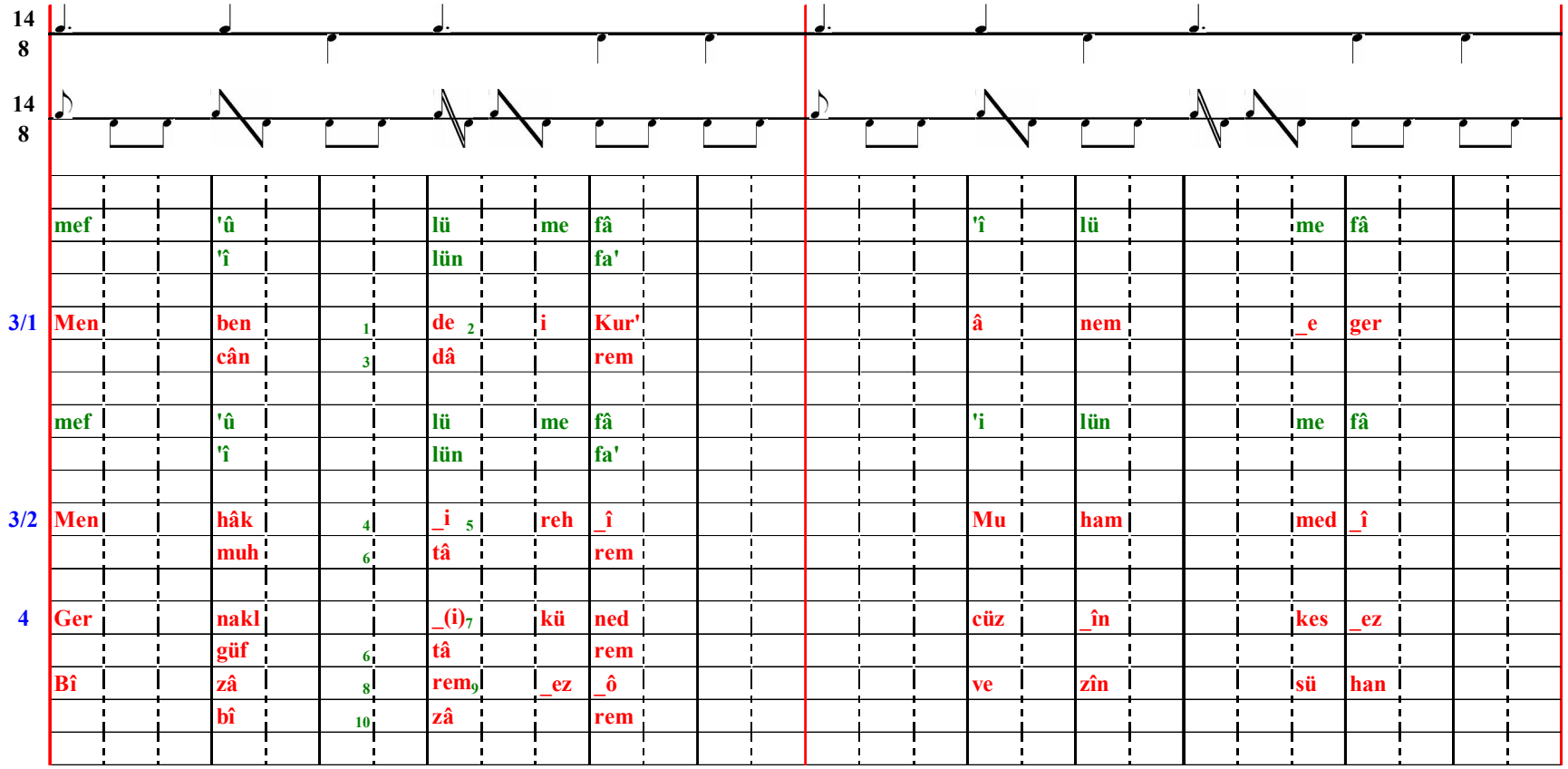
Kaynak Şablondaki Güftenin Hece Sayısı: 52		Ölçü Numarası											Toplam	Fark %	Mak. Hata	Mak. Fark %	Ort.	Std. Sapma
	Nüsha	1	2	3	4	5	6	7	9	10	11	12						
Farklı Dağılımda Yer Alan Aynı Hece Sayısı	KN	1				1	1						3	5,88%	0,11%	24,00%	19,68%	6,19%
	CRN			1	2	1	2	1	1	2	1	1	12	24,00%	0,92%			
	EN			1	2	1	1	1	1	2		1	10	20,41%	1,18%			
	İHN			1	2	1	1	2	1	1		1	10	21,28%	2,05%			
	TN2			1	2	1	1	2	1	2		1	11	22,45%	1,30%			
	TN4			1	2	1	2	1	1	2		1	11	22,45%	1,30%			
	HN			1	2	1	1	1	1	2		1	10	21,28%	2,05%			
Farklı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece Sayısı	KN												0	0%	0%	2,00%	0,29%	0,76%
	CRN									1			1	2,00%	0,08%			
	EN												0	0%	0%			
	İHN												0	0%	0%			
	TN2												0	0%	0%			
	TN4												0	0%	0%			
	HN												0	0%	0%			
Aynı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece Sayısı	KN		1		1	1				1			4	7,84%	0,15%	7,84%	5,84%	1,32%
	CRN				1	1							2	4,00%	0,15%			
	EN				1	1				1			3	6,12%	0,35%			
	İHN				1	1							2	4,26%	0,41%			
	TN2				1	1				1			3	6,12%	0,35%			
	TN4				1	1				1			3	6,12%	0,35%			
	HN				1	1				1			3	6,38%	0,61%			
Kaynak Şablonda Yer Alıp, Düzenek Üzerinde Parantez ( ) İçinde Gösterilen Hece Sayısı	KN												0					
	CRN	1											1					
	EN	1					1						2					
	İHN	1					1			2			4					
	TN2	1					1						2					
	TN4	1						1					2					
	HN	1		1			1		1				4					
Nüshada Yer Almayan Hece Sayısı	KN					1							1					
	CRN					1							1					
	EN					1							1					
	İHN					1							1					
	TN2					1							1					
	TN4					1							1					
	HN					1							1					
Kaynak Şablonda Yer Almayan Hece Sayısı	KN					1							1					
	CRN					1							1					
	EN					1							1					
	İHN					1							1					
	TN2					1							1					
	TN4					1							1					
	HN					1							1					

Şablon 15 Dügâh Mevlevî Âyini, I. Selâm, 2. Şablon

3 Men bende-i Kur'ânem_eger cân dârem
Men hâk-i reh-î Muhammed-î muhtârem

4 Ger nakl(i) küned cüz_în kes_ez güftârem
Bîzârem_ez_ô ve zîn sühan bîzârem

Devrirevân - Rubâ'î (1. mısra mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlün fa', 2, 3 ve 4. mısralar mef'ûlü mefâ'ilün mefâ'îlün fa')

Şablon 15 Dügâh Mevlevî Âyini, I. Selâm, 2. Şablon (Devamı)

1 KN dışındaki tüm nüshalarda "de" hecesi bu zamanda yer almaktadır.
2 CRN, EN, İHN, TN2 veTN4'te "_i" takısı bu zamanda yer almaktadır.
3 KN dışındaki tüm nüshalarda "dâ" hecesi bu zamanda yer almaktadır.
4 KN dışındaki tüm nüshalarda "_i" takısı bu zamanda yer almaktadır.
5 KN dışındaki tüm nüshalarda "reh" hecesi bu zamanda yer almaktadır.
6 KN dışındaki tüm nüshalarda "tâ" hecesi bu zamanda yer almaktadır.
7 CRN, EN, İHN, TN2 veTN4'te "kü" hecesi bu zamanda yer almaktadır.
8 KN dışındaki tüm nüshalarda "rem" hecesi bu zamanda yer almaktadır.
9 KN dışındaki tüm nüshalarda "_ez" hecesi bu zamanda yer almaktadır.
10 KN dışındaki tüm nüshalarda "zâ" hecesi bu zamanda yer almaktadır.

Tablo 25 Şablon 15 Üzerindeki Hece ve Hece Dağılım Farklılığı Analiz Verileri

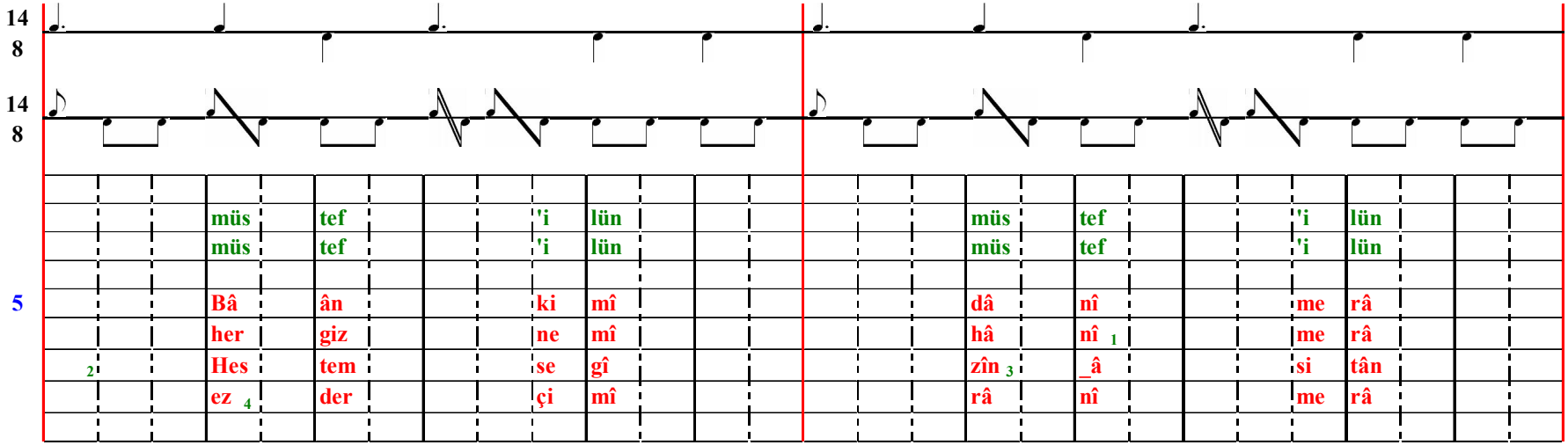
Kaynak Şablondaki Güftenin Hece Sayısı: 48		Ölçü Numarası									Toplam	Fark %	Mak. Hata	Mak. Fark %	Ort.	Std. Sapma
	Nüsha	13	15	16	17	18	19	21	22	24						
Farklı Dağılımda Yer Alan Aynı Hece Sayısı	KN										0	0%	0%	25,53%	21,28%	9,52%
	CRN	2	1	2	1	1	1	1	2	1	12	25,53%	0,53%			
	EN	2	1	2	1	1	1	1	2	1	12	25,53%	0,53%			
	İHN	2	1	2	1	1	1	1	2	1	12	25,53%	0,53%			
	TN2	2	1	2	1	1	1	1	2	1	12	25,53%	0,53%			
	TN4	2	1	2	1	1	1	1	2	1	12	25,53%	0,53%			
	HN	1	1	2	1	1		1	2	1	10	21,28%	0,44%			
Farklı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece Sayısı	KN										0	0%	0%	0%	0%	0%
	CRN										0	0%	0%			
	EN										0	0%	0%			
	İHN										0	0%	0%			
	TN2										0	0%	0%			
	TN4										0	0%	0%			
	HN										0	0%	0%			
Aynı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece Sayısı	KN										0	0%	0%	0%	0%	0%
	CRN										0	0%	0%			
	EN										0	0%	0%			
	İHN										0	0%	0%			
	TN2										0	0%	0%			
	TN4										0	0%	0%			
	HN										0	0%	0%			

Kaynak Şablonda Yer Alıp, Düzenek Üzerinde Parantez ( ) İçinde Gösterilen Hece Sayısı											
	KN										0
	CRN						1				1
	EN						1				1
	İHN						1				1
	TN2						1				1
	TN4						1				1
	HN						1				1

Şablon 16 Dügâh Mevlevî Âyini, I. Selâm, 3. Şablon

5 Bâ ânki mî-dânî merâ hergiz ne-mî hânî merâ
Hestem segî zîn_âsitân ez der çi mî-rânî merâ

Devrirevân - Recez (müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün)

1 HN'de (nota altında), "cânî".
2 TN4'te, "Hes" hecesi birinci zamanda yer almaktadır.
3 HN'de (nota altında), "în".
4 CRN, İHN, TN2'de, "ân".

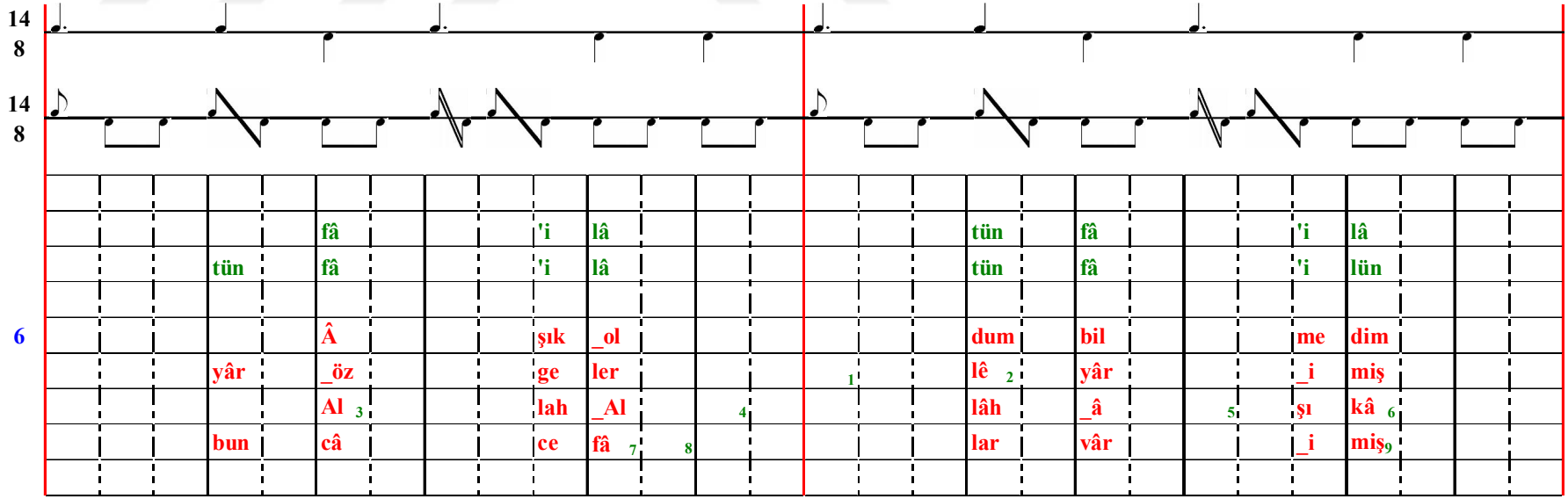
Tablo 26 Şablon 16 Üzerindeki Hece ve Hece Dağılım Farklılığı Analiz Verileri

Kaynak Şablondaki Güftenin Hece Sayısı: 32		Ölçü Numarası				Toplam	Fark %	Mak. Hata	Mak. Fark %	Ort.	Std. Sapma
	Nüsha	28	29	30	31						
Farklı Dağılımda Yer Alan Aynı Hece Sayısı	KN					0	0%	0%	3,13%	0,45%	1,18%
	CRN					0	0%	0%			
	EN					0	0%	0%			
	İHN					0	0%	0%			
	TN2					0	0%	0%			
	TN4		1			1	3,13%	0%			
	HN					0	0%	0%			
Farklı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece Sayısı	KN					0	0%	0%	0%	0%	0%
	CRN					0	0%	0%			
	EN					0	0%	0%			
	İHN					0	0%	0%			
	TN2					0	0%	0%			
	TN4					0	0%	0%			
	HN					0	0%	0%			
Aynı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece Sayısı	KN					0	0%	0%	9,38%	2,68%	3,34%
	CRN				1	1	3,13%	0%			
	EN					0	0%	0%			
	İHN				1	1	3,13%	0%			
	TN2				1	1	3,13%	0%			
	TN4					0	0%	0%			
	HN	2		1		3	9,38%	0%			

Şablon 17 Dügâh Mevlevî Âyini, I. Selâm, 4. Şablon

6 Âşık_oldum bilmedim yâr_özgelerlê yâr_imiş
Allah_Allâh_âşıkâ buncâ cefâlar vâr_imiş

Devrirevân - Remel (fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün)

1 CRN'de, "le" hecesi birinci zamanda; "yâr" hecesi ise "2"nin bulunduğu dördüncü zamanda yer almaktadır.

3 CRN'de, "Al" hecesi sekizinci zamanda yer almaktadır.

4 CRN'de, müteakiben gelen "lâh" hecesi bu zamanda yer almaktadır.

5 CRN'de, "_â" hecesi sekizinci zamanda yer almaktadır.

6 TN4'te "âşıkân".

7 Mısraın tekrarında "cefâ" kelimesi, KN'de "ezâ"; CRN, EN, TN4 ve HN'de (nota altında) "edâ" olarak geçmektedir.

8 TN4'de "fâ" hecesi 12. zamanda yer almaktadır.

9 Ali Şîr Nevâî'nindir. Nevâdirü'ş-Şebâb'da: Âşık_oldum bilmedim yâr_özgelerlê yâr_imiş
Allah_Allâh_îşk_arâ mundak belâlar bâr_imiş (bk. Karaörs, Çev., 2006, s. 268).

Tablo 27 Şablon 17 Üzerindeki Hece ve Hece Dağılım Farklılığı AnalizVerileri

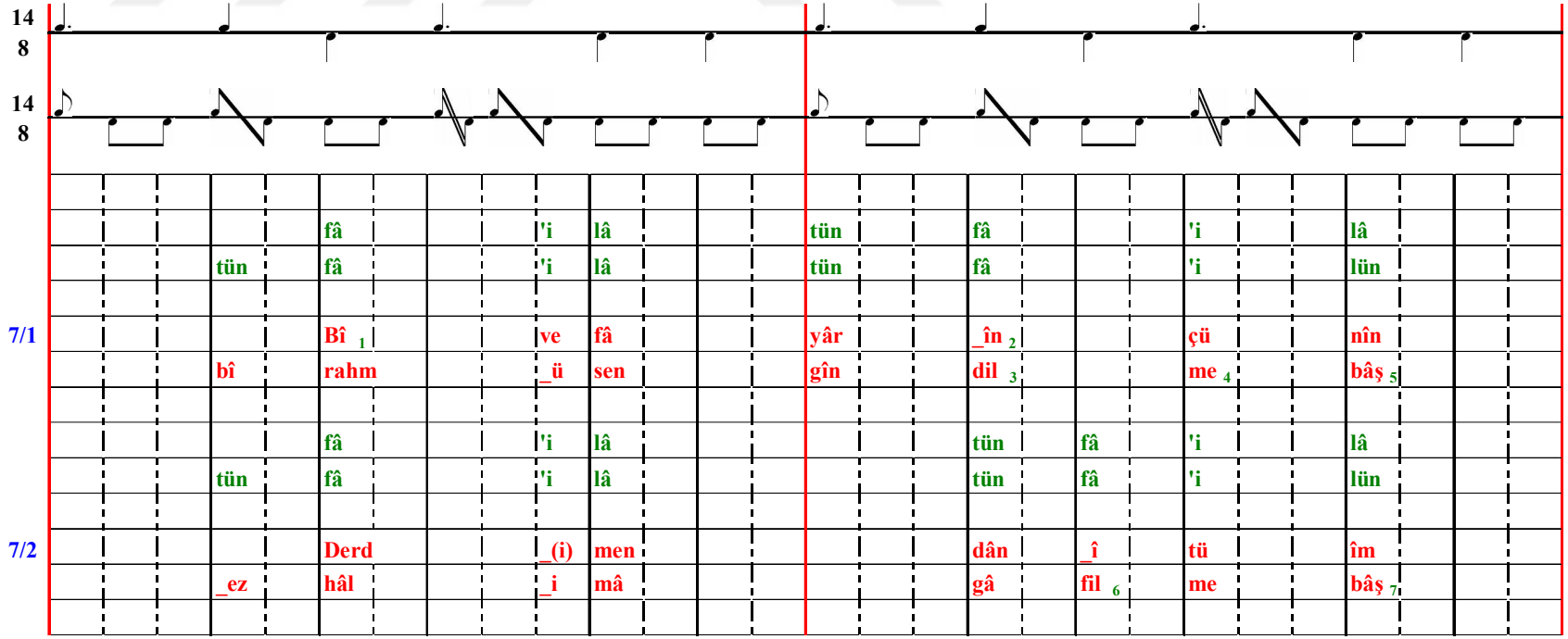
Kaynak Şablondaki Güftenin Hece Sayısı: 30		Ölçü Numarası				Toplam	Fark %	Mak. Hata	Mak. Fark %	Ort.	Std. Sapma
	Nüsha	36	37	38	39						
Farklı Dağılımda Yer Alan Aynı Hece Sayısı	KN					0	0%	0%	16,67%	2,86%	6,21%
	CRN	2	1	2		5	16,67%	0%			
	EN					0	0%	0%			
	İHN					0	0%	0%			
	TN2					0	0%	0%			
	TN4				1	1	3,33%	0%			
	HN					0	0%	0%			
Farklı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece Sayısı	KN					0	0%	0%	0%	0%	0%
	CRN					0	0%	0%			
	EN					0	0%	0%			
	İHN					0	0%	0%			
	TN2					0	0%	0%			
	TN4					0	0%	0%			
	HN					0	0%	0%			
Aynı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece Sayısı	KN					0	0%	0%	3,33%	0,48%	1,26%
	CRN					0	0%	0%			
	EN					0	0%	0%			
	İHN					0	0%	0%			
	TN2					0	0%	0%			
	TN4			1		1	3,33%	0%			
	HN					0	0%	0%			

Kaynak Şablonda Yer Alıp, Düzenek Üzerinde Parantez ( ) İçinde Gösterilen Hece Sayısı						
	KN					0
	CRN					0
	EN					0
	İHN		1			1
	TN2		1	1		2
	TN4					0
	HN					0

Şablon 18 Dügâh Mevlevî Âyini, I. Selâm, 5. Şablon

7 Bîvefâ yâr_înçünîn bîrahm_ü sengîndil me-bâş
Derd(i)mendân-î tüîm_ez hâl-i mâ gâfil me-bâş

Devrirevân - Remel (fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün)

[1] TN4'te, nüshanın 40. sayfasında yer alan açıklama doğrultusunda; âyinin geri kalan kısmı, Hüseynî Âyîn-i Şerîf'ten tamamlanmıştır.
[2] TN4'te "yârim".
[3] EN, TN4 ve HN'de, "gîn" hecesi dördüncü zamanda; "dil" hecesi ise altıncı zamanda yer almaktadır.
[4] TN4'te "le".
[5] İHN ve TN2'de "vâş".
[6] HN'de "âkıl".
[7] İHN ve TN2'de ikinci mısra bulunmamaktadır.

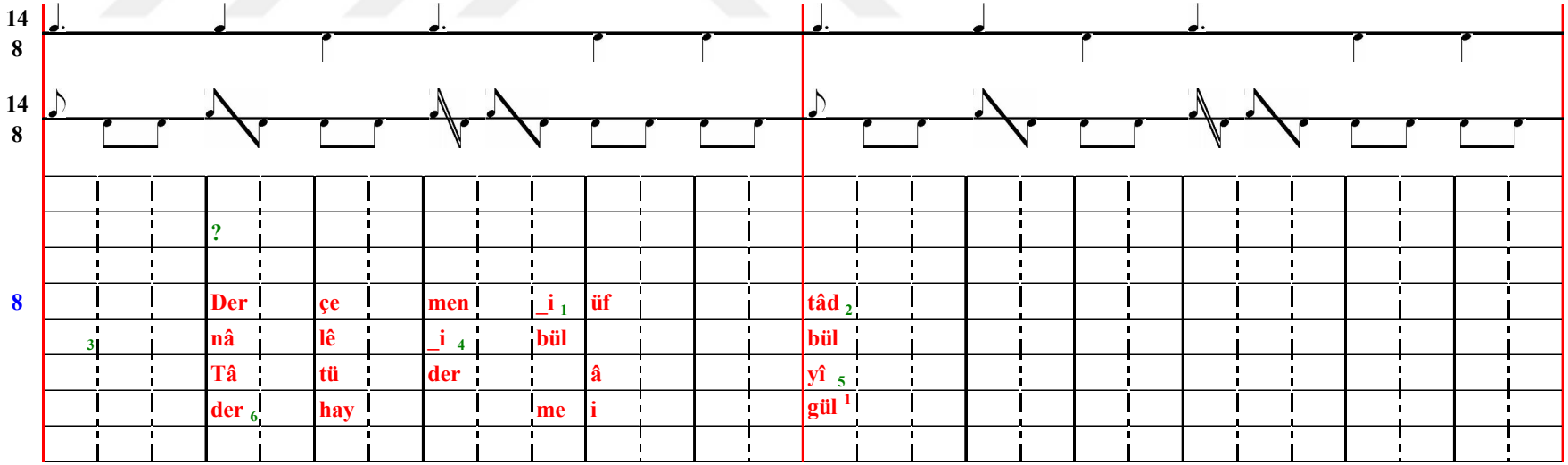
Tablo 28 Şablon 18 Üzerindeki Hece ve Hece Dağılım Farklılığı Analiz Verileri

Kaynak Şablondaki Güftenin Hece Sayısı: 30		Ölçü Numarası						Toplam	Fark %	Mak. Hata	Mak. Fark %	Ort.	Std. Sapma
	Nüsha	44	46	47	48	49	50						
Farklı Dağılımda Yer Alan Aynı Hece Sayısı	KN							0	0%	0%	6,67%	2,86%	3,56%
	CRN							0	0%	0%			
	EN		2					2	6,67%	0%			
	İHN							0	0%	0%			
	TN2							0	0%	0%			
	TN4		2					2	6,67%	0%			
	HN		2					2	6,67%	0%			
Farklı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece Sayısı	KN							0	0%	0%	0%	0%	0%
	CRN							0	0%	0%			
	EN							0	0%	0%			
	İHN							0	0%	0%			
	TN2							0	0%	0%			
	TN4							0	0%	0%			
	HN							0	0%	0%			
Aynı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece Sayısı	KN							0	0%	0%	10,00%	4,29%	4,18%
	CRN							0	0%	0%			
	EN							0	0%	0%			
	İHN		1					1	6,67%	3,33%			
	TN2		1					1	6,67%	3,33%			
	TN4	2	1					3	10,00%	0%			
	HN						2	2	6,67%	0%			
Nüshada Yer Almayan Hece Sayısı	KN							0					
	CRN							0					
	EN							0					
	İHN			3	4	4	4	15					
	TN2			3	4	4	4	15					
	TN4							0					
	HN							0					

Şablon 19 Dügâh Mevlevî Âyini, I. Selâm, 6. Şablon[40]

8 Der çemen_i üftâd nâlê_i bülbül
Tâ tü der âyî der hayme_i gül

Devrirevân - ?

1 İHN ve TN2'de "çemen".

2 HN'de (güftede) "üftâde"; EN'de "üftâde_i"; CRN'de "üftâd râ". EN'de "tâ" hecesi birinci, "de" hecesi on üçüncü zamanda; CRN'de "râ" hecesi dördüncü zamanda yer almaktadır.

3 TN2'de, birinci zamanda "în" hecesi yer almaktadır.

4 Nüshalarda "nâlei" olarak geçmekte; kaynakta (Çevikoğlu, 2010, s. 109), kelimenin "nâley" şeklinde okunabileceği belirtilmektedir.

5 CRN, EN, TN4 ve HN'de "âyîne" geçmekte, "ne" hecesi üçüncü zamanda yer almaktadır.

6 CRN, EN, İHN, TN2 ve HN'de "çûn".

1 "*Kaynaklarda rastlanamayan bu beyitin vezni belirlenememiştir*" (Çevikoğlu, 2010, s. 109).

[40] Düzenekteki 55 ve 62. ölçülerarası değerlendirmeye alınmıştır. Şablon 19 üzerindeki hece ve hece dağılım farklılığı analizi yapılmış (bk. Tablo 29); ancak, ilgili veriler "Dügâh Mevlevî Âyini Analiz Bulguları" tablosuna (Tablo 52) eklenmemiştir. Remel bahrinde yazıldığı düşünülen bu beytin Şablon 20'de yer alan hece dağılımı ile nüshalardaki dağılımlar arasındaki farklılık ve benzerlikleri değerlendirmek daha doğru bulunmuştur. Dolayısıyla, Şablon 20'de yer alan veriler esas alınmıştır.

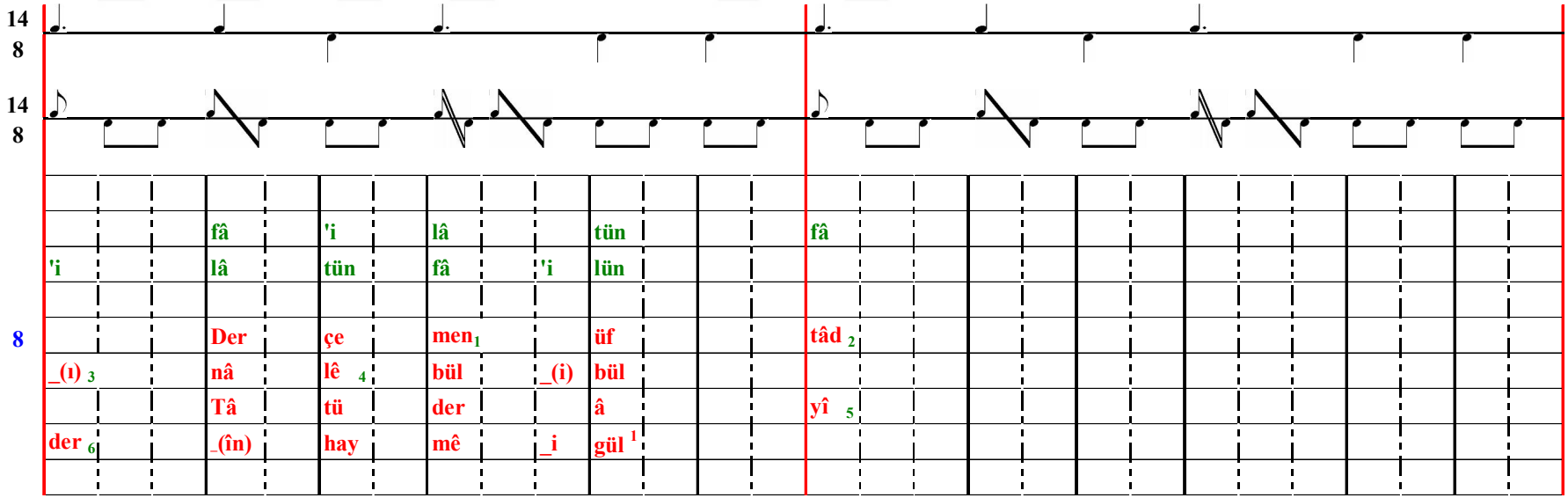
Tablo 29 Şablon 19 Üzerindeki Hece ve Hece Dağılım Farklılığı Analiz Verileri

Kaynak Şablondaki Güftenin Hece Sayısı: 21		Ölçü Numarası						Toplam	Fark %	Mak. Hata	Mak. Fark %	Ort.	Std. Sapma
	Nüsha	55	56	57	58	60	61						
Farklı Dağılımda Yer Alan Aynı Hece Sayısı	KN							0	0%	0%	4,76%	0,68%	1,80%
	CRN							0	0%	0%			
	EN			1				1	4,76%	0%			
	İHN							0	0%	0%			
	TN2							0	0%	0%			
	TN4							0	0%	0%			
	HN							0	0%	0%			
Farklı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece Sayısı	KN							0	0%	0%	0%	0%	0%
	CRN							0	0%	0%			
	EN							0	0%	0%			
	İHN							0	0%	0%			
	TN2							0	0%	0%			
	TN4							0	0%	0%			
	HN							0	0%	0%			
Aynı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece Sayısı	KN							0	0%	0%	5,00%	3,50%	2,40%
	CRN						1	1	5,00%	0,24%			
	EN						1	1	4,76%	0%			
	İHN						1	1	5,00%	0,24%			
	TN2						1	1	5,00%	0,24%			
	TN4							0	0%	0%			
	HN						1	1	4,76%	0%			
Kaynak Şablonda Yer Alıp, Düzenek Üzerinde Parantez ( ) İçinde Gösterilen Hece Sayısı	KN							0					
	CRN				1			1					
	EN							0					
	İHN							0					
	TN2							0					
	TN4							0					
	HN							0					
Nüshada Yer Almayan Hece Sayısı	KN							0					
	CRN							0					
	EN							0					
	İHN	1						1					
	TN2	1						1					
	TN4							0					
	HN							0					
Kaynak Şablonda Yer Almayan Hece Sayısı	KN							0					
	CRN		1			1		2					
	EN					1		1					
	İHN							0					
	TN2			1				1					
	TN4					1		1					
	HN					1		1					

Şablon 20 Dügâh Mevlevî Âyini, I. Selâm, 6. Şablon (çalışılmış)[41]

8 Der çemen üftâd_(ı) nâlê bül(i)bül
Tâ tü der âyî der_(în) haymê-i gül

Devrirevân - Remel (fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün)

1 KN, CRN, EN, TN4 ve HN'de (nota altında) "çemen_i" geçmekte olup "_i" onuncu zamanda yer almaktadır.

2 HN'de (güftede) "üftâde"; EN'de "üftâde_i"; CRN'de "üftâd râ". EN'de "tâ" hecesi birinci, "de" hecesi on üçüncü zamanda; CRN'de "râ" hecesi dördüncü zamanda yer almaktadır.

3 TN2'de "în".

4 Nüshalarda "nâlei" olarak geçmekte; kaynakta (Çevikoğlu, 2010, s. 110), kelimenin "nâley" şeklinde okunabileceği belirtilmektedir. Tablo 30'da "le" ve "i" heceleri, "ley" olarak alınmış ve EN için "Farklı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece", diğer nüshalar için ise "Aynı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece" şeklinde değerlendirilmiştir. İHN'de beytin ilk mısraı vezne uymaktadır.

5 CRN, EN, TN4 ve HN'de "âyîne" geçmekte, "ne" hecesi üçüncü zamanda yer almaktadır.

[41] Kaynakta yer alan, "02_Dügâh_Kadîm_01_06_çalışılmış" başlıklı şablon üzerindeki incelemedir. Düzenekteki 55 ve 62. ölçüler arası değerlendirmeye alınmıştır.

Şablon 20 Dügâh Mevlevî Âyini, I. Selâm, 6. Şablon (çalışılmış) (Devamı)
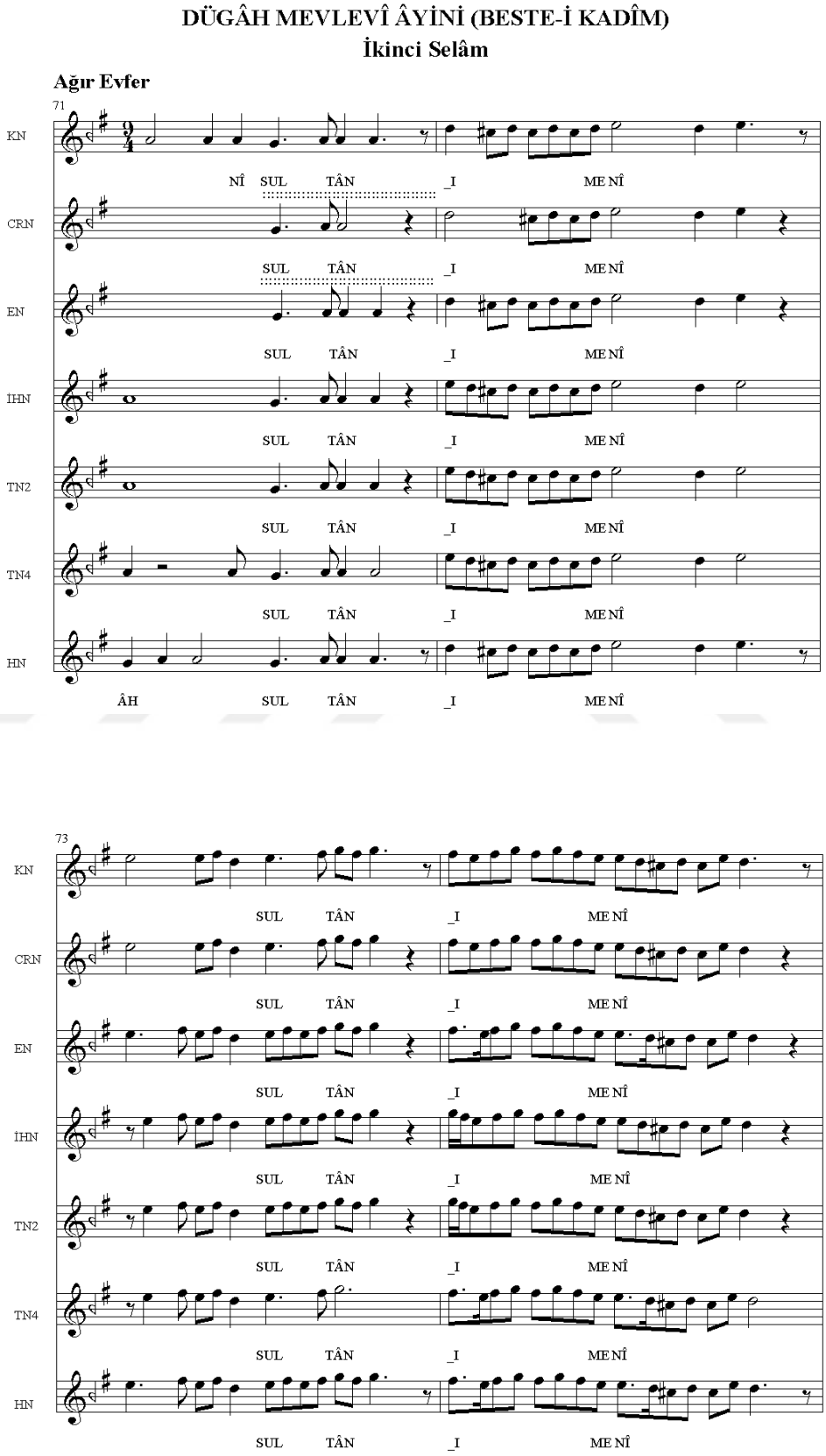
[6] CRN, EN, İHN, TN2 ve HN'de "çûn" geçmekte ve tüm nüshalarda hece, dördüncü zamanda yer almaktadır. Ayrıca, tüm nüshalarda "mê" hecesi onuncu, "_i" hecesi ise on birinci zamanda yer almaktadır.
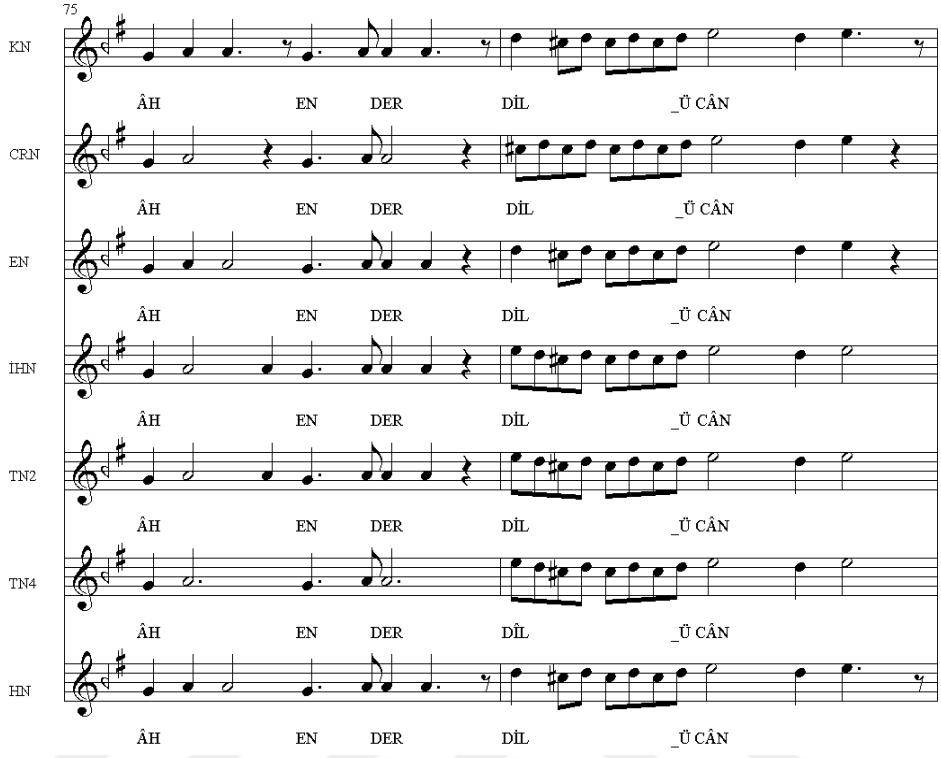
[1] "*Kaynaklarda rastlanamayan bu beyitin vezni belirlenememiştir. Remel bahrinde yazılmış olduğu düşünülen bu beyit, parantez içindeki hecenin* [_(în)] *ilâvesiyle düzenlenmiş ve notadaki [KN'deki] dağılımdan farklı olarak yerleştirilmiştir* " (Çevikoğlu, 2010, s. 110).
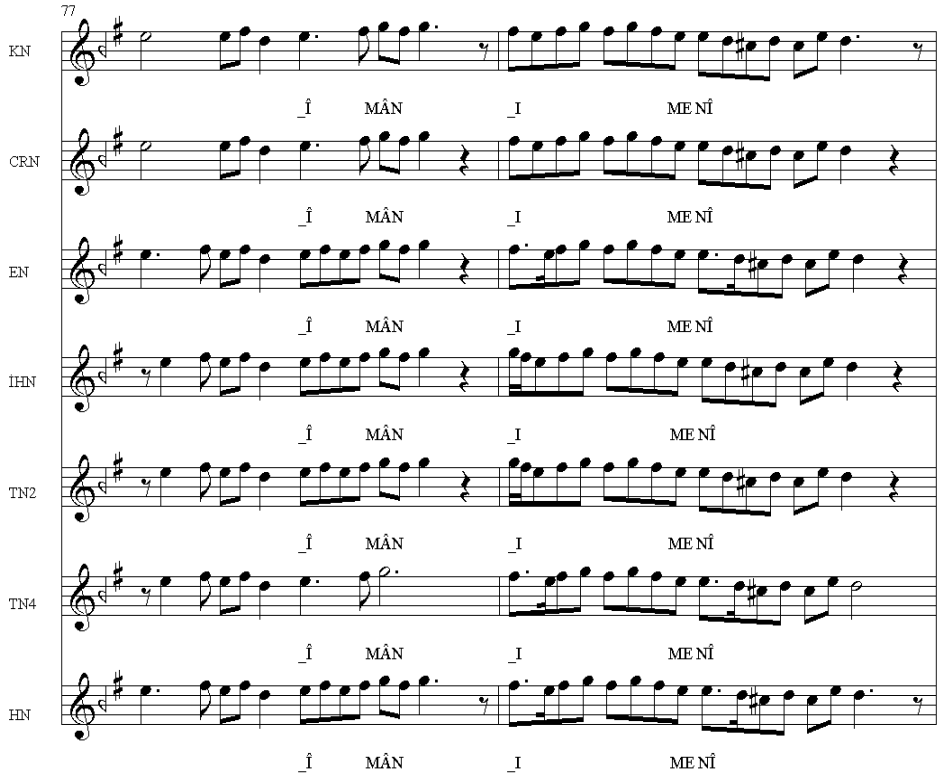
Tablo 30 Şablon 20 Üzerindeki Hece ve Hece Dağılım Farklılığı Analiz Verileri
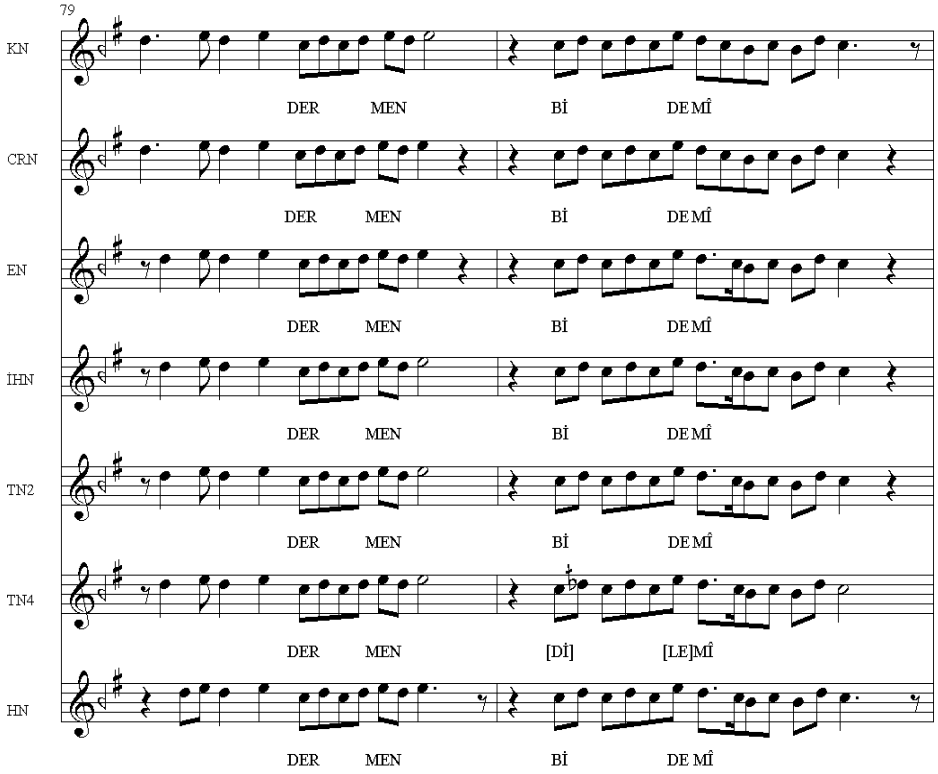
Kaynak Şablondaki Güftenin Hece Sayısı: 22		Ölçü Numarası						Toplam	Fark %	Mak. Hata	Mak. Fark %	Ort.	Std. Sapma
	Nüsha	55	56	57	58	60	61						
Farklı Dağılımda Yer Alan Aynı Hece Sayısı	KN						3	3	16,67%	3,03%	16,67%	12,79%	2,66%
	CRN						2	2	11,76%	2,67%			
	EN						2	2	11,11%	2,02%			
	İHN						2	2	11,11%	2,02%			
	TN2						2	2	11,11%	2,02%			
	TN4						3	3	16,67%	3,03%			
	HN						2	2	11,11%	2,02%			
Farklı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece Sayısı	KN							0	0%	0%	11,11%	4,81%	3,85%
	CRN						1	1	5,88%	1,34%			
	EN			1			1	2	11,11%	2,02%			
	İHN						1	1	5,56%	1,01%			
	TN2						1	1	5,56%	1,01%			
	TN4							0	0%	0%			
	HN						1	1	5,56%	1,01%			
Aynı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece Sayısı	KN			1				1	5,56%	1,01%	11,11%	6,40%	2,08%
	CRN			1				1	5,88%	1,34%			
	EN		1					1	6%	1%			
	İHN			1				1	5,56%	1,01%			
	TN2			2				2	11,11%	2,02%			
	TN4			1				1	5,56%	1,01%			
	HN			1				1	5,56%	1,01%			
Kaynak Şablonda Yer Alıp, Düzenek Üzerinde Parantez ( ) İçinde Gösterilen Hece Sayısı	KN						1	1					
	CRN				1		1	2					
	EN						1	1					
	İHN						1	1					
	TN2						1	1					
	TN4						1	1					
	HN						1	1					
Nüshada Yer Almayan Hece Sayısı	KN			2			1	3					
	CRN			2			1	3					
	EN			2			1	3					
	İHN			2			1	3					
	TN2			2			1	3					
	TN4			2			1	3					
	HN			2			1	3					
Kaynak Şablonda Yer Almayan Hece Sayısı	KN	1						1					
	CRN	1	1			1		3					
	EN	1	1			1		3					
	İHN							0					
	TN2							0					
	TN4	1				1		2					
	HN	1				1		2					
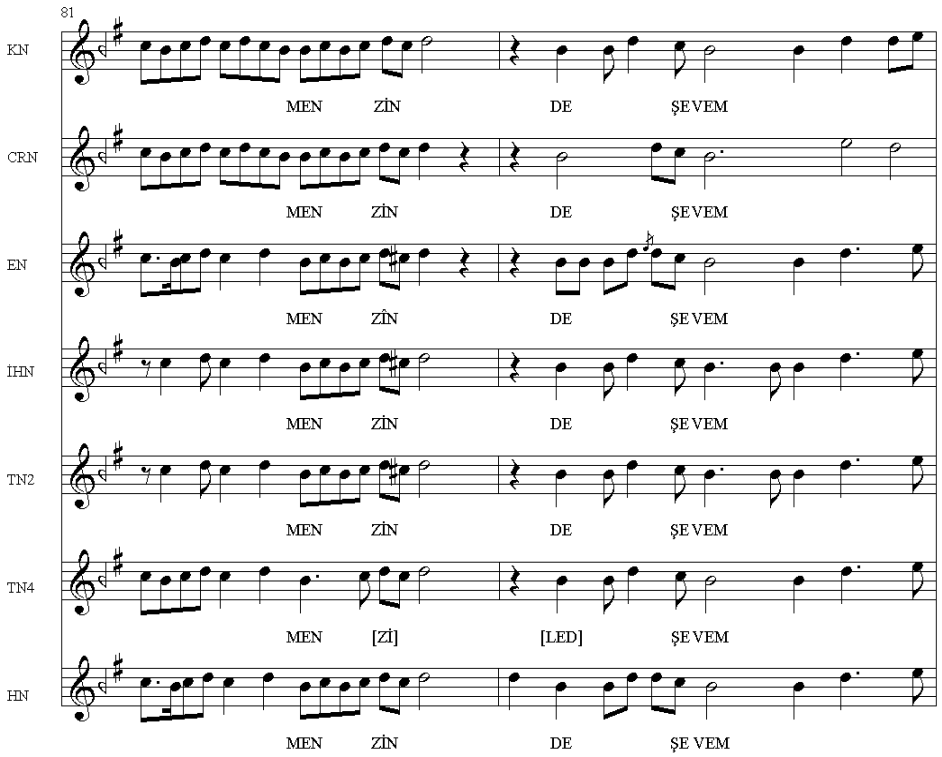
3.2.2 İkinci Selâm
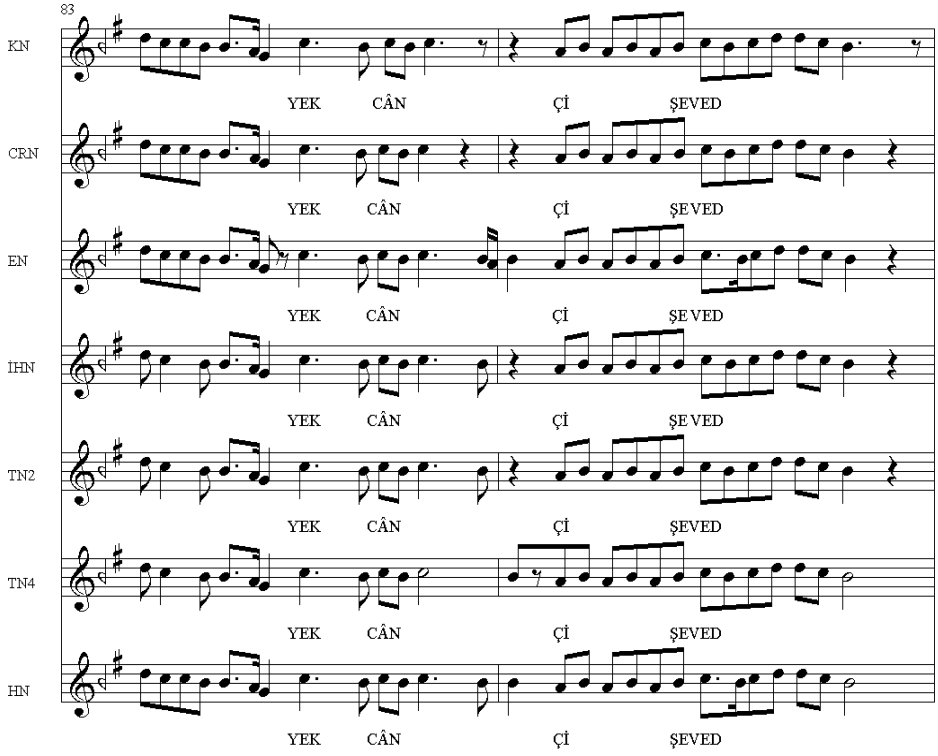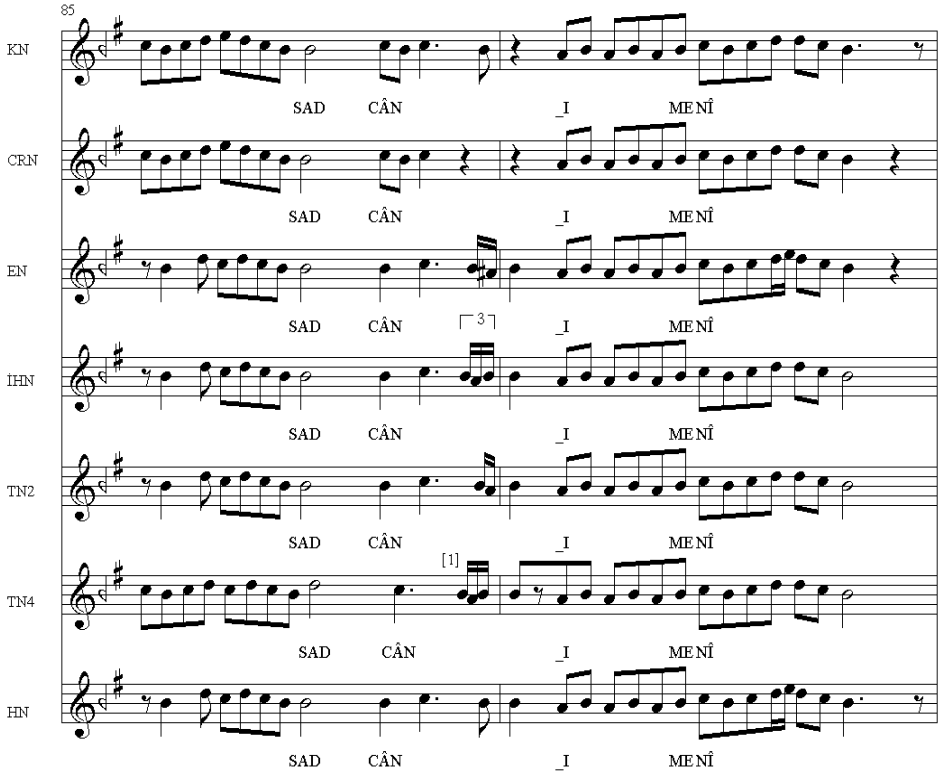

75
KN
ÂH EN DER DİL _Ü CÂN
CRN
ÂH EN DER DİL _Ü CÂN
EN
ÂH EN DER DİL _Ü CÂN
İHN
ÂH EN DER DİL _Ü CÂN
TN2
ÂH EN DER DİL _Ü CÂN
TN4
ÂH EN DER DİL _Ü CÂN
HN
ÂH EN DER DİL _Ü CÂN
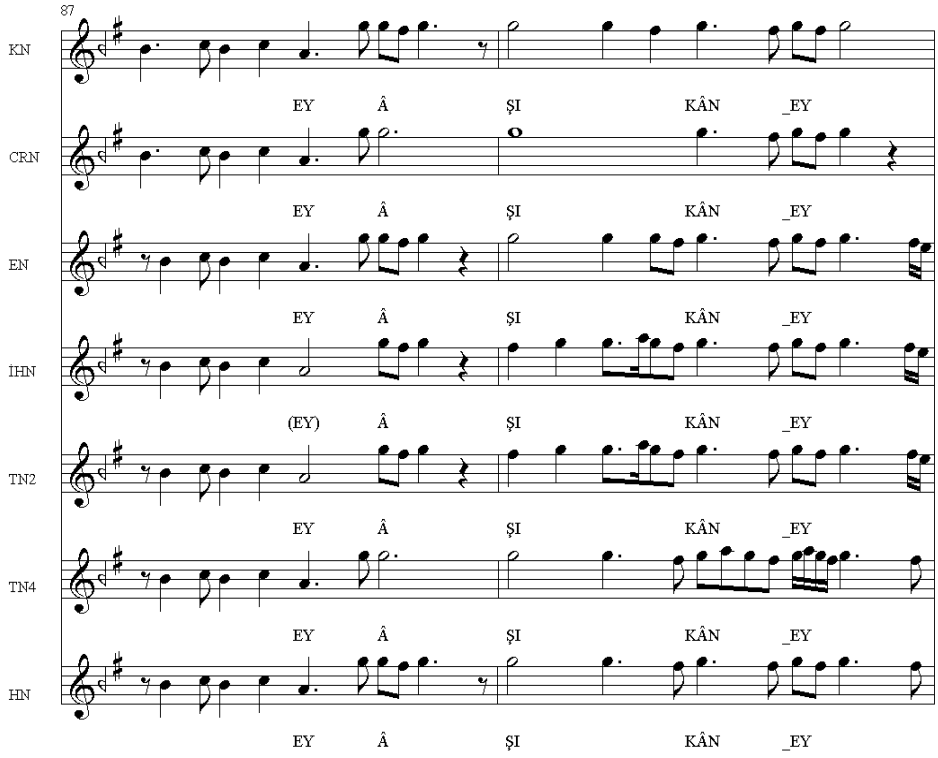

77
KN
_Î MÂN _I ME NÎ
CRN
_Î MÂN _I ME NÎ
EN
_Î MÂN _I ME NÎ
İHN
_Î MÂN _I ME NÎ
TN2
_Î MÂN _I ME NÎ
TN4
_Î MÂN _I ME NÎ
HN
_Î MÂN _I ME NÎ
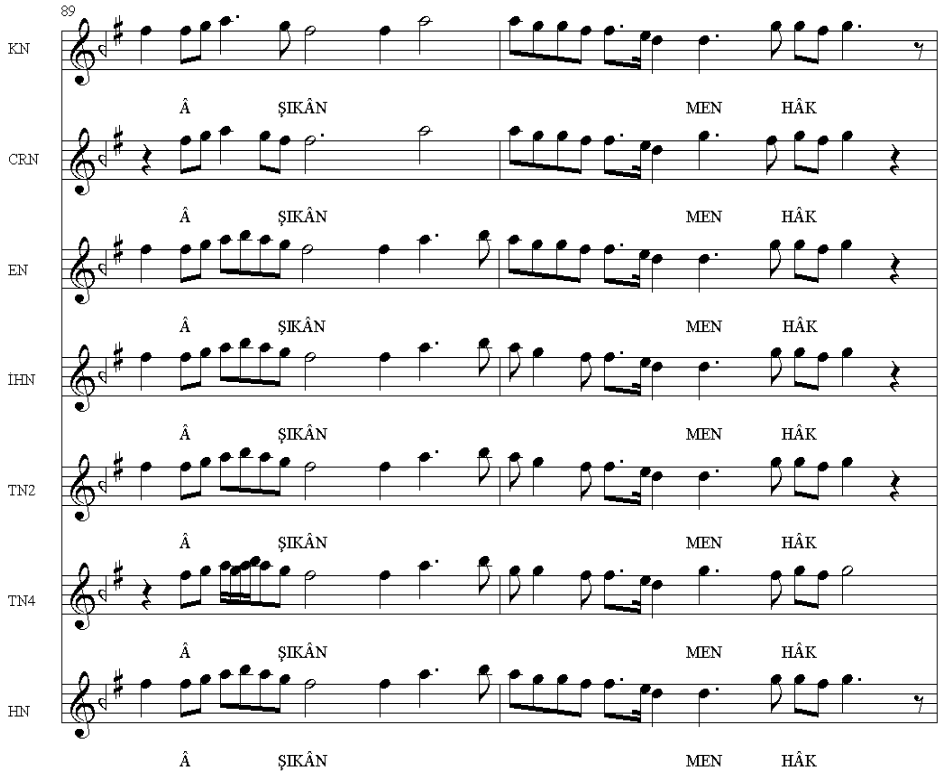

79
KN
DER MEN Bİ DE Mî
CRN
DER MEN Bİ DE Mî
EN
DER MEN Bİ DE Mî
İHN
DER MEN Bİ DE Mî
TN2
DER MEN Bİ DE Mî
TN4
DER MEN [Dİ] [LE]Mî
HN
DER MEN Bİ DE Mî
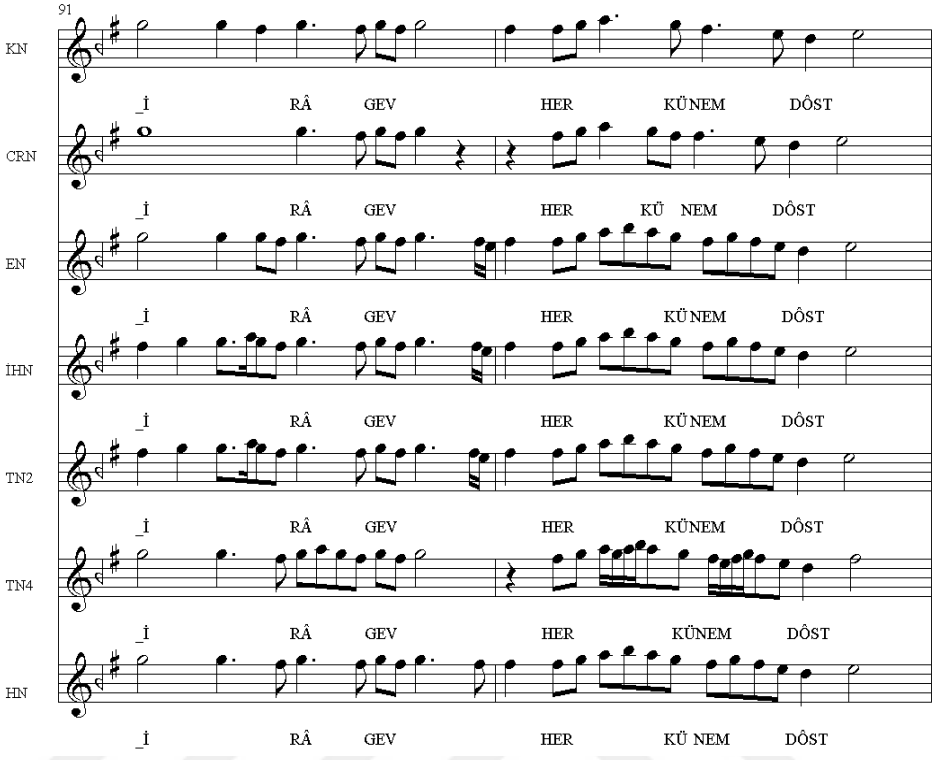

81
KN
MEN ZİN DE ŞE VEM
CRN
MEN ZİN DE ŞE VEM
EN
MEN ZİN DE ŞE VEM
İHN
MEN ZİN DE ŞE VEM
TN2
MEN ZİN DE ŞE VEM
TN4
MEN [Zİ] [LED] ŞE VEM
HN
MEN ZİN DE ŞE VEM
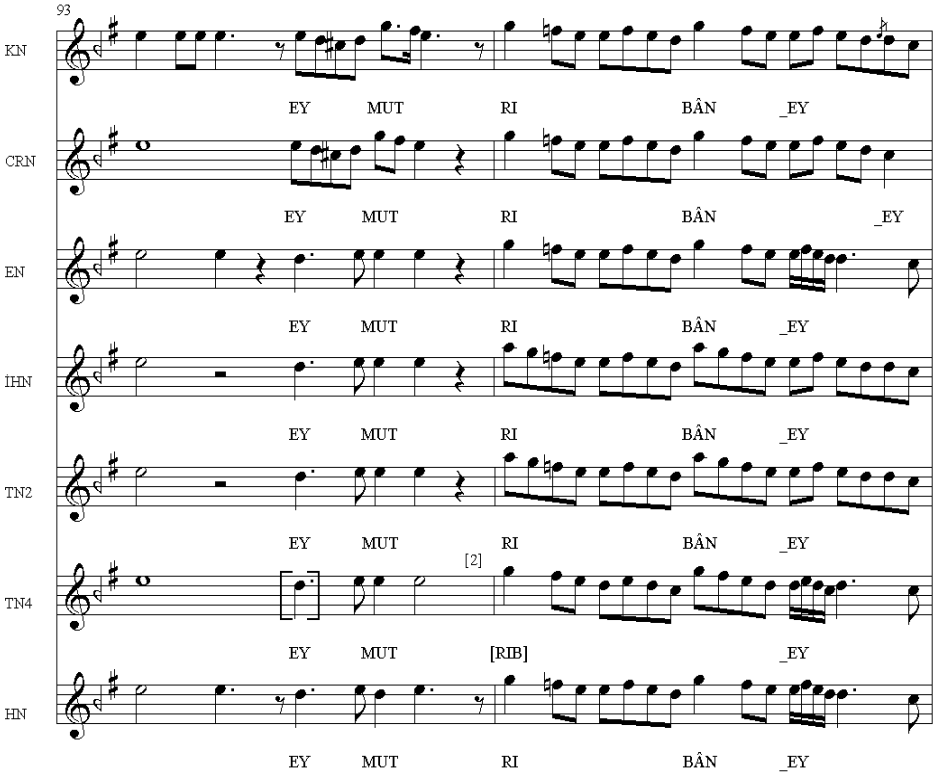

83
KN
YEK CÂN Çİ ŞEVED
CRN
YEK CÂN Çİ ŞEVED
EN
YEK CÂN Çİ ŞEVED
İHN
YEK CÂN Çİ ŞEVED
TN2
YEK CÂN Çİ ŞEVED
TN4
YEK CÂN Çİ ŞEVED
HN
YEK CÂN Çİ ŞEVED
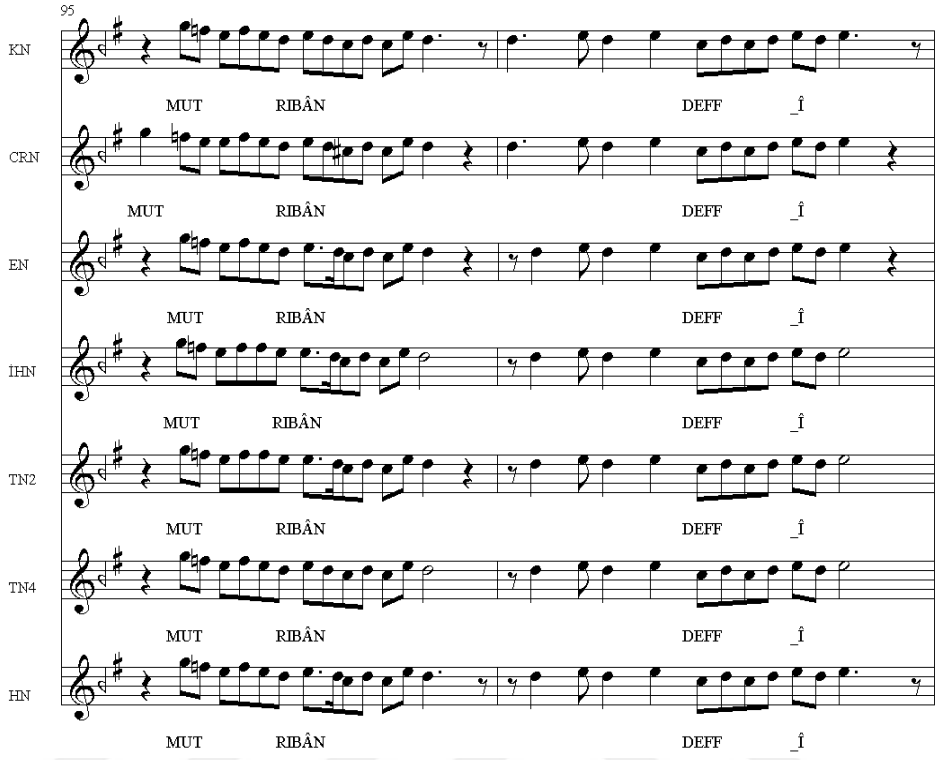

85
KN
SAD CÂN _I MENÎ
CRN
SAD CÂN _I MENÎ
EN
SAD CÂN 3 _I MENÎ
İHN
SAD CÂN _I MENÎ
TN2
SAD CÂN _I MENÎ
TN4
[1]
SAD CÂN _I MENÎ
HN
SAD CÂN _I MENÎ
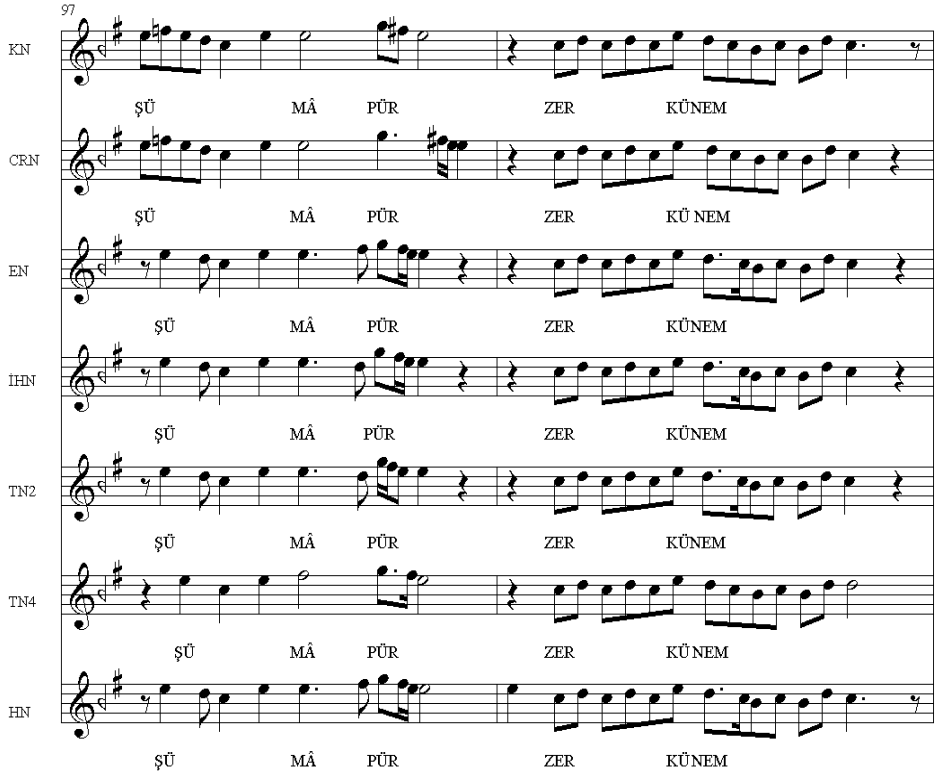

87
KN
CRN
EN
IHN
TN2
TN4
HN
EY Â ŞI KÂN _EY
(EY) Â ŞI KÂN _EY
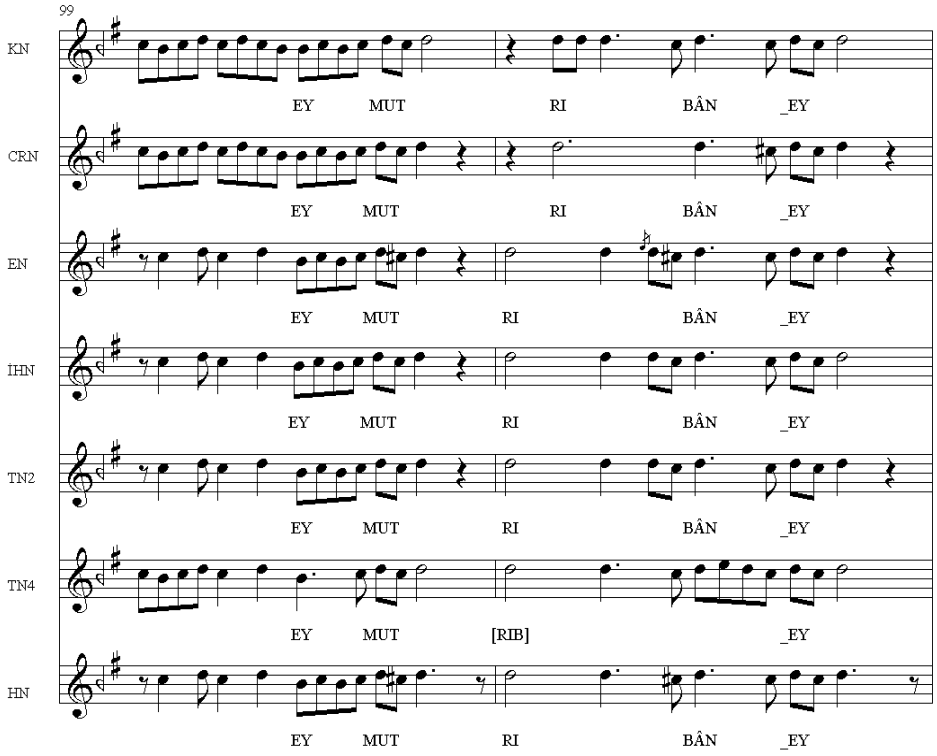

89
KN
CRN
EN
IHN
TN2
TN4
HN
Â ŞIKÂN MEN HÂK
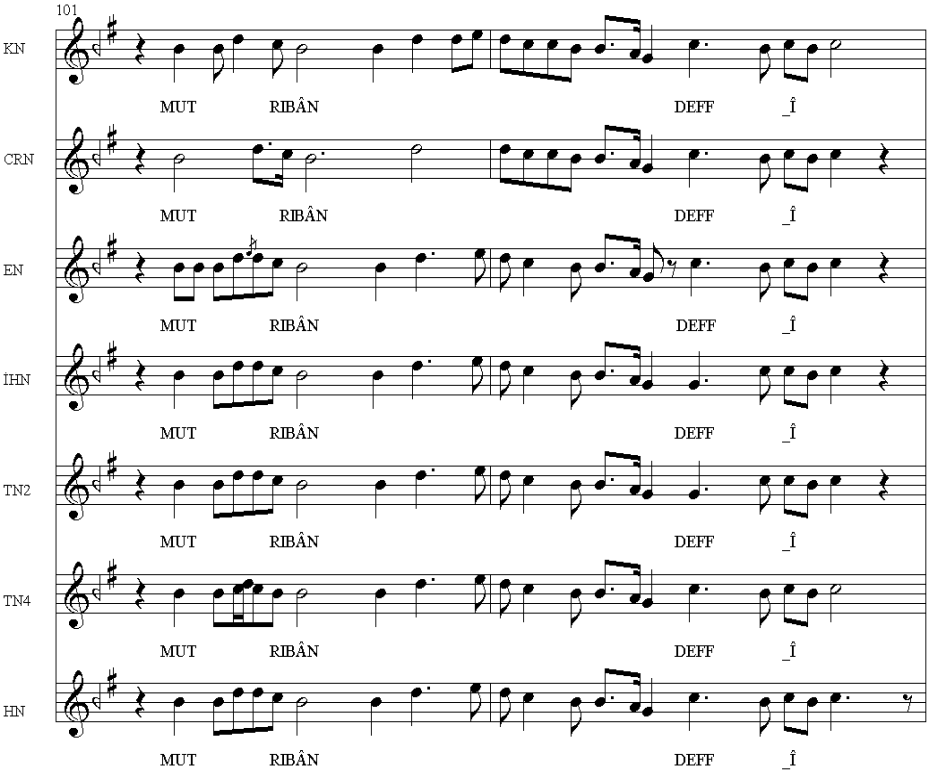

91
KN
_İ RÂ GEV HER KÜNEM DÔST
CRN
_İ RÂ GEV HER KÜ NEM DÔST
EN
_İ RÂ GEV HER KÜNEM DÔST
İHN
_İ RÂ GEV HER KÜNEM DÔST
TN2
_İ RÂ GEV HER KÜNEM DÔST
TN4
_İ RÂ GEV HER KÜNEM DÔST
HN
_İ RÂ GEV HER KÜ NEM DÔST
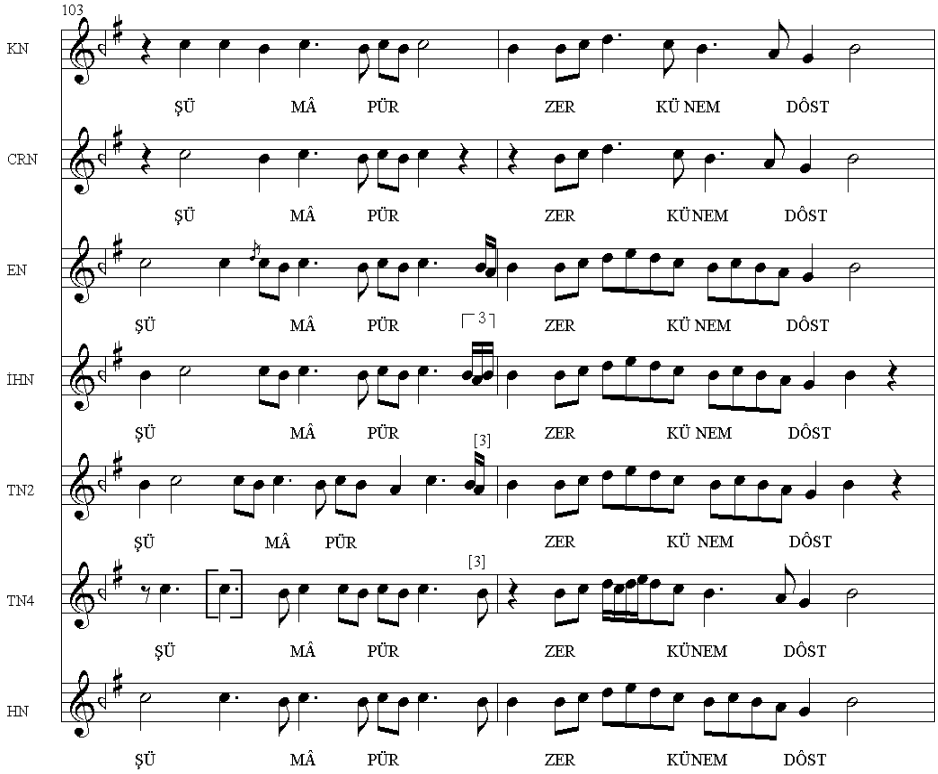

93
KN
EY MUT RI BÂN _EY
CRN
EY MUT RI BÂN _EY
EN
EY MUT RI BÂN _EY
İHN
EY MUT RI BÂN _EY
TN2
EY MUT RI BÂN _EY
TN4
[2]
EY MUT [RIB] _EY
HN
EY MUT RI BÂN _EY
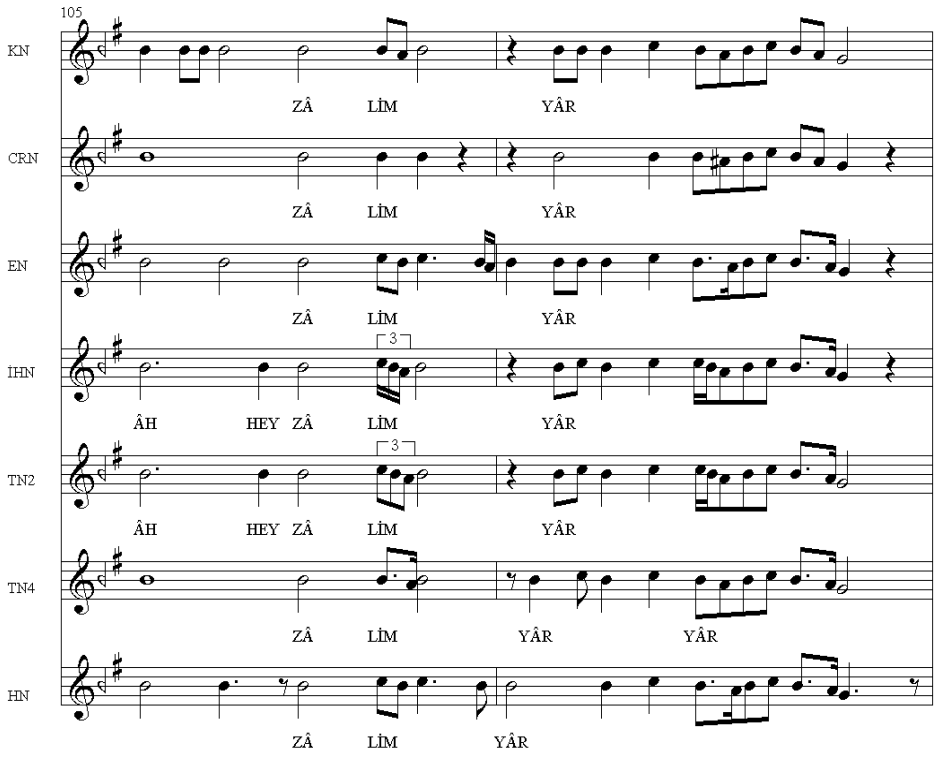

95
KN
MUT RIBÂN DEFF _Î
CRN
MUT RIBÂN DEFF _Î
EN
MUT RIBÂN DEFF _Î
İHN
MUT RIBÂN DEFF _Î
TN2
MUT RIBÂN DEFF _Î
TN4
MUT RIBÂN DEFF _Î
HN
MUT RIBÂN DEFF _Î
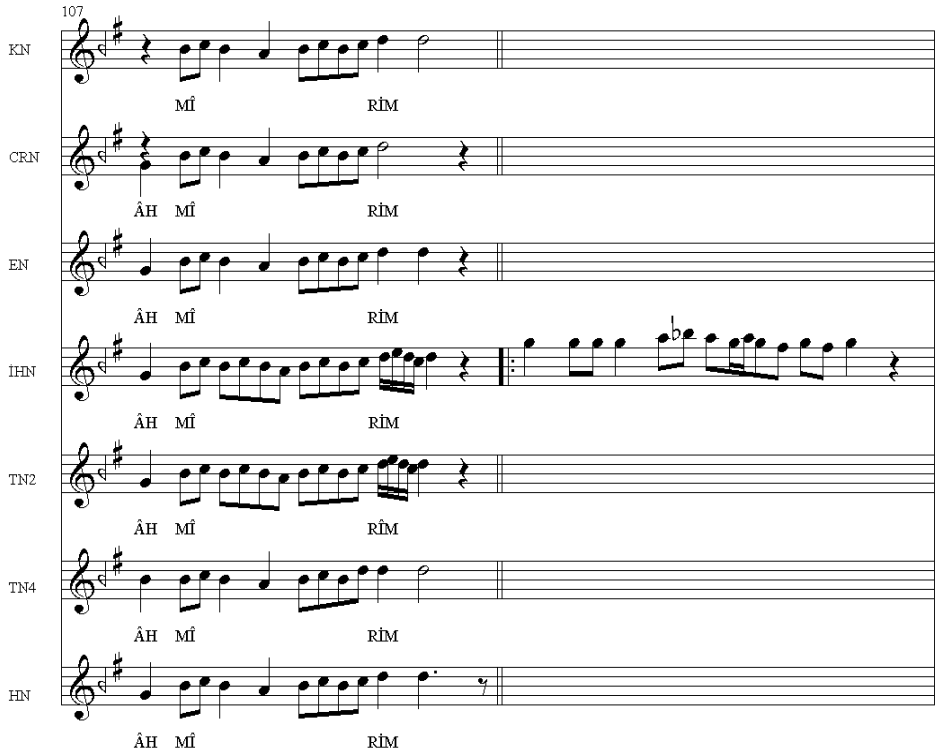

97
KN
ŞÜ MÂ PÜR ZER KÜNEM
CRN
ŞÜ MÂ PÜR ZER KÜ NEM
EN
ŞÜ MÂ PÜR ZER KÜNEM
İHN
ŞÜ MÂ PÜR ZER KÜNEM
TN2
ŞÜ MÂ PÜR ZER KÜNEM
TN4
ŞÜ MÂ PÜR ZER KÜ NEM
HN
ŞÜ MÂ PÜR ZER KÜNEM
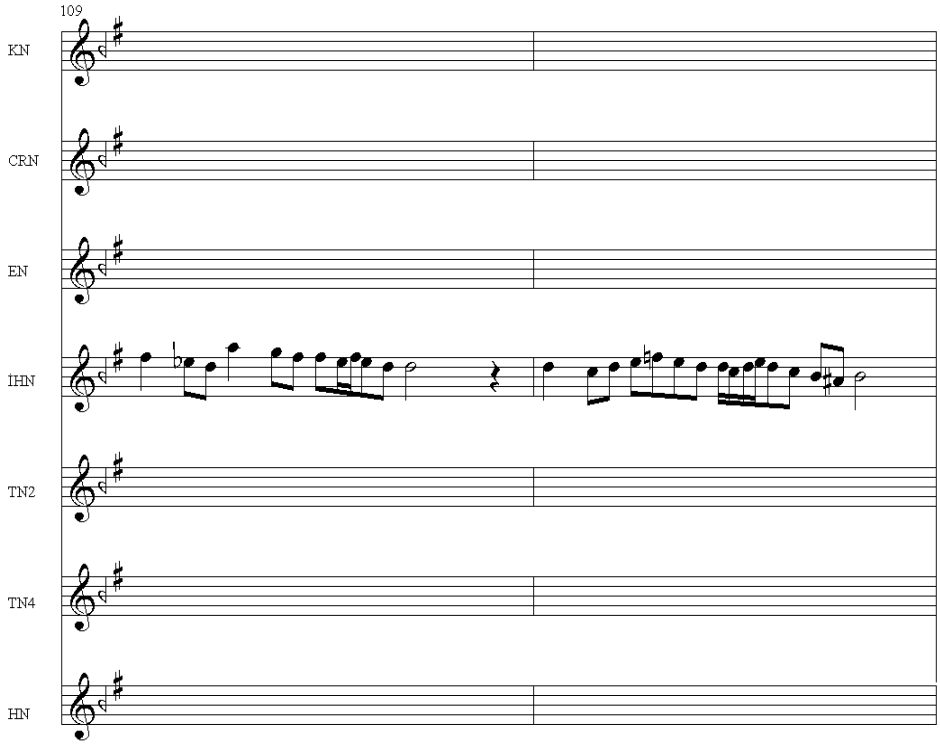

99
KN
EY MUT RI BÂN _EY
CRN
EY MUT RI BÂN _EY
EN
EY MUT RI BÂN _EY
IHN
EY MUT RI BÂN _EY
TN2
EY MUT RI BÂN _EY
TN4
EY MUT [RIB] _EY
HN
EY MUT RI BÂN _EY
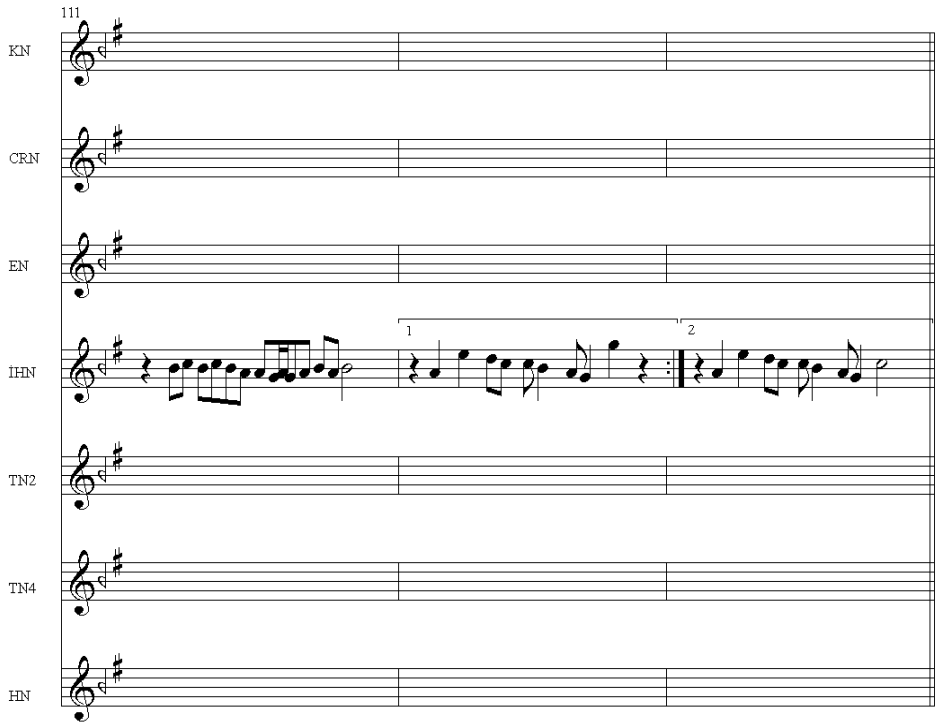

101
KN
MUT RIBÂN DEFF _Î
CRN
MUT RIBÂN DEFF _Î
EN
MUT RIBÂN DEFF _Î
IHN
MUT RIBÂN DEFF _Î
TN2
MUT RIBÂN DEFF _Î
TN4
MUT RIBÂN DEFF _Î
HN
MUT RIBÂN DEFF _Î

103
KN
ŞÜ MÂ PÜR ZER KÜ NEM DÔST
CRN
ŞÜ MÂ PÜR ZER KÜNEM DÔST
EN
ŞÜ MÂ PÜR 3 ZER KÜ NEM DÔST
İHN
ŞÜ MÂ PÜR ZER KÜ NEM DÔST
TN2
[3]
ŞÜ MÂ PÜR ZER KÜ NEM DÔST
TN4
[3]
ŞÜ MÂ PÜR ZER KÜNEM DÔST
HN
ŞÜ MÂ PÜR ZER KÜNEM DÔST

105
KN
ZÂ LİM YÂR
CRN
ZÂ LİM YÂR
EN
ZÂ LİM YÂR
İHN
3
ÂH HEY ZÂ LİM YÂR
TN2
3
ÂH HEY ZÂ LİM YÂR
TN4
ZÂ LİM YÂR YÂR
HN
ZÂ LİM YÂR

107
KN
CRN
EN
İHN
TN2
TN4
HN
MÎ
RİM
ÂH
MÎ
RİM

109
KN
CRN
EN
İHN
TN2
TN4
HN

111
KN
CRN
EN
IHN
TN2
TN4
HN
1
2

Tablo 31 Dügâh Mevlevî Âyini, II. Selâm ile İlgili Tespit ve Açıklamalar

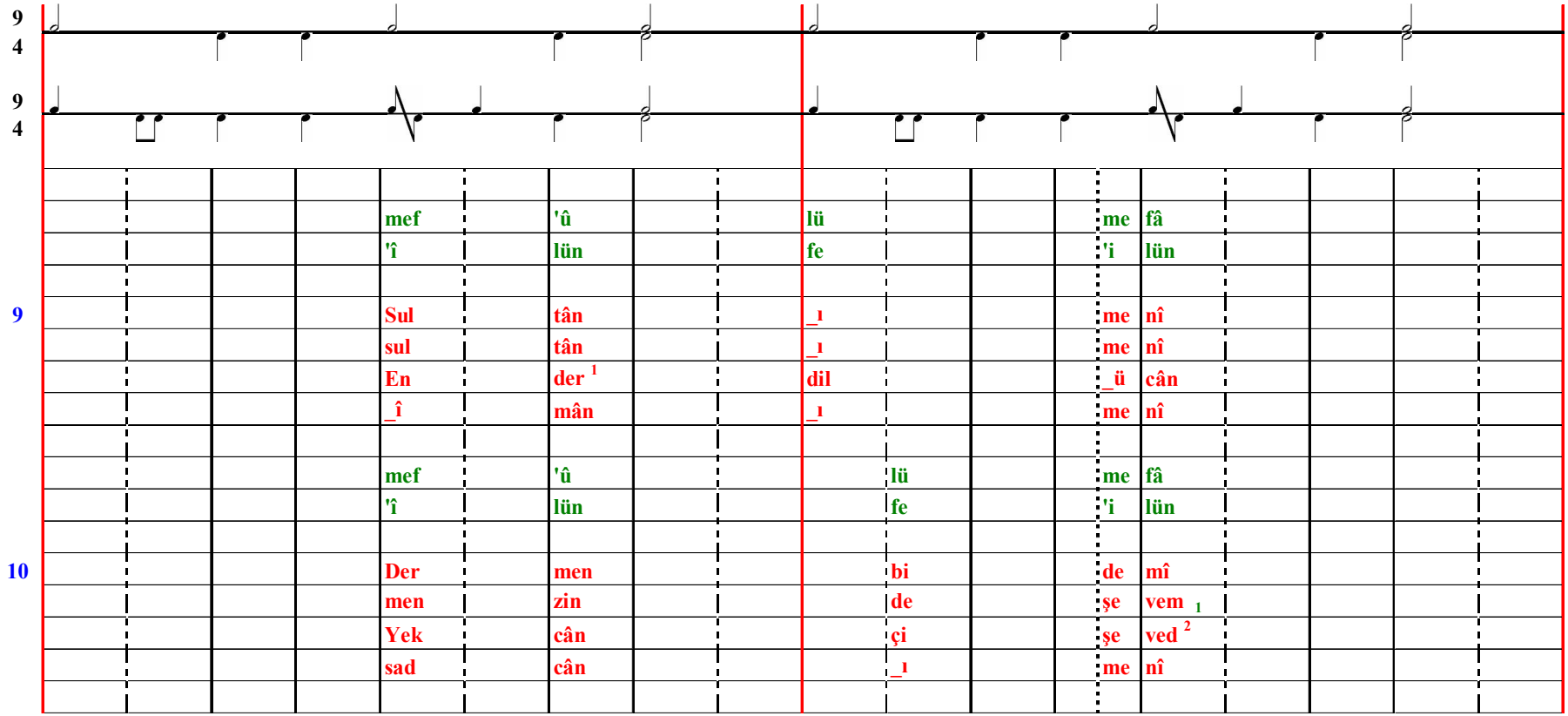
Tespit No.	Nüsha	Ölçü No.	Tespit ve Açıklamalar
1	TN4	85	Ölçü eksiktir.
2	TN4	93	"Ey" hecesinin ait olduğu noktalı 4'lük nevâ perdesi, sehven 4'lük olarak yazılmıştır.
3	TN2, TN4	103	TN2'de, ölçüde 4'lük fazlalık vardır. TN4'te ise 3. zamanda gelen noktalı 4'lük çargâh perdesi, sehven 4'lük olarak yazılmıştır.

Şablon 21 Dügâh Mevlevî Âyini, II. Selâm, 1. Şablon

9 Sultân-ı menî sultân-ı menî
Ender dil_ü cân_îmân-ı menî

10 Der men bi-demî men zinde şevem
Yek cân çi şeved sad cân-ı menî

Ağır Evfer - Görülmemiş vezin (mef'ûlü mefâ'îlün fe'ilün)

Şablon 21 Dügâh Mevlevî Âyini, II. Selâm, 1. Şablon (Devamı)

1 TN4'te "Der men dilemî menziled şevem".

1 "*Kaynakta* [Dîvân-ı Kebîr, Gazel No. 3137, 1. beyit] *"Vender"* " (Çevikoğlu, 2010, s. 111).

2 "*Kaynakta* [Dîvân-ı Kebîr, Gazel No. 3137, 2. beyit] *"buved"* " (Çevikoğlu, 2010, s. 111). .

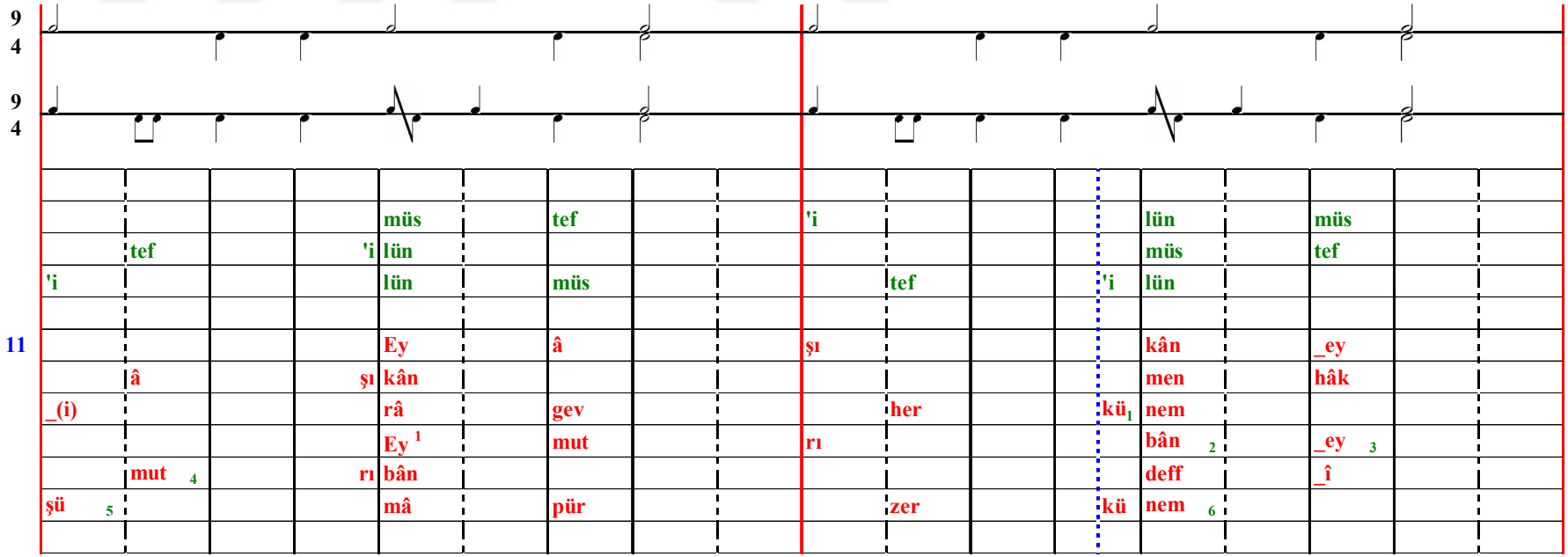
Tablo 32 Şablon 21 Üzerindeki Hece ve Hece Dağılım Farklılığı Analiz Verileri

Kaynak Şablondaki Güftenin Hece Sayısı: 40		Ölçü Numarası				Toplam	Fark %	Mak. Hata	Mak. Fark %	Ort.	Std. Sapma
	Nüsha	80	81	82	85						
Farklı Dağılımda Yer Alan Aynı Hece Sayısı	KN					0	0%	0%	0%	0%	0%
	CRN					0	0%	0%			
	EN					0	0%	0%			
	İHN					0	0%	0%			
	TN2					0	0%	0%			
	TN4					0	0%	0%			
	HN					0	0%	0%			
Farklı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece Sayısı	KN					0	0%	0%	0%	0%	0%
	CRN					0	0%	0%			
	EN					0	0%	0%			
	İHN					0	0%	0%			
	TN2					0	0%	0%			
	TN4					0	0%	0%			
	HN					0	0%	0%			
Aynı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece Sayısı	KN					0	0%	0%	10,53%	1,50%	3,98%
	CRN					0	0%	0%			
	EN					0	0%	0%			
	İHN					0	0%	0%			
	TN2					0	0%	0%			
	TN4	2	1	1		4	10,53%	0,53%			
	HN					0	0%	0%			
Usûle Göre Nota Eksiği Tespit Edilen Ölçülerdeki Hece Sayısı	KN					0					
	CRN					0					
	EN					0					
	İHN					0					
	TN2					0					
	TN4				2	2					
	HN					0					

Şablon 22 Dügâh Mevlevî Âyini, II. Selâm, 2. Şablon

11 Ey âşıkân_ey âşıkân men hâk(i) râ gevher künem
Ey mutrıbân_ey mutrıbân deff-î şümâ pür zer

Ağır Evfer- Recez (müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün)

1 CRN'de, "kü" hecesi dördüncü zamanın ilk yarısındadır.

2 TN4'te "mutrıb" geçmekte olup, vezne uymamaktadır. "rıb" hecesi birinci zamanda yer almaktadır.

3 CRN'de, "_ey" hecesi dokuzuncu zamanda yer almaktadır.

4 CRN'de, "mut" hecesi birinci zamanda yer almaktadır.

5 TN4'te, "şü" hecesi ikinci zamanda yer almaktadır.
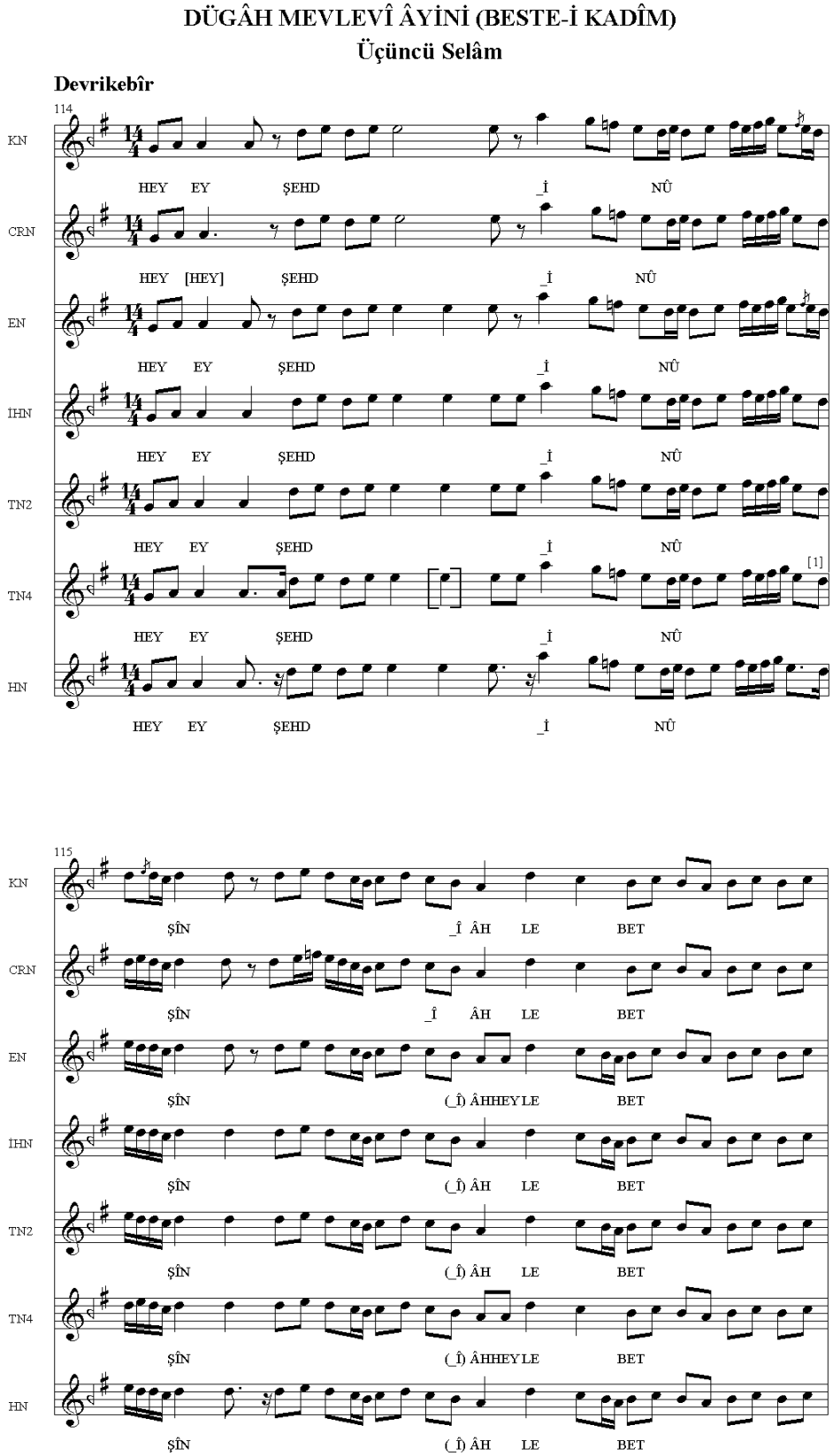
6 İkinci mısraın hece dağılım incelemesi için, düzenekteki 93. ve 98. ölçüler arası gözönüne alınmıştır.
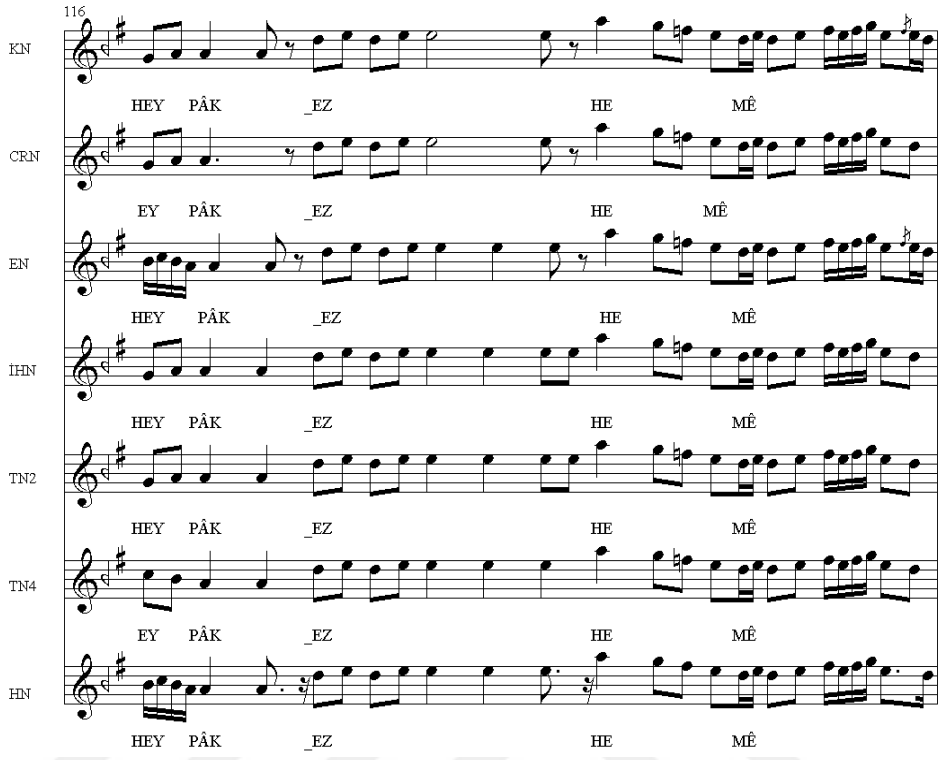
1 "*Kaynakta* [Dîvân-ı Kebîr, Gazel No. 1374, 1. beyit] *"Vey"* " (Çevikoğlu, 2010, s. 112).
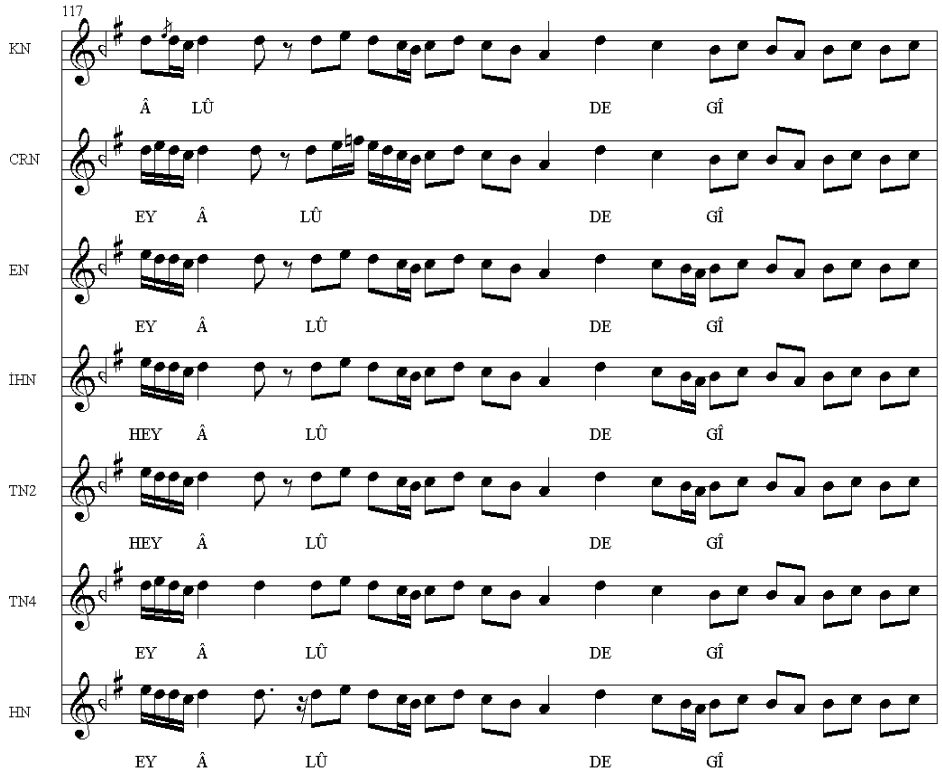
Tablo 33 Şablon 22 Üzerindeki Hece ve Hece Dağılım Farklılığı Analiz Verileri
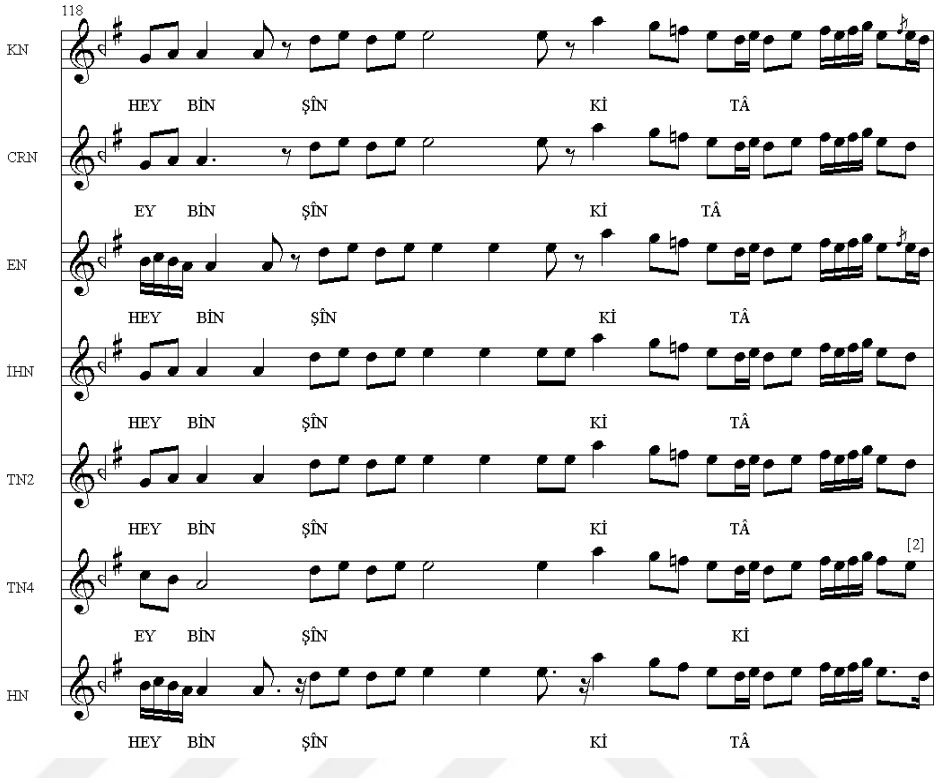
Kaynak Şablondaki Güftenin Hece Sayısı: 32		Ölçü Numarası					Toplam	Fark %	Mak. Hata	Mak. Fark %	Ort.	Std. Sapma
	Nüsha	87	92	94	95	97						
Farklı Dağılımda Yer Alan Aynı Hece Sayısı	KN						0	0%	0%	9,38%	1,80%	3,55%
	CRN		1	1	1		3	9,38%	0%			
	EN						0	0%	0%			
	İHN						0	0%	0%			
	TN2						0	0%	0%			
	TN4					1	1	3,23%	0,10%			
	HN						0	0%	0%			
Farklı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece Sayısı	KN						0	0%	0%	0%	0%	0%
	CRN						0	0%	0%			
	EN						0	0%	0%			
	İHN						0	0%	0%			
	TN2						0	0%	0%			
	TN4						0	0%	0%			
	HN						0	0%	0%			
Aynı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece Sayısı	KN						0	0%	0%	3,23%	0,46%	1,22%
	CRN						0	0%	0%			
	EN						0	0%	0%			
	İHN						0	0%	0%			
	TN2						0	0%	0%			
	TN4			1			1	3,23%	0,10%			
	HN						0	0%	0%			
Kaynak Şablonda Yer Alıp, Düzenek Üzerinde Parantez ( ) İçinde Gösterilen Hece Sayısı	KN						0					
	CRN						0					
	EN						0					
	İHN	1					1					
	TN2						0					
	TN4						0					
	HN						0					
Nüshada Yer Almayan Hece Sayısı	KN						0					
	CRN						0					
	EN						0					
	İHN						0					
	TN2						0					
	TN4			1			1					
	HN						0					
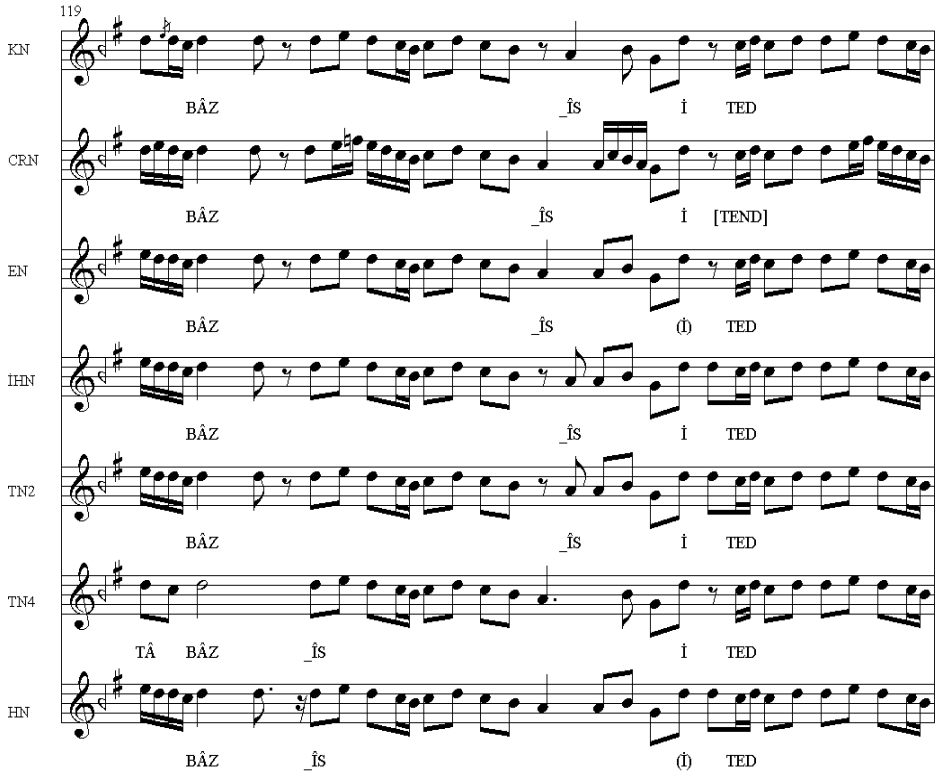
3.2.3 Üçüncü Selâm
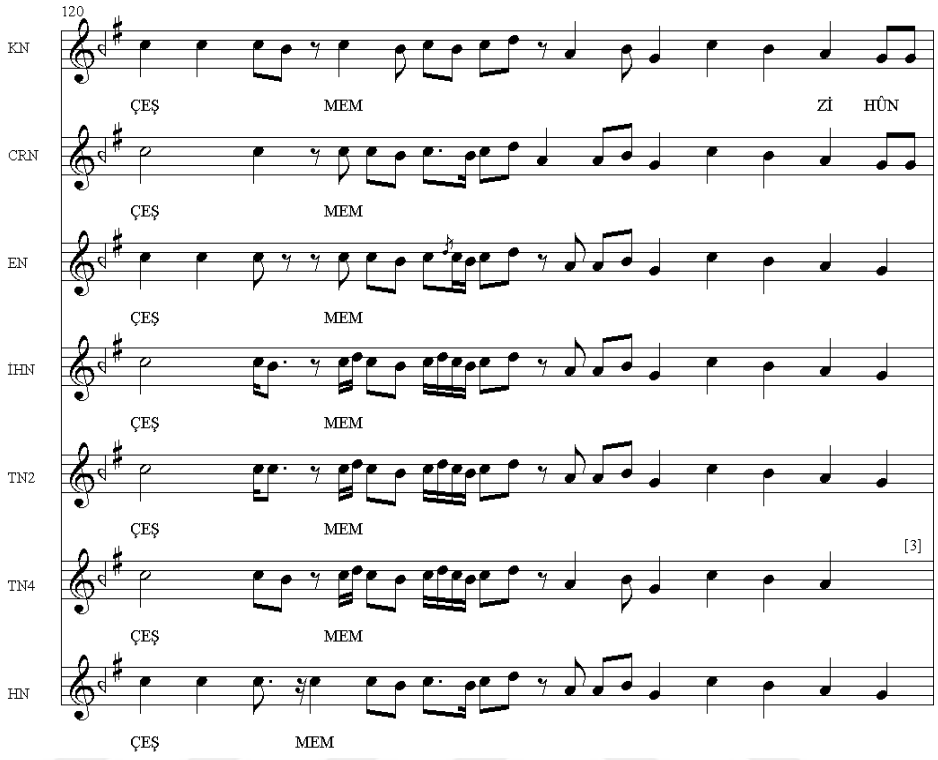

116
KN
HEY PÂK _EZ HE MÊ
CRN
EY PÂK _EZ HE MÊ
EN
HEY PÂK _EZ HE MÊ
İHN
HEY PÂK _EZ HE MÊ
TN2
HEY PÂK _EZ HE MÊ
TN4
EY PÂK _EZ HE MÊ
HN
HEY PÂK _EZ HE MÊ
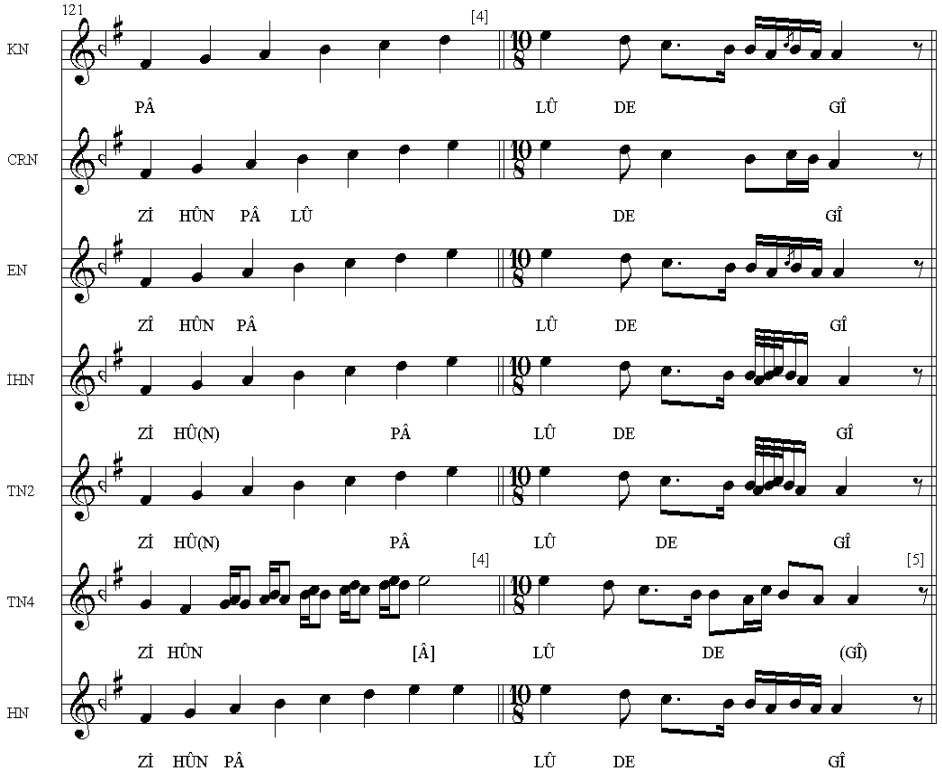

117
KN
Â LÛ DE GÎ
CRN
EY Â LÛ DE GÎ
EN
EY Â LÛ DE GÎ
İHN
HEY Â LÛ DE GÎ
TN2
HEY Â LÛ DE GÎ
TN4
EY Â LÛ DE GÎ
HN
EY Â LÛ DE GÎ
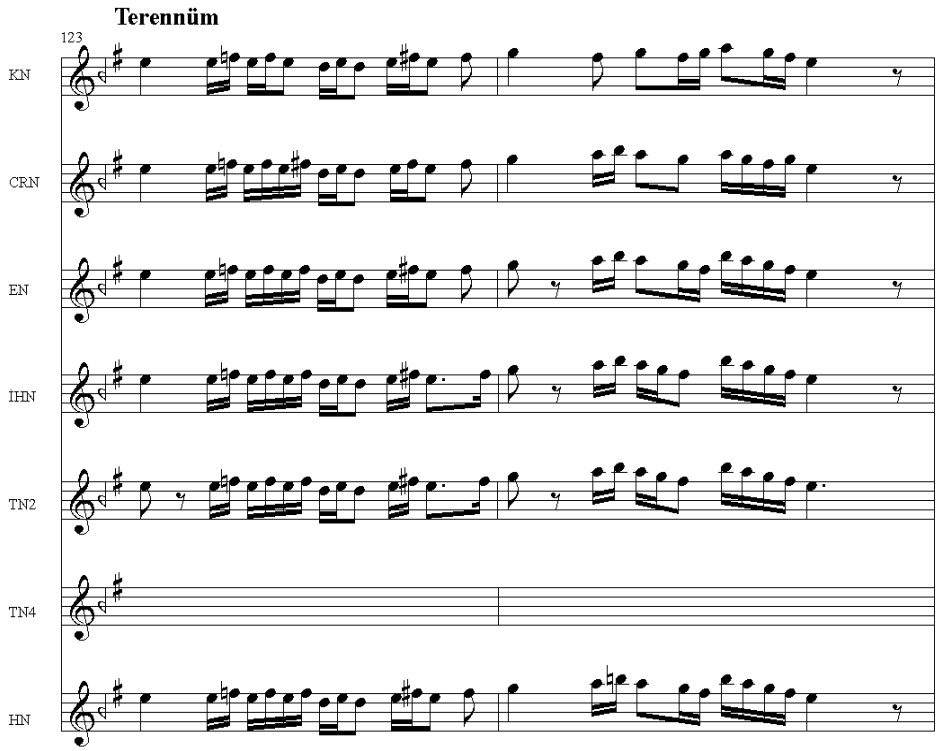

118
KN
HEY BİN ŞÎN Kİ TÂ
CRN
EY BİN ŞÎN Kİ TÂ
EN
HEY BİN ŞÎN Kİ TÂ
İHN
HEY BİN ŞÎN Kİ TÂ
TN2
HEY BİN ŞÎN Kİ TÂ
TN4
[2]
EY BİN ŞÎN Kİ
HN
HEY BİN ŞÎN Kİ TÂ
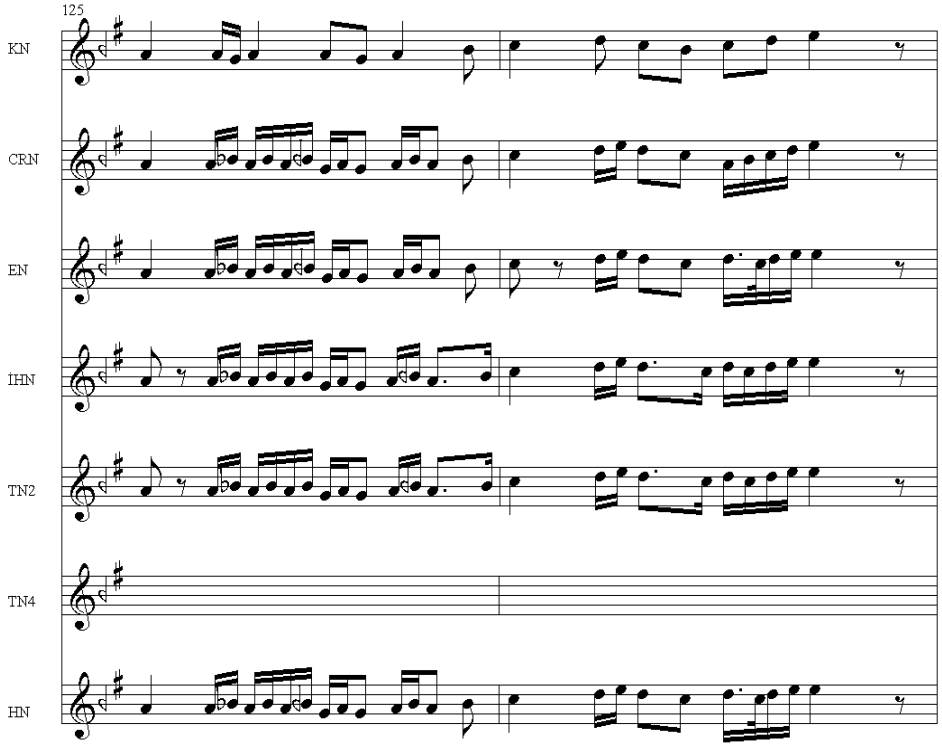

119
KN
BÂZ _ÎS İ TED
CRN
BÂZ _ÎS İ [TEND]
EN
BÂZ _ÎS (İ) TED
İHN
BÂZ _ÎS İ TED
TN2
BÂZ _ÎS İ TED
TN4
TÂ BÂZ _ÎS İ TED
HN
BÂZ _ÎS (İ) TED
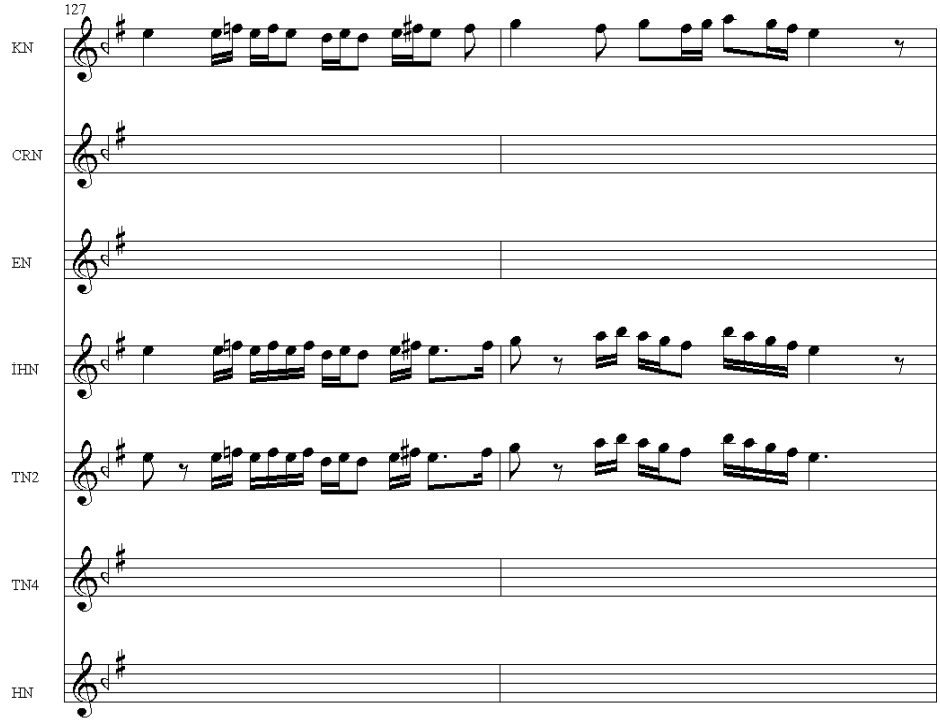

120
KN
ÇEŞ MEM Zİ HÛN
CRN
ÇEŞ MEM
EN
ÇEŞ MEM
İHN
ÇEŞ MEM
TN2
ÇEŞ MEM
TN4
[3]
ÇEŞ MEM
HN
ÇEŞ MEM
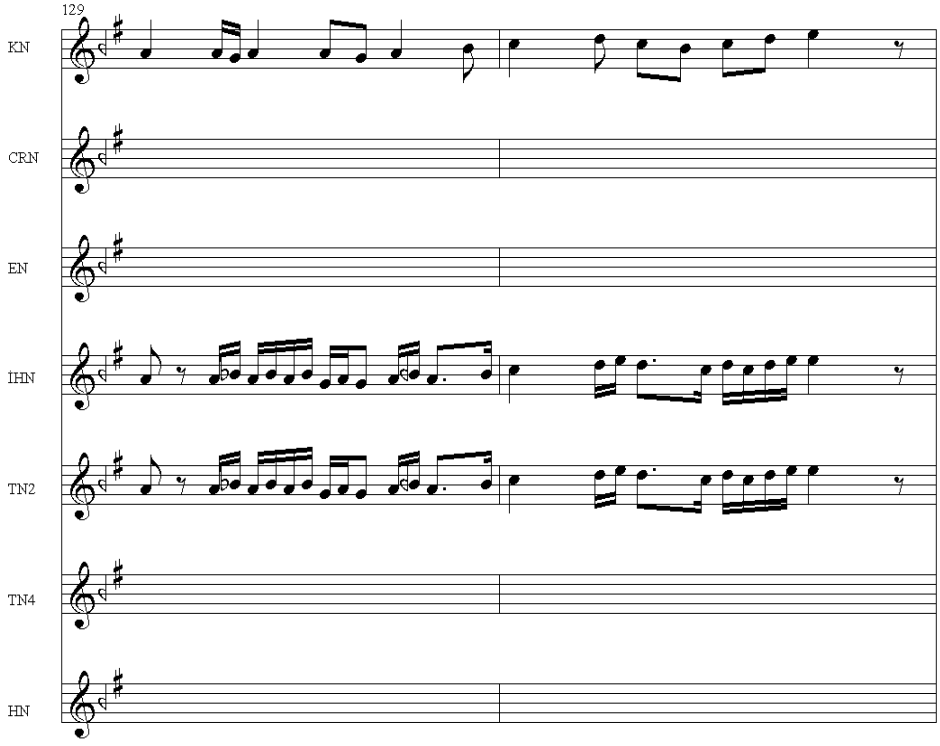
Aksaksemâî
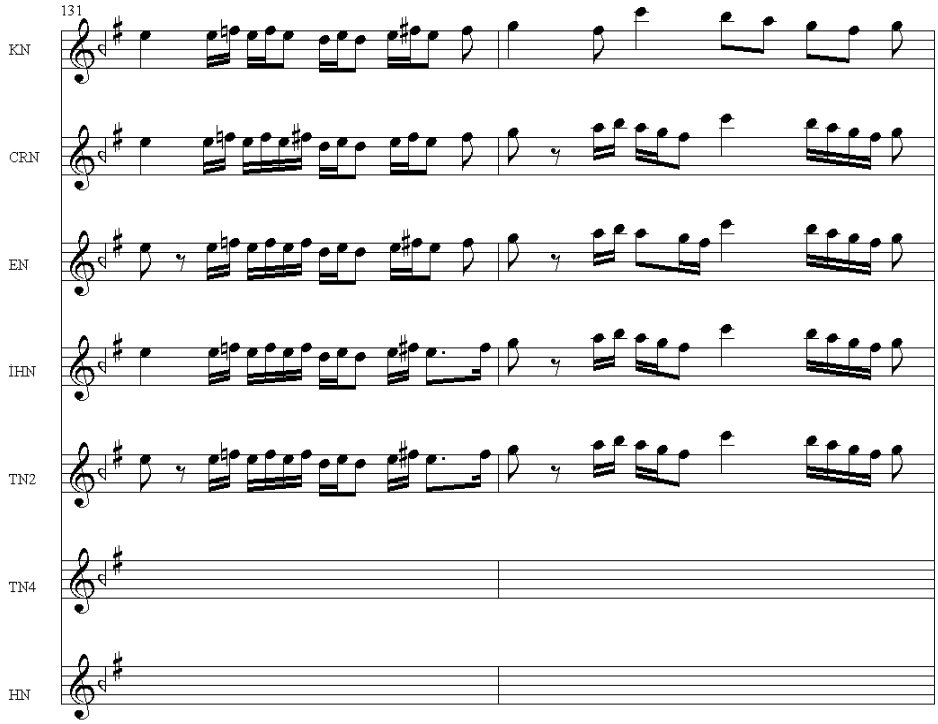

121
KN
[4]
PÂ LÛ DE Gİ
CRN
Zİ HÛN PÂ LÛ DE Gİ
EN
Zİ HÛN PÂ LÛ DE Gİ
İHN
Zİ HÛ(N) PÂ LÛ DE Gİ
TN2
Zİ HÛ(N) PÂ LÛ DE Gİ
TN4
[4]
[5]
Zİ HÛN [Â] LÛ DE (Gİ)
HN
Zİ HÛN PÂ LÛ DE Gİ
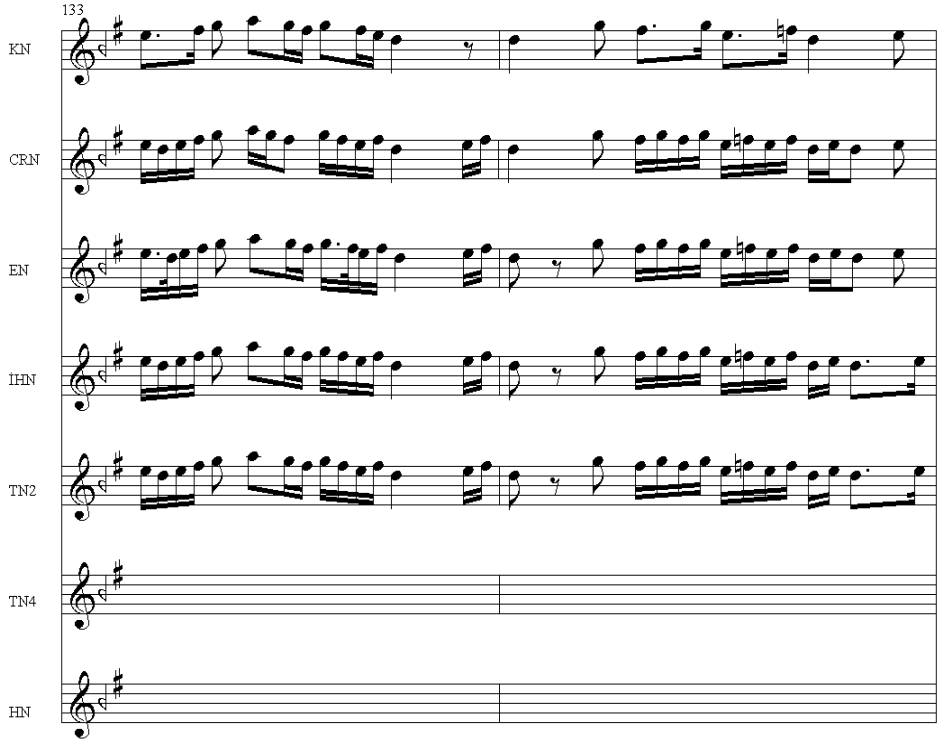

Terennüm
123
KN
CRN
EN
IHN
TN2
TN4
HN
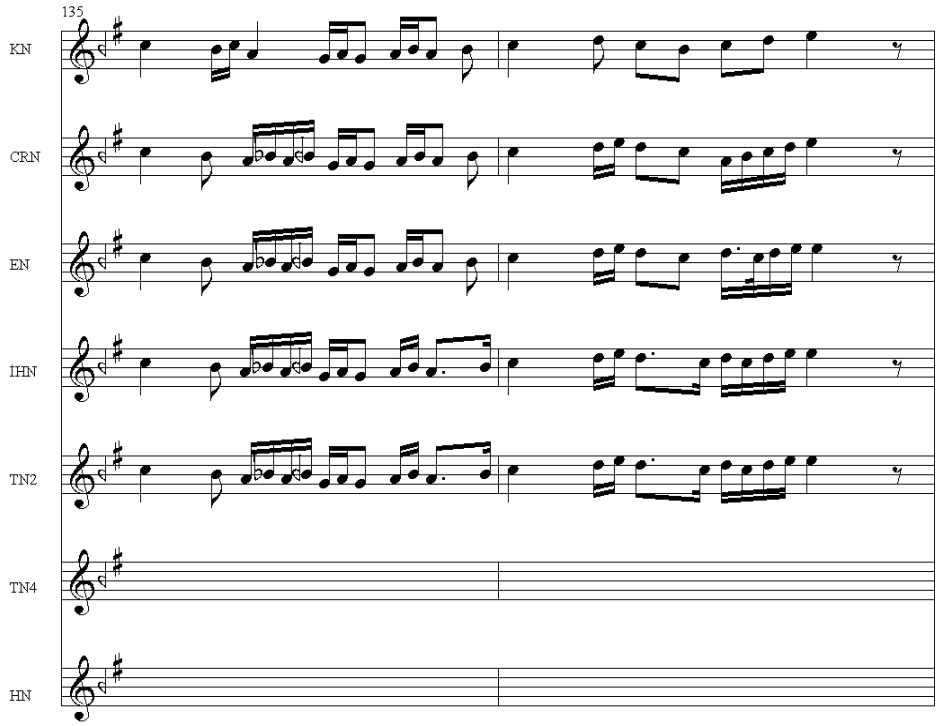

125
KN
CRN
EN
IHN
TN2
TN4
HN
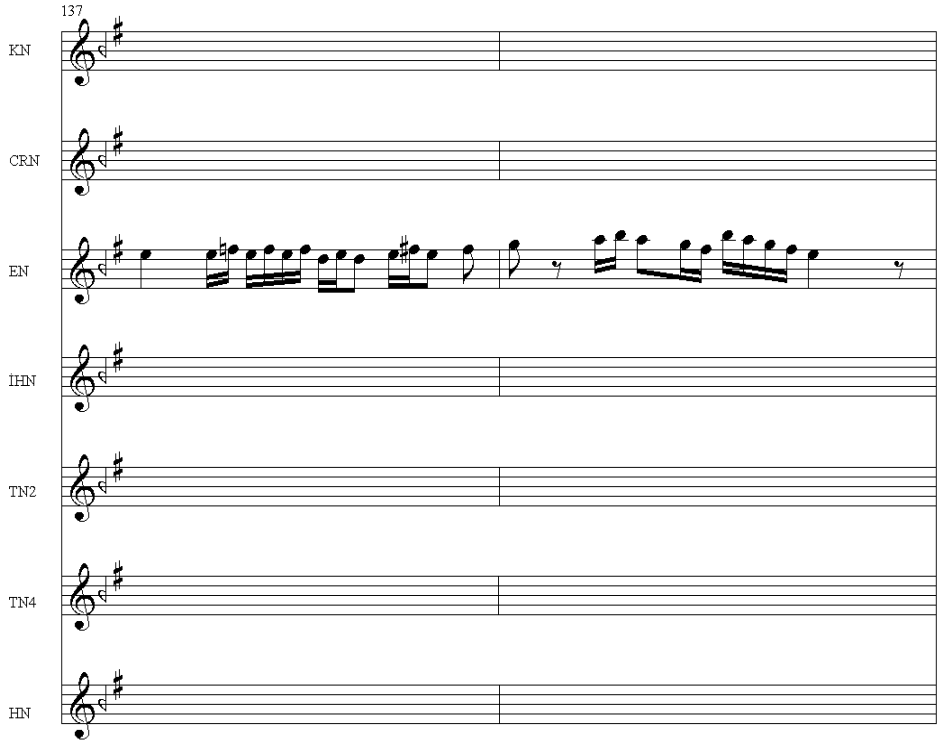

127
KN
CRN
EN
IHN
TN2
TN4
HN
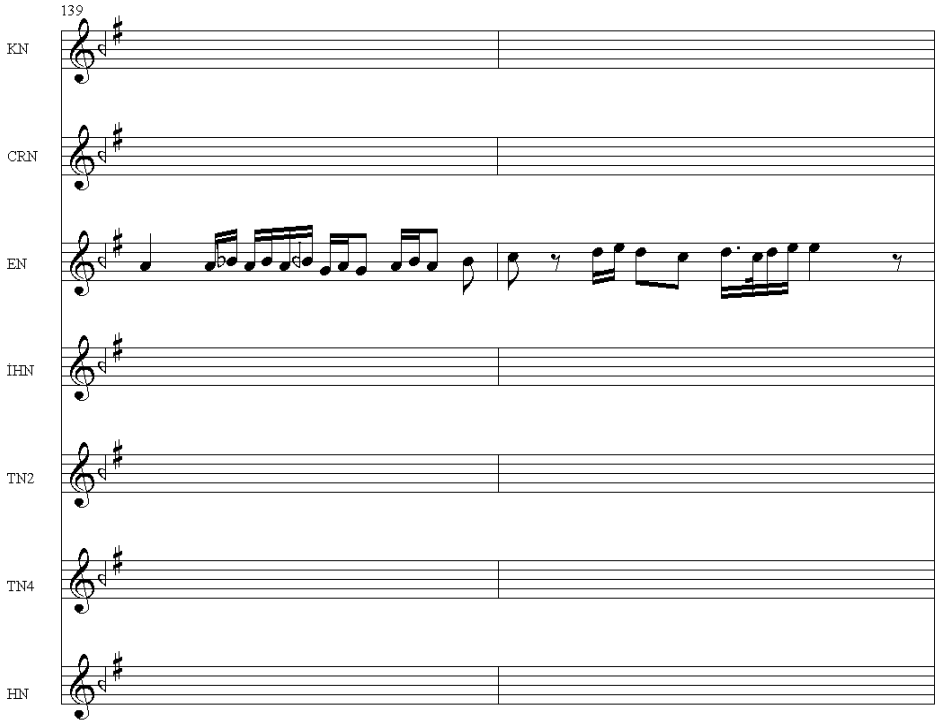

129
KN
CRN
EN
IHN
TN2
TN4
HN
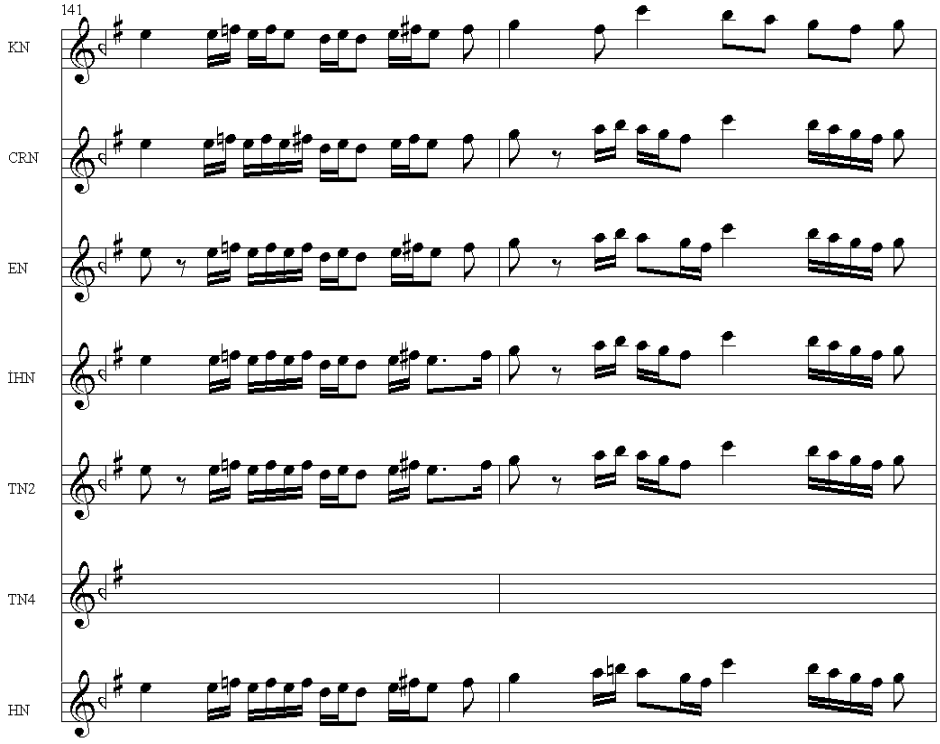

131
KN
CRN
EN
IHN
TN2
TN4
HN
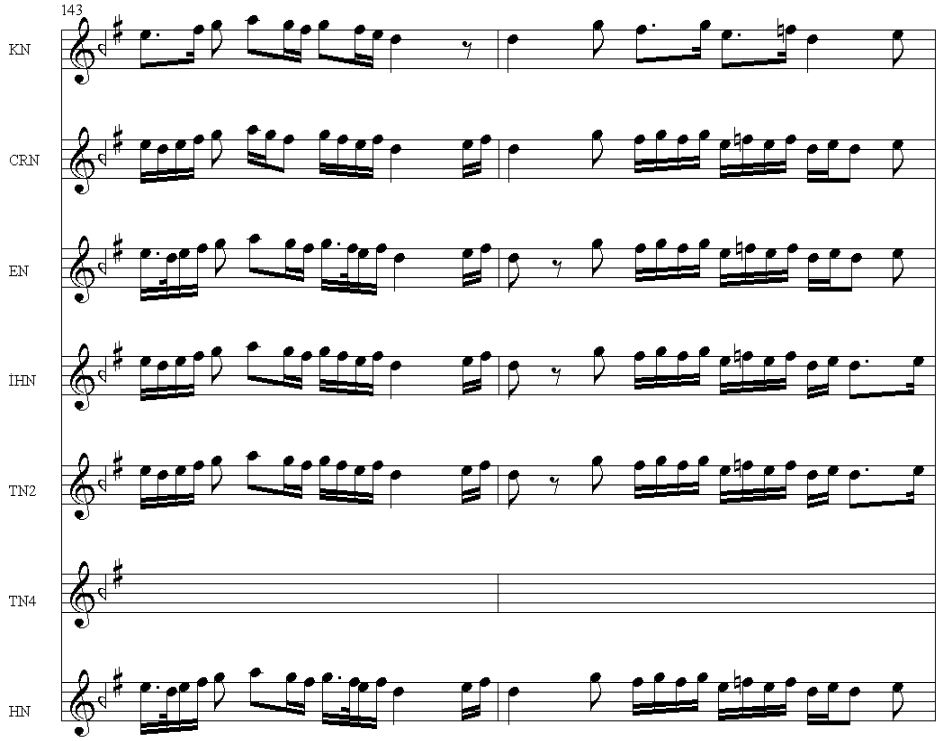

133
KN
CRN
EN
IHN
TN2
TN4
HN
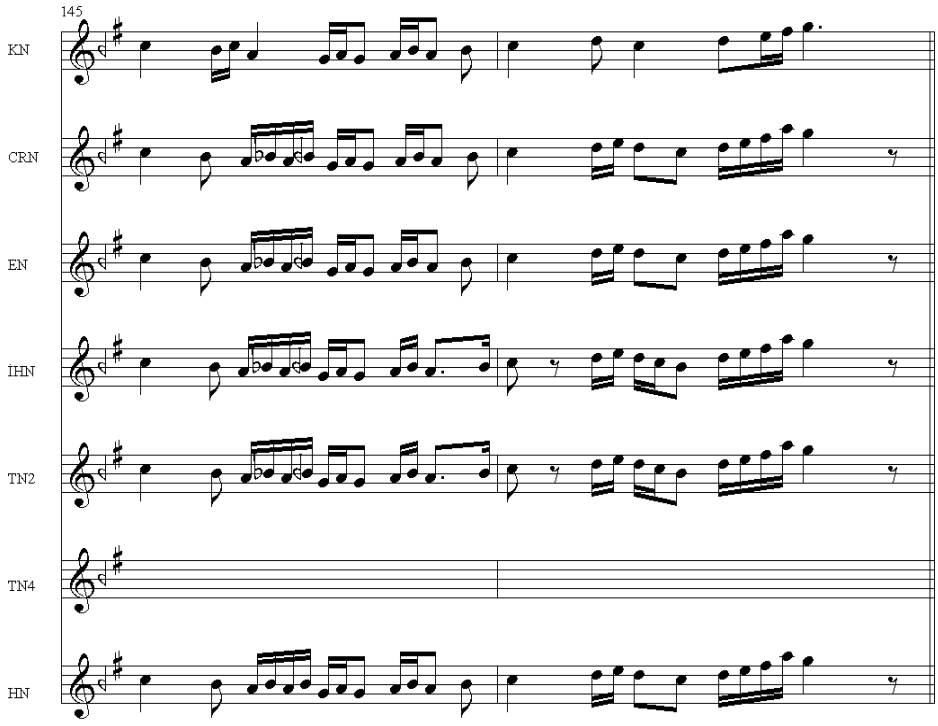

135
KN
CRN
EN
IHN
TN2
TN4
HN

137
KN
CRN
EN
IHN
TN2
TN4
HN
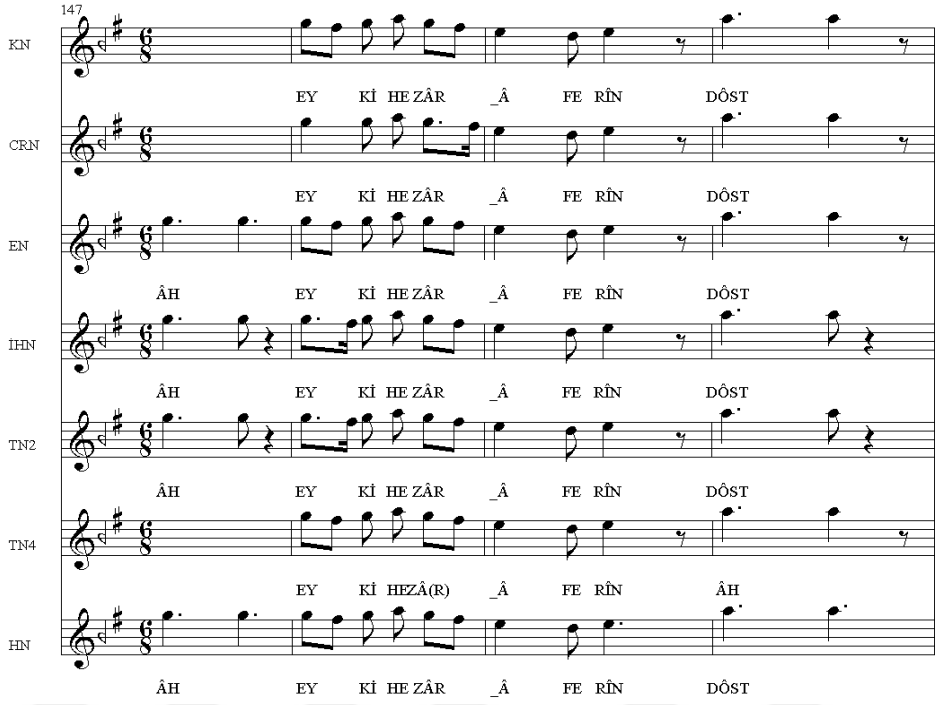

139
KN
CRN
EN
IHN
TN2
TN4
HN
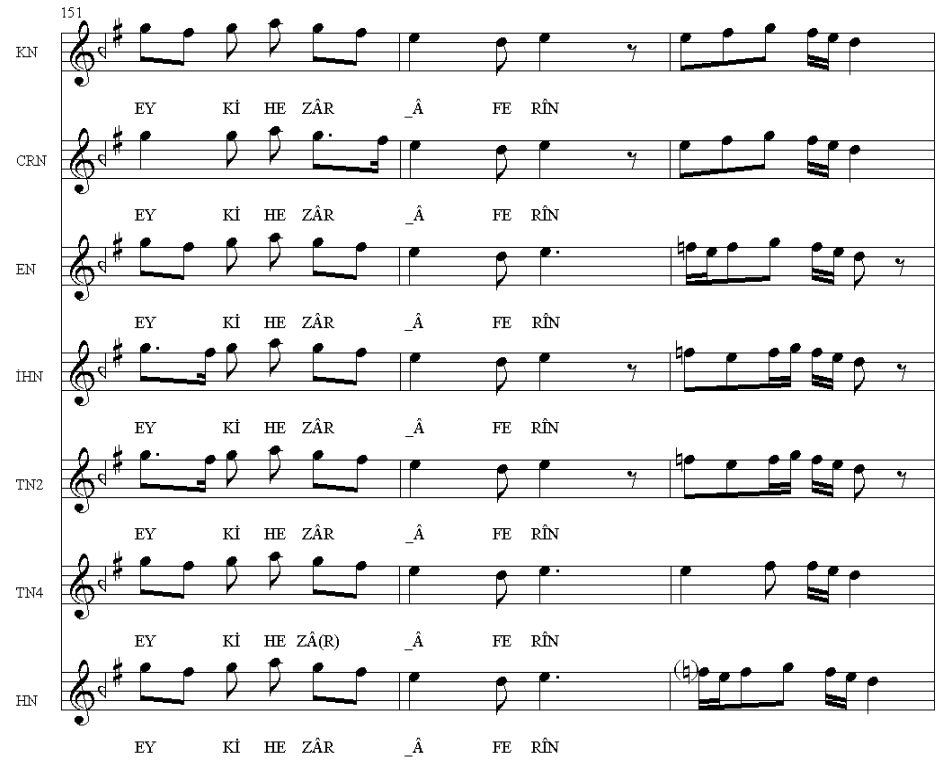

141
KN
CRN
EN
IHN
TN2
TN4
HN
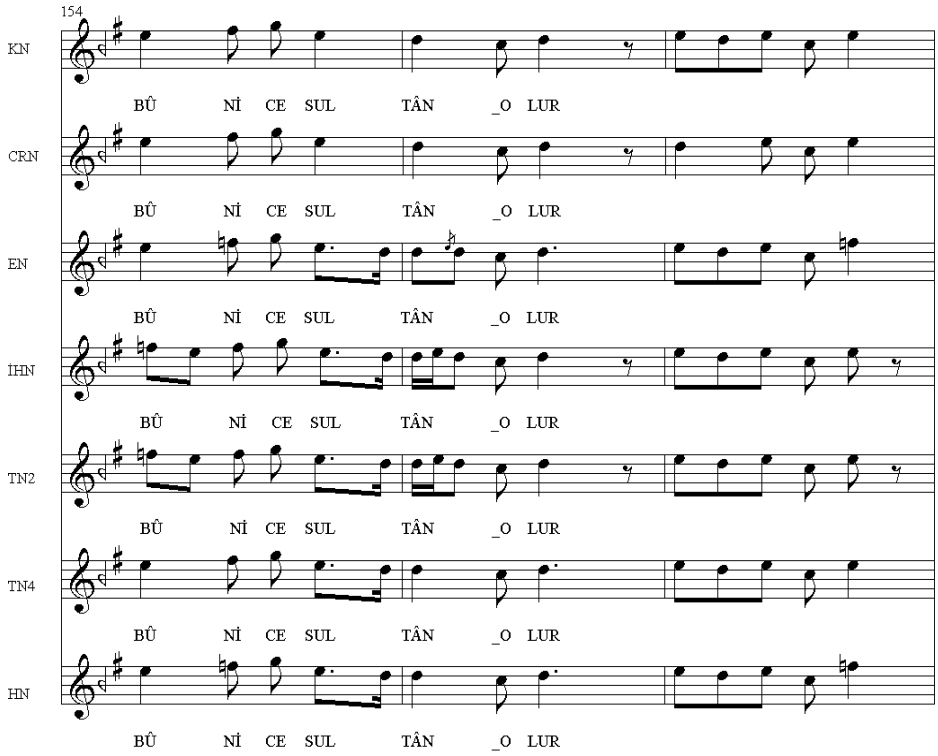

143
KN
CRN
EN
IHN
TN2
TN4
HN
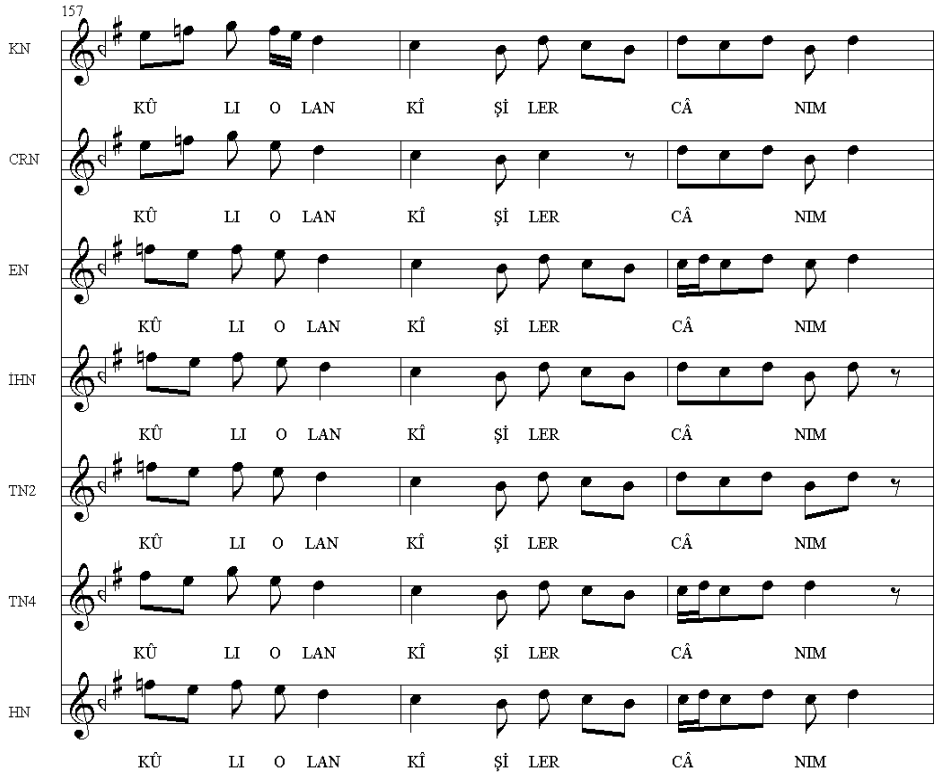

145
KN
CRN
EN
IHN
TN2
TN4
HN
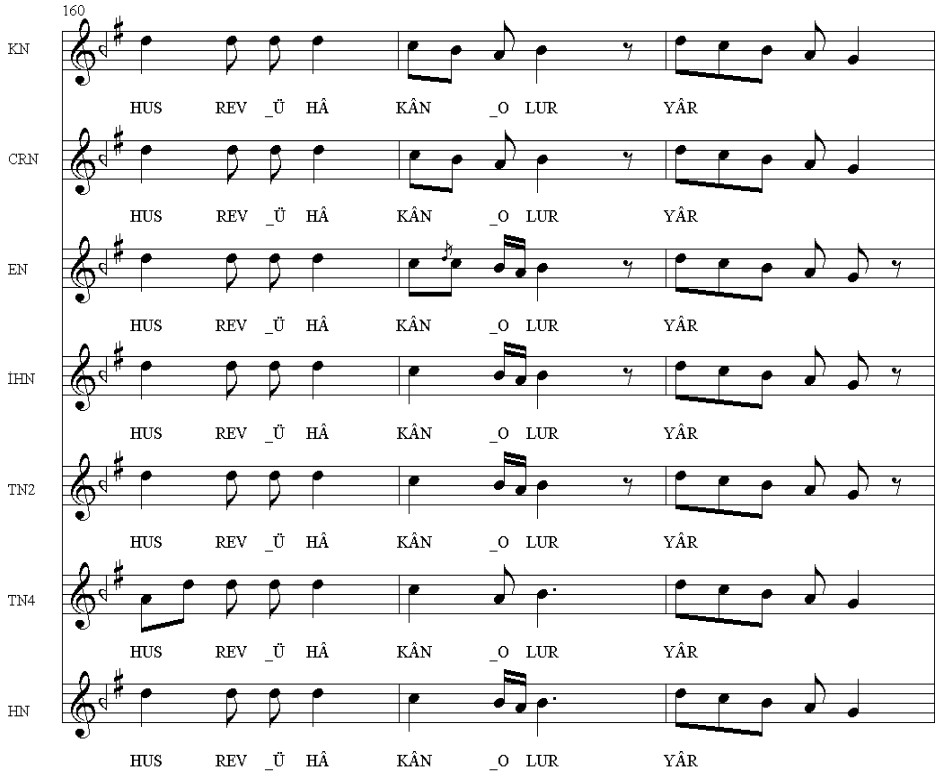
Yürüksemâî
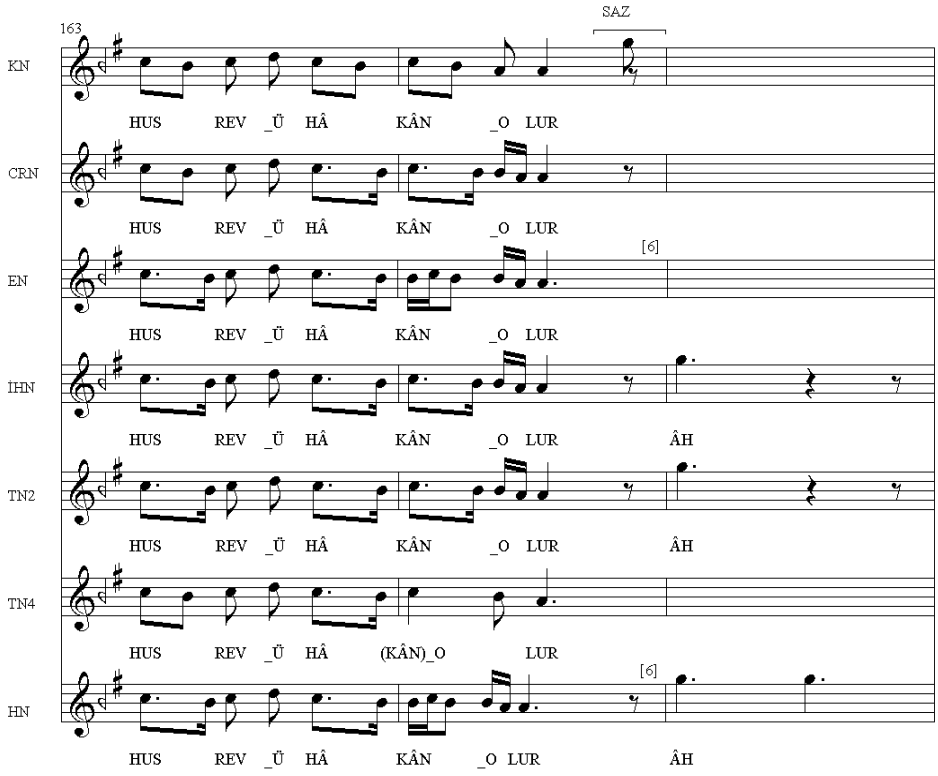

147
KN
EY Kİ HE ZÂR _Â FE RÎN DÔST
CRN
EY Kİ HE ZÂR _Â FE RÎN DÔST
EN
ÂH EY Kİ HE ZÂR _Â FE RÎN DÔST
IHN
ÂH EY Kİ HE ZÂR _Â FE RÎN DÔST
TN2
ÂH EY Kİ HE ZÂR _Â FE RÎN DÔST
TN4
EY Kİ HEZÂ(R) _Â FE RÎN ÂH
HN
ÂH EY Kİ HE ZÂR _Â FE RÎN DÔST
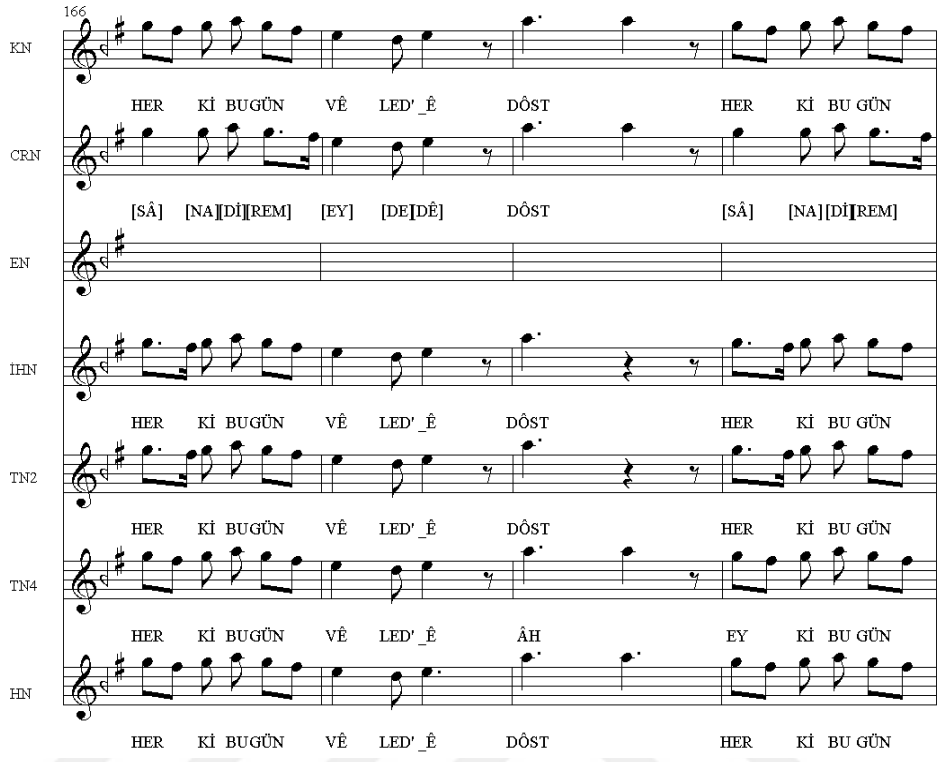

151
KN
EY Kİ HE ZÂR _Â FE RÎN
CRN
EY Kİ HE ZÂR _Â FE RÎN
EN
EY Kİ HE ZÂR _Â FE RÎN
IHN
EY Kİ HE ZÂR _Â FE RÎN
TN2
EY Kİ HE ZÂR _Â FE RÎN
TN4
EY Kİ HE ZÂ(R) _Â FE RÎN
HN
EY Kİ HE ZÂR _Â FE RÎN
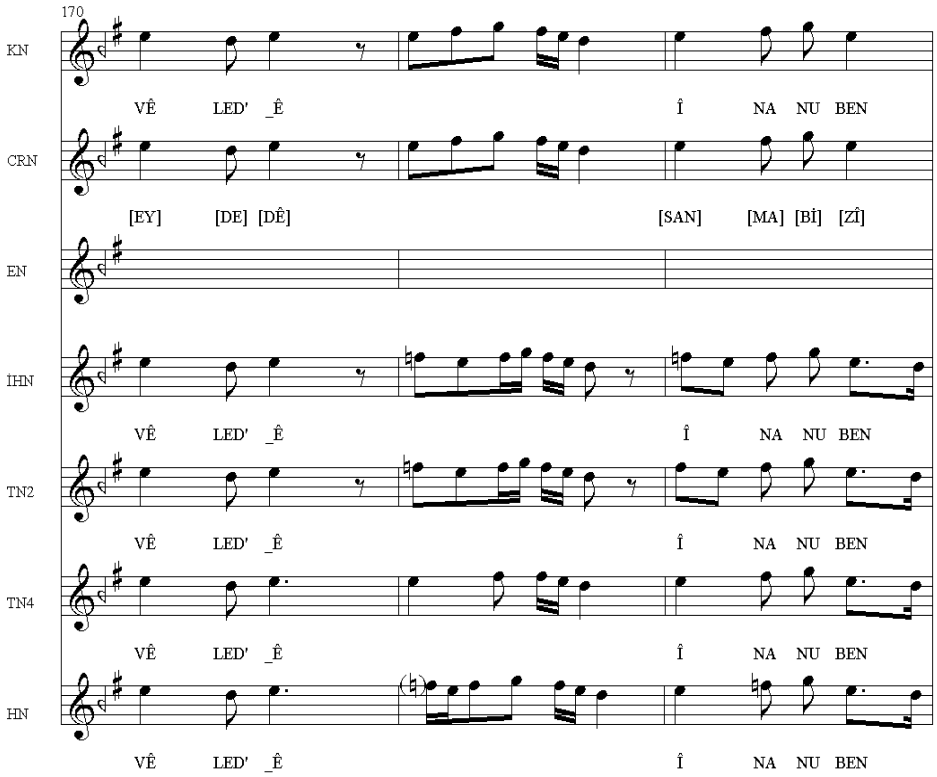

154
KN
BÛ Nİ CE SUL TÂN _O LUR
CRN
BÛ Nİ CE SUL TÂN _O LUR
EN
BÛ Nİ CE SUL TÂN _O LUR
İHN
BÛ Nİ CE SUL TÂN _O LUR
TN2
BÛ Nİ CE SUL TÂN _O LUR
TN4
BÛ Nİ CE SUL TÂN _O LUR
HN
BÛ Nİ CE SUL TÂN _O LUR
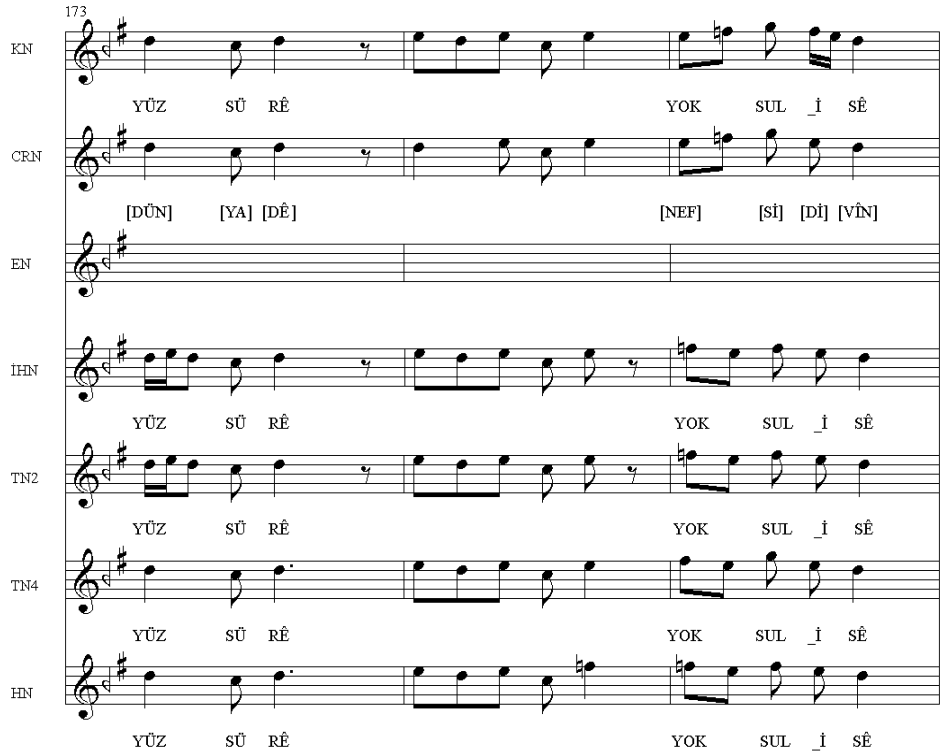

157
KN
KÛ LI O LAN KÎ Şİ LER CÂ NIM
CRN
KÛ LI O LAN KÎ Şİ LER CÂ NIM
EN
KÛ LI O LAN KÎ Şİ LER CÂ NIM
İHN
KÛ LI O LAN KÎ Şİ LER CÂ NIM
TN2
KÛ LI O LAN KÎ Şİ LER CÂ NIM
TN4
KÛ LI O LAN KÎ Şİ LER CÂ NIM
HN
KÛ LI O LAN KÎ Şİ LER CÂ NIM
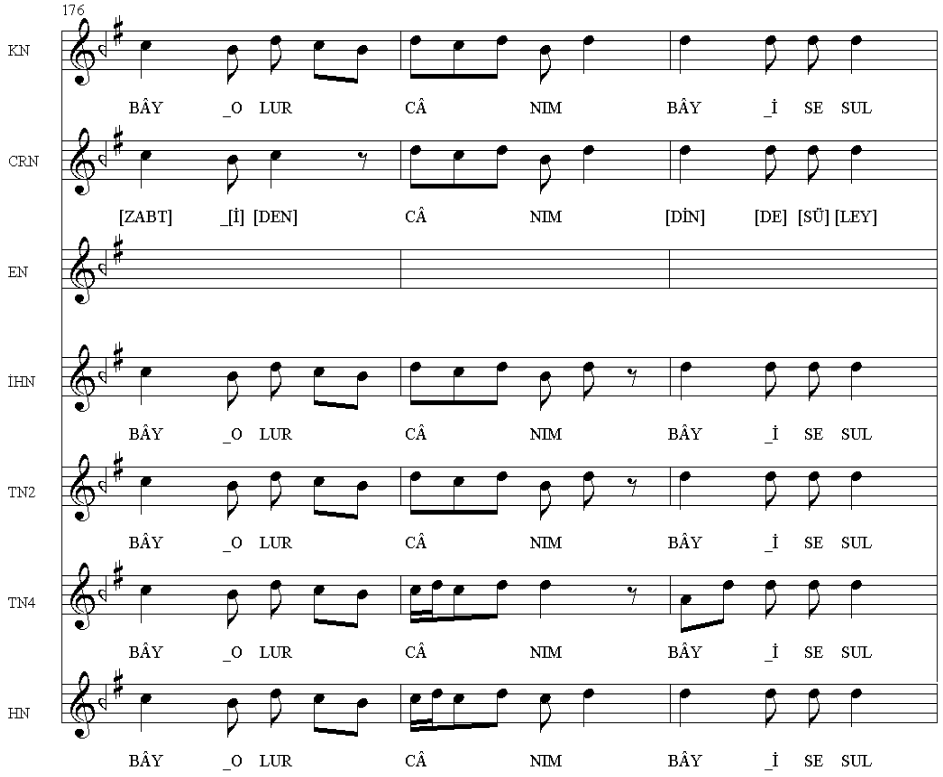

160
KN
HUS REV _Ü HÂ KÂN _O LUR YÂR
CRN
HUS REV _Ü HÂ KÂN _O LUR YÂR
EN
HUS REV _Ü HÂ KÂN _O LUR YÂR
İHN
HUS REV _Ü HÂ KÂN _O LUR YÂR
TN2
HUS REV _Ü HÂ KÂN _O LUR YÂR
TN4
HUS REV _Ü HÂ KÂN _O LUR YÂR
HN
HUS REV _Ü HÂ KÂN _O LUR YÂR
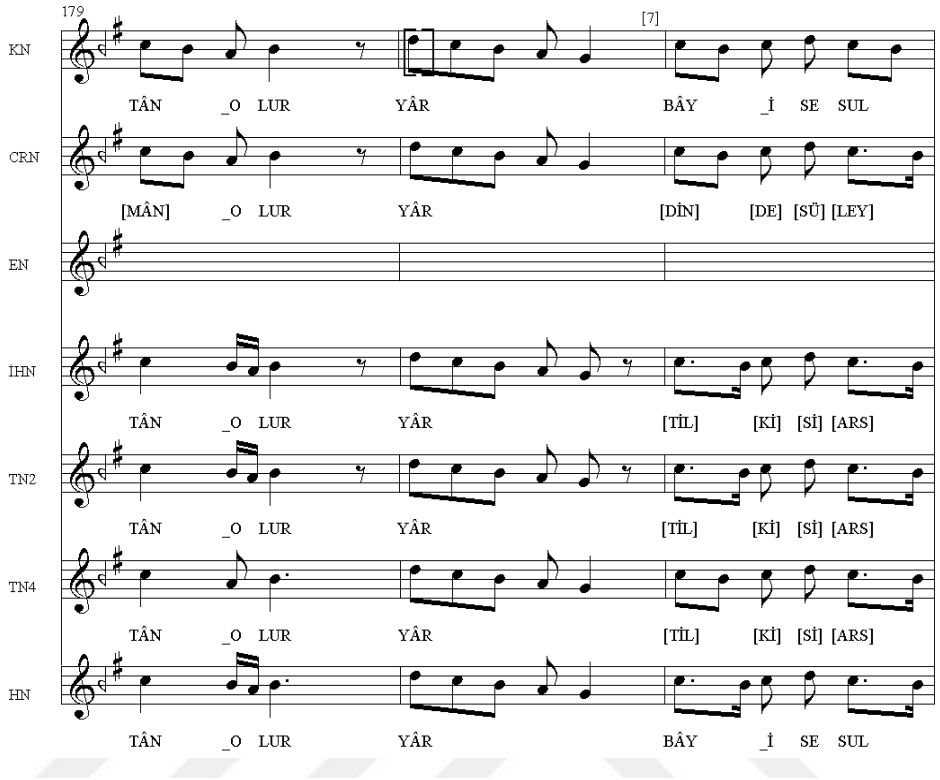

163
SAZ
KN
HUS REV _Ü HÂ KÂN _O LUR
CRN
HUS REV _Ü HÂ KÂN _O LUR
EN
[6]
HUS REV _Ü HÂ KÂN _O LUR
İHN
HUS REV _Ü HÂ KÂN _O LUR ÂH
TN2
HUS REV _Ü HÂ KÂN _O LUR ÂH
TN4
HUS REV _Ü HÂ (KÂN)_O LUR
HN
[6]
HUS REV _Ü HÂ KÂN _O LUR ÂH
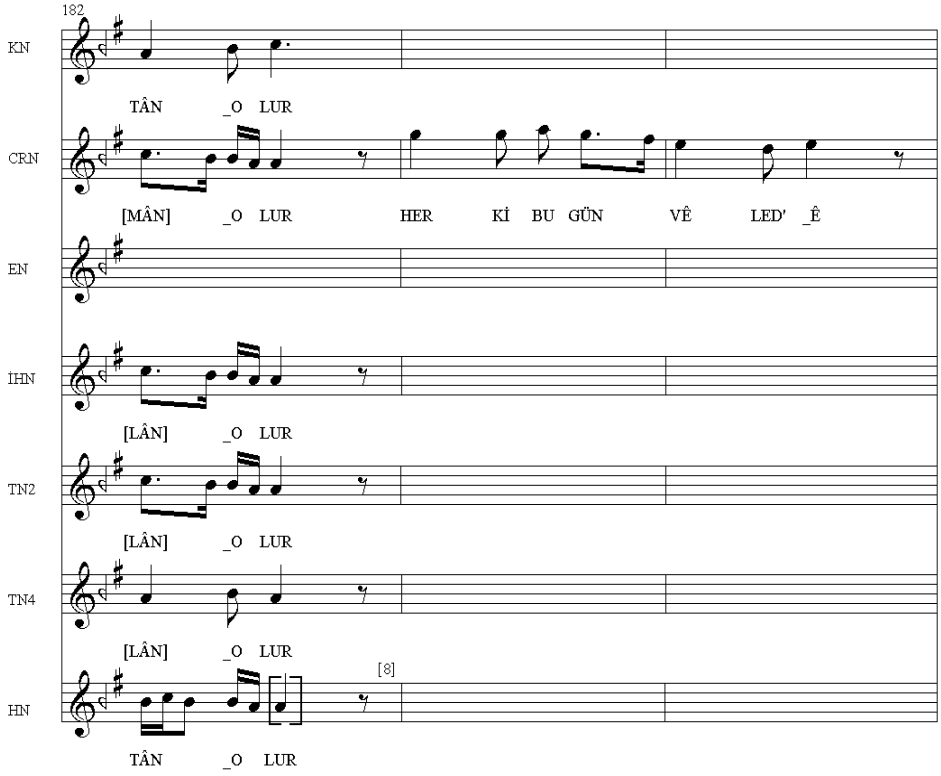

166
KN
HER Kİ BUGÜN VÊ LED' _Ê DÔST HER Kİ BU GÜN
CRN
[SÂ] [NA][DÎ][REM] [EY] [DE][DÊ] DÔST [SÂ] [NA][DÎ][REM]
EN
İHN
HER Kİ BUGÜN VÊ LED' _Ê DÔST HER Kİ BU GÜN
TN2
HER Kİ BUGÜN VÊ LED' _Ê DÔST HER Kİ BU GÜN
TN4
HER Kİ BUGÜN VÊ LED' _Ê ÂH EY Kİ BU GÜN
HN
HER Kİ BUGÜN VÊ LED' _Ê DÔST HER Kİ BU GÜN
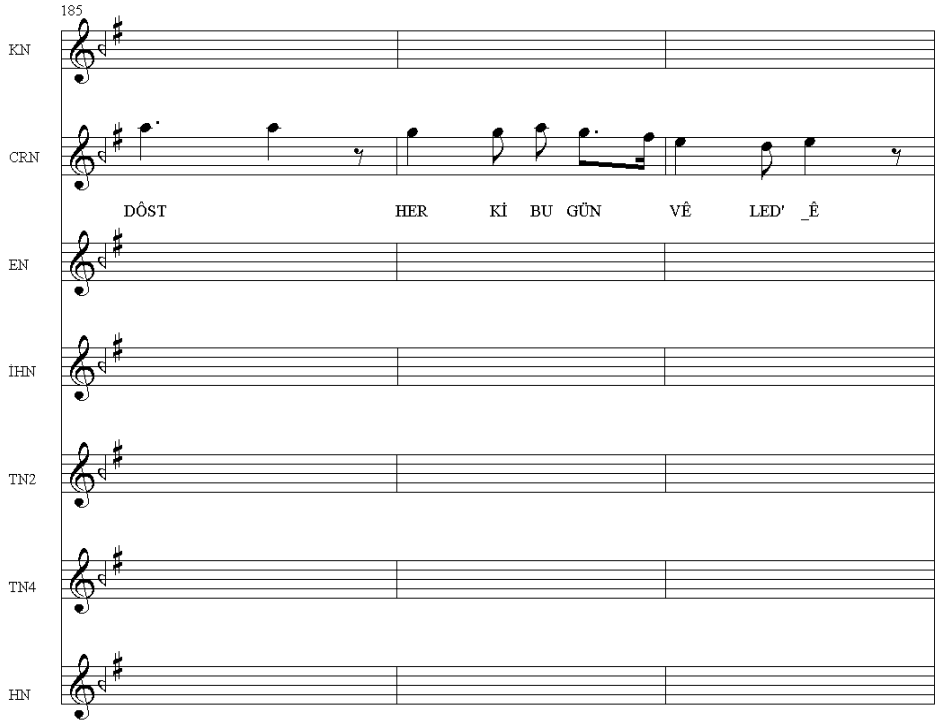

170
KN
VÊ LED' _Ê Î NA NU BEN
CRN
[EY] [DE] [DÊ] [SAN] [MA] [BÎ] [ZÎ]
EN
İHN
VÊ LED' _Ê Î NA NU BEN
TN2
VÊ LED' _Ê Î NA NU BEN
TN4
VÊ LED' _Ê Î NA NU BEN
HN
VÊ LED' _Ê Î NA NU BEN
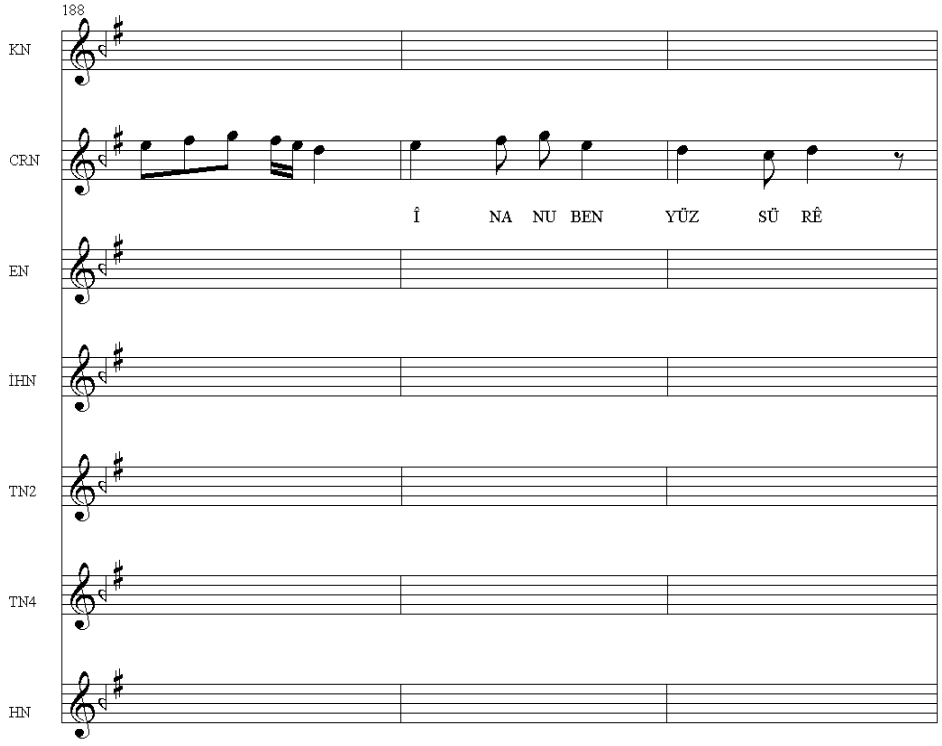

173
KN
YÜZ SÜ RÊ YOK SUL _İ SÊ
CRN
[DÜN] [YA] [DÊ] [NEF] [Sİ] [Dİ] [VÎN]
EN
İHN
YÜZ SÜ RÊ YOK SUL _İ SÊ
TN2
YÜZ SÜ RÊ YOK SUL _İ SÊ
TN4
YÜZ SÜ RÊ YOK SUL _İ SÊ
HN
YÜZ SÜ RÊ YOK SUL _İ SÊ
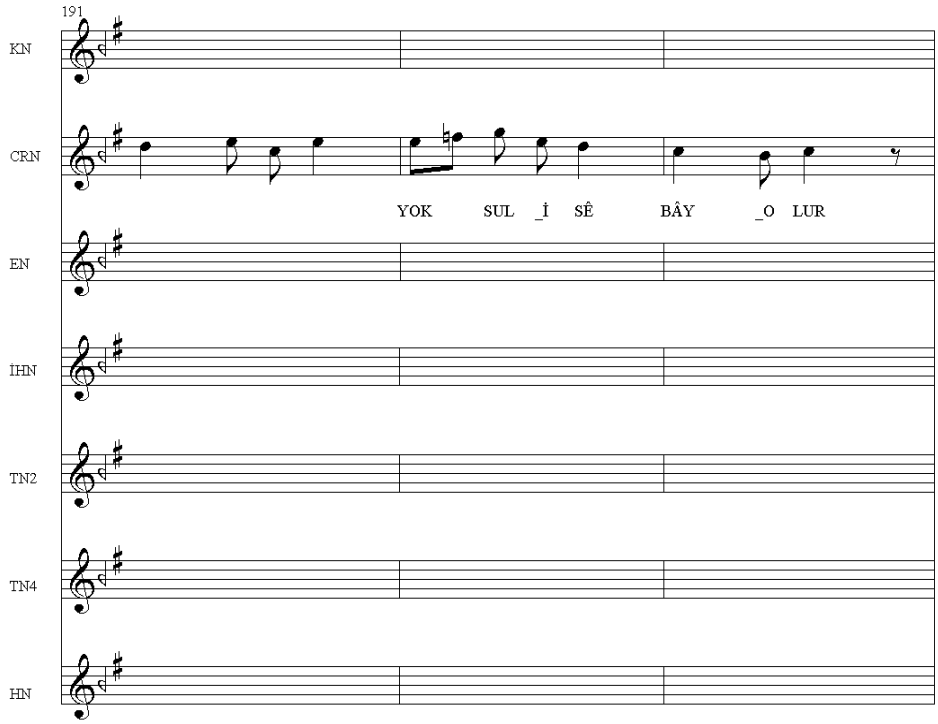

176
KN
BÂY _O LUR CÂ NIM BÂY _İ SE SUL
CRN
[ZABT] _[İ] [DEN] CÂ NIM [DİN] [DE] [SÜ] [LEY]
EN
İHN
BÂY _O LUR CÂ NIM BÂY _İ SE SUL
TN2
BÂY _O LUR CÂ NIM BÂY _İ SE SUL
TN4
BÂY _O LUR CÂ NIM BÂY _İ SE SUL
HN
BÂY _O LUR CÂ NIM BÂY _İ SE SUL
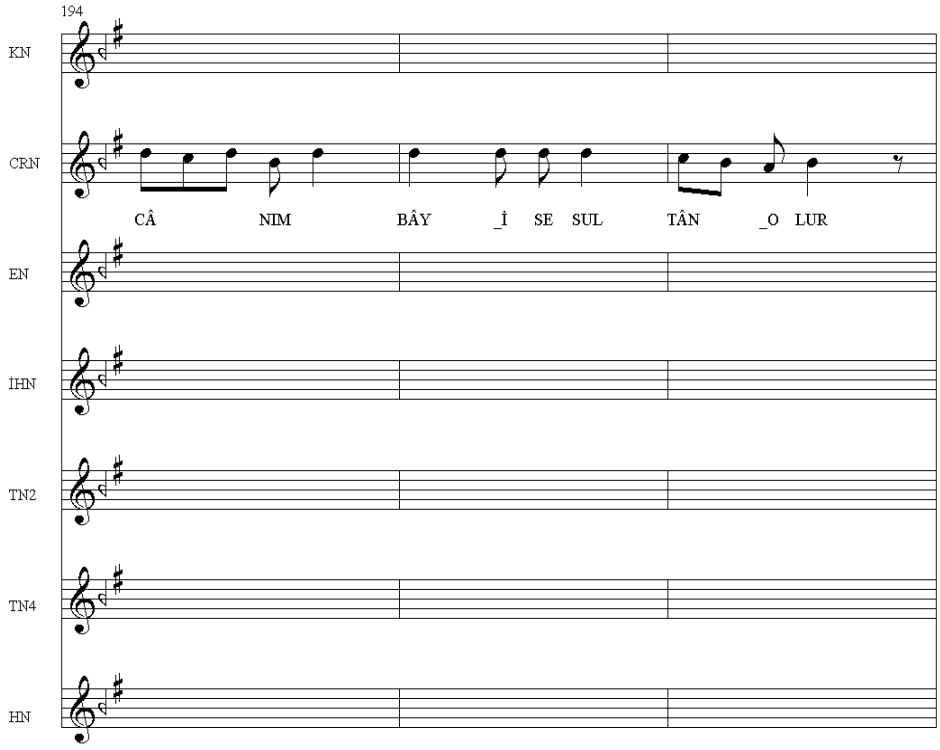

179
[7]
KN
TÂN _O LUR YÂR BÂY _İ SE SUL
CRN
[MÂN] _O LUR YÂR [DİN] [DE] [SÜ] [LEY]
EN
İHN
TÂN _O LUR YÂR [TİL] [Kİ] [Sİ] [ARS]
TN2
TÂN _O LUR YÂR [TİL] [Kİ] [Sİ] [ARS]
TN4
TÂN _O LUR YÂR [TİL] [Kİ] [Sİ] [ARS]
HN
TÂN _O LUR YÂR BÂY _İ SE SUL
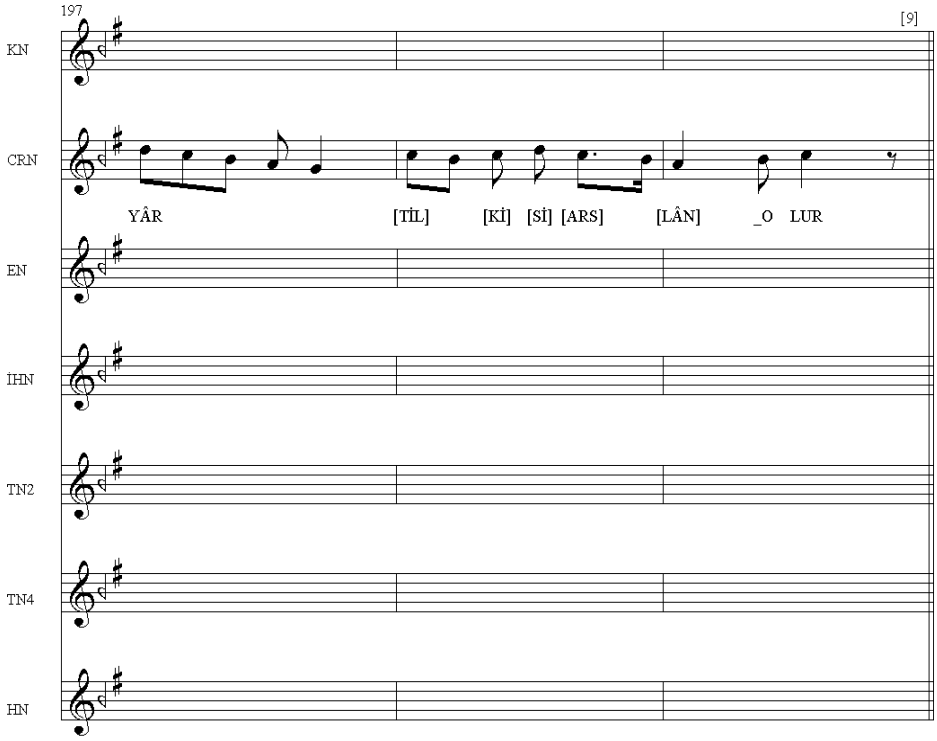

182
KN
TÂN _O LUR
CRN
[MÂN] _O LUR HER Kİ BU GÜN VÊ LED' _Ê
EN
İHN
[LÂN] _O LUR
TN2
[LÂN] _O LUR
TN4
[LÂN] _O LUR
[8]
HN
TÂN _O LUR

185
KN
CRN
DÔST HER Kİ BU GÜN VÊ LED' _Ê
EN
İHN
TN2
TN4
HN

188
KN
CRN
Î NA NU BEN YÜZ SÜ RÊ
EN
İHN
TN2
TN4
HN

191
KN
CRN
YOK SUL _İ SÊ BÂY _O LUR
EN
İHN
TN2
TN4
HN

194
KN
CRN
CÂ NIM BÂY _İ SE SUL TÂN _O LUR
EN
İHN
TN2
TN4
HN

197
[9]
KN
CRN
YÂR
[TİL]
[Kİ]
[Sİ]
[ARS]
[LÂN]
_O
LUR
EN
İHN
TN2
TN4
HN

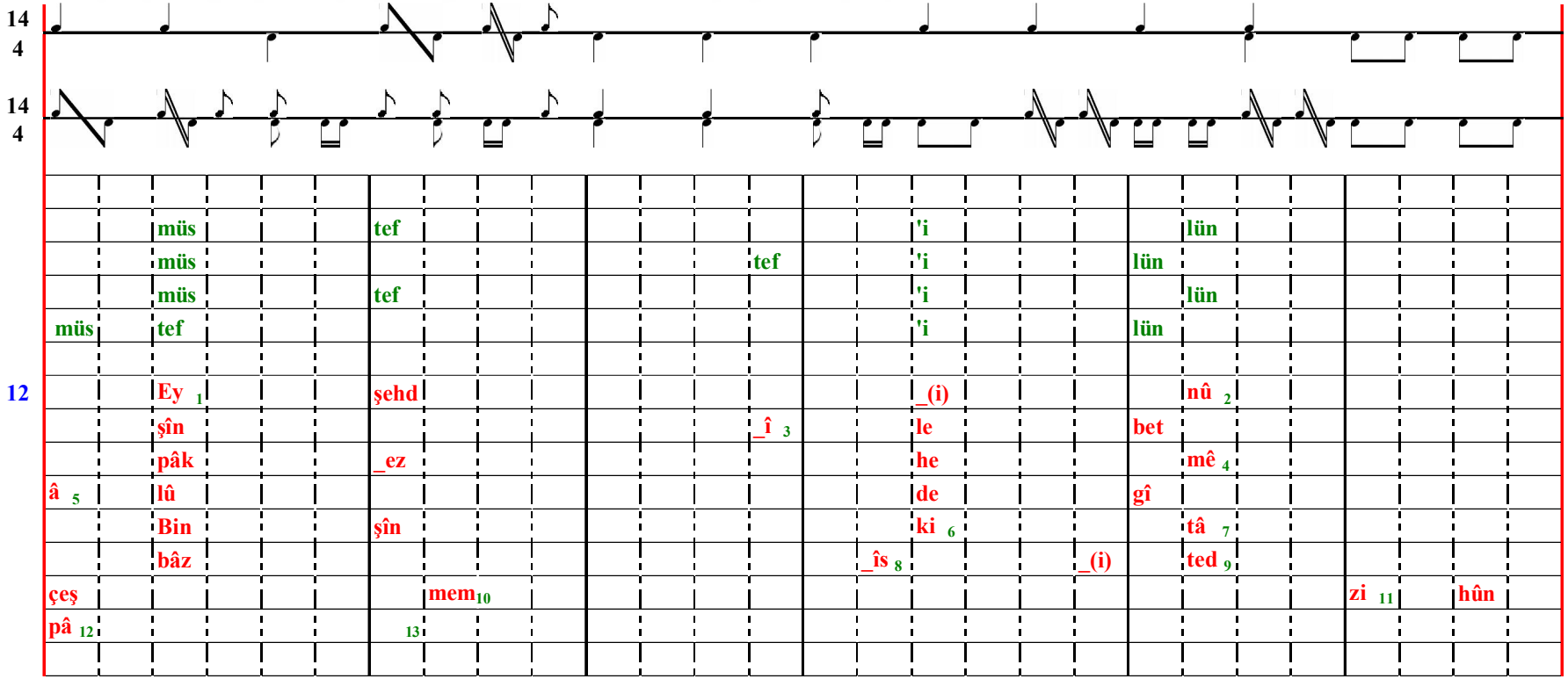
Tablo 34 Dügâh Mevlevî Âyini, III. Selâm ile İlgili Tespit ve Açıklamalar

Tespit No.	Nüsha	Ölçü No.	Tespit ve Açıklamalar
1	TN4	114	7. zamana gelen 4'lük hüseynî perdesi, sehven 2'lik yazılmıştır.
2	TN4	118	4. zamana gelen nevâ perdesinden önce, sehven fazla yazılmış olduğu düşünülen 4'lük nevâ perdesi düzeneğe dâhil edilmemiştir.
3	TN4	120	Ölçü eksiktir.
4	KN, TN4	121	Tüm nüshalarda usûlün ilk 7/4'lük kısmı yazılmıştır. KN'de, ölçüde 4'lük eksiklik; TN4'te 2'lik fazlalık vardır.
5	TN4	122	Ölçüde 4'lük fazlalık vardır. Nüshada, bu ölçüden sonrası için "Terennüm" notu düşülmüş olup, notası yazılmamıştır.
6	EN, HN	164	HN'de, ölçüde 8'lik fazlalık vardır. EN'de ise, buradan itibaren gelmesi beklenen "Her ki bu gün Vêled'ê…" ile başlayan kısım yer almamaktadır.
7	KN	180	1. zamana gelen 8'lik nevâ perdesi, sehven 4'lük yazılmıştır.
8	HN	182	4. zamana gelen 4'lük dügâh perdesi, sehven noktalı 4'lük olarak yazılmıştır. Nüshada, âyinin geri kalan kısmının, Pencgâh Âyîn-i Şerif ile tamamlanması konusunda yönlendirme bulunmaktadır.
9	KN	199	Nüshada, bu kısımdan sonra gelen "Terennüm" bölümü, Pencgâh Âyîn-i Şerif'teki ile aynıdır. İlgili kısım, Pencgâh Mevlevî Âyini düzeneğinde 214. ölçüde başlamaktadır. Nüshanın 287. sayfasında, Terennüm'den sonra, âyinin Pencgâh Âyîn-i Şerif ile tamamlanması konusunda yönlendirme bulunmaktadır.

Şablon 23 Dügâh Mevlevî Âyini, III. Selâm, 1. Şablon

12 Ey şehd(i)nûşîn-î lebet pâk_ez hemê âlûdegî
Binşîn ki tâ bâz_îs(i)ted çeşmem zi hûn-pâlûdegî

Devrikebîr - Recez (müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün)

1 CRN'de "Hey".

2 CRN'de, "nû" hecesi on birinci zamanın ilk yarısında yer almaktadır.

Şablon 23 Dügâh Mevlevî Âyini, III. Selâm, 1. Şablon (Devamı)

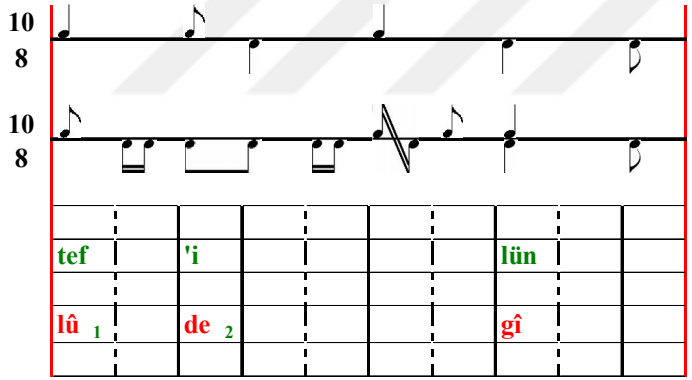
3 CRN'de, "_î" hecesi yedinci zamanın ilk yarısında yer almaktadır.
4 CRN'de, "mê" hecesi on birinci zamanın ilk yarısında yer almaktadır.
5 KN dışındaki tüm nüshalarda, "â" hecesi ikinci zamanın; "lû" hecesi ise dördüncü zamanın ilk yarısında yer almaktadır.
6 TN4'te, "ki" hecesi on birinci zamanın ikinci yarısında yer almaktadır.
7 "tâ" hecesi, CRN'de on birinci zamanın ilk yarısında; TN4'te ise müteakiben gelen ölçünün birinci zamanının ilk yarısında yer almaktadır.
8 "_îs" hecesi, CRN ve EN'de sekizinci zamanın; TN4 ve HN'de ise dördüncü zamanın ilk yarısında yer almaktadır.
9 CRN'de "tend".
10 "mem" hecesi, HN'de dördüncü zamanın ilk yarısında yer almaktadır.
11 KN dışındaki tüm nüshalarda, "zi" hecesi, müteakiben gelen ölçünün ilk; "hûn" hecesi ise ikinci zamanında yer almaktadır.
12 TN4'te "hûn-âlûdegî". "pâ" hecesi, CRN, EN ve HN'de üçüncü; İHN ve TN2'de altıncı zamanda yer almaktadır. Kaynakta (Çevikoğlu, 2010, s. 113), KN'de ikinci mısraın hece dağılımının düzensiz olduğu belirtilmekte; bu durumun diğer nüshalar için de geçerli olduğu gözlenmektedir.
13 CRN'de, dördüncü zamanda "lû" hecesi yer almaktadır.

Tablo 35 Şablon 23 Üzerindeki Hece ve Hece Dağılım Farklılığı Analiz Verileri

Kaynak Şablondaki Güftenin Hece Sayısı: 29		Ölçü Numarası								Toplam	Fark %	Mak. Hata	Mak. Fark %	Ort.	Std. Sapma
	Nüsha	114	115	116	117	118	119	120	121						
Farklı Dağılımda Yer Alan Aynı Hece Sayısı	KN									0	0%	0%	31,03%	19,52%	9,77%
	CRN		1	1	2	1	1		3	9	31,03%	0%			
	EN				2		1		3	6	22,22%	1,53%			
	İHN				2				3	5	17,86%	0,62%			
	TN2				2				3	5	17,86%	0,62%			
	TN4				2	2	1			5	21,74%	4,50%			
	HN				2		1	1	3	7	25,93%	1,79%			
Farklı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece Sayısı	KN									0	0%	0%	0%	0%	0%
	CRN									0	0%	0%			
	EN									0	0%	0%			
	İHN									0	0%	0%			
	TN2									0	0%	0%			
	TN4									0	0%	0%			
	HN									0	0%	0%			
Aynı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece Sayısı	KN									0	0%	0%	6,90%	0,99%	2,61%
	CRN	1					1			2	6,90%	0%			
	EN									0	0%	0%			
	İHN									0	0%	0%			
	TN2									0	0%	0%			
	TN4									0	0%	0%			
	HN									0	0%	0%			
Kaynak Şablonda Yer Alıp, Düzenek Üzerinde Parantez ( ) İçinde Gösterilen Hece Sayısı	KN									0					
	CRN									0					
	EN		1				1			2					
	İHN		1							1					
	TN2		1							1					
	TN4		1							1					
	HN		1				1			2					
Usûle Göre Nota Eksiği Tespit Edilen Ölçülerdeki Hece Sayısı	KN								1	1					
	CRN									0					
	EN									0					
	İHN									0					
	TN2									0					
	TN4							2	3	5					
	HN									0					

Şablon 24 Dügâh Mevlevî Âyini, III. Selâm, 2. Şablon

Aksaksemâî - (...tef'ilün)

1 "lû" hecesinin CRN'deki konumu, "Şablon 23"te, "13" numaralı açıklamada belirtilmiştir.

2 TN2'de, "de" hecesi dördüncü zamanda yer almaktadır.

Tablo 36 Şablon 24 Üzerindeki Hece ve Hece Dağılım Farklılığı Analiz Verileri

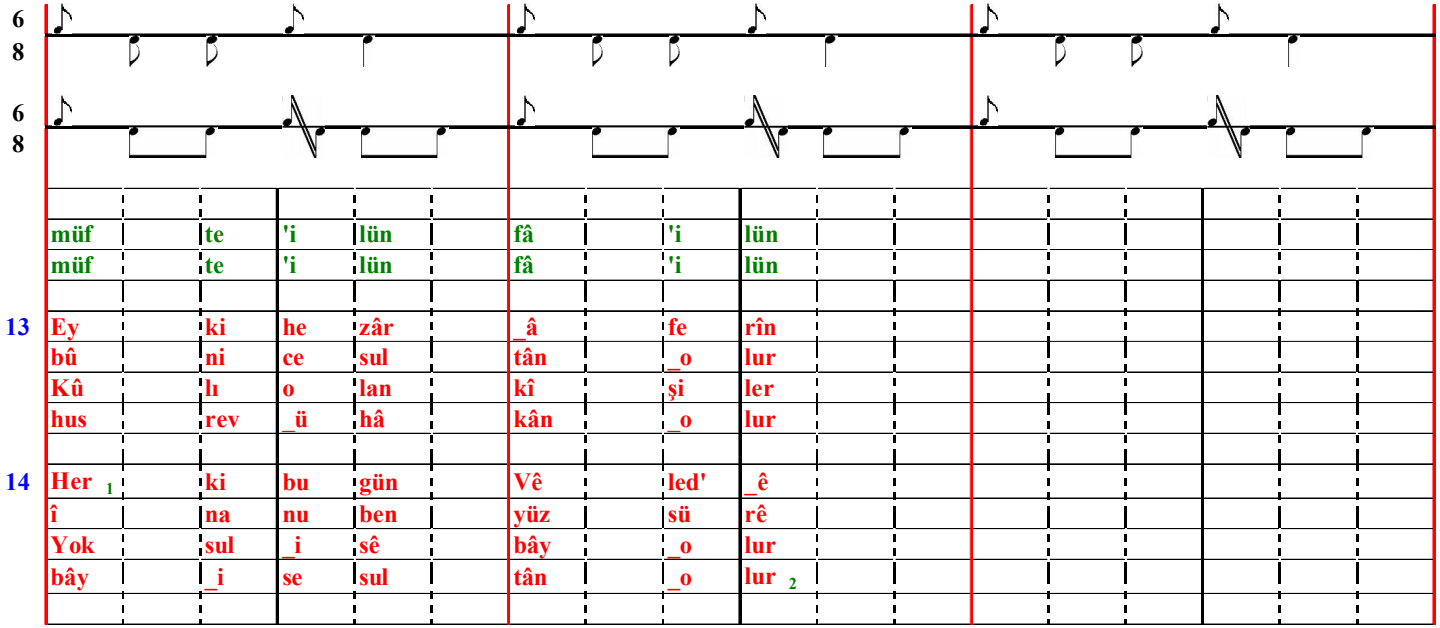
Kaynak Şablondaki Güftenin Hece Sayısı: 3		Ölçü Numarası	Toplam	Fark %	Mak. Hata	Mak. Fark %	Ort.	Std. Sapma
Nüsha		122						
Farklı Dağılımda Yer Alan Aynı Hece Sayısı	KN		0	0%	0%	33,33%	4,76%	12,60%
	CRN	1	1	33,33%	0%			
	EN		0	0%	0%			
	İHN		0	0%	0%			
	TN2		0	0%	0%			
	TN4		0	0%	0%			
	HN		0	0%	0%			
Farklı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece Sayısı	KN		0	0%	0%	0%	0%	0%
	CRN		0	0%	0%			
	EN		0	0%	0%			
	İHN		0	0%	0%			
	TN2		0	0%	0%			
	TN4		0	0%	0%			
	HN		0	0%	0%			
Aynı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece Sayısı	KN		0	0%	0%	0%	0%	0%
	CRN		0	0%	0%			
	EN		0	0%	0%			
	İHN		0	0%	0%			
	TN2		0	0%	0%			
	TN4		0	0%	0%			
	HN		0	0%	0%			
Usûle Göre Nota Eksiği Tespit Edilen Ölçülerdeki Hece Sayısı	KN		0					
	CRN		0					
	EN		0					
	İHN		0					
	TN2		0					
	TN4	3	3					
	HN		0					

Şablon 25 Dügâh Mevlevî Âyini, III. Selâm, 3. Şablon

13 Ey ki hezâr_âferîn bû nice sultân_olur
Kûlı olan kîşiler husrev_ü hâkân_olur

14 Her ki bu gün Vêled'ê înanuben yüz sürê
Yoksul_isê bây_olur bây_ise sultân_olur

Yürüksemâî - Münserih (müfte'ilün fâ'ilün müfte'ilün fâ'ilün)

[1] Bu beyit, CRN'de "Sâna direm ey Dedê sanma bizî dünyadê - Nefsi divîn zabt_iden dinde Süleymân_olur" şeklindedir. Ahmed Eflâkî Dede'nin aynı gazelinin 6. beytidir (Gölpınarlı, 2006, s. 434; Uzluk, s. 295-296; Veled Çelebi (İzbudak), H 1341, s. 121). Bu kaynaklarda, beytin ilk mısraında bulunan "bizî" sözcüğü, "divî" olarak geçmektedir.
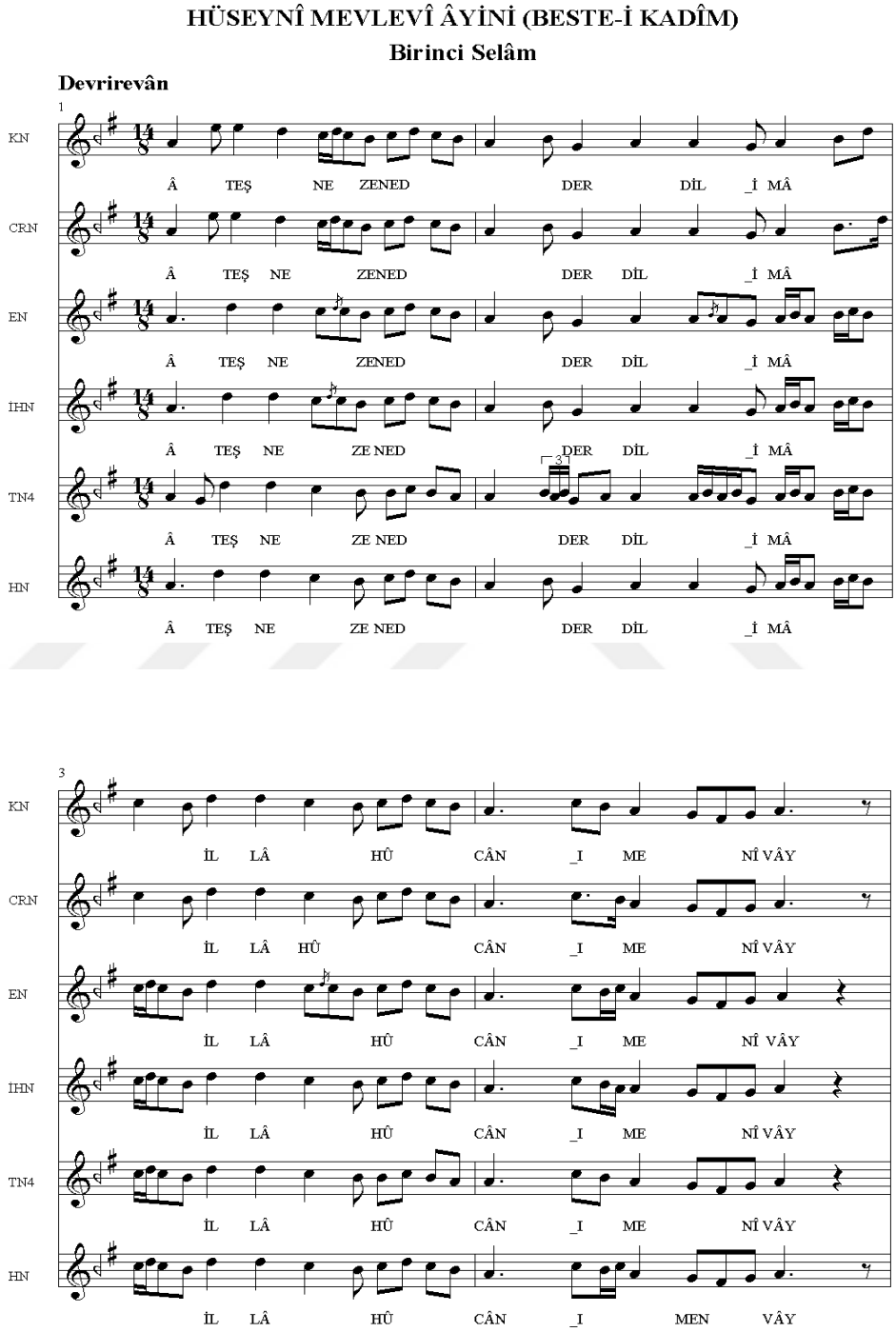
[2] CRN, İHN,TN2 ve TN4'te; ilâveten, " tilkisi arslân_olur" sözleri de yer almakta olup, usûle göre hece dağılımında farklılık bulunmamaktadır. EN'de ikinci beyit yer almamaktadır.
İncelemeler sırasında, nüshalardaki söz tekrarları değerlendirmeye alınmamıştır.

Tablo 37 Şablon 25 Üzerindeki Hece ve Hece Dağılım Farklılığı Analiz Verileri
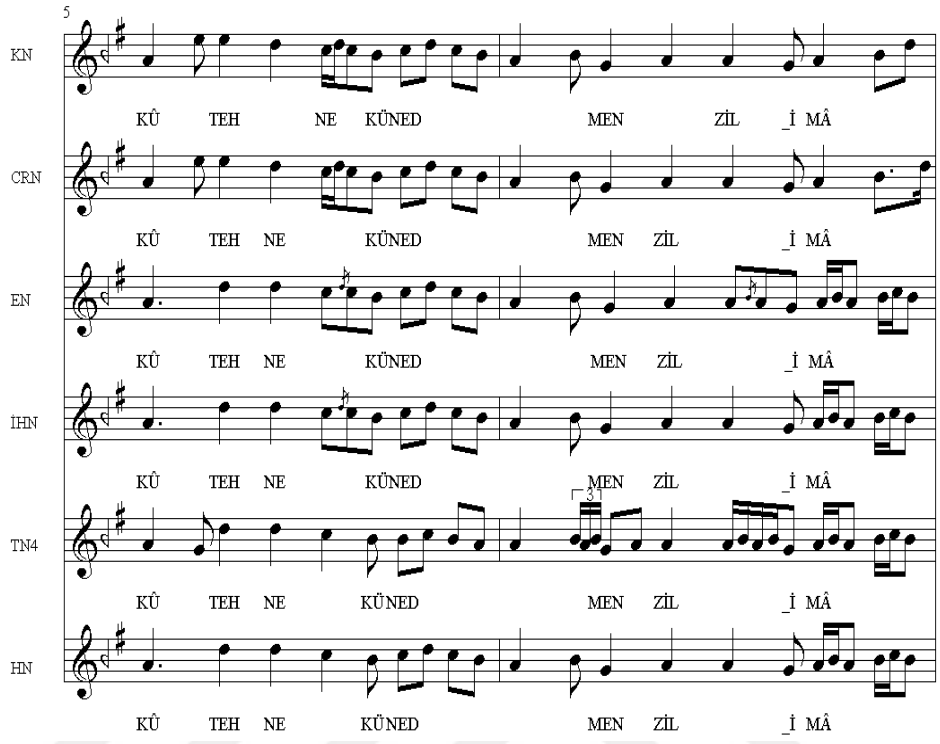
Kaynak Şablondaki Güftenin Hece Sayısı: 56		Ölçü Numarası								Toplam	Fark %	Mak. Hata	Mak. Fark %	Ort.	Std. Sapma
	Nüsha	166	167	172	173	175	176	178	179						
Farklı Dağılımda Yer Alan Aynı Hece Sayısı	KN									0	0%	0%	0%	0%	0%
	CRN									0	0%	0%			
	EN									0	0%	0%			
	İHN									0	0%	0%			
	TN2									0	0%	0%			
	TN4									0	0%	0%			
	HN									0	0%	0%			
Farklı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece Sayısı	KN									0	0%	0%	0%	0%	0%
	CRN									0	0%	0%			
	EN									0	0%	0%			
	İHN									0	0%	0%			
	TN2									0	0%	0%			
	TN4									0	0%	0%			
	HN									0	0%	0%			
Aynı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece Sayısı	KN									0	0%	0%	46,43%	6,63%	17,55%
	CRN	4	3	4	3	4	3	4	1	26	46,43%	0%			
	EN									0	0%	0%			
	İHN									0	0%	0%			
	TN2									0	0%	0%			
	TN4									0	0%	0%			
	HN									0	0%	0%			
Nüshada Yer Almayan Hece Sayısı	KN									0					
	CRN									0					
	EN	4	3	4	3	4	3	4	3	28					
	İHN									0					
	TN2									0					
	TN4									0					
	HN									0					
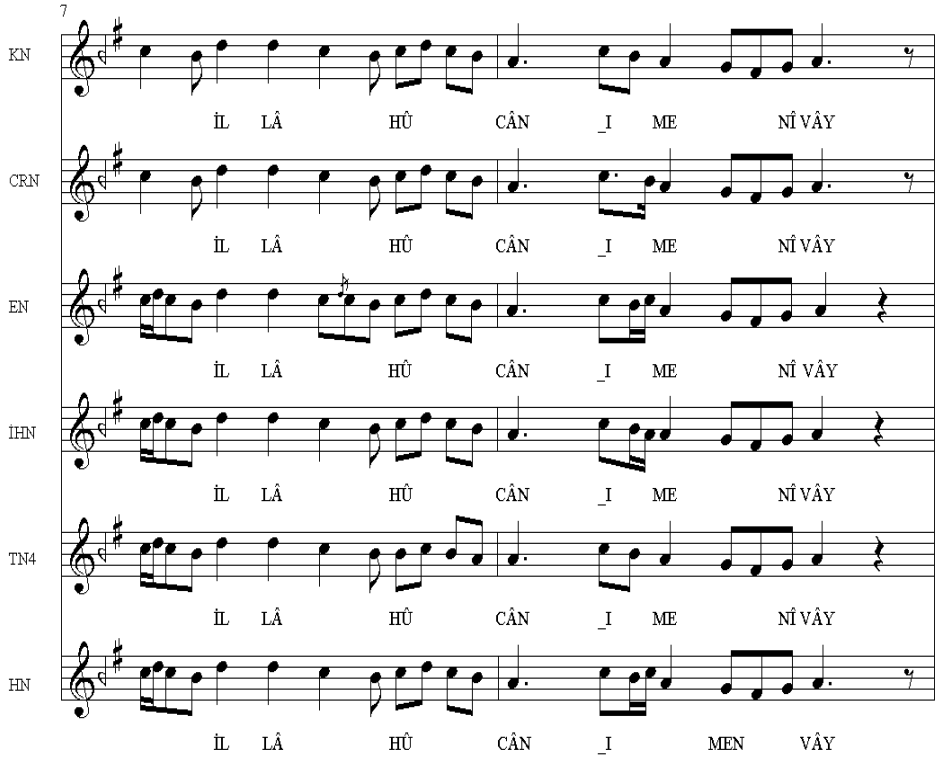
3.3 Hüseynî Mevlevî Âyini (Beste-i Kadîm)
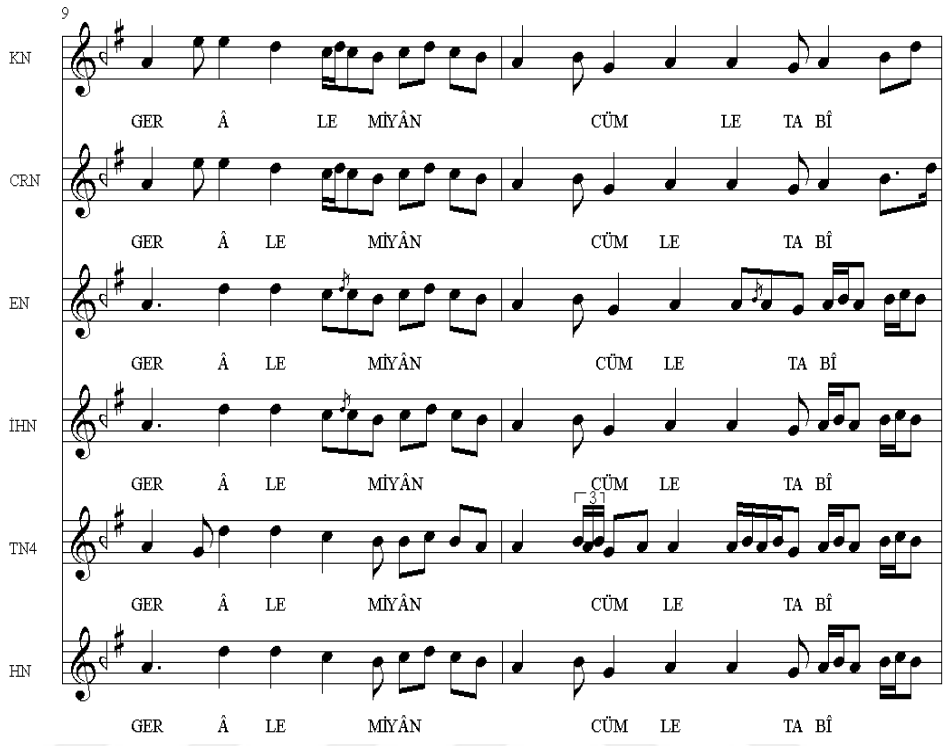
3.3.1 Birinci Selâm[42]
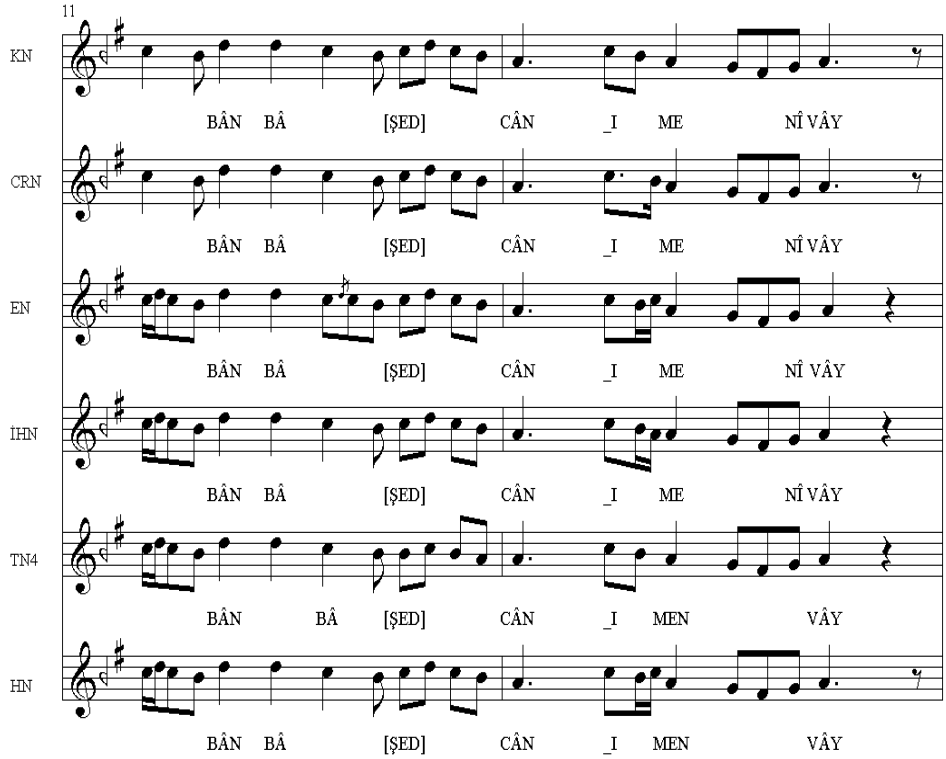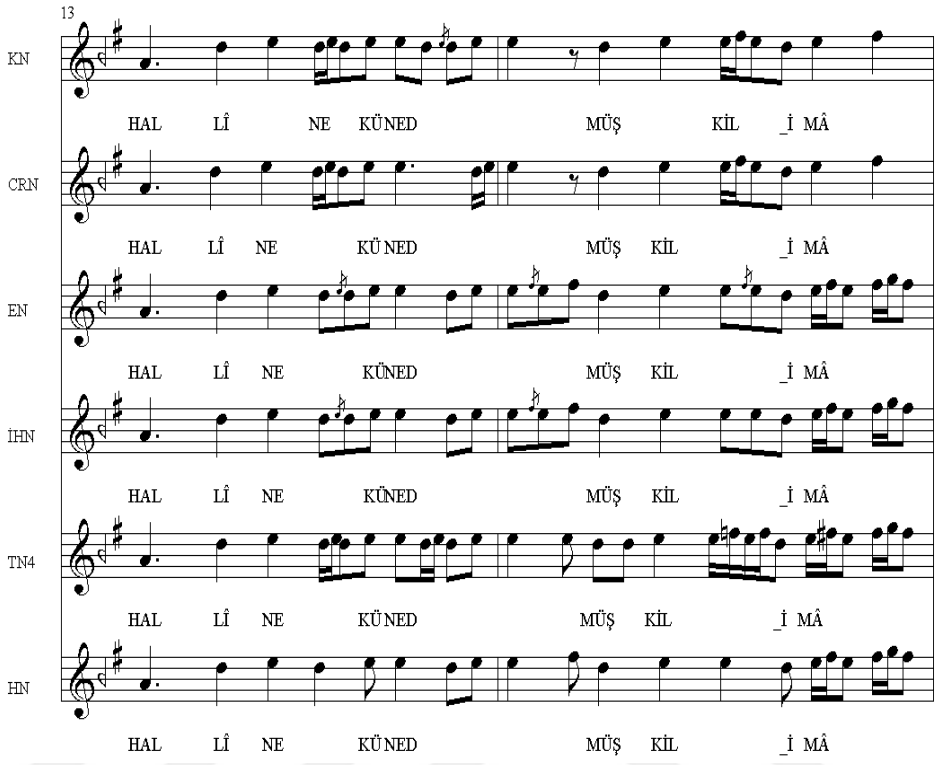

[42] Hüseynî Mevlevî Âyini'nin nüsha karşılaştırmalarının yapıldığı düzenek; TN2'de bu Âyîn-i Şerîf'in yer almaması sebebiyle 6 satırlıdır. 74 ve 81. ölçüler arasındaki hece ve hece dağılımlarının farklılık gösterimlerinde Şablon 31 göz önüne alınmıştır. Ayrıca, 72 ve 76. ölçülerde geçen "nâlei" kelimesinin, "nâley" şeklinde okunabileceği, kaynakta (Çevikoğlu, 2010, s. 123) belirtilmektedir. Bu doğrultuda, Tablo 44'te, "le" ve "i" heceleri, "ley" olarak alınmış ve "Aynı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece" olarak değerlendirilmiştir.
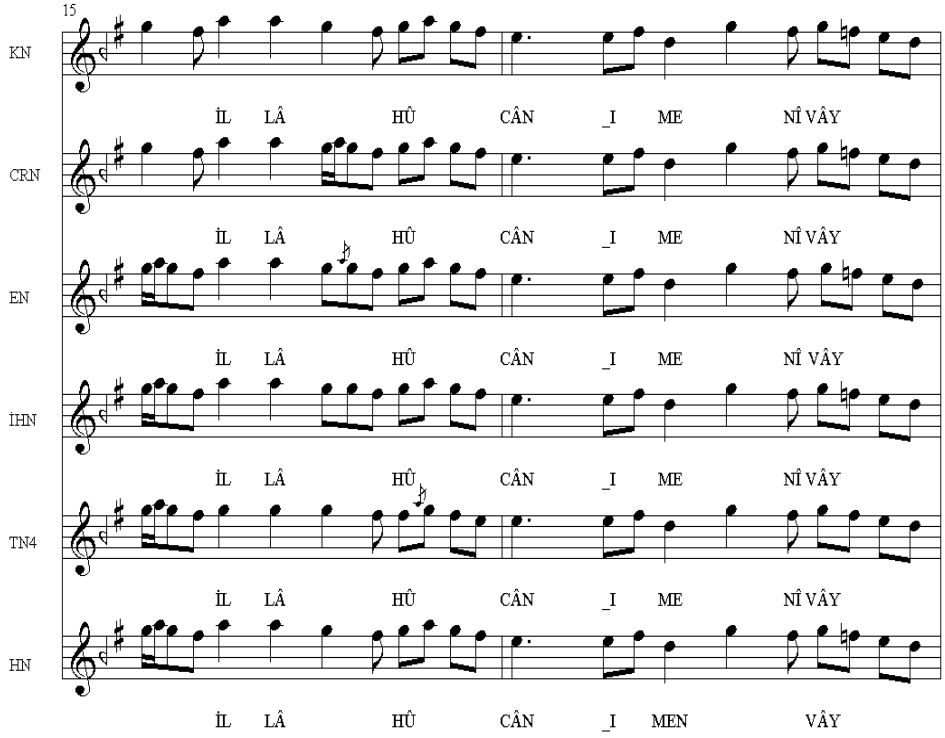

5
KN
KÛ TEH NE KÜNED MEN ZİL _İ MÂ
CRN
KÛ TEH NE KÜNED MEN ZİL _İ MÂ
EN
KÛ TEH NE KÜNED MEN ZİL _İ MÂ
İHN
KÛ TEH NE KÜNED MEN ZİL _İ MÂ
TN4
31
KÛ TEH NE KÜNED MEN ZİL _İ MÂ
HN
KÛ TEH NE KÜNED MEN ZİL _İ MÂ
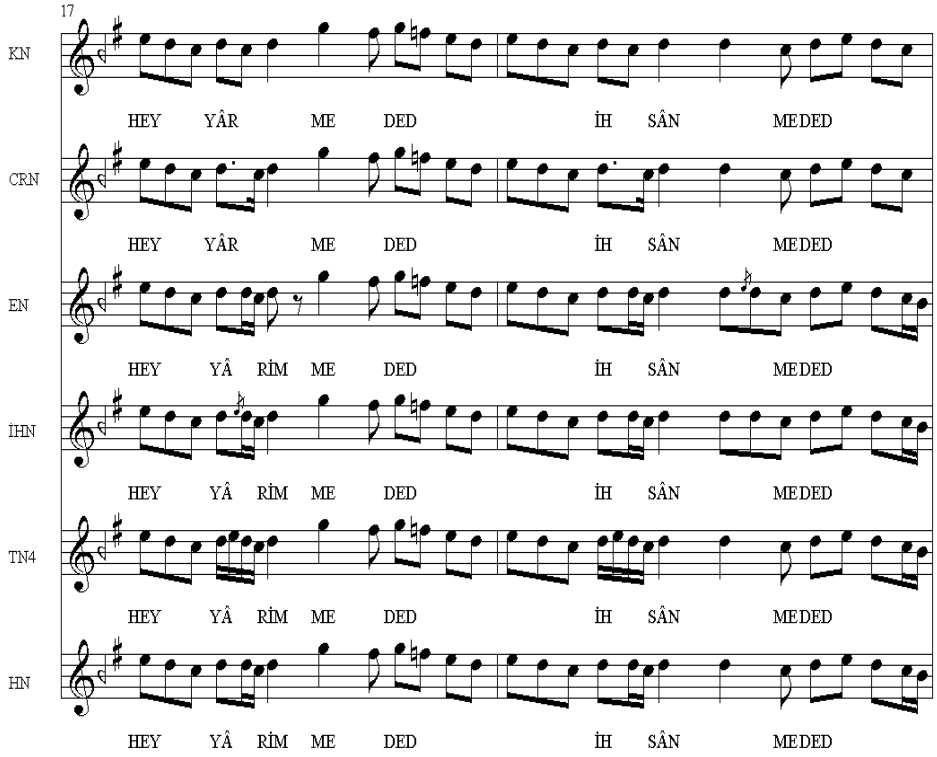

7
KN
İL LÂ HÛ CÂN _I ME NÎ VÂY
CRN
İL LÂ HÛ CÂN _I ME NÎ VÂY
EN
İL LÂ HÛ CÂN _I ME NÎ VÂY
İHN
İL LÂ HÛ CÂN _I ME NÎ VÂY
TN4
İL LÂ HÛ CÂN _I ME NÎ VÂY
HN
İL LÂ HÛ CÂN _I MEN VÂY
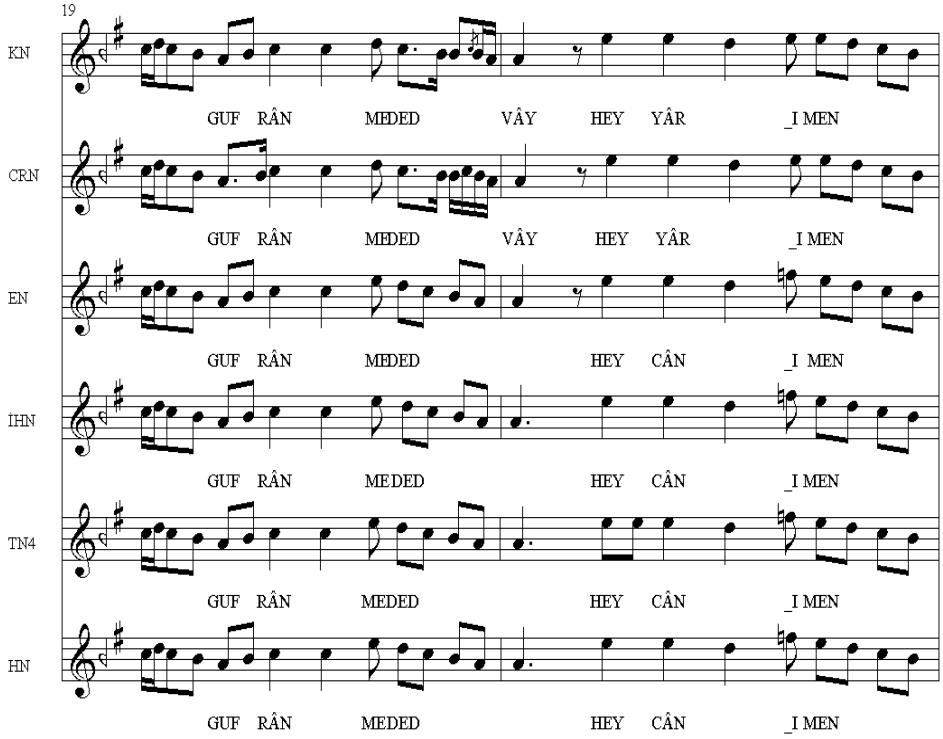

9
KN
GER Â LE MİYÂN CÜM LE TA BÎ
CRN
GER Â LE MİYÂN CÜM LE TA BÎ
EN
GER Â LE MİYÂN CÜM LE TA BÎ
İHN
GER Â LE MİYÂN CÜM LE TA BÎ
TN4
3
GER Â LE MİYÂN CÜM LE TA BÎ
HN
GER Â LE MİYÂN CÜM LE TA BÎ
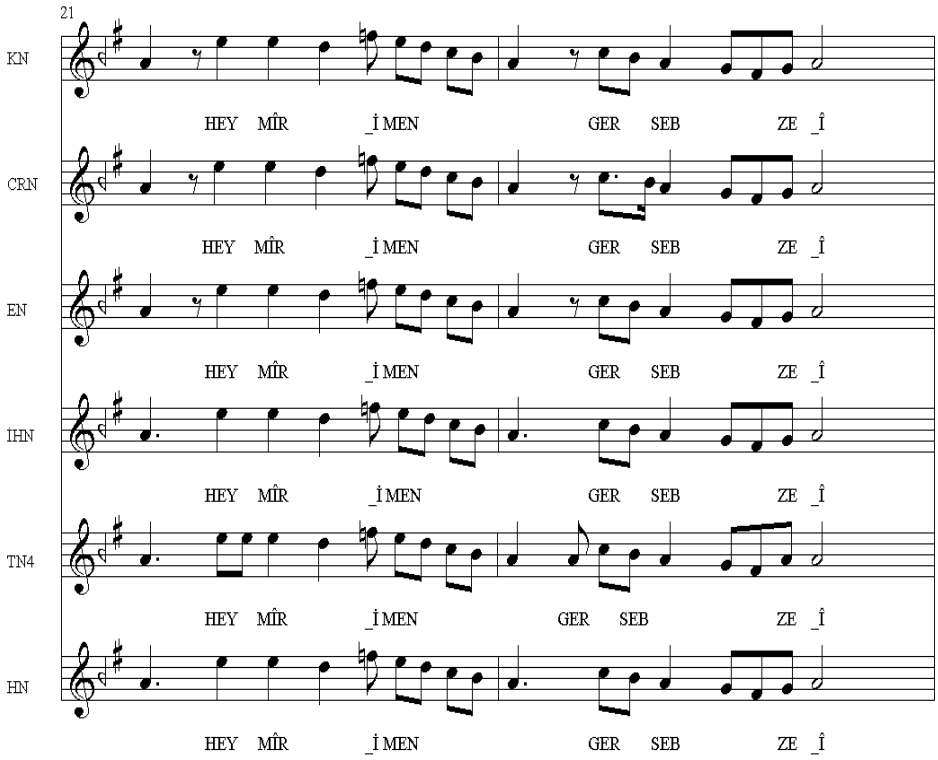

11
KN
BÂN BÂ [ŞED] CÂN _I ME NÎ VÂY
CRN
BÂN BÂ [ŞED] CÂN _I ME NÎ VÂY
EN
BÂN BÂ [ŞED] CÂN _I ME NÎ VÂY
İHN
BÂN BÂ [ŞED] CÂN _I ME NÎ VÂY
TN4
BÂN BÂ [ŞED] CÂN _I MEN VÂY
HN
BÂN BÂ [ŞED] CÂN _I MEN VÂY
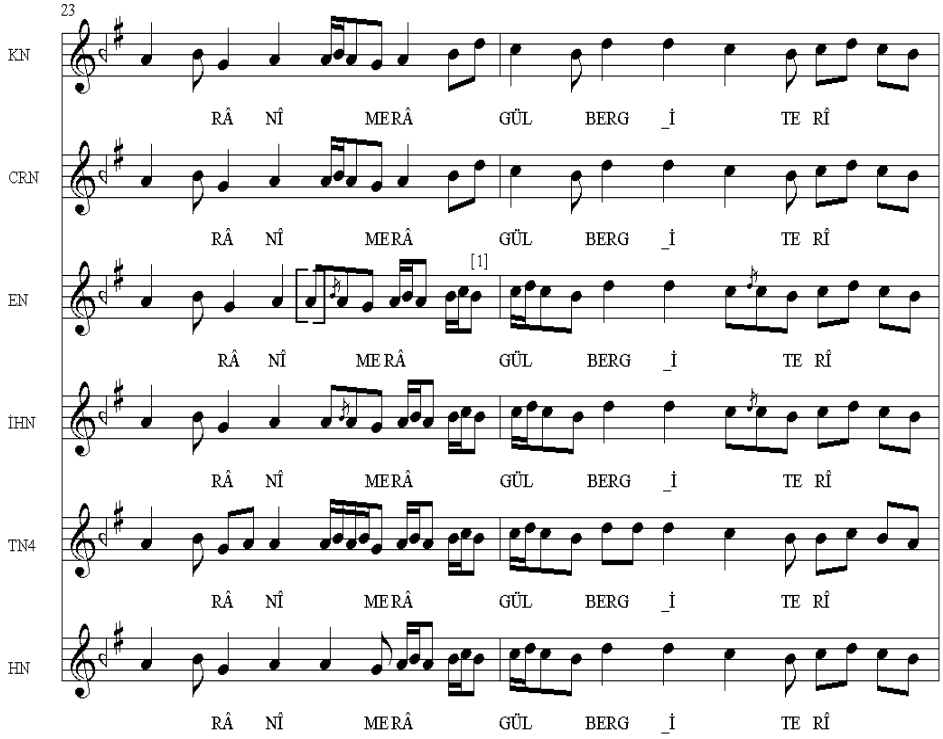

13
KN
HAL LÎ NE KÜNED MÜŞ KİL _İ MÂ
CRN
HAL LÎ NE KÜNED MÜŞ KİL _İ MÂ
EN
HAL LÎ NE KÜNED MÜŞ KİL _İ MÂ
İHN
HAL LÎ NE KÜNED MÜŞ KİL _İ MÂ
TN4
HAL LÎ NE KÜNED MÜŞ KİL _İ MÂ
HN
HAL LÎ NE KÜNED MÜŞ KİL _İ MÂ
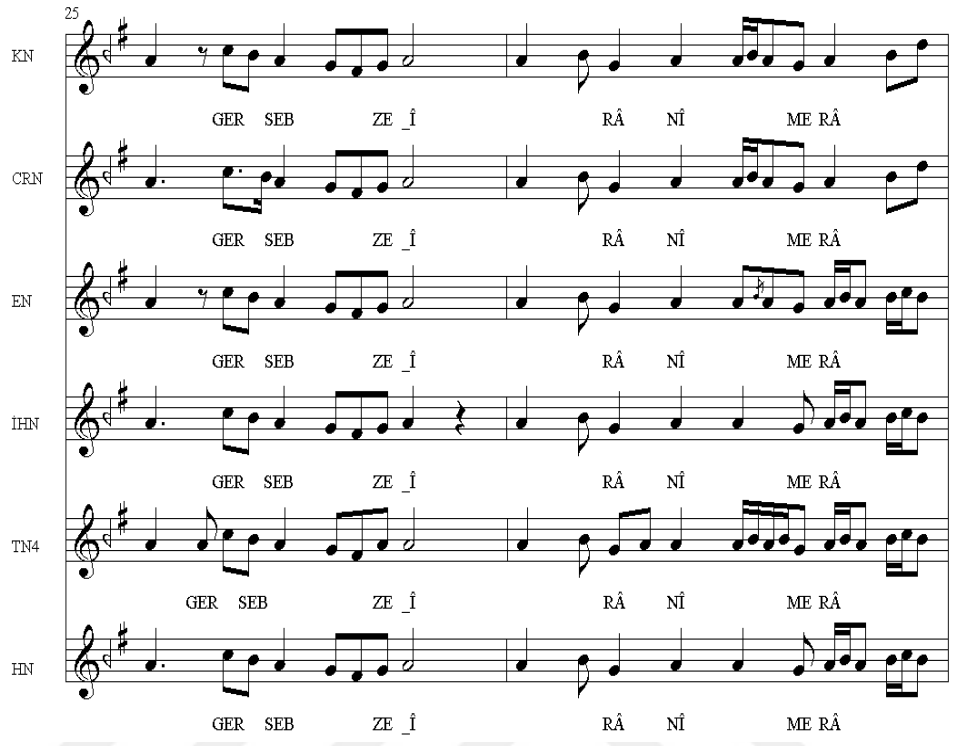

15
KN
İL LÂ HÛ CÂN _I ME NÎ VÂY
CRN
İL LÂ HÛ CÂN _I ME NÎ VÂY
EN
İL LÂ HÛ CÂN _I ME NÎ VÂY
İHN
İL LÂ HÛ CÂN _I ME NÎ VÂY
TN4
İL LÂ HÛ CÂN _I ME NÎ VÂY
HN
İL LÂ HÛ CÂN _I MEN VÂY
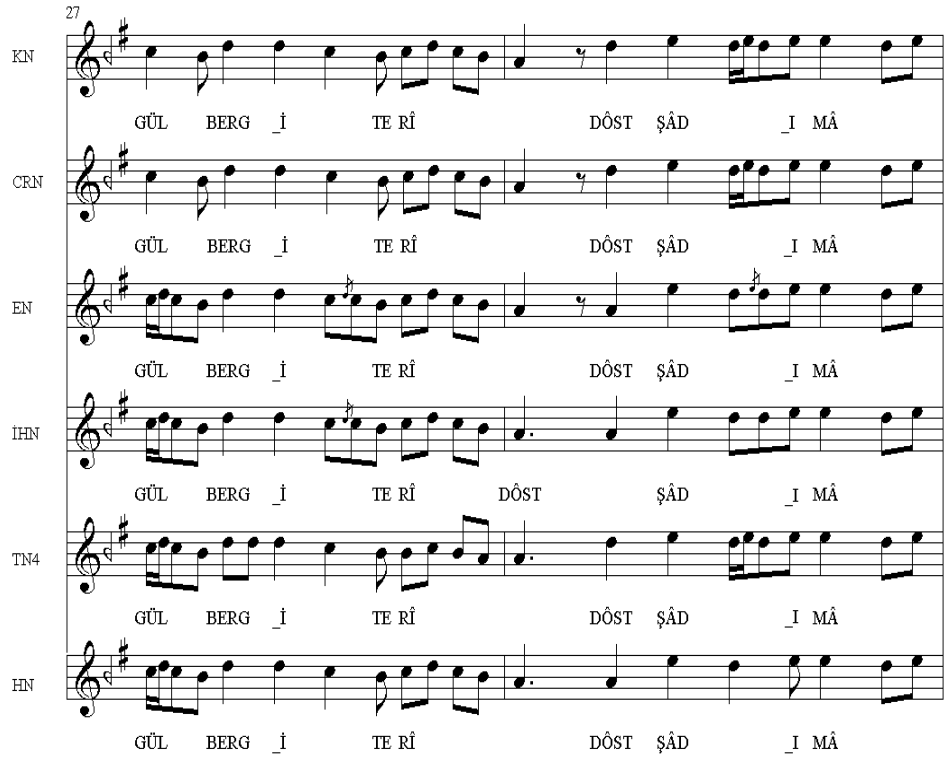

17
KN
HEY YÂR ME DED İH SÂN MEDED
CRN
HEY YÂR ME DED İH SÂN MEDED
EN
HEY YÂ RİM ME DED İH SÂN MEDED
İHN
HEY YÂ RİM ME DED İH SÂN MEDED
TN4
HEY YÂ RİM ME DED İH SÂN MEDED
HN
HEY YÂ RİM ME DED İH SÂN MEDED
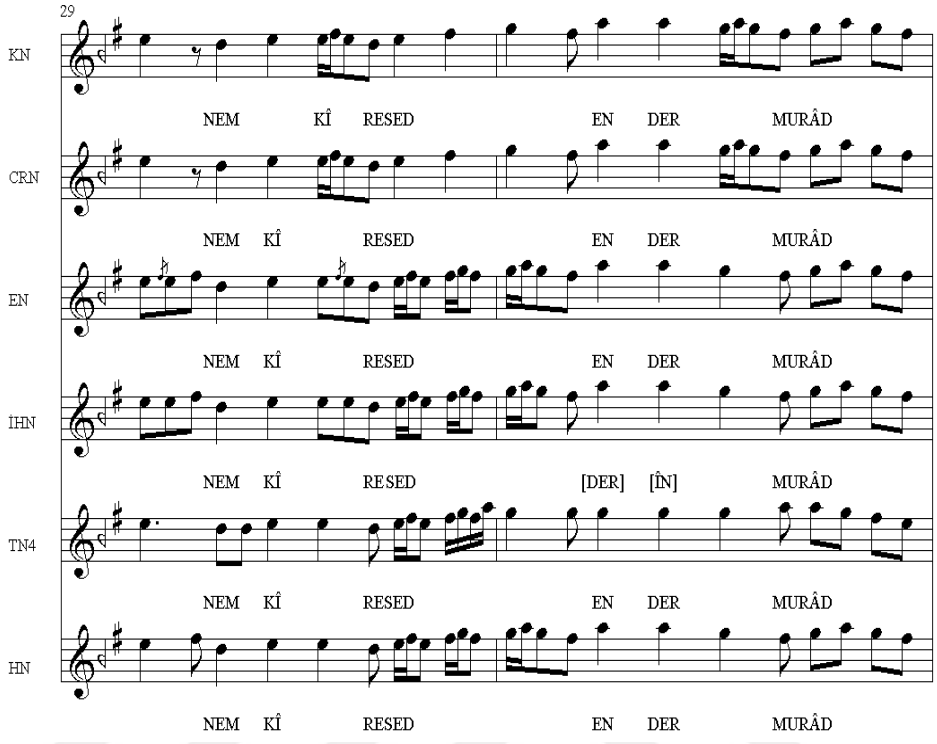

19
KN
GUF RÂN MEDED VÂY HEY YÂR _I MEN
CRN
GUF RÂN MEDED VÂY HEY YÂR _I MEN
EN
GUF RÂN MEDED HEY CÂN _I MEN
İHN
GUF RÂN MEDED HEY CÂN _I MEN
TN4
GUF RÂN MEDED HEY CÂN _I MEN
HN
GUF RÂN MEDED HEY CÂN _I MEN
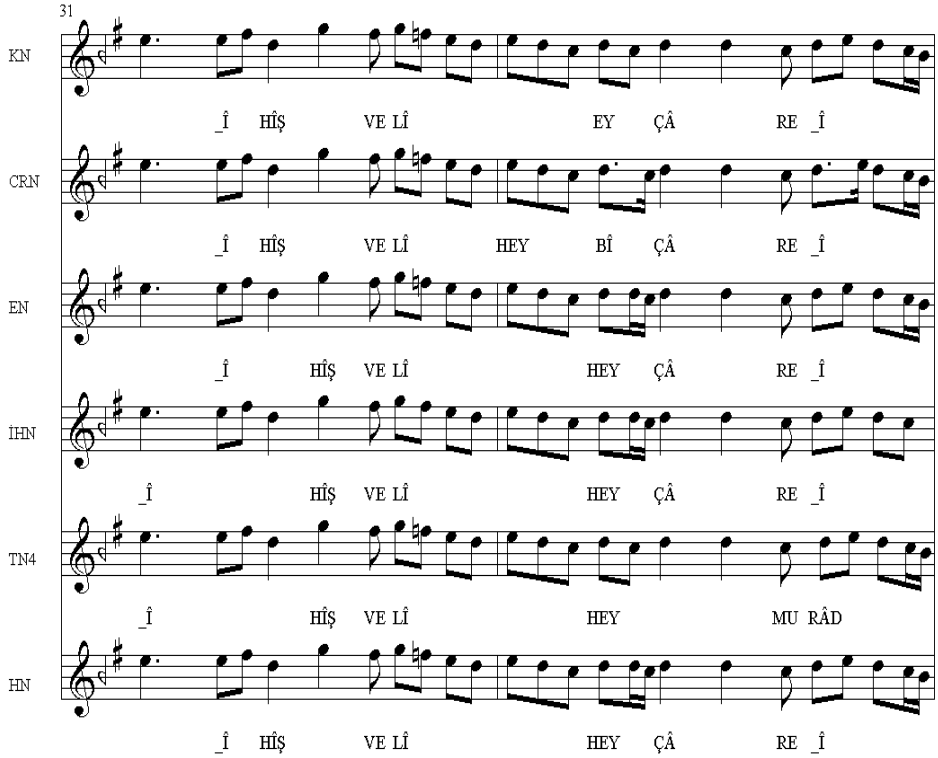

21
KN
HEY MÎR _İMEN GER SEB ZE _Î
CRN
HEY MÎR _İMEN GER SEB ZE _Î
EN
HEY MÎR _İMEN GER SEB ZE _Î
İHN
HEY MÎR _İMEN GER SEB ZE _Î
TN4
HEY MÎR _İMEN GER SEB ZE _Î
HN
HEY MÎR _İMEN GER SEB ZE _Î
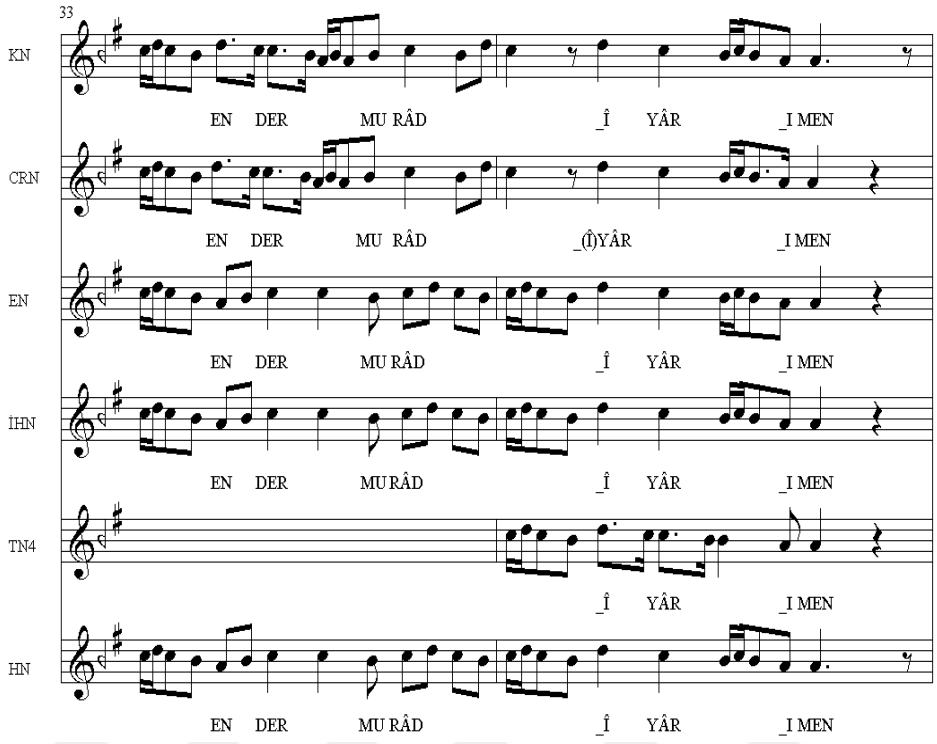

23
KN
RÂ NÎ MERÂ GÜL BERG _İ TE RÎ
CRN
RÂ NÎ MERÂ GÜL BERG _İ TE RÎ
EN
[1]
RÂ NÎ MERÂ GÜL BERG _İ TE RÎ
İHN
RÂ NÎ MERÂ GÜL BERG _İ TE RÎ
TN4
RÂ NÎ MERÂ GÜL BERG _İ TE RÎ
HN
RÂ NÎ MERÂ GÜL BERG _İ TE RÎ
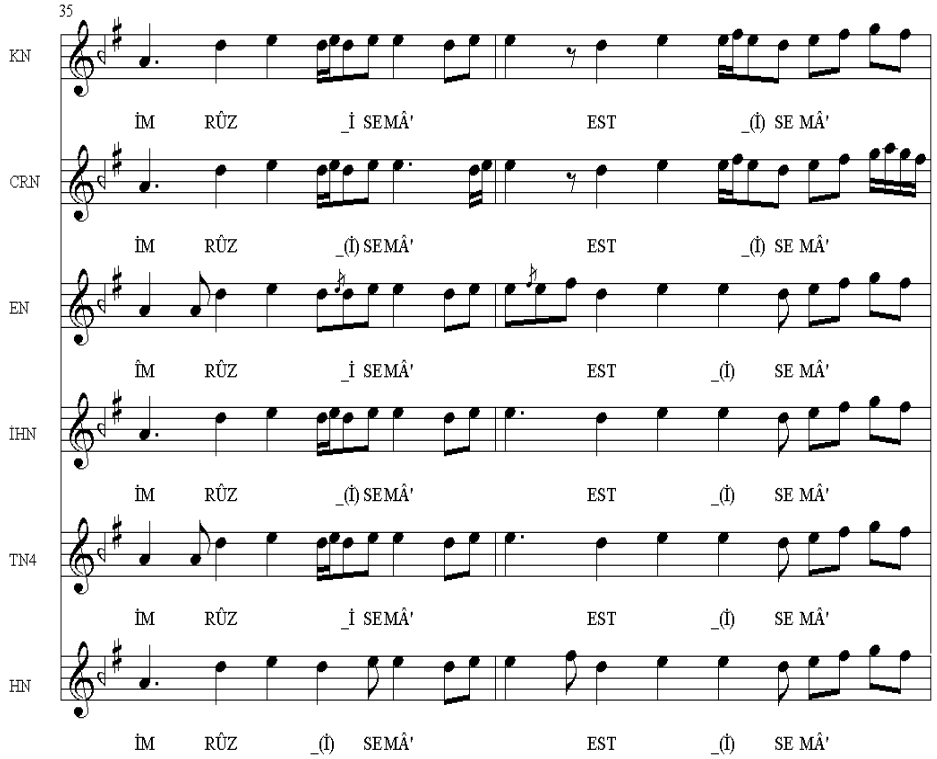

25
KN
GER SEB ZE _Î RÂ NÎ ME RÂ
CRN
GER SEB ZE _Î RÂ NÎ ME RÂ
EN
GER SEB ZE _Î RÂ NÎ ME RÂ
İHN
GER SEB ZE _Î RÂ NÎ ME RÂ
TN4
GER SEB ZE _Î RÂ NÎ ME RÂ
HN
GER SEB ZE _Î RÂ NÎ ME RÂ
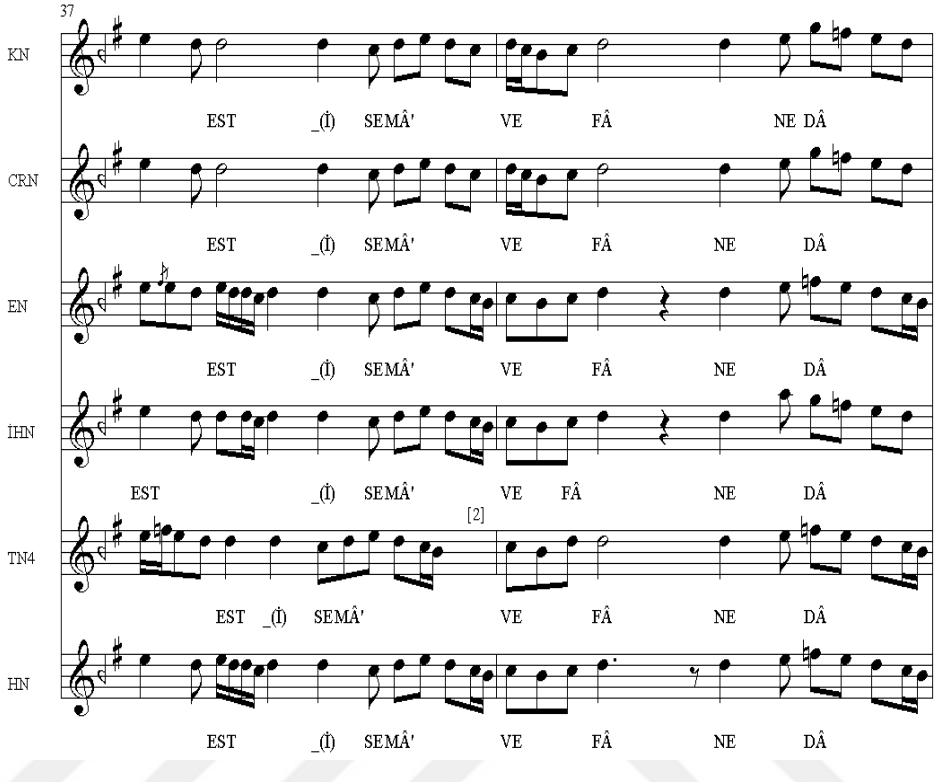

27
KN
GÜL BERG _İ TE RÎ DÔST ŞÂD _I MÂ
CRN
GÜL BERG _İ TE RÎ DÔST ŞÂD _I MÂ
EN
GÜL BERG _İ TE RÎ DÔST ŞÂD _I MÂ
İHN
GÜL BERG _İ TE RÎ DÔST ŞÂD _I MÂ
TN4
GÜL BERG _İ TE RÎ DÔST ŞÂD _I MÂ
HN
GÜL BERG _İ TE RÎ DÔST ŞÂD _I MÂ
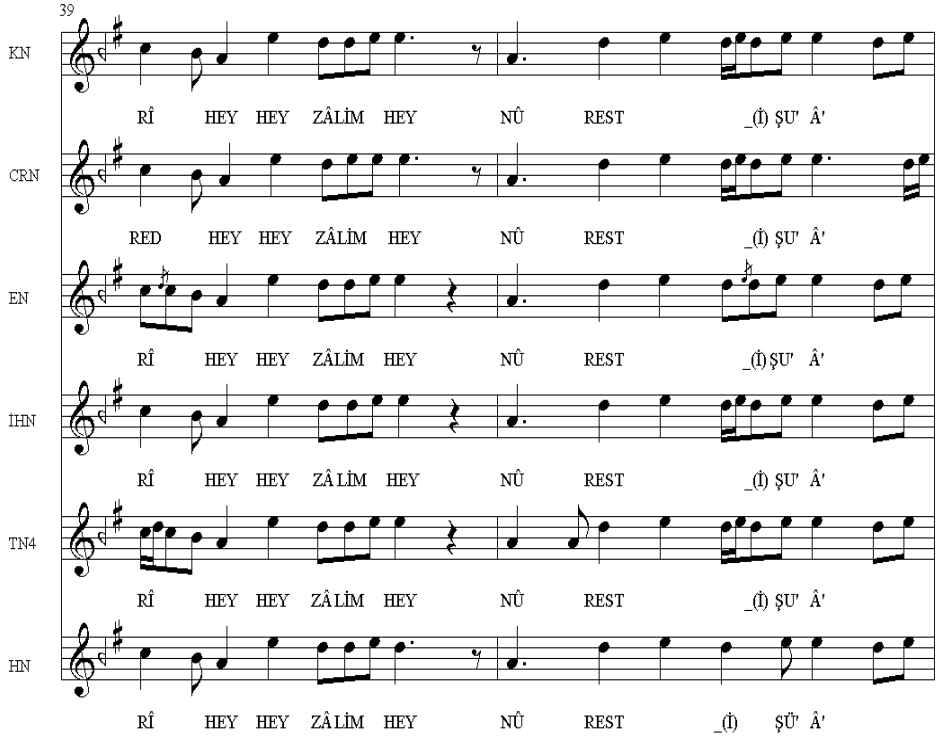

29
KN
NEM KÎ RESED EN DER MURÂD
CRN
NEM KÎ RESED EN DER MURÂD
EN
NEM KÎ RESED EN DER MURÂD
İHN
NEM KÎ RESED [DER] [ÎN] MURÂD
TN4
NEM KÎ RESED EN DER MURÂD
HN
NEM KÎ RESED EN DER MURÂD

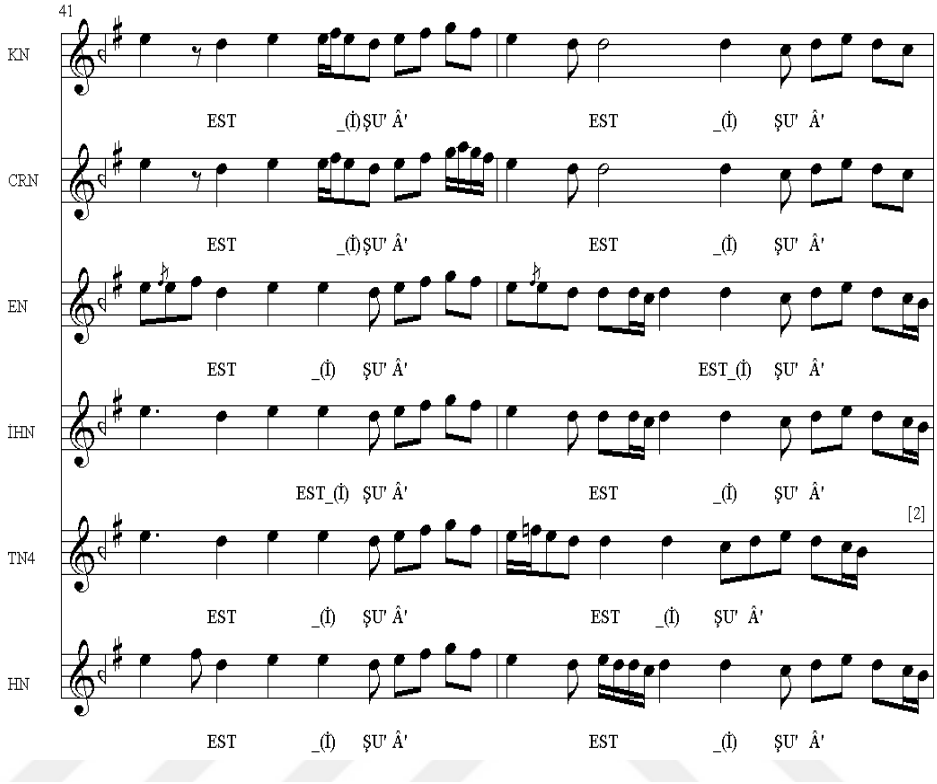

31
KN
_Î HÎŞ VE LÎ EY ÇÂ RE _Î
CRN
_Î HÎŞ VE LÎ HEY BÎ ÇÂ RE _Î
EN
_Î HÎŞ VE LÎ HEY ÇÂ RE _Î
İHN
_Î HÎŞ VE LÎ HEY ÇÂ RE _Î
TN4
_Î HÎŞ VE LÎ HEY MU RÂD
HN
_Î HÎŞ VE LÎ HEY ÇÂ RE _Î
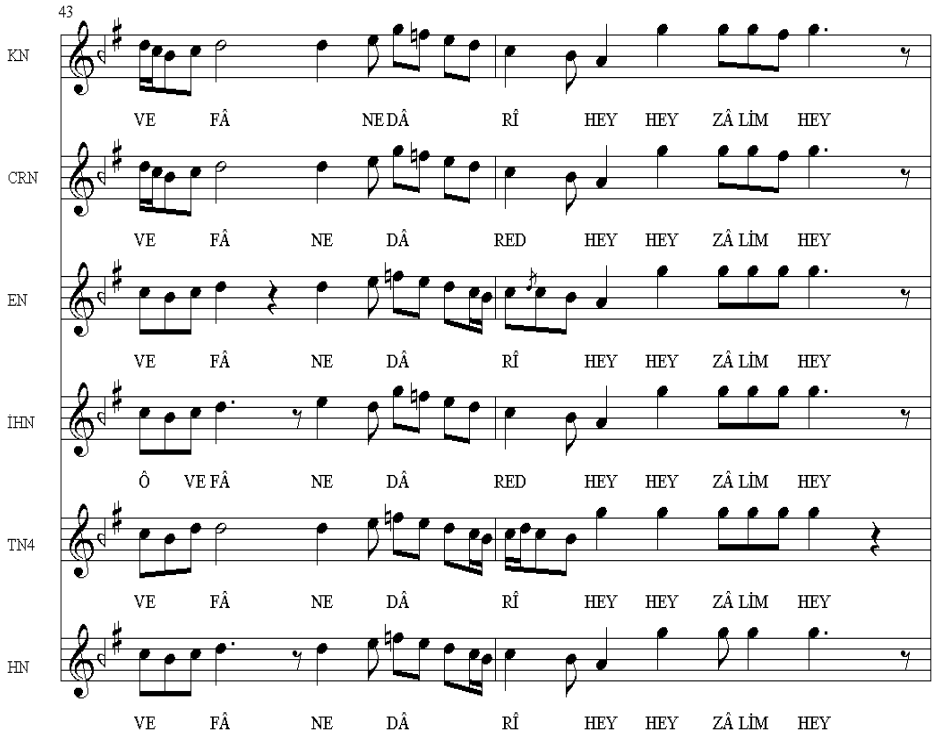

33
KN
EN DER MU RÂD _Î YÂR _I MEN
CRN
EN DER MU RÂD _(Î)YÂR _I MEN
EN
EN DER MU RÂD _Î YÂR _I MEN
İHN
EN DER MU RÂD _Î YÂR _I MEN
TN4
_Î YÂR _I MEN
HN
EN DER MU RÂD _Î YÂR _I MEN
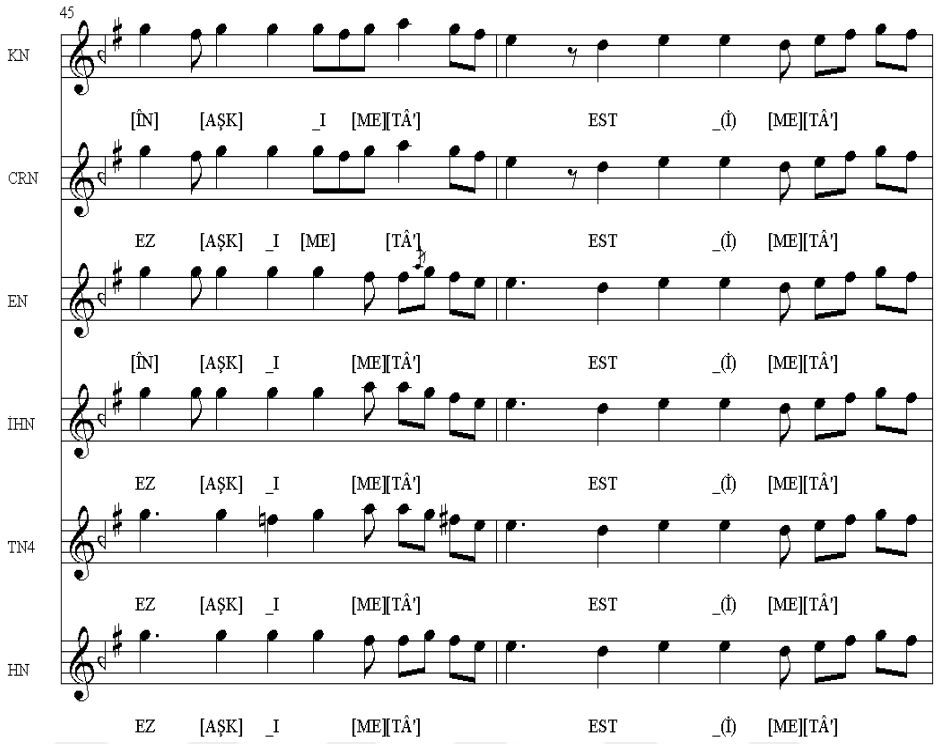

35
KN
İM RÛZ _İ SEMÂ' EST _(İ) SE MÂ'
CRN
İM RÛZ _(İ) SEMÂ' EST _(İ) SE MÂ'
EN
İM RÛZ _İ SEMÂ' EST _(İ) SE MÂ'
İHN
İM RÛZ _(İ) SEMÂ' EST _(İ) SE MÂ'
TN4
İM RÛZ _İ SEMÂ' EST _(İ) SE MÂ'
HN
İM RÛZ _(İ) SEMÂ' EST _(İ) SE MÂ'
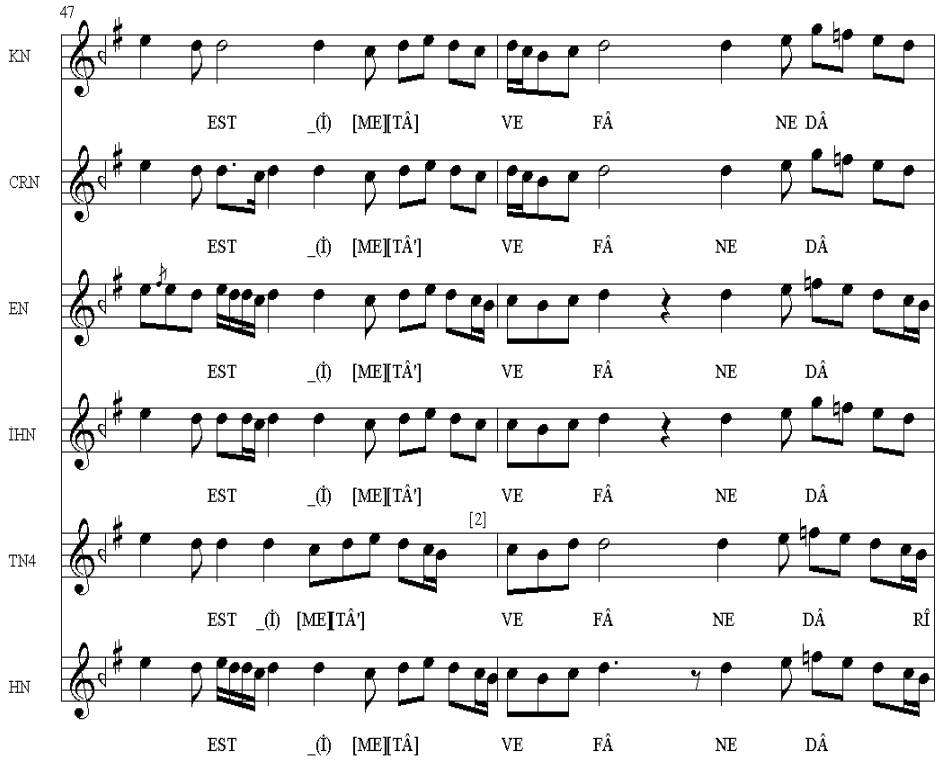

37
KN
EST _(İ) SEMÂ' VE FÂ NE DÂ
CRN
EST _(İ) SEMÂ' VE FÂ NE DÂ
EN
EST _(İ) SEMÂ' VE FÂ NE DÂ
İHN
EST _(İ) SEMÂ' VE FÂ NE DÂ
TN4
[2]
EST _(İ) SEMÂ' VE FÂ NE DÂ
HN
EST _(İ) SEMÂ' VE FÂ NE DÂ
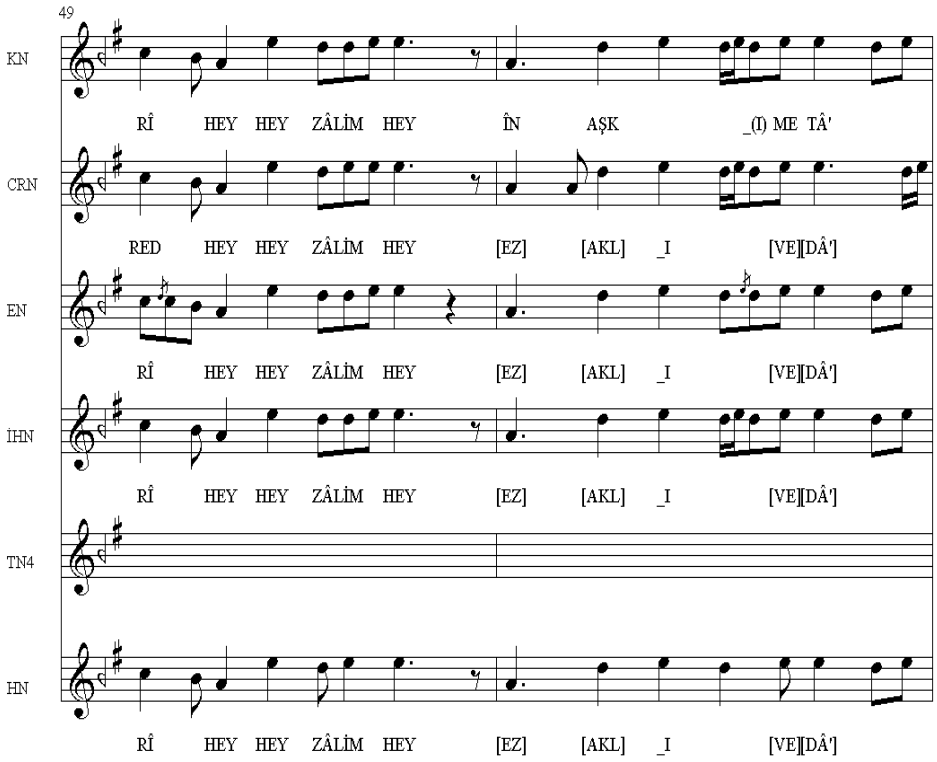

39
KN
RÎ HEY HEY ZÂLİM HEY NÛ REST _(İ) ŞU' Â'
CRN
RED HEY HEY ZÂLİM HEY NÛ REST _(İ) ŞU' Â'
EN
RÎ HEY HEY ZÂLİM HEY NÛ REST _(İ) ŞU' Â'
İHN
RÎ HEY HEY ZÂLİM HEY NÛ REST _(İ) ŞU' Â'
TN4
RÎ HEY HEY ZÂLİM HEY NÛ REST _(İ) ŞU' Â'
HN
RÎ HEY HEY ZÂLİM HEY NÛ REST _(İ) ŞÜ' Â'
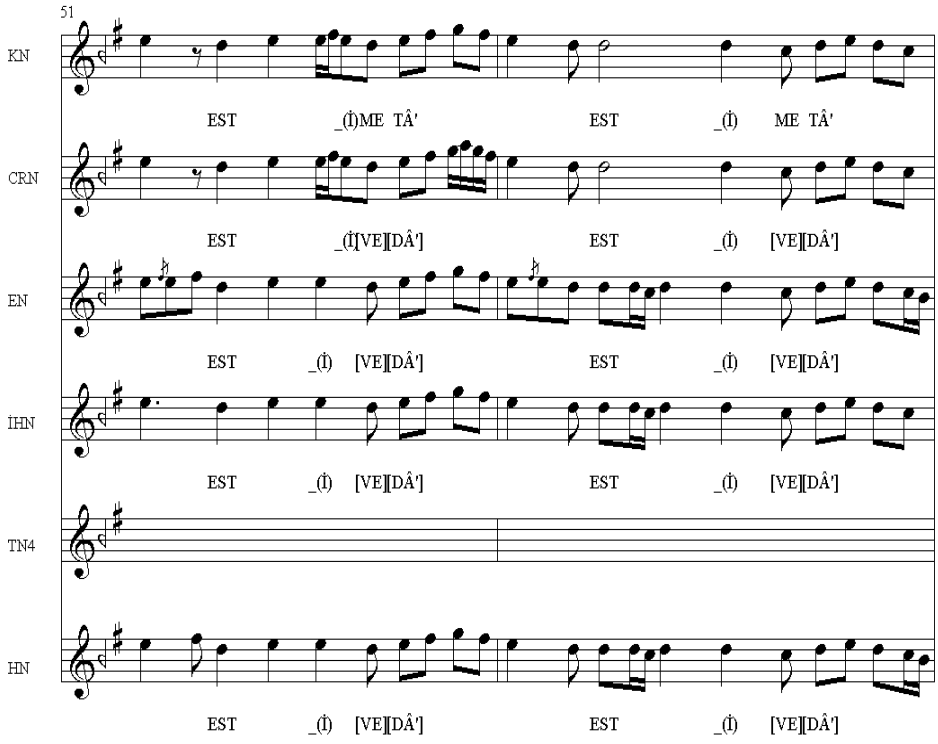

41
KN
EST _(İ)ŞU' Â' EST _(İ) ŞU' Â'
CRN
EST _(İ)ŞU' Â' EST _(İ) ŞU' Â'
EN
EST _(İ) ŞU' Â' EST_(İ) ŞU' Â'
İHN
EST_(İ) ŞU' Â' EST _(İ) ŞU' Â'
[2]
TN4
EST _(İ) ŞU' Â' EST _(İ) ŞU' Â'
HN
EST _(İ) ŞU' Â' EST _(İ) ŞU' Â'
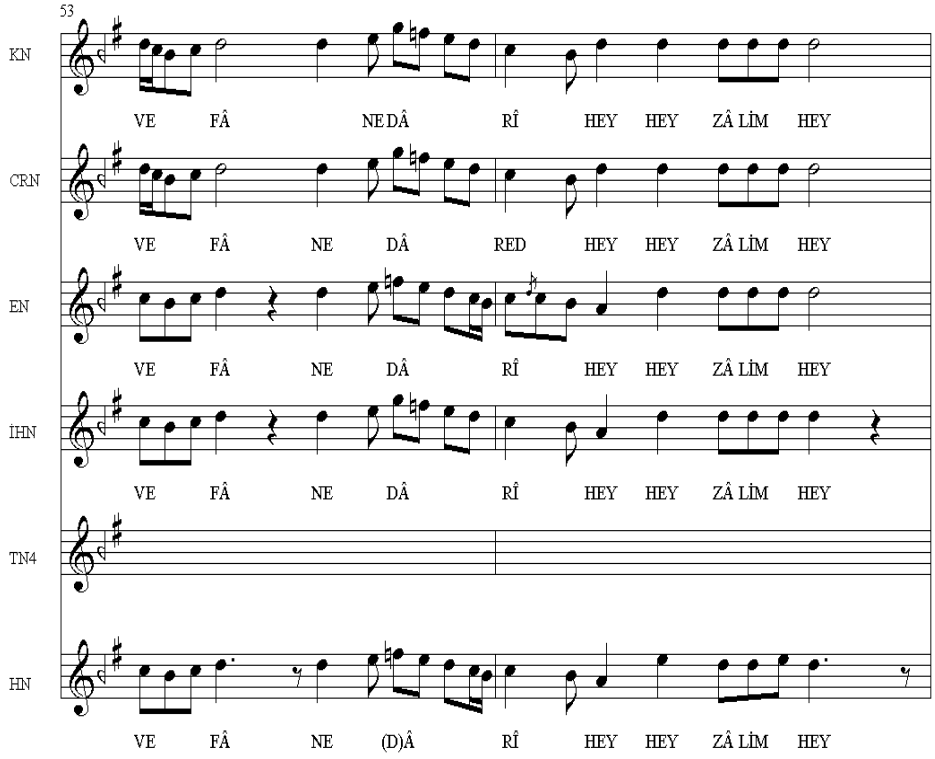

43
KN
VE FÂ NE DÂ RÎ HEY HEY ZÂ LİM HEY
CRN
VE FÂ NE DÂ RED HEY HEY ZÂ LİM HEY
EN
VE FÂ NE DÂ RÎ HEY HEY ZÂ LİM HEY
İHN
Ô VE FÂ NE DÂ RED HEY HEY ZÂ LİM HEY
TN4
VE FÂ NE DÂ RÎ HEY HEY ZÂ LİM HEY
HN
VE FÂ NE DÂ RÎ HEY HEY ZÂ LİM HEY
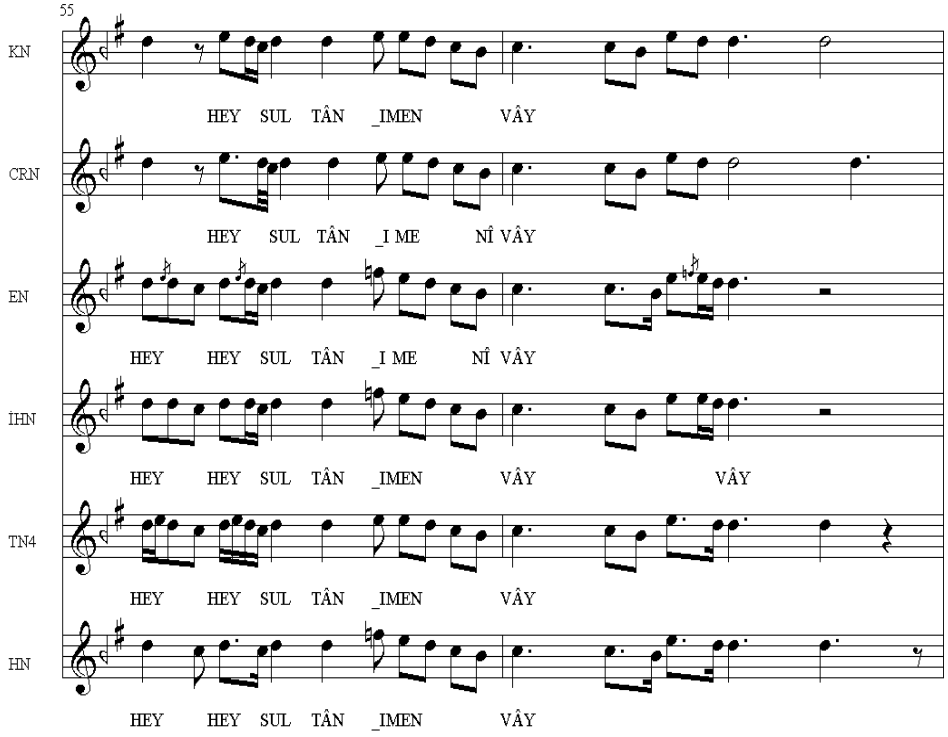

45
KN
[ÎN] [AŞK] _I [ME][TÂ'] EST _(İ) [ME][TÂ']
CRN
EZ [AŞK] _I [ME] [TÂ'] EST _(İ) [ME][TÂ']
EN
[ÎN] [AŞK] _I [ME][TÂ'] EST _(İ) [ME][TÂ']
İHN
EZ [AŞK] _I [ME][TÂ'] EST _(İ) [ME][TÂ']
TN4
EZ [AŞK] _I [ME][TÂ'] EST _(İ) [ME][TÂ']
HN
EZ [AŞK] _I [ME][TÂ'] EST _(İ) [ME][TÂ']
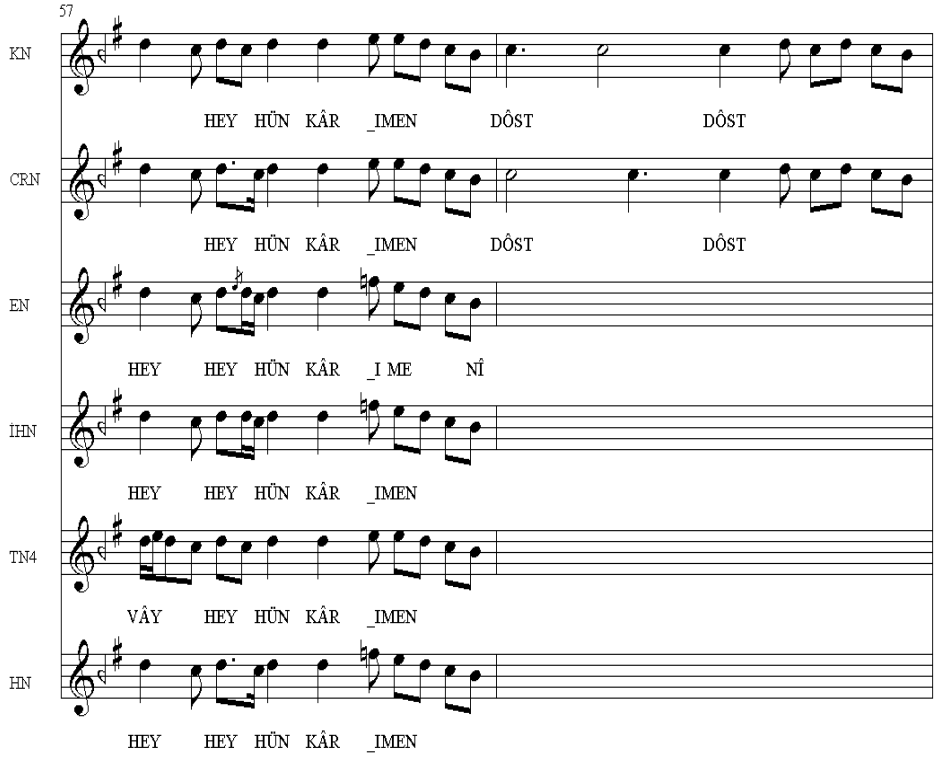

47
KN
EST _(İ) [ME][TÂ] VE FÂ NE DÂ
CRN
EST _(İ) [ME][TÂ'] VE FÂ NE DÂ
EN
EST _(İ) [ME][TÂ'] VE FÂ NE DÂ
İHN
EST _(İ) [ME][TÂ'] VE FÂ NE DÂ
TN4
[2]
EST _(İ) [ME][TÂ'] VE FÂ NE DÂ RÎ
HN
EST _(İ) [ME][TÂ] VE FÂ NE DÂ

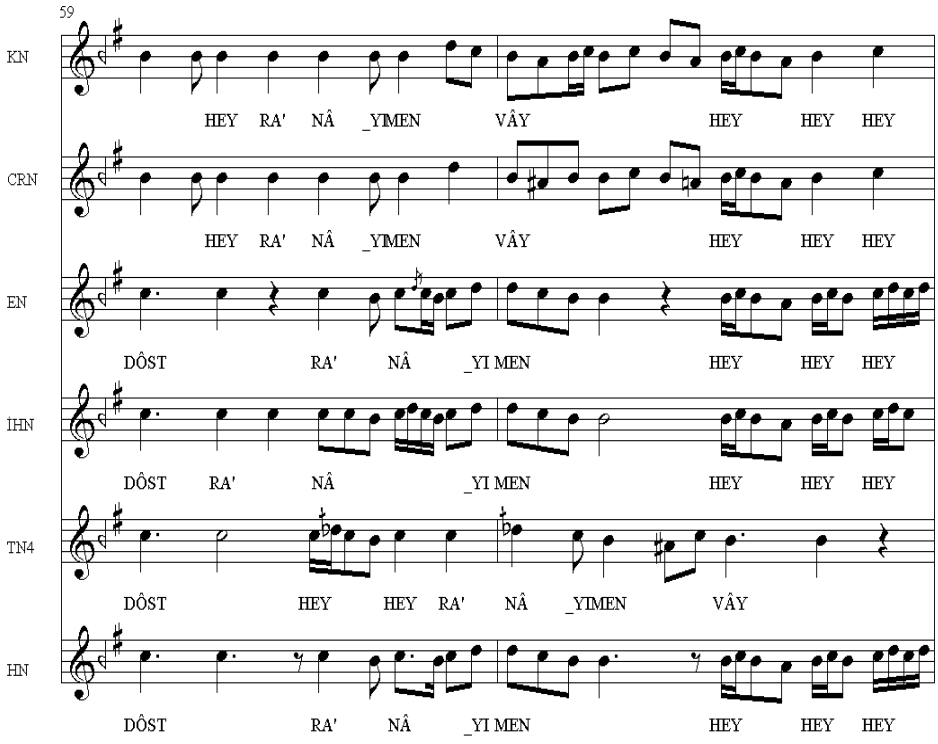

49
KN
RÎ HEY HEY ZÂLİM HEY ÎN AŞK _(I) ME TÂ'
CRN
RED HEY HEY ZÂLİM HEY [EZ] [AKL] _I [VE][DÂ']
EN
RÎ HEY HEY ZÂLİM HEY [EZ] [AKL] _I [VE][DÂ']
İHN
RÎ HEY HEY ZÂLİM HEY [EZ] [AKL] _I [VE][DÂ']
TN4
HN
RÎ HEY HEY ZÂLİM HEY [EZ] [AKL] _I [VE][DÂ']
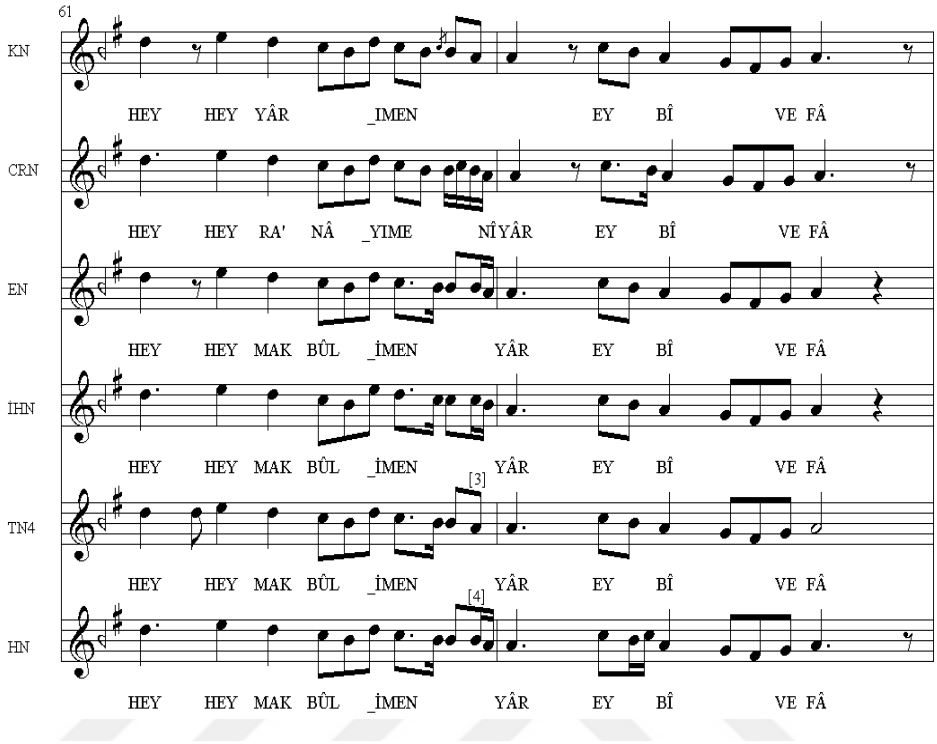

51
KN
EST _(İ)ME TÂ' EST _(İ) ME TÂ'
CRN
EST _(İ[VE][DÂ'] EST _(İ) [VE][DÂ']
EN
EST _(İ) [VE][DÂ'] EST _(İ) [VE][DÂ']
İHN
EST _(İ) [VE][DÂ'] EST _(İ) [VE][DÂ']
TN4
HN
EST _(İ) [VE][DÂ'] EST _(İ) [VE][DÂ']
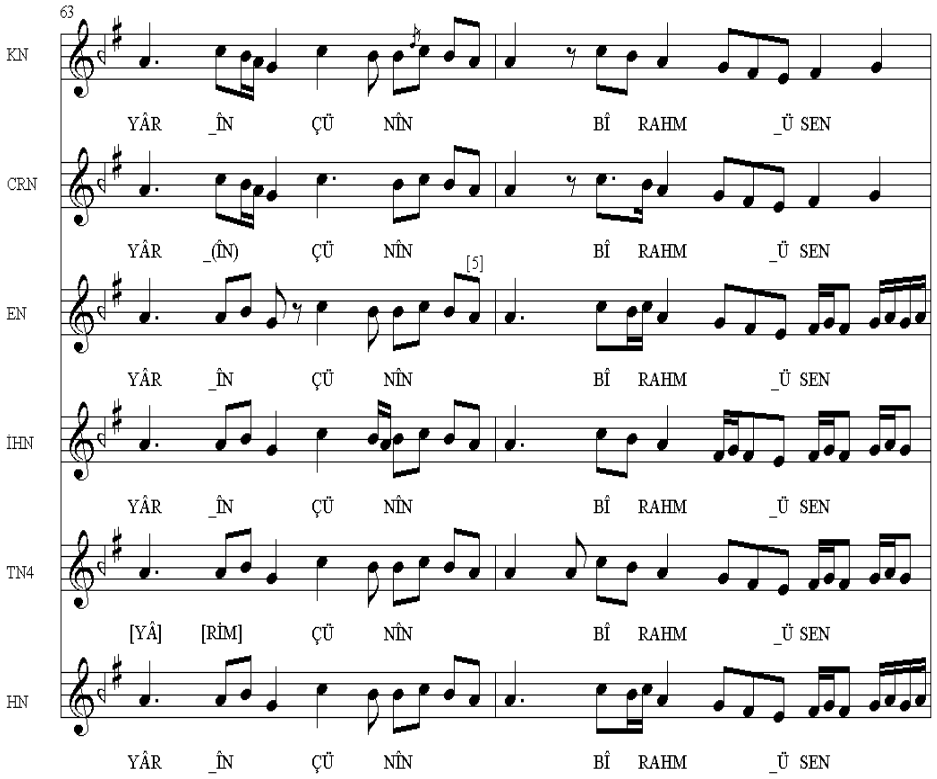

53
KN
VE FÂ NE DÂ RÎ HEY HEY ZÂ LİM HEY
CRN
VE FÂ NE DÂ RED HEY HEY ZÂ LİM HEY
EN
VE FÂ NE DÂ RÎ HEY HEY ZÂ LİM HEY
İHN
VE FÂ NE DÂ RÎ HEY HEY ZÂ LİM HEY
TN4
HN
VE FÂ NE (D)Â RÎ HEY HEY ZÂ LİM HEY
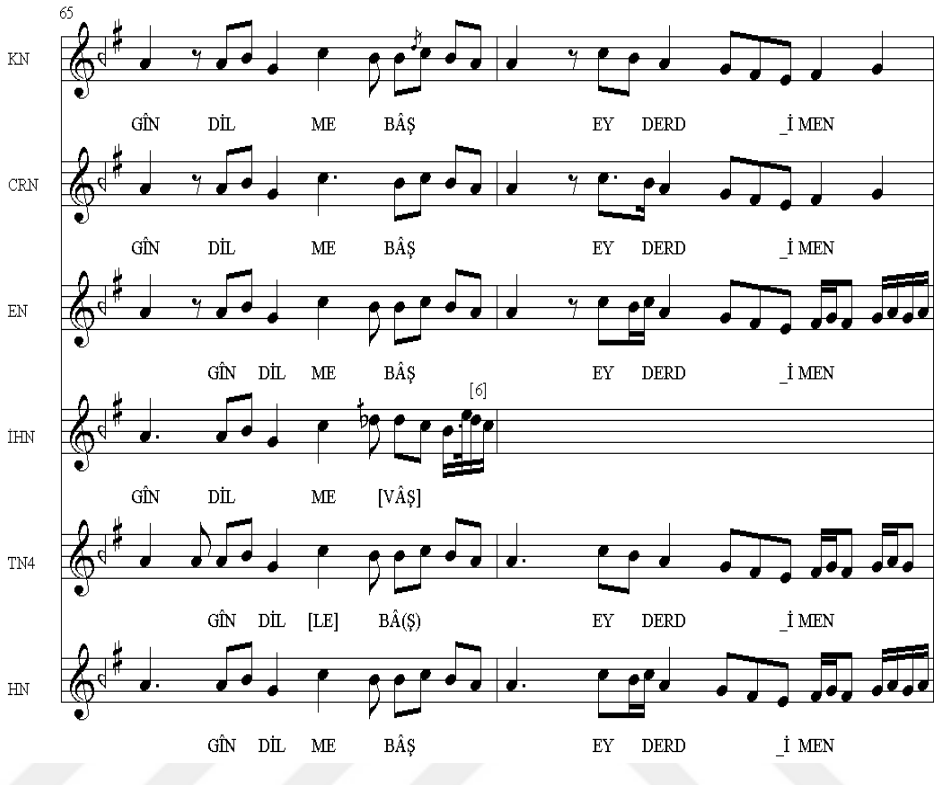

55
KN
HEY SUL TÂN _IMEN VÂY
CRN
HEY SUL TÂN _I ME NÎ VÂY
EN
HEY HEY SUL TÂN _I ME NÎ VÂY
İHN
HEY HEY SUL TÂN _IMEN VÂY VÂY
TN4
HEY HEY SUL TÂN _IMEN VÂY
HN
HEY HEY SUL TÂN _IMEN VÂY
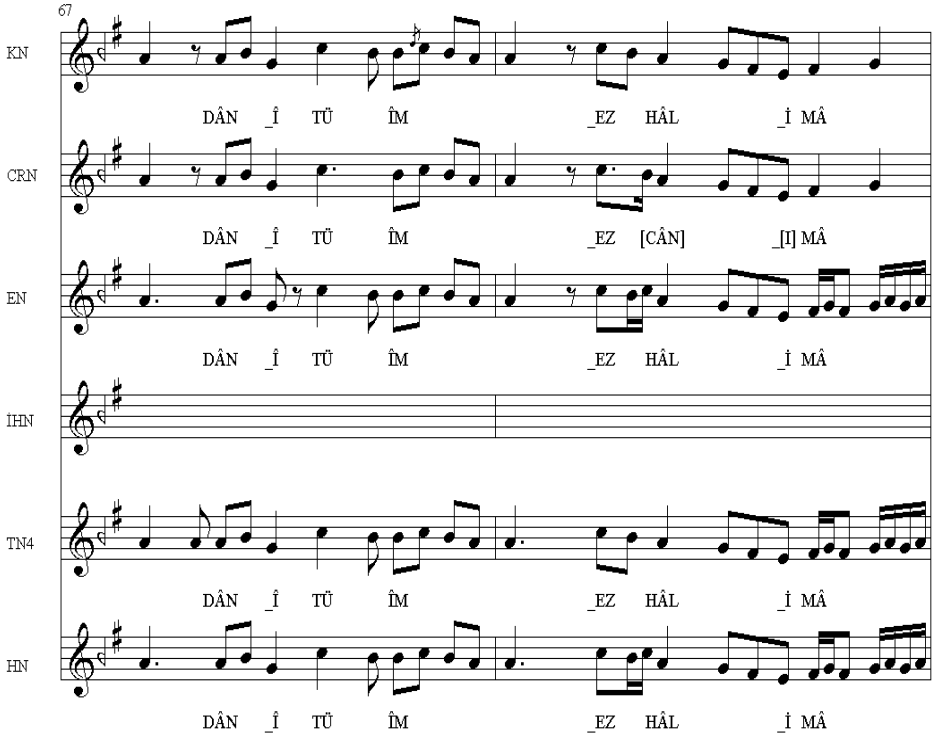

57
KN
HEY HÜN KÂR _IMEN DÔST DÔST
CRN
HEY HÜN KÂR _IMEN DÔST DÔST
EN
HEY HEY HÜN KÂR _I ME NÎ
İHN
HEY HEY HÜN KÂR _IMEN
TN4
VÂY HEY HÜN KÂR _IMEN
HN
HEY HEY HÜN KÂR _IMEN
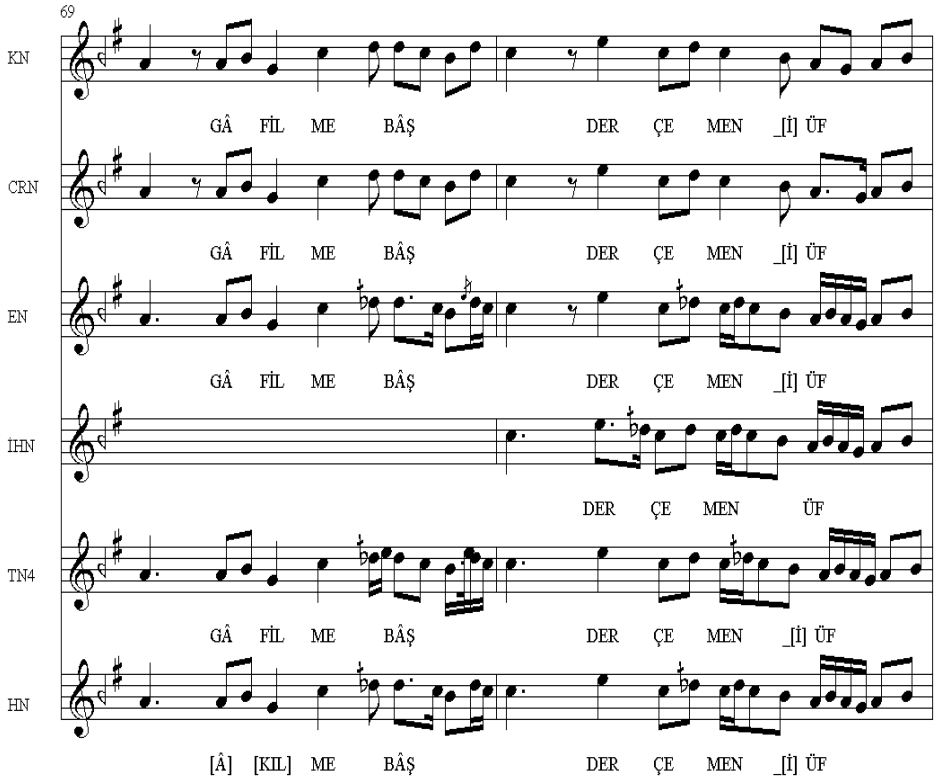

59
KN
HEY RA' NÂ _YIMEN VÂY HEY HEY HEY
CRN
HEY RA' NÂ _YIMEN VÂY HEY HEY HEY
EN
DÔST RA' NÂ _YI MEN HEY HEY HEY
İHN
DÔST RA' NÂ _YI MEN HEY HEY HEY
TN4
DÔST HEY HEY RA' NÂ _YIMEN VÂY
HN
DÔST RA' NÂ _YI MEN HEY HEY HEY
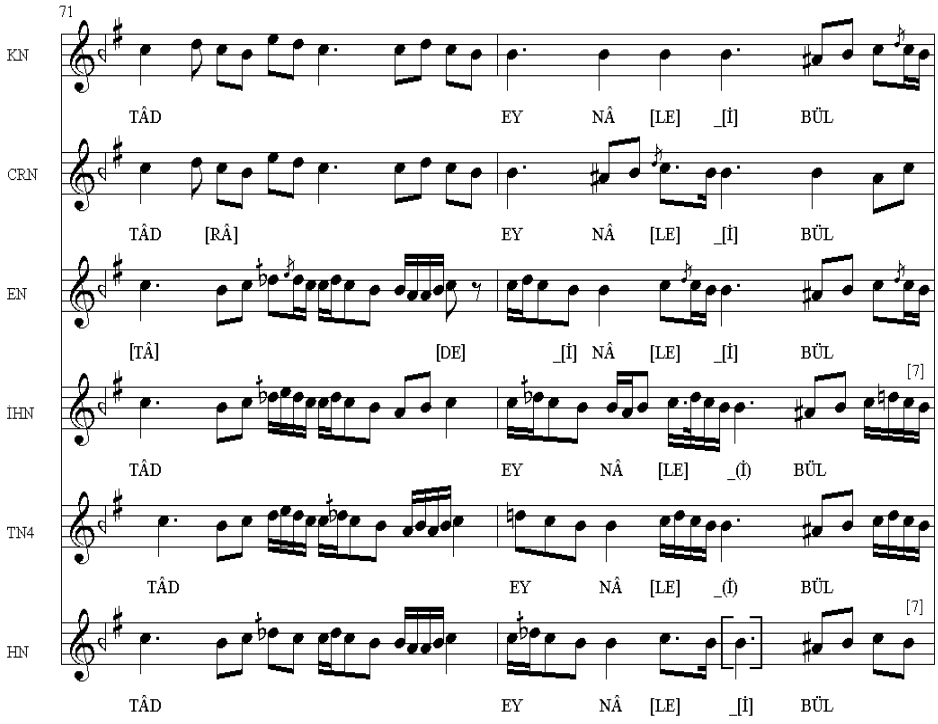

61
KN
HEY HEY YÂR _IMEN EY BÎ VE FÂ
CRN
HEY HEY RA' NÂ _YIME NÎYÂR EY BÎ VE FÂ
EN
HEY HEY MAK BÛL _İMEN YÂR EY BÎ VE FÂ
İHN
HEY HEY MAK BÛL _İMEN YÂR EY BÎ VE FÂ
TN4
[3]
HEY HEY MAK BÛL _İMEN YÂR EY BÎ VE FÂ
HN
[4]
HEY HEY MAK BÛL _İMEN YÂR EY BÎ VE FÂ
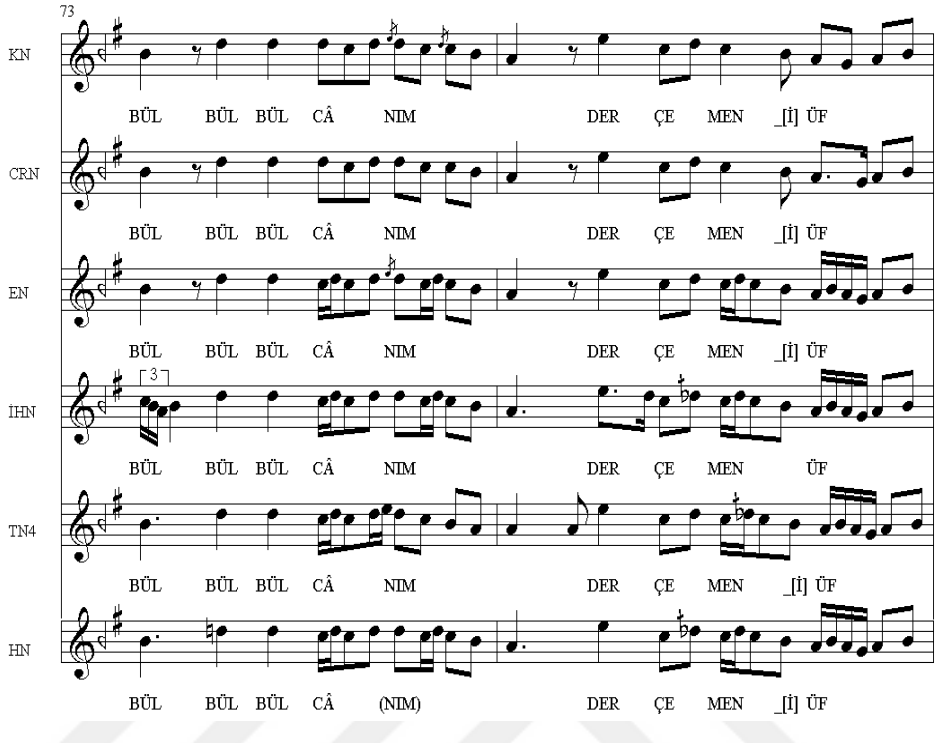

63
KN
YÂR _ÎN ÇÜ NÎN BÎ RAHM _Ü SEN
CRN
YÂR _(ÎN) ÇÜ NÎN BÎ RAHM _Ü SEN
EN
[5]
YÂR _ÎN ÇÜ NÎN BÎ RAHM _Ü SEN
İHN
YÂR _ÎN ÇÜ NÎN BÎ RAHM _Ü SEN
TN4
[YÂ] [RİM] ÇÜ NÎN BÎ RAHM _Ü SEN
HN
YÂR _ÎN ÇÜ NÎN BÎ RAHM _Ü SEN
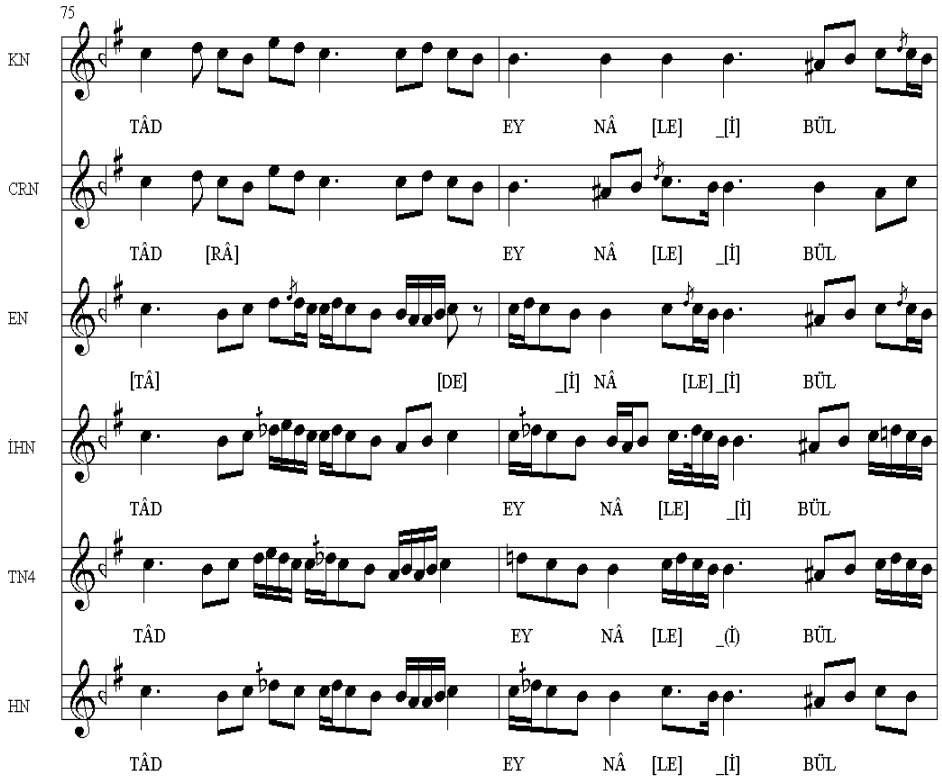

65
KN
GÎN DİL ME BÂŞ EY DERD _İ MEN
CRN
GÎN DİL ME BÂŞ EY DERD _İ MEN
EN
GÎN DİL ME BÂŞ EY DERD _İ MEN
İHN
[6]
GÎN DİL ME [VÂŞ]
TN4
GÎN DİL [LE] BÂ(Ş) EY DERD _İ MEN
HN
GÎN DİL ME BÂŞ EY DERD _İ MEN
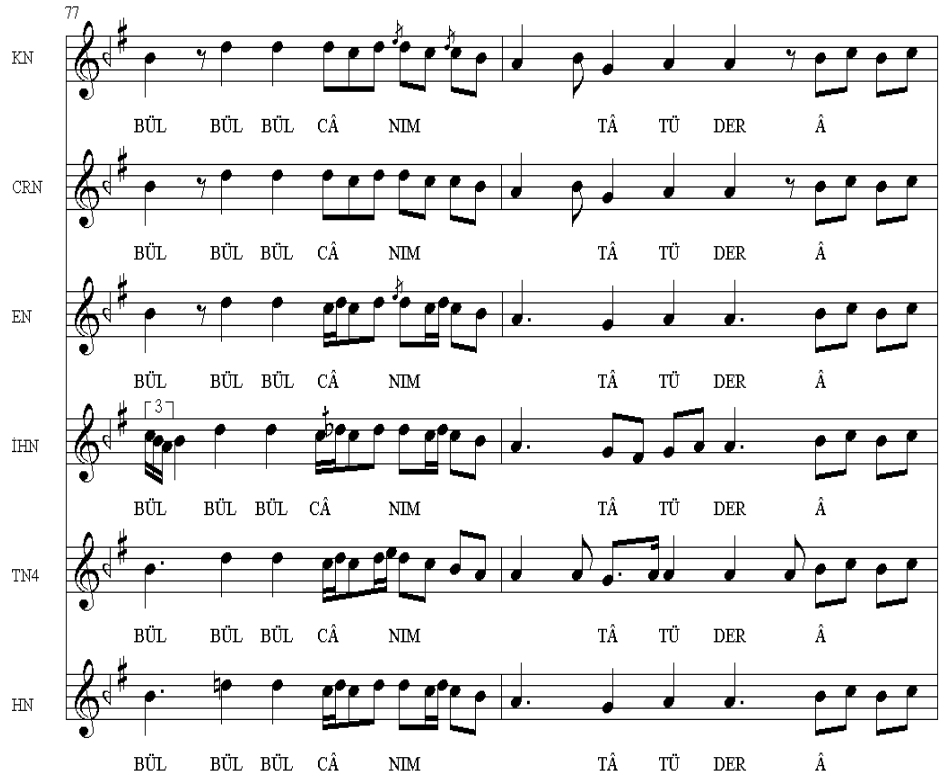

67
KN
DÂN _Î TÜ ÎM _EZ HÂL _İ MÂ
CRN
DÂN _Î TÜ ÎM _EZ [CÂN] _[I] MÂ
EN
DÂN _Î TÜ ÎM _EZ HÂL _İ MÂ
İHN
TN4
DÂN _Î TÜ ÎM _EZ HÂL _İ MÂ
HN
DÂN _Î TÜ ÎM _EZ HÂL _İ MÂ
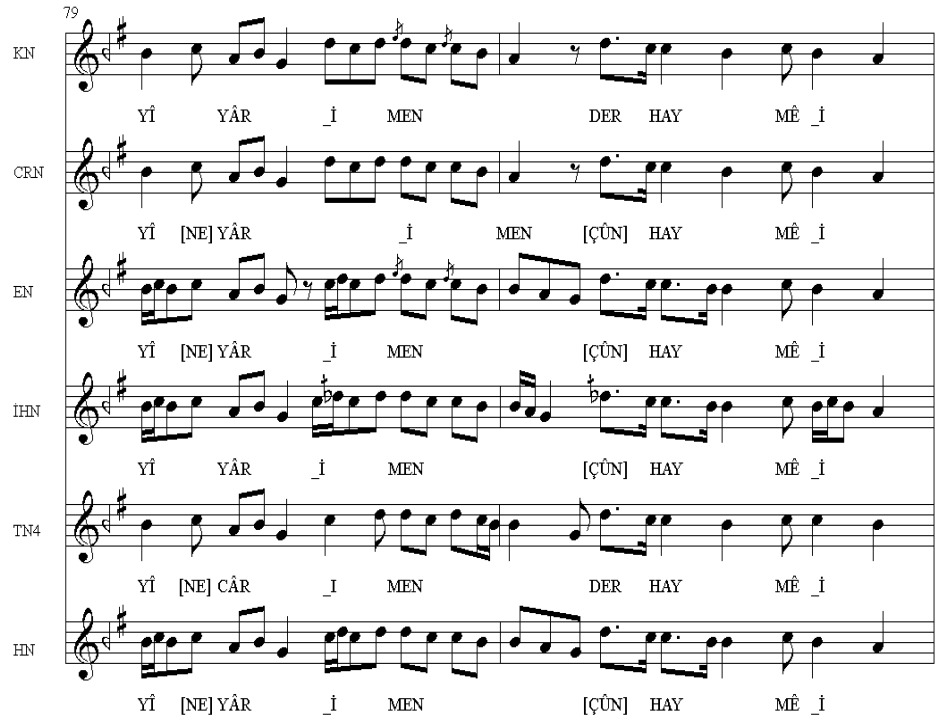

69
KN
GÂ FİL ME BÂŞ DER ÇE MEN _[İ] ÜF
CRN
GÂ FİL ME BÂŞ DER ÇE MEN _[İ] ÜF
EN
GÂ FİL ME BÂŞ DER ÇE MEN _[İ] ÜF
İHN
DER ÇE MEN ÜF
TN4
GÂ FİL ME BÂŞ DER ÇE MEN _[İ] ÜF
HN
[Â] [KIL] ME BÂŞ DER ÇE MEN _[İ] ÜF
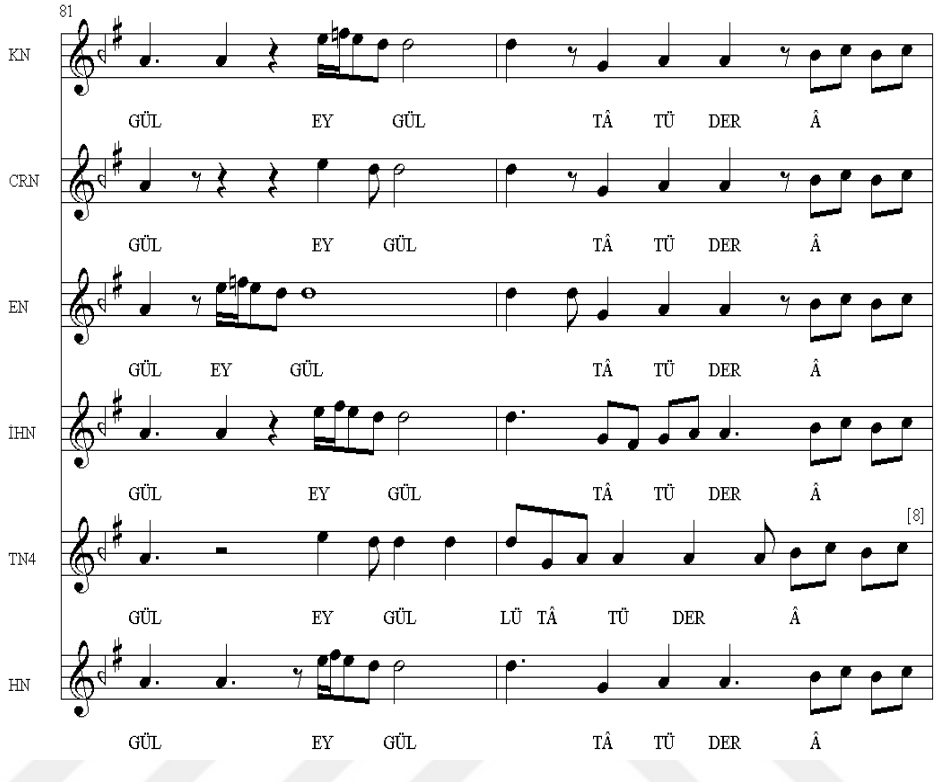

71
KN
TÂD EY NÂ [LE] _[İ] BÜL
CRN
TÂD [RÂ] EY NÂ [LE] _[İ] BÜL
EN
[TÂ] [DE] _[İ] NÂ [LE] _[İ] BÜL
İHN
[7]
TÂD EY NÂ [LE] _(İ) BÜL
TN4
TÂD EY NÂ [LE] _(İ) BÜL
HN
[7]
TÂD EY NÂ [LE] _[İ] BÜL
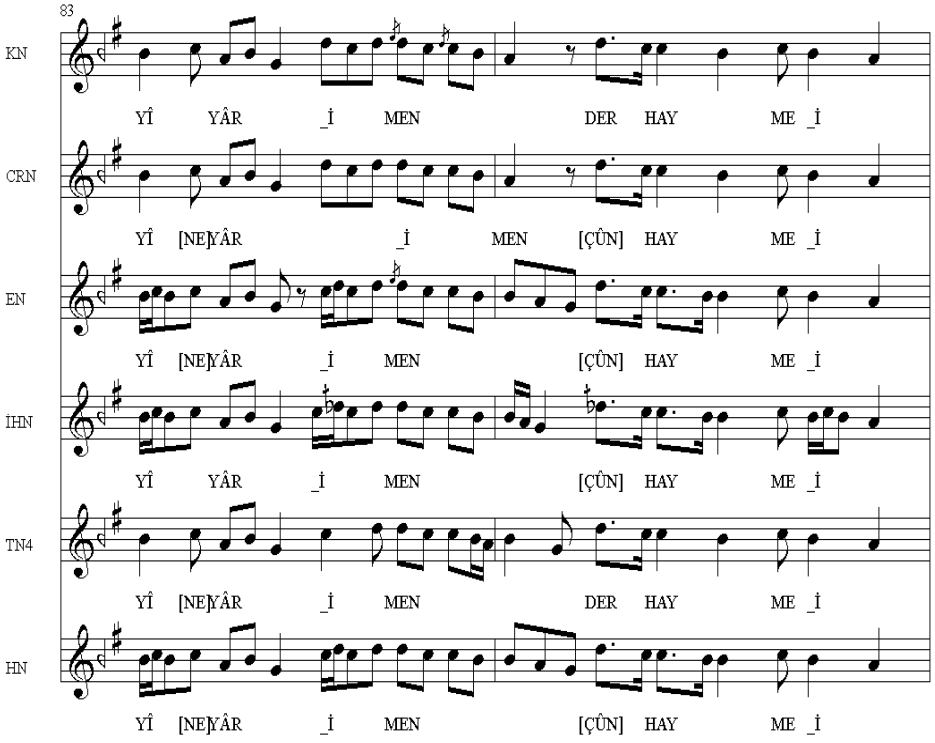

73
KN
BÜL BÜL BÜL CÂ NIM DER ÇE MEN _[İ] ÜF
CRN
BÜL BÜL BÜL CÂ NIM DER ÇE MEN _[İ] ÜF
EN
BÜL BÜL BÜL CÂ NIM DER ÇE MEN _[İ] ÜF
İHN
3
BÜL BÜL BÜL CÂ NIM DER ÇE MEN ÜF
TN4
BÜL BÜL BÜL CÂ NIM DER ÇE MEN _[İ] ÜF
HN
BÜL BÜL BÜL CÂ (NIM) DER ÇE MEN _[İ] ÜF
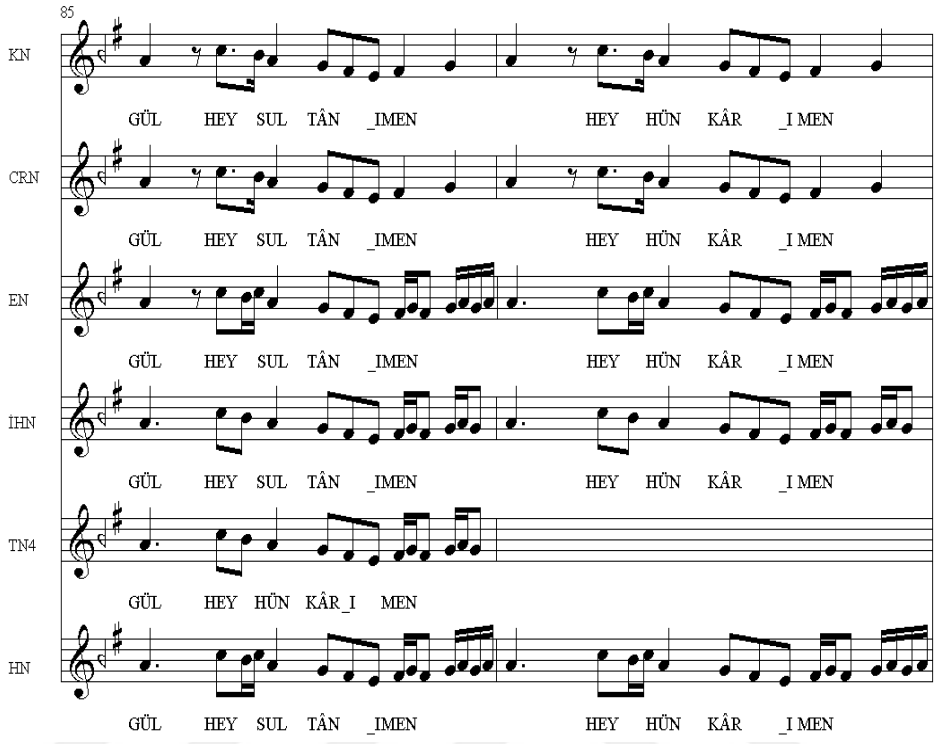

75
KN
TÂD EY NÂ [LE] _[İ] BÜL
CRN
TÂD [RÂ] EY NÂ [LE] _[İ] BÜL
EN
[TÂ] [DE] _[İ] NÂ [LE] _[İ] BÜL
İHN
TÂD EY NÂ [LE] _[İ] BÜL
TN4
TÂD EY NÂ [LE] _(İ) BÜL
HN
TÂD EY NÂ [LE] _[İ] BÜL
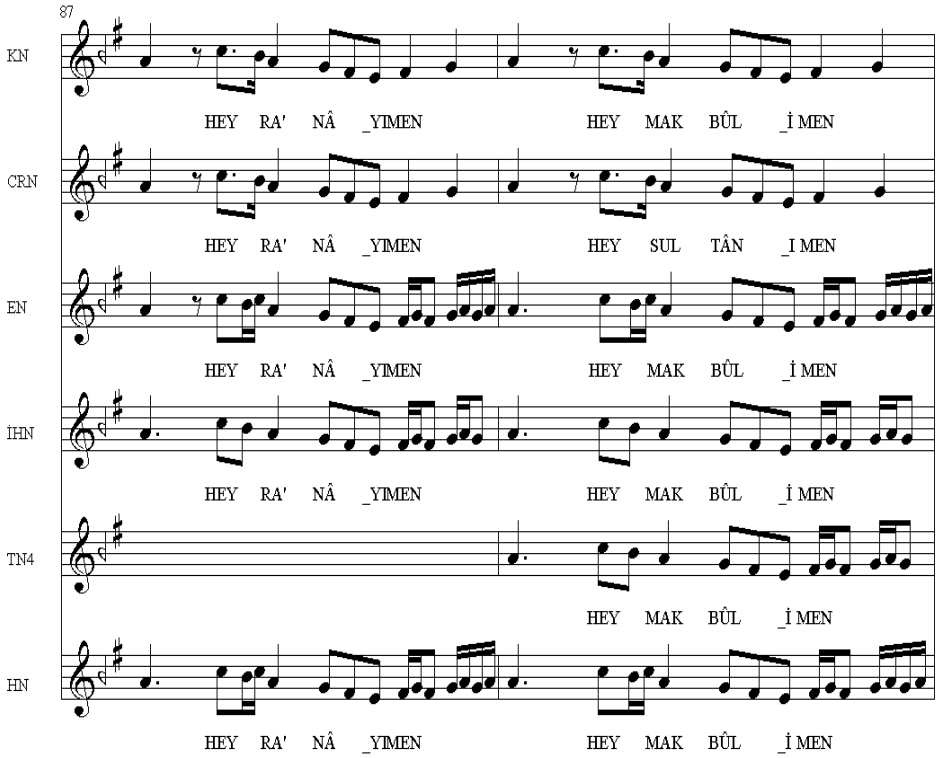

77
KN
BÜL BÜL BÜL CÂ NIM TÂ TÜ DER Â
CRN
BÜL BÜL BÜL CÂ NIM TÂ TÜ DER Â
EN
BÜL BÜL BÜL CÂ NIM TÂ TÜ DER Â
İHN
3
BÜL BÜL BÜL CÂ NIM TÂ TÜ DER Â
TN4
BÜL BÜL BÜL CÂ NIM TÂ TÜ DER Â
HN
BÜL BÜL BÜL CÂ NIM TÂ TÜ DER Â

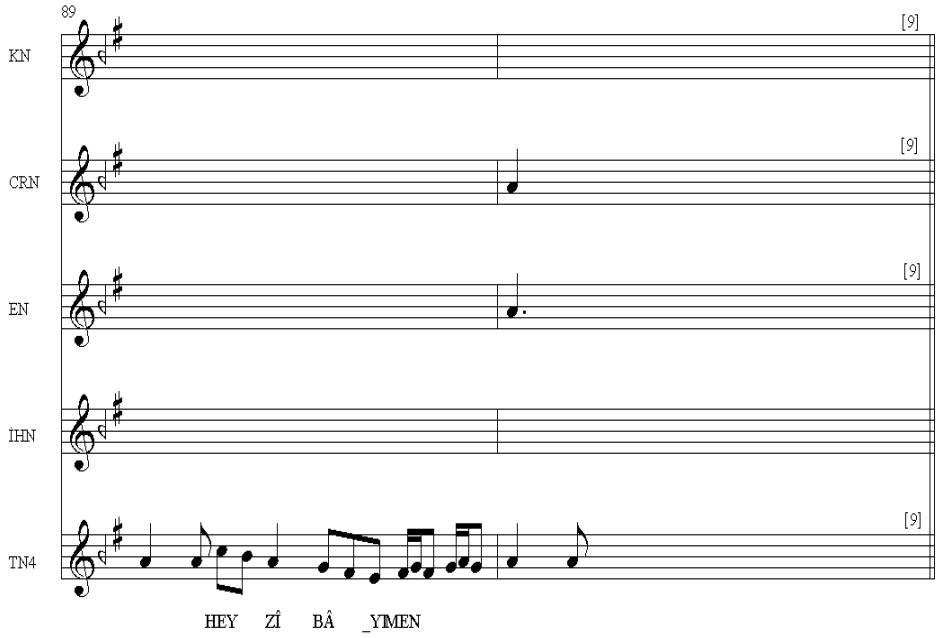

79
KN
YÎ YÂR _İ MEN DER HAY MÊ _İ
CRN
YÎ [NE] YÂR _İ MEN [ÇÛN] HAY MÊ _İ
EN
YÎ [NE] YÂR _İ MEN [ÇÛN] HAY MÊ _İ
İHN
YÎ YÂR _İ MEN [ÇÛN] HAY MÊ _İ
TN4
YÎ [NE] CÂR _I MEN DER HAY MÊ _İ
HN
YÎ [NE] YÂR _İ MEN [ÇÛN] HAY MÊ _İ

81
KN
GÜL EY GÜL TÂ TÜ DER Â
CRN
GÜL EY GÜL TÂ TÜ DER Â
EN
GÜL EY GÜL TÂ TÜ DER Â
İHN
GÜL EY GÜL TÂ TÜ DER Â
TN4
[8]
GÜL EY GÜL LÜ TÂ TÜ DER Â
HN
GÜL EY GÜL TÂ TÜ DER Â

83
KN
YÎ YÂR _İ MEN DER HAY ME _İ
CRN
YÎ [NE]YÂR _İ MEN [ÇÛN] HAY ME _İ
EN
YÎ [NE]YÂR _İ MEN [ÇÛN] HAY ME _İ
İHN
YÎ YÂR _İ MEN [ÇÛN] HAY ME _İ
TN4
YÎ [NE]YÂR _İ MEN DER HAY ME _İ
HN
YÎ [NE]YÂR _İ MEN [ÇÛN] HAY ME _İ

85
KN
GÜL HEY SUL TÂN _IMEN HEY HÜN KÂR _I MEN
CRN
GÜL HEY SUL TÂN _IMEN HEY HÜN KÂR _I MEN
EN
GÜL HEY SUL TÂN _IMEN HEY HÜN KÂR _I MEN
İHN
GÜL HEY SUL TÂN _IMEN HEY HÜN KÂR _I MEN
TN4
GÜL HEY HÜN KÂR_I MEN
HN
GÜL HEY SUL TÂN _IMEN HEY HÜN KÂR _I MEN

87
KN
HEY RA' NÂ _YIMEN HEY MAK BÛL _İ MEN
CRN
HEY RA' NÂ _YIMEN HEY SUL TÂN _I MEN
EN
HEY RA' NÂ _YIMEN HEY MAK BÛL _İ MEN
İHN
HEY RA' NÂ _YIMEN HEY MAK BÛL _İ MEN
TN4
HEY MAK BÛL _İ MEN
HN
HEY RA' NÂ _YIMEN HEY MAK BÛL _İ MEN

89
KN
CRN
EN
İHN
TN4
[9]
[9]
[9]
[9]
HEY ZÎ BÂ _YIMEN

Tablo 38 Hüseynî Mevlevî Âyini, I. Selâm ile İlgili Tespit ve Açıklamalar

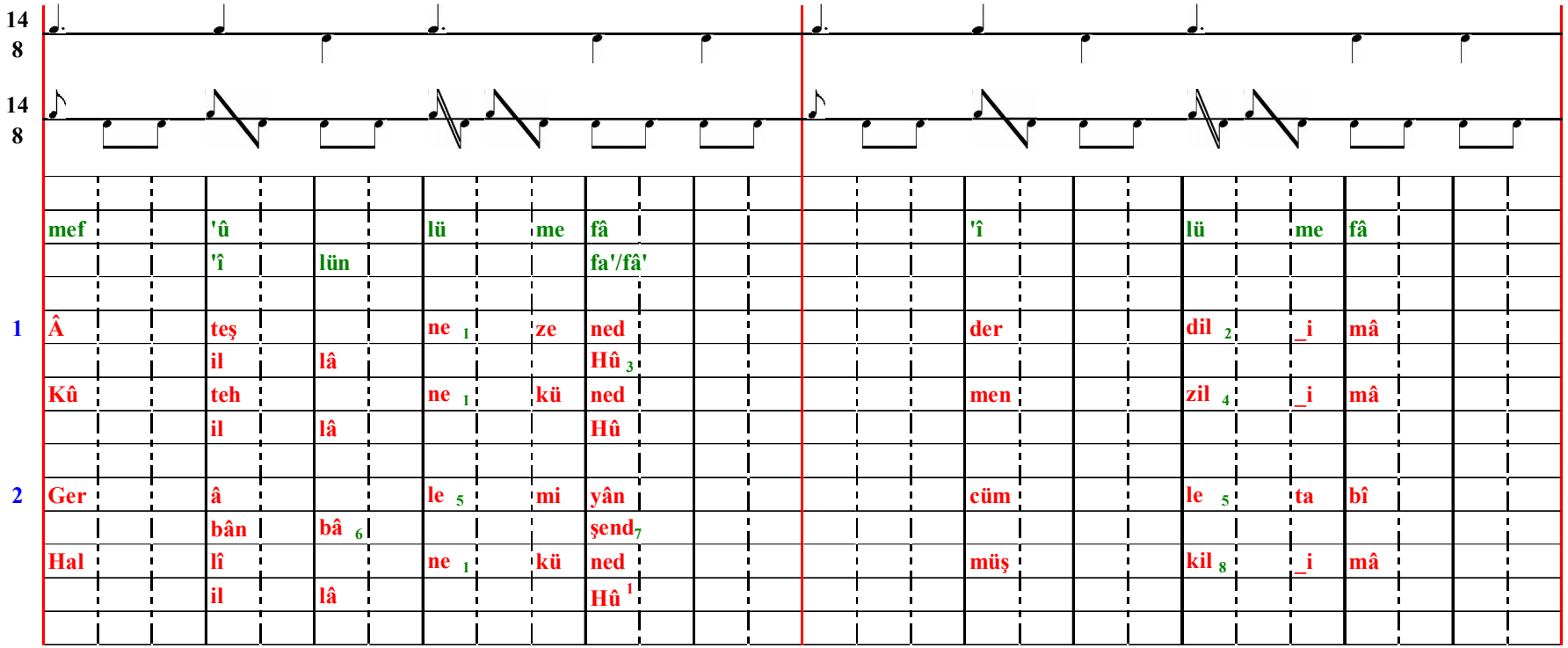
Tespit No.	Nüsha	Ölçü No.	Tespit ve Açıklamalar
1	EN	23	Sekizinci zamana gelen 8'lik dügâh perdesi, sehven 4'lük olarak yazılmıştır.
2	TN4	37, 42, 47	Ölçüde, 4'lük eksiklik vardır.
3	TN4	61	Birinci zamana gelen 4'lük nevâ perdesinden önce, nüshada bulunan 7/8'lik sözlü terennüm kısmı, usûl düzenine uymaması sebebiyle düzeneğe dâhil edilmemiştir. Ayrıca, 13. zamana gelen segâh perdesinden önce; nüshada yazılı olan 8'lik segâh, 16'lık dügâh ve 16'lık çargâh perdeleri de düzeneğe dâhil edilmemiştir. Bunlardan 8'lik segâh perdesinin sehven fazla yazılmış olduğu ve 16'lık dügâh ve çargâh perdelerinin de iki segâh perdesi arasına süsleme olarak konulduğu düşünülmektedir.
4	HN	61	Nüshada yer alan açıklama doğrultusunda; âyinin geri kalan kısmı, Dügâh Âyîn-i Şerîf'ten tamamlanarak düzeneğe aktarılmıştır.
5	EN	63	Nüshanın 87. sayfasında yer alan açıklama doğrultusunda; âyinin geri kalan kısmı, Dügâh Âyîn-i Şerîf, I. Selâm'daki aynı mısraın "yâr_înçünîn" kısmından itibaren tamamlanmıştır. İlgili kısım düzenekte, 63. ölçünün 8. zamanından itibaren başlamaktadır.
6	İHN	65	Diğer nüshaların 69. ölçüsündeki nağmeyle örtüşme vardır.
7	İHN, HN	72	İHN'de, 8. zamana süsleme maksadıyla yazıldığı düşünülen "bül" hecesi, düzeneğe dâhil edilmemiştir. HN'de ise 8. zamana gelen noktalı 4'lük segâh perdesi, sehven 4'lük olarak yazılmıştır.
8	TN4	82	Ölçüde 4'lük eksiklik vardır.
9	KN, CRN, EN, TN4	90	CRN'de usûlün ilk 2 zamanı, EN ve TN4'te ilk 3 zamanı yazılmış olup, ölçünün geri kalan kısmındaki bağlantı icracının tasarrufuna bırakılmıştır. KN'de ise, âyinin geri kalan kısmının Dügâh Âyîn-i Şerîf'ten tamamlanması konusunda yönlendirme bulunmaktadır.

Şablon 26 Hüseynî Mevlevî Âyini, I. Selâm, 1. Şablon

1 Âteş ne-zened der dil-i mâ illâ Hû
Kûteh ne-küned menzil-i mâ illâ Hû

2 Ger âlemiyân cümle tabîbân bâşend
Hallî ne-küned müşkil-i mâ illâ Hû

Devrirevân - Rubâ'î (1, 2 ve 4. mısralar mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlün fa', 3. mısra mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlün fâ')

1 KN dışındaki tüm nüshalarda, "ne" hecesi altıncı zamanda yer almaktadır.

2 KN dışındaki tüm nüshalarda, "dil" hecesi altıncı zamanda yer almaktadır.

Şablon 26 Hüseynî Mevlevî Âyini, I. Selâm, 1. Şablon (Devamı)

3 CRN'de, "Hû" hecesi sekizinci zamanda yer almaktadır.
4 KN dışındaki tüm nüshalarda, "zil" hecesi altıncı zamanda yer almaktadır.
5 KN dışındaki tüm nüshalarda, "le" hecesi altıncı zamanda yer almaktadır.
6 TN4'te, "bâ" hecesi sekizinci zamanda yer almaktadır.
7 KN (nota altında) ve diğer nüshalarda "bâşed".
8 KN dışındaki tüm nüshalarda, "kil" hecesi altıncı zamanda yer almaktadır.

1 "*Kaynakta* [Evhadüddîn-i Kirmânî, *Rubâiler* , Rubâî No. 1724] *"Âteş ne-zened der dil-i mâ illâ û - Kûteh ne-küned menzil-i mâ illâ û - Ger cümle cihâniyân tabîbem gerdend - Hal mî ne-küned müşkil-i mâ illâ û" 1, 2 ve 4. mısra "mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlün fâ' ", 3. mısra "mef'ûlü mefâ'ilün mefâ'îlün fâ' " "* (Çevikoğlu, 2010, s. 118).

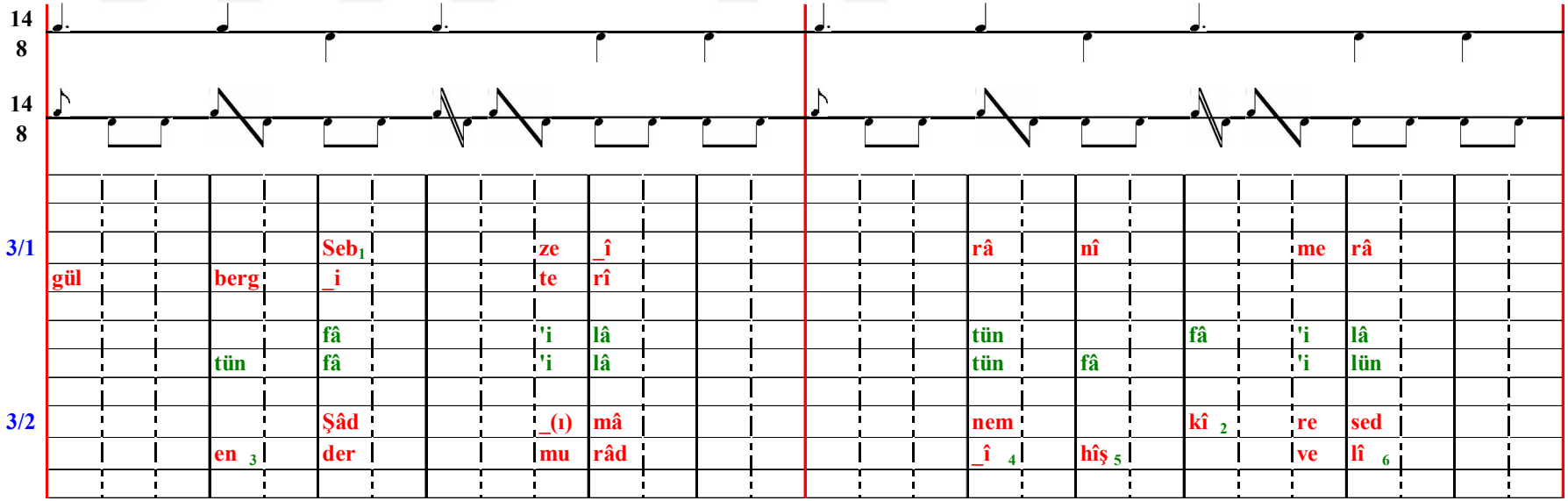
Tablo 39 Şablon 26 Üzerindeki Hece ve Hece Dağılım Farklılığı Analiz Verileri

Kaynak Şablondaki Güftenin Hece Sayısı: 48		Ölçü Numarası										Toplam	Fark %	Mak. Hata	Mak. Fark %	Ort.	Std. Sapma
	Nüsha	1	2	3	5	6	9	10	11	13	14						
Farklı Dağılımda Yer Alan Aynı Hece Sayısı	KN											0	0%	0%	18,75%	14,58%	9,77%
	CRN	1	1	1	1	1	1	1		1	1	9	18,75%	0%			
	EN	1	1		1	1	1	1		1	1	8	16,67%	0%			
	İHN	1	1		1	1	1	1		1	1	8	16,67%	0%			
	TN4	1	1		1	1	1	1	1	1	1	9	18,75%	0%			
	HN	1	1		1	1	1	1		1	1	8	16,67%	0%			
Farklı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece Sayısı	KN											0	0%	0%	0%	0%	0%
	CRN											0	0%	0%			
	EN											0	0%	0%			
	İHN											0	0%	0%			
	TN4											0	0%	0%			
	HN											0	0%	0%			
Aynı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece Sayısı	KN								1			1	2,08%	0%	2,08%	2,08%	1,04%
	CRN								1			1	2,08%	0%			
	EN								1			1	2,08%	0%			
	İHN								1			1	2,08%	0%			
	TN4								1			1	2,08%	0%			
	HN								1			1	2,08%	0%			

Şablon 27 Hüseynî Mevlevî Âyini, I. Selâm, 2. Şablon

3 Sebze-î rânî merâ gülberg-i terî
Şâd(ı)mânem kî resed ender murâd-î hîş velî

Devrirevân - (Remel - 2. mısra fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün)

1 TN4'te, "Seb" hecesi beşinci zamanda yer almaktadır.

2 "kî" hecesi, KN dışındaki tüm nüshalarda altıncı zamanda yer almaktadır.

3 İHN'de, "der în".

4 İHN ve TN4'te birinci zamanda yer almaktadır.

5 EN, İHN ve TN4'de "hîş" hecesi sekizinci zamanda yer almakta olup; kelime HN'de (güftede), "hoş" olarak geçmektedir.

6 Çevikoğlu (2010, s. 119), bu beyte kaynaklarda rastlanamadığını belirtmiş; hece düşüklüğü bulunan ilk mısrada veznin belirlenemediğini ifade etmiştir. Tüm nüshalarda birinci mısraın başında "Ger" hecesi bulunmaktadır. Kaynakta, hecenin terennüm gibi kullanıldığı, ikinci mısraın Remel, "fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün" olduğunun düşünüldüğü belirtilmektedir.

Tablo 40 Şablon 27 Üzerindeki Hece ve Hece Dağılım Farklılığı Analiz Verileri

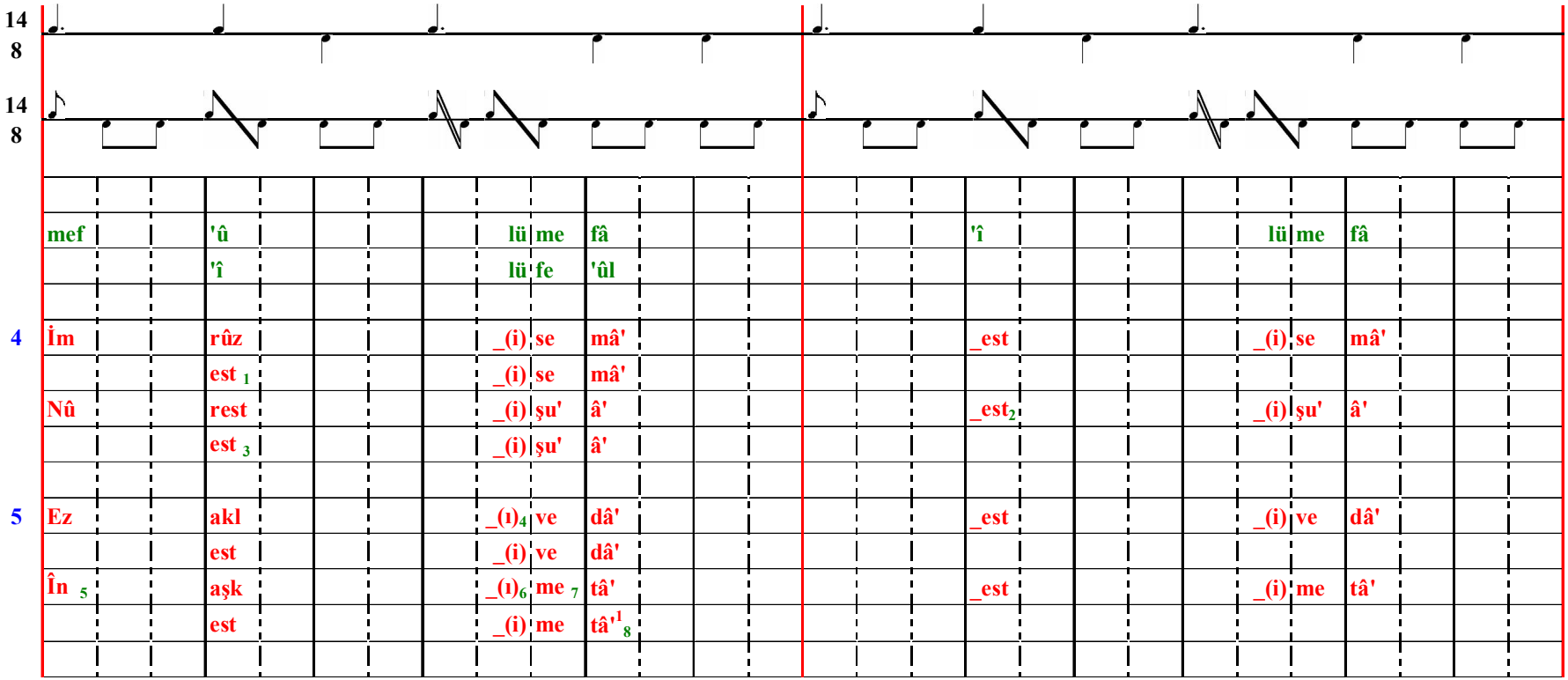
Kaynak Şablondaki Güftenin Hece Sayısı: 27		Ölçü Numarası				Toplam	Fark %	Mak. Hata	Mak. Fark %	Ort.	Std. Sapma
	Nüsha	22	29	30	31						
Farklı Dağılımda Yer Alan Aynı Hece Sayısı	KN					0	0%	0%	14,81%	6,79%	7,04%
	CRN		1			1	4%	0%			
	EN		1		1	2	7,41%	0%			
	İHN		1		2	3	11,11%	0%			
	TN4	1	1		2	4	14,81%	0%			
	HN		1			1	4%	0%			
Farklı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece Sayısı	KN					0	0%	0%	0%	0%	0%
	CRN					0	0%	0%			
	EN					0	0%	0%			
	İHN					0	0%	0%			
	TN4					0	0%	0%			
	HN					0	0%	0%			
Aynı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece Sayısı	KN					0	0%	0%	7,41%	1,23%	3,55%
	CRN					0	0%	0%			
	EN					0	0%	0%			
	İHN			2		2	7,41%	0%			
	TN4					0	0%	0%			
	HN					0	0%	0%			

Şablon 28 Hüseynî Mevlevî Âyini, I. Selâm, 3. Şablon

4 İmrûz(i) semâ'est(i) semâ'est(i) semâ'
Nûrest(i) şu'â'est(i) şu'â'est(i) şu'â'

5 Ez akl(ı) vedâ'est(i) vedâ'est(i) vedâ'
În aşk(ı) metâ'est(i) metâ'est(i) metâ'

Devrirevân - Rubâ'î (mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûl)

1 İHN'de "est" hecesi birinci zamanda yer almaktadır.

2 İHN'de "est" hecesi sekizinci zamanda yer almaktadır.

Şablon 28 Hüseynî Mevlevî Âyini, I. Selâm, 3. Şablon (Devamı)

3 EN'de "est" hecesi sekizinci zamanda yer almaktadır.

4 CRN, EN, İHN ve HN'de altıncı zamanda yer almaktadır.

5 CRN, İHN, TN4 ve HN'de "Ez".

6 KN'de sekizinci, diğer nüshalarda ise altıncı zamanda yer almaktadır.

7 "me" hecesi, CRN'de sekizinci zamanda yer almaktadır.

8 Üçüncü mısra, TN4'te yer almamaktadır; KN'de ise güftede yer almasına rağmen nota altına ikinci mısra yazılmıştır. Diğer nüshalarda üçüncü ve dördüncü mısra yer değiştirmektedir.

1 "*Kaynakta* [Dîvân-ı Kebîr, Rubâî No. 1046] *"İmrûz semâ'est u semâ'est u semâ' - Nûrest u şu'â'est u şu'â'est u şu'â' - În işk muşâ'est u muşâ' est u muşâ' - Ez akl vedâ'est u vedâ'est u vedâ' "*" (Çevikoğlu, 2010, s. 120).

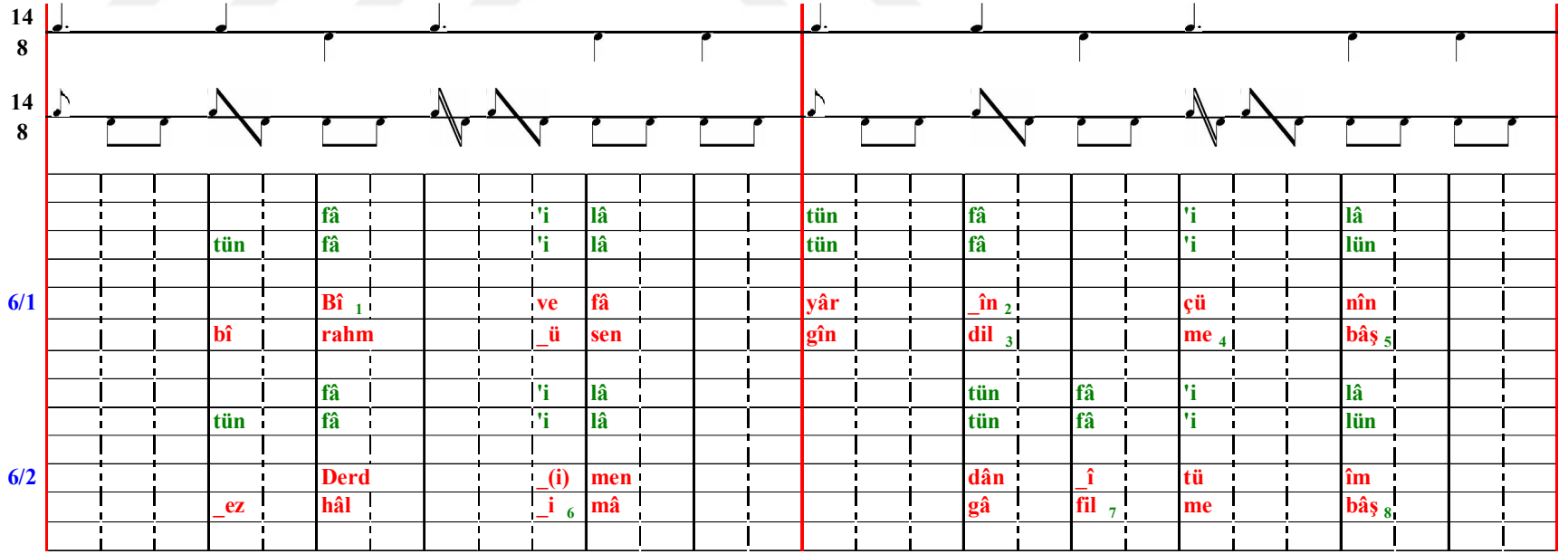
Tablo 41 Şablon 28 Üzerindeki Hece ve Hece Dağılım Farklılığı Analiz Verileri

Kaynak Şablondaki Güftenin Hece Sayısı: 52		Ölçü Numarası												Toplam	Fark %	Mak. Hata	Mak. Fark %	Ort.	Std. Sapma
	Nüsha	35	36	37	40	41	42	45	46	47	50	51	52						
Farklı Dağılımda Yer Alan Aynı Hece Sayısı	KN							1						1	2,38%	0,46%	9,52%	5,46%	3,96%
	CRN							1			1			2	4,76%	0,92%			
	EN						1	1			1			3	6,98%	1,21%			
	İHN			1		1		1			1			4	9,52%	1,83%			
	TN4							1						1	4,35%	2,42%			
	HN							1			1			2	4,76%	0,92%			
Farklı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece Sayısı	KN													0	0%	0%	0%	0%	0%
	CRN													0	0%	0%			
	EN													0	0%	0%			
	İHN													0	0%	0%			
	TN4													0	0%	0%			
	HN													0	0%	0%			
Aynı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece Sayısı	KN							4	2	2				8	19,05%	3,66%	37,21%	30,86%	14,75%
	CRN							3	2	2	4	2	2	15	35,71%	6,87%			
	EN							4	2	2	4	2	2	16	37,21%	6,44%			
	İHN							3	2	2	4	2	2	15	35,71%	6,87%			
	TN4							3	2					5	21,74%	12,12%			
	HN							3	2	2	4	2	2	15	35,71%	6,87%			
Kaynak Şablonda Yer Alıp, Düzenek Üzerinde Parantez ( ) İçinde Gösterilen Hece Sayısı	KN		1	1	1	1	1		1	1	1	1	1	10					
	CRN	1	1	1	1	1	1		1	1		1	1	10					
	EN		1	1	1	1	1		1	1		1	1	9					
	İHN	1	1	1	1	1	1		1	1		1	1	10					
	TN4		1		1	1			1					4					
	HN	1	1	1	1	1	1		1	1		1	1	10					
Nüshada Yer Almayan Hece Sayısı	KN													0					
	CRN													0					
	EN													0					
	İHN													0					
	TN4										5	4	4	13					
	HN													0					
Usûle Göre Nota Eksiği Tespit Edilen Ölçülerdeki Hece Sayısı	KN													0					
	CRN													0					
	EN													0					
	İHN													0					
	TN4			4			4			4				12					
	HN													0					

Şablon 29 Hüseynî Mevlevî Âyini, I. Selâm, 4. Şablon

6 Bîvefâ yâr_înçünîn bîrahm_ü sengîndil me-bâş
Derd(i)mendân-î tüîm_ez hâl-i mâ gâfil me-bâş

Devrirevân - Remel (fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün)

1 HN'deki yönlendirme doğrultusunda; âyinin geri kalan kısmı, Dügâh Âyîn-i Şerîf'ten tamamlanarak düzeneğe aktarılmıştır.

2 TN4'te "yârim". EN'deki yönlendirme doğrultusunda; âyinin geri kalan kısmı, Dügâh Âyîn-i Şerîf, I. Selâm'da yer alan aynı mısraın "yâr_înçünîn" kısmından itibaren tamamlanmıştır.

3 EN, TN4 ve HN'de, "gîn" hecesi dördüncü zamanda; "dil" hecesi ise altıncı zamanda yer almaktadır.

4 TN4'te, "le".

5 İHN'de, "vâş".

6 CRN'de, "cân_ı".

7 HN'de, "âkıl".

8 Beytin ikinci mısraı, İHN'de yer almamaktadır.

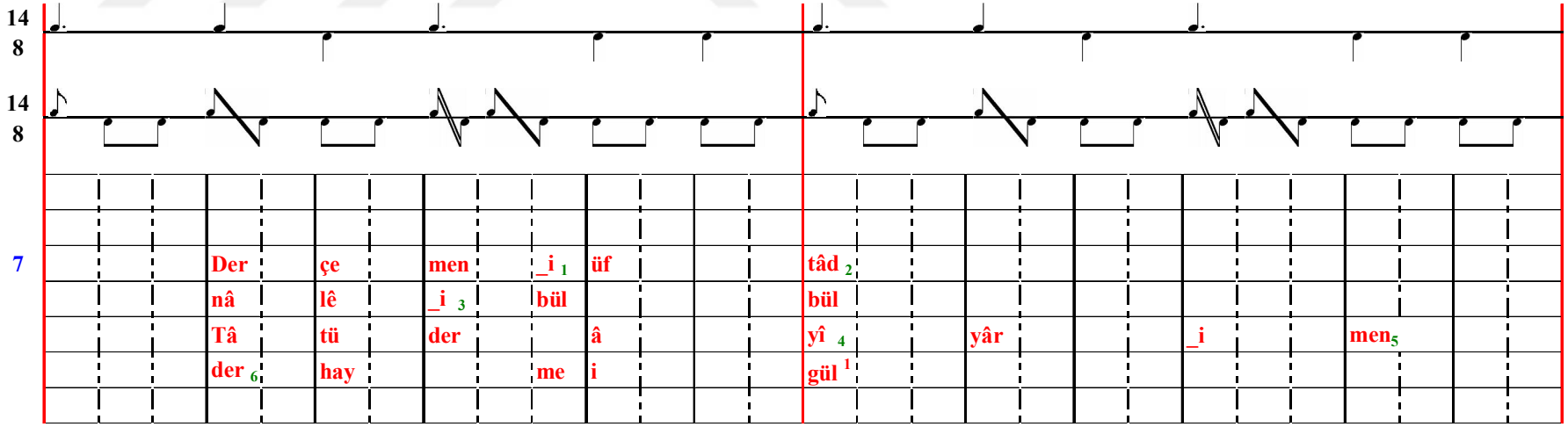
Tablo 42 Şablon 29 Üzerindeki Hece ve Hece Dağılım Farklılığı Analiz Verileri

Kaynak Şablondaki Güftenin Hece Sayısı: 30		Ölçü Numarası						Toplam	Fark %	Mak. Hata	Mak. Fark %	Ort.	Std. Sapma
	Nüsha	63	65	66	67	68	69						
Farklı Dağılımda Yer Alan Aynı Hece Sayısı	KN							0	0%	0%	6,67%	3,33%	3,19%
	CRN							0	0%	0%			
	EN		2					2	6,67%	0%			
	İHN							0	0%	0%			
	TN4		2					2	6,67%	0%			
	HN		2					2	6,67%	0%			
Farklı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece Sayısı	KN							0	0%	0%	0%	0%	0%
	CRN							0	0%	0%			
	EN							0	0%	0%			
	İHN							0	0%	0%			
	TN4							0	0%	0%			
	HN							0	0%	0%			
Aynı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece Sayısı	KN							0	0%	0%	10,00%	5,04%	4,79%
	CRN					2		2	6,90%	0%			
	EN							0	0%	0%			
	İHN		1					1	6,67%	3,33%			
	TN4	2	1					3	10,00%	0%			
	HN						2	2	6,67%	0%			
Kaynak Şablonda Yer Alıp, Düzenek Üzerinde Parantez ( ) İçinde Gösterilen Hece Sayısı	KN							0					
	CRN	1						1					
	EN							0					
	İHN							0					
	TN4							0					
	HN							0					
Nüshada Yer Almayan Hece Sayısı	KN							0					
	CRN							0					
	EN							0					
	İHN			3	4	4	4	15					
	TN4							0					
	HN							0					

Şablon 30 Hüseynî Mevlevî Âyini, I. Selâm, 5. Şablon[43]

7 Der çemen_i üftâd nâlê_i bülbül
Tâ tü der âyî yâr_i men der hayme-i gül

Devrirevân - ?

1 İHN'de "çemen".

2 HN'de (güftede) "üftâde"; EN'de "üftâde_i"; CRN'de "üftâd râ". EN'de "tâ" hecesi birinci, "de" hecesi on üçüncü zamanda; CRN'de "râ" hecesi dördüncü zamanda yer almaktadır.

3 Nüshalarda "nalei" olarak geçmekte; kaynakta (Çevikoğlu, 2010, s. 122), kelimenin "nâley" şeklinde okunabileceği belirtilmektedir.

4 CRN, EN, TN4 ve HN'de "âyîne" geçmekte, "ne" hecesi üçüncü zamanda yer almaktadır.

5 TN4'te "câr_ı men". CRN'de "_i" hecesi on birinci; "men" hecesi ise takip eden ölçünün birinci zamanında yer almaktadır.

6 CRN, EN, İHN ve HN'de "çûn".

1 "*Kaynaklarda rastlanamayan bu beyitin vezni belirlenememiştir*" (Çevikoğlu, 2010, s. 122).

[43] Düzenekteki 74 ve 81. ölçüler arası değerlendirmeye alınmıştır. Şablon 30 üzerindeki hece ve hece dağılım farklılığı analizi yapılmış (bk. Tablo 43); ancak, ilgili veriler "Hüseynî Mevlevî Âyini Analiz Bulguları" tablosuna (Tablo 53) eklenmemiştir. Remel bahrinde yazıldığı düşünülen bu beytin Şablon 31'de yer alan hece dağılımı ile nüshalardaki dağılımlar arasındaki farklılık ve benzerlikleri değerlendirmek daha doğru bulunmuştur. Dolayısıyla, Şablon 31'de yer alan veriler esas alınmıştır.

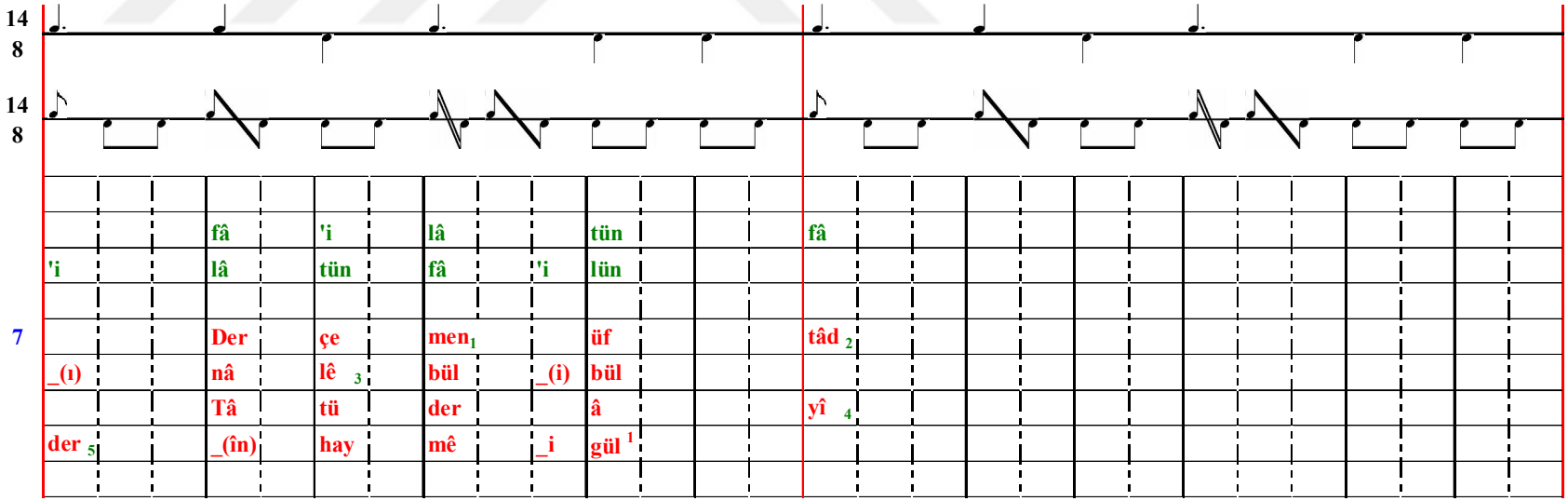
Tablo 43 Şablon 30 Üzerindeki Hece ve Hece Dağılım Farklılığı Analiz Verileri

Kaynak Şablondaki Güftenin Hece Sayısı: 24		Ölçü Numarası					Toplam	Fark %	Mak. Hata	Mak. Fark %	Ort.	Std. Sapma
	Nüsha	74	75	76	79	80						
Farklı Dağılımda Yer Alan Aynı Hece Sayısı	KN						0	0%	0%	8,33%	2,08%	3,94%
	CRN				2		2	8,33%	0%			
	EN			1			1	4,17%	0%			
	İHN						0	0%	0%			
	TN4						0	0%	0%			
	HN						0	0%	0%			
Farklı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece Sayısı	KN						0	0%	0%	0%	0%	0%
	CRN						0	0%	0%			
	EN						0	0%	0%			
	İHN						0	0%	0%			
	TN4						0	0%	0%			
	HN						0	0%	0%			
Aynı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece Sayısı	KN						0	0%	0%	4,35%	3,50%	2,29%
	CRN					1	1	4,17%	0%			
	EN					1	1	4,17%	0%			
	İHN					1	1	4,35%	0,18%			
	TN4				1		1	4,17%	0%			
	HN					1	1	4,17%	0%			
Nüshada Yer Almayan Hece Sayısı	KN						0					
	CRN						0					
	EN						0					
	İHN	1					1					
	TN4						0					
	HN						0					
Kaynak Şablonda Yer Almayan Hece Sayısı	KN						0					
	CRN		1		1		2					
	EN				1		1					
	İHN						0					
	TN4				1		1					
	HN				1		1					

Şablon 31 Hüseynî Mevlevî Âyini, I. Selâm, 5. Şablon (çalışılmış)[44]

7 Der çemen üftâd_(ı) nâlê bül(i)bül
Tâ tü der âyî der_(în) haymê-i gül

Devrirevân - Remel (fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün)

1 KN, CRN, EN, TN4 ve HN'de "çemen_i" geçmekte olup "_i" onuncu zamanda yer almaktadır.

2 HN'de (güftede) "üftâde"; EN'de "üftâde_i"; CRN'de "üftâd râ". EN'de "tâ" hecesi birinci, "de" hecesi on üçüncü zamanda; CRN'de "râ" hecesi dördüncü zamanda yer almaktadır.

3 Nüshalarda "nalei" olarak geçmekte; kaynakta, kelimenin "nâley" şeklinde okunabileceği belirtilmektedir (Çevikoğlu, 2010, s. 123). Tablo 44'te, "le" ve "i" heceleri, "ley" olarak alınmış ve EN için "Farklı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece", diğer nüshalar için ise "Aynı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece" şeklinde değerlendirilmiştir. İHN'de beytin ilk mısraı vezne uymaktadır.

4 CRN, EN, TN4 ve HN'de "âyîne" geçmekte, "ne" hecesi üçüncü zamanda yer almaktadır.

5 CRN, EN, İHN ve HN'de "çûn" geçmekte ve tüm nüshalarda hece, dördüncü zamanda yer almaktadır.

1 "*Kaynaklarda rastlanamayan bu beyitin vezni belirlenememiştir. Remel bahrinde yazılmış olduğu düşünülen bu beyit, parantez içindeki hecenin* [_(în)] *ilâvesiyle düzenlenmiş ve notadaki dağılımdan farklı olarak yerleştirilmiştir*" (Çevikoğlu, 2010, s. 123).

[44] Kaynakta yer alan, "03_Hüseynî_01_05_çalışılmış" başlıklı şablon üzerindeki incelemedir. Düzenekteki 74 ve 81. ölçüler arası değerlendirmeye alınmıştır.

Tablo 44 Şablon 31 Üzerindeki Hece ve Hece Dağılım Farklılığı Analiz Verileri

Kaynak Şablondaki Güftenin Hece Sayısı: 22		Ölçü Numarası						Toplam	Fark %	Mak. Hata	Mak. Fark %	Ort.	Std. Sapma
	Nüsha	74	75	76	79	80	81						
Farklı Dağılımda Yer Alan Aynı Hece Sayısı	KN			2		3	1	6	31,58%	4,31%	33,33%	28,36%	13,55%
	CRN			2		2	1	5	26,32%	3,59%			
	EN			2		2	1	5	26,32%	3,59%			
	İHN			2		2	1	5	26,32%	3,59%			
	TN4			2		3	1	6	33,33%	6,06%			
	HN			2		2	1	5	26,32%	3,59%			
Farklı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece Sayısı	KN							0	0%	0%	11%	4,39%	4,98%
	CRN					1		1	5,26%	0,72%			
	EN			1		1		2	10,53%	1,44%			
	İHN					1		1	5,26%	0,72%			
	TN4							0	0%	0%			
	HN					1		1	5,26%	0,72%			
Aynı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece Sayısı	KN			1				1	5,26%	0,72%	5,56%	5,31%	2,33%
	CRN			1				1	5,26%	0,72%			
	EN		1					1	5,26%	1%			
	İHN			1				1	5,26%	0,72%			
	TN4			1				1	5,56%	1,01%			
	HN			1				1	5,26%	0,72%			
Kaynak Şablonda Yer Alıp, Düzenek Üzerinde Parantez ( ) İçinde Gösterilen Hece Sayısı	KN												
	CRN												
	EN												
	İHN												
	TN4			1				1					
	HN												
Nüshada Yer Almayan Hece Sayısı	KN			2		1		3					
	CRN			2		1		3					
	EN			2		1		3					
	İHN			2		1		3					
	TN4			2		1		3					
	HN			2		1		3					
Kaynak Şablonda Yer Almayan Hece Sayısı	KN	1						1					
	CRN	1	1		1			3					
	EN	1	1	1	1			4					
	İHN							0					
	TN4	1			1			2					
	HN	1			1			2					

SONUÇ

Çalışmada, Beste-i Kadîmlerde yer alan güftelerin yazıldığı arûz vezni kalıpları ve kullanılan usûller arasındaki ilişki incelenmiş; farklı nüshalarda yer alan Beste-i Kadîmlerde bu ilişkinin uğradığı değişim ve nüshalar arasındaki farklılıklar tespit edilmeye çalışılmıştır.

Çalışma kapsamındaki nüshalarda, vezin açısından sorun yaratan birkaç kelime ve tamlama olmasına rağmen, kaynaktakinden farklı arûz kalıbında söylenmiş beyte rastlanmamıştır. Beste-i Kadîmlerde yer alan arûz kalıpları ile ilgili bilgiler Tablo 45'te verilmiştir[45]. Tablodaki veriler sonucunda, Beste-i Kadîmlerde yer alan beyitlerde en çok Hezec bahrinin "mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün" kalıbının kullanıldığı anlaşılmaktadır. Bu kalıbın ardından, kullanım yoğunluğu olarak sırayla, Seri' bahrinin "müfte'ilün müfte'ilün fâ'ilün" ve Münserih bahrinin "müfte'ilün fâ'ilün müfte'ilün fâ'ilün" kalıpları gelmektedir. Remel bahrinin "fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün", "fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün", "fe'ilâtü fâ'ilâtün fe'ilâtü fâ'ilâtün" kalıplarının toplam kullanım oranı ile "mef'ûlü mefâ'îlün fe'ilün" kalıbındaki görülmemiş veznin kullanım oranı birbirine yakındır. Beyitlerde, Recez bahrine ait olan "müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün" kalıbının kullanım oranı düşüktür.

Beste-i Kadîmlerde yer alan beyitlerin bahir, usûl ve arûz kalıplarına göre dağılımı ve rubâîlerde yer alan mısraların usûl ve arûz kalıplarına göre dağılımı ile ilgili bilgiler Tablo 46 ve 47'de verilmiştir.

[45] Hesaplamalar, Tablo 2, Tablo 3 ve Tablo 4'te verilen bilgilere göre yapılmıştır. Bahsi geçen tablolarda, kaynak şablonlarda yer alan güfteler ele alınmıştır.

Tablo 45 Beste-i Kadîmlerde Yer Alan Arûz Kalıpları[46]

Beyitler		Genel %
Hezec	mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün	25,16%
Münserih	müfte'ilün fâ'ilün müfte'ilün fâ'ilün	10,06%
Recez	müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün	6, 30%
Remel	fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	10,69%
	fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	
	fe'ilâtü fâ'ilâtün fe'ilâtü fâ'ilâtün	
Seri'	müfte'ilün müfte'ilün fâ'ilün	15,09%
G.V.	mef'ûlü mefâ'îlün fe'ilün	10,06%

Rubâîler		Genel %
Ahreb	mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlün fa'	4,40%
	mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlün fâ'	1,26%
	mef'ûlü mefâ'ilün mefâ'îlün fa'	1,89%
	mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ul	7,55%
	mef'ûlü mefâ'ilün mefâ'îlü fe'ûl	7,55%

[46] Hesaplamalarda mısra bazında değerlendirme yapılmıştır.

Tablo 46 Beste-i Kadîmlerde Yer Alan Beyitlerin Bahir, Usûl ve Arûz Kalıplarına Göre Dağılımı[47]

Usûl	Bahir	Arûz Kalıbı	Âyîn-i Şerîf			Toplam Mısra/Kalıp	Toplam Mısra/Usûl	%	Toplam Mısra/Beyit	%	Toplam Mısra	Genel %
			Pencgâh	Dügâh	Hüseynî							
Ağır Evfer	G.V.	mef'ûlü mefâ'îlün fe'ilün	4	4	(4)	16	36	44,44%	123	13,01%	159	10,06%
	Hezec	mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün	4	(4)	(4)	16		44,44%		13,01%		10,06%
	Recez	müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün		2	(2)	4		11,11%		3,25%		2,52%
Devrikebîr	Recez	müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün		2	(2)	4	10	40,00%		3,25%		2,52%
	Remel	fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	6			6		60,00%		4,88%		3,77%
Devrirevân	Recez	müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün		2		2	13	15,38%		1,63%		1,26%
	Remel	fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün		4	1	5		38,46%		4,07%		3,14%
		fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün		2	2	4		30,77%		3,25%		2,52%
		fe'ilâtü fâ'ilâtün fe'ilâtü fâ'ilâtün	2			2		15,38%		1,63%		1,26%
Yürüksemâî	Hezec	mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün	8	(8)	(8)	24	64	37,50%		19,51%		15,09%
	Münserih	müfte'ilün fâ'ilün müfte'ilün fâ'ilün	4	4	(4)	16		25,00%		13,01%		10,06%
	Seri'	müfte'ilün müfte'ilün fâ'ilün	8	(8)	(8)	24		37,50%		19,51%		15,09%

Tablo 47 Beste-i Kadîmlerde Yer Alan Rubâîlerde, Mısraların Usûl ve Arûz Kalıplarına Göre Dağılımı

Usûl	Arûz Kalıbı (Ahreb)	Âyîn-i Şerîf			Toplam Mısra/Kalıp	Toplam Mısra/Usûl	%	Toplam Mısra/Rubâî	%	Toplam Mısra	Genel %
		Pencgâh	Dügâh	Hüseynî							
Devrirevân	mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlün fa'	3	1	3	7	24	29,17%	36	19,44%	159	4,40%
	mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlün fâ'	1		1	2		8,33%		5,56%		1,26%
	mef'ûlü mefâ'ilün mefâ'îlün fa'		3		3		12,50%		8,33%		1,89%
	mef'ûlü mefâ'ilün mefâ'îlü fe'ûl	4		4	8		33,33%		22,22%		5,03%
	mef'ûlü mefâ'ilün mefâ'îlü fe'ul		4		4		16,67%		11,11%		2,52%
Yürüksemâî	mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ul	4	(4)	(4)	12	12	100,00%		33,33%		7,55%

[47] Sağlıklı karşılaştırma yapabilmek için, Dügâh ve Hüseynî Âyîn-i Şerîfler tamamlanmış şekilleriyle değerlendirmeye alınmış; tamamlandıkları bölüm ile ilgili veriler parantez ( ) içinde gösterilmiştir. Rubâîler ayrı olarak değerlendirmeye alınmıştır.

Tablo 46 ve 47'deki veriler doğrultusunda çıkarılan sonuçlar:

• Beste-i Kadîmlerde, Devrirevân usûlüyle bestelenmiş beyitlerin %15,38'i Recez bahrinin "müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün" kalıbıyla, % 84,62'si ise Remel bahri kalıplarıyla söylenmiştir. Bu usûlle bestelenmiş bölümlerde, Remel bahrinin "fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün" kalıbıyla söylenmiş beyitlerin oranı % 38,46, "fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün" kalıbıyla söylenmiş beyitlerin oranı % 30,77, "fe'ilâtü fâ'ilâtün fe'ilâtü fâ'ilâtün" kalıbıyla söylenmiş beyitlerin oranı ise % 15,38'dir. Bu veriler, Beste-i Kadîmlerin Devrirevân usûlüyle bestelenmiş olan I. Selâmlarında, Remel bahrinden beyitlerin daha çok kullanıldığını göstermektedir.

• Beste-i Kadîmlerde, Ağır Evfer usûlüyle bestelenmiş beyitler en çok % 44,44 oranlarıyla "mef'ûlü mefâ'îlün fe'ilün" görülmemiş vezninde ve Hezec bahrinin "mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün" kalıplarında söylenmiştir. Bu usûlde, Recez bahrinin "müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün" kalıbı ile söylenmiş mısra oranı ise % 11,11'dir.

• Beste-i Kadîmlerde, Devrikebîr usûlüyle bestelenmiş beyitlerin % 40'ı Recez bahrinin "müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün", % 60'ı Remel bahrinin "fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün" kalıbı ile söylenmiştir. Remel bahrindeki kalıbın kullanım oranı yüksekliğinin sebebi, Pencgâh Âyîn-i Şerîf'te Devrikebîr usûlüyle bestelenmiş beyit adedinin, Dügâh Âyîn-i Şerîf'ten daha fazla olmasıdır.

• Beste-i Kadîmlerde, Yürüksemâî usûlüyle bestelenmiş beyitlerin, Hezec bahrinin "mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün" ve Seri' bahrinin "müfte'ilün müfte'ilün fâ'ilün" kalıplarıyla söylenme oranları eşit olup % 37,50'dir. Münserih bahrinin "müfte'ilün fâ'ilün müfte'ilün fâ'ilün" kalıbındaki mısraların bu usûlde söylenme oranı ise % 25'tir.

• Beste-i Kadîmlerde, güfteye gazellerden alınan beyitlerin ilkinin matla'[48] olduğu; ayrıca, âyin güftelerinin ilk olarak rubâîler ile başladığı dikkat çekmektedir. Âyinlerin dört selâmdan oluşması gibi, rubâînin de dört mısralık bir nazım şekli olması göz önüne alınırsa, Mevlevîlikte dört rakamının sembolik anlamının bu uygulama üzerinde etkisi olabileceği düşünülebilir. Rubâîlerin tümü, "mef'ûlü" tef'îlesiyle başlayan "Ahreb" kalıbı ile yazılmıştır (bk. Tablo 45). Pencgâh Âyîn-i Şerîf'te, Yürüksemâî usûlüyle

[48] Matla': Gazelin murassa, yani iki mısra'ı birbirine kafiyeli olan ilk beyti (İpekten, 2014, s. 19).

bestelenmiş olan "Âşık ki tevâzu' ne-nümâyed çi küned" mısraı ile başlayan rubâî dışında, Beste-i Kadîmlerde yer alan rubâîlerin tümü Devrirevân usûlüyle bestelenmiştir. Bu rubâîlerin mısralarında, Ahreb kalıplarından "mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ul" ve "mef'ûlü mefâ'ilün mefâ'îlü fe'ûl", % 33,33 oranlarıyla en çok kullanılan kalıplardır. Rubâîlerde, diğer kalıplardan "mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlün fa'" % 19,44, "mef'ûlü mefâ'ilün mefâ'îlün fa'" % 8,33 ve "mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlün fâ'" % 5,56 oranında yer almaktadır.

• Beste-i Kadîmlerin I. Selâmlarında, Ahreb kalıpları ile Recez ve Remel bahrinden kalıplar kullanılmıştır. Dolayısıyla, âyinde kapsadığı genişlik, güfte hacmi ve gerektirdiği icra gideri göz önüne alınırsa, I. Selâm'da kapalı (uzun) hece yoğunluğu fazla olan vezin kalıplarında söylenmiş manzumelerin tercih edildiği görülmektedir. I. Selâm sonunda gideri arttıracak şekilde, nispeten daha kısa kalıplarda söylenen beyitlerin kullanıldığı ve bu durumun, II. Selâm'da hâkim olan gider ve mana ağırlığını vurguladığı düşünülmektedir.

• Beste-i Kadîmlerin en geniş bölümü olan III. Selâm'da kullanılan arûz kalıpları çeşitlilik göstermektedir. Bölümleri arasındaki giderin sürekli arttığı III. Selâm'ın, Devrikebîr usûlündeki ilk bölümünde yer alan beyitler, Pencgâh Âyîn-i Şerîf'te Remel bahrine ait "fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün" kalıbıyla; Dügâh Âyîn-i Şerîf'te ise Recez bahrine ait, tekrarlı ve tekdüze bir kalıp olan "müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün" kalıbıyla söylenmiştir. Birinci bölümü, üçüncü bölüme bağlama vazifesi gören Aksaksemâî saz terennümünden oluşan ikinci bölüm, gideri nispeten artırmaktadır. Âyinlerde, Yürüksemâî usûlü ile ölçülen III. Selâm'ın üçüncü bölümünde yer alan ilk beyit, Münserih bahrine ait "müfte'ilün fâ'ilün müfte'ilün fâ'ilün" kalıbı ile söylenmiştir. Aynı mısra içinde, kalıptaki iki tef'îlenin tekrarıyla oluşan yapı; kısa ve uzun hecelerin dizilişiyle sağlanan akıcılık, giderin yürükleşmesini sağlamaktadır. Bölümün sonuna kadar güfte gruplarını birbirine bağlayan saz terennümleri de yürükçe çalınarak gider artışında rol oynamaktadır. Pencgâh Âyîn-i Şerîf'te, Hezec bahrine ait akıcı ve hareketli bir kalıp olan "mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün" kalıbında söylenen beyit ile coşku içinde sonlanan III. Selâm, giderin aniden ağırlaştığı IV. Selâm'a bağlanmaktadır. I. Selâm'dan II. Selâm'a geçişte olduğu gibi bu ani gider değişikliğinin, selâmda hâkim olan tasavvufî anlam ve duyguyu vurguladığı düşünülmektedir.

Çalışma kapsamında, yanıt aranan alt problemlere ilişkin açıklamalar aşağıda sıralanmıştır:

1- Farklı üstadlar tarafından notaya alınmış olan Beste-i Kadîmler arasında güfte bağlamında farklılıklar var mıdır/nasıldır?

Çalışmada yer alan nüshalar, kelime ve mısra bazında incelenmiş ve tespit edilen farklılıklar Tablo 48, Tablo 49 ve Tablo 50'de gösterilmiştir:

Tablo 48 Pencgâh Mevlevî Âyini, Kelime ve Mısra Bazında Nüshaların İncelenmesi ve Tespit Edilen Farklılıklar[49]

	Beyit/ Mısra No.	Nüsha	Beyitler
I. SELÂM	1/1	KN, CRN, EN, İHN, TN2, HN	Şehbâz-ı Cenâb-ı Zülcelâlest(i) semâ'
		TN4	Şehbâz-ı Cenâb-ı Zülcelâlê(i) esmâ'
	1/2	KN, CRN, EN, İHN, TN2,TN4, HN	Ferrâş-ı kulûb-ı ehl-i hâlest(i) semâ'
	2/1	KN, CRN, EN, İHN, TN2	Der mezheb-i münkirân harâmest(i) semâ'
		TN4	Der mezheb-i münkirân harâm_ı semâ'
		HN	Der mezheb-i âşıkân helâlest(i) semâ'
	2/2	KN, CRN, EN, İHN, TN2, HN	Der mezheb-i âşıkân helâlest(i) semâ'
		TN4	Der mezheb-i âşıkân he(lâ)l_i semâ'
	3/1	KN, EN, HN	Sanem-î girîz(i) pâyem geleyim dedî ne-yâmed
		CRN	Sanem-î gül zibâyet geleyim dedî ne-yâmed
		İHN, TN2	Sanem-î gül_i zibâyîd geleyim dedî ne-yâmed
		TN4	Sanem-î girîz(i) pâyed geleyim dedî ne-yâmed
	3/2	KN, HN	Meh-i âfitâb(ı) râyem geleyim dedî ne-yâmed
		İHN, TN2	_
		CRN, EN	Meh-i âfitâb(ı) rûyet/yed geleyim dedî ne-yâmed
		TN4	Meh-i âfitâb(ı) râyet geleyim dedî ne-yâmed
	4/1	KN, CRN, EN, İHN, TN2, TN4	Âteş ne-zened der dil-i mâ illâ Hû
		HN	Âteş ne-zenend der dil-i mâ illâ Hû
	4/2	KN, CRN, EN, İHN, TN2, TN4, HN	Kûteh ne-küned menzil-i mâ illâ Hû
	5/1	KN, CRN, İHN, TN2, TN4, HN	Ger âlemiyân cümle tabîbân bâşed
		EN	Ger âlemiyân cümle tabîbân bâşend
	5/2	KN, CRN, HN, İHN, TN2, TN4, HN	Hallî ne-küned müşkil-i mâ illâ Hû

[49] Güftede, kaynak şablondakinden farklı olan kısımlar kırmızı harfle belirtilmiştir.

Tablo 48 Pencgâh Mevlevî Âyini, Kelime ve Mısra Bazında Nüshaların İncelenmesi ve Tespit Edilen Farklılıklar (Devamı)

	Beyit/ Mısra No.	Nüsha	Beyitler
II. SELÂM	6/1	KN, CRN, EN, İHN, TN2, TN4, HN	Sîmînzekanâ seng(i) dilâ lâle'izârâ
	6/2	KN, CRN, EN, İHN, TN2, TN4, HN	Hoş kün be nigâhî dil-i gamperver-i mâ râ
	7/1	KN	În kâleb-i fersûde ger_ez sûy-i tü dûrest
		CRN, EN, TN4	În kâleb-i fersûde ger_ez kûy-i tü dûrest
		İHN, TN2	În kalb-i fersûde ger_ez kûy-i tü dûrest
		HN	În kâleb-i fersûde ger_ez tûy-i tü dârest
	7/2	KN, CRN, EN, İHN, TN2, TN4, HN	El-kalbü alâ bâbike leylen ve nehârâ
III. SELÂM	8/1	KN, CRN, EN, İHN, TN2, TN4, HN	Bişnev_ez ney çün hikâyet mî-küned
	8/2	KN, CRN, EN, İHN, TN2, TN4, HN	Ez cüdâyîhâ şikâyet mî-küned
	9/1	KN, EN, CRN	Kez neyistân tâ merâ bibürîdeend
		İHN, TN2	Kez neyistân tâ murâyed/yet zindeend
		TN4, HN	Kez neyistân tâ merâ bübrîdeend
	9/2	KN, CRN, İHN, TN2	Ez nefîrem merd_ü zen nâlîdeend
		EN	Kez nefîrem merd_ü zen nâlîdeend
		TN4	Der nefîrem merd_ü zen nâlîdeend
		HN	Vez nefîrem merd_ü zen nâlîdeend
	10/1	KN, CRN, EN, İHN, TN2, TN4, HN	Sîne hâhem şerha şerhâ ez firâk
	10/2	KN, CRN, EN, İHN, TN2, TN4, HN	Tâ bi-gûyem şerh-i derd-î iştiyâk
	11/1	KN, CRN, EN, İHN, TN2, TN4, HN	Ey ki hezâr_âferîn bû nice sultân_olur
	11/2	KN, CRN, EN, İHN, TN2, TN4, HN	Kûlı olan kîşiler husrev_ü hâkân_olur
	12/1	KN, EN, İHN, TN2, TN4, HN	Her ki bu gün Vêled'ê înanuben yüz sürê
		CRN	Sâna direm ey Dedê sanma bizî dünyadê
	12/2	KN, EN, İHN, TN2, TN4, HN / TN2	Yoksul_isê bây_olur bây_ise sultân_olur / tilkisi arslân_olur
		CRN	Nefsi divîn zabt_iden dinde Süleymân_olur

Tablo 48 Pencgâh Mevlevî Âyini, Kelime ve Mısra Bazında Nüshaların İncelenmesi ve Tespit Edilen Farklılıklar (Devamı)

	Beyit/ Mısra No.	Nüsha	Beyitler
III. SELÂM (Devamı)	13/1	KN, CRN, EN, İHN, TN2, TN4, HN	Ey kavm-i be hac refte kücâyîd(i) kücâyîd
	13/2	KN, CRN	Dildâr(ı) hemîncâst(ı) bi-yâyîd(i) bi-yâyîd
		EN, İHN, TN2, TN4, HN	Yâr(ı) hemîncâst(ı) bi-yâyîd(i) bi-yâyîd
	14/1	KN, CRN, EN, İHN, TN2, TN4, HN	Âşık ki tevâzu' ne-nümâyed çi küned
	14/2	KN, CRN, EN, İHN, TN2, HN	Şebhâ ber-i kûy-î tü ne-yâyed çi küned
		TN4	Şebhâ ber-i kûy-î çü nümâyed çi küned
	15/1	KN, CRN, EN, İHN, TN2, TN4, HN	Ger bûse dihed zülf-i türâ tîre me-şev
	15/2	KN, EN, İHN, TN2, HN	Dîvâne ki zencîr(i) ne-hâyed çi küned
		CRN,TN4	Dîvâne ki zencîr(i) ne-hâhed çi küned
	16/1	KN, CRN, EN, İHN, TN2, TN4, HN	Âh güzelin aşkına hâlâtınâ
	16/2	KN, CRN, EN, İHN, TN2, TN4, HN	Yandı yürek aşk(ı) harârâtınâ
	17/1	KN, CRN, EN, TN4, HN	And_içeyim gayrı güzel sevmeyim
		İHN, TN2	And_içeyim gayrı güzel sevmeyê
	17/2	KN, CRN, EN, İHN, TN2, TN4, HN	Tanrı'ya vû Tanrı'nın_âyâtınâ
	18/1	KN, CRN, EN, İHN, TN2, TN4, HN	Âh(ı) mine'l-aşk(ı) ve hâlâtihî
	18/2	KN, CRN, EN, İHN, TN2, TN4, HN	Ahraka kalbî bi-harârâtihî
	19/1	KN, CRN	Mâ nazara'l-aynı ilâ gayriküm
		EN, İHN, TN2, TN4, HN	Mâ nazara'l-aynü ilâ gayriküm
	19/2	KN, CRN, EN, İHN, TN2, TN4, HN	Uksimü billâhi ve âyâtihî
	20/1	KN, CRN, EN, İHN, TN2, TN4, HN	Der kûy-i harâbât(ı) merâ aşk(ı) keşân kerd
	20/2	KN, CRN, EN, İHN, TN2, TN4, HN	Ân dilber-i ayyâr(ı) merâ dîd_ü nişân kerd
	21/1	KN, CRN, EN, İHN, TN2, TN4, HN	Men der pey-i ân dilber-i ayyâr(ı) bi-reftem
	21/2	KN, CRN, EN, İHN, TN2, TN4, HN	Ô rûy-i hod_ân lahza zi men bâz(ı) nihân kerd

Tablo 48 Pencgâh Mevlevî Âyini, Kelime ve Mısra Bazında Nüshaların İncelenmesi ve Tespit Edilen Farklılıklar (Devamı)

	Beyit/ Mısra No.	Nüsha	Beyitler
III. SELÂM (Devamı)	22/1	KN, CRN, EN, İHN, TN2, TN4, HN	Sultân-ı arefnâk(ı) büdeş mahrem-i esrâr
	22/2	KN, EN, HN	Tâ sırr-ı tecellî-yi ezel cümle beyân kerd
		CRN, İHN, TN2	Ân sırr-ı tecellî-yi ezel cümle beyân kerd
		TN4	Tâ sırr-ı tecellî-yi ezel cümle ayân kerd
IV. SELÂM	23/1	KN, CRN, EN, İHN, TN2, TN4, HN	Sultân-ı menî sultân-ı menî
	23/2	KN, CRN, EN, İHN, TN2, TN4, HN	Ender dil_ü cân_îmân-ı menî
	24/1	KN, CRN, EN, İHN, TN2, TN4, HN	Der men bi-demî men zinde şevem
	24/2	KN, CRN, EN, İHN, TN2, HN	Yek cân çi şeved sad cân-ı menî
		TN4	Yek cân çi şeved sad kân-ı tenî

Tablo 49 Dügâh Mevlevî Âyini, Kelime ve Mısra Bazında Nüshaların İncelenmesi ve Tespit Edilen Farklılıklar

	Beyit/ Mısra No.	Nüsha	Beyitler
I. SELÂM	1/1	KN	Aşkast(ı) tarîk_u râh-ı Peygamber-i mâ
		CRN, EN, İHN, TN2, TN4, HN	Aşkast(ı) tarîk_i râh-ı Peygamber-i mâ
	1/2	KN, CRN, EN, İHN, TN2, TN4, HN	Mâ zâde-i aşkîm ü aşk mâder-i mâ[1]
	2/1	KN, CRN, EN, İHN, TN2, TN4, HN	Ey mâder-i mâ nühüfte der çâder-i mâ
	2/2	KN, CRN, EN, TN2, TN4, HN	Pinhân şüde der[2] tabî'at-î kâfer-i mâ
	3/1	KN, CRN, EN, İHN, TN2, TN4, HN	Men bende-i Kur'ânem_eger cân dârem
	3/2	KN, CRN, EN, İHN, TN2, TN4, HN	Men hâk-i reh-î Muhammed-î muhtârem
	4/1	KN, CRN, EN, İHN, TN2, TN4, HN	Ger nakl(i) küned cüz_în kes_ez güftârem
	4/2	KN, CRN, EN, İHN, TN2, TN4, HN	Bîzârem_ez_ô ve zîn sühan bîzârem
	5/1	KN, CRN, EN, İHN, TN2, TN4	Bâ ânki mî-dânî merâ hergiz ne-mî hânî merâ
		HN	Bâ ânki mî-dânî merâ hergiz ne-mî cânî merâ
	5/2	KN, EN, TN4	Hestem segî zîn_âsitân ez der çi mî-rânî merâ
		CRN, İHN, TN2	Hestem segî zîn_âsitân ân der çi mî-rânî merâ
		HN	Hestem segî în_âsitân ez der çi mî-rânî merâ
	6/1	KN, CRN, EN, İHN, TN2, TN4, HN	Âşık_oldum bilmedim yâr_özgelerlê yâr_imiş
	6/2	KN, CRN, EN, İHN, TN2, HN / CRN, EN, TN4, HN	Allah_Allâh_âşıkâ buncâ cefâlar vâr_imiş / buncâ edâlar/ezâlar vâr_imiş
		TN4	Allah_Allâh_âşıkân buncâ cefâlar vâr_imiş
	7/1	KN, CRN, EN, HN	Bîvefâ yâr_înçünîn bîrahm_ü sengîndil me-bâş
		İHN, TN2	Bîvefâ yâr_înçünîn bîrahm_ü sengîndil me-vâş
		TN4	Bîvefâ yârim çünîn bîrahm_ü sengîn dille bâş
	7/2	KN, CRN, EN, TN4	Derd(i)mendân-î tüîm_ez hâl-i mâ gâfil me-bâş
		İHN, TN2	_
		HN	Derd(i)mendân-î tüîm_ez hâl-i mâ âkıl me-bâş

Tablo 49 Dügâh Mevlevî Âyini, Kelime ve Mısra Bazında Nüshaların İncelenmesi ve Tespit Edilen Farklılıklar (Devamı)

	Beyit/ Mısra No.	Nüsha	Beyitler
I. SELÂM (Devamı)	8/1	KN, TN4, HN	Der çemen_i üftâd nâlei bülbül[3]
		EN	Der çemen_i üftâde_i nâlei bülbül
		CRN	Der çemen_i üftâd râ nâlei bülbül
		İHN	Der çemen üftâd_(ı) nâlei bül(i)bül
		TN2	Der çemen üftâd în nâlei bülbül
	8/2	KN	Tâ tü der âyî der haymê-i gül
		TN4	Tâ tü der âyîne der haymê-i gül
		CRN, EN, HN	Tâ tü der âyîne çûn haymê-i gül
		İHN, TN2	Tâ tü der âyî çûn haymê-i gül
II. SELÂM	9/1	KN, CRN, EN, İHN, TN2, TN4, HN	Sultân-ı menî sultân-ı menî
	9/2	KN, CRN, EN, İHN, TN2, TN4, HN	Ender dil_ü cân_îmân-ı menî
	10/1	KN, CRN, EN, İHN, TN2, HN	Der men bi-demî men zinde şevem
		TN4	Der men dilemî menzîled şevem
	10/2	KN, CRN, EN, İHN, TN2, TN4, HN	Yek cân çi şeved sad cân-ı menî
	11/1	KN, CRN, EN, İHN, TN2, TN4, HN	Ey âşıkân_ey âşıkân men hâk(i) râ gevher künem
	11/2	KN, CRN, EN, İHN, TN2, HN	Ey mutrıbân_ey mutrıbân deff-î şümâ pür zer künem
		TN4	Ey mutrıb ey mutrıbân deff-î şümâ pür zer künem
III. SELÂM	12/1	KN, CRN, EN, İHN, TN2, TN4, HN	Ey şehd(i)nûşîn-î lebet pâk_ez hemê âlûdegî
	12/2	KN, EN, İHN, TN2, HN	Binşîn ki tâ bâz_îs(i)ted çeşmem zi hûn-pâlûdegî
		TN4	Binşîn ki tâ bâz_îsited çeşmem zi hûn-âlûdegî
		CRN	Binşîn ki tâ bâz_îsitend çeşmem zi hûn-pâlûdegî
	13/1	KN, CRN, EN, İHN, TN2, TN4, HN	Ey ki hezâr_âferîn bû nice sultân_olur
	13/2	KN, CRN, EN, İHN, TN2, TN4, HN	Kûlı olan kîşiler husrev_ü hâkân_olur

Tablo 49 Dügâh Mevlevî Âyini, Kelime ve Mısra Bazında Nüshaların İncelenmesi ve Tespit Edilen Farklılıklar (Devamı)

	Beyit/ Mısra No.	Nüsha	Beyitler
III. SELÂM (Devamı)	14/1	KN, İHN, TN2, TN4, HN	Her ki bu gün Vêled'ê înanuben yüz sürê[4]
		EN	_
		CRN	Sâna direm ey Dedê sanma bizî dünyadê
	14/2	KN, İHN, TN2, TN4, HN / İHN, TN2, TN4	Yoksul_isê bây_olur bây_ise sultân_olur / tilkisi arslân_olur
		EN	_
		CRN	Nefsi divîn zabt_iden dinde Süleymân_olur / tilkisi arslân_olur

[1] KN ve diğer nüshalarda "Mâ zâde-i aşkîm ü aşk_ı mâder_i mâ" olarak geçen bu mısraın şeklinin vezin bakımından sorunlu olduğunu ifade eden Çevikoğlu (2010, s. 100, 104); şablona, kaynaktaki [Dîvân-ı Kebîr, Rubâî No. 49] hâliyle yerleştirildiğini belirtmiştir. Farklılık incelemesi yapılırken Şablon 14 dikkate alınmıştır.

[2] Kaynak şablonda (çalışmada Şablon 14) "ez".

[3] Kaynak şablonda (çalışmada Şablon 20) güfte, "Der çemen üftâd_(ı) nâlê bül(i)bül-Tâ tü der âyî der_(în) haymê-i gül" şeklindedir. Farklılık incelemesi yapılırken düzenekteki 55. ve 62. ölçüler arası ile birlikte Şablon 20 dikkate alınmıştır. Birinci mısrada bulunan "nâlê" kelimesi, tüm nüshalarda "nâlei" olarak geçmekte; kaynakta (Çevikoğlu, 2010, s. 110), kelimenin "nâley" şeklinde okunabileceği belirtilmektedir. Ayrıca, kaynaklarda rastlanamayan bu beytin vezninin belirlenemediği, Remel bahrinde yazılmış olduğunun düşünüldüğü ve _(în) hecesinin ilâvesiyle düzenlendiği ifade edilmiştir.

[4] EN'de bu beyit ile ilgili bölümün yazılmadığı görülmektedir. Ancak, aynı beyit Pencgâh Âyîn-i Şerîf'in bulunduğu EN'de yer almakta; kelime ve mısra bazında farklılık içermemektedir.

Tablo 50 Hüseynî Mevlevî Âyini, Kelime ve Mısra Bazında Nüshaların İncelenmesi ve Tespit Edilen Farklılıklar

	Beyit/ Mısra No.	Nüsha	Beyitler
I. SELÂM	1/1	KN, CRN, EN, İHN, TN4, HN	Âteş ne-zened der dil-i mâ illâ Hû
	1/2	KN, CRN, EN, İHN, TN4, HN	Kûteh ne-küned menzil-i mâ illâ Hû
	2/1	KN, CRN, EN, İHN, TN4, HN	Ger âlemiyân cümle tabîbân bâşed[1]
	2/2	KN, CRN, EN, İHN, TN4, HN	Hallî ne-küned müşkil-i mâ illâ Hû
	3/1	KN, CRN, EN, İHN, TN4, HN	Sebze-î rânî merâ gülberg-i terî
	3/2	KN, CRN, EN, TN4, HN	Şâd(ı)mânem kî resed ender murâd-î hîş velî
		İHN	Şâd(ı)mânem kî resed der în murâd-î hîş velî
	4/1	KN, CRN, EN, İHN, TN4, HN	İmrûz(i) semâ'est(i) semâ'est(i) semâ'
	4/2	KN, CRN, EN, İHN, TN4, HN	Nûrest(i) şu'â'est(i) şu'â'est(i) şu'â'
	5/1	KN, EN	În aşk(ı) metâ'est(i) metâ'est(i) metâ'2
		CRN, İHN, TN4, HN	Ez aşk(ı) metâ'est(i) metâ'est(i) metâ'
	5/2	KN	În aşk(ı) metâ'est(i) metâ'est(i) metâ'
		CRN, EN, İHN, HN	Ez akl(ı) vedâ'est(i) vedâ'est(i) vedâ'
		TN4	_
	6/1	KN, CRN, EN, HN	Bîvefâ yâr_înçünîn bîrahm_ü sengîndil me-bâş
		İHN	Bîvefâ yâr_înçünîn bîrahm_ü sengîndil me-vâş
		TN4	Bîvefâ yârim çünîn bîrahm_ü sengîn dille bâş
	6/2	KN, EN, TN4	Derd(i)mendân-î tüîm_ez hâl-i mâ gâfil me-bâş
		CRN	Derd(i)mendân-î tüîm_ez cân_ı mâ gâfil me-bâş
		İHN	_
		HN	Derd(i)mendân-î tüîm_ez hâl-i mâ âkıl me-bâş

Tablo 50 Hüseynî Mevlevî Âyini, Kelime ve Mısra Bazında Nüshaların İncelenmesi ve Tespit Edilen Farklılıklar (Devamı)

	Beyit/ Mısra No.	Nüsha	Beyitler
I. SELÂM (Devamı)	7/1	KN, TN4, HN	Der çemen_i üftâd nâlei bülbül[3]
		EN	Der çemen_i üftâde_i nâlei bülbül
		CRN	Der çemen_i üftâd râ nâlei bülbül
		İHN	Der çemen üftâd_(ı) nâlei bül(i)bül
	7/2	KN	Tâ tü der âyî der haymê-i gül
		TN4	Tâ tü der âyîne der haymê-i gül
		CRN, EN, HN	Tâ tü der âyîne çûn haymê-i gül
		İHN	Tâ tü der âyî çûn haymê-i gül

[1] Kaynakta, "bâşend".

[2] Kaynakta (çalışmamızda Şablon 28), Ez akl(ı) vedâ'est(i) vedâ'est(i) vedâ'-În aşk(ı) metâ'est(i) metâ'est(i) metâ'. Birinci mısra, TN4'te yer almamaktadır; KN'de ise güftede yer almasına rağmen nota altına ikinci mısra yazılmıştır. Diğer nüshalarda birinci ve ikinci mısra yer değiştirmektedir.

[3] Kaynak şablonda (çalışmamızda Şablon 31) güfte, "Der çemen üftâd_(ı) nâlê bül(i)bül-Tâ tü der âyî der_(în) haymê-i gül" şeklindedir. Farklılık incelemesi yapılırken düzenekteki 74. ve 81. ölçüler arası ile birlikte Şablon 31 dikkate alınmıştır. Birinci mısrada bulunan "nâlê" kelimesi, tüm nüshalarda "nâlei" olarak geçmekte; kaynakta (Çevikoğlu, 2010, s. 123), kelimenin "nâley" şeklinde okunabileceği belirtilmektedir. Ayrıca, kaynaklarda rastlanamayan bu beytin vezninin belirlenemediği; Remel bahrinde yazılmış olduğunun düşünüldüğü ve _(în) hecesinin ilâvesiyle düzenlendiği ifade edilmiştir.

Tablo 48, 49 ve 50'de de görüldüğü gibi; farklı üstadlar tarafından notaya alınmış olan Beste-i Kadîmler arasında, güfte bağlamında en dikkat çekici fark; âyinlerin III. Selâm'ında yer alan Ahmed Eflâkî Dede'ye ait Türkçe gazelin 12. beyti "Her ki bu gün Vêled'ê înanuben yüz sürê - Yoksul_isê bây_olur bây_ise sultân_olur" yerine, CRN'de aynı gazelin 6. beytinin kullanılmasıdır: "Sâna direm ey Dedê sanma bizî dünyadê - Nefsi divîn zabt_iden dinde Süleymân_olur". Ayrıca, nüshalarda "Yoksul_isê bây_olur bây_ise sultân_olur" mısraının devamında "tilkisi arslân_olur" sözleri de kullanılmıştır.

Hüseynî Âyîn-i Şerîf'te yer alan 5. beyit ile ilgili nüshalar arası farklılık, mısraların konumlandırılmasıyla ilgilidir. Kaynak şablonda, "Ez akl(ı) vedâ'est(i) vedâ'est(i) vedâ'" olarak geçen 1. mısra, TN4'te yer almamaktadır; KN'de ise güftede yer almasına rağmen nota altına "În aşk(ı) metâ'est(i) metâ'est(i) metâ'" şeklinde geçen 2. mısra yazılmıştır. Diğer nüshalarda 1 ve 2. mısra yer değiştirmektedir.

Pencgâh Âyîn-i Şerîf, 9. beyit, 2. mısra başındaki kelime, nüshalarda "Ez", "Kez", "Der", "Vez" olarak geçmektedir. Bunlar, anlamı özelleşmiş kelimeler haline gelmişlerdir. Anlam olarak metnin içeriğini değiştirmeyip, biçimsel farklılık yaratmaktadırlar. Aynı durum, 22. beyit, 2. mısrada "Tâ" ve "Ân"; Dügâh Âyîn-i Şerîf 2. beyit, 2. mısrada "der" ve kaynak şablonda "ez"; 5. beyit, 2. mısrada "ân" ve "ez"; 8. beyit, 2. mısrada "der" ve çûn"; Hüseynî Âyîn-i Şerîf, 5. beyitte "În" ve "Ez" kelimeleri için de geçerlidir.

Nüshalardaki kelime farklılıklarının bir kısmı fiil veya isim sonlarına gelen ek fiillerden kaynaklanmaktadır. Bu kelime farklılıklarına, Pencgâh Âyîn-i Şerîf, 3. beyit, 1. mısrada "pâyem" ve "pâyed", 2. mısrada "râyem" ve "râyet"; 4. beyit, 1. mısrada "ne-zened" ve "ne-zenend"; Dügâh Âyîn-i Şerîf, 12. beyit, 2. mısrada "îsted" ve "îstend"; Hüseynî Âyîn-i Şerîf, 2. beyit, 1.mısrada "bâşed" ve "bâşend" şeklindeki kullanımlar örnek olarak verilebilir.

Nüshalarda bazı kelime ve tamlamaların farklılaştığı; ancak, bu farklılığın beyitlerdeki kafiye ve redif yapısına uygun olduğu görülmektedir. Bu farklılıklara, Pencgâh Âyîn-i Şerîf, 7. beyit, 1. mısrada "sûy", "kûy" ve "tûy"; 24. beyit, 2. mısrada "cân-ı menî" ve "kân-ı tenî"; Dügâh Âyîn-i Şerîf, 6. beyit, 2. mısrada "cefâlar", "edâlar" ve "ezâlar";

Hüseynî Âyîn-i Şerîf 6. beyit, 2. mısrada "hâl-i mâ" ve "cân-ı mâ" kullanımları örnek olarak verilebilir.

TN4'te, kaynaktaki güftede ve diğer nüshalarda rastlanmayan, alışagelinmemiş kelime ve kelime gruplarının kullanıldığı gözlenmektedir. Bu kullanımlara örnek olarak, Pencgâh Âyîn-i Şerîf'te 1. beyit, 1. mısrada "...Zülcelâlest(i) semâ'" yerine "…Zülcelâlê(i) esmâ'"; 2. beyit, 1. mısrada "…harâmest(i) semâ'" yerine "…harâm_ı semâ'"; 2. beyit, 2. mısrada "…helâlest(i) semâ'" yerine "…he(lâ)l_i semâ'"; Dügâh Âyîn-i Şerîf'te, 7. beyit, 1. mısrada "…sengîndil me-bâş" yerine "…sengîn dille bâş"; 10. beyit, 1. mısrada "…bi-demî men zinde şevem" yerine "…dilemî menzîled şevem" gösterilebilir. Bu durumdan, nüshada bazı kelimelerin yanlış yazıldığı; ayrıca, meşkle aktarım sırasında kelime ve tamlamaların değişikliğe uğradığı anlaşılmaktadır.

2- Farklı üstadlar tarafından notaya alınan Beste-i Kadîmler arasında usûl-arûz vezni ilişkisi yönünden, güftelerin hece dağılımlarında farklılık var mıdır/nasıldır?

Bu bağlamda, ilgili veri ve bulgular Tablo 51, Tablo 52 ve Tablo 53'te verilmiştir:

Tablo 51 Pencgâh Mevlevî Âyini Analiz Bulguları

Pencgâh Mevlevî Âyini		I. Selâm					II. Selâm			III. Selâm									IV. Selâm		
		Fark %					Fark %			Fark %									Fark %		
		Şablon					Şablon			Şablon									Şablon		
	Nüsha	1	2	3	Ort.	Std. Sapma	4	Ort.	Std. Sapma	5	6	7	8	9	10	11	Ort.	Std. Sapma	12	Ort.	Std. Sapma
Farklı Dağılımda Yer Alan Aynı Hece Sayısı	KN	0%	6,25%	0%	2,08%	3,61%	0%	-	-	19,05%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	2,72%	7,20%	0%	-	-
	CRN	4,17%	17,39%	8,33%	9,96%	6,76%	20,00%	-	-	19,05%	0%	0%	4,00%	0%	0%	6,33%	4,20%	7,02%	5,00%	-	-
	EN	8,33%	12,50%	8,33%	9,72%	2,41%	5,36%	-	-	23,81%	0%	0%	4,55%	0%	0%	6,17%	4,93%	8,71%	12,20%	-	-
	İHN	8,33%	6,25%	8,33%	7,64%	1,20%	1,82%	-	-	33,33%	0%	0%	0%	3,85%	0%	6,17%	6,19%	12,22%	12,20%	-	-
	TN2	6,25%	6,25%	8,33%	6,94%	1,20%	1,82%	-	-	34,92%	0%	0%	0%	3,85%	0%	6,17%	6,42%	12,81%	12,20%	-	-
	TN4	6,67%	12,50%	8,33%	9,17%	3,00%	12,96%	-	-	23,81%	0%	0%	0%	3,85%	0%	6,49%	4,88%	8,73%	11,11%	-	-
	HN	0%	12,50%	8,33%	6,94%	6,36%	3,57%	-	-	22,22%	0%	0%	0%	15,38%	0%	13,92%	7,36%	9,53%	12,20%	-	-
Farklı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece Sayısı	KN	0%	0%	0%	0%	0%	0%	-	-	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	-	-
	CRN	0%	4,35%	0%	1,45%	2,51%	0%	-	-	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	-	-
	EN	0%	0%	0%	0%	0%	0%	-	-	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	-	-
	İHN	0%	6,25%	0%	2,08%	3,61%	0%	-	-	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	-	-
	TN2	0%	3,13%	0%	1,04%	1,80%	0%	-	-	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	-	-
	TN4	0%	0%	0%	0%	0%	0%	-	-	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	-	-
	HN	0%	0%	0%	0%	0%	0%	-	-	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	-	-
Aynı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece Sayısı	KN	0%	0%	2,08%	0,69%	1,20%	3,57%	-	-	1,59%	0%	0%	0%	0%	1,18%	0%	0,39%	0,68%	0%	-	-
	CRN	0%	21,74%	2,08%	7,94%	12,00%	1,82%	-	-	1,59%	0%	46,43%	0%	1,92%	1,18%	1,27%	7,48%	17,19%	0%	-	-
	EN	0%	6,25%	0%	2,08%	3,61%	0%	-	-	3,17%	0%	0%	4,55%	0%	0%	0%	1,10%	1,92%	0%	-	-
	İHN	0%	25,00%	2,08%	9,03%	13,87%	5,45%	-	-	4,76%	0%	0%	4,17%	0%	1,18%	1,23%	1,62%	2,02%	0%	-	-
	TN2	0%	12,50%	2,08%	4,86%	6,70%	5,45%	-	-	4,76%	0%	0%	4,17%	0%	1,18%	1,23%	1,62%	2,02%	0%	-	-
	TN4	13,33%	6,25%	2,08%	7,22%	5,69%	1,85%	-	-	1,59%	0%	0%	4,35%	7,69%	0%	1,30%	2,13%	2,90%	5,56%	-	-
	HN	12,77%	0%	4,17%	5,64%	6,51%	5,36%	-	-	1,59%	0%	0%	4,55%	0%	0%	0%	0,88%	1,72%	0%	-	-

Tablo 52 Dügâh Mevlevî Âyini Analiz Bulguları[50]

Dügâh Mevlevî Âyini		I. Selâm								II. Selâm				III. Selâm				
		Fark %						Ort.	Std. Sapma	Fark %		Ort.	Std. Sapma	Fark %			Ort.	Std. Sapma
		Şablon								Şablon				Şablon				
	Nüsha	14	15	16	17	18	20			21	22			23	24	25		
Farklı Dağılımda Yer Alan Aynı Hece Sayısı	KN	5,88%	0%	0%	0%	0%	16,67%	3,76%	6,75%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
	CRN	24,00%	25,53%	0%	16,67%	0%	11,76%	12,99%	11,23%	0%	9,38%	4,69%	6,63%	31,03%	33,33%	0%	21,46%	18,62%
	EN	20,41%	25,53%	0%	0%	6,67%	11,11%	10,62%	10,58%	0%	0%	0%	0%	22,22%	0%	0%	7,41%	12,83%
	İHN	21,28%	25,53%	0%	0%	0%	11,11%	9,65%	11,57%	0%	0%	0%	0%	17,86%	0%	0%	5,95%	10,31%
	TN2	22,45%	25,53%	0%	0%	0%	11,11%	9,85%	11,81%	0%	0%	0%	0%	17,86%	0%	0%	5,95%	10,31%
	TN4	22,45%	25,53%	3,13%	3,33%	6,67%	16,67%	12,96%	9,91%	0%	3,23%	1,61%	2,28%	21,74%	0%	0%	7,25%	12,55%
	HN	21,28%	21,28%	0%	0%	6,67%	11,11%	10,06%	9,66%	0%	0%	0%	0%	25,93%	0%	0%	8,64%	14,97%
Farklı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece Sayısı	KN	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
	CRN	2,00%	0%	0%	0%	0%	5,88%	1,31%	2,38%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
	EN	0%	0%	0%	0%	0%	11,11%	1,85%	4,54%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
	İHN	0%	0%	0%	0%	0%	5,56%	0,93%	2,27%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
	TN2	0%	0%	0%	0%	0%	5,56%	0,93%	2,27%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
	TN4	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
	HN	0%	0%	0%	0%	0%	5,56%	0,93%	2,27%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Aynı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece Sayısı	KN	7,84%	0%	0%	0%	0%	5,56%	2,23%	3,53%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
	CRN	4,00%	0%	3,13%	0%	0%	5,88%	2,17%	2,54%	0%	0%	0%	0%	6,90%	0%	46,43%	17,78%	25,05%
	EN	6,12%	0%	0%	0%	0%	5,56%	1,95%	3,02%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
	İHN	4,26%	0%	3,13%	0%	6,67%	5,56%	3,27%	2,80%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
	TN2	6,12%	0%	3,13%	0%	6,67%	11,11%	4,50%	4,32%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
	TN4	6,12%	0%	0%	3,33%	10,00%	5,56%	4,17%	3,88%	10,53%	3,23%	6,88%	5,16%	0%	0%	0%	0%	0%
	HN	6,38%	0%	9,38%	0%	6,67%	5,56%	4,66%	3,83%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%

[50] Şablon 13 ve 19 ile ilgili analiz verileri değerlendirmeye dâhil edilmemiştir. İlgili açıklamalar şablonlar altında yapılmıştır.

Tablo 53 Hüseynî Mevlevî Âyini Analiz Bulguları[51]

Hüseynî Mevlevî Âyini		I. Selâm						
		Fark %						
		Şablon						
	Nüsha	26	27	28	29	31	Ort.	Std. Sapma
Farklı Dağılımda Yer Alan Aynı Hece Sayısı	KN	0%	0%	2,38%	0%	31,58%	6,79%	13,89%
	CRN	18,75%	3,70%	4,76%	0%	26,32%	10,71%	11,26%
	EN	16,67%	7,41%	6,98%	6,67%	26,32%	12,81%	8,63%
	İHN	16,67%	11,11%	9,52%	0%	26,32%	12,72%	9,68%
	TN4	18,75%	14,81%	4,35%	6,67%	33,33%	15,58%	11,53%
	HN	16,67%	3,70%	4,76%	6,67%	26,32%	11,62%	9,69%
Farklı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece Sayısı	KN	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
	CRN	0%	0%	0%	0%	5,26%	1,05%	2,35%
	EN	0%	0%	0%	0%	10,53%	2,11%	4,71%
	İHN	0%	0%	0%	0%	5,26%	1,05%	2,35%
	TN4	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
	HN	0%	0%	0%	0%	5,26%	1,05%	2,35%
Aynı Dağılımda Yer Alan Farklı Hece Sayısı	KN	2,08%	0%	19,05%	0%	5,26%	5,28%	7,99%
	CRN	2,08%	0%	35,71%	6,90%	5,26%	9,99%	14,63%
	EN	2,08%	0%	37,21%	0%	5,26%	8,91%	15,97%
	İHN	2,08%	7,41%	35,71%	6,67%	5,26%	11,43%	13,73%
	TN4	2,08%	0%	21,74%	10,00%	5,56%	7,88%	8,63%
	HN	2,08%	0%	35,71%	6,67%	5,26%	9,95%	14,64%

[51] Şablon 30 ile ilgili analiz verileri değerlendirmeye dâhil edilmemiştir. İlgili açıklama şablon altında yapılmıştır.

Aşağıda yer alan yorumlarda, Beste-i Kadîmlerde kullanılan usûllere uygulanan arûz kalıplarına göre gruplandırmaya gidilmiş; şablonlardaki bilgilerle birlikte Tablo 51, 52 ve 53'te yer alan veri ve bulgular değerlendirilerek, nüshalar arasında, usûl-arûz vezni ilişkisi yönünden, güftelerin hece dağılımları ve farklılıkları; "Farklı Dağılımda Yer Alan Aynı Heceler", "Farklı Dağılımda Yer Alan Farklı Heceler" ve "Aynı Dağılımda Yer Alan Farklı Heceler" başlıkları altında incelenmiştir:

• Yapılan incelemede, Pencgâh ve Dügâh Âyîn-i Şerîflerin I. Selâmlarında bulunan rubâîlerin "mef'ûlü mefâ'ilün mefâ'îlü fe'ûl" veznindeki mısralarının, Devrirevân usûlüne uygulamasında, her mısraın 3 ölçüye yerleştirildiği görülmektedir.

Farklı Dağılımda Yer Alan Aynı Heceler: Nüshalar ile kaynak şablonda; Pencgâh Âyîn-i Şerîf 1. ölçü ve Dügâh Âyîn-i Şerîf 1. mısraın 3. ölçüsünden itibaren 2, 3 ve 4. mısraların 1 ve 3. ölçülerinde yer alan dağılım farklılıkları dışında, aynı hecelerin dağılımı aynıdır. Bu âyinlerde, KN dışında tüm nüshalarda, bahsi geçen ölçülerdeki kısa hecelerin dağılımlarında farklılık vardır. Pencgâh Âyîn-i Şerîf'te, mısraların ilk tef'îlelerinde, Dügâh Âyîn-i Şerîf'te ise 3 ve 4. mısraların ilk tef'îlelerinde kısa olan 3. hece, 6. zamana yerleşmiştir. Ayrıca, Dügâh Âyîn-i Şerîf'te, KN dışında tüm nüshalarda 1. mısraın, İHN ve TN2'de 3. mısraın, CRN, EN, TN2, TN4 ve HN'de ise 4. mısraın 3. tef'îlesindeki kısa olan 4. hece, 6. zamana yerleşmiştir. Bu durumda, kısa hecelerin kendilerinden önce gelen uzun hecenin kapsadığı zamanı daralttığı ve kısa hecelerin usûlde kapsadıkları zamanın alışılmışın dışında uzun olduğu görülmektedir.

Farklı Dağılımda Yer Alan Farklı Heceler: Şablon 14'de, CRN'de 1 hecenin farklı yerleşimde olmasının dışında nüshalar arasında fark yoktur.

Aynı Dağılımda Yer Alan Farklı Heceler: Analiz bulguları tablolarında bu bölümle ilgili oranların yüksekliği; Pencgâh Âyîn-i Şerîfde, nüshalardaki nota altlarına bir önceki veya sonraki mısraın yazılmasından; Dügâh Âyîn-i Şerîf'te ise, vezin açısından problemli olan bir mısraın kaynak şablona Dîvân-ı Kebîr'deki haliyle geçirilmesinden kaynaklanmaktadır.

Farklılıklarla ilgili oran hesaplamaları, Tablo 51 ve 52 üzerinde, Şablon 1 ve 14 ile ilgili bölümde yer almaktadır.

• Hüseynî Âyîn-i Şerîf'in I. Selâm'ında ilk sırada yer alan ve Pencgâh Âyîn-i Şerîf'in de I. Selâm'ında bulunan Evhadüddîn-i Kirmânî'ye ait rubâînin 1, 2 ve 4. mısraları "mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlün fa'" veznindedir. Dügâh Âyîn-i Şerîf'in I. Selâm'ında, ikinci sırada yer alan rubâînin de 1. mısraı aynı vezinle yazılmıştır. Bu veznin Devrirevân usûlüne uygulamasında, her mısraın 3 ölçüye yerleştirildiği görülmektedir.

Farklı Dağılımda Yer Alan Aynı Heceler: Pencgâh, Dügâh ve Hüseynî Âyîn-i Şerîflerde; KN dışındaki tüm nüshalarda, 1. ölçü, 1. tef'île, 3. hecenin; Hüseynî Âyîn-i Şerîf'te 2. ölçü, 2. tef'île, 4. hecenin ve Dügâh Âyîn-i Şerîf'te 3. ölçü, 3. tef'île, 3. hecenin 6. zamanda konumlandırıldıkları; bu tef'îlelerdeki "lü" hecesinin, "lün" gibi değerlendirilerek daha uzun olarak bestelendiği görülmektedir. Bunun dışında, Dügâh Âyîn-i Şerîf'te, KN ve HN dışındaki tüm nüshalarda 1. ölçü, 2. tef'île, ilk hecenin 8. zamanda yer aldığı ufak farklılıklar bulunmakta; Hüseynî Âyîn-i Şerîf'te ise, CRN'de 1. mısraın son hecesinin usûl ortasına yerleştirilerek, daha kuvvetli vurgulanmak istendiği düşünülmektedir. Pencgâh ve Hüseynî Âyîn-i Şerîflerde bahsi geçen rubâîlerin 3. mısraı, "mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlün fâ'" vezninde yazılmış olup; TN4'te görülen ufak farklılık dışında, hecelerin usûle göre dağılımı diğer mısralardaki gibidir.

Dügâh Âyîn-i Şerîf'in I. Selâm'ında, ikinci sırada yer alan rubâînin 2, 3 ve 4. mısraları "mef'ûlü mefâ'ilün mefâ'îlün fa'" veznindedir. Veznin Devrirevân usûlüne uygulamasında, yine her mısra 3 ölçüye yerleştirilmiştir. KN dışında tüm nüshalarda, 2 ve 4. mısrada yer alan 1. ölçülerde, 1. tef'île, son hece; aynı nüshalarda, 2, 3 ve 4. mısralarda yer alan 3. ölçü, 3. tef'île, 4. hece, 6. zamanda yer almışlardır. KN ve HN dışında tüm nüshalarda, 2 ve 3. mısralarda ve KN dışında tüm nüshalarda 4. mısrada, 2. tef'île, ilk hece 8. zamanda yer almaktadır.

Farklı Dağılımda Yer Alan Farklı Heceler: Yoktur.

Aynı Dağılımda Yer Alan Farklı Heceler: Nüshalarda, Dügâh Âyîn-i Şerîf'te farklı hece görülmezken; Pencgâh ve Hüseynî Âyîn-i Şerîf'te yer alan rubâîde, fiil sonlarına gelen ek fiillerden kaynaklanan ufak hece farklılıkları bulunmaktadır.

Farklılıklarla ilgili oran hesaplamaları, Tablo 51, 52 ve 53 üzerinde, Şablon 3, 15 ve 26 ile ilgili bölümde yer almaktadır.

• Remel bahrinin "fe'ilâtü fâ'ilâtün fe'ilâtü fâ'ilâtün" kalıbının, Devrirevân usûlüne uygulandığı Pencgâh Âyîn-i Şerîf'te mısra başları, 6. zamana denk gelecek şekilde usûle yerleştirilmişlerdir.

Farklı Dağılımda Yer Alan Aynı Heceler: EN, TN4 ve HN'de 1. mısra, 2. tef'îlenin, bu nüshalarla birlikte CRN'de 2. mısra, 2. tef'îlenin kısa olan 2. heceleri, uzun olan 1. heceye yaklaştırılarak usûl ortasına yerleştirilmiştir. Aynı şekilde, EN ve HN'de 1. mısra, 4. tef'îlenin ve bu nüshalarla birlikte CRN, İHN, TN2 ve TN4'te 2. mısra, 4. tef'îlenin kısa olan 2. heceleri usûl ortasına yerleştirilerek bestelenmiştir. Pencgâh Âyîn-i Şerîf'in bu bölümünde, aynı hece dağılımındaki farklılık benzerlikleri; özellikle, CRN, EN, TN4 ve HN üzerinde yoğunlaşmıştır. Ayrıca, 2. mısra, 3. tef'île, son hecesinin usûl başına ve 4. tef'île, ilk hecesinin 4. zamana konumlandırılması ile uzun hece daha uzun olarak bestelenmiştir. Aynı dağılımın görüldüğü CRN'de; ilaveten, 4. tef'îlenin ilk hecesi usûl ortasına yerleştirilmiştir.

Farklı Dağılımda Yer Alan Farklı Heceler: CRN, İHN ve TN2'de güftedekinden farklı tamlamalar kullanılmıştır. İHN ve TN2'deki farklı heceler ve dağılımları aynıdır.

Aynı Dağılımda Yer Alan Farklı Heceler: Hece farklılıkları daha çok fiil sonlarına gelen ek fiillerden kaynaklanmaktadır.

Farklılıklarla ilgili oran hesaplamaları, Tablo 51 üzerinde, Şablon 2 ile ilgili bölümde yer almaktadır.

• Remel bahrinin "fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün" kalıbının Devrirevân usûlüne uygulandığı Dügâh ve Hüseynî Âyîn-i Şerîflerde, mısra başları 6. zamana denk gelecek şekilde usûle yerleştirilmişlerdir.

Farklı Dağılımda Yer Alan Aynı Heceler: Nüshalar arasında 1 ve 2. mısralarda dağılım farklılıkları gözlenmektedir. Nüshaların çoğunda, 1, 2 ve 3. tef'îlenin uzun olan ilk ve son heceleri ile 4. tef'îlenin ilk hecesi, usûlün 1, 4 veya 6. zamanına yerleştirilmiş; istisnai olarak, Şablon 27'de yer alan bu vezindeki mısraın, KN'de 2. tef'îlesi ile EN, İHN ve TN4'te 4. tef'îlesinin ilk heceleri 8. zamana yerleştirilmiştir. Şablon 17'de yer alan dipnotlardan anlaşılacağı gibi, CRN'de mısralar farklı dağılımlarla yerleştirilmiştir. Bu dağılım birkaç yerde hece sıkışmasına sebebiyet vermektedir.

Farklı Dağılımda Yer Alan Farklı Heceler: Yoktur.

Aynı Dağılımda Yer Alan Farklı Heceler: TN4 ve İHN'de daha yoğun olmak üzere İHN, CRN ve HN'de farklı heceler görülmektedir.

Farklılıklarla ilgili oran hesaplamaları, Tablo 52 ve 53 üzerinde, Şablon 17, 18, 27 ve 29 ile ilgili bölümde yer almaktadır.

• Dügâh ve Hüseynî Âyîn-i Şerîflerde, "Der çemen üftâd_(ı)…" ile başlayan beyte kaynaklarda rastlanamamış ve vezni belirlenememiş olup, Konservatuar Nüshasında (1934a, s. 290) zamanla bozulmuş olabileceği belirtilmektedir. Kaynakta, Remel bahrinin "fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün" kalıbının Devrirevân usûlüne uygulamasının denendiği beyit, parantez içindeki bir hece ilavesiyle tekrar düzenlenmiş ve KN'deki dağılımdan farklı olarak yerleştirilmiştir (Çevikoğlu, 2010, s. 110, 123). İHN'de, beytin ilk mısraının bu vezne uyduğu tespit edilmiştir.

Farklı Dağılımda Yer Alan Aynı Heceler: Dağılım farklılığı ile ilgili oranların yüksek çıkmasının sebebi, nüshalardaki hece dağılımı farklılıklarının, yukarıda bahsi geçen çalışmaya göre tespit edilmiş olmasındandır.

Farklı Dağılımda Yer Alan Farklı Heceler: Nüshalardan KN ve TN4 haricinde; EN'de yoğun olmak üzere, hece ve dağılım farklılıkları görülmektedir.

Aynı Dağılımda Yer Alan Farklı Heceler: TN2'de yoğun olmak üzere, tüm nüshalarda şablonla aynı dağılımda yer alan farklı heceler bulunmaktadır.

Farklılıklarla ilgili oran hesaplamaları, Tablo 52 ve 53 üzerinde, Şablon 20 ve 31 ile ilgili bölümde yer almaktadır.

• Recez bahrinin "müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün" kalıbının Devrirevân usûlüne uygulandığı Dügâh Âyîn-i Şerîf'te, mısralar 4. zamandan başlayarak 4 ölçüye yerleştirilmişlerdir.

Farklı Dağılımda Yer Alan Aynı Heceler: TN4'te 1 hecenin usûl başında yer alması dışında, tüm nüshalarda aynı dağılımın olduğu görülmektedir.

Farklı Dağılımda Yer Alan Farklı Heceler: Yoktur.

Aynı Dağılımda Yer Alan Farklı Heceler: HN, CRN, İHN ve TN2'de farklı hece kullanımları görülmektedir.

Farklılıklarla ilgili oran hesaplamaları, Tablo 52 üzerinde, Şablon 16 ile ilgili bölümde yer almaktadır.

• Pencgâh ve Dügâh Âyîn-i Şerîflerde, "Sultân-ı menî sultân-ı menî" mısraı ile başlayan gazelin "mef'ûlü mefâ'îlün fe'ilün" kalıbındaki görülmemiş vezninde yazılan beyitlerinin Ağır Evfer usûlüne uygulamasında, her mısraın 4 ölçüye yerleştirildiği görülmektedir.

Farklı Dağılımda Yer Alan Aynı Heceler: Dügâh Âyîn-i Şerîf'teki dağılım incelendiğinde; Pencgâh Âyîn-i Şerîf'ten farklı olarak, 1 ve 2. mısraın, 2. ölçüdeki ilk kısa hecelerinin usûl başına yerleştirildiği görülmektedir. Pencgâh Âyîn-i Şerîf'te ise; KN ve CRN dışında tüm nüshalarda, 2. beytin dağılımı bu şekildedir. Dügâh Âyîn-i Şerîf'teki dağılım, tüm nüshalarda aynıdır.

Farklı Dağılımda Yer Alan Farklı Heceler: Yoktur.

Aynı Dağılımda Yer Alan Farklı Heceler: TN4'te görülmektedir.

Farklılıklarla ilgili oran hesaplamaları, Tablo 51 ve 52 üzerinde, Şablon 12 ve 21 ile ilgili bölümde yer almaktadır.

• Hezec bahrinin "mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün" kalıbının Ağır Evfer usûlüne uygulamasının görüldüğü Pencgâh Âyîn-i Şerîf'te,

Farklı Dağılımda Yer Alan Aynı Heceler: Nüshalar arasında, özellikle kısa hecelerin yerleşiminde ufak farklılıklar bulunmaktadır. Mısra başlarının 5. zamanda yer aldığı dağılımlarda, mısraların 4 ölçüye yerleşip son hecelerinin bir sonraki mısraın başladığı ölçü başında yer aldığı görülmektedir. CRN'de farklı bir dağılımla 2 ve 4. tef'île sonundaki heceler, 4. ölçüde 7. zamana, kendilerinden önceki heceler ise 6. zamana gelecek şekilde yerleştirilmişlerdir.

Farklı Dağılımda Yer Alan Farklı Heceler: Yoktur.

Aynı Dağılımda Yer Alan Farklı Heceler: EN dışında tüm nüshalarda az sayıda farklı hece bulunmaktadır. İHN ve TN2'de yer alan farklı hece ve dağılımları benzerdir.

Farklılıklarla ilgili oran hesaplamaları, Tablo 51 üzerinde, Şablon 4 ile ilgili bölümde yer almaktadır.

• Recez bahrinin "müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün" kalıbının Ağır Evfer usûlüne uygulamasının görüldüğü Dügâh Âyîn-i Şerîf'te,

Farklı Dağılımda Yer Alan Aynı Heceler: CRN ve TN4'teki ufak dağılım farklılıkları dışında, tüm nüshalarda hece dağılımları aynıdır.

Farklı Dağılımda Yer Alan Farklı Heceler: Yoktur.

Aynı Dağılımda Yer Alan Farklı Heceler: TN4'te görülmektedir.

Farklılıklarla ilgili oran hesaplamaları, Tablo 52 üzerinde, Şablon 22 ile ilgili bölümde yer almaktadır.

• Recez bahrinin "müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün" kalıbının Devrikebîr usûlüne uygulandığı Dügâh Âyîn-i Şerîf'te,

Farklı Dağılımda Yer Alan Aynı Heceler: KN'den farklı olarak diğer nüshalarda, 4. tef'îlenin ilk hecesi, diğer tef'îlelerin ilk heceleriyle aynı zamanda yer almaktadır. Ayrıca, CRN'de 1 ve 3. tef'îlelerin son hecelerinin 11. zamanın ilk yarısına yerleştirildiği daha iyi bir dağılım görülmektedir. Kaynak şablonda, özellikle 2. mısraın son bölümlerinde görülen düzensiz dağılım, ufak farklılıklarla çalışmadaki nüshalarda da gözlenmektedir.

Farklı Dağılımda Yer Alan Farklı Heceler: Yoktur.

Aynı Dağılımda Yer Alan Farklı Heceler: CRN'de görülmektedir.

Farklılıklarla ilgili oran hesaplamaları, Tablo 52 üzerinde, Şablon 23 ile ilgili bölümde yer almaktadır.

• Remel bahrinin "fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün" Devrikebîr usûlüne uygulandığı Pencgâh Âyîn-i Şerîf'te,

Farklı Dağılımda Yer Alan Aynı Heceler: Tüm nüshalarda son tef'îledeki kısa hece, 3. zamanın ilk yarısına; ilaveten, nüshaların çoğunda vezin sonunda yer alan son uzun

hece, 13. zamanın ilk yarısına yerleştirilmiştir. Diğer nüshalarda da ufak dağılım farklılıkları görülmekle beraber, İHN ve TN2'deki dağılım farklılıklarının hemen hemen aynı olduğu dikkat çekmektedir.

Farklı Dağılımda Yer Alan Farklı Heceler: Yoktur.

Aynı Dağılımda Yer Alan Farklı Heceler: Tüm nüshalarda az da olsa görülmektedir. İHN ve TN2'deki farklı heceler ve dağılımları benzerdir.

Farklılıklarla ilgili oran hesaplamaları, Tablo 51 üzerinde, Şablon 5 ile ilgili bölümde yer almaktadır.

• Pencgâh Âyîn-i Şerîf'te, III. Selâm, üçüncü bölümde yer alan rubâî'nin "mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ul" veznindeki mısralarının Yürüksemâî usûlüne uygulamasında, kaynak şablonda mısralar 5. zamandan başlayarak 4 ölçüye yerleştirilmişlerdir.

Farklı Dağılımda Yer Alan Aynı Heceler: HN'de mısraların ölçü başından başlayarak dört ölçüye yerleştirildiği; 1. mısrada İHN, TN2 ve TN4'te, 4. mısrada ise KN dışındaki tüm nüshalarda bu dağılımın kullanıldığı görülmektedir. CRN ve HN ile ilgili dağılım farklılığı tespit edilmemiştir.

Farklı Dağılımda Yer Alan Farklı Heceler: Yoktur.

Aynı Dağılımda Yer Alan Farklı Heceler: TN4'te görülmektedir.

Farklılıklarla ilgili oran hesaplamaları, Tablo 51 üzerinde, Şablon 9 ile ilgili bölümde yer almaktadır.

• Hezec bahrinin "mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün" kalıbının Yürüksemâî usûlüne uygulandığı Pencgâh Âyîn-i Şerîf'te, "Ey kavm-i be hac…" ile başlayan beytin mısraları ölçü başından başlayarak 4 ölçüye yerleştirilmiştir.

Farklı Dağılımda Yer Alan Aynı Heceler: EN ve CRN'de yer alan 2 hecenin farklı yerleşimi dışında tüm nüshalardaki dağılım aynıdır. Şablon 11'de yer alan aynı vezindeki tüm mısraların, kaynak şablonda 5. zamandan başlayarak; KN dışında tüm nüshalarda ise beyitlerin 1. mısralarının usûl başından, 2. mısralarının (HN dışında) ise 5. zamandan başlayarak 4 ölçüye yerleştirildiği görülmektedir. Yerleşim, HN'de 2.

mısrada da usûl başından itibaren başlamaktadır. Böylece, nüshalarda yer alan her iki farklı dağılım şekli de gözlemlenebilmektedir.

Farklı Dağılımda Yer Alan Farklı Heceler: Yoktur.

Aynı Dağılımda Yer Alan Farklı Heceler: Şablon 8'de KN ve CRN, Şablon 11'de ise EN ve HN hariç olmak üzere nüshalarda az sayıda farklı hece görülmektedir.

Farklılıklarla ilgili oran hesaplamaları, Tablo 51 üzerinde, Şablon 8 ve 11 ile ilgili bölümde yer almaktadır.

• Pencgâh ve Dügâh Âyîn-i Şerîflerde "Ey ki hezâr_âferîn…" mısraı ile başlayan gazel, Münserih bahrinin "müfte'ilün fâ'ilün müfte'ilün fâ'ilün" veznindedir.

Farklı Dağılımda Yer Alan Aynı Heceler: Bu kalıbın Yürüksemâî usûlüne uygulamasında, tüm nüshalarda yer alan dağılım kaynak şablondaki ile aynıdır.

Farklı Dağılımda Yer Alan Farklı Heceler: Yoktur.

Aynı Dağılımda Yer Alan Farklı Heceler: CRN'de yüksek çıkan fark oranının sebebi, nüshada nota altına, Ahmed Eflâkî Dede'ye ait olan Türkçe gazelin "Her ki bu gün Vêled'ê…" ile başlayan 12. beyti yerine, "Sâna direm ey Dedê …" ile başlayan 6. beytinin yazılmasıdır.

Farklılıklarla ilgili oran hesaplamaları, Tablo 51 ve 52 üzerinde, Şablon 7 ve 25 ile ilgili bölümde yer almaktadır.

• Seri' bahrinin "müfte'ilün müfte'ilün fâ'ilün" kalıbının Yürüksemâî usûlüne uygulandığı Pencgâh Âyîn-i Şerîf'te, mısralar usûl başından başlayarak yerleştirilmiştir.

Farklı Dağılımda Yer Alan Aynı Heceler: Kaynak şablonda yer alan dağılım tüm nüshalarda aynıdır.

Farklı Dağılımda Yer Alan Farklı Heceler: Yoktur.

Aynı Dağılımda Yer Alan Farklı Heceler: EN, TN4 ve HN haricinde, nüshalarda az sayıda farklı hece görülmektedir.

Farklılıklarla ilgili oran hesaplamaları, Tablo 51 üzerinde, Şablon 10 ile ilgili bölümde yer almaktadır.

Bu bölümle ilgili gözlem ve yorumlar neticesinde;

• Pencgâh Mevlevî Âyini genelinde, nüshalarda farklı dağılımda yerleştirilen aynı hecelerin genel olarak kısa heceler olduğu; III. Selâm'daki oranlar üzerinde rubâînin "mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ul" veznindeki mısralarının ve Hezec bahrinin "mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün" kalıbının Yürüksemâî usûlüne uygulamasında, mısraların ölçü başından veya 5. zamandan başlayarak yerleştirilmesinin etkisi olduğu; aynı hecelerin dağılımında nüshalar arasında en fazla farkın, Remel bahrinin "fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün" kalıbının Devrikebîr usûlüne uygulandığı III. Selâm başında görüldüğü; âyin genelinde farklı dağılımların CRN, EN, TN4, ve HN üzerinde daha yoğun olduğu,

• Dügâh Mevlevî Âyini genelinde, rubâîlerin "mef'ûlü mefâ'ilün mefâ'îlü fe'ûl", "mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlün fa'" ve "mef'ûlü mefâ'ilün mefâ'îlün fa'" veznindeki mısralarının Devrirevân usûlüyle bestelendiği I. Selâm'da ve Recez bahrinin "müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün" kalıbının Devrikebîr usûlüne uygulamasının yapıldığı III. Selâm'da, nüshalar arasında aynı hecelerin farklı dağılımlarda yerleştiği; âyin genelinde dağılım farklılıklarının CRN'de daha yoğun olduğu,

• Hüseynî Mevlevî Âyini'nin incelenen kısmı genelinde İHN, TN4 ve EN'de yoğun olmak üzere, nüshalar arasında aynı hece dağılımlarında farklılıklar olduğu,

• Hece farklılığı arz eden durumların, kimi zaman vezne uymadığı; bununla birlikte, nüshalarda farklı bir vezin oluşumu görülmediği, Beste-i Kadîmler genelinde farklı hecelerin vezne bağlı dağılımlarının; çoğunlukla, kaynak şablon ile aynı olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, EN, İHN, TN2 ve HN arasında melodik yapı ve kullanılan süslemeler açısından büyük benzerlikler bulunmaktadır. Nüshaların, bütün olarak ele alınıp karşılaştırılabilmeleri için, müzikal analizlerinin de yapılması gerekli görülmektedir.

3- Aynı üstad tarafından iki ayrı nüshada kaleme alınan Beste-i Kadîmlerin güfteleri arasında farklılık var mıdır ve usûl-arûz vezni ilişkisi yönünden, güftelerin hece dağılımları aynı mıdır/nasıldır?

Nüshalarda sehven yazıldığı düşünülen bölümler, güftede yer alan farklı kelimeler ve hece dağılımları yönünden TN2'nin İHN'ye büyük ölçüde benzediği görülmüş olup; bu iki nüshanın birbirlerinden veya üçüncü bir kaynaktan istinsah yoluyla intikal etmiş olabileceği düşünülmektedir.

TN4 ise kaynaktaki güftede ve diğer nüshalarda rastlanmayan, alışagelinmemiş kelime ve kelime grupları içermektedir. Âyinler genelinde, TN4'teki farklı kelimelere ait hecelerin TN2 ile çoğunlukla aynı dağılımda olduğu görülmektedir. TN4'te, aynı hecelere ait dağılımların ise kaynak şablon ve TN2'den farklılık gösterdiği tespit edilmiştir (bk. Tablo 48, 49). Kelime ve hece dağılımları ile ilgili bu farklılıklar TN4'ün meşk yoluyla intikal etmiş bir nüsha olduğunu, farklılıkların aktarımdan kaynaklanabileceği gibi yazım esnasında da oluşabileceğini düşündürmektedir.

Sonuç olarak, bilinen en eski Mevlevî Âyinleri olan Beste-i Kadîm Âyîn-i Şerîflerin yapısı ve kendilerinden sonra bestelenen Mevlevî Âyinlerine örnek teşkil eden özelliklerinin de detaylı olarak ele alındığı bu çalışmada; eserler, usûl-arûz vezni ilişkisi yönünden incelenmiş ve nüsha karşılaştırmaları yapılmıştır.

Meşk yoluyla, hafızalarda kuşaktan kuşağa taşınan Beste-i Kadîm Âyîn-i Şerîflerin, nota ile tespitine ilişkin elimizdeki en eski nüsha, 19. yüzyıl sonunda kaleme alındığı anlaşılan CRN'dir. Çalışmada, yer alan tüm nüshalarda aynı hecelerin usûle bağlı dağılımlarında bir takım farklılıklar gözlenmiş; özellikle, CRN'de yer alan bazı hece dağılımlarının, diğer nüshalarda farklı olduğu tespit edilmiştir. Dağılımlardaki bu farklılıkların meşkle aktarım esnasında oluştuğu; üstadların farklı vurgulama isteklerinden kaynaklandığı veya matbu nüshalarda, dizgi ve baskı esnasında sehven oluştuğu düşünülmektedir.

Ayrıca, güftenin kaynaktaki halinin genel olarak korunduğu tespit edilmiştir. Nüshalarda yer alan bazı mısra, kelime, takı veya ek fiil farklılıklarının meşkle aktarım sırasında oluştuğu düşünülmektedir.

Müzik geleneğimiz itibariyle, meşkle aktarımın icrada verdiği yorum özgürlüğünün, eserlerin nesilden nesile çeşitlenmesine vesile olduğu muhakkaktır. Bu çerçevede, yapılan çalışmanın bu çeşitliliği gözlemlemek adına katkıda bulunduğu düşünülmektedir. İlaveten, nüshaların bütün olarak ele alınıp karşılaştırılabilmeleri için müzikal analizlerinin de yapılması gerekli görülmektedir.

Konuyla ilgili müzikoloji faaliyetlerini artırarak, daha fazla yazılı kaynağa ulaşmak gerekmektedir. 21. yüzyıl başında UNESCO'nun "tüm insanlığa ait" kültürel miras olarak ilan ettiği Mevlevî Âyinleri üzerinde yapılacak araştırmaların yoğunlaşması, bu müziğin en iyi şekilde icra edilerek tüm dünyada duyurulması temenni edilmektedir.

KAYNAKÇA

Çevikoğlu, T. ve Karaismailoğlu A. (2009). Mustafa Câzim el-Mevlevî'nin Hicâzkâr Âyîn-i Şerîf'i. A. Karaismailoğlu (Ed.). *Mevlânâ Araştırmaları-3* (s. 11-57). Ankara: Akçağ Yayınları.

Çevikoğlu, T. (2010). *Mevlevîhânelerin Faaliyette Olduğu Dönemde Bestelenmiş Mevlevî Âyinlerinin Usûl-Arûz Vezni İlişkisi Yönünden İncelenmesi.* Doktora tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.

Çevikoğlu, T. (2013). *Döndükçe Gönülde Aşk Tazelenir.* Konya: Konya Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü.

Çevikoğlu, T. (2015). *Ebubekir Dede Efendi ve Ailesi* [Bildiri]. VI. Uluslararası Hisarlı Ahmet Sempozyumu, Kütahya.

Çıpan, M. (2002). *Dîvâne Mehmed Çelebi, Afyon Mevlevîhânesi Şeyhi.* Konya: Konya Valiliği İl Kültür Müdürlüğü.

Devellioğlu, F. (1997*). Osmanlıca- Türkçe Ansiklopedik Lûgat (Eski ve Yeni Harflerle)*. Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları.

Ebû Saîd Ebu'l-Hayr. (2013). *Rubailer* (M. Kanar, Çev.). İstanbul: Şule Yayınları.

Emin Dede (Yazıcı). (t.y.). *Âyîn-i Şerîf Defteri (Notalar)* [El Yazması]. İstanbul, Türkiye: Süleymâniye Kütüphanesi.

Ergun, S. N. (1942-1943). *Türk Musikisi Antolojisi* (c.1, s. 19; c. 2, s. 496, 497, 636, 637, 649, 669). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.

Evhadüddîn-i Kirmânî. (1999). *Rubaîler* (M. Kanar, Çev.). İstanbul: İnsan Yayınları.

Ezgi, S. (1933). *Nazarî ve Amelî Türk Mûsikîsi* (c. 5, s. 301). İstanbul: Millî Mecmua Matbaası.

Gölpınarlı, A. (2006). *Mevlânâ'dan Sonra Mevlevilik*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.

Gölpınarlı, A. (2004). *Mevlevî Âdab ve Erkânı*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.

Hatipoğlu, E. (2010). *Mevlevîhâneler Döneminde Bestelendiği Tespit Edilmiş 46 Ayinin Makâm ve Geçki Açısından Tahlili.* Doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Heper, S. (1974). *Mevlevî Âyinleri*. Konya: Konya Turizm Derneği Yayını.

İpekten, H. (2014). *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz*. İstanbul: Dergâh Yayınları.

Ali Şîr Nevâî. (2006). *Nevâdirü'ş-Şebâb* (M. Karaörs, Çev.). Ankara: Türk Dil Kurumu.

Karadeniz, M. E. (1984). *Türk Musikîsinin Nazariye ve Esasları*. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Keskiner, P. B. *Ali Şir Nevai'nin Üç Mevlevi Ayininde Geçen Bir Beyti,* Erişim: 6 Ekim 2015, https://www.academia.edu/12180813/Ali_%C5%9Eir_Nevai_nin_%C3%9C%C3%A7_Mevlevi_Ayininde_Ge%C3%A7en_Bir_Beyti

Manisalı Mehmed Dedezade Mustafa Câzim el-Mevlevî ve Râif Dede. (1900). *Âyîn-i Şerîf Mecmu'ası (Notalar)* [El Yazması]. Ankara**,** Türkiye: Millî Kütüphane.

Mevlânâ Celâleddîn Muhammed. (2007). *Mesnevî-i Ma'nevî, 1-2*. (A. Karaismailoğlu, D. Örs, Haz.). Ankara: Akçağ Yayınları. (H 677 / M 1278).

Özalp, M. N. (1993). TRT Müzik Dairesi Arşivinde Bulunan Kolleksiyonlar [Elektronik Sürüm]. *Mavi Nota*, (1), s.13-14.

Özalp, M. N. (2000). *Türk Mûsikîsi Tarihi* (c. 2, s. 239). İstanbul: MEB Yayınları.

Özcan, N. (2012). Abdülkadir Töre. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (c. 41, s. 279). Erişim: 28 11 2015, http://www.islamansiklopedisi.info/dia/pdf/c41/c410152.pdf

Öztuna, Y. (1990). *Büyük Türk Mûsikîsi Ansiklopedisi* (c.1, s. 76; c. 2, s. 219, 394, 401, 492). Ankara: Kültür Bakanlığı.

Somut Olmayan Kültürel Miras (SOKÜM) İhtisas Komitesi. (t.y.). Erişim: 14 Kasım 2015, http://unesco.org.tr/dokumanlar/somut_olmayan_km/sokum_bb.pdf

Şafak, Y. (t.y.). *Âyin-i Şeriflerin Güfte Özellikleri (1), (2)*. Erişim: 10 Ekim 2015, http://www.mutriban.com/ayin-i-seriflerin-gufte-ozellikleri-1 http://www.mutriban.com/ayin-i-seriflerin-gufte-ozellikleri-2

Şafak, Y. (Aralık 2011). *Mevlevî Âyinlerinde Sultan Veled'den Alınan Şiirler* [Tebliğ]. Uluslararası Sultan Veled Hz. Sempozyumu, Konya, Erişim: 5 Ekim 2015, http://www.mutriban.com/mevlevi-ayinlerinde-sultan-veledden-alinan-siirler

Tanrıkorur, C. (2011). *Osmanlı Dönemi Türk Mûsikîsi*. İstanbul: Dergâh Yayınları.

Tarih Çevirme Kılavuzu. (t.y.). Erişim: 27 11 2015, http://193.255.138.2/takvim.asp

Tatcı, M. (2008). *Yûnus Emre Külliyâtı: Yûnus Emre Divânı (Tenkitli Metin), cilt II.* İstanbul: H Yayınları.

Tatcı, M. (2012). *Yûnus Emre: Dîvân-ı İlâhîyât.* İstanbul: Kapı Yayınları.

Töre, A. (t.y.). *2 Numaralı Defter* [El Yazması]. İstanbul, Türkiye: Süleymâniye El Yazmaları Kütüphanesi / Ekrem Karadeniz Koleksiyonu.

Töre, A. (t.y.). *4 Numaralı Defter* [El Yazması]. İstanbul, Türkiye: Süleymâniye El Yazmaları Kütüphanesi / Ekrem Karadeniz Koleksiyonu.

TRT Tarihi Türk Müziği Arşivi. (03. 11. 2014). Erişim: 03 Kasım 2014, http://www.trtkulliyat.com

United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Unesco). (2005). Erişim: 14 Kasım 2015, http://www.unesco.org/culture/intangible-heritage/39eur_uk.htm

Uslu, R. (2008). İlk Folklor Derlemecilerinden İsmail Hakkı Bey Arşivinin Önemi [Elektronik Sürüm]. *Folklor/Edebiyat*, 14 (54), 155, 167, 168.

Uzluk, F.N. (t.y.). XIV. Yüzyıl Mevlevî şairlerinden Eflâkî Dede'nin 600. ÖlümYıldönümü Dolayısıyla Ahmet Eflâkî Dede. s. 295, 296, 309. Erişim: 06 Ekim 2015, http://www.tdk.gov.tr/images/css/TDA/1961/1961_10_Uzluk.pdf

Veled Çelebi (İzbudak). (H 1341). *Dîvân-ı Türkî-i Sultan Veled*. İstanbul: Matbaa-i Âmire.

Yektâ ve diğerleri. (1934a). *İstanbul Konservatuarı Neşriyatı. Türk Musikisi Klasiklerinden, Mevlevî Âyinleri 6. cilt-I.* İstanbul: Feniks Matbaası.

Yektâ ve diğerleri. (1934b). *İstanbul Konservatuarı Neşriyatı. Türk Musikisi Klasiklerinden, Mevlevî Âyinleri 7. cilt-II.* İstanbul: Feniks Matbaası.

Yıldırım, T. (2002). *Hüseyin Baykara Divanı*. Doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

EKLER[52]

Ek 1: Orijinallik Raporu

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS/DOKTORA TEZ ÇALIŞMASI ORİJİNALLİK RAPORU

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MÜZİKOLOJİ ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA

Tarih 26/05/2016

Tez Başlığı: Beste-i Kadîm Âyîn-i Şerîflerin Usûl-Aruz Vezni İlişkisi Yönünden İncelenmesi ve Nüsha Karşılaştırmaları

Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 308 sayfalık kısmına ilişkin, 25/05/2016 tarihinde tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı %12 'dir.

Uygulanan filtrelemeler:
1- Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç,
2- Kaynakça hariç
3- Alıntılar dâhil
4- 5 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

26.05.2016
Zeynep Usta
Tarih ve İmza

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Adı Soyadı:	Zeynep USTA
Öğrenci No:	N12229692
Anabilim Dalı:	Müzikoloji
Programı:	Müzikoloji
Statüsü:	☒ Y.Lisans ☐ Doktora ☐ Bütünleşik Dr.

DANIŞMAN ONAYI

UYGUNDUR.

Dr. Ahu KÖKSAL
(Unvan, Ad Soyad, İmza)

[52] Ek 3-9 CD'de yer almaktadır.

Ek 2: Etik Kurul İzin Muafiyeti Formu

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEZ ÇALIŞMASI ETİK KURUL İZİN MUAFİYETİ FORMU

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MÜZİKOLOJİ ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA

Tarih: 20/05/2016

Tez Başlığı / Konusu: Beste-i Kadîm Âyîn-i Şerîflerin Usûl-Aruz Vezni İlişkisi Yönünden İncelenmesi ve Nüsha Karşılaştırmaları

Yukarıda başlığı/konusu gösterilen tez çalışmam:

1. İnsan ve hayvan üzerinde deney niteliği taşımamaktadır,
2. Biyolojik materyal (kan, idrar vb. biyolojik sıvılar ve numuneler) kullanılmasını gerektirmemektedir.
3. Beden bütünlüğüne müdahale içermemektedir.
4. Gözlemsel ve betimsel araştırma (anket, ölçek/skala çalışmaları, dosya taramaları, veri kaynakları taraması, sistem-model geliştirme çalışmaları) niteliğinde değildir.

Hacettepe Üniversitesi Etik Kurullar ve Komisyonlarının Yönergelerini inceledim ve bunlara göre tez çalışmamın yürütülebilmesi için herhangi bir Etik Kuruldan izin alınmasına gerek olmadığını; aksi durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

20.05.2016
Tarih ve İmza

Adı Soyadı: Zeynep USTA
Öğrenci No: N12229692
Anabilim Dalı: Müzikoloji
Programı: Müzikoloji
Statüsü: ☒ Y.Lisans ☐ Doktora ☐ Bütünleşik Dr.
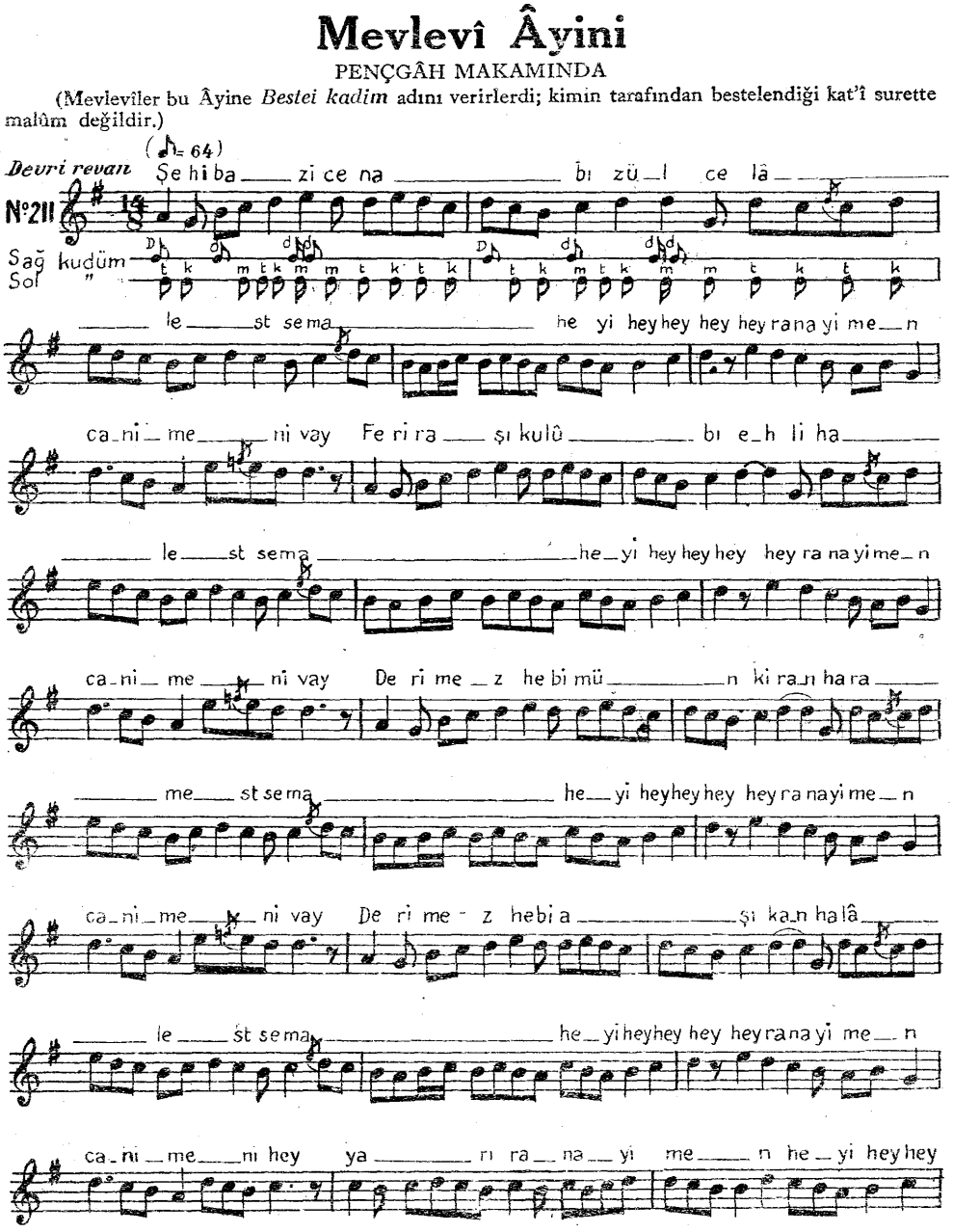
DANIŞMAN GÖRÜŞÜ VE ONAYI

Dr. Ahu KÖKSAL
(Unvan, Ad Soyad, İmza)

Detaylı Bilgi: http://www.sosyalbilimler.hacettepe.edu.tr
Telefon: 0-312-2976860 **Faks:** 0-3122992147 **E-posta:** sosyalbilimler@hacettepe.edu.tr
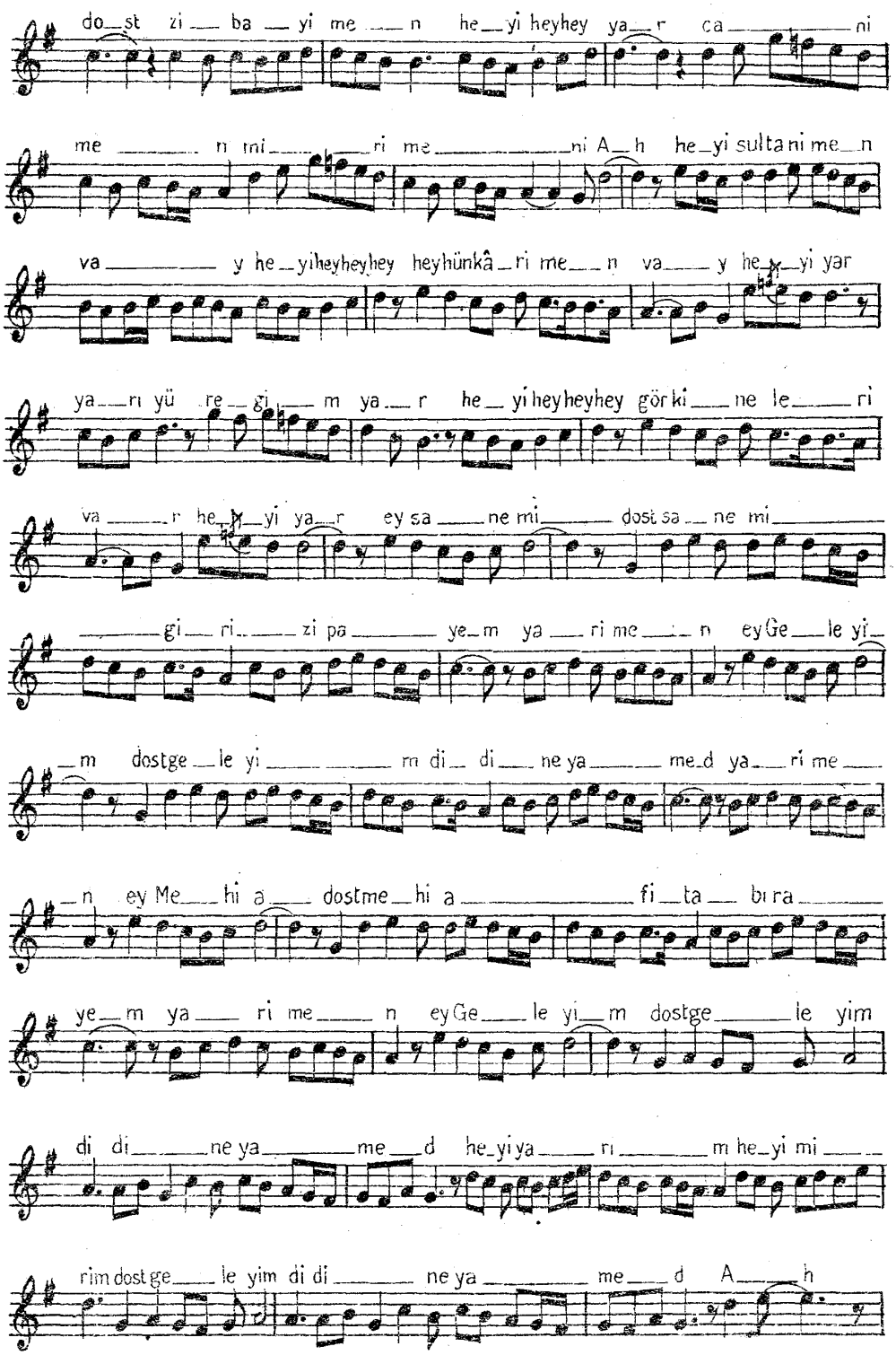
Ek 3: İstanbul Konservatuarı Tasnif ve Tespit Heyeti Tarafından 1934 Yılında Yayımlanmış Olan Türk Musikisi Klasiklerinden, 6. Cilt, 1 Numaralı Mevlevî Âyinleri Neşriyatı'ndaYer Alan Nüshalar[1]
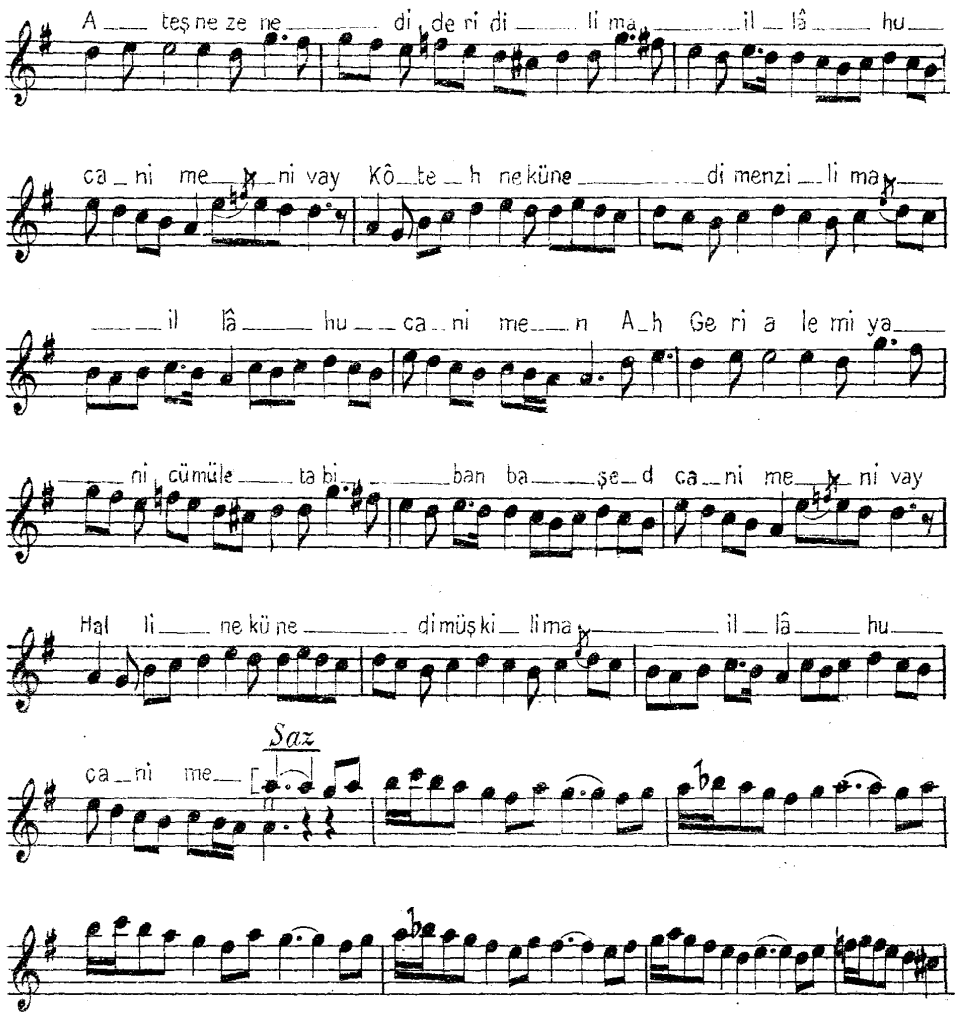
Ek 3.1 Pencgâh Mevlevî Âyini (Beste-i Kadîm)

[1] Çalışmada bu nüshalar, KN kısaltmasıyla geçmektedir.

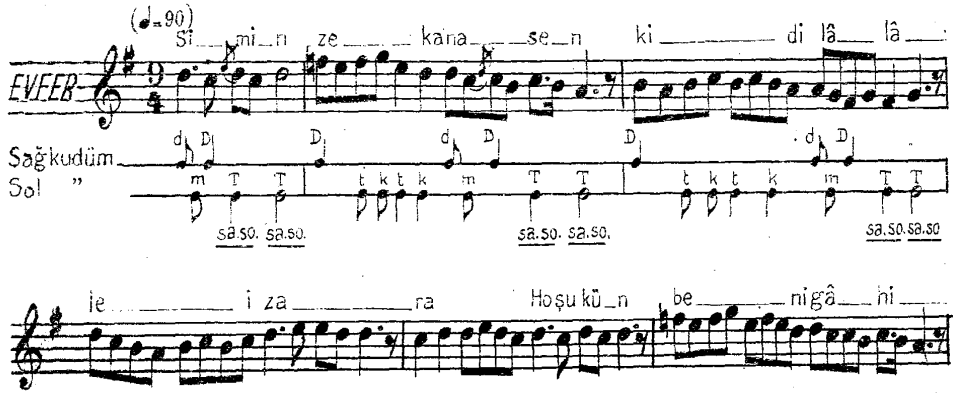
265

do_st zi_ba_yi me_n he_yi heyhey ya_r ca_ni
me_n mi_ri me_ni A_h he_yi sultani me_n
va_y he_yi heyheyhey heyhünkâ_ri me_n va_y he_yi yar
ya_rı yü re_gi_m ya_r he_yi heyheyhey görki_ne le_ri
va_r he_yi ya_r ey sa_ne mi_dost sa_ne mi_
_gi_ri_zi pa_ye_m ya_ri me_n eyGe_le yi_
_m dostge_le yi_m di_di_ne ya_me_d ya_ri me_
_n ey Me_hi a_dostme_hi a_fi_ta_bı ra_
ye_m ya_ri me_n eyGe_le yi_m dostge_le yim
di di_ne ya_me_d he_yi ya_rı_m he_yi mi_
rim dostge_le yim di di_ne ya_me_d A_h
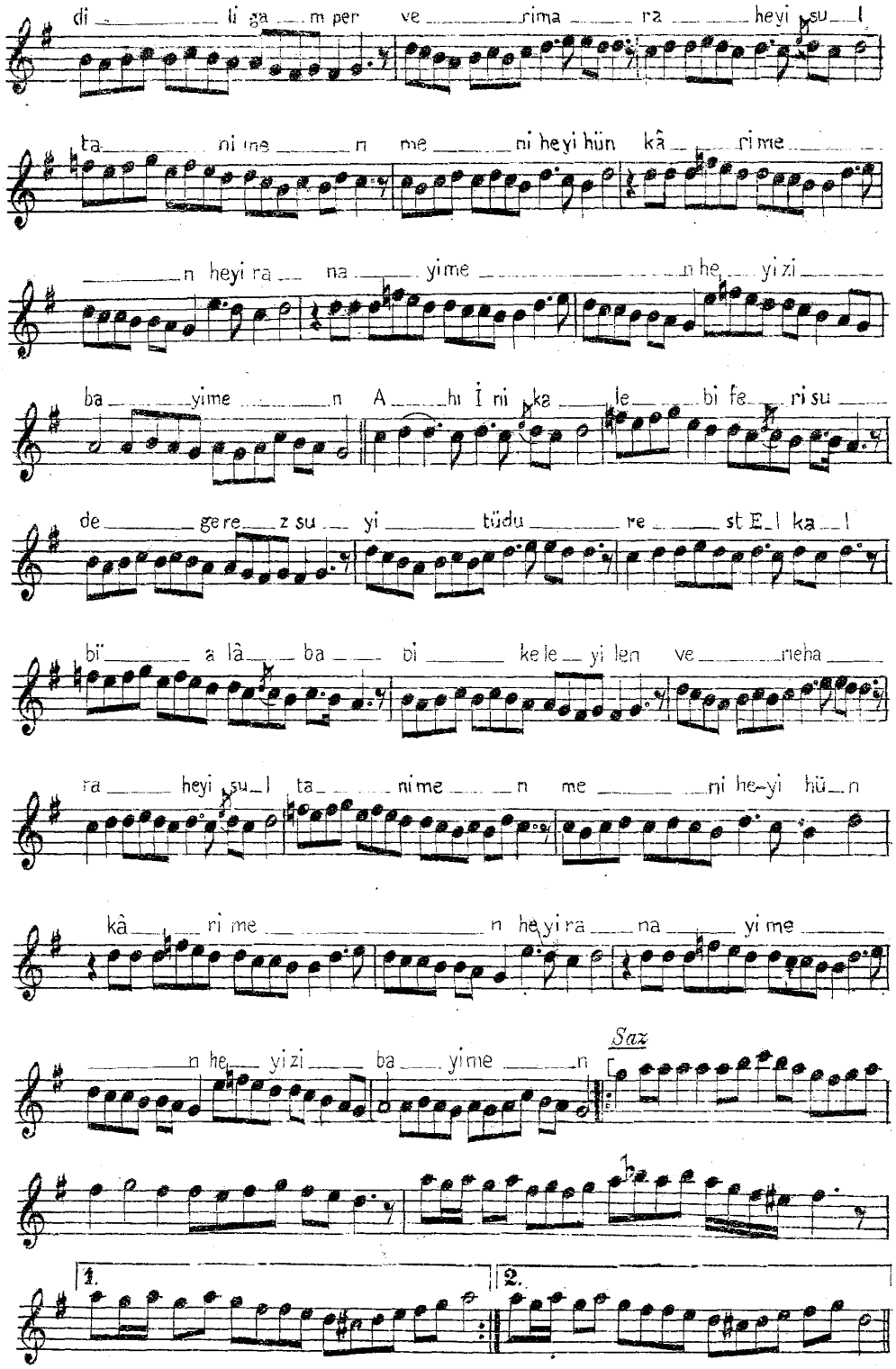

(Devri revan'ın yarısında kalır, Evfer'in son 5 zarbından girer.)
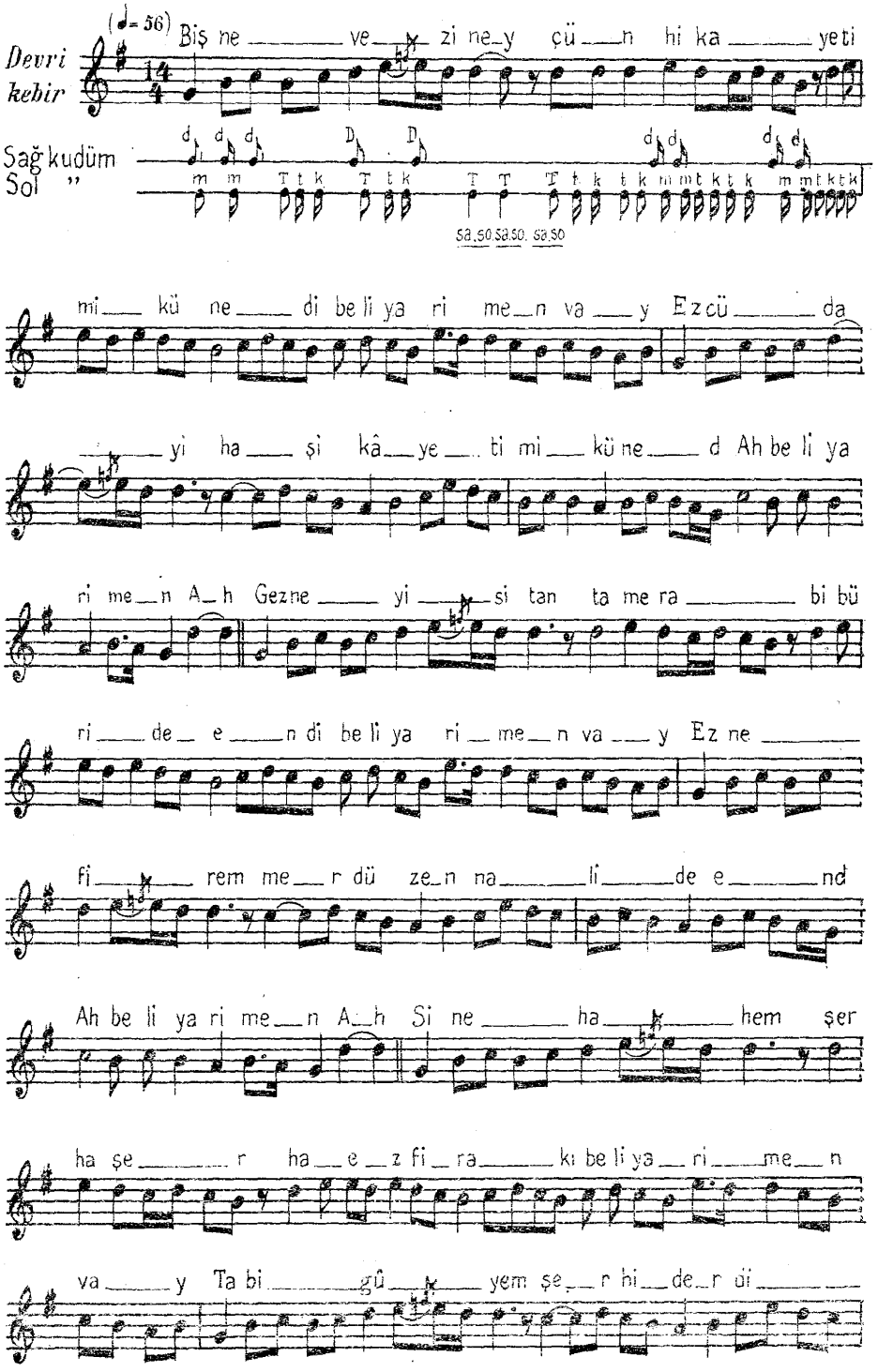
İKİNCİ SELÂM
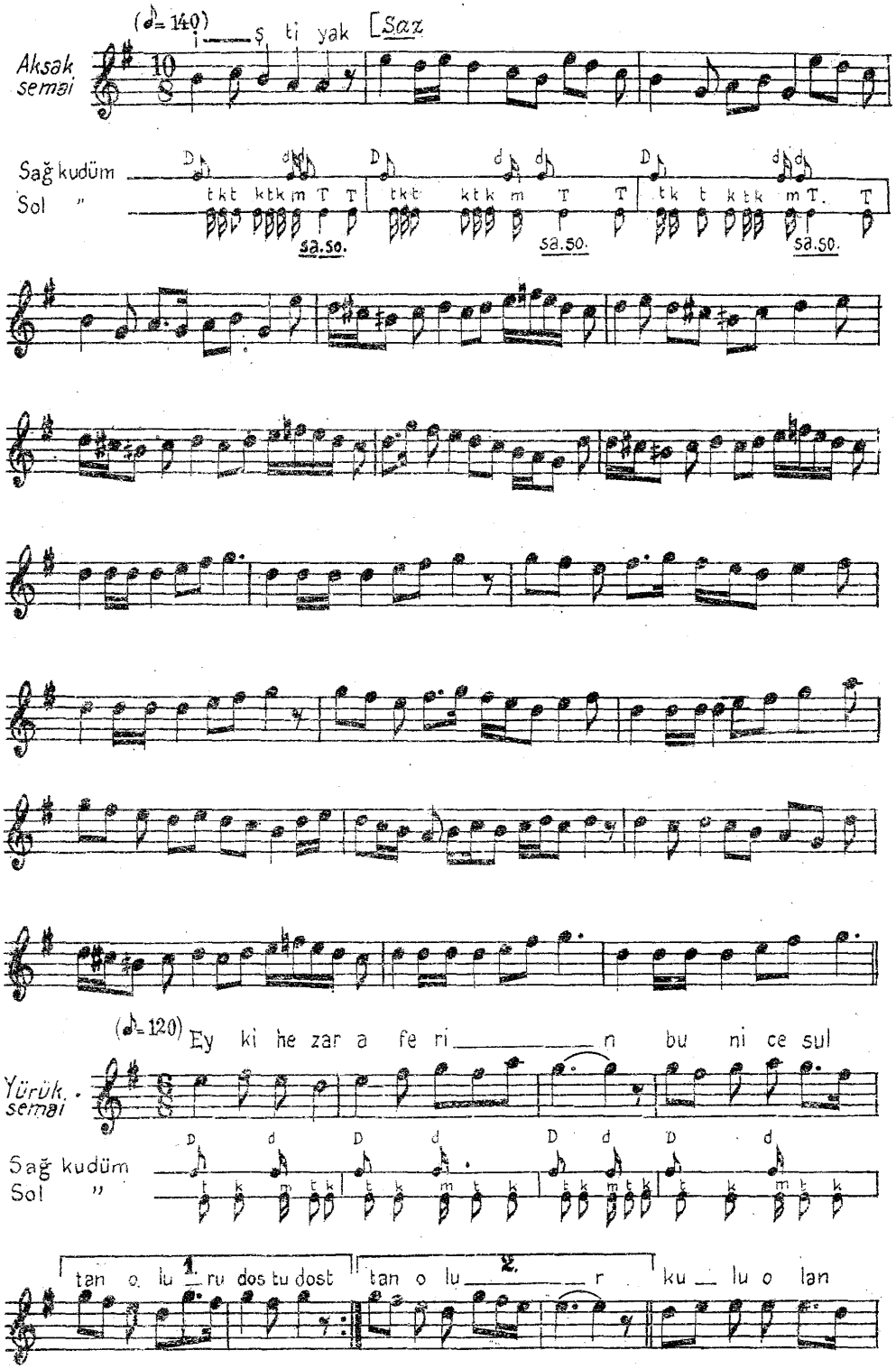

267

di li ga m per ve rima ra heyi su l
ta ni me n me ni heyi hün kâ ri me
n heyi ra na yime n he yi zi
ba yime n A hı İ ni ka le bi fe ri su
de gere z su yi tüdu re st E l ka l
bï a là ba bi ke le yi len ve neha
ra heyi su l ta ni me n me ni he yi hü n
kâ ri me n he yi ra na yi me
n he yi zi ba yime n
Saz
1.
2.
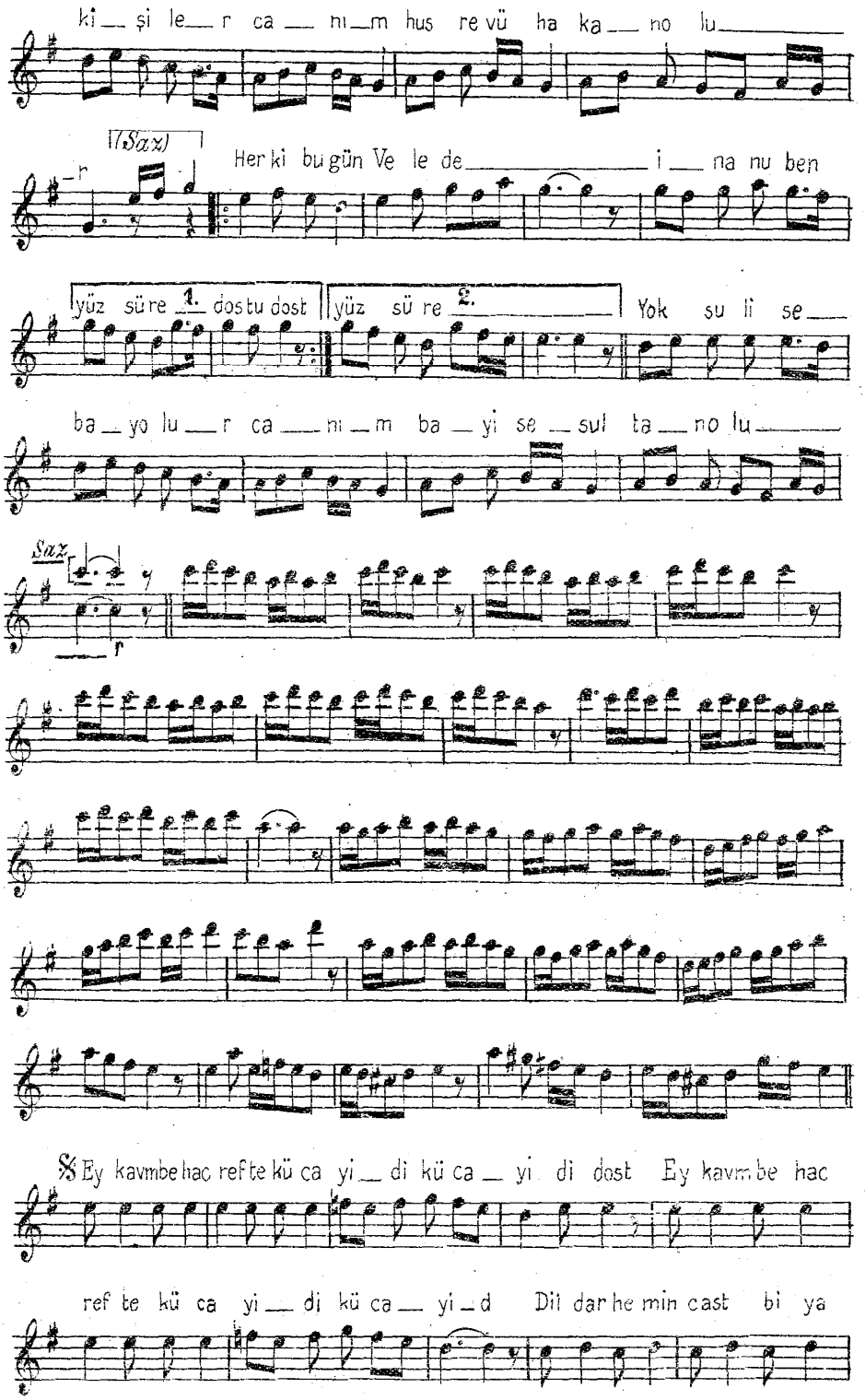
ÜÇÜNCÜ SELÂM
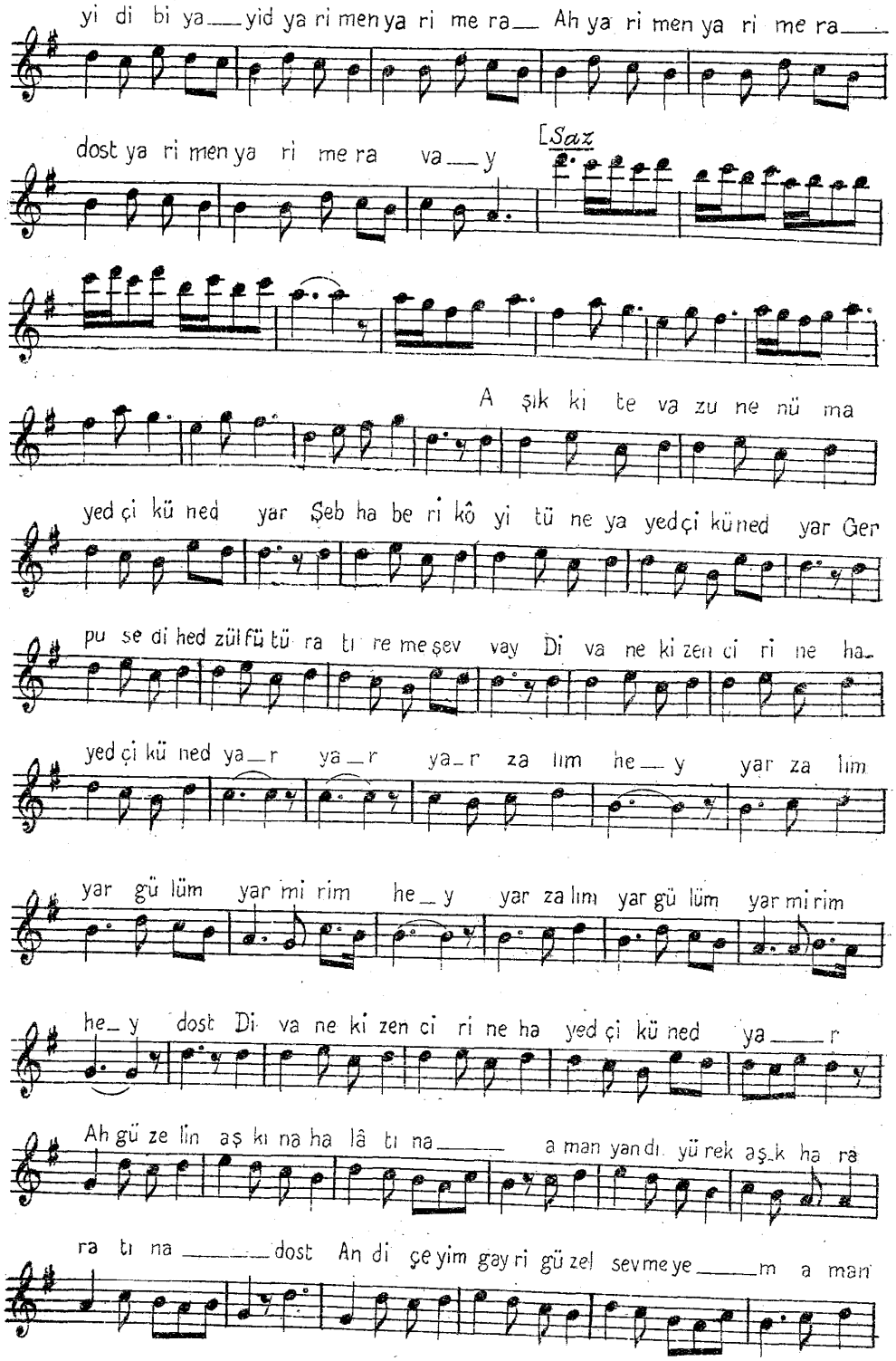

269

(♪= 140)
ş ti yak
Saz
Aksak semai
Sağ kudüm
Sol "
sa.so.
(♪= 120)
Ey ki he zar a fe ri n bu ni ce sul
Yürük semai
Sağ kudüm
Sol "
tan o lu 1. ru dos tu dost
tan o lu 2. r
ku lu o lan
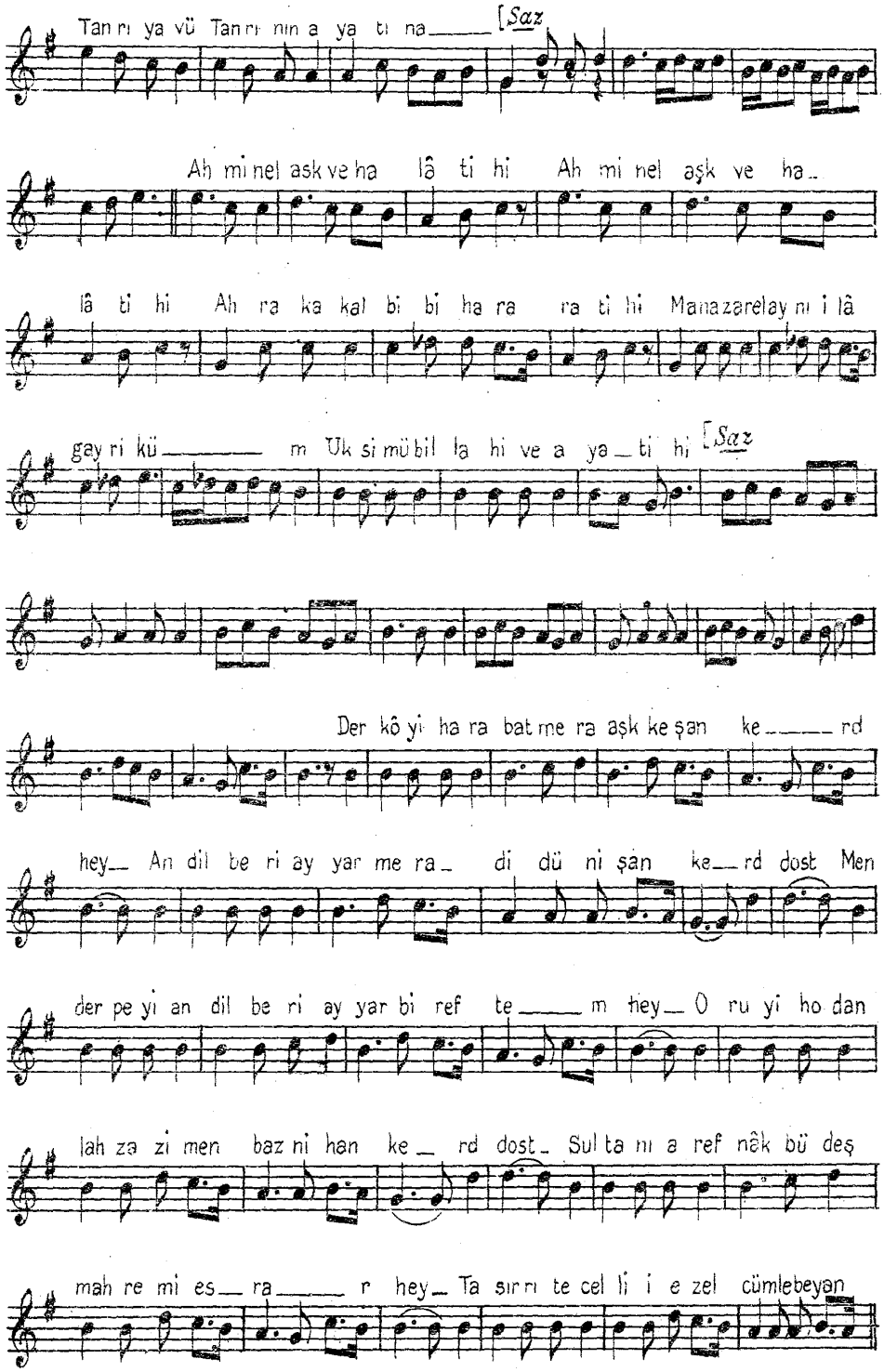
270

ki şi le r ca nı m hus re vü ha ka no lu
(Saz)
Her ki bu gün Ve le de i na nu ben
yüz sü re 1. dos tu dost
yüz sü re 2.
Yok su li se
ba yo lu r ca nı m ba yi se sul ta no lu
Saz
Ey kavmbe hac ref te kü ca yi di kü ca yi di dost Ey kavm be hac
ref te kü ca yi di kü ca yi d Dil dar he min cast bi ya

271
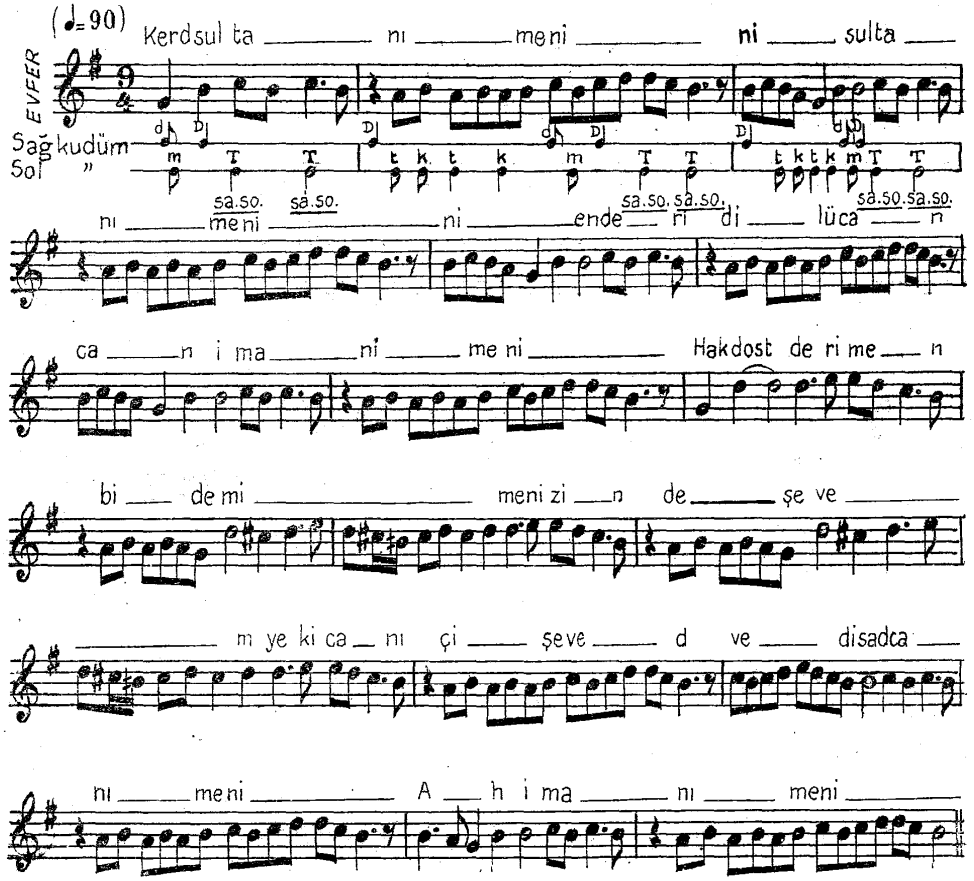

yi di bi ya yid ya ri men ya ri me ra Ah ya ri men ya ri me ra
dost ya ri men ya ri me ra va y
[Saz
A şık ki te va zu ne nü ma
yed çi kü ned yar Şeb ha be ri kô yi tü ne ya yedçi küned yar Ger
pu se di hed zülfü tü ra tı re me şev vay Di va ne ki zen ci ri ne ha
yed çi kü ned ya r ya r ya r za lım he y yar za lım
yar gü lüm yar mi rim he y yar za lım yar gü lüm yar mi rim
he y dost Di va ne ki zen ci ri ne ha yed çi kü ned ya r
Ah gü ze lin aş kı na ha lâ tı na a man yan dı yü rek aş k ha rä
ra tı na dost An di çe yim gay ri gü zel sev me ye m a man

272

Tan rı ya vü Tan rı nın a ya ti na [Saz
Ah mi nel ask ve ha lâ ti hi Ah mi nel aşk ve ha
lâ ti hi Ah ra ka kal bi bi ha ra ra ti hi Manazarelay nı i lâ
gay ri kü m Uk si mü bil la hi ve a ya ti hi [Saz
Der kô yi ha ra bat me ra aşk ke şan ke rd
hey An dil be ri ay yar me ra di dü ni şan ke rd dost Men
der pe yi an dil be ri ay yar bi ref te m hey O ru yi ho dan
lah za zi men baz ni han ke rd dost Sul ta nı a ref nêk bü deş
mah re mi es ra r hey Ta sırrı te cel lî i e zel cümlebeyan

273

DÖRDÜNCÜ SELÂM

Ek 3.1.1 Pencgâh Mevlevî Âyini (Beste-i Kadîm) Güftesi

276

Pençgâh makamında Mevlevî Âyini

FARSÇA METNİ

SELÂMI EVVEL

Şehbâzı cenâbı Zülcelâlest sema' (Hey hey hey hey hey ranayimen canimen vay)
Ferraşı kulûbı ehli hâlest sema' (» » »)
Der mezhebi münkiran harâmest sema' (» » »)
Der mezhebi aşikan halâlest sema' (» » » hey)

(Yar ranayimen hey hey hey dost zibayimen hey hey hey yar canimen mirimen ah hey sultanimen vay hey hey hey hey hey hünkârimen vay hey yar yar yüreğim yar hey hey hey hey gör ki neler var hey yar.)

«Ey» Sanemi « dost sanemi » giriz pâyem (Yarimen)
«Ey» Geleyim «dost geleyim» dedi neyamed (»)
«Ey» Mehi a - «dost mehi a » fitab râyem (»)
«Ey» Geleyim «dost geleyim» dedi neyamed (Hey yarım)

(Hey mirim dost geleyim dedi neyamed ah)

Ateş nezened der dili ma illâ Hû (Canimen vay)
Kôteh neküned menzili ma illâ Hû (»)
Ger âlemyan cümle tabiban başend (»)
Halli neküned müşkili ma illâ Hû (»)

TERENNÜM

SELÂMI SANİ

Simin zekanâ senk dilâ lâle izârâ
Hoş kün benigâhi dili gamperveri mârâ

(Hey sultanimen hey hünkârimen hey ranayimen hey zibayimen)

İn kalebi fersûde ger ez kôyi tü dûrest
Elkalbü alâ babike leylen ve nehara

(Hey sultanimen hey künkârimen hey ranayimen hey zibayimen)

TERENNÜM

SELÂMI SALİS

Bişnev ez ney çün hikâyet miküned (Beli yarimen vay)
Ez cüdâyîhâ şikâyet miküned (Ah beli yarimen dost)
Gez neyistan tâ merâ bübrideend (Ah beli yarimen dost)
Vez nefîrem merdü zen nâlideend (» » » »)
Sine hâhem şerha şerha ez firak (» » » »)
Ta bigûyem şerhi derdi iştiyak. (» » » »)

TERENNÜM

Ey ki hezar âferin bu nice sultan olur (Dost dost)
Kuli olan kişiler (canım) husrevü hakan olur
Her ki bu gün Veled'e inanuben yüz süre (Dost dost)
Yoksul ise bay olur (canım) bay ise sultan olur

TERENNÜM

Ey kavm be hac refte kücâyîd kücâyîd (Dost)
Dildar hem incâst biyâyîd biyâyîd

(Yarimen yari mera ah yarimen yari mera dost yarimen yari mera vay vay)

TERENNÜM

277

Âşık ki tevazu nenümayed çi küned (yar)
Şebha beri kôyi tü neyayed çi küned (yar)
Ger pûse dihed zülf türa tıre meşev (vay)
Divane ki zencir nehayed çi küned (yar)
(Yar yar zalım hey yar zalım yar gülüm yar mirim hey dost
Divane ki zencir nehayed çi küned yar)

Ah! güzelin aşkına hâlâtına
Yandı yürek aşk hararatına
And içeyim gayri güzel sevmeyim
Tanrıya vü Tanrının ayâtına

TERENNÜM

Ah! minel aşk ve hâlâtihi
Ahraka kalbi biharârâtihi
Ma nazarel aynü ilâ gayriküm
Uksimü billâhi ve âyâtihi

TERENNÜM

Der kôyi harâbât mera aşk keşan kerd (hey)
An dilberi ayyar merâ didü nişan kerd (dost)
Men der peyi an dilberi ayyar bireftem (hey)
O rûyi hod an lâhza zimen bâz nihan kerd (dost)
Sultanı arefnâk büdeş mahremi esrar (hey)
Ta sırrı tecellii ezel cümle beyan kerd

SELÂMI RABİ
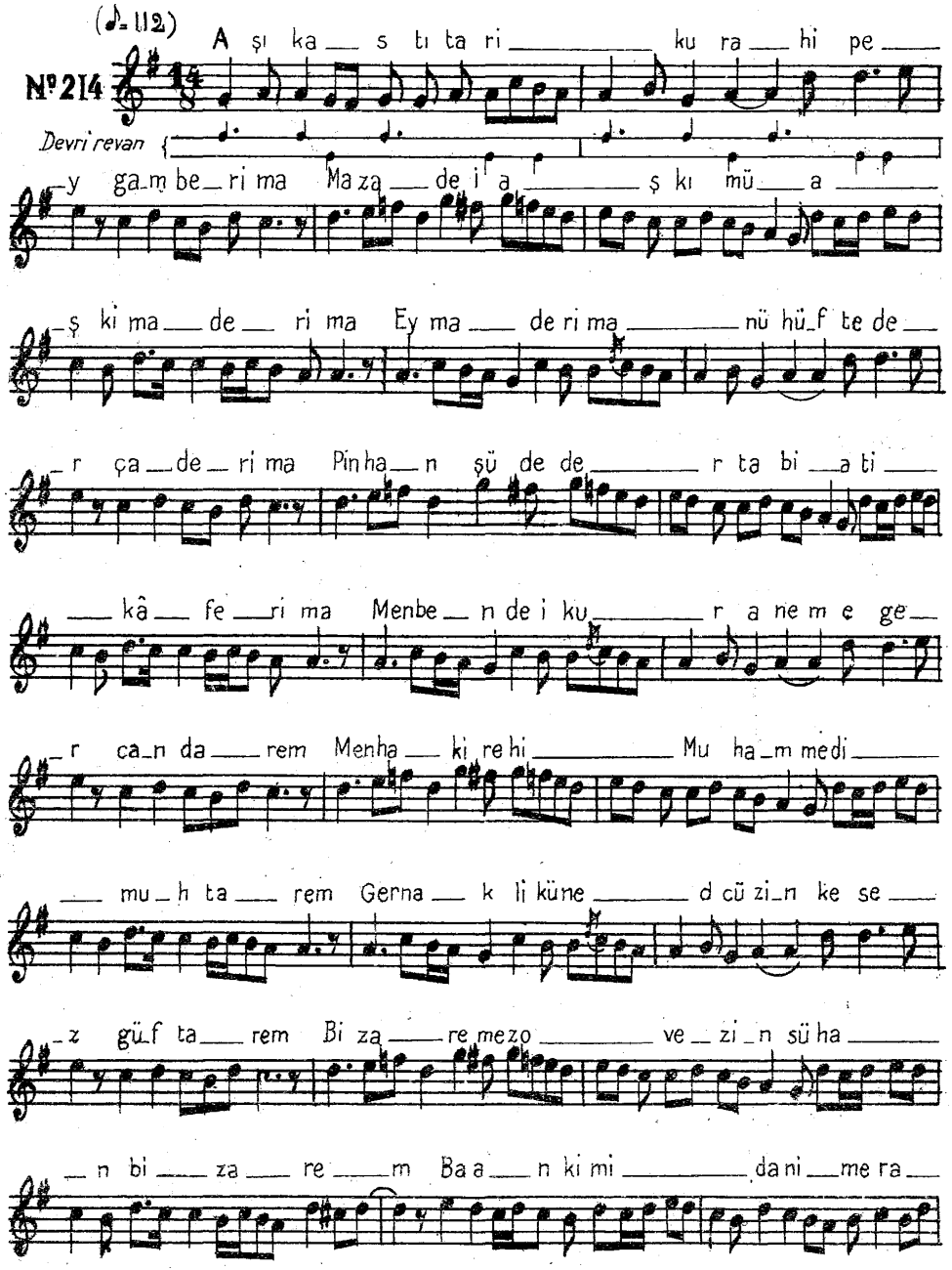
Sultanı meni, sultanı meni Ender dilü can imanı meni
(Hak Dost)
Der men bidemi men zinde şevem Yek can çi şeved sad canı meni
(Ah! imanı meni)

Ek 3.2 Dügâh Mevlevî Âyini (Beste-i Kadîm)
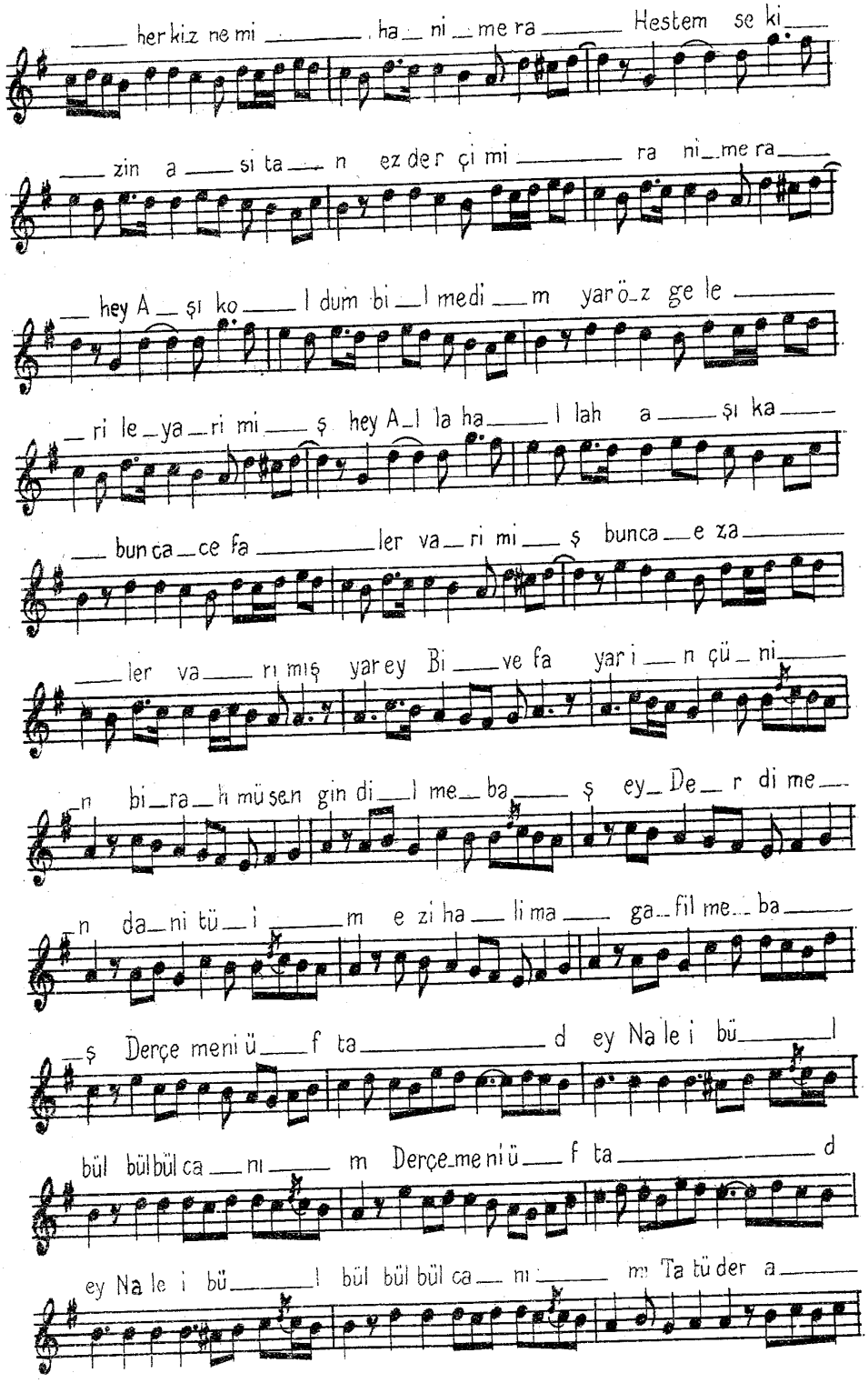
MEVLEVÎ ÂYİNİ

DÜGÂH MAKAMINDA
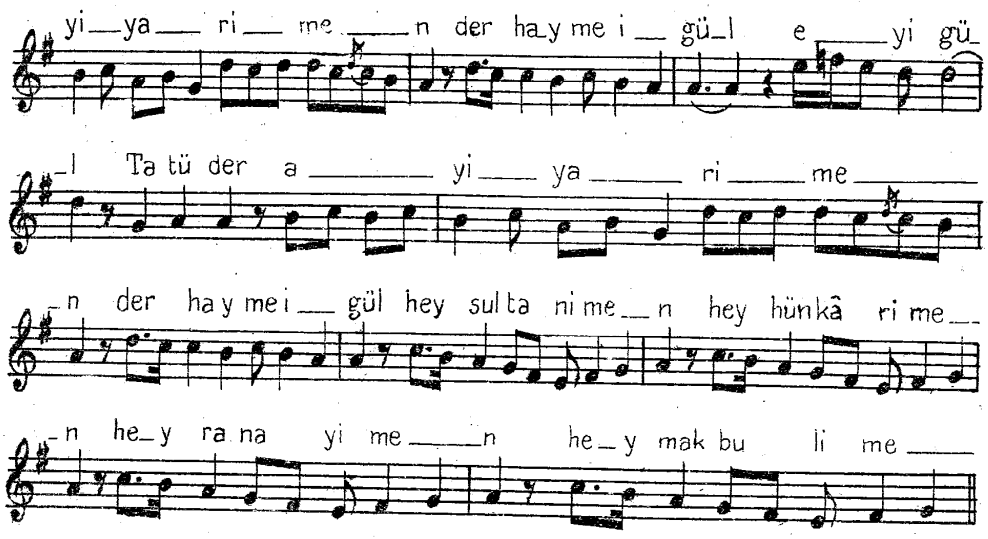
(Mevlevîler bu Âyine de *Beste-i kadim* adını verirlerdi; kimin tarafından bestelendiği kat'î surette malûm değildir.)
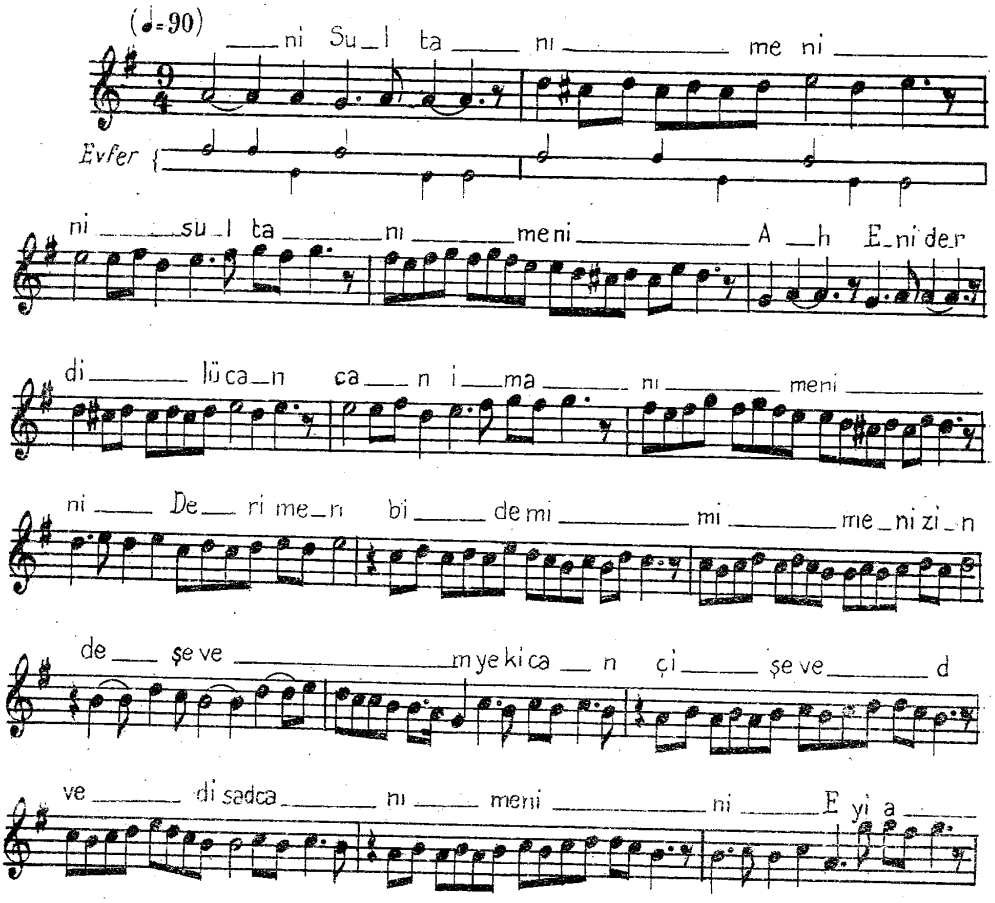

283

herkiz nemi ha ni mera Hestem seki
zin a si ta n ezder çi mi ra ni mera
hey A şı ko l dum bi l medi m yarö z gele
ri le ya ri mi ş hey A l la ha l lah a şı ka
bunca ce fa ler va ri mi ş bunca e za
ler va rı mış yarey Bi ve fa yari n çü ni
n bi ra h müsen gin di l me ba ş ey De r di me
n da ni tü i m e zi ha li ma ga fil me ba
ş Derçe meni ü f ta d ey Na le i bü l
bül bülbül ca nı m Derçe meni ü f ta d
ey Na le i bü l bül bülbül ca nı m Ta tü der a
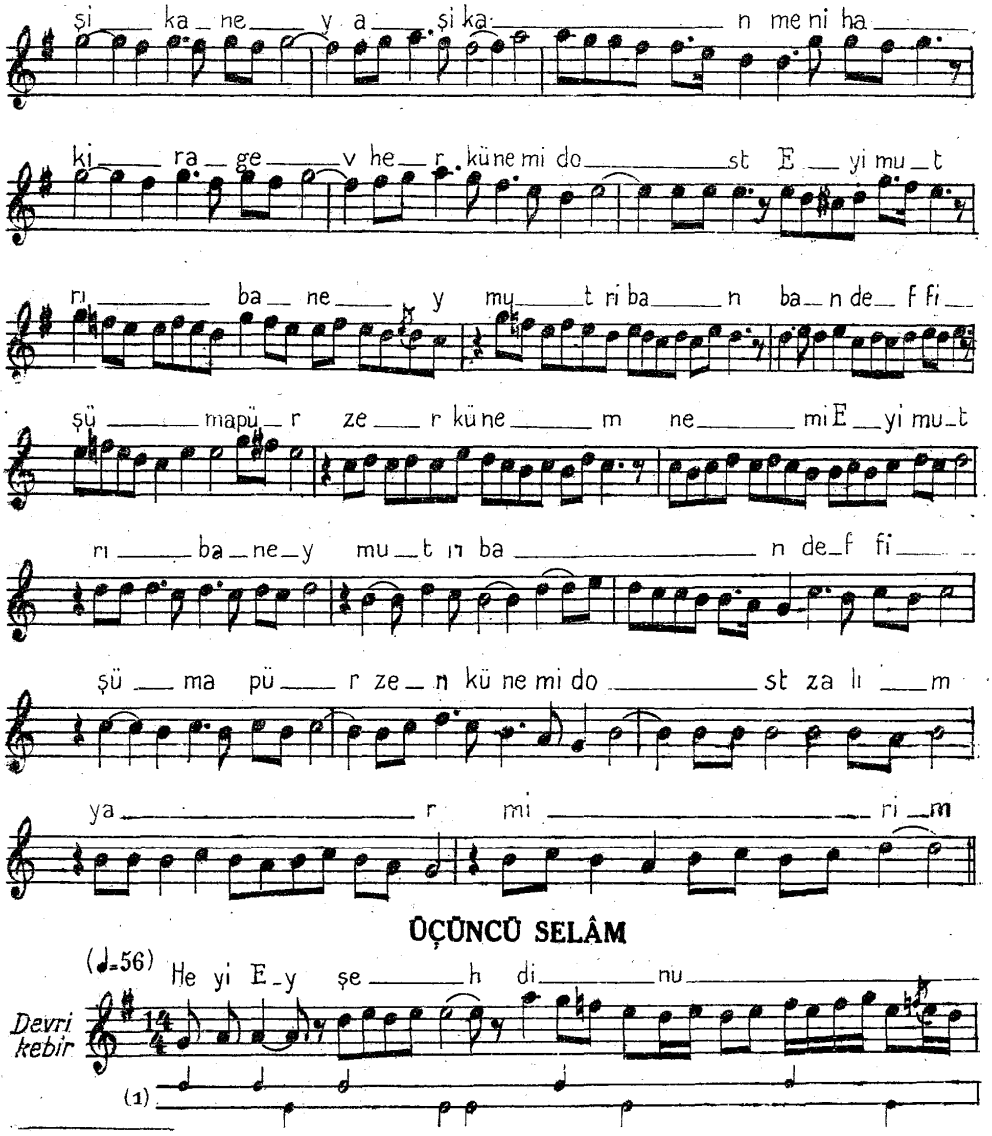
284

İKİNCİ SELÂM
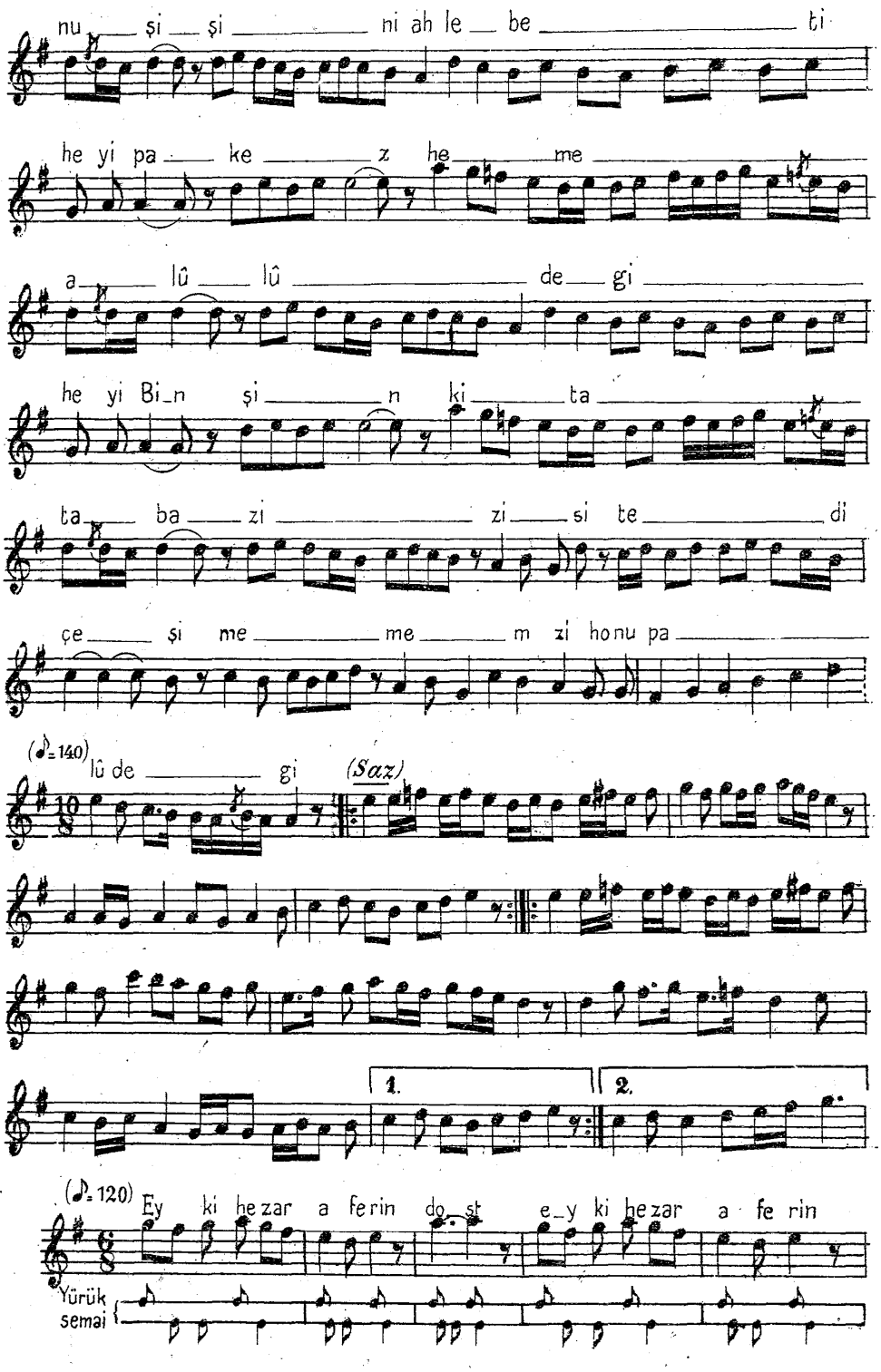

285
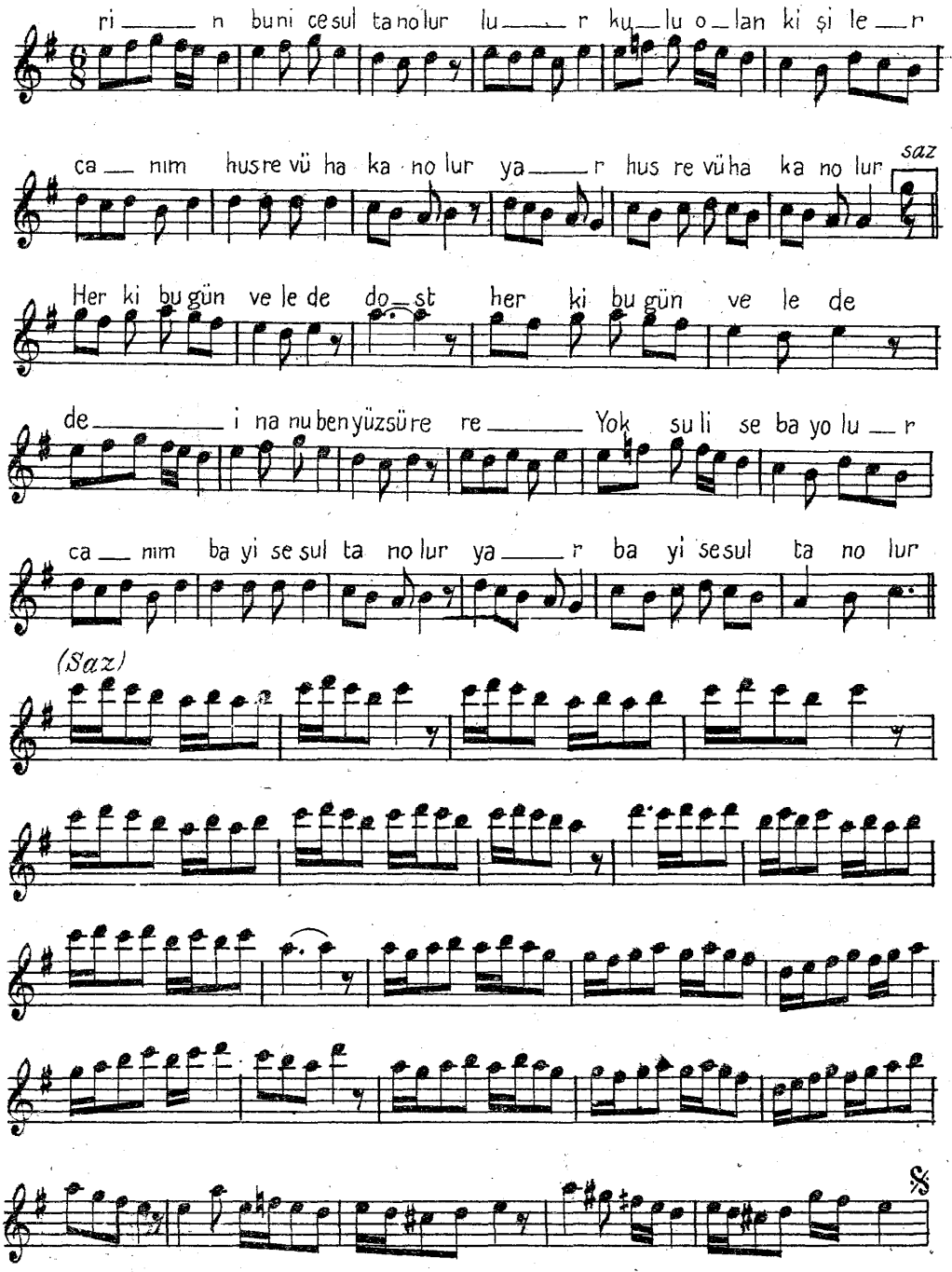

[1] *Kantemir oğlu* notası ile 250 sene evvel yazılmış Peşrevlerden anlaşıldığına göre — bu peşrevler o tarihte (Vezni kebir) denilen *yürük vezinde* bestelendiği vakit — (Devri kebir) ikaının burada yazdığımız gibi 14 zarptan mürekkep olan *en eski şeklile* yazılıyordu. Görülüyor ki 600 senelik birer musiki abideleri olan (Pençgâh), (Dügâh) ve (Hüseynî) Âyinlerinin üçüncü Selâmları da *Devri kebirin* en eski *yürük veznile* ve bu gün (Hafifi evvel) dediğimiz tavrı ile bestelenmiştir. Şimdiki notamızla $^{14}/_{4}$ olarak yazdığımız bu *Devri kebiri*, Mevlevîlerin kudümle nasıl vurduklarını 268 inci sahifede göstermiştik. Son iki asrın klasik Türk bestekârları, bu ikaı (Hafifi sani) tavrına naklederek iki misli ağırlaşdırmışlar ve bundan dolayı bittabi *asli zarpların* arasına bir takım (Velveleler), ve daha ilmî tabirile (Taz'if) ve (Ter'it) ler katarak Murabba'lar ve Peşrevler yapmışlardır ki $^{14}/_{2}$ hesabile yazdığımız (Devri kebir) in bu şekli de 280 inci sahifedeki Peşrevin altına işaret edilmiştir. Mevlevîlerin kudümlerde vurdukları üçüncü bir (Devri kebir) leri daha vardı ki iki *Devri kebir* mecmuuna müsavi olan bu ikaın şeklini de 262 inci sahifeye kaydetmiştik.

286

nu şi şi ni ah le be ti
he yi pa ke z he me
a lû lû de gi
he yi Bi n şi n ki ta
ta ba zi zi si te di
çe şi me me m zi ho nu pa
(♪=140) lû de gi (Saz)
1.
2.
(♪=120) Ey ki he zar a fe rin do st e y ki he zar a fe rin
Yürük semai

287

(Dügâh) Âyininin burasından (Pençgâh) Âyininin 270 inci sahifedeki:

Ey kavm be Hac refte kücâyîd... 3

Güftesile başlayan parçasına geçilir ve bu parçadan Âyinin 27½ üncü sahifedeki nihayetine kadar terennümlerile aynen çalınıp okunduktan sonra 288 inci sahifede yazılan (Segâh Batağı) isimli peşrev ve (Son Yürük Semai) çalınarak (Dügâh) Âyini biterdi.

Ek 3.2.1 Dügâh Mevlevî Âyini (Beste-i Kadîm) Güftesi

Dügâh makamında Mevlevî Âyini

FARSÇA METNİ

SELÂMI EVVEL

Aşkast tariku râhi Peygamberi mâ — Ma zâdei aşkımü aşk mâderi mâ
Ey mâderi mâ nühüfte der çâderi mâ — Pinhan şüde der tabiati kâferi mâ
Men bendei Kur'ânem eger can dârem — Men hâki rehi Muhammedi muhtârem
Ger nakl küned cüz in kes ez güftârem — Bizârem ezo ve zin sühan bizârem
Ba an ki midâni merâ her giz nemi hâni merâ — Hestem seki zin âsitan ez der çi mirâni merâ
«Hey» Âşık oldum bilmedim yar özgelerle yar imiş — «Hey» Allah Allah âşıka bunca cefalar var imiş
(Bunca ezalar var imiş yar)
«Ey» Bivefâ yar inçünin birahmü sengindil mebâş — «Ey» Derdimendâni tüîm ez hâli ma gafil mebâş
Der çemen üftâd «Ey» nâlei bülbül «Canım» — Tâ tü der âyî «Yârimen» der haymei gül
(Ey gül tâ tü der âyî yârimen der haymei gül hey sultânimen hey hünkârimen hey ra'nâyimen hey makbûlimen)

SELÂMI SANİ

Sultânı meni sultaı meni — Ender dilü can imânı meni
Der men bidemi men zinde şeven — Yek can çi şeved sad cânı meni
Ey âşıkan ey âşıkan men hâk ra gevher künem (Dost)
Ey mutriban ey mutriban deffi şüma pür zer künem (Dost zalim yar mirim)

SELÂMİ SALİS

«Hey» Ey şehdi nûşîni «ah» lebet «hey» pâk ez heme «hey» âlûdegi
«Hey» Binşin ki ta bazisted çeşmem zi hon palûdegî

TERENNÜM

Ey ki hezar âferin (dost) bu nice sultan olur — Kulı olan kişiler (canım) husrevü hakan olur
(Yar husrevü hakan olur)
Her ki bu gün Veled'e (dost) inanuben yüz süre — Yoksul ise bay olur (canım) bay ise sultan olur
(Yar bay ise sultan olur)

TERENNÜM

İHTAR

[*Dügâh Âyininin buradan sonrasının güfte ve bestesi (Pençgâh) Âyininin 276 ıncı sahifedeki:*

Ey kavm be hac refte kücayîd kücayîd ...
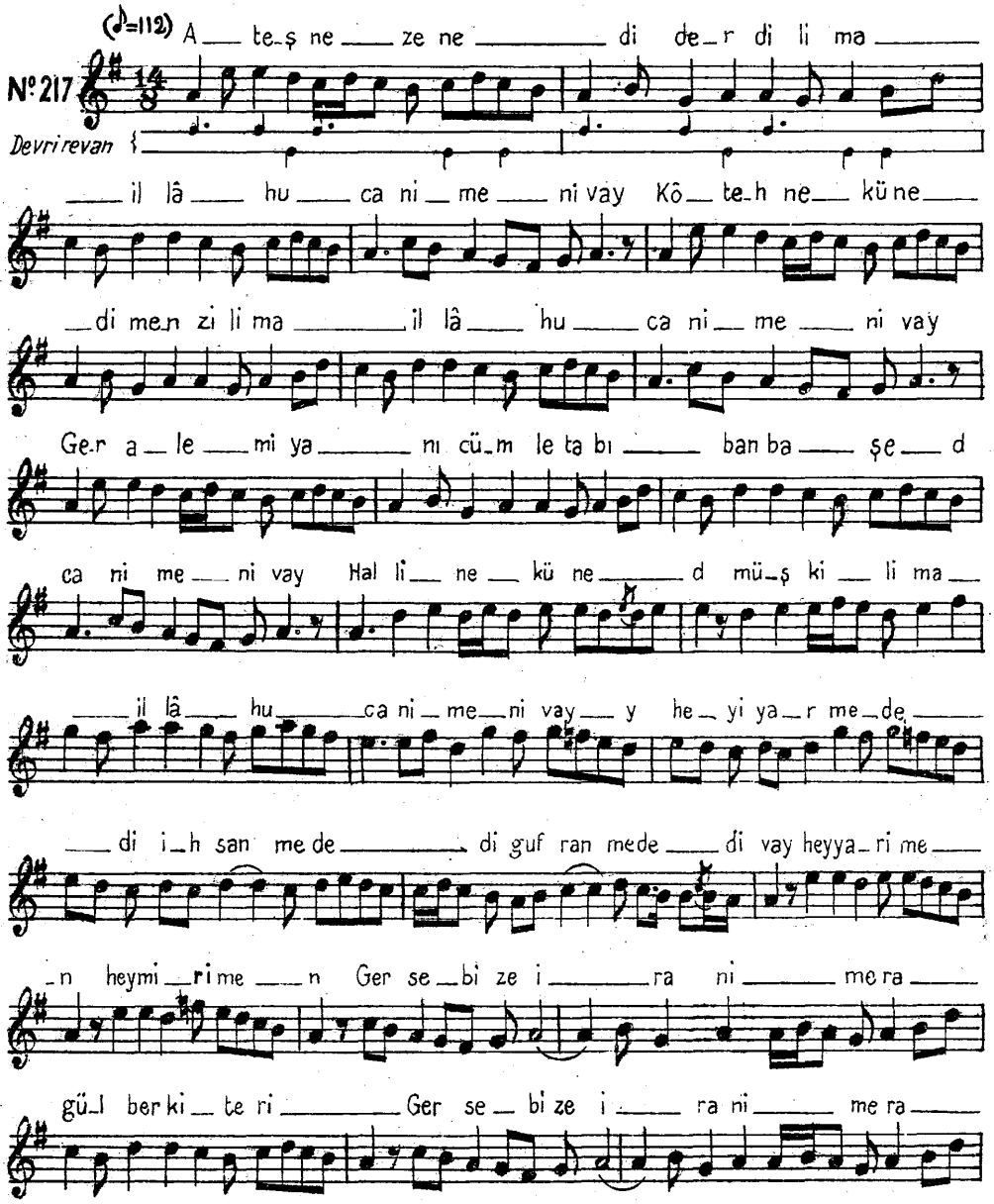
güftesile başlayan kısmından itibaren nihayetine kadar aynı olduğu için tekrar yazılmamıştır.]

Ek 3.3 Hüseynî Mevlevî Âyini (Beste-i Kadîm)
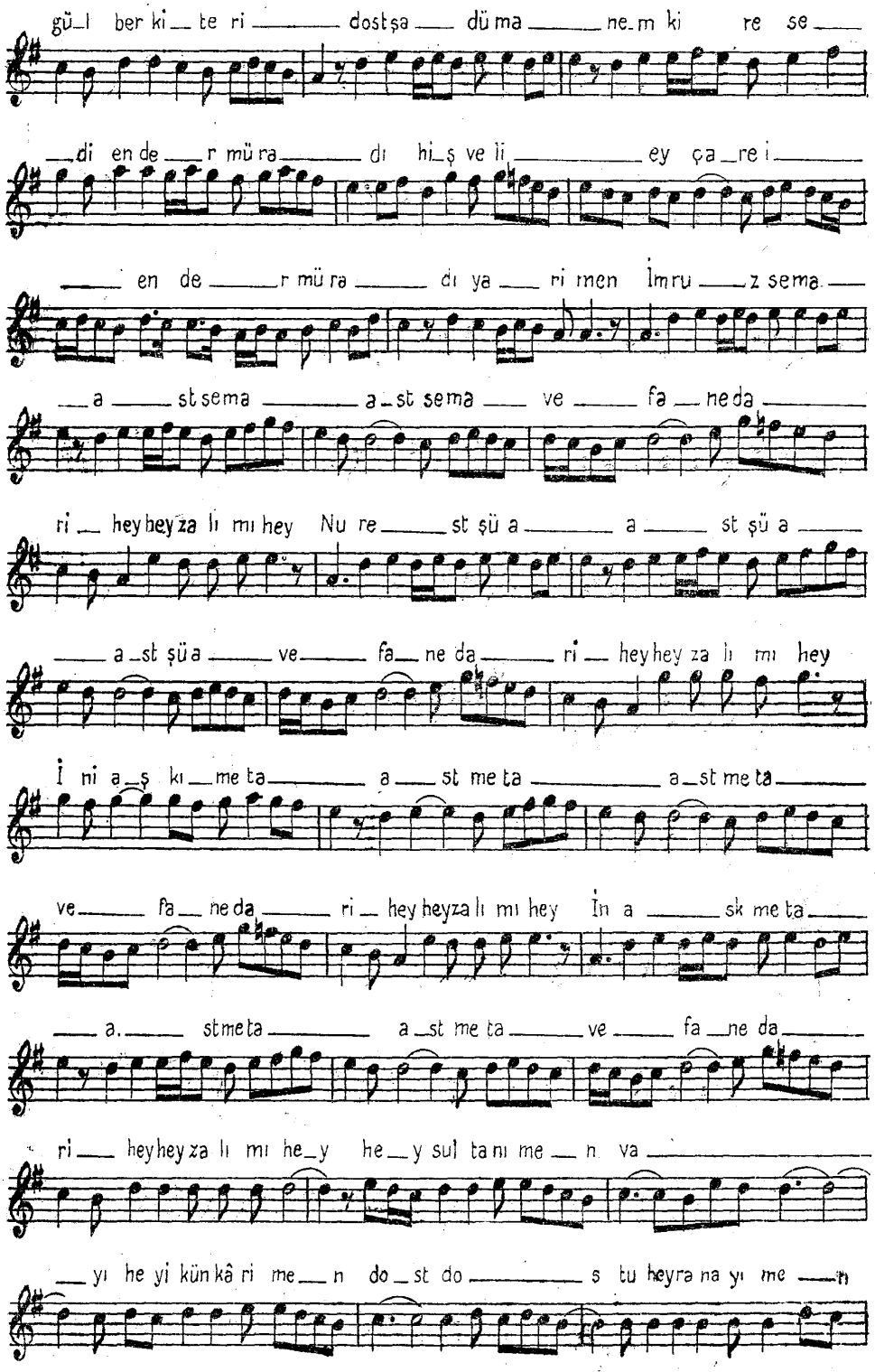
MEVLEVİ ÂYİNİ

HÜSEYNÎ MAKAMINDA
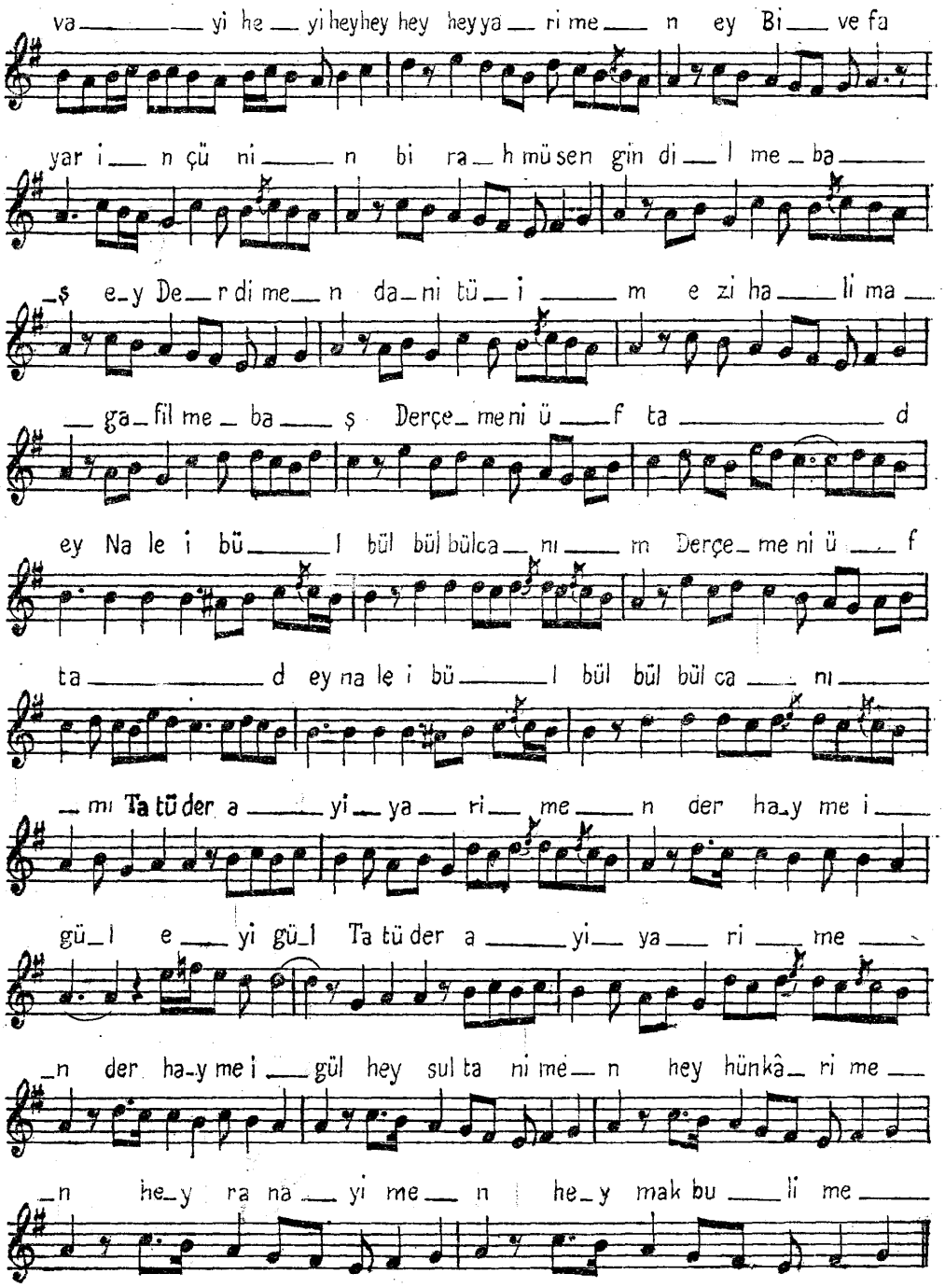
(Bestei kadim) ismi verilen üç mevlevî ayininin üçüncüsü olan bu Hüseynî âyininin de kimin tarafından bestelendiği kat'i surette malûm değildir.

296

gü_l ber ki_ te ri _____ dost şa ___ dü ma _____ ne_m ki re se ___
_di en de ___r mü ra _____ dı hi_ş ve li _____ ey ça_re i _____
_____ en de _____r mü ra _____ dı ya ___ ri men İm ru ___z sema ___
___a _____ st sema _____ a_st sema ___ ve _____ fa ___ ne da _____
ri ___ hey hey za lı mı hey Nu re _____ st şü a _____ a _____ st şü a _____
_____ a_st şü a _____ ve _____ fa___ ne da _____ ri ___ hey hey za lı mı hey
İ ni a_ş kı ___ me ta _____ a ___ st me ta _____ a_st me ta _____
ve _____ fa ___ ne da _____ ri ___ hey heyza lı mı hey İn a _____ sk me ta _____
___ a. _____ st me ta _____ a_st me ta _____ ve _____ fa ___ ne da _____
ri ___ hey hey za lı mı he_y he_y sul ta nı me ___ n va _____
___ yı he yi kün kâ ri me ___ n do_st do _____ s tu heyra na yı me ___n

297

İKİNCİ SELÂM

(Hüseynî) Âyininin burasından (Dügâh) Âyininin 284 üncü sahifedeki 2 inci Selâmına geçilir ve nihayetine kadar terennümlerile beraber aynen çalınıp okunduktan sonra (Segâh) makamında bir (Son Peşrev) ile bir de (Son Yürük Semai) çalınırdı.

Ek 3.3.1 Hüseynî Mevlevî Âyini (Beste-i Kadîm) Güftesi

300

Hüseynî makamında Mevlevî Âyini

FARSÇA METNİ

SELÂMI EVVEL

Âteş nezened der dili ma illâ Hû (canimen vay) Kôteh neküned menzili ma illâ Hû (canimen vay)
Ger âlemyan çümle tabiban başend (» ») Halli neküned müşkili ma illâ Hû (» »)
(Hey yar meded ihsan meded gufran meded vay hey yarimen hey mirimen)

[Ger sebzei râni mera gülberki teri (*mükerrer*) «Dost» Şadmânem ki rased ender muradı hiş veli ey çarei ender muradı yarimen]

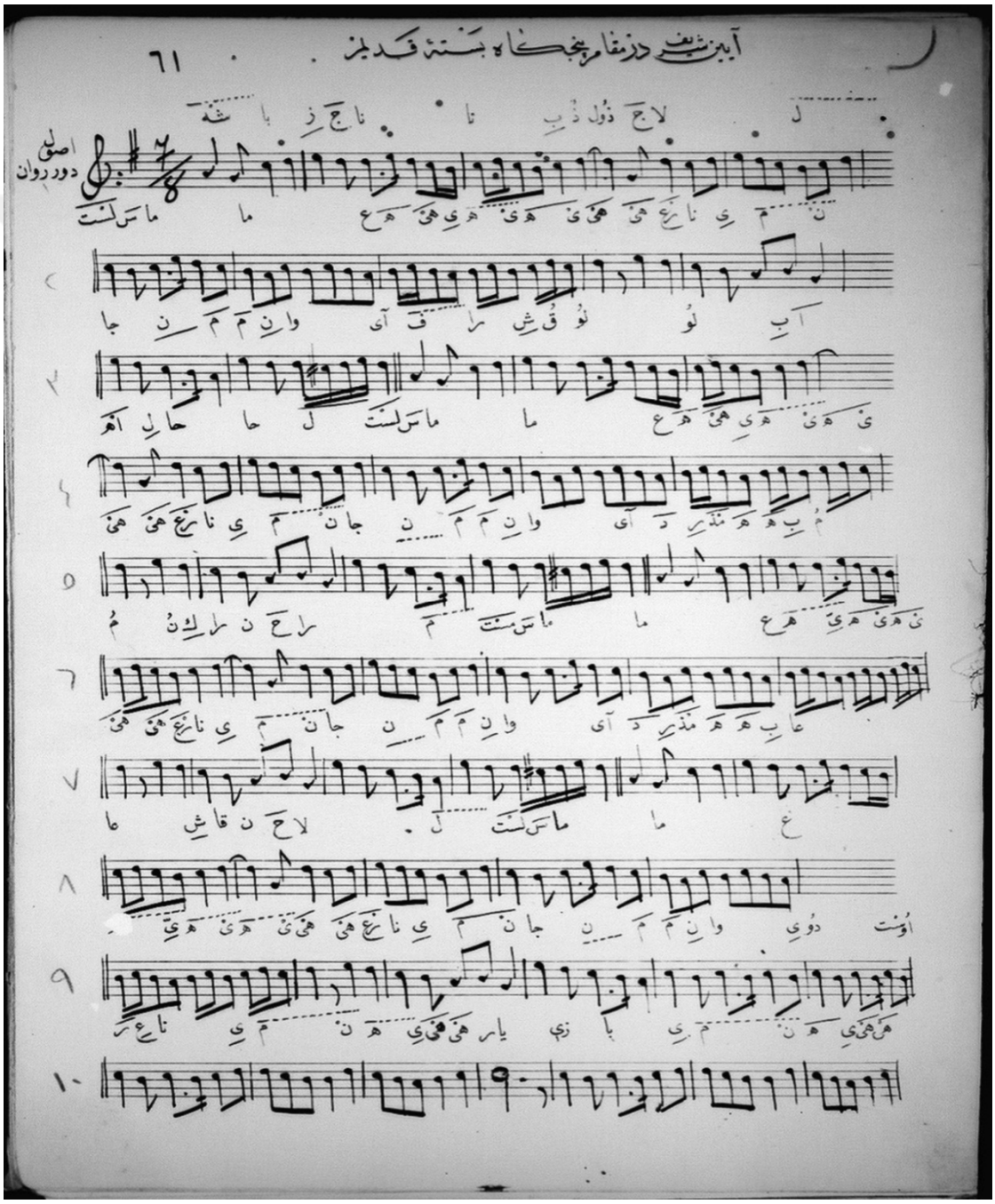
İmrûz semâast semâast sema' (Vefâ nedârî hey hey zalım hey)
Nûrest şuaast şuaast şua' (» » » » » »)
Ez akıl vedaast vedaast veda' (» » » » » »)
İn aşk metaast metaast meta' (» » » » » »)
(Hey sultanimen vay hey hünkârimen dost hey ranayimen vay hey hey hey hey hey yarimen)
«Ey» Bivefâ yar inçünin bi rahmü sengildil mebâş «Ey» Derdimendâni tüîm ez hâli ma gafil mebâş
Der çemen üftad «ey» nalei bülbül «canım» Ta tü der âyî «yarimen» der haymei gül
(Ey gül ta tü der âyî yarimen der haymei gül hey sultanimen hey hünkârimen hey ra'nayimen hey makbûlimen)

SELÂMI SANİ
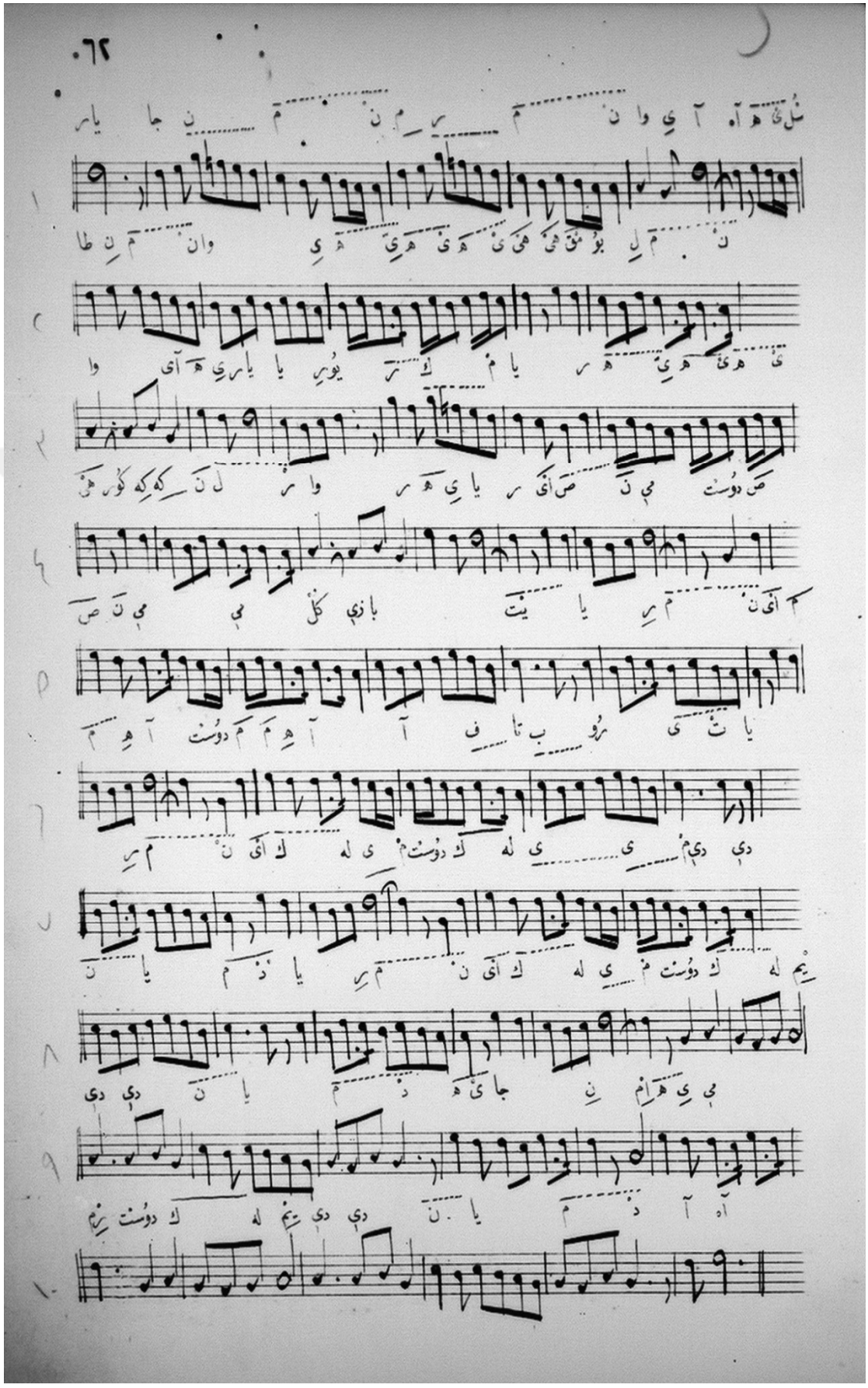
[*Hüseynî âyininin güfte ve bestesi buradan nihayetine kadar (Dügâh) âyininin aynı olduğu için tekrar yazılmamıştır.*]

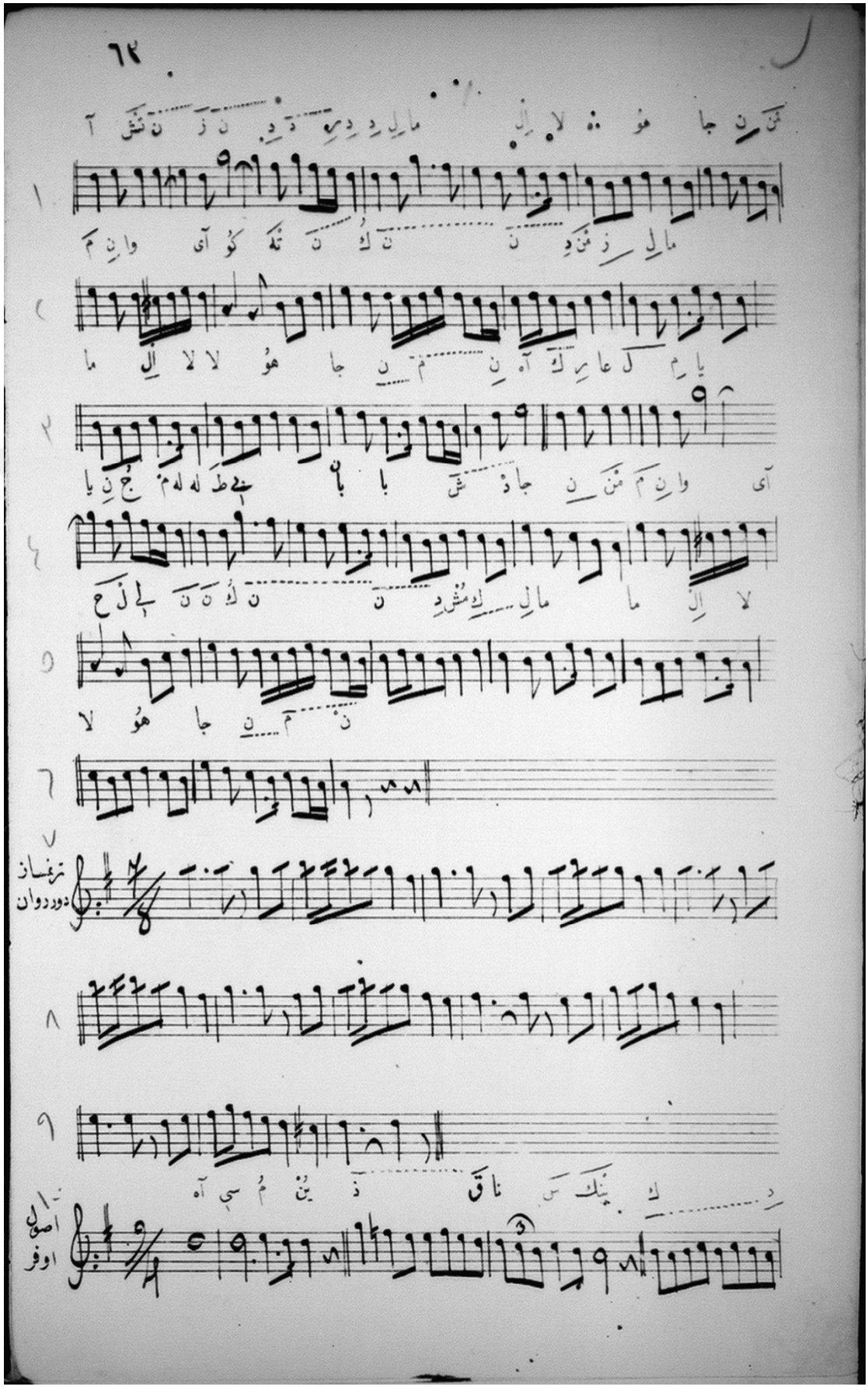
Ek 4: Manisalı Mehmed Dedezâde Mustafa Câzim el-Mevlevî'nin, Galata Mevlevîhânesi Kudûmzenbaşısı Râif Dede'ye Okutturarak Notaya Aldığı Mevlevî Âyinlerini İçeren Âyîn-i Şerîf Mecmuası'nda Yer Alan Nüshalar[2]
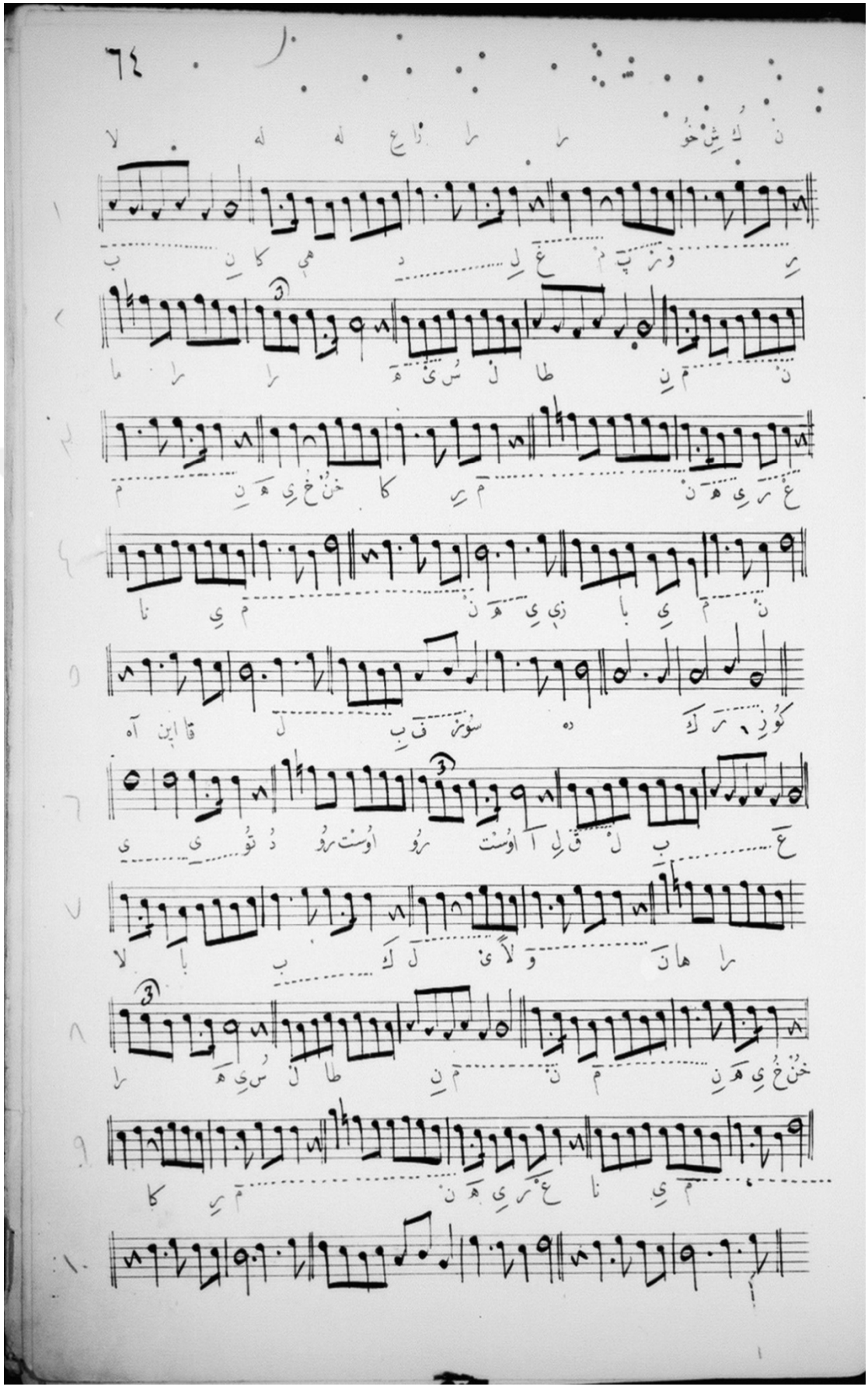
Ek 4.1 Pencgâh Mevlevî Âyini (Beste-i Kadîm)

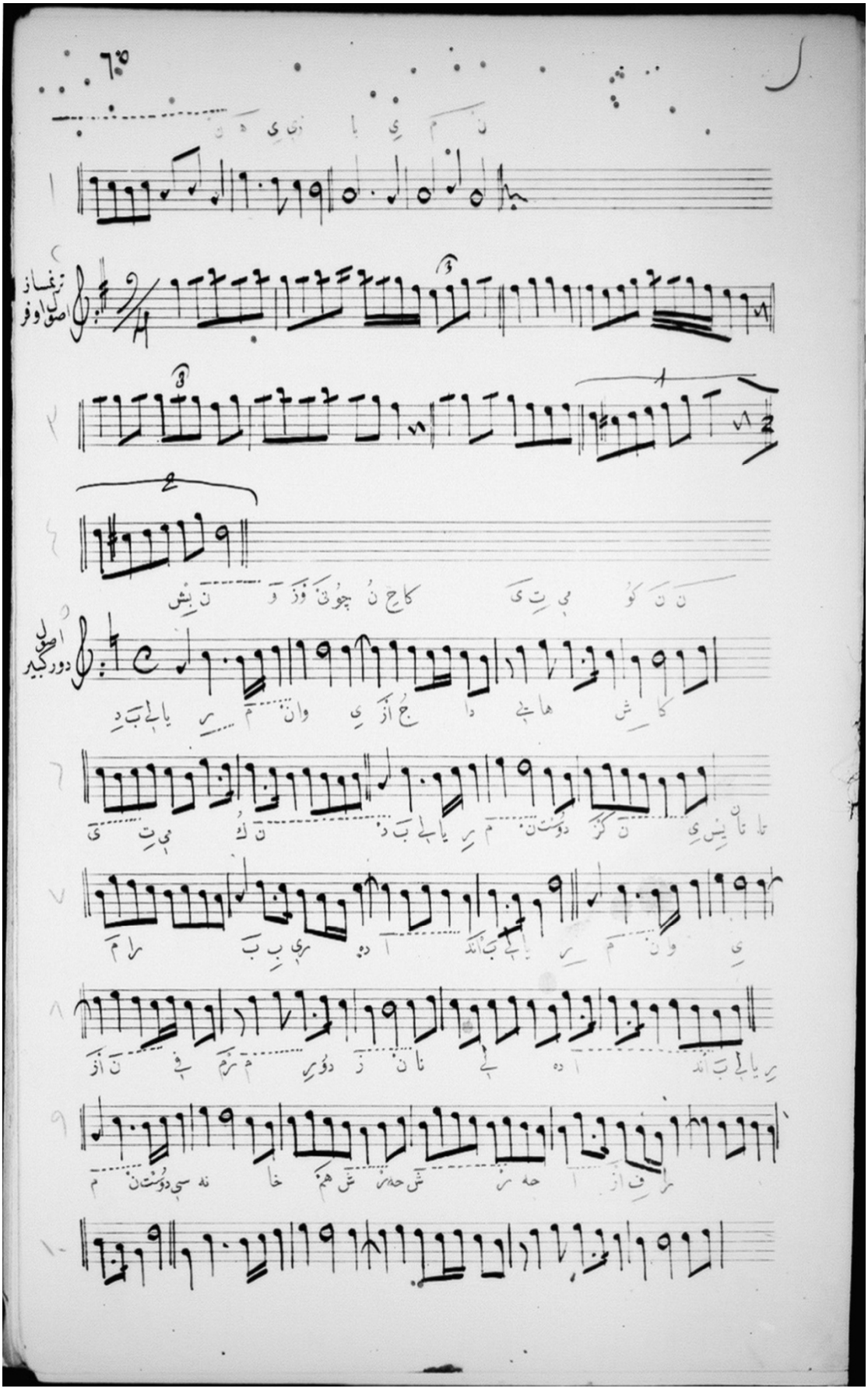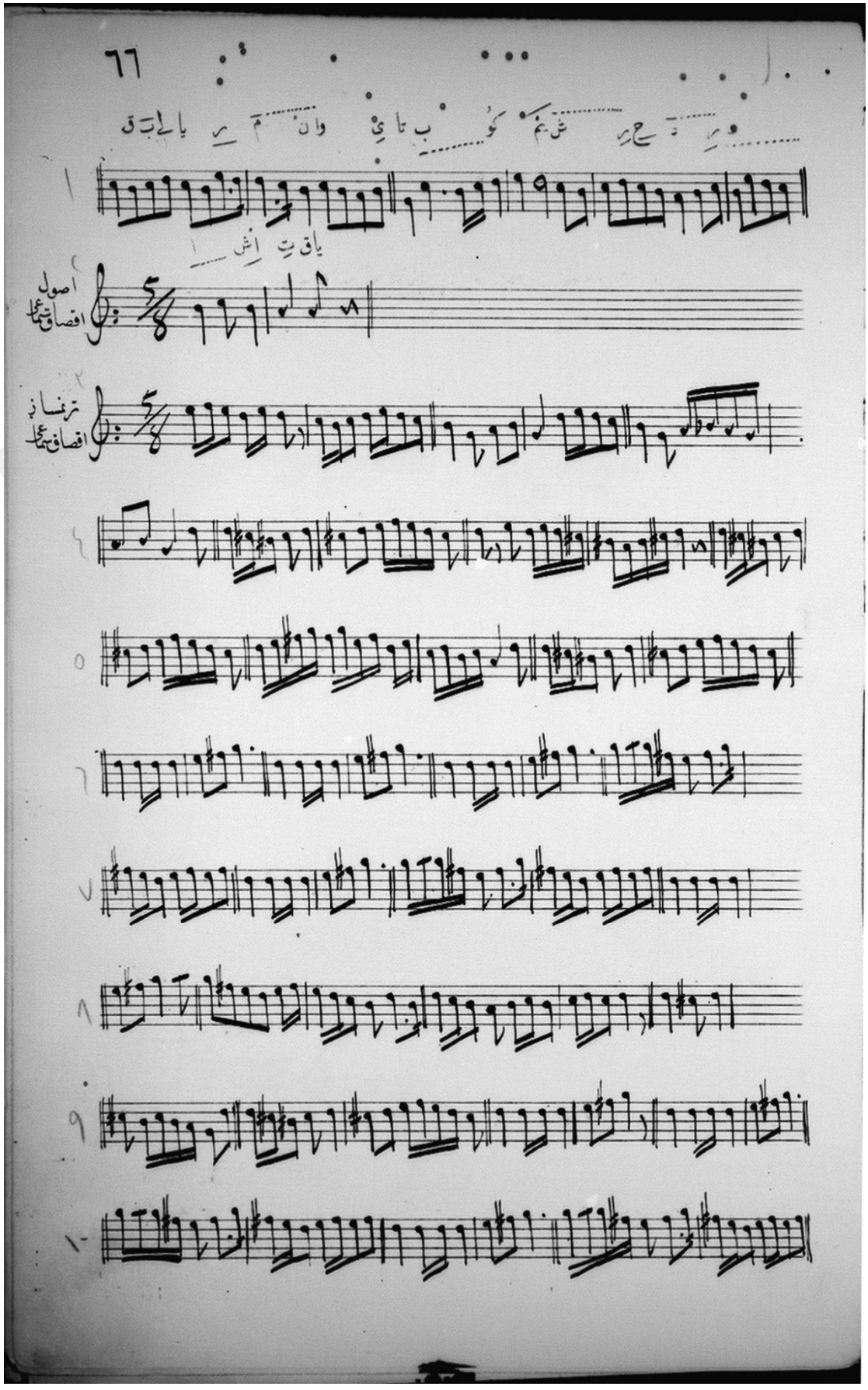

[2] Çalışmada bu nüshalar, CRN kısaltmasıyla geçmektedir.
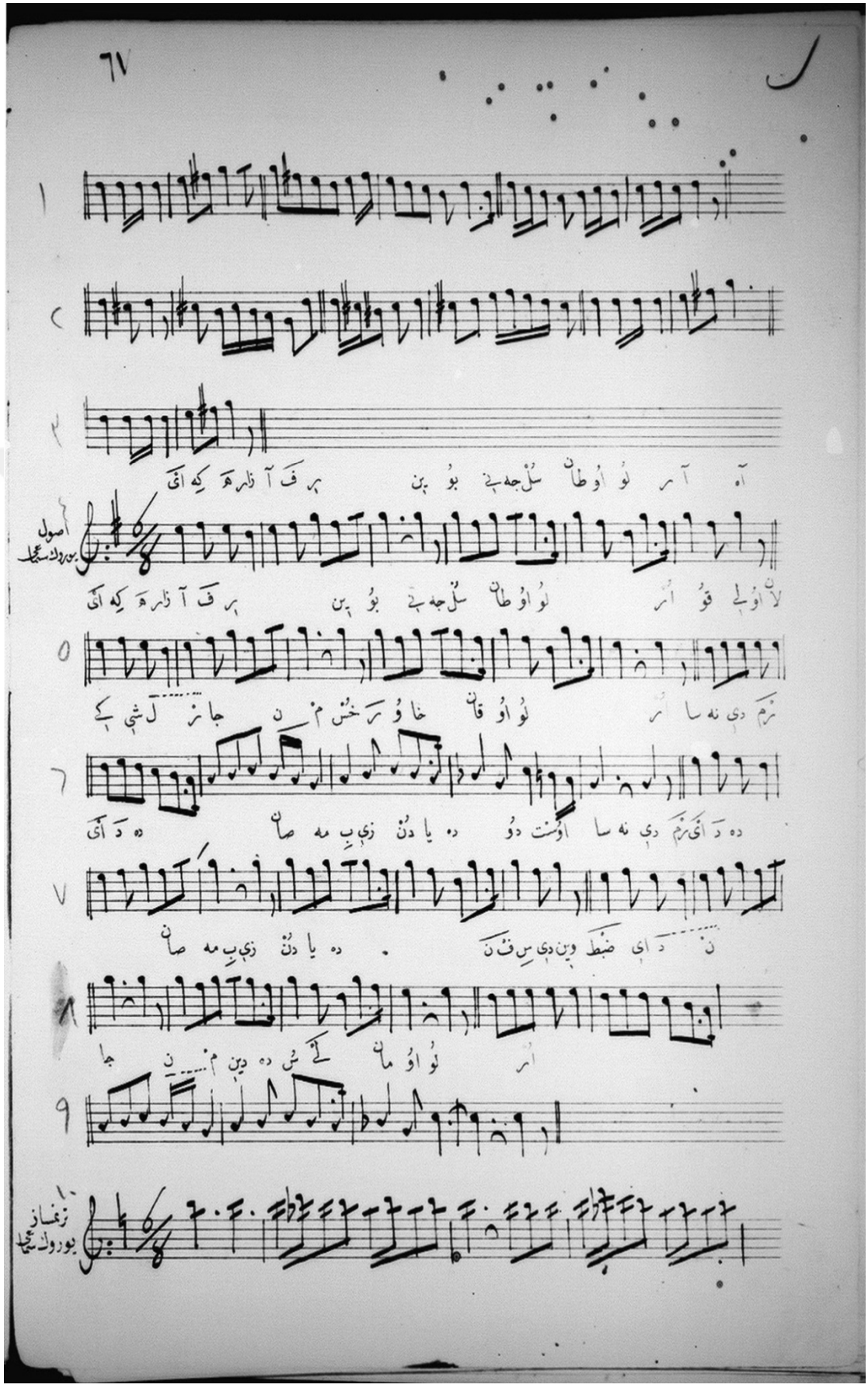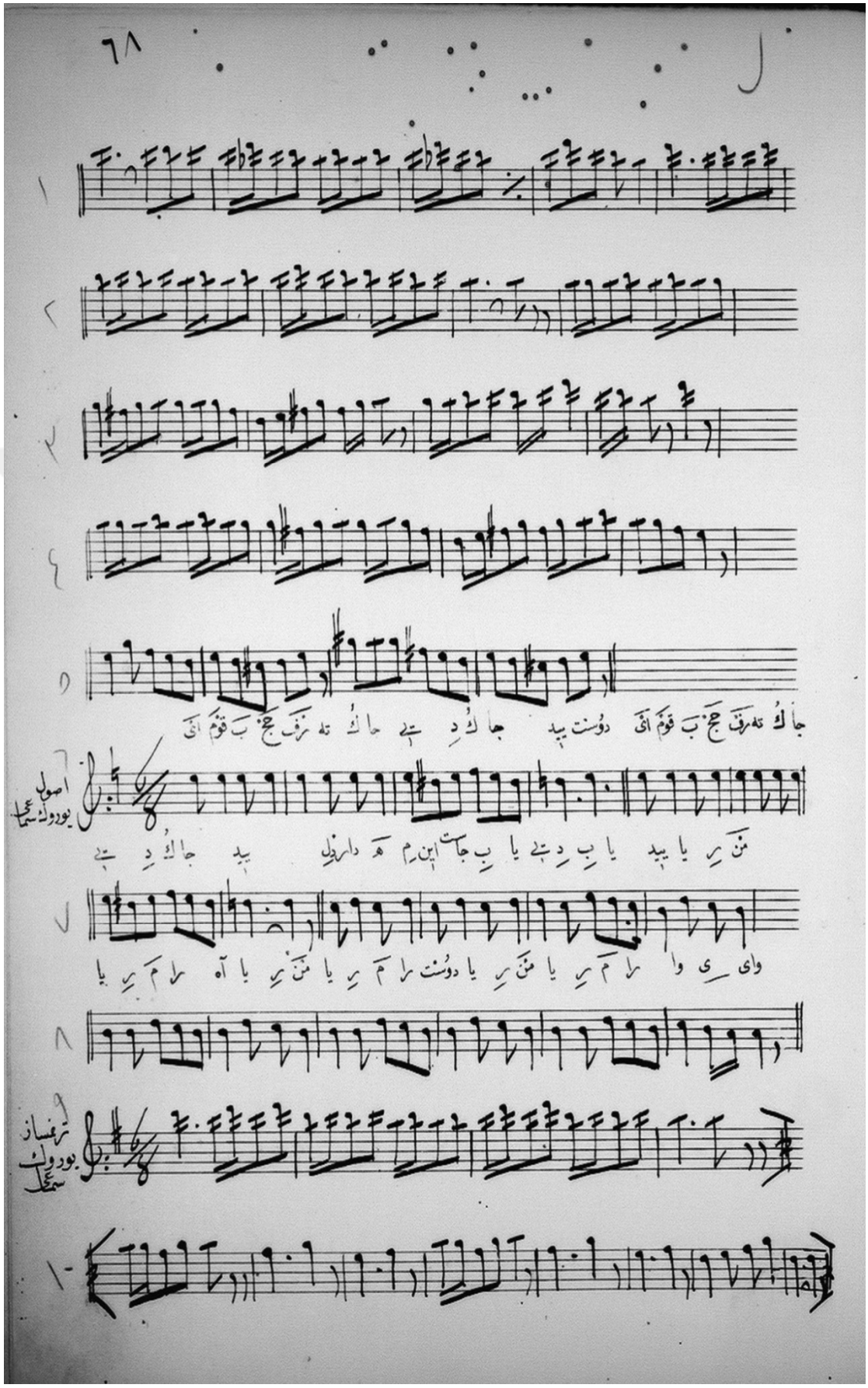

٦٢
ترغساز
دوردوان
اصول
اوفر
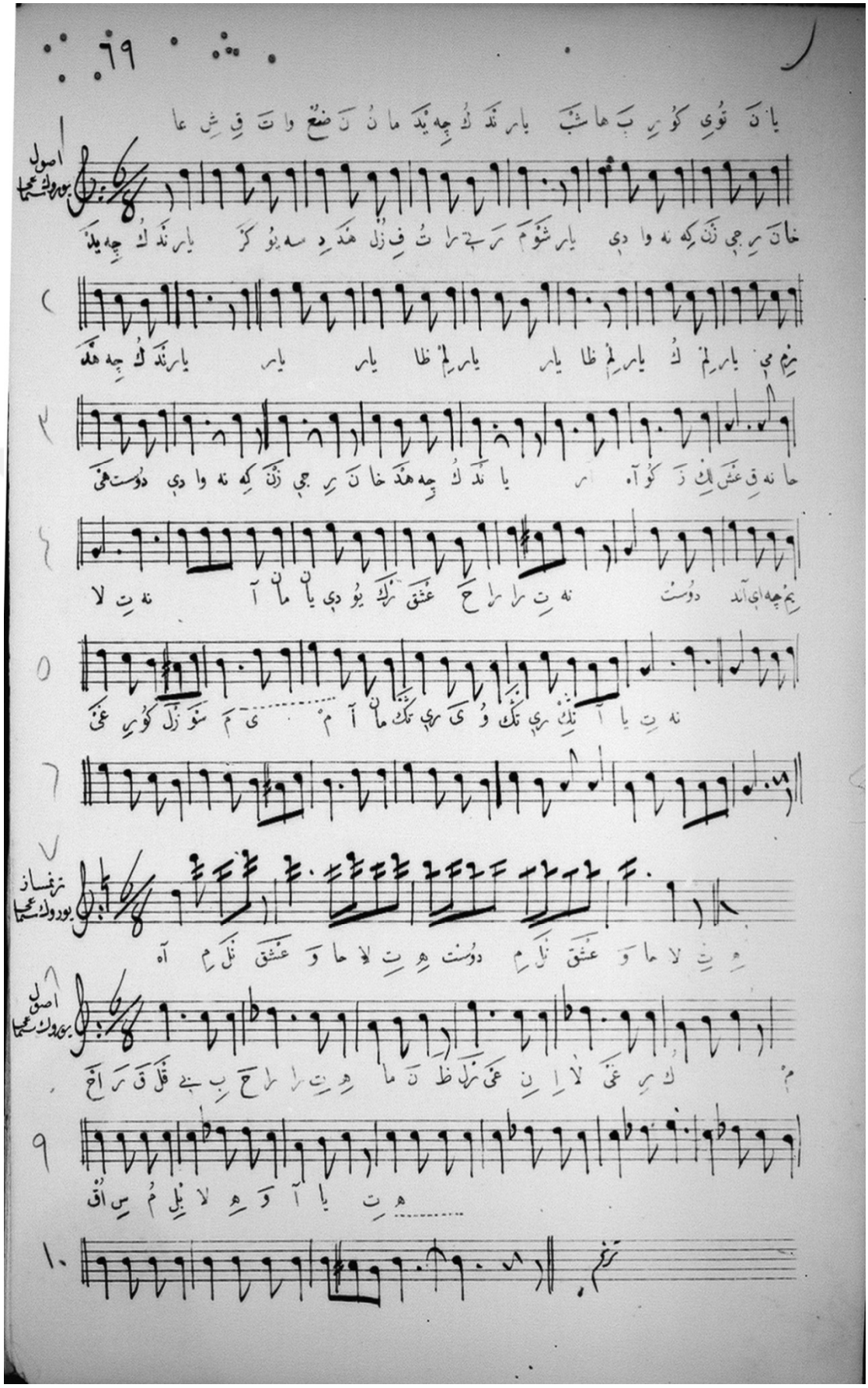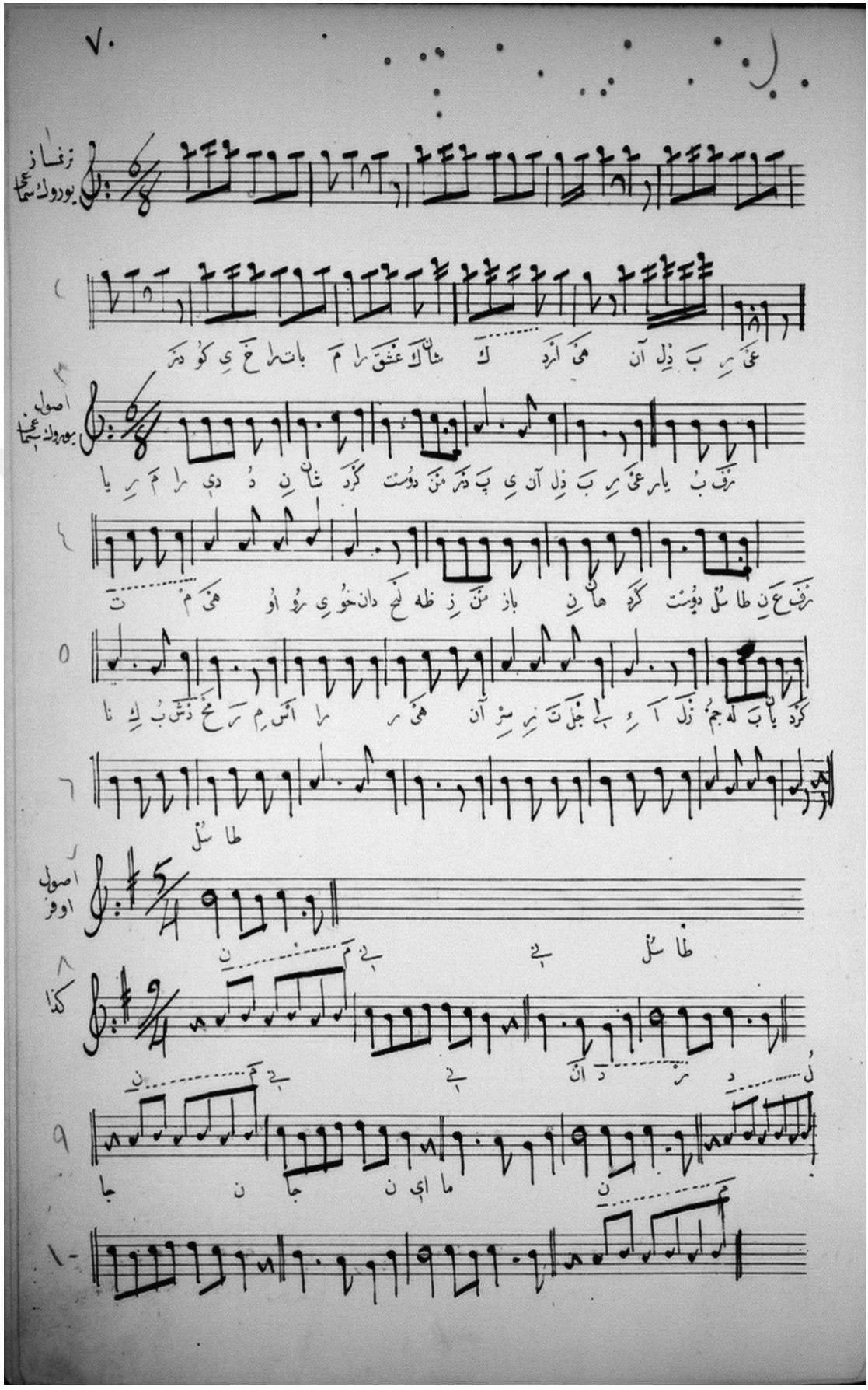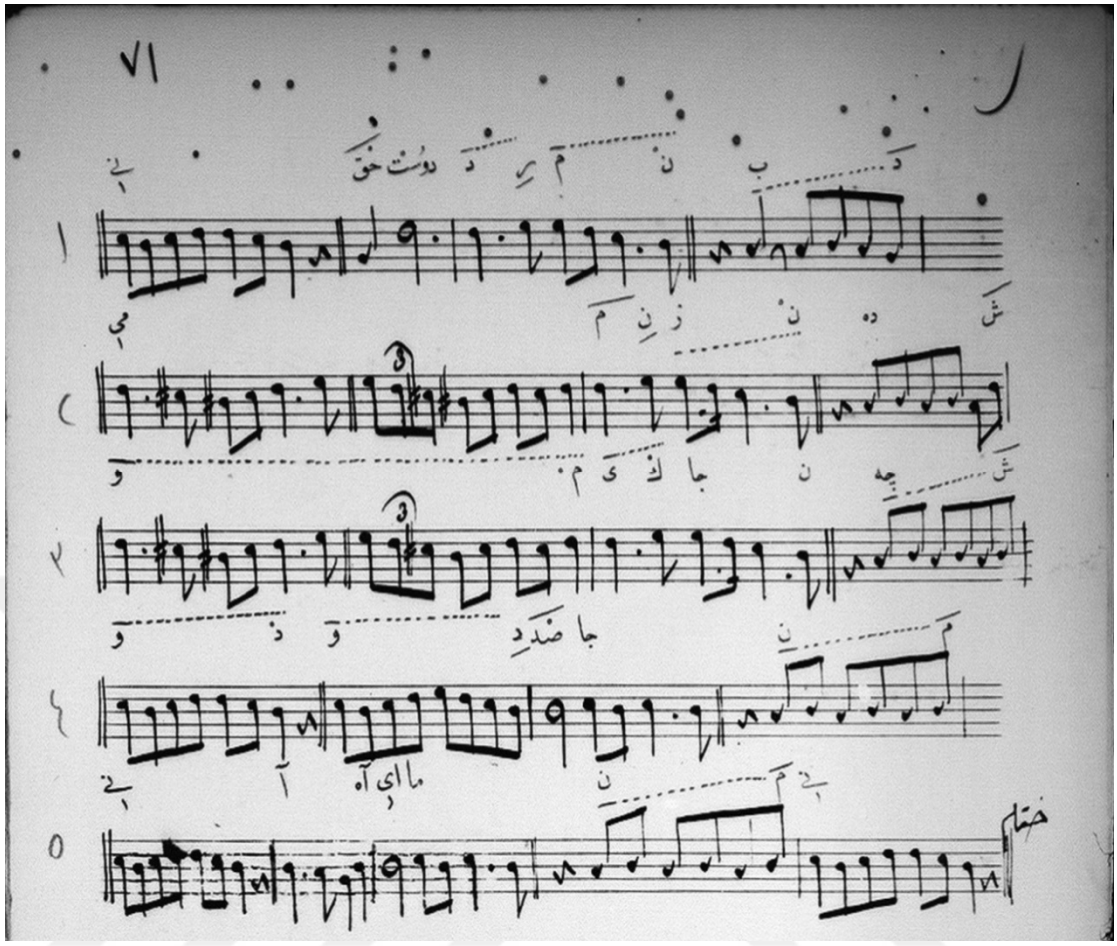

اصول
اقصاق تیماک
ترنسازی
اقصاق تیماک

٦٧
آه آر لو اوطان سلجه بے بو بن هر ف آ زار هَ كه انى
اصول
لان اولے قو ار لو اوطان سلجه بے بو بن هر ف آ زار هَ كه انى
نرم دى نه سا ر لو اوقان خاو رَ خس م ن جا ز ل شى كے
ده دَ انى نرم دى نه سا اوگست دو ده يا دن زى بِ مه صان
ن دَ اى ضبط وين دى سِ ف ن ده يا دن زى بِ مه صان
ار لو اوطان كے ش ده دين م ن جا
زمناز
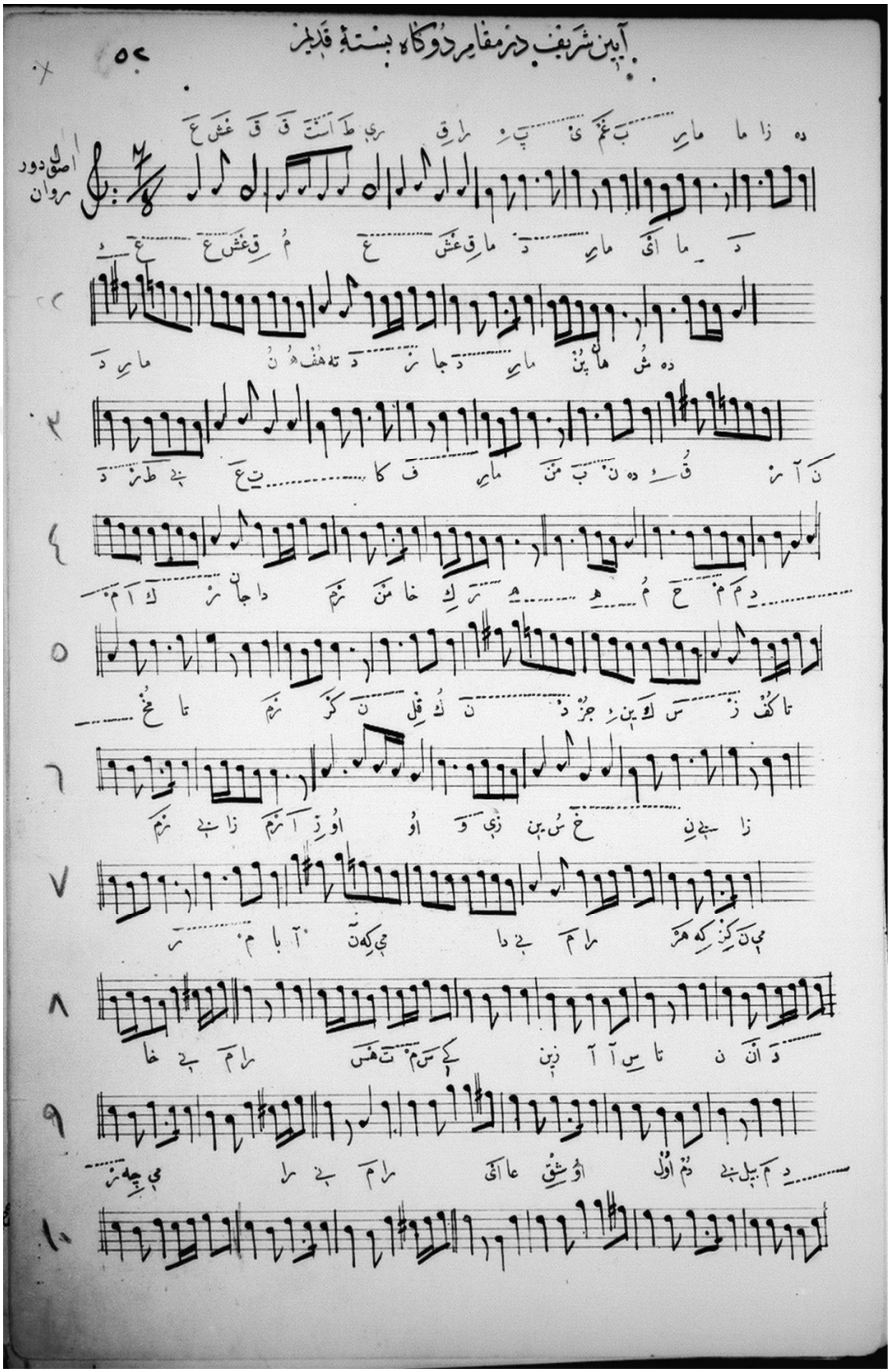

٦٨
جاك ته رف جخ ب قوم انى دوست پيد جاك دِ ته رف جخ ب قوم انى
اصول بودوك سماعى
منَ رِ يا پيد يا بِ دِ ته يا بِ جات اين م هَ دارِ دل پيد جاك دِ ته
واى رِ وا را مَ رِ يا منَ رِ يا دوست را مَ رِ يا منَ رِ يا آه را مَ رِ يا
ترغساز بودوك سماعى
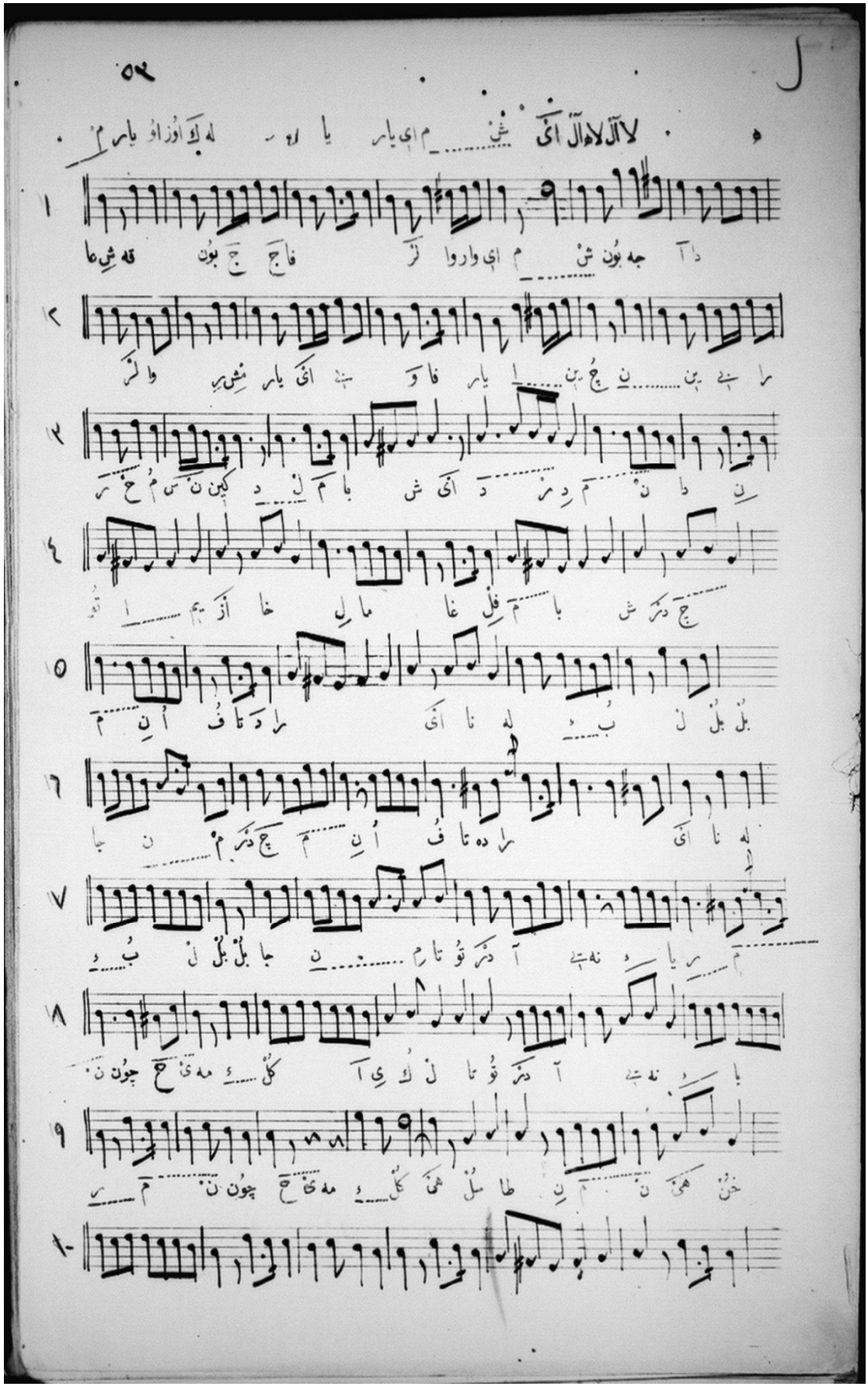

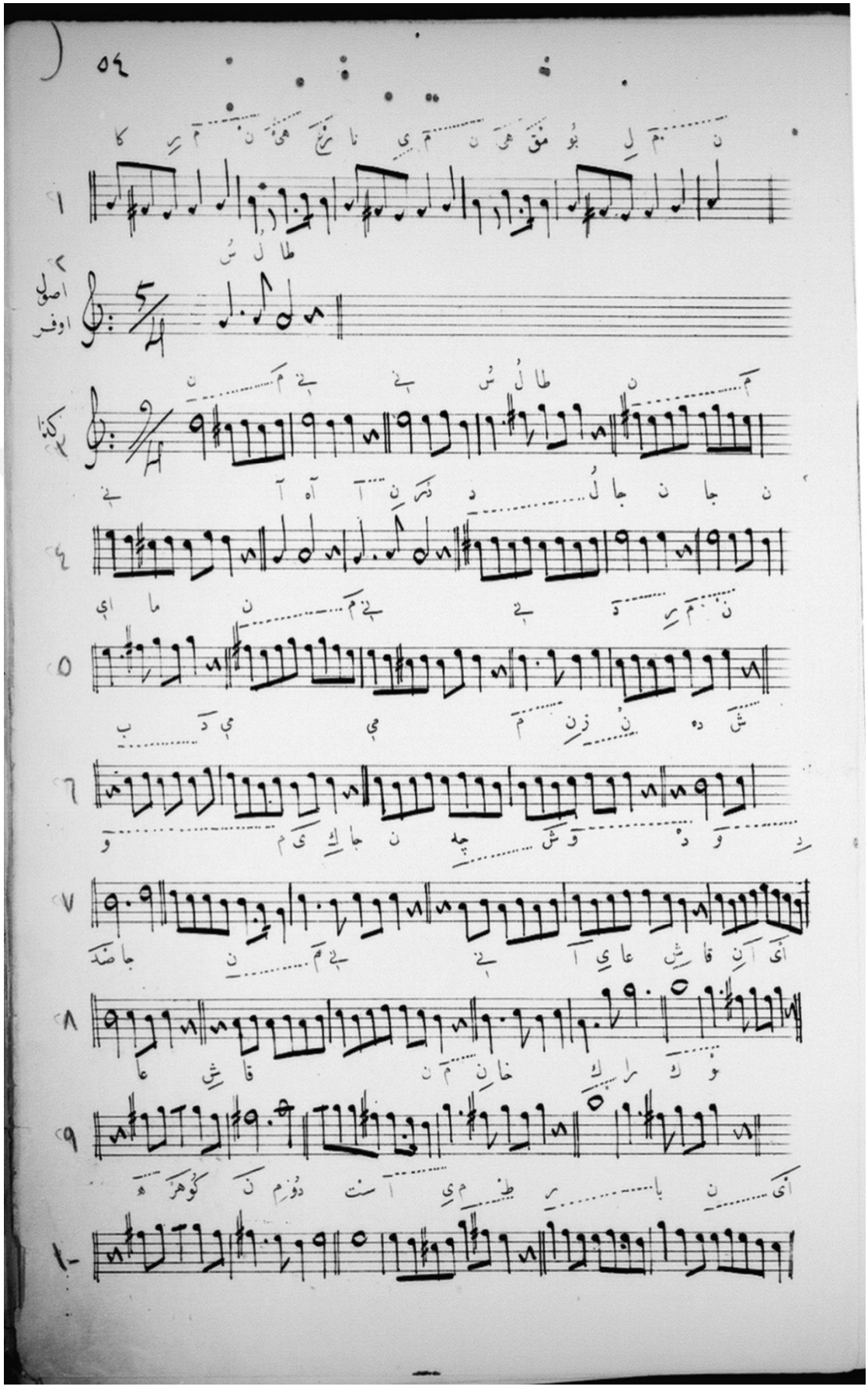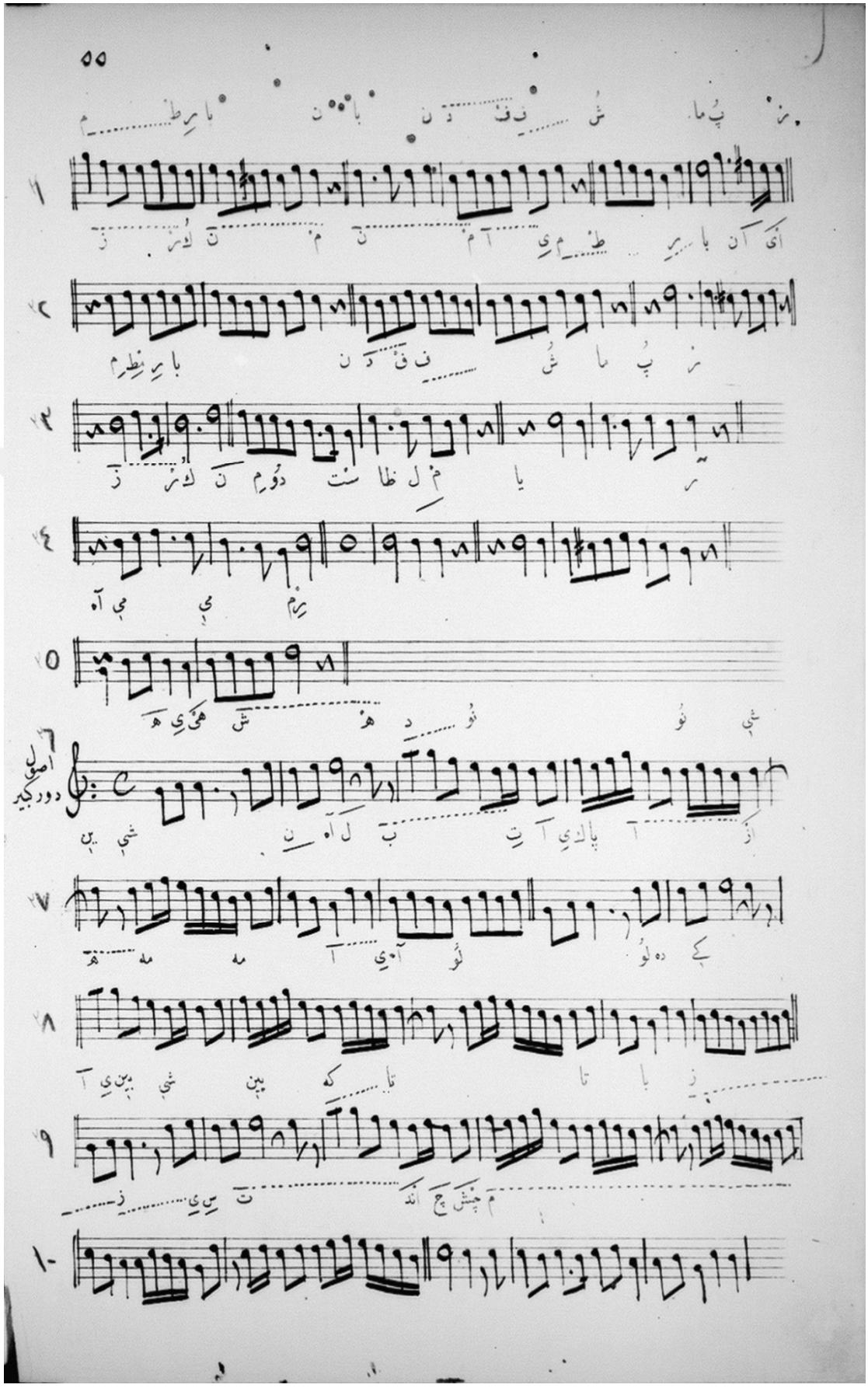

۷۱
دوست حق
ماای آه
ختام
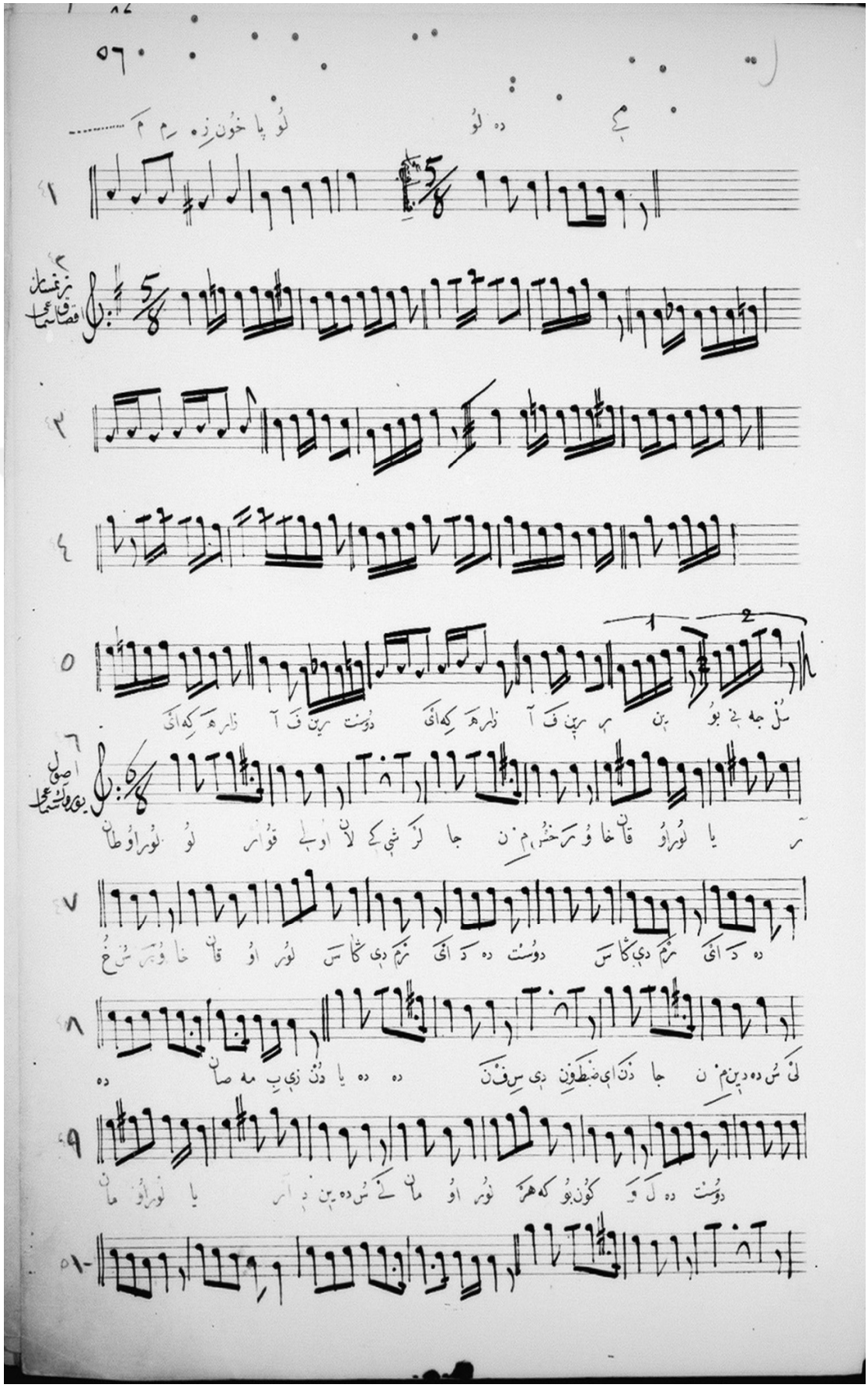
Ek 4.2 Dügâh Mevlevî Âyini (Beste-i Kadîm)
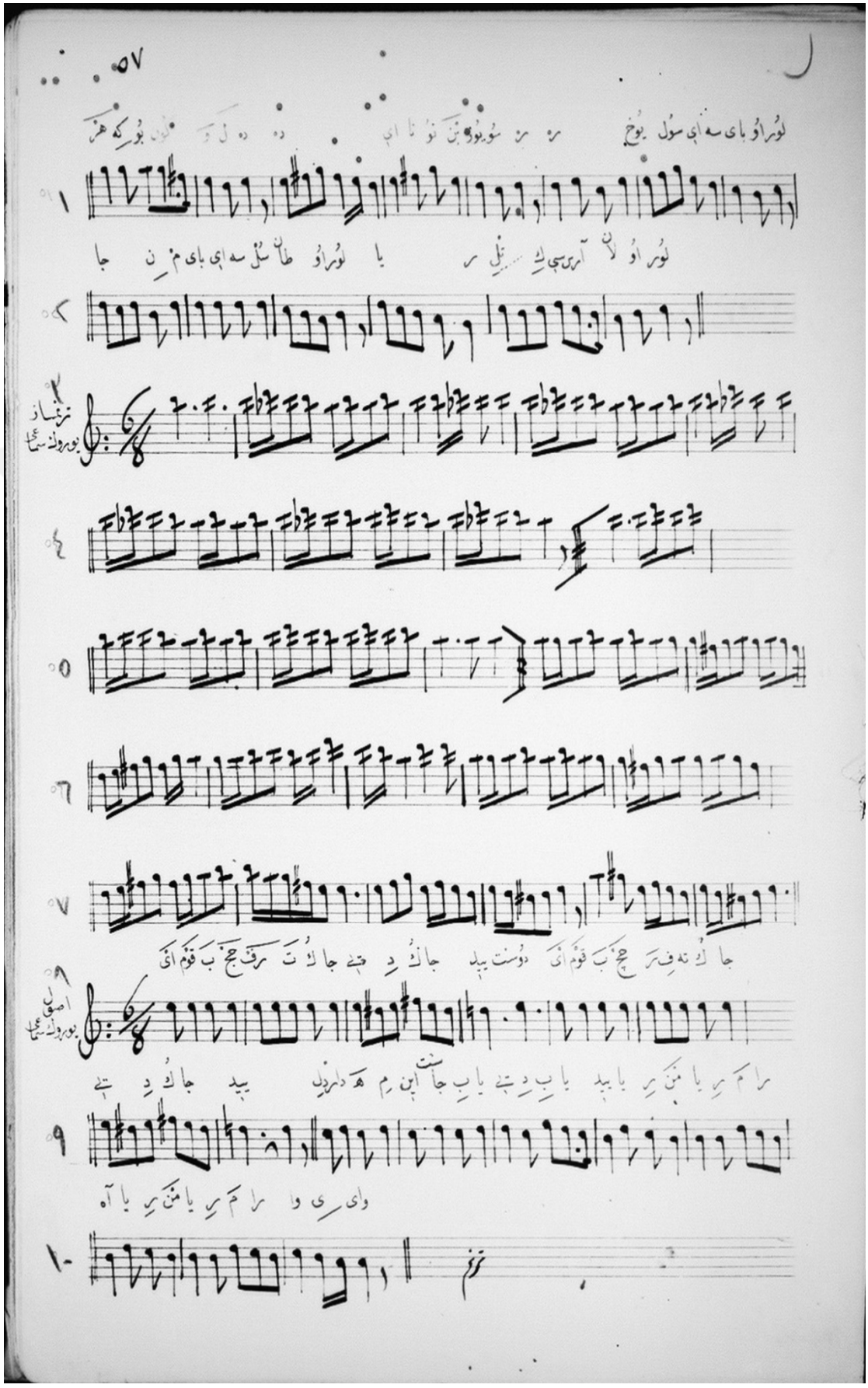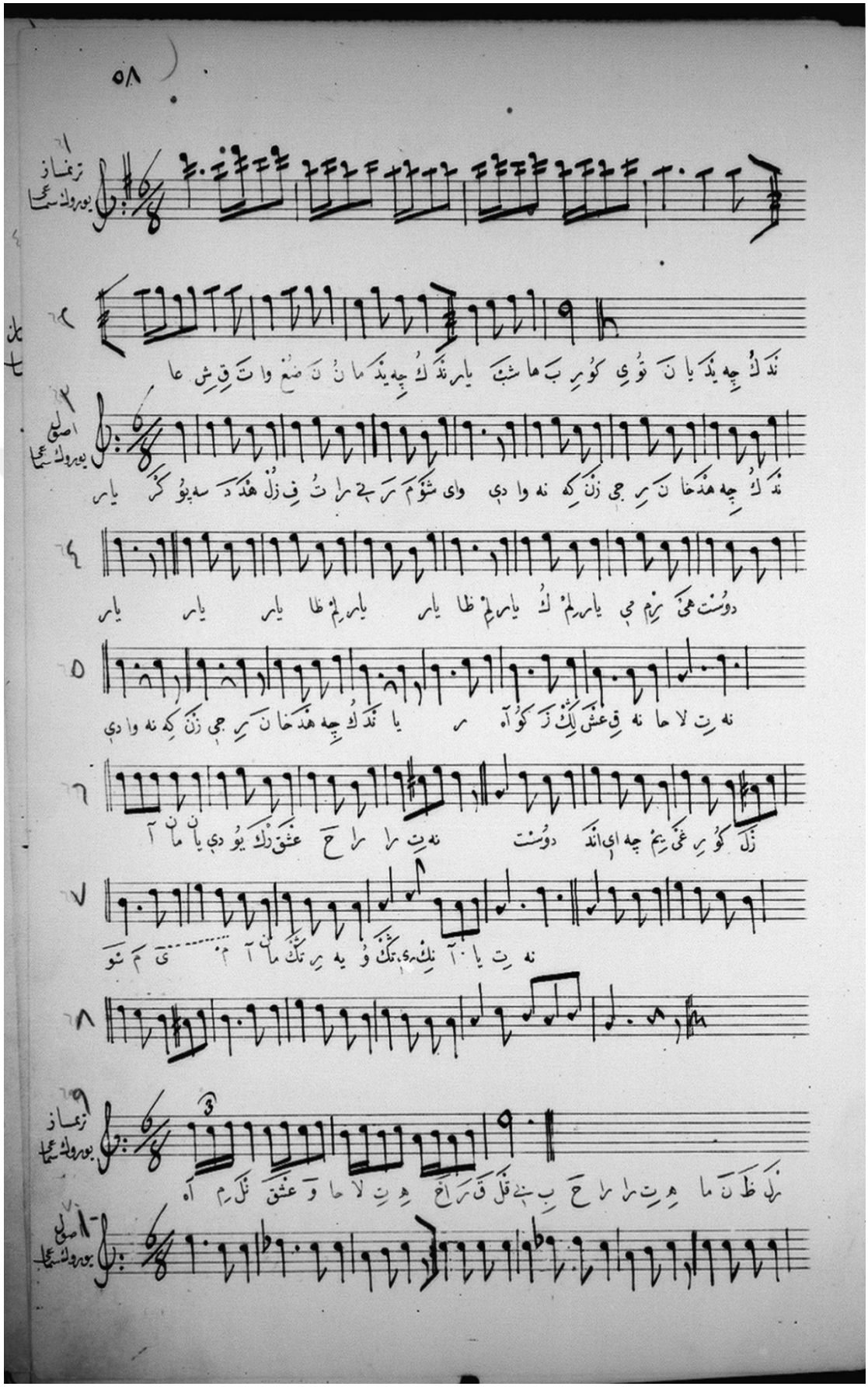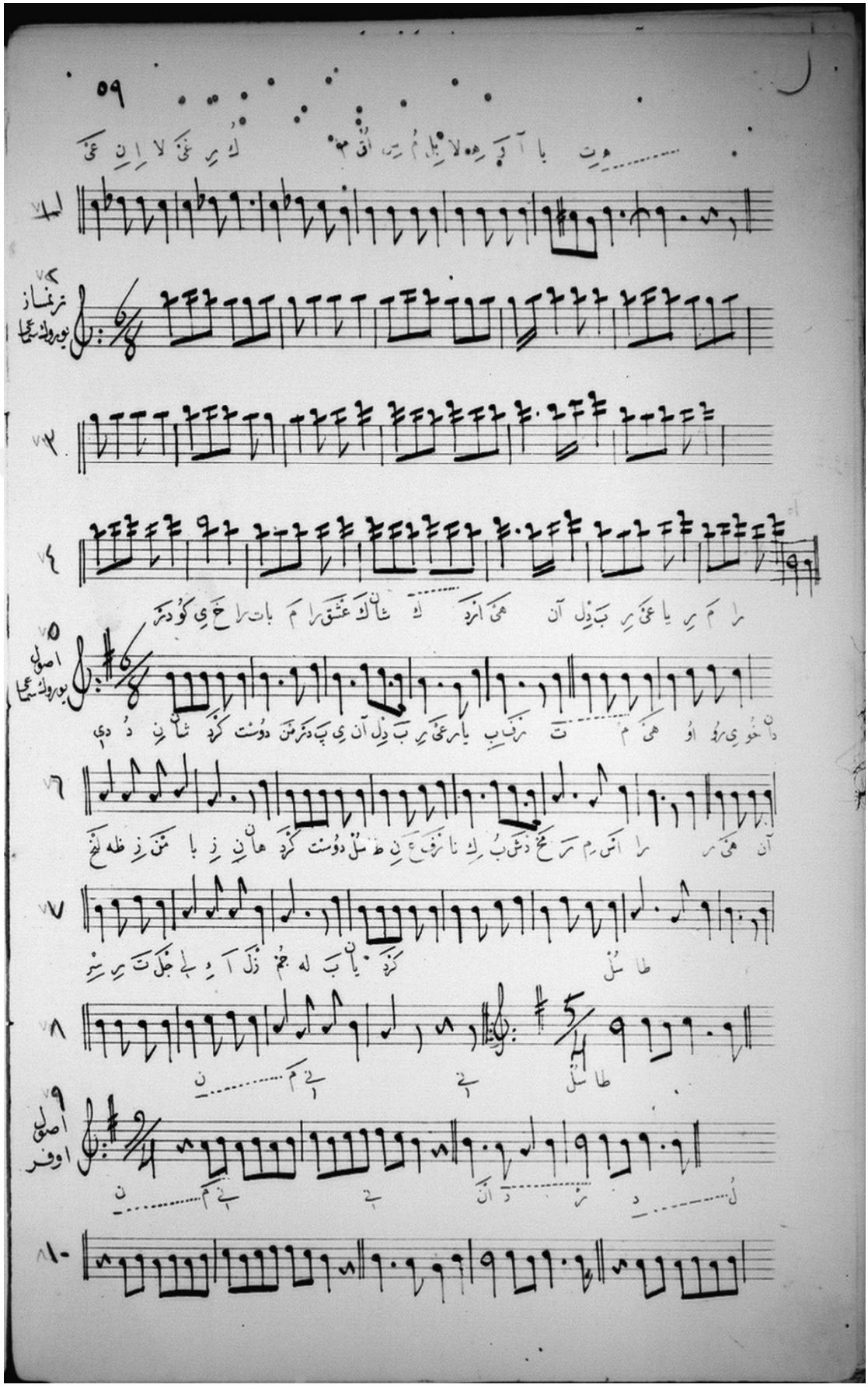

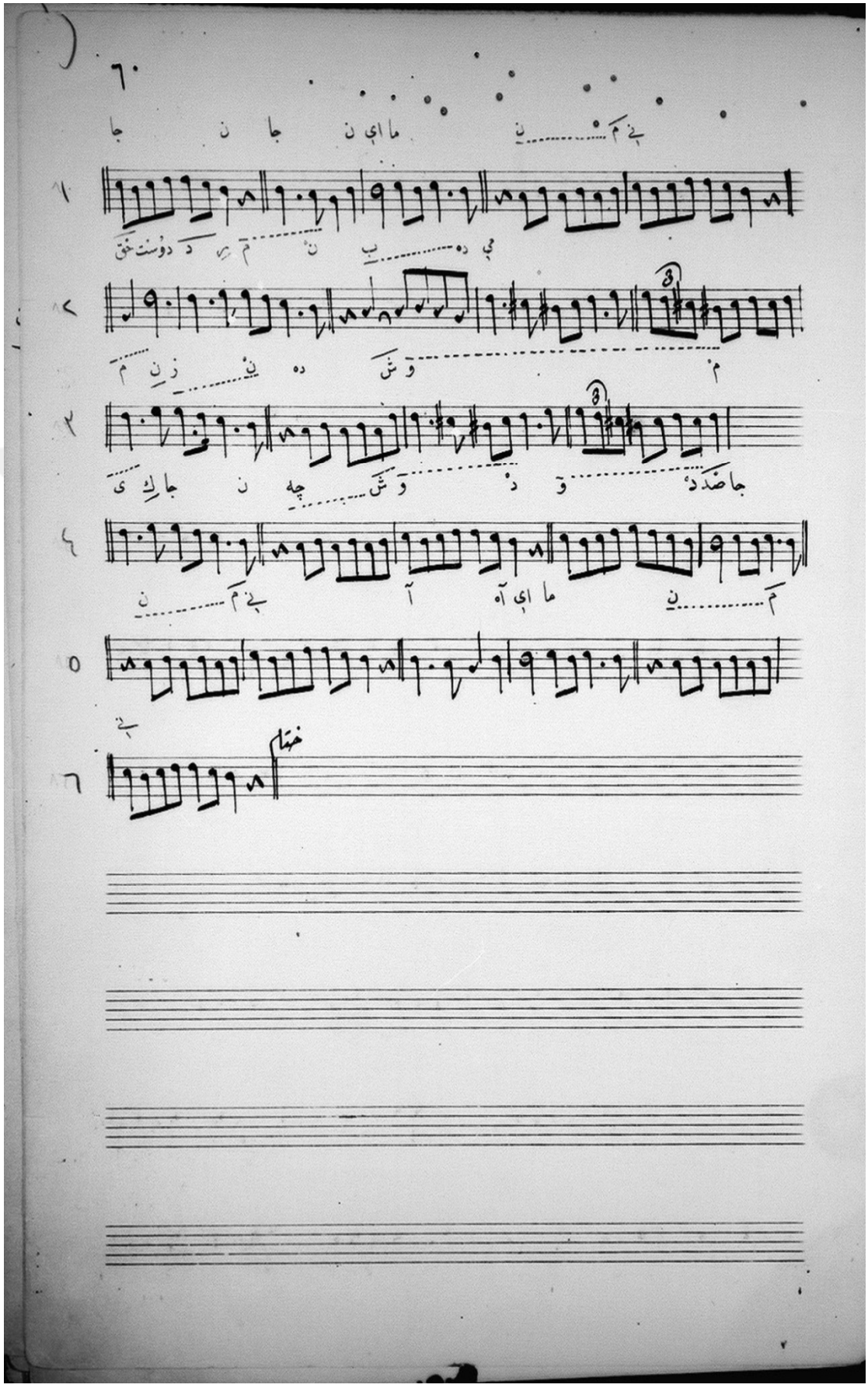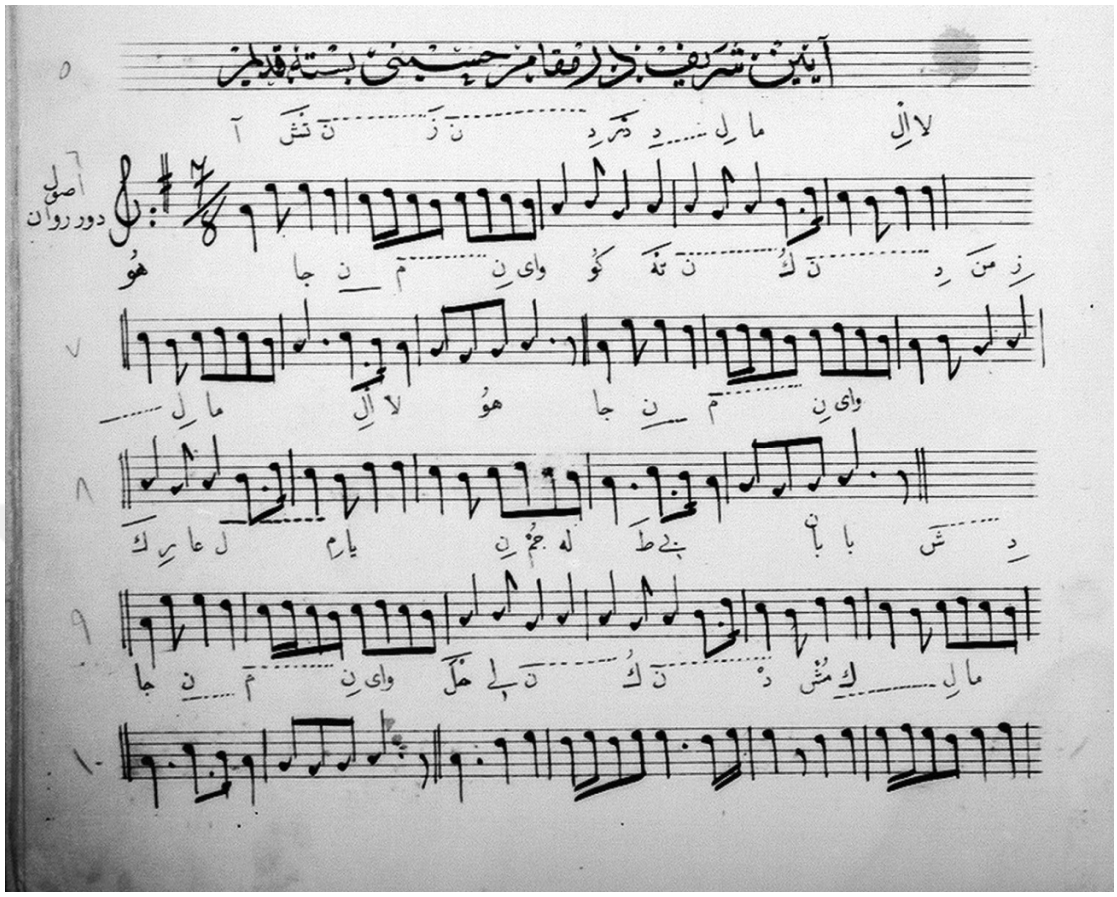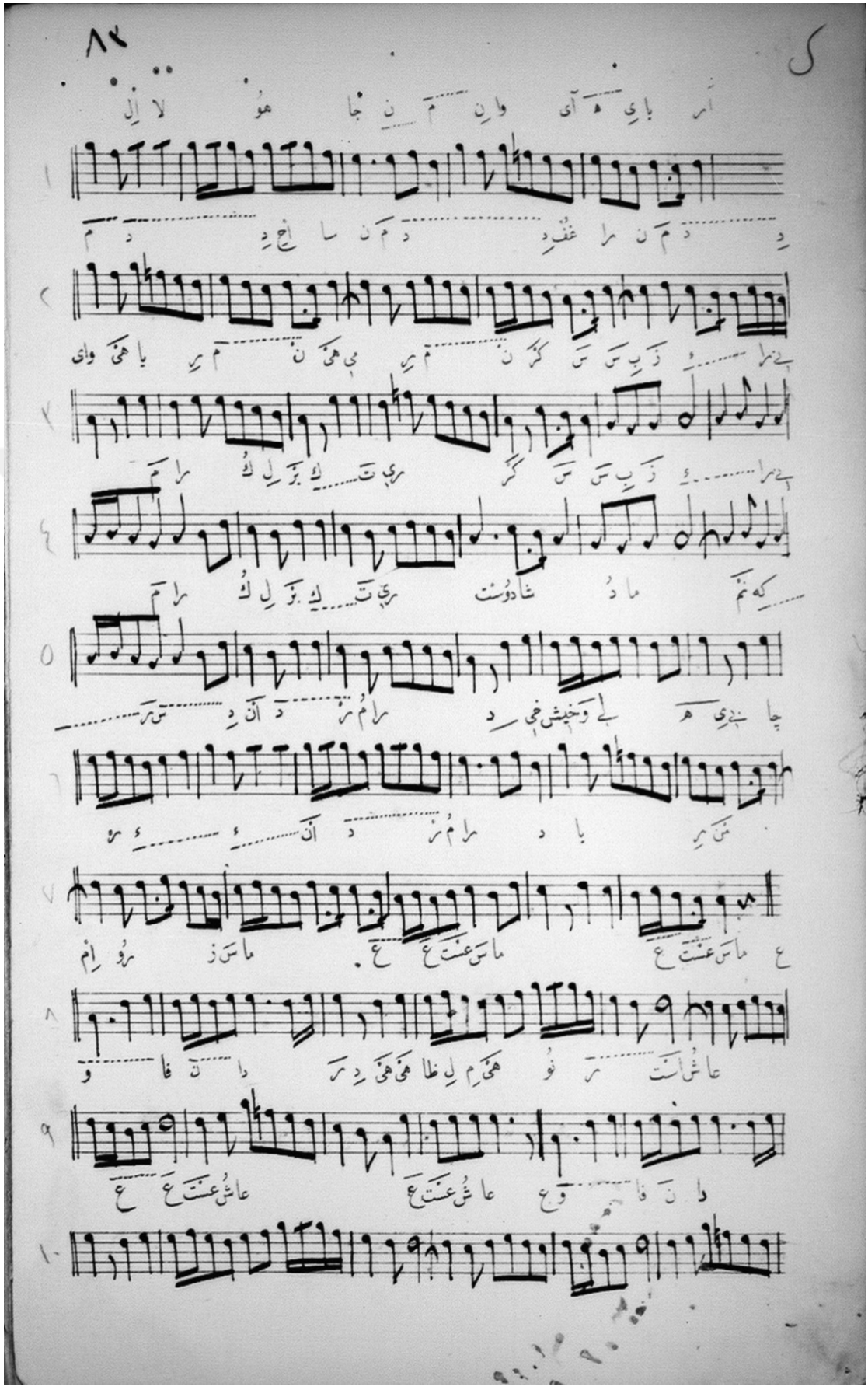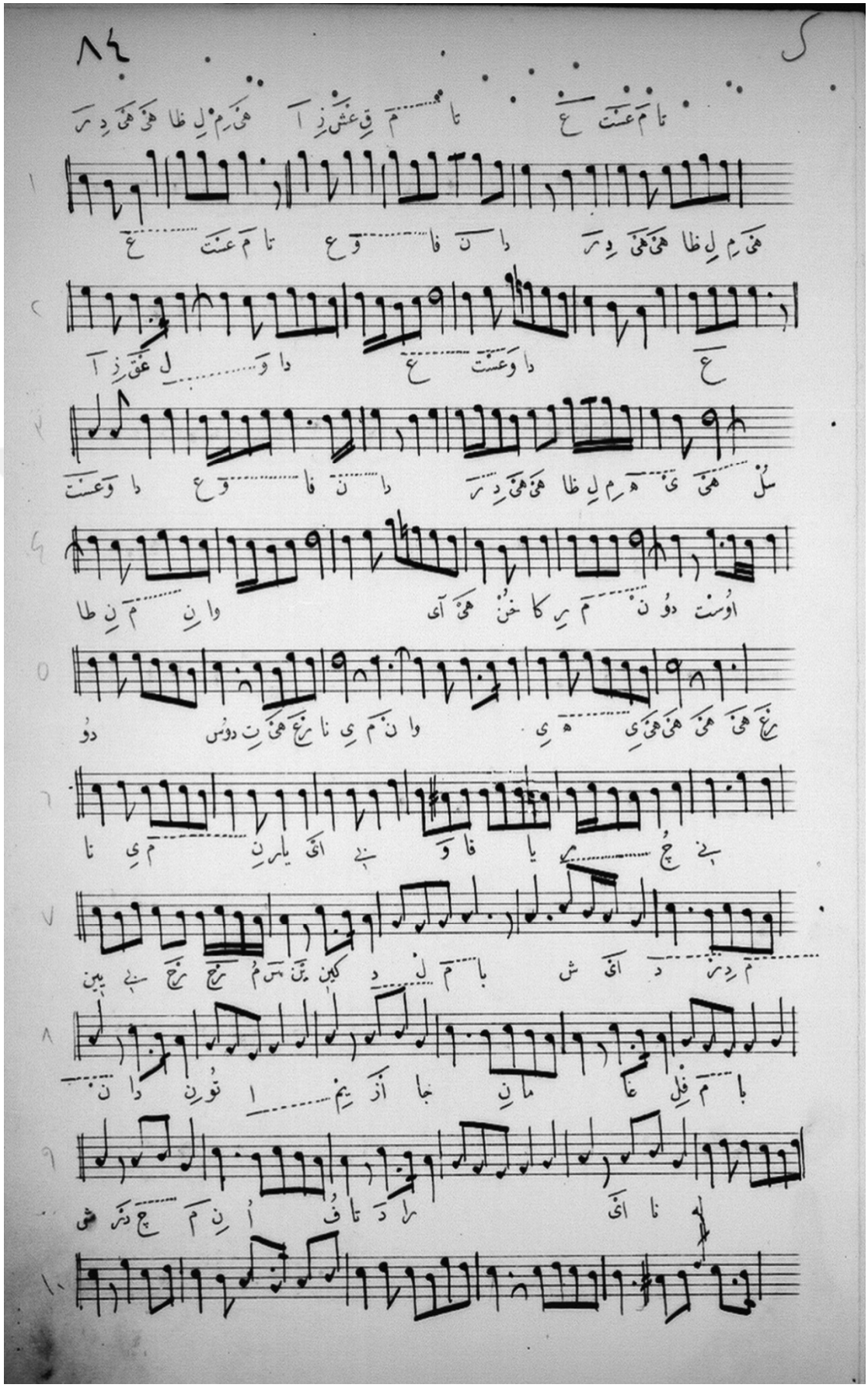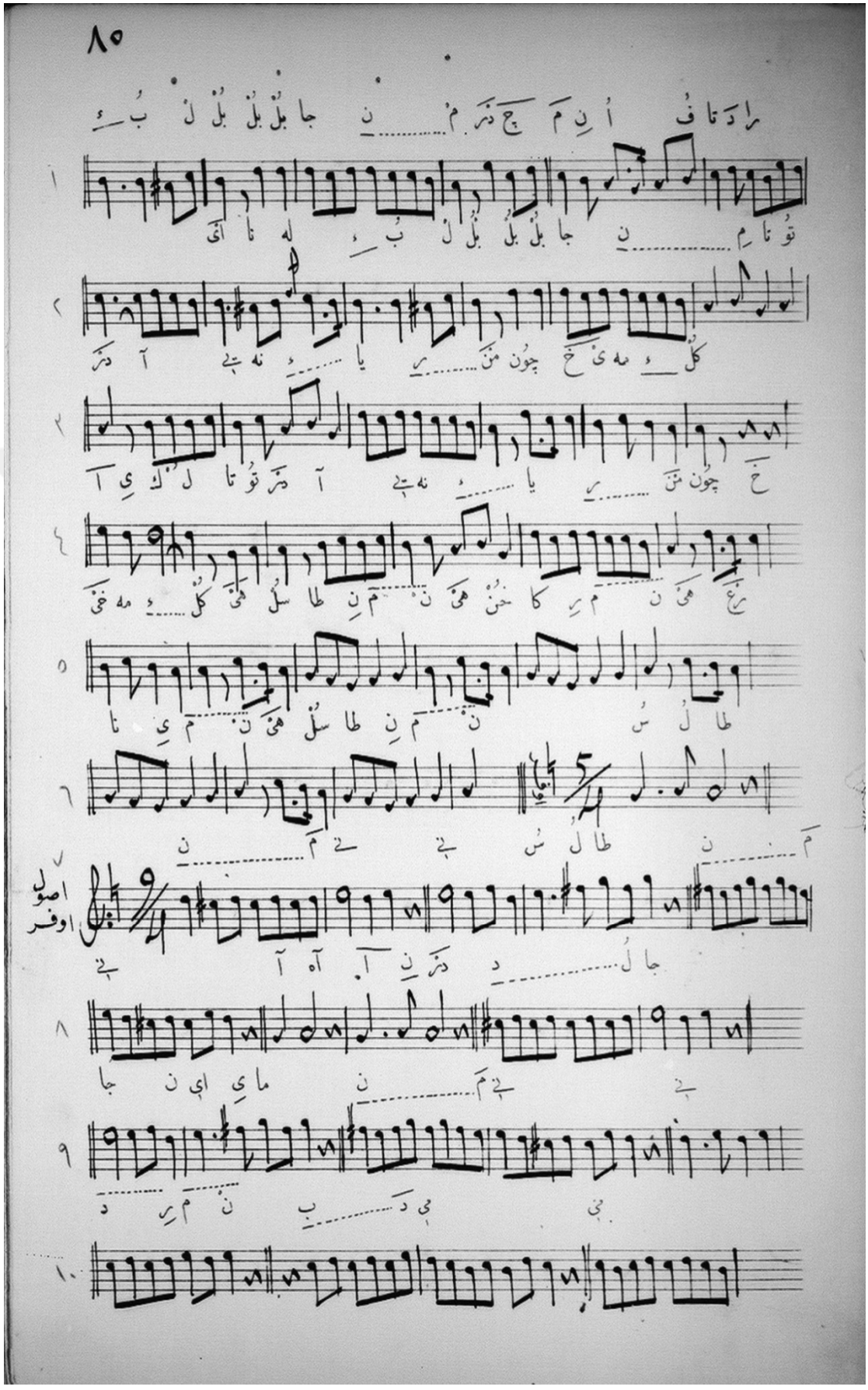

۶۰
جا ن ماهی ن بی م ن
۱
د دوست عشق م ن ب می ده
۲
م ن ذ ن ش ده ش
۳
جا ضد و د ش چه ن جا ک ی
۴
م ن ماهی آه آ بی م ن
۵
بی
۶
ختام
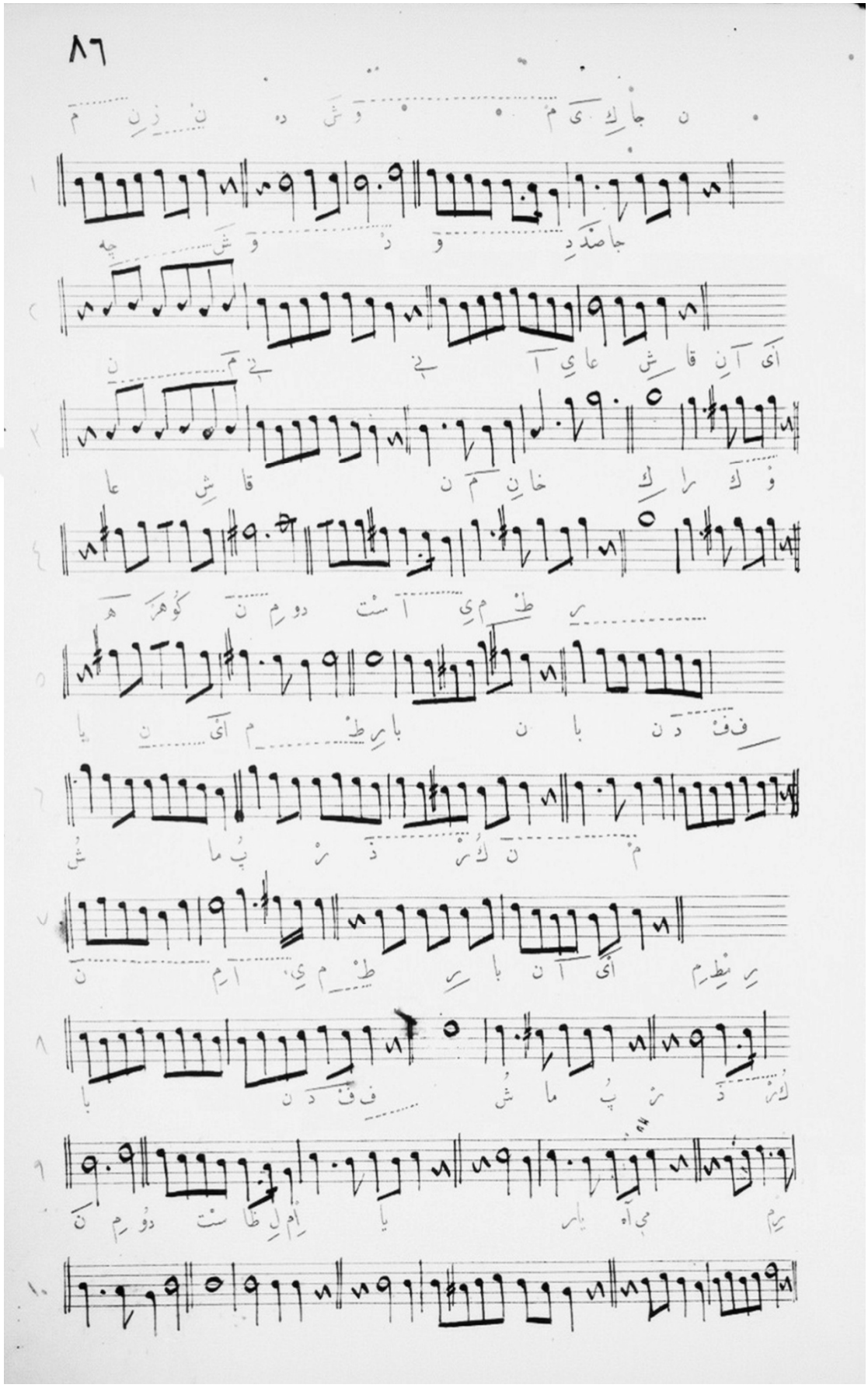
Ek 4.3 Hüseynî Mevlevî Âyini (Beste-i Kadîm)
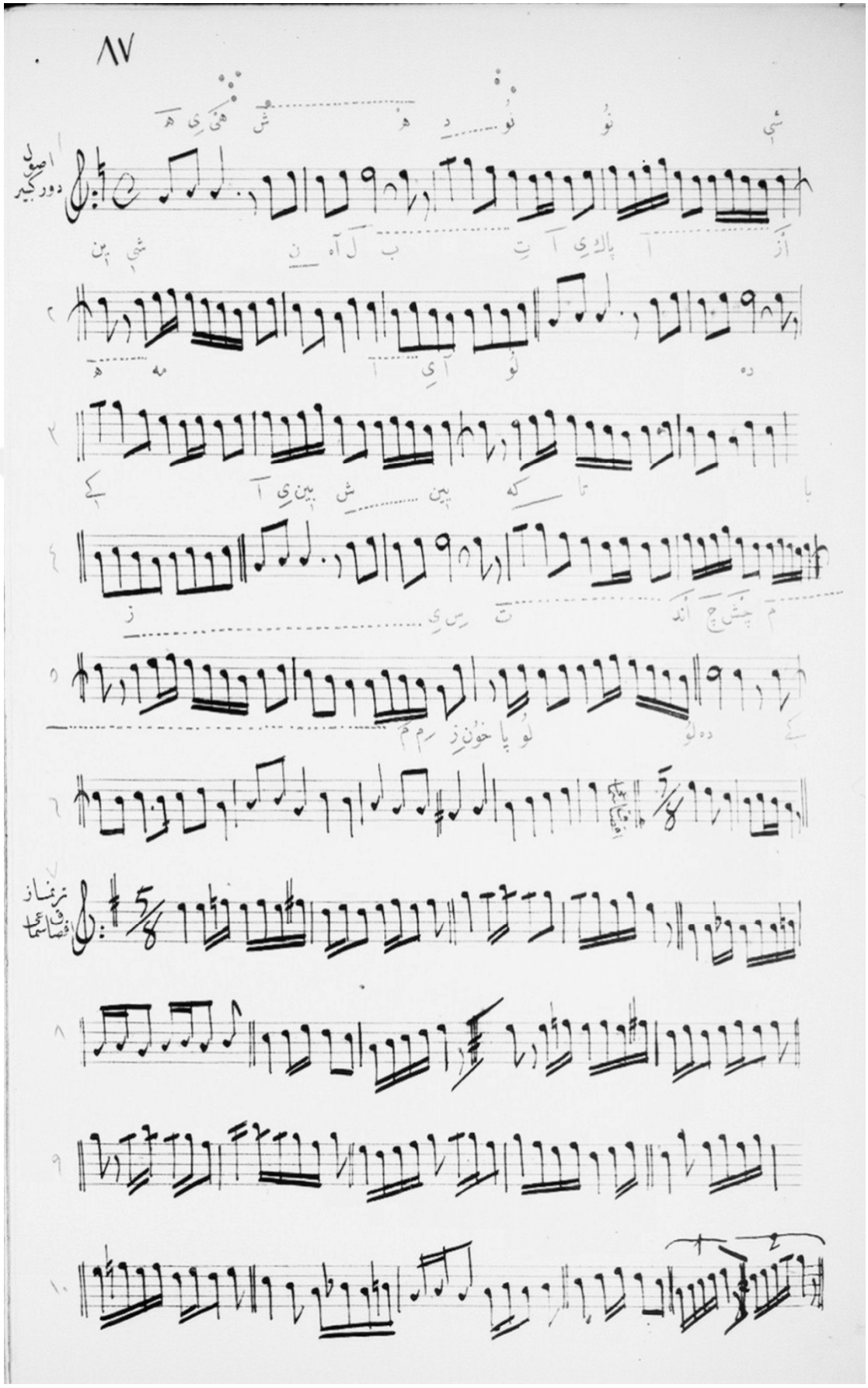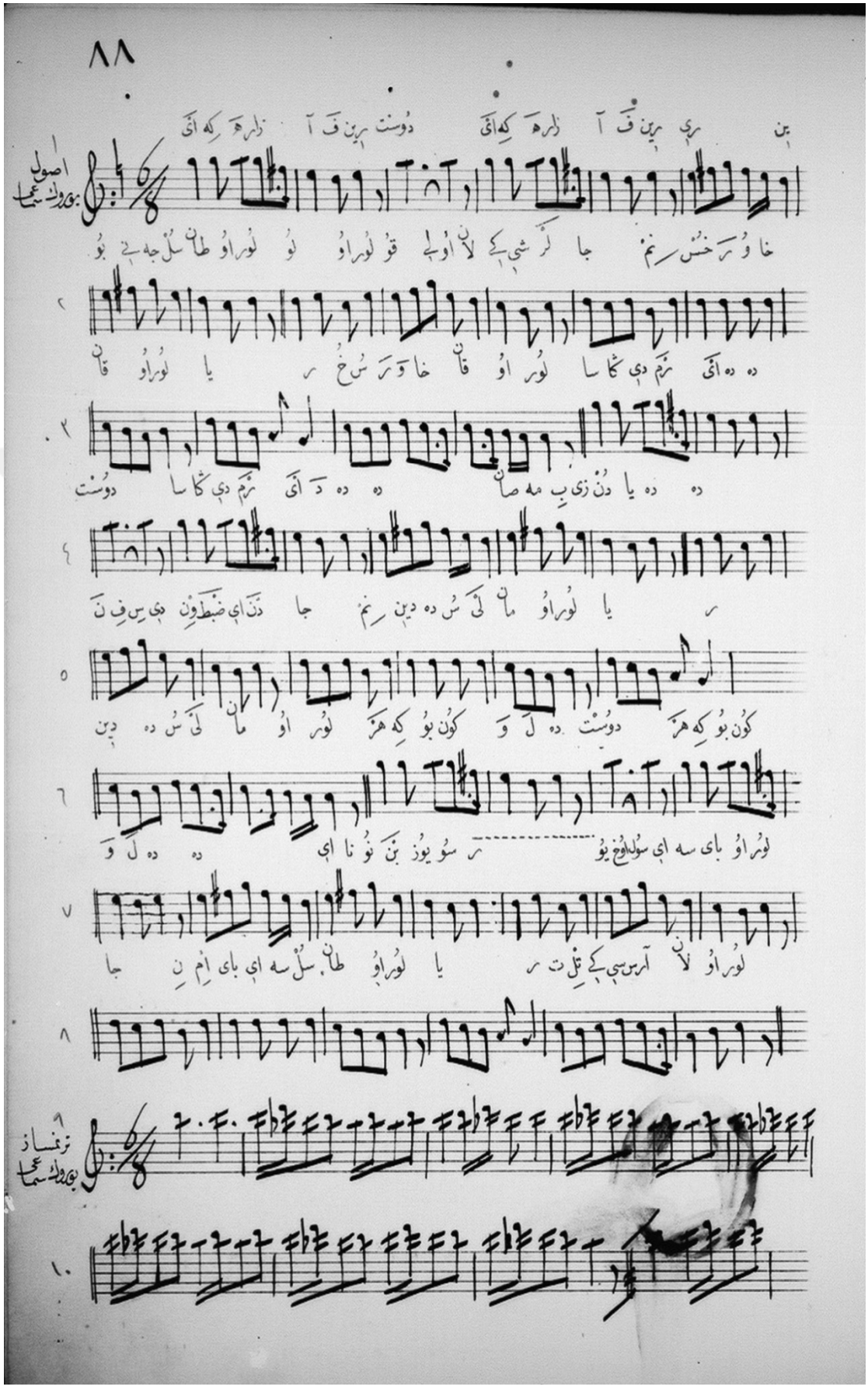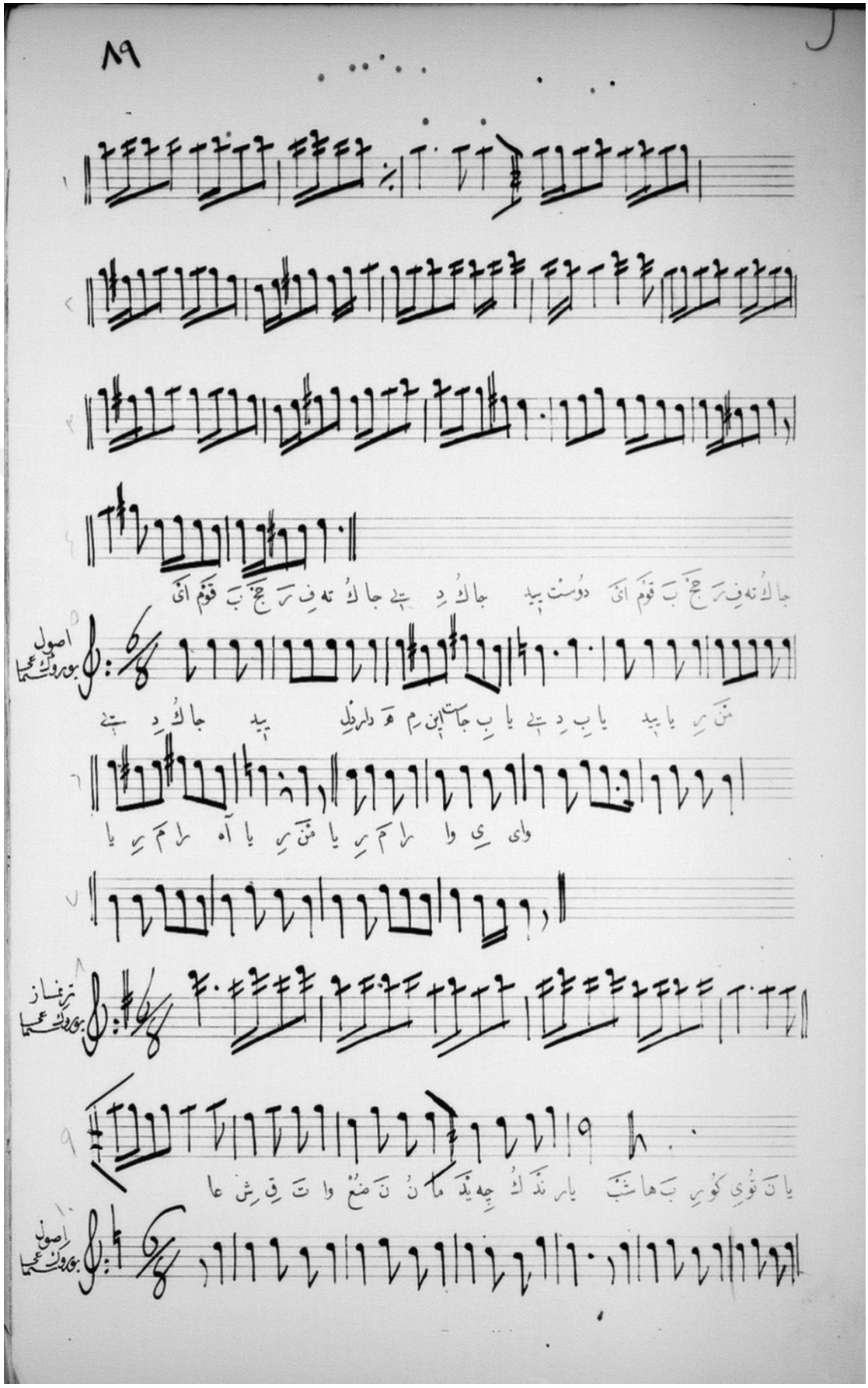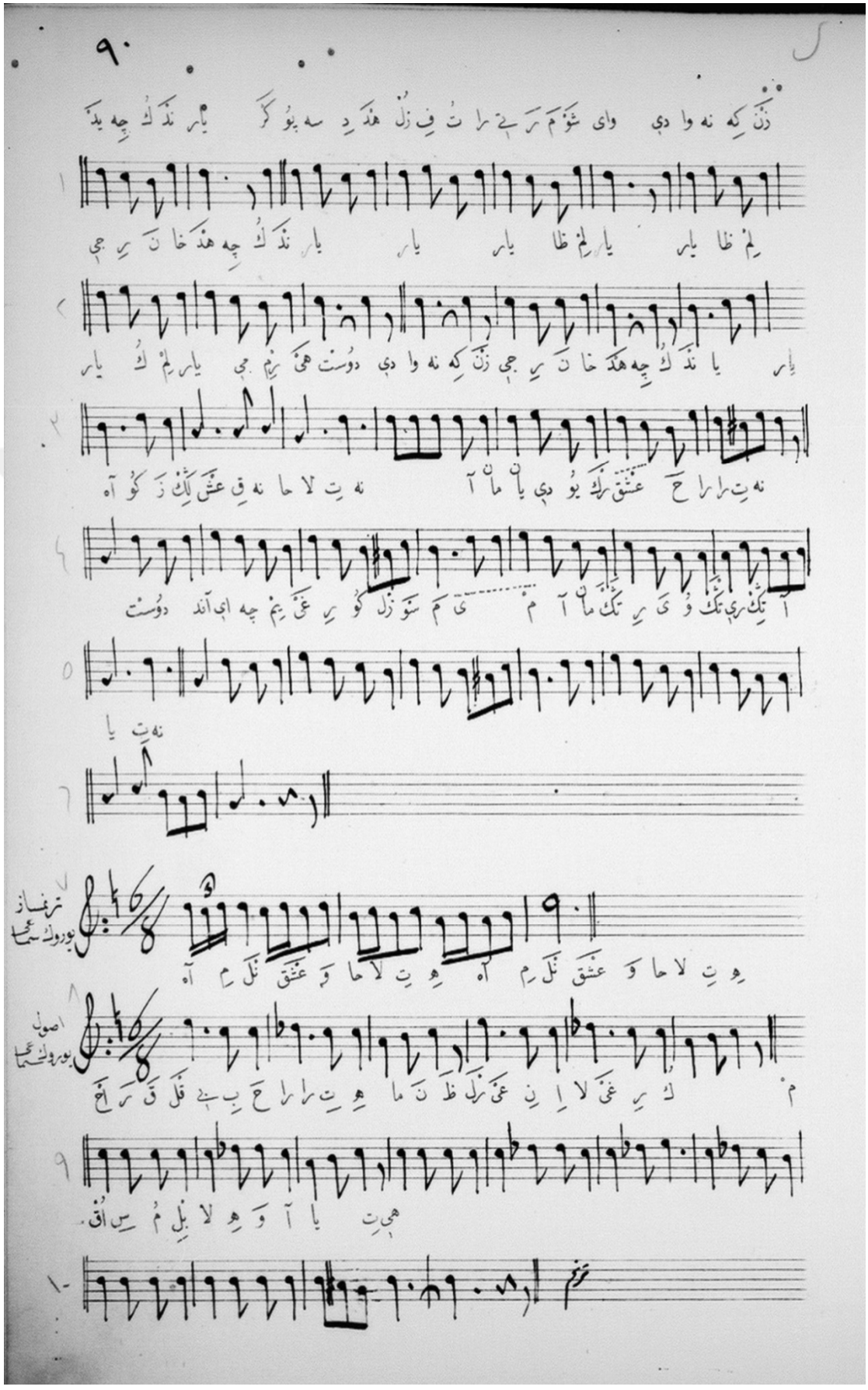

۸۵
اصول
اوفر
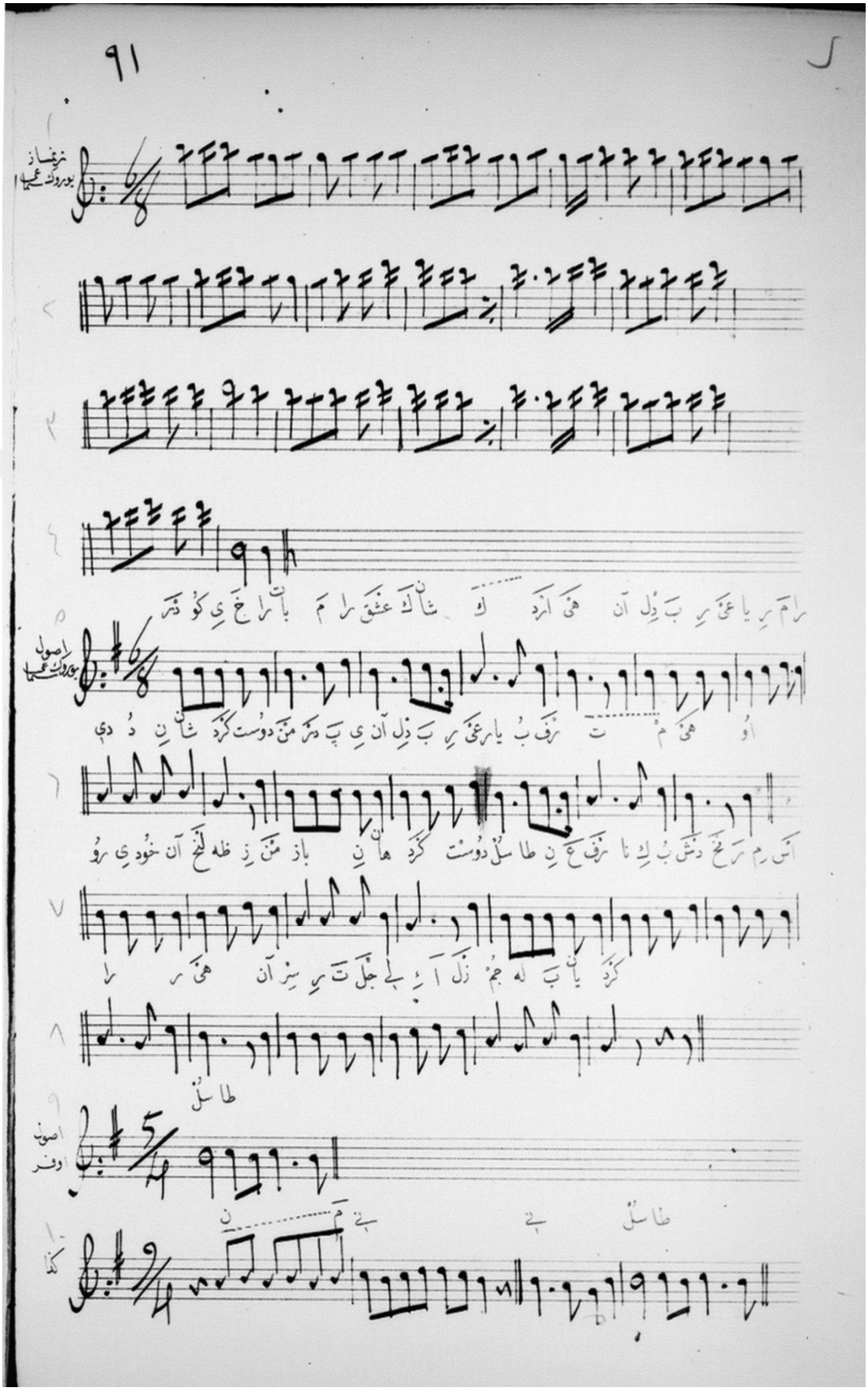

۸۶
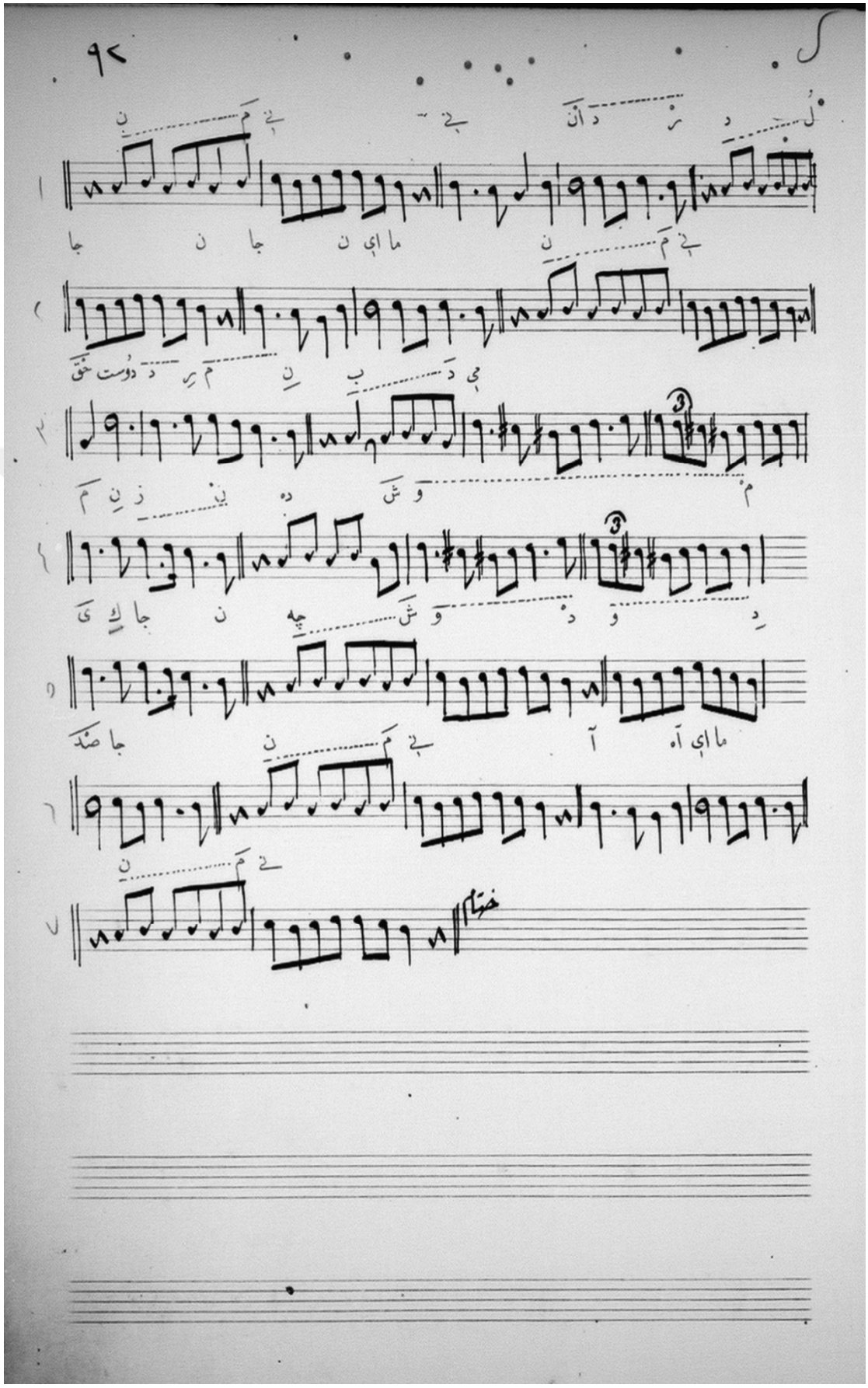

۸۷
اصول دورگیری
ضربها

۸۹
جاکُ ته فِ رَ حْ بَ قومَ انَی دوُست پیه جاکُ دِ ہتے جاکُ ته فِ رَ حْ بَ قومَ انَی
اصول بورڈ عما
مَنَ رِ یا پیه یا بِ دِ ہتے یا بِ جاتَ اِن رِم ہَ دلبرِ دِل پیه جاکُ دِ ہتے
وای یِ وا رامَ رِ یا مَنَ رِ یا آہ رامَ رِ یا
ترغساز بورڈ عما
یا نَ قوِی کوِ رِ بَ ھاشَ یار نذَ کُ چِه یذَ ما نُ نَ ضعْ وا تَ قِ رِش عا
اصول بورڈ عما

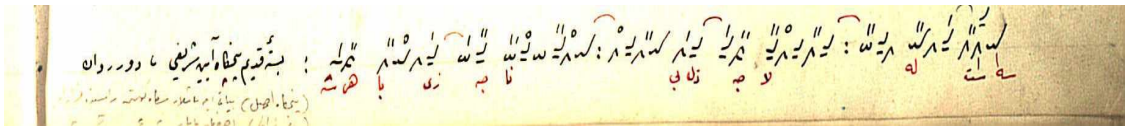

۹۰
زَنَ کِه نه وا دِی وای شَوَم رَ بِ رات فِ زُل هذَ دِ سه یُو کَر یار نذ کُ چه یذ
لِم ظا یار یار لِم ظا یار یار یار نذ کُ چه هذَ خا نَ رِ جی
یار یا نذ کُ چه هذَ خا نَ رِ جی زَنَ کِه نه وا دِی دوُست هَنَ رِم جی یار لِم کُ یار
نه تِ را را حَ عشق رِ کَ یُو دِی یا مان آ نه تِ لا حا نه قِ عشق لِکُ زَ کُو آه
آ تِک ری تِک وُ ی رِ تِک مان آ م ی م سَوَ زل کُو رِ غَنَ رِم چه ای آند دوُست
نه تِ یا
ترنساز یوروك عثمان
هِ تِ لا حا وَ عشق نَل رِم آه هِ تِ لا حا وَ عشق نَل رِم آه
اصول یوروك عثمان
م کُ رِ غَنَ لا اِ نِ غَنَ رَل ظ نَ ما هِ تِ را را حَ بِ بِ قَل قَ رَ اخ
هِ تِ یا آ وَ هِ لا بِل مُ سِ اق

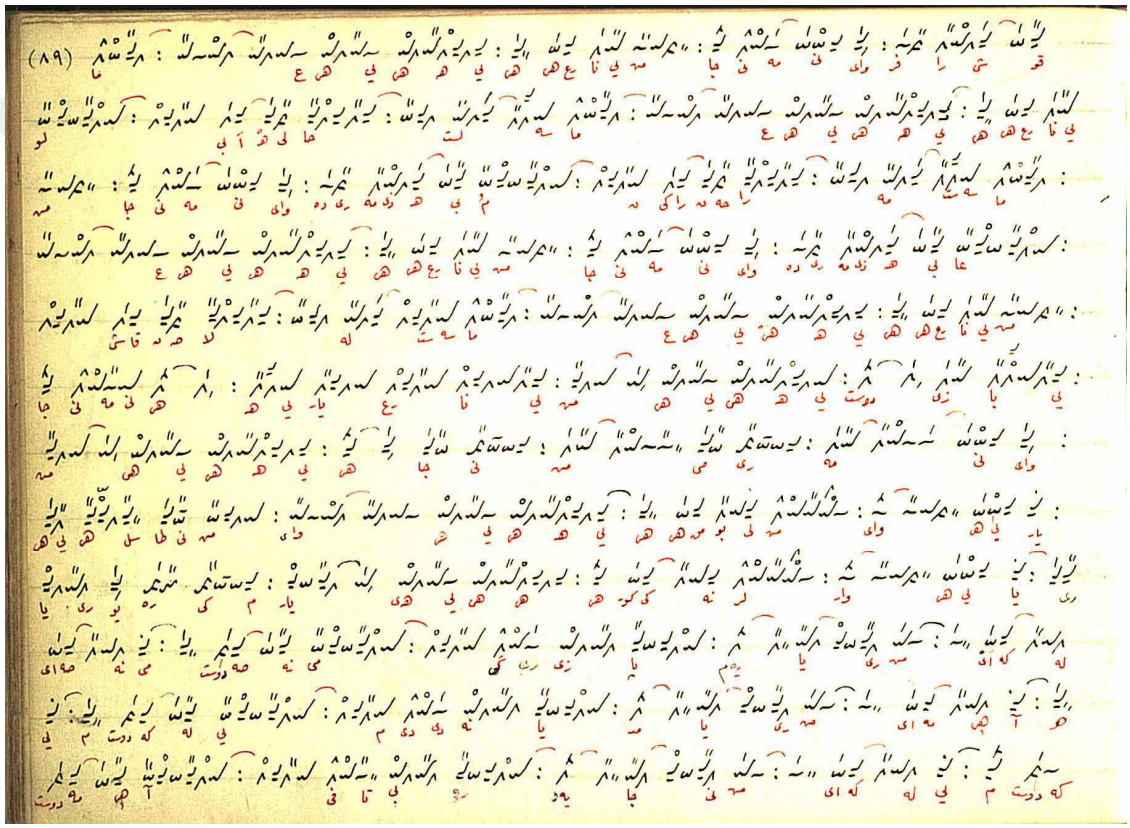

۹۱
ترجمه از بورک عمیا
اصول بورک عمیا
اصول وفر
طاسلّی

۹۲
ضربام

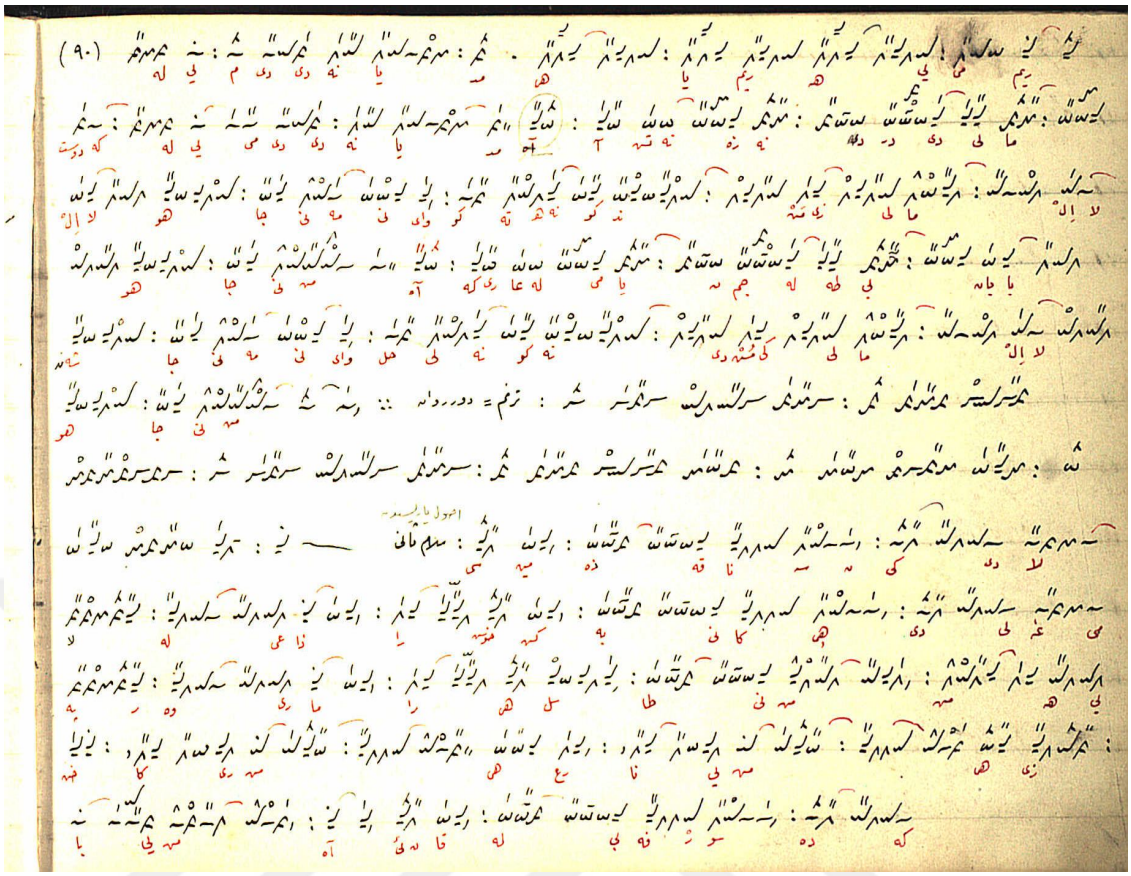
Ek 5: Emin Dede'nin (Yazıcı) Notaya Aldığı Mevlevî Âyinlerini İçeren Âyîn-i Şerîf Defteri'nde Yer Alan Nüshalar[3]

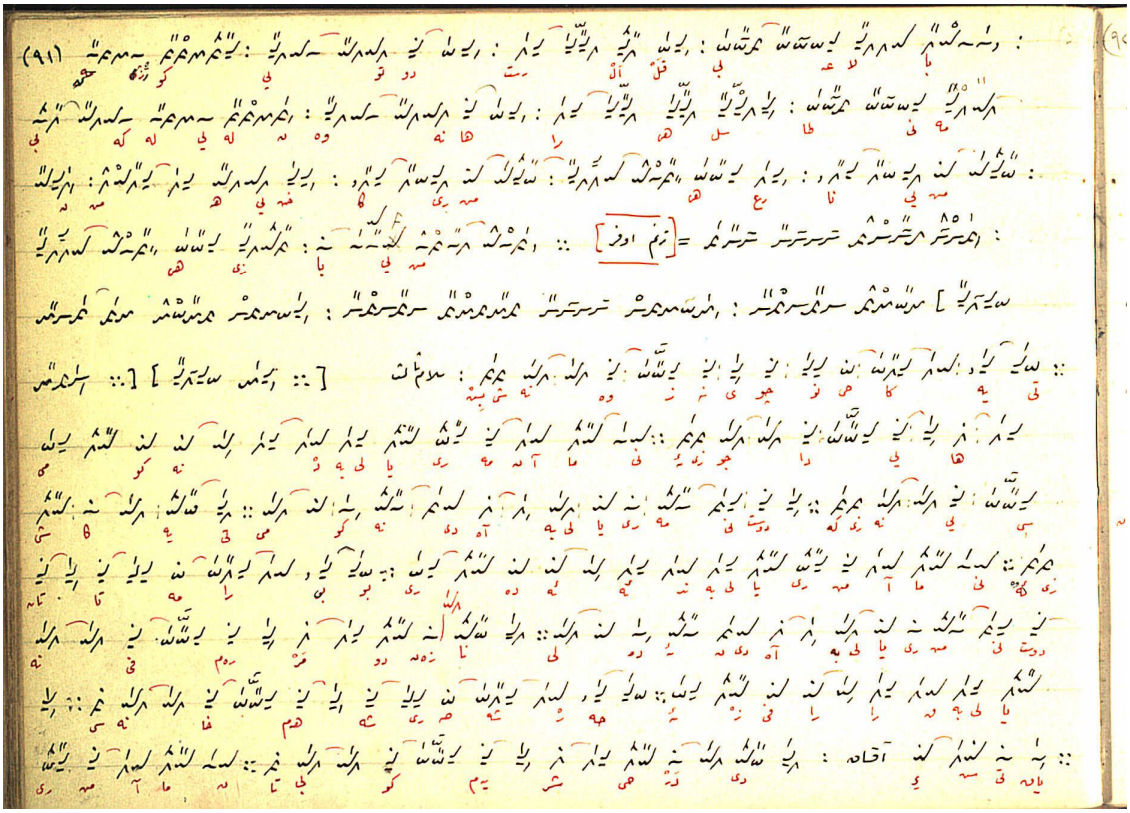
Ek 5.1 Pencgâh Mevlevî Âyini (Beste-i Kadîm)

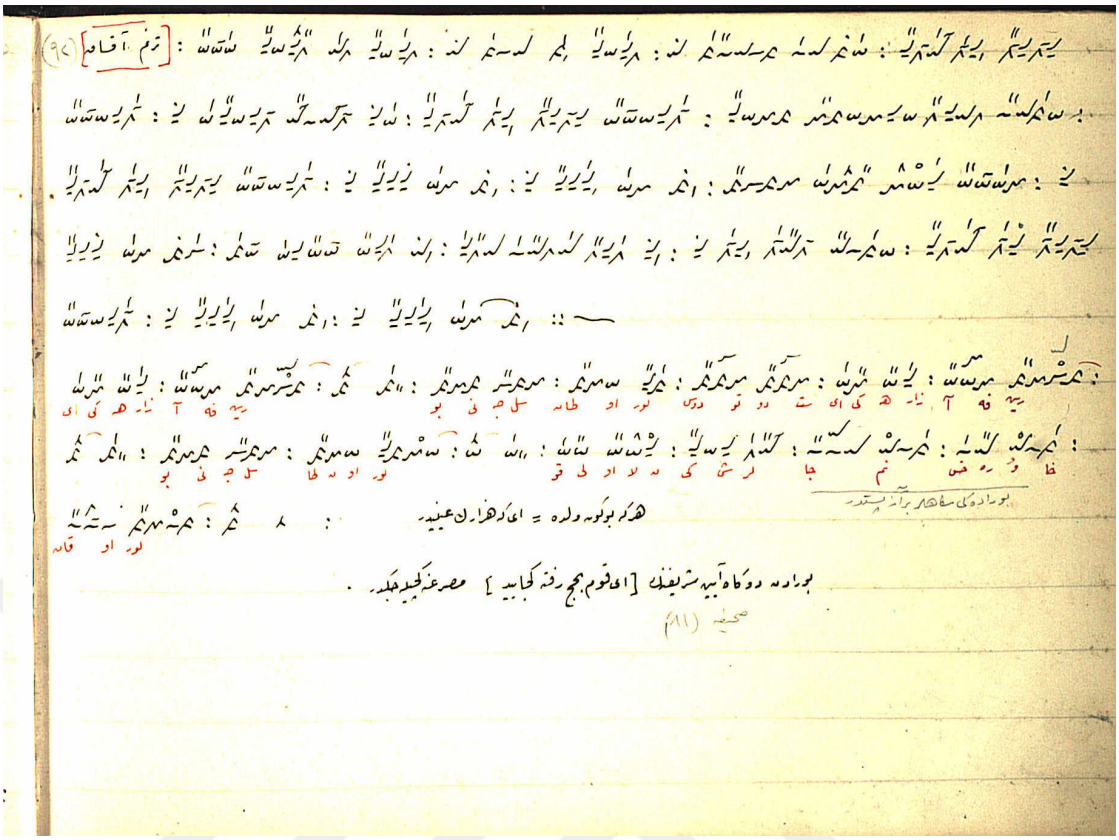

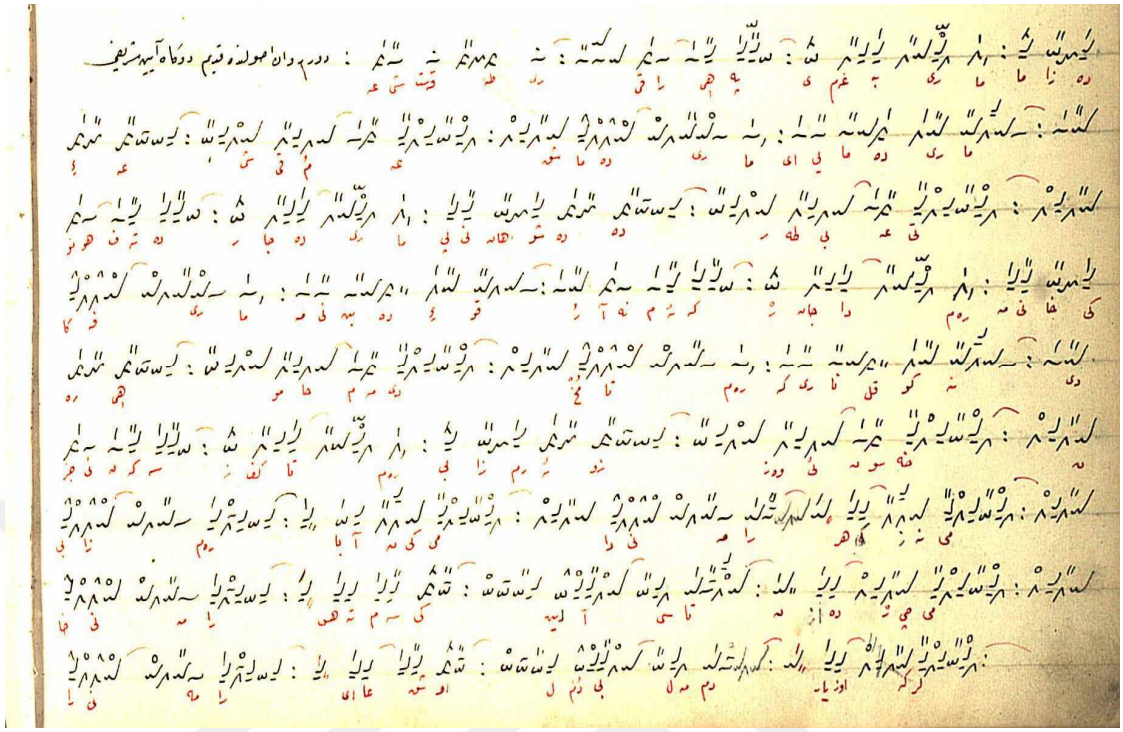
[3] Çalışmada bu nüshalar, EN kısaltmasıyla geçmektedir.

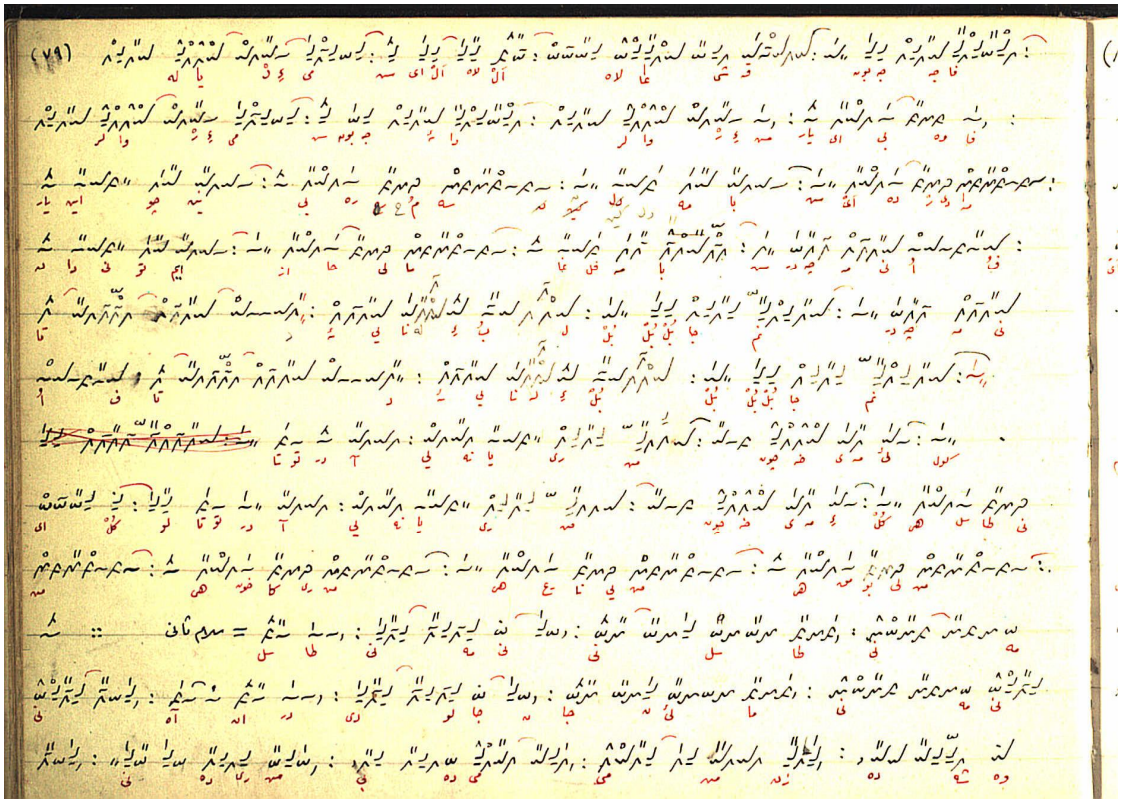

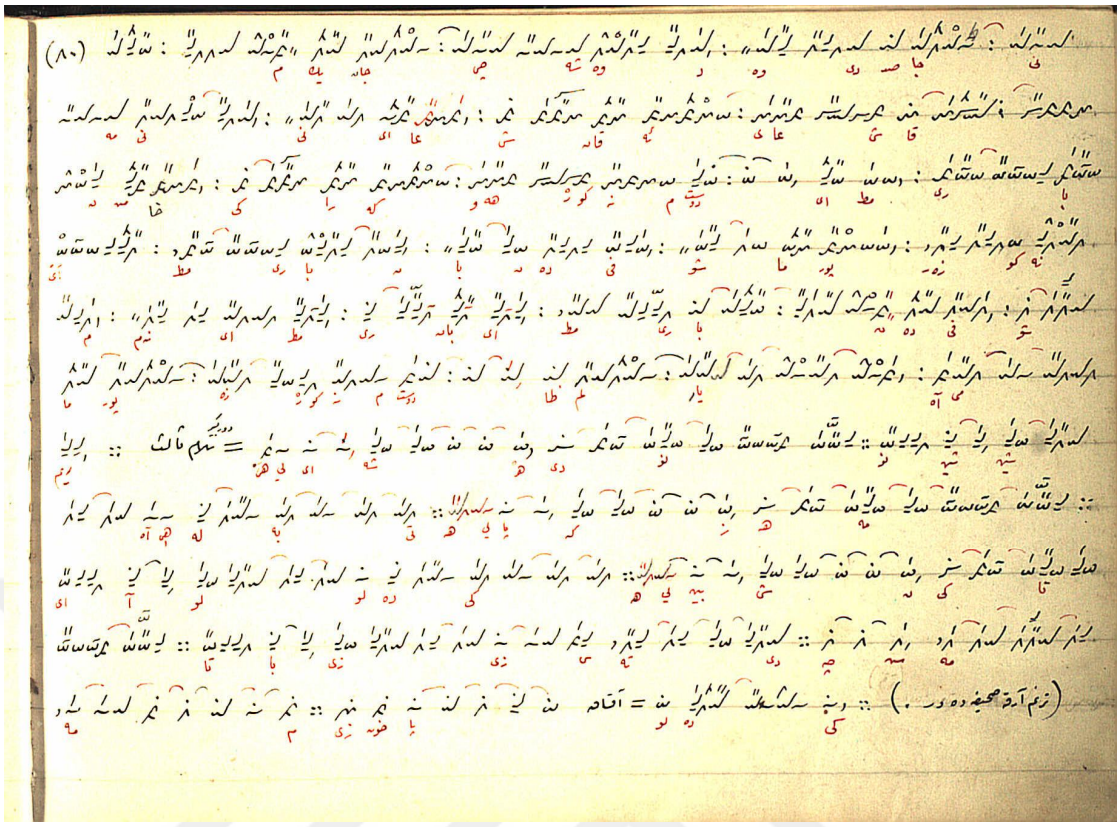

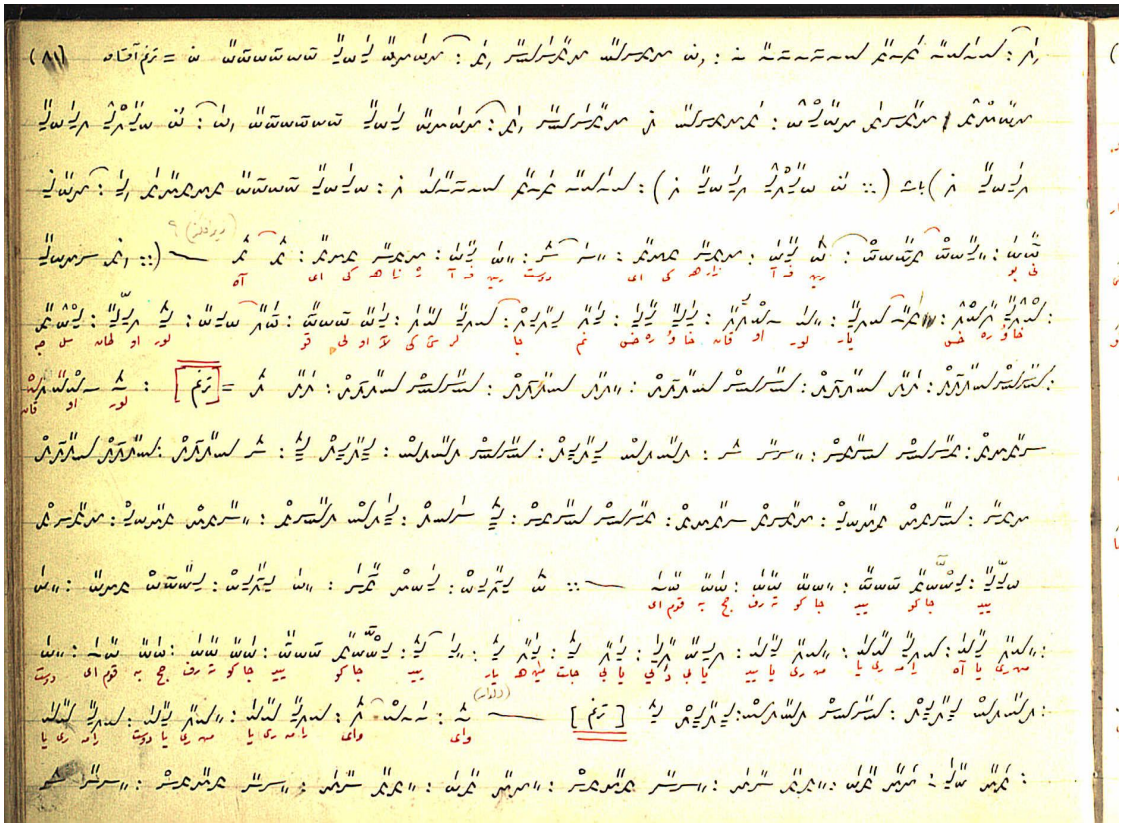

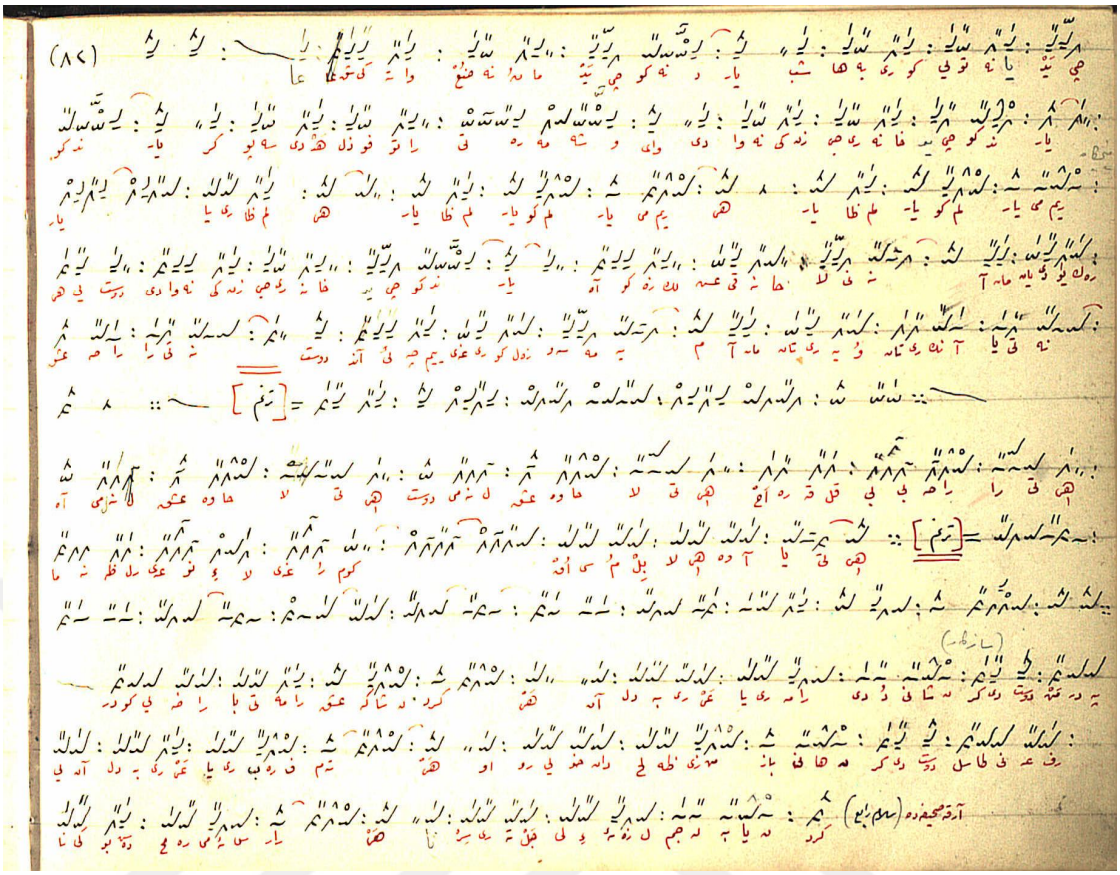
Ek 5.2 Dügâh Mevlevî Âyini (Beste-i Kadîm)

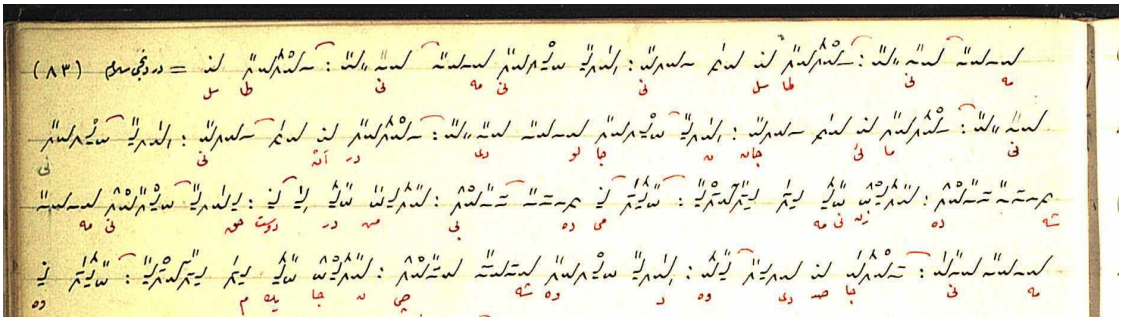

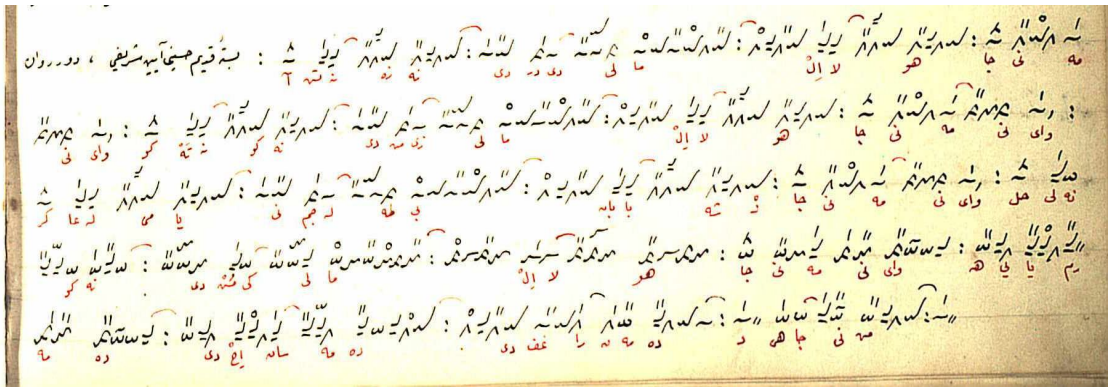

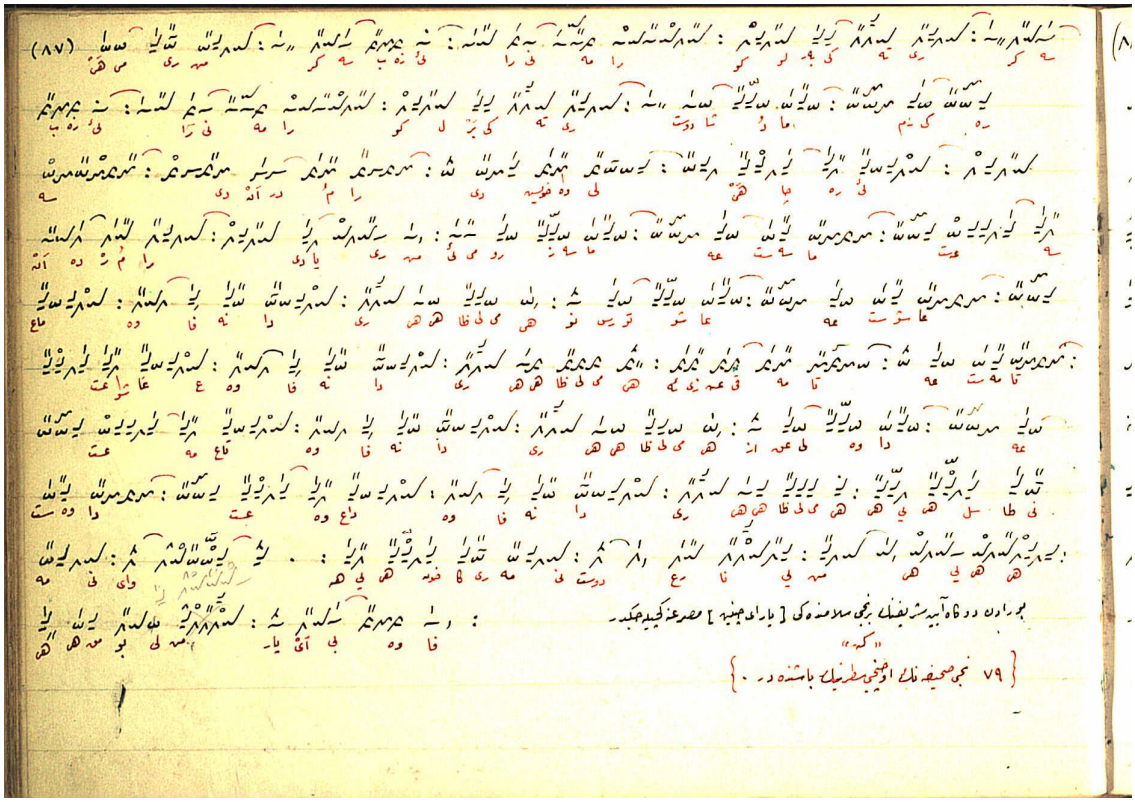

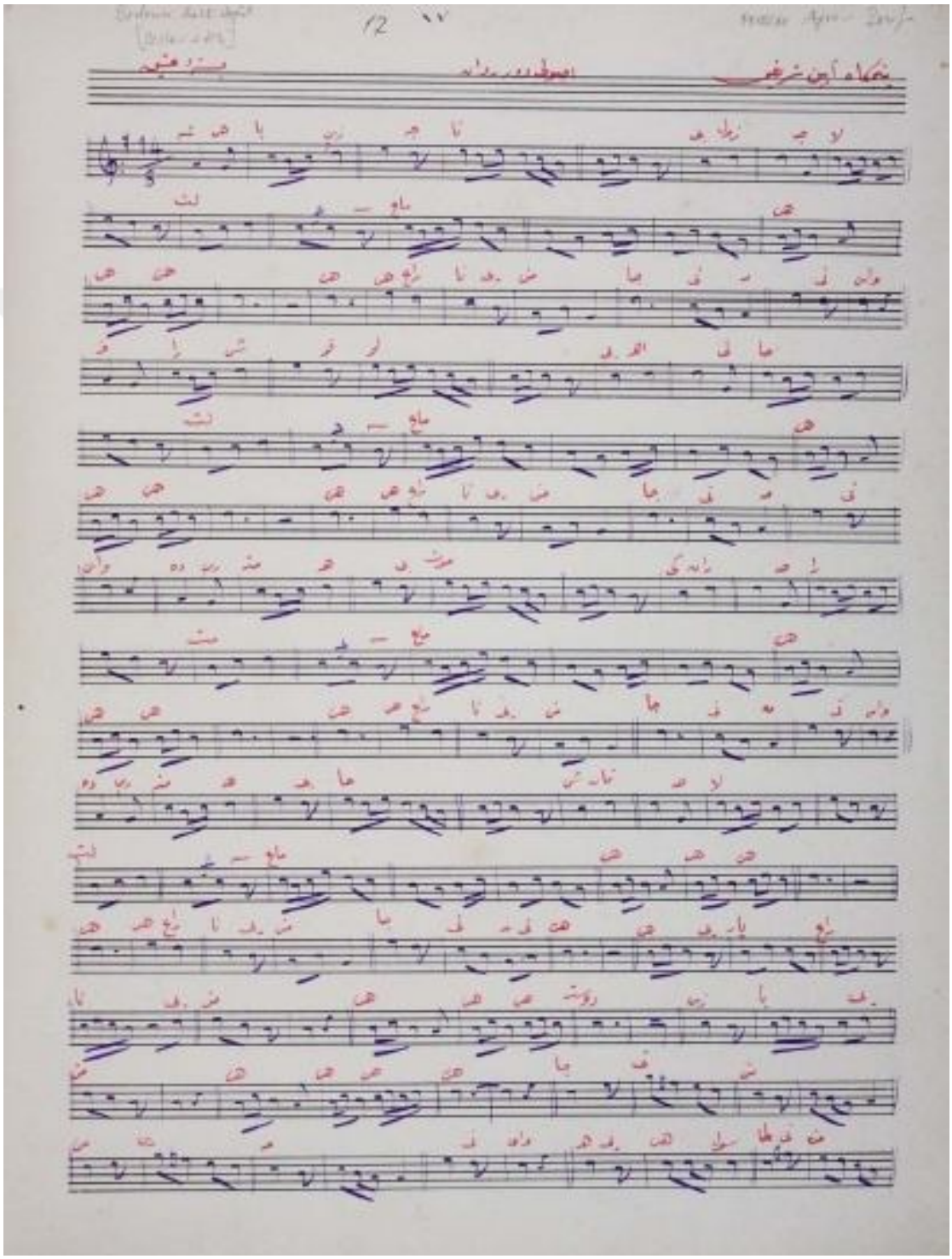
Ek 5.3 Hüseynî Mevlevî Âyini (Beste-i Kadîm)

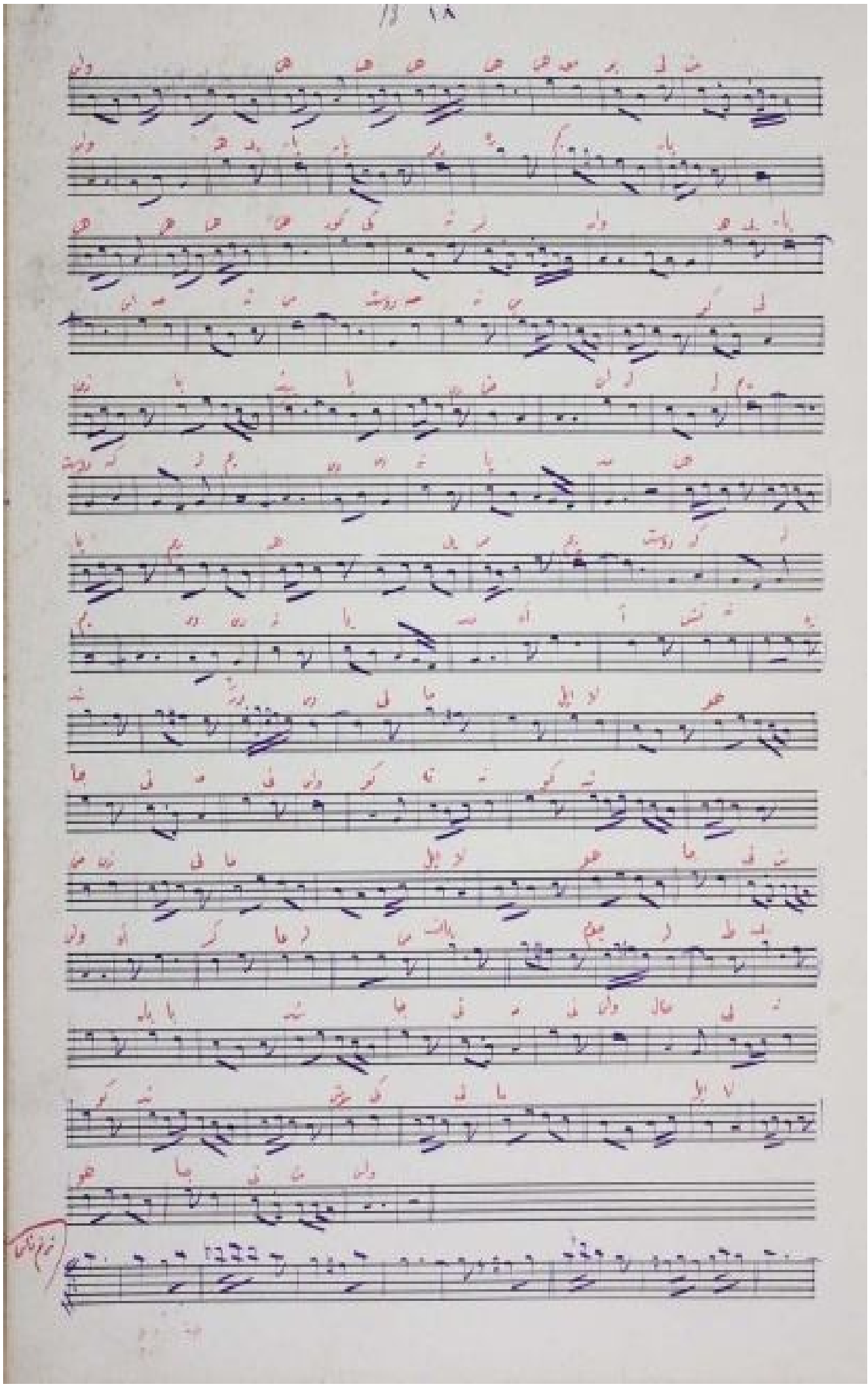

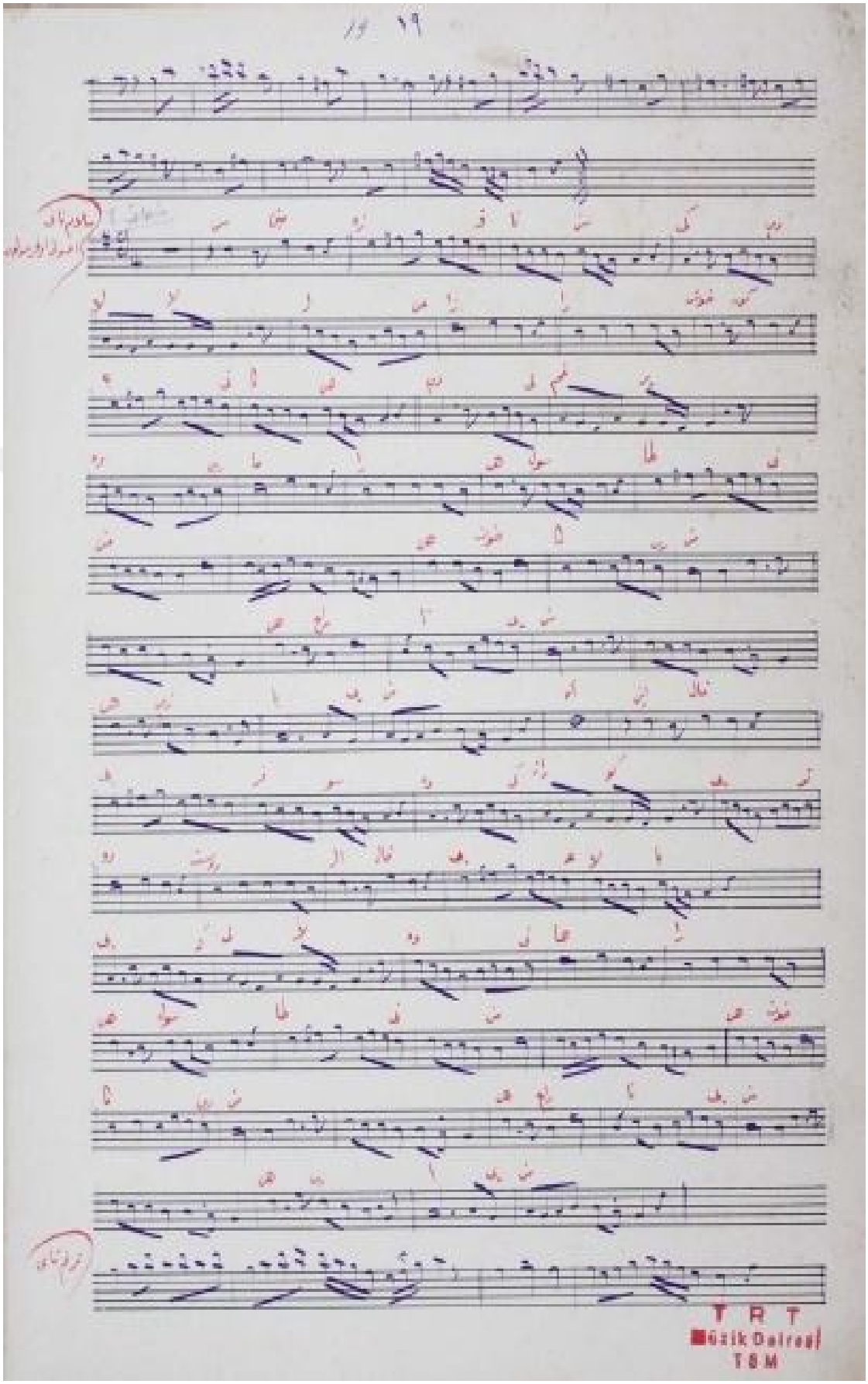
Ek 6: Muallim İsmâil Hakkı Bey (Özkan) Tarafından Notaya Alınan Nüshalar[4]

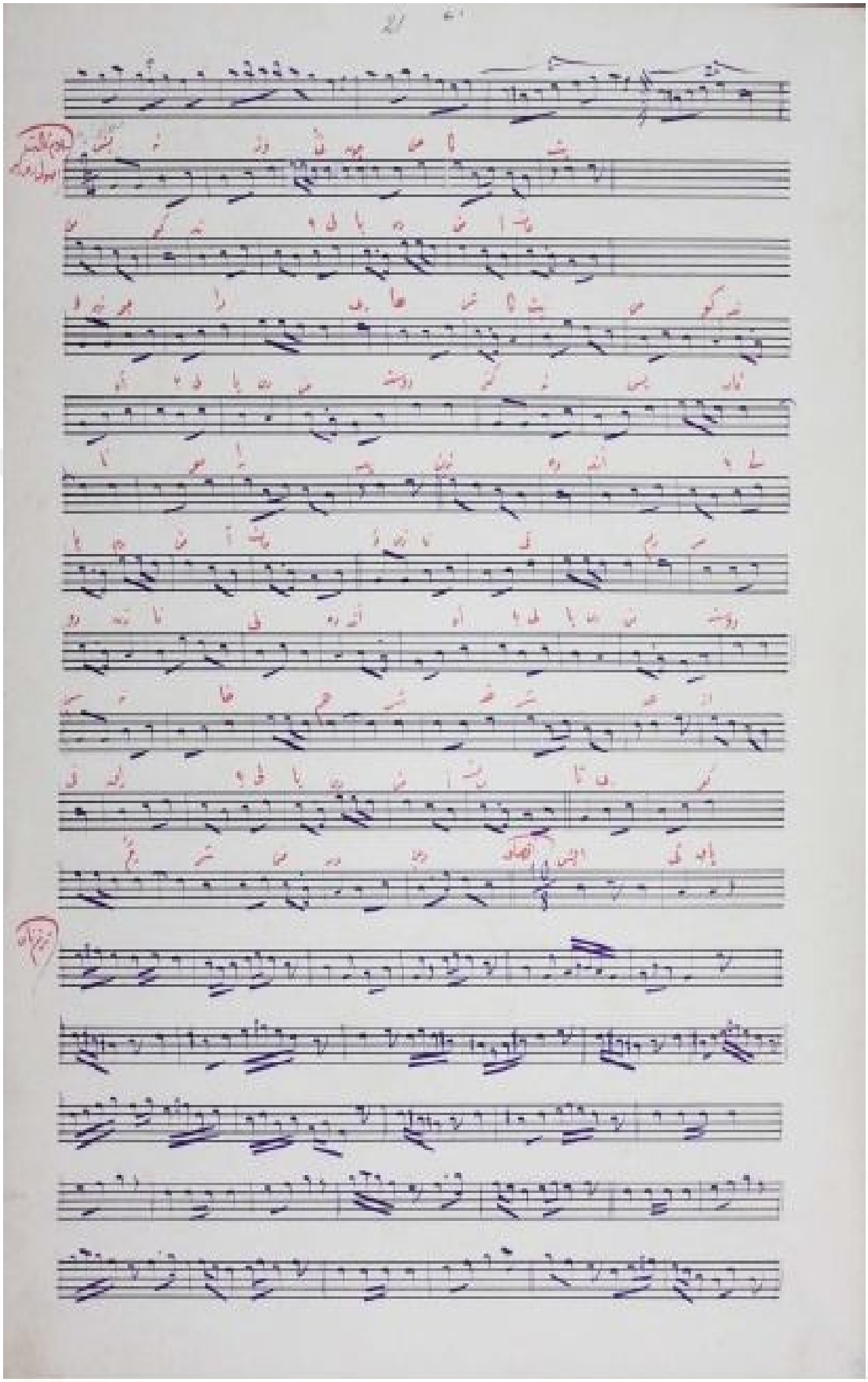
Ek 6.1 Pencgâh Mevlevî Âyini (Beste-i Kadîm)
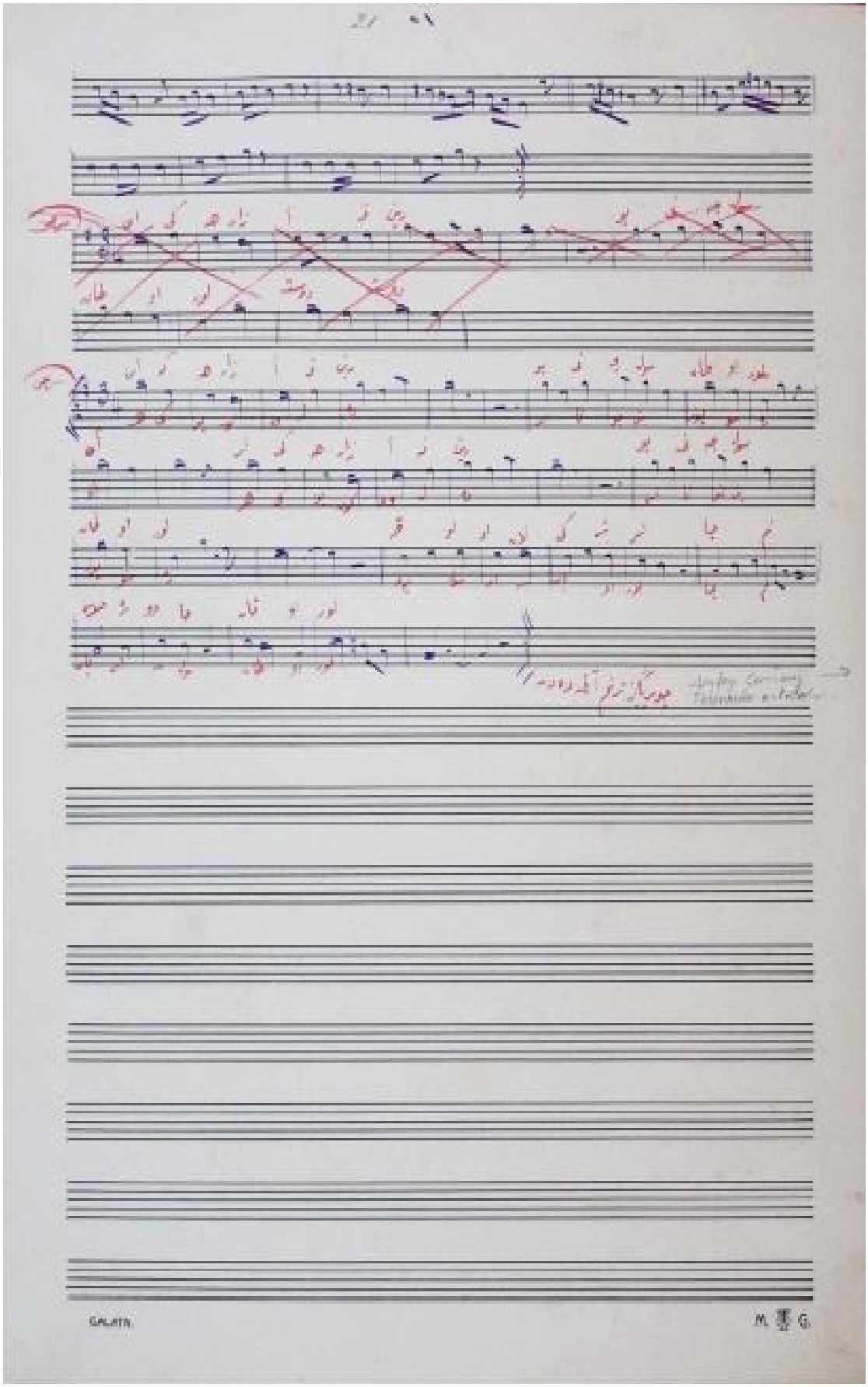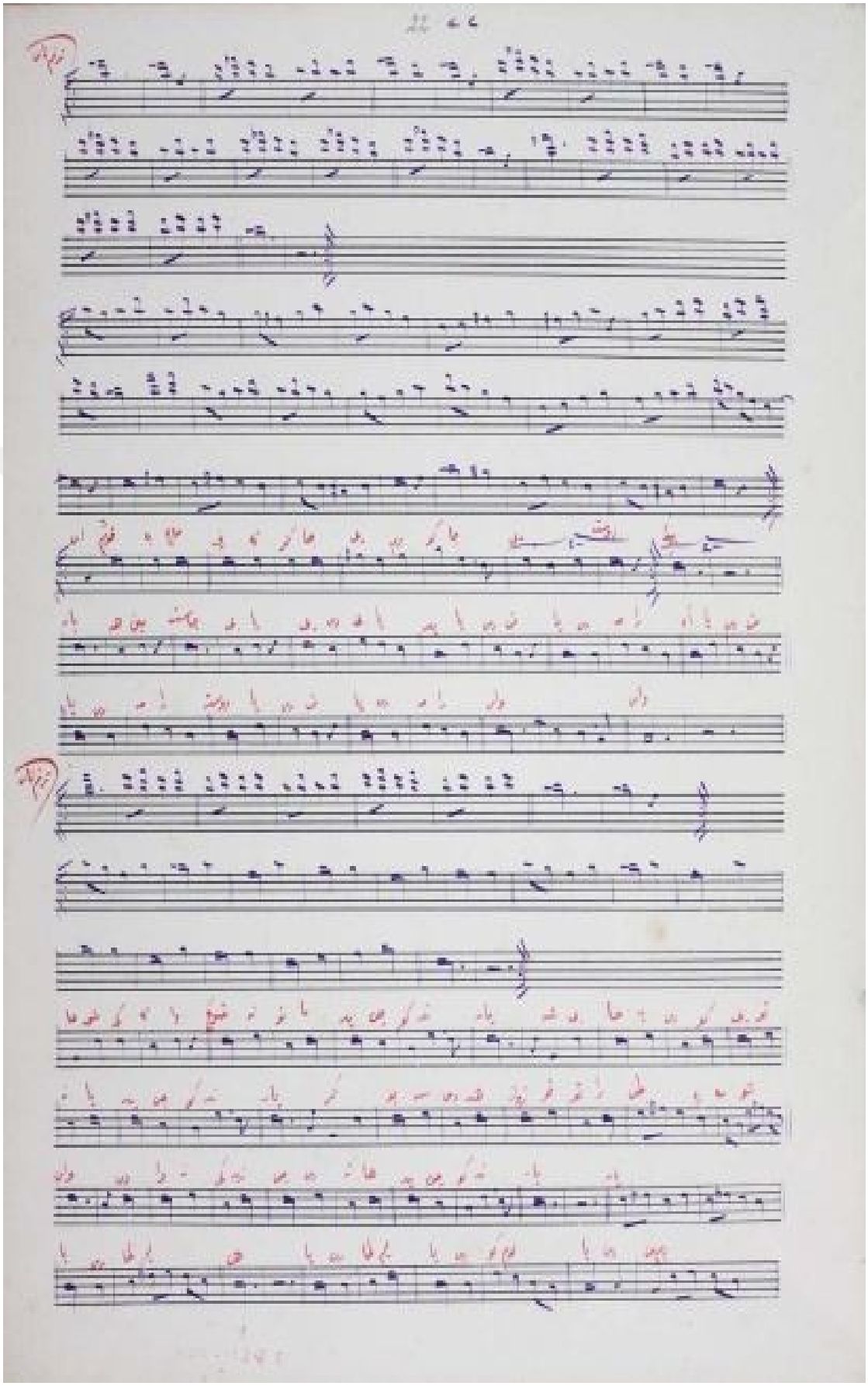

[4] Çalışmada bu nüshalar, İHN kısaltmasıyla geçmektedir.
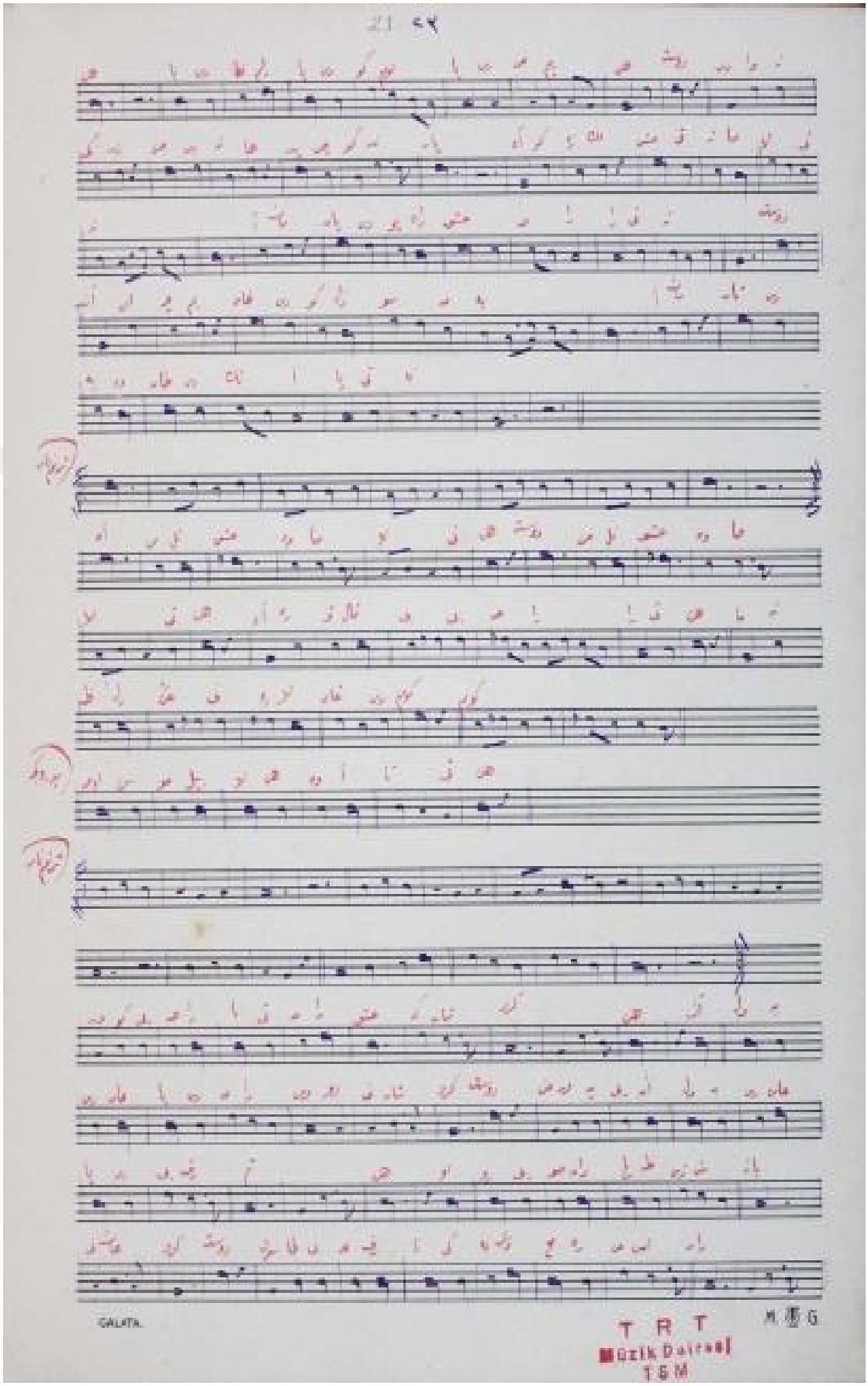

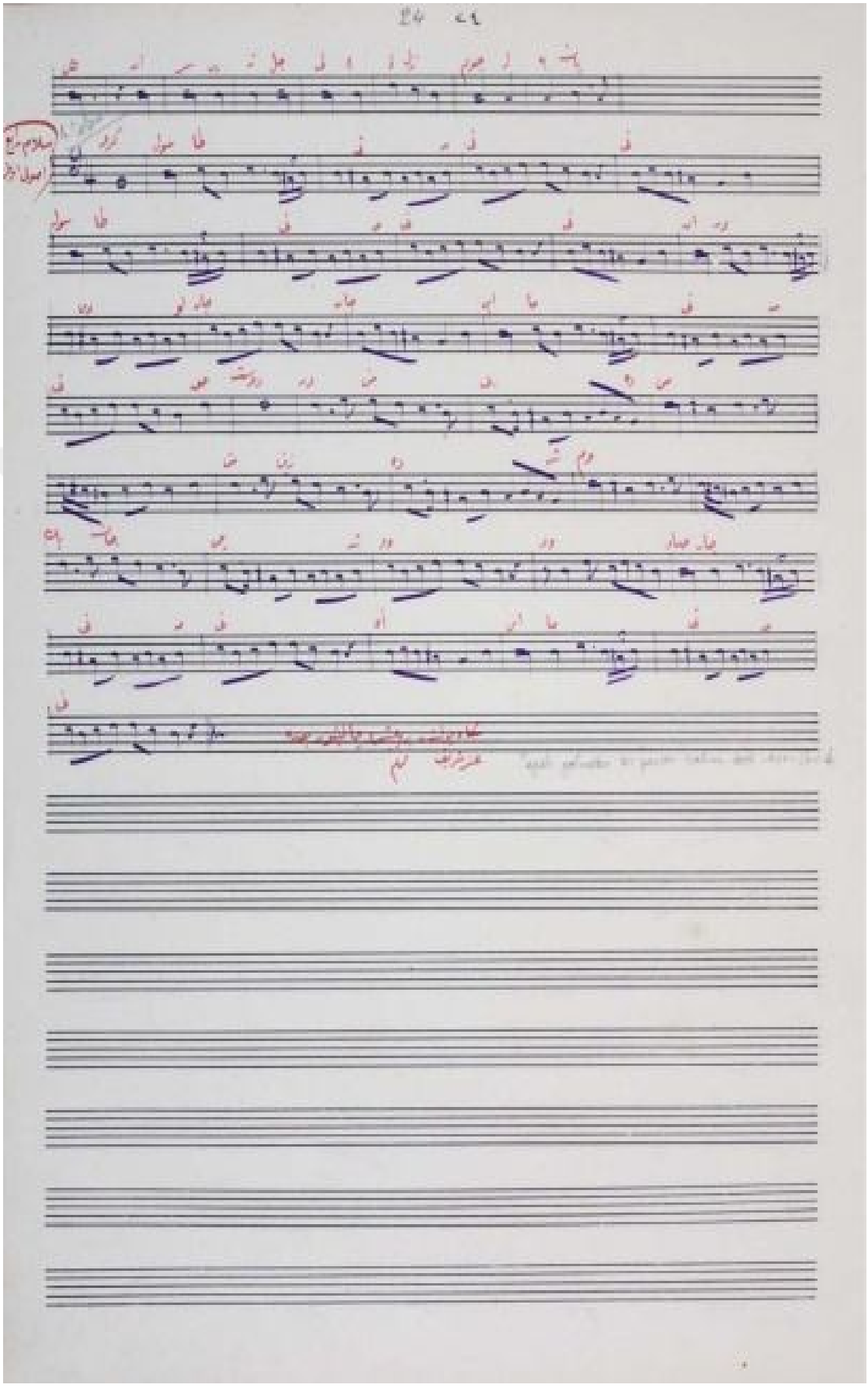

TRT
Müzik Dairesi
TSM

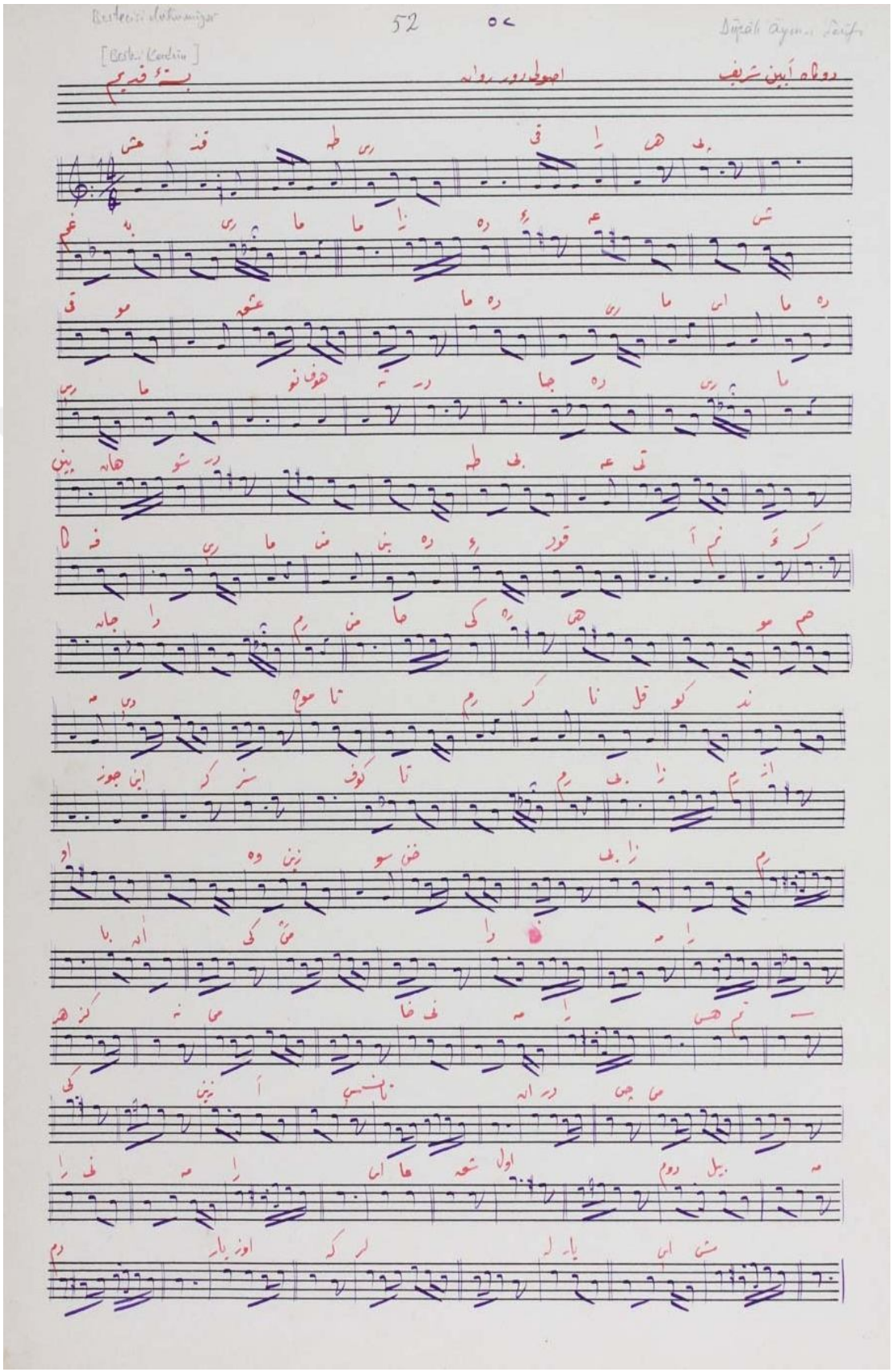

GALATA

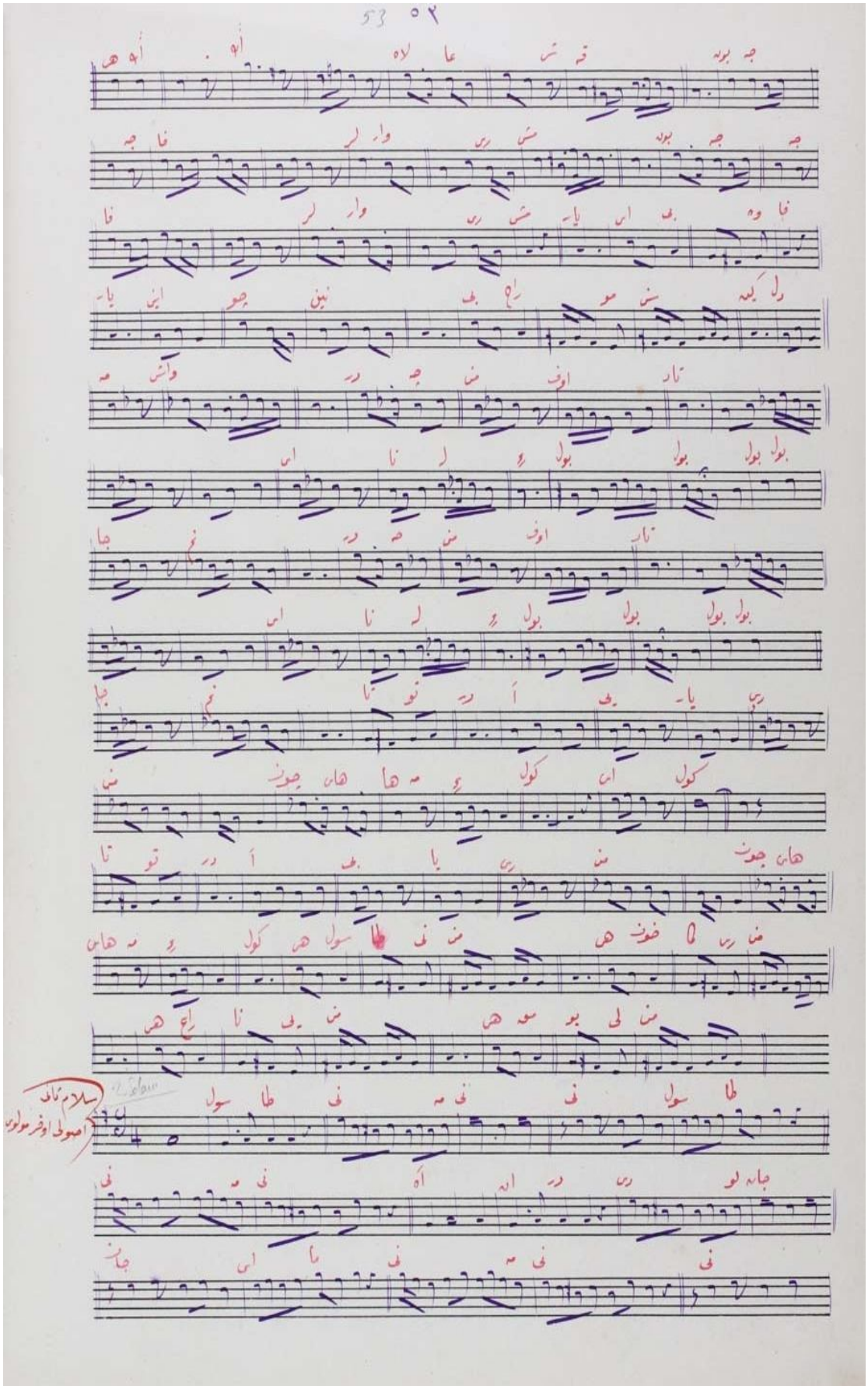

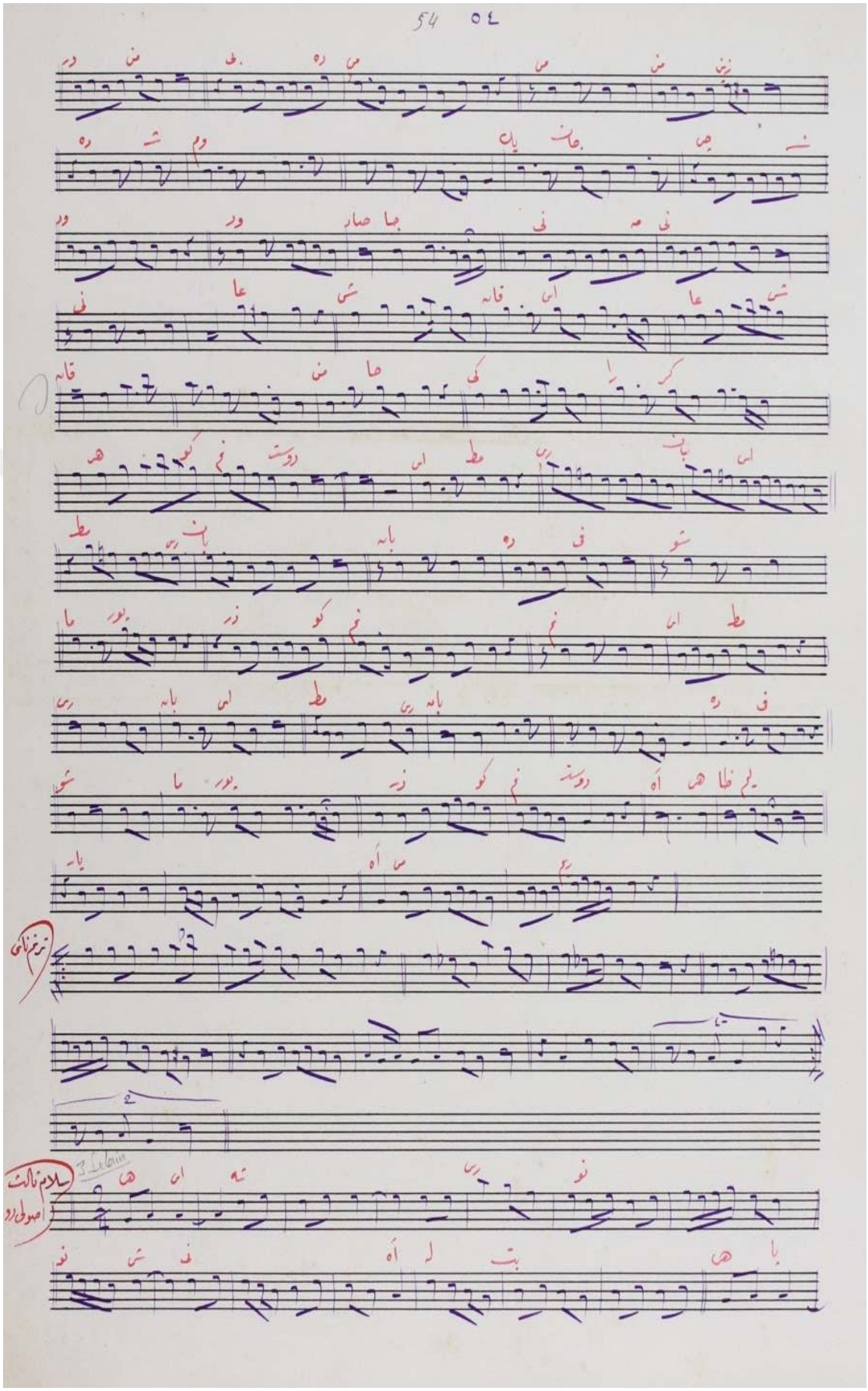

GALATA
T R T
Müzik Dairesi
TSM

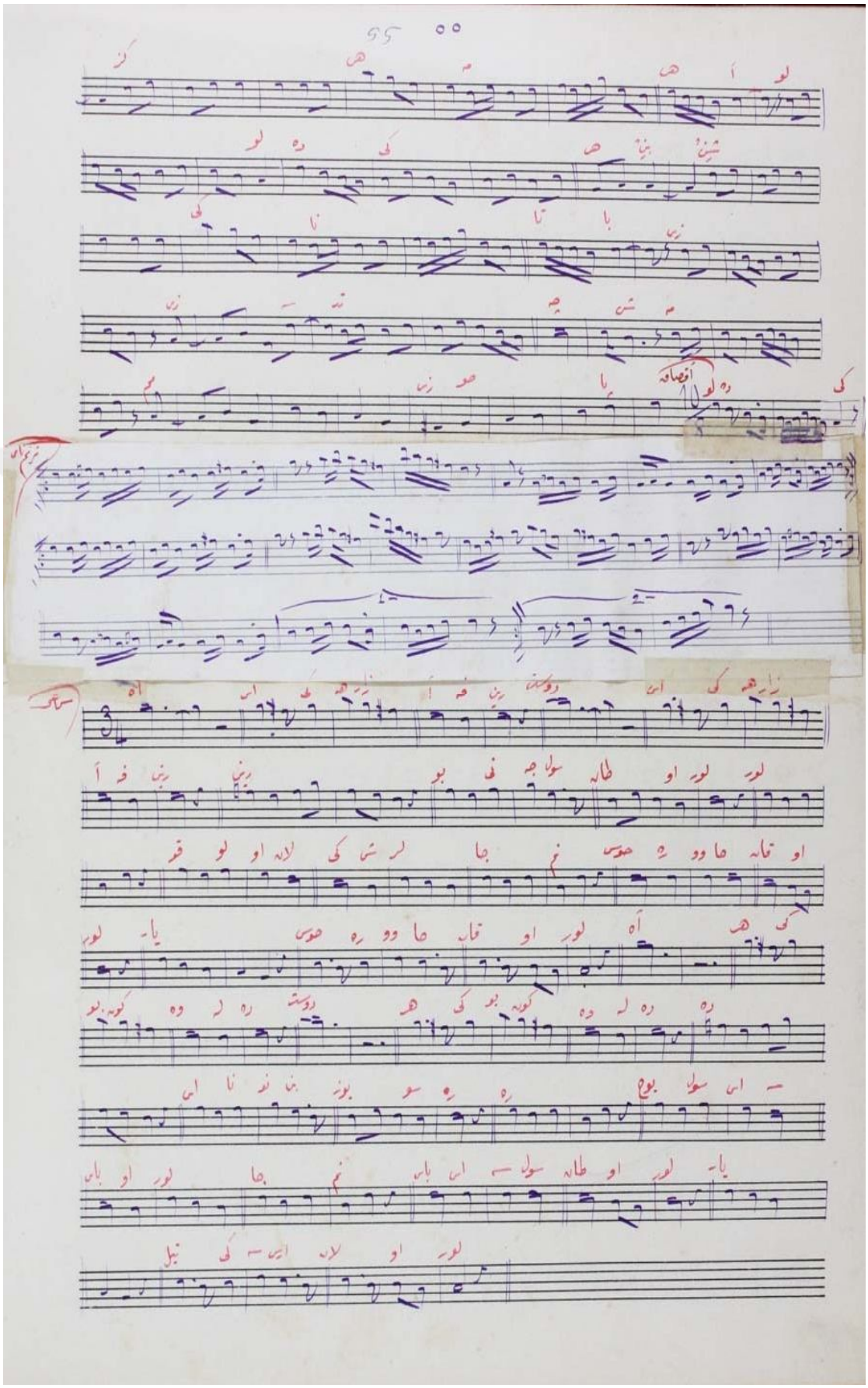

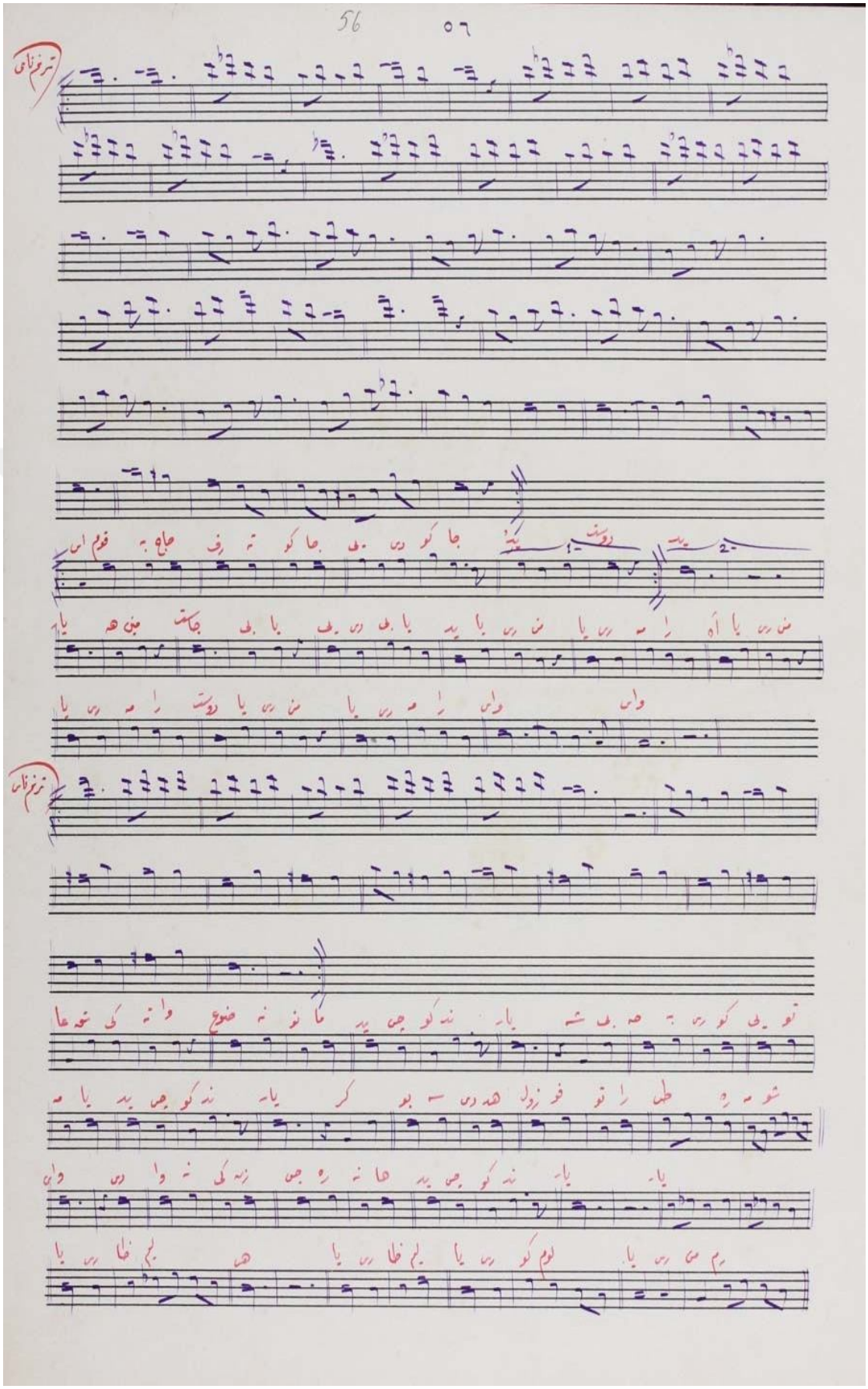
Ek 6.2 Dügâh Mevlevî Âyini (Beste-i Kadîm)

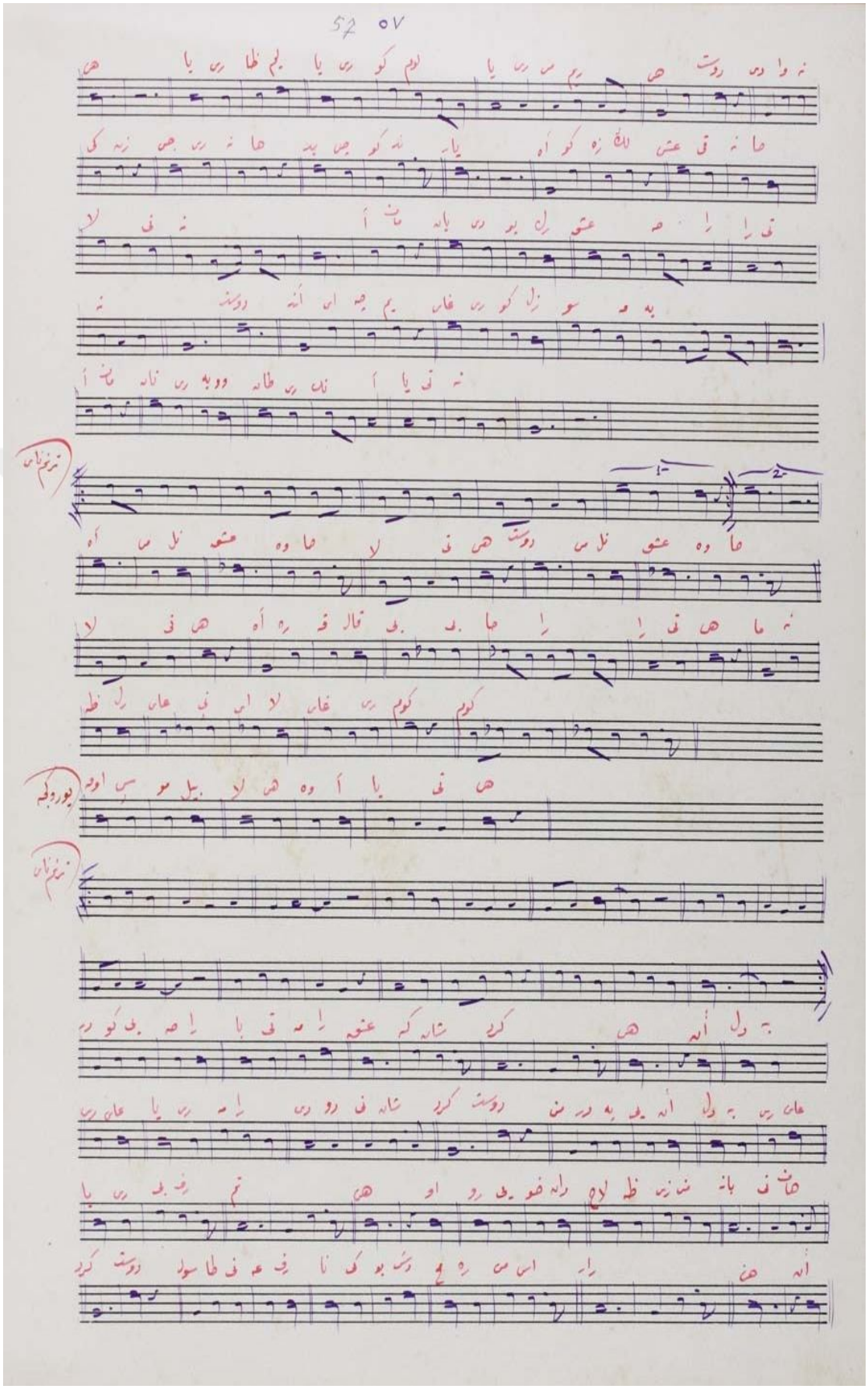

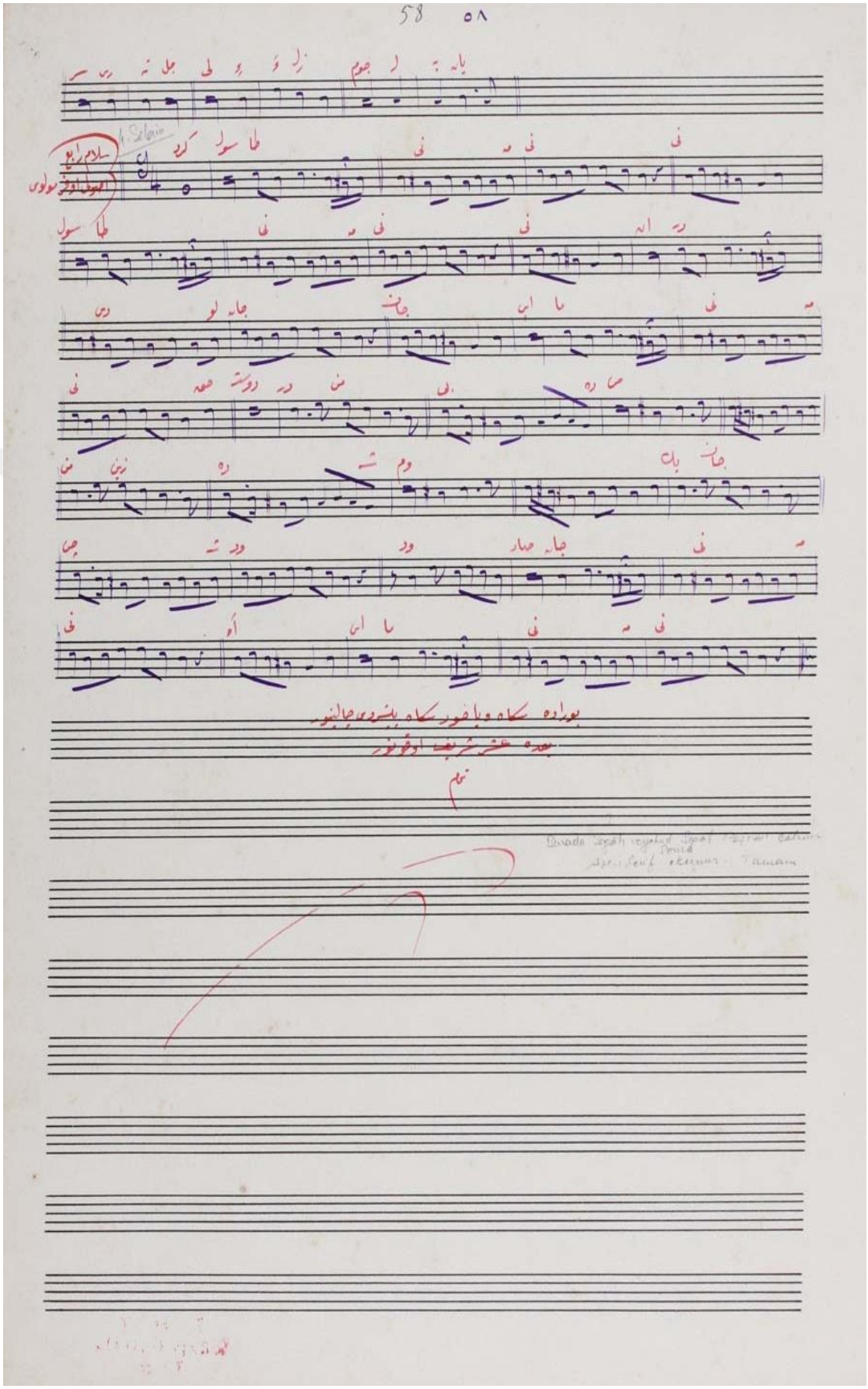

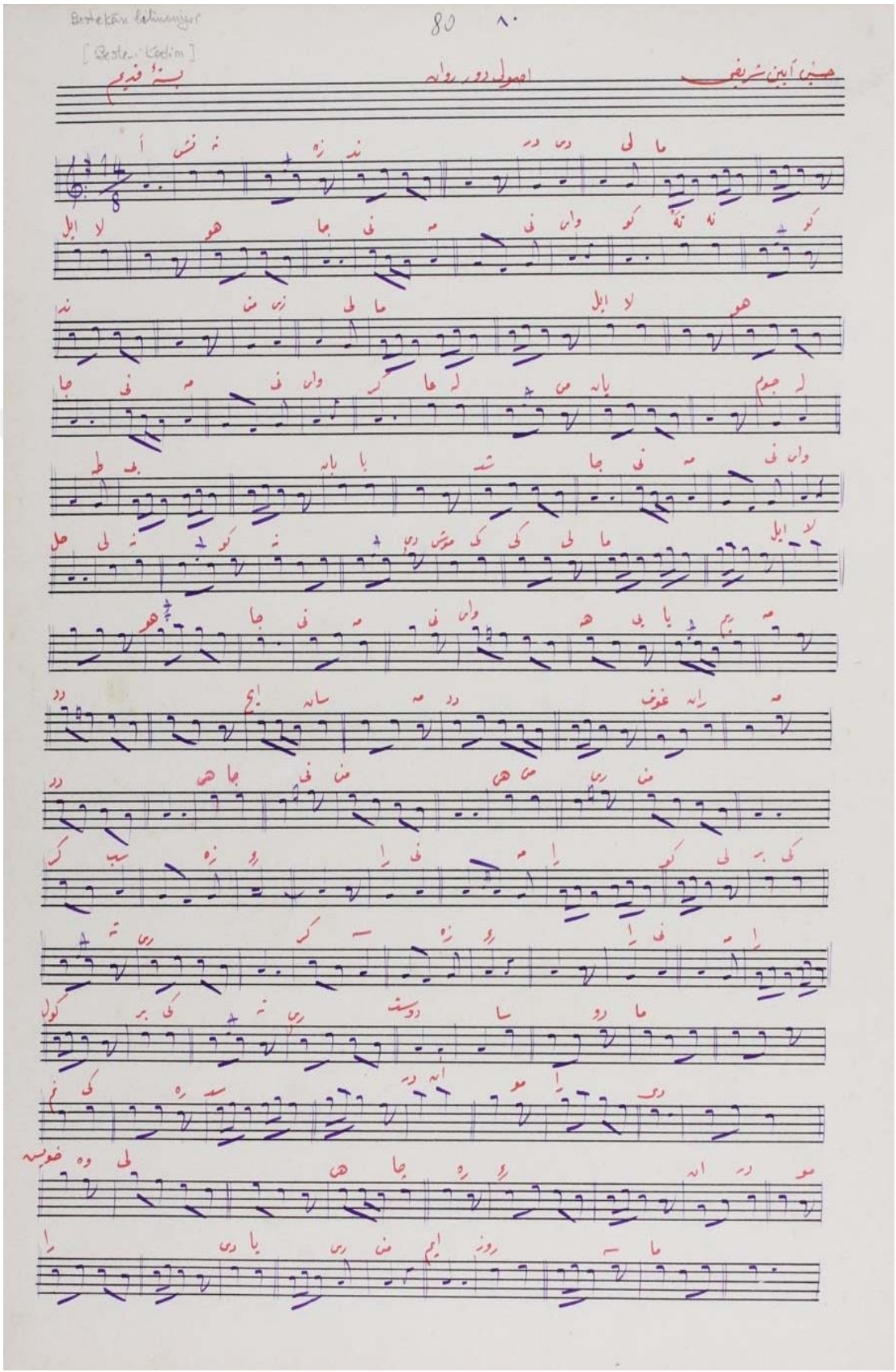

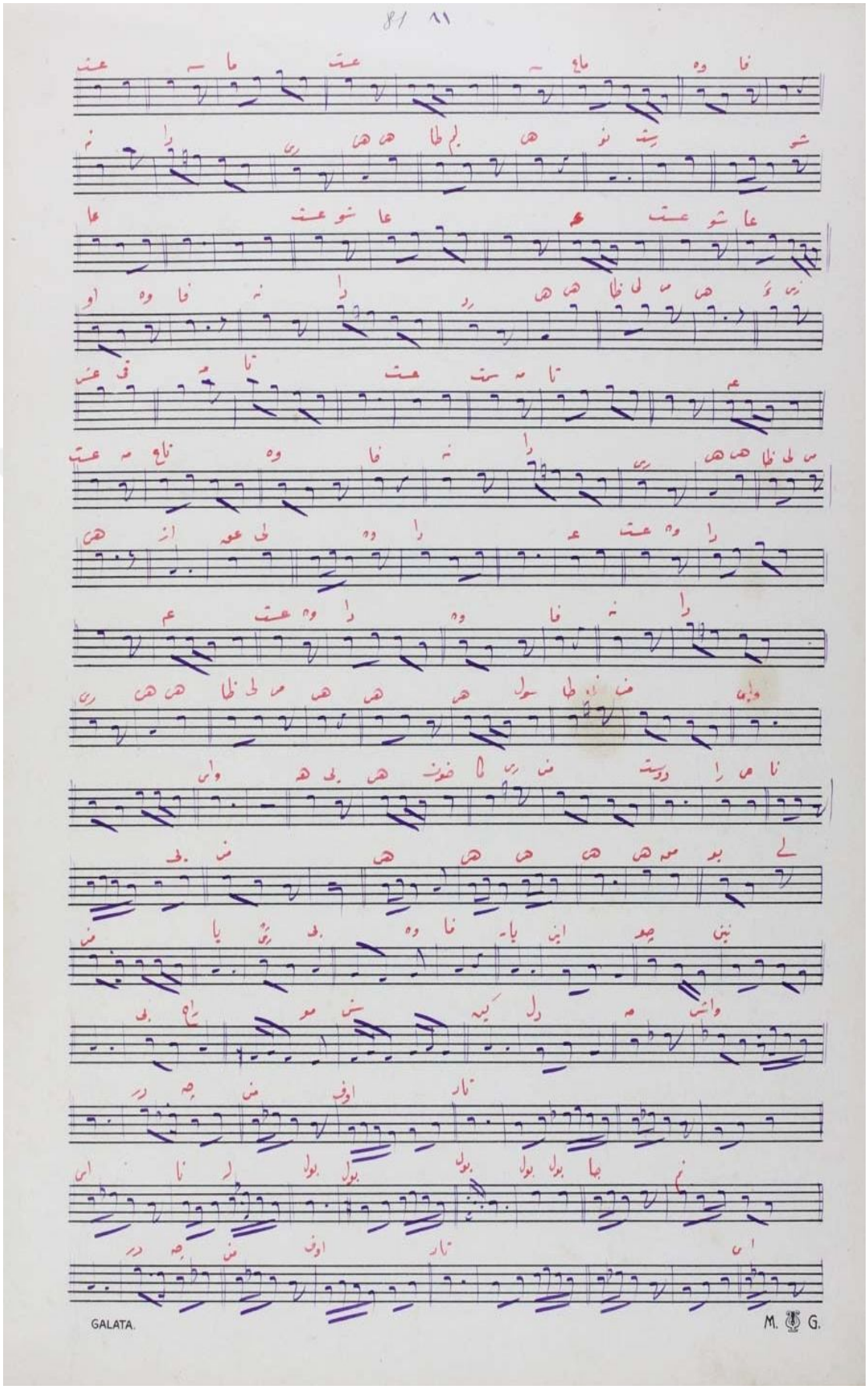

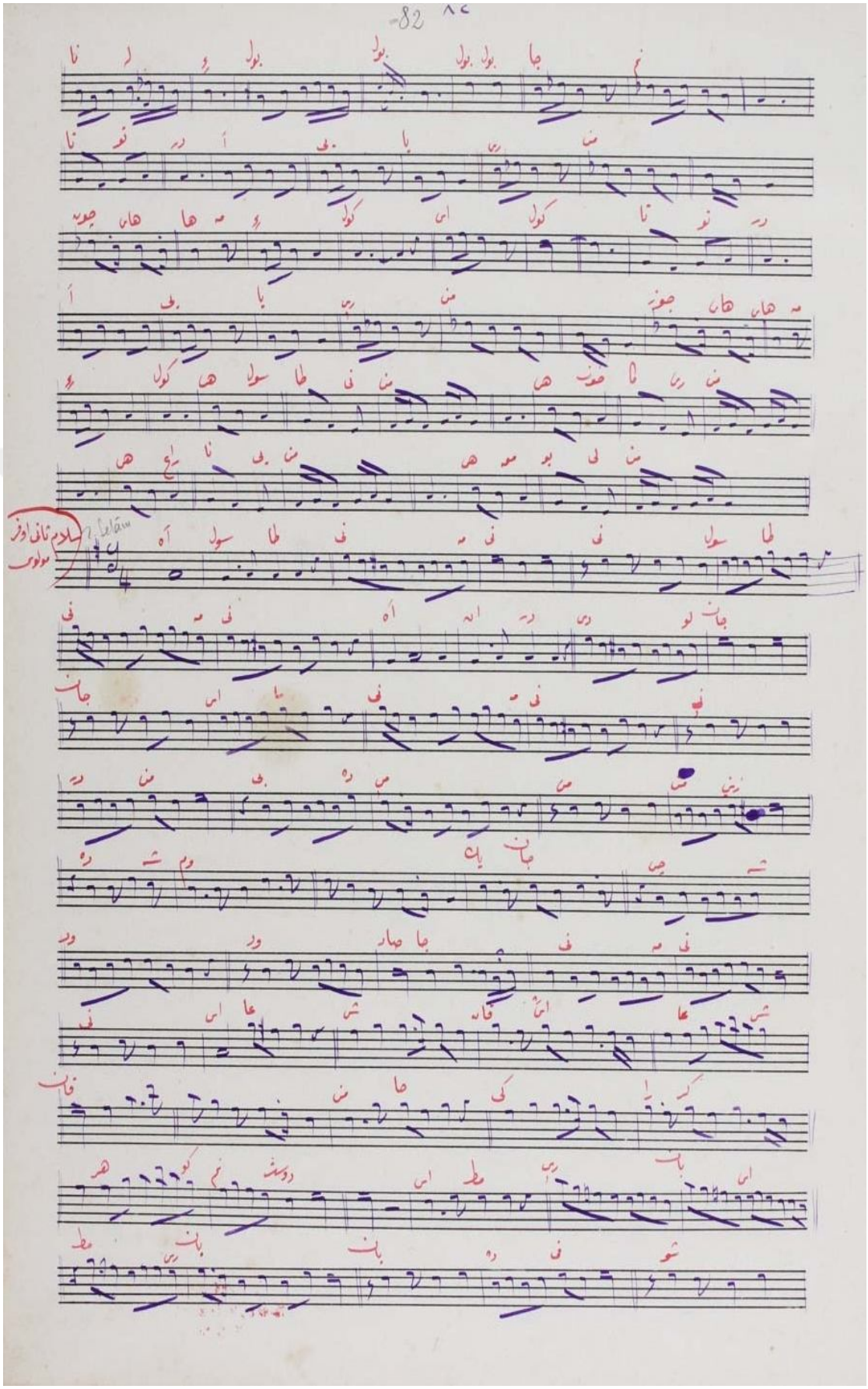

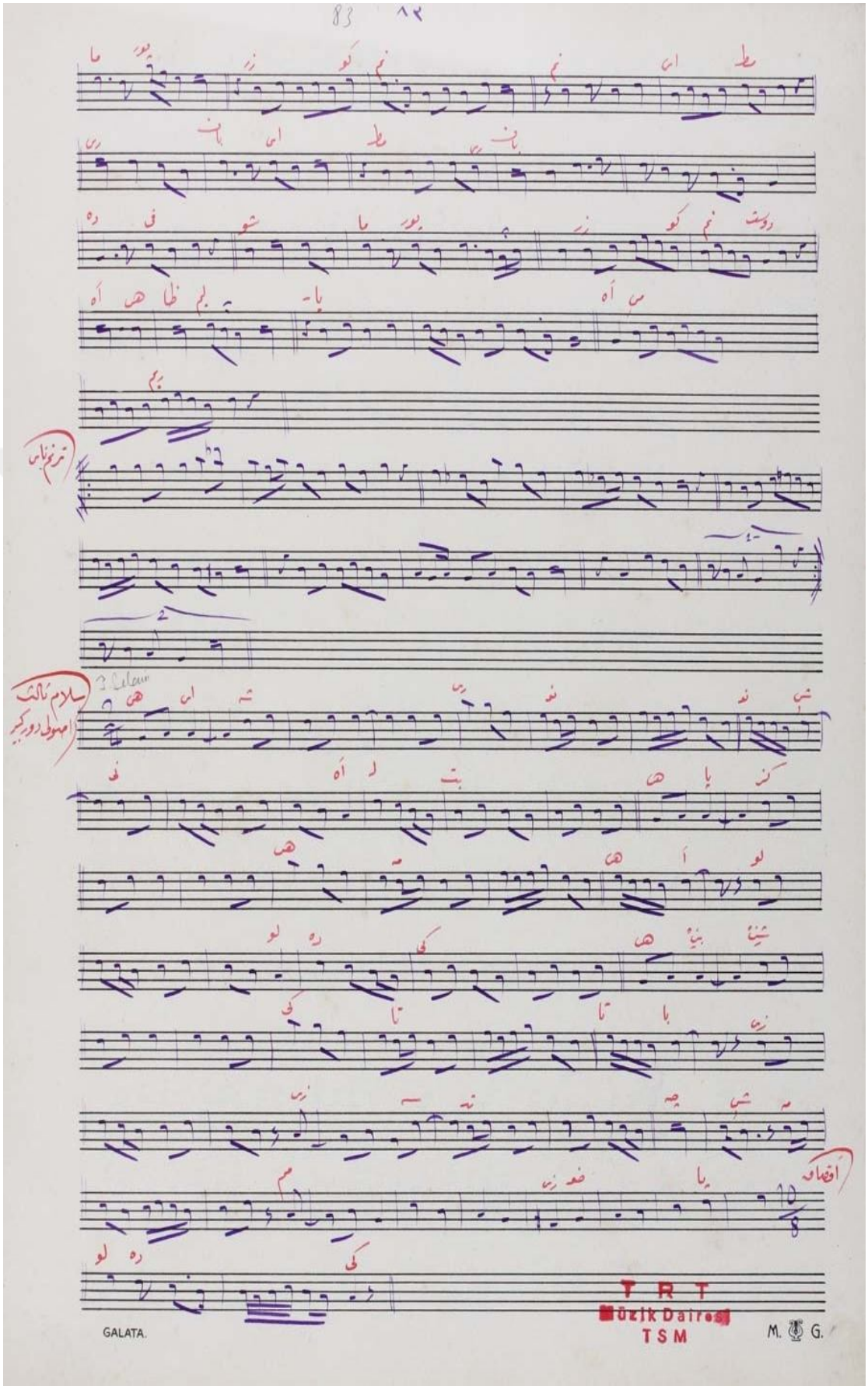

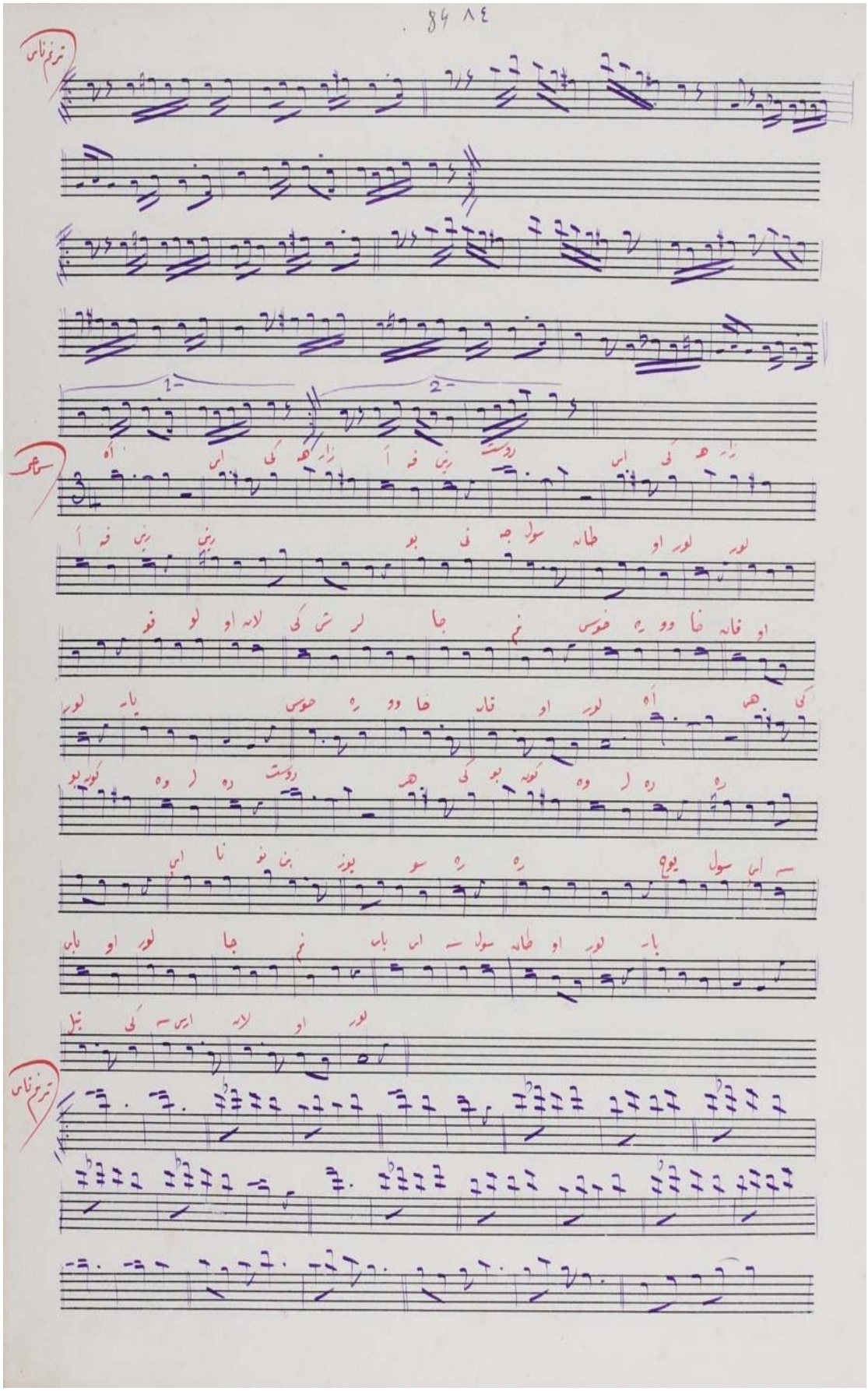
Ek 6.3 Hüseynî Mevlevî Âyini (Beste-i Kadîm)

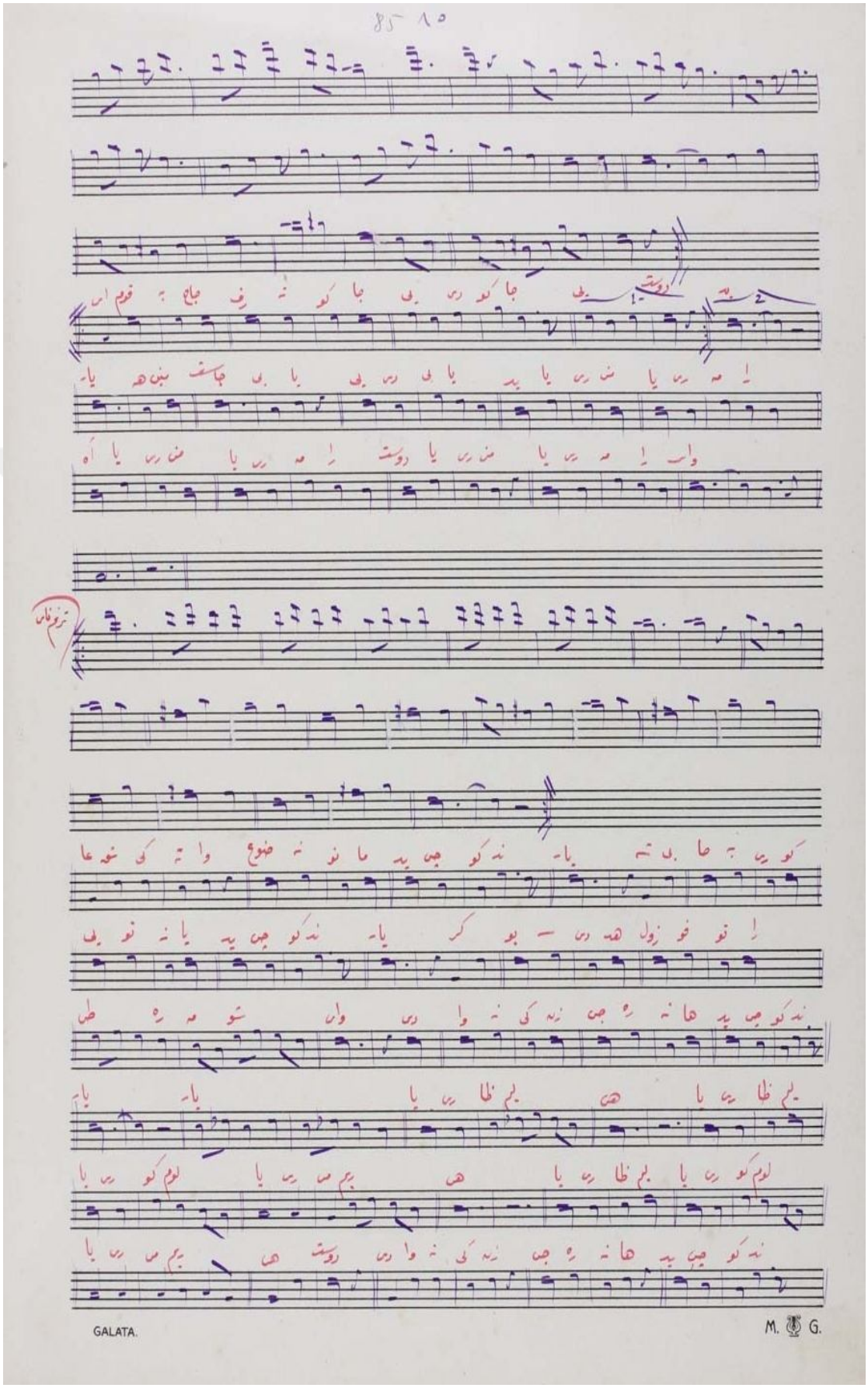

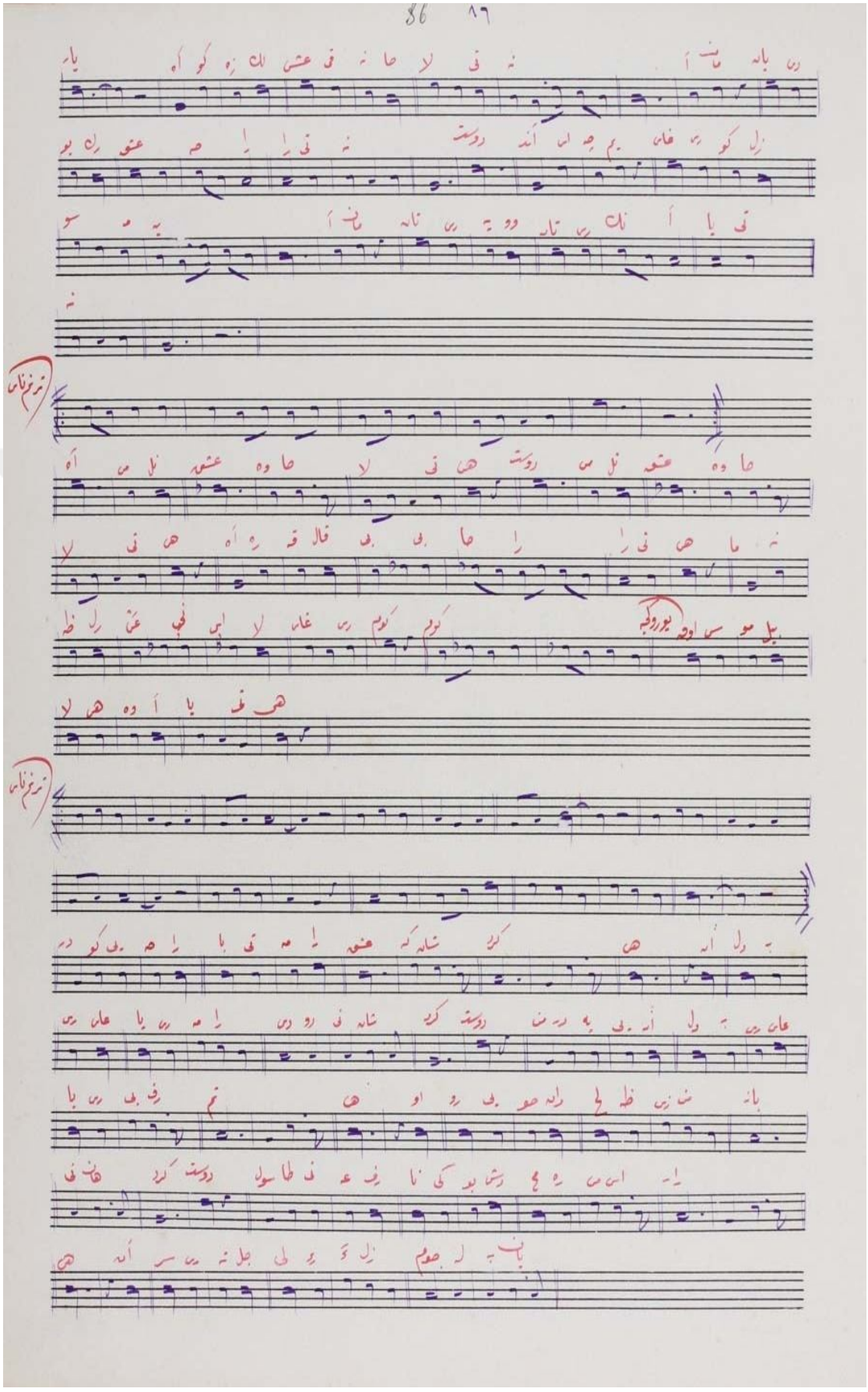

GALATA.
M. G.

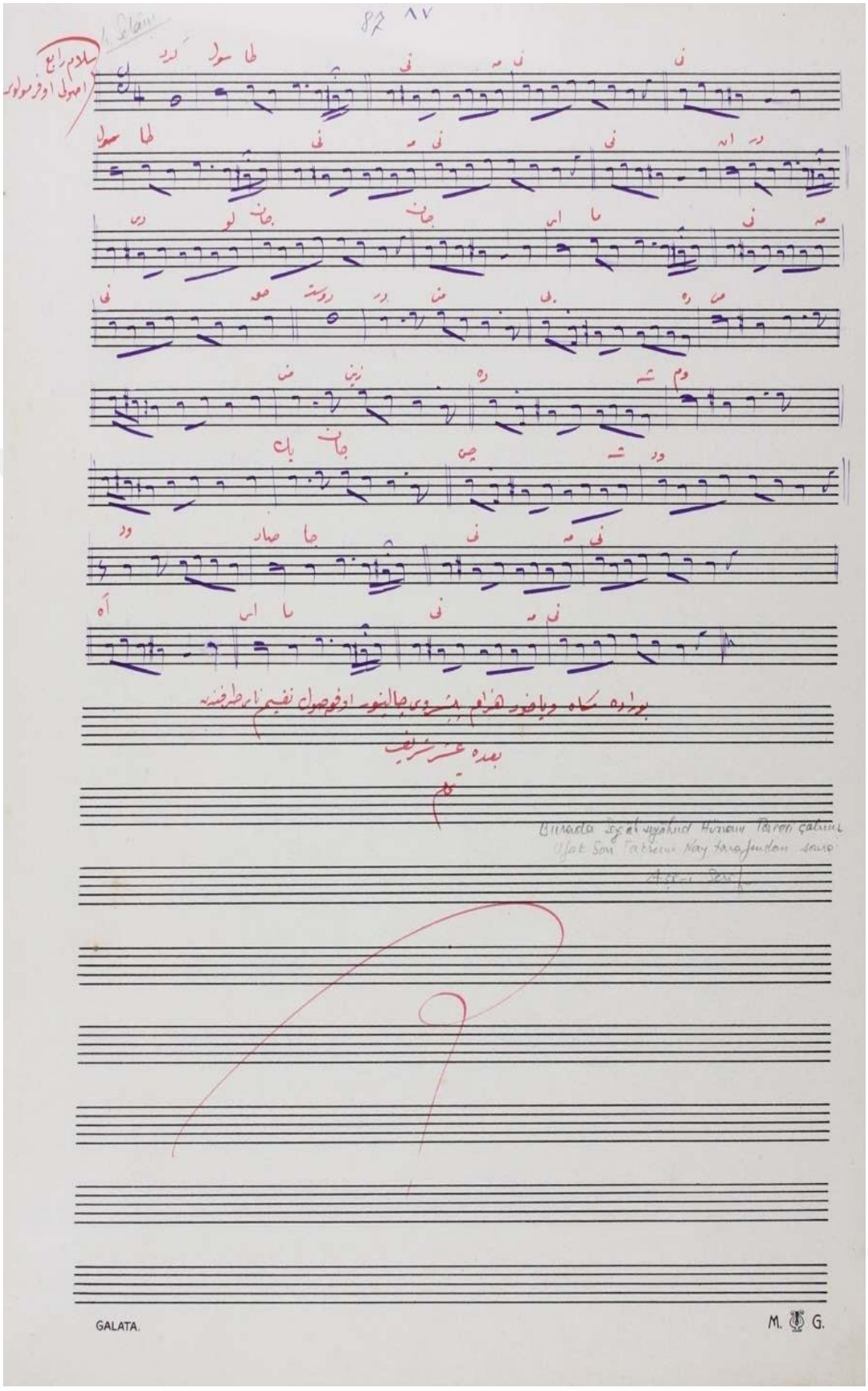

GALATA.
TRT
Müzik Dairesi
TSM
M. G.

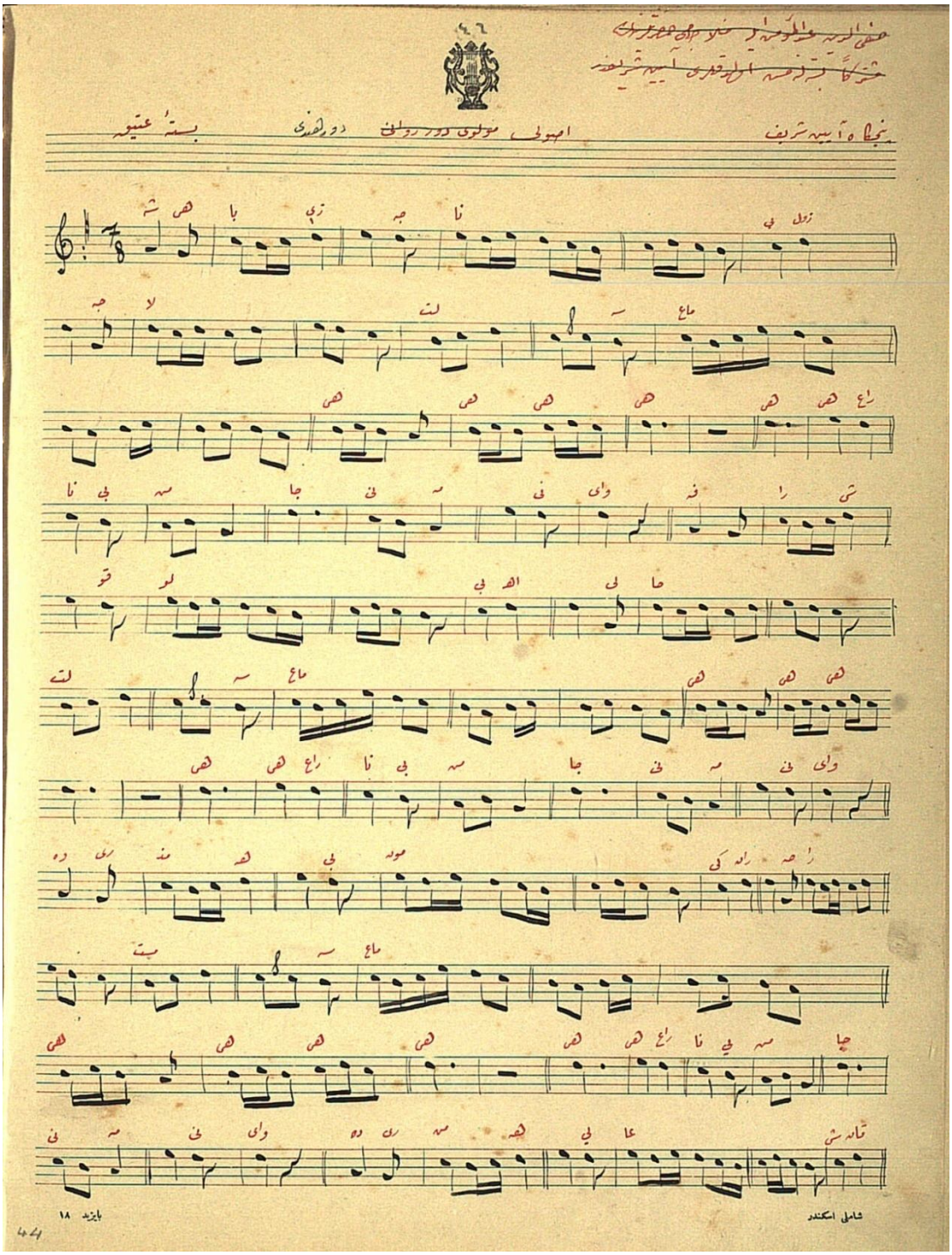

GALATA.
M. G.

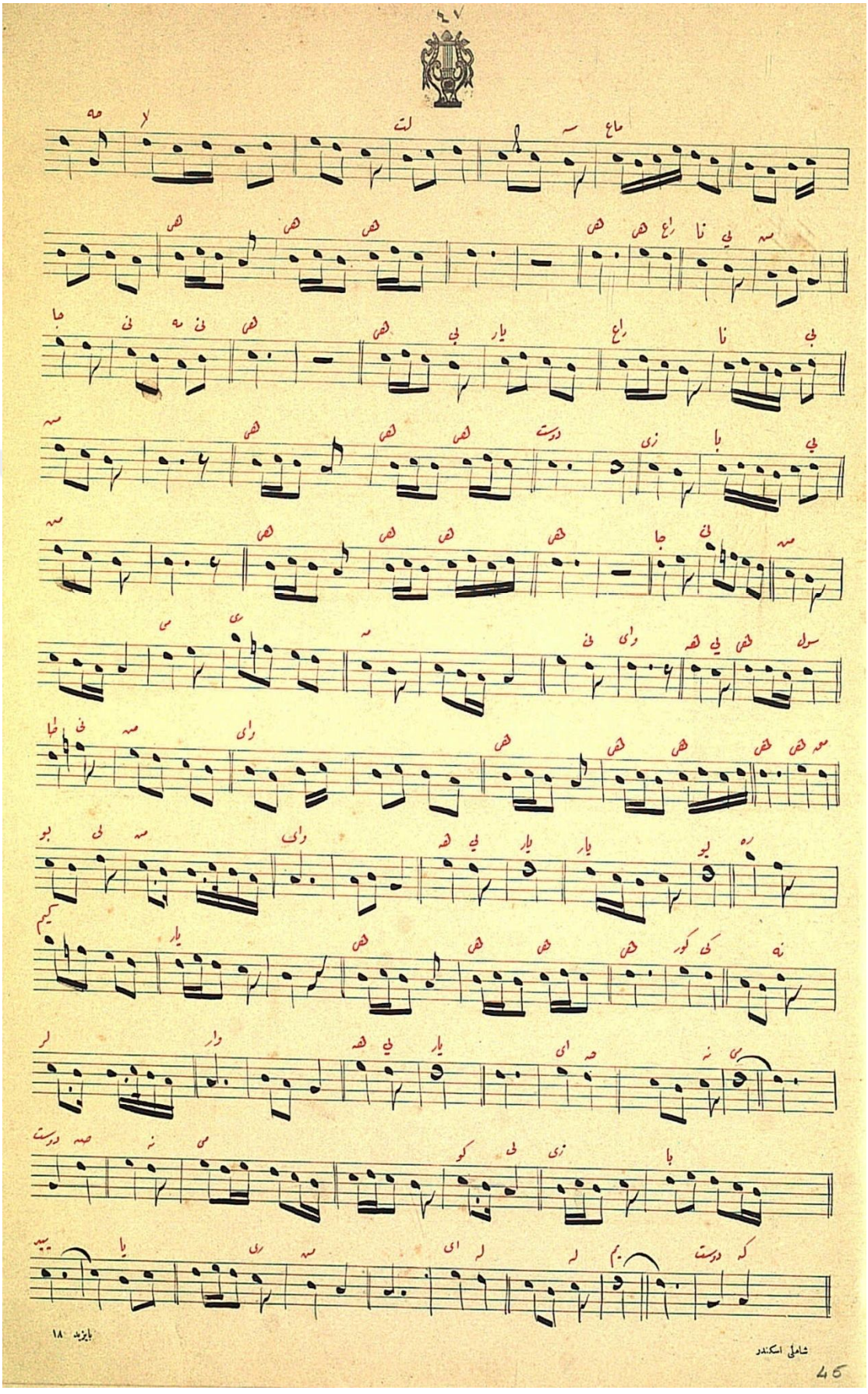

GALATA.
M. G.

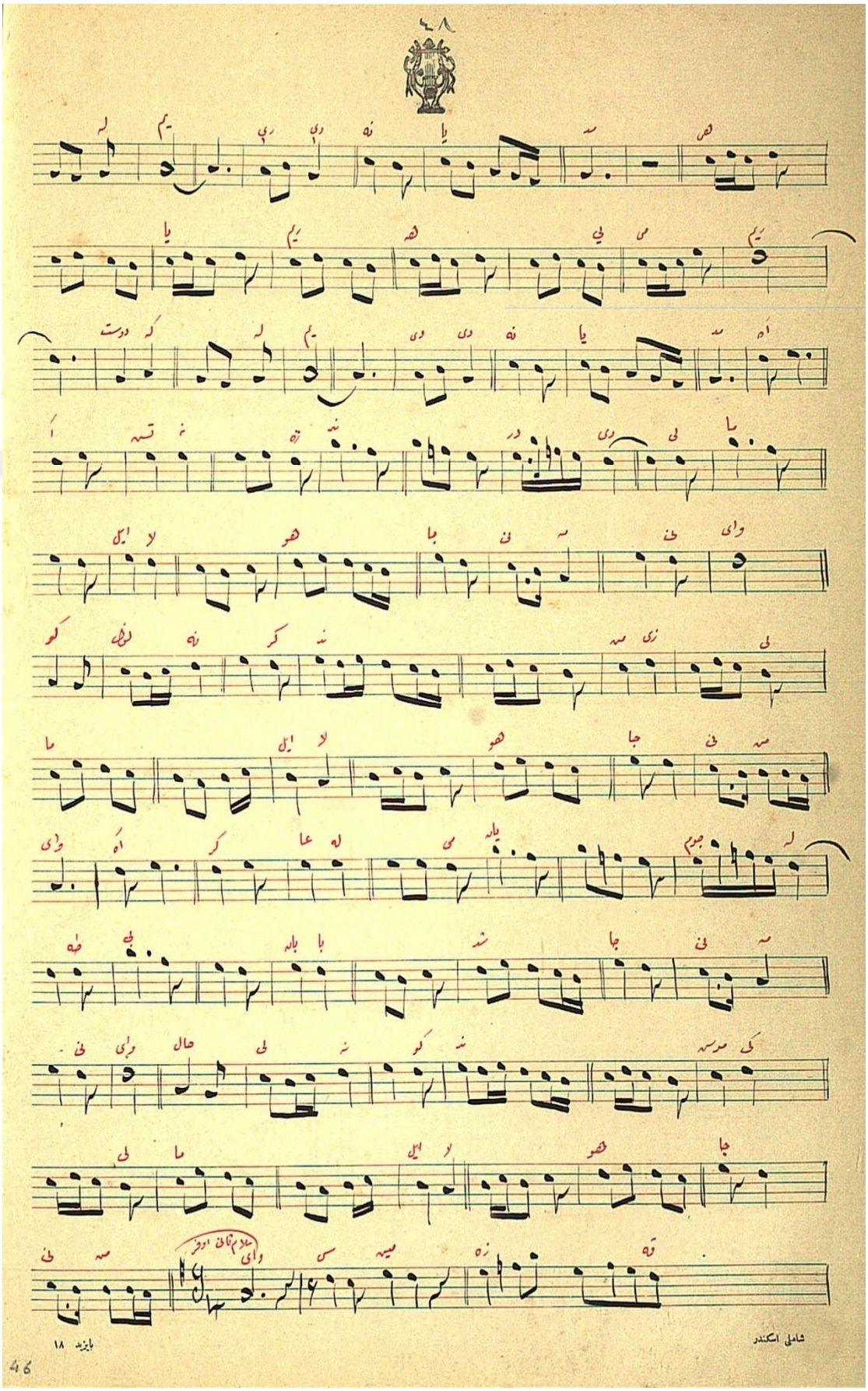
Ek 7: Abdülkâdir Töre'nin Notaya Aldığı Mevlevî Âyinlerini İçeren 2 Numaralı Defterde Yer Alan Nüshalar[5]

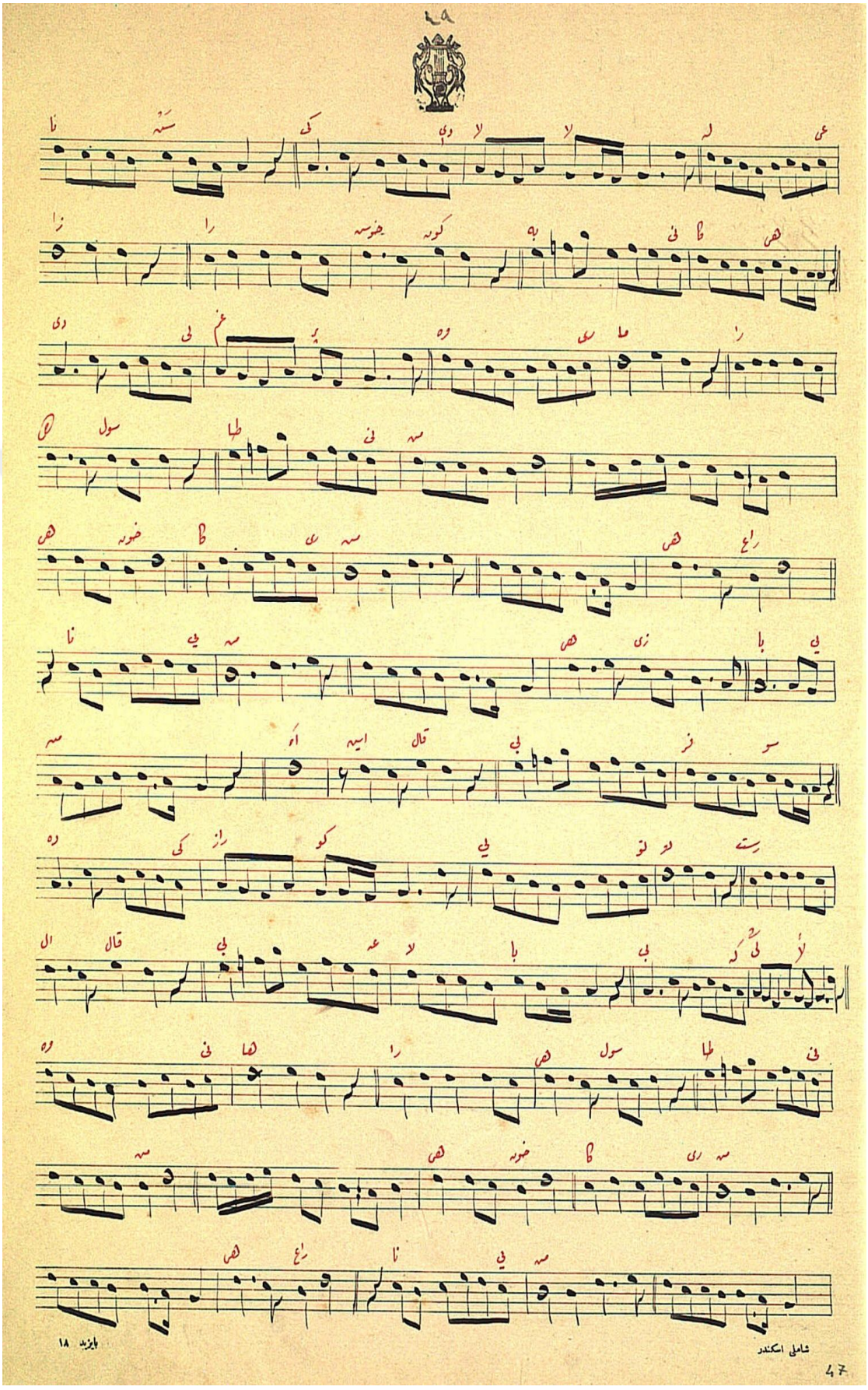
Ek 7.1 Pencgâh Mevlevî Âyini (Beste-i Kadîm)

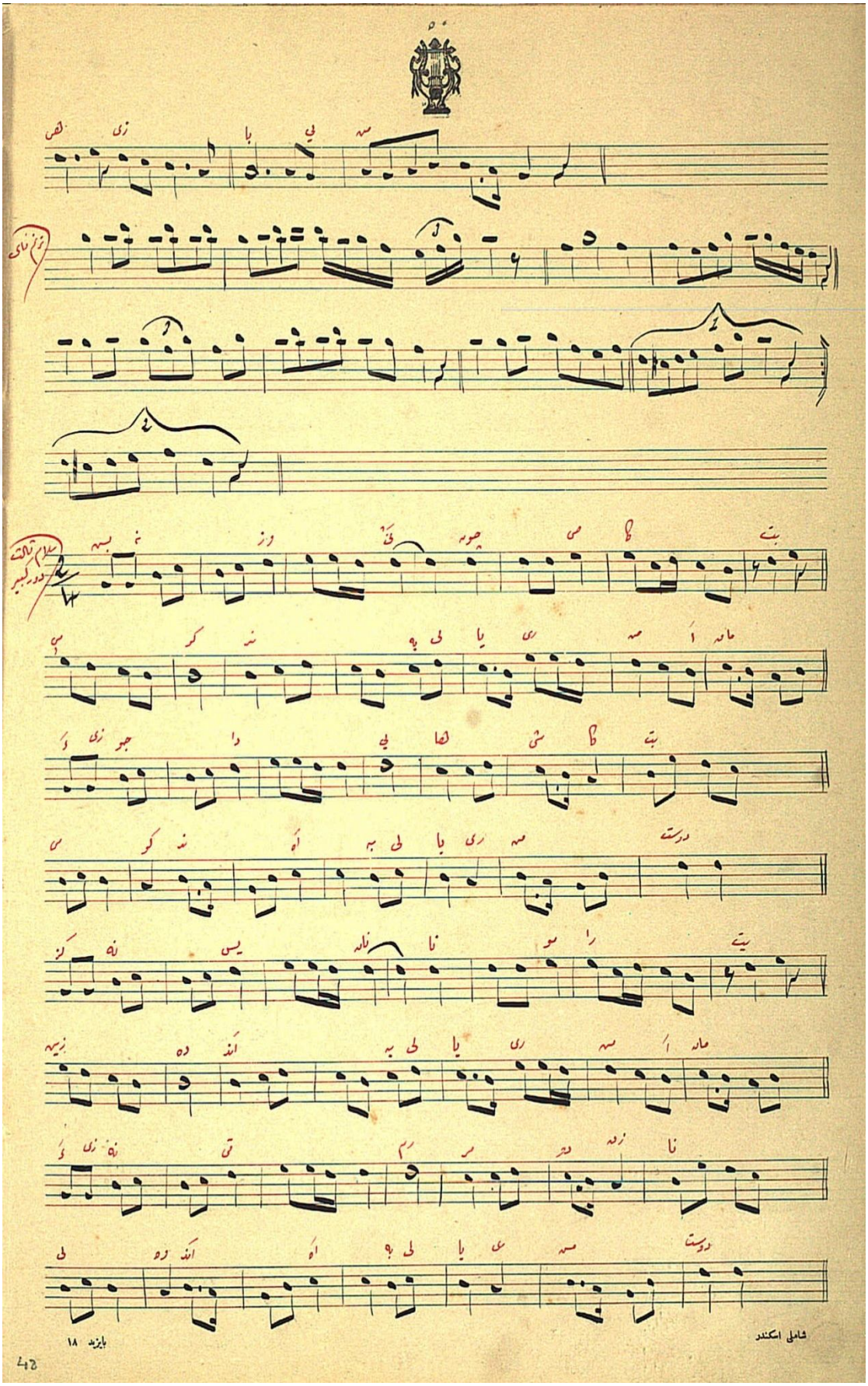

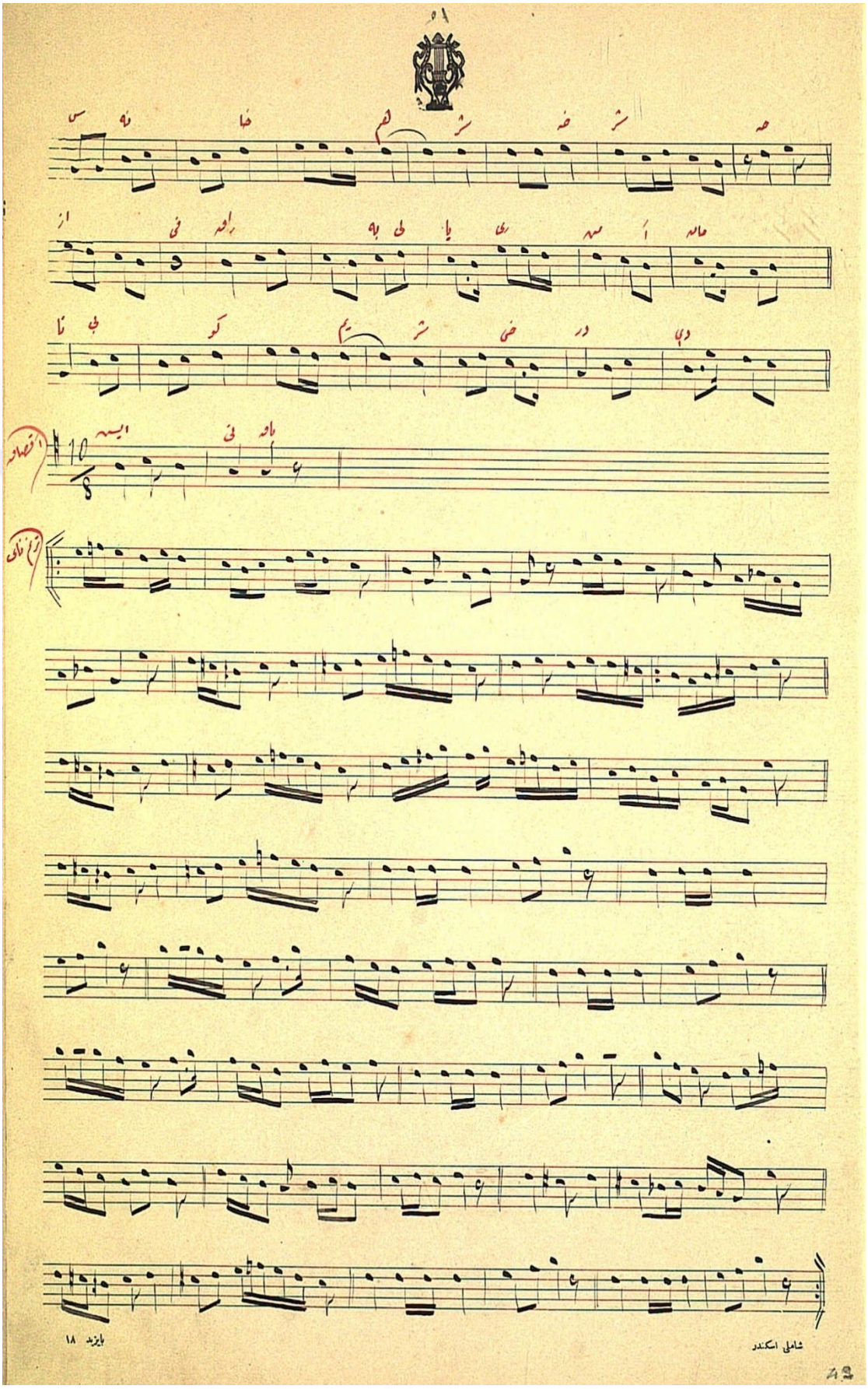
[5] Çalışmada bu nüshalar, TN2 kısaltmasıyla geçmektedir.
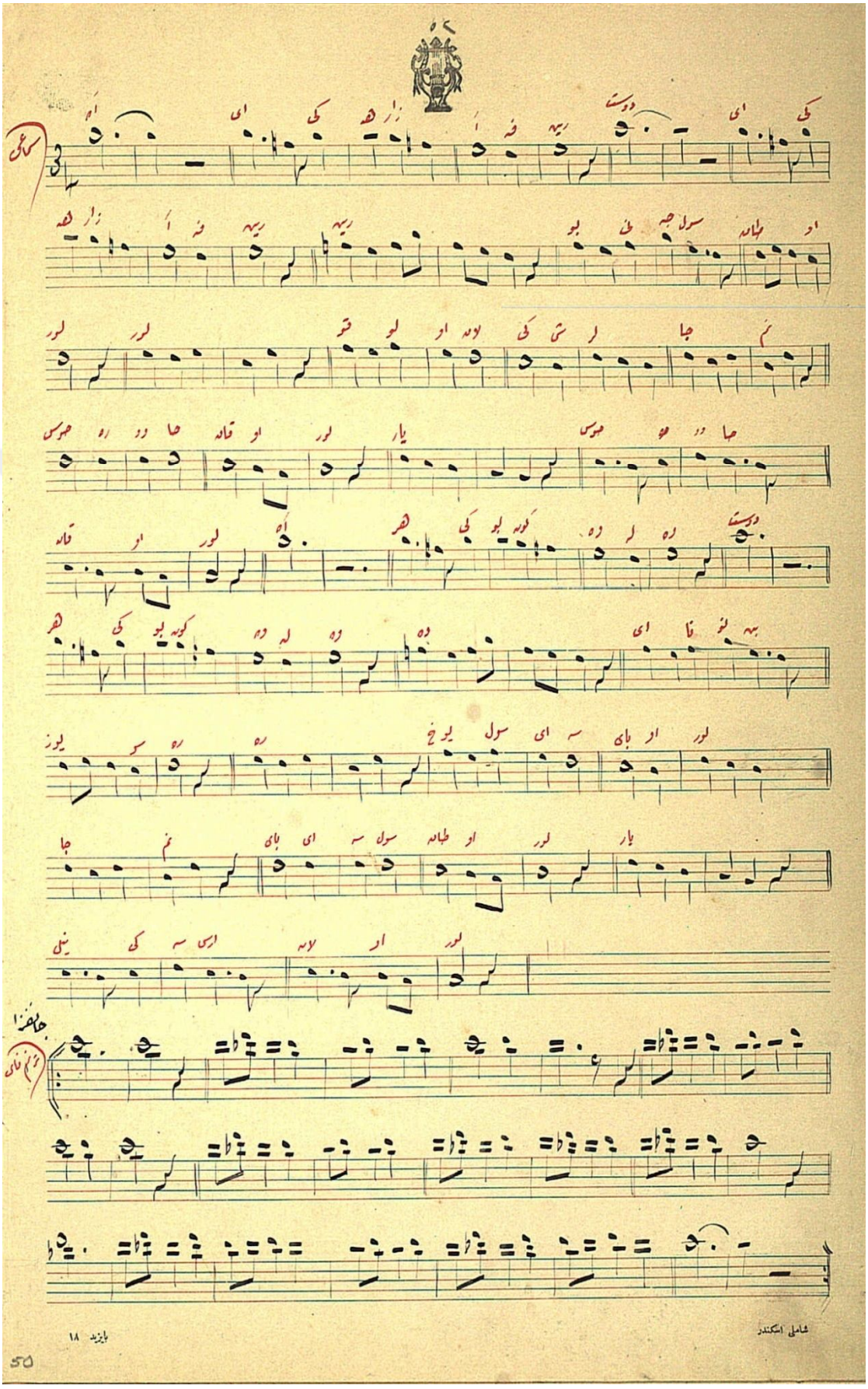

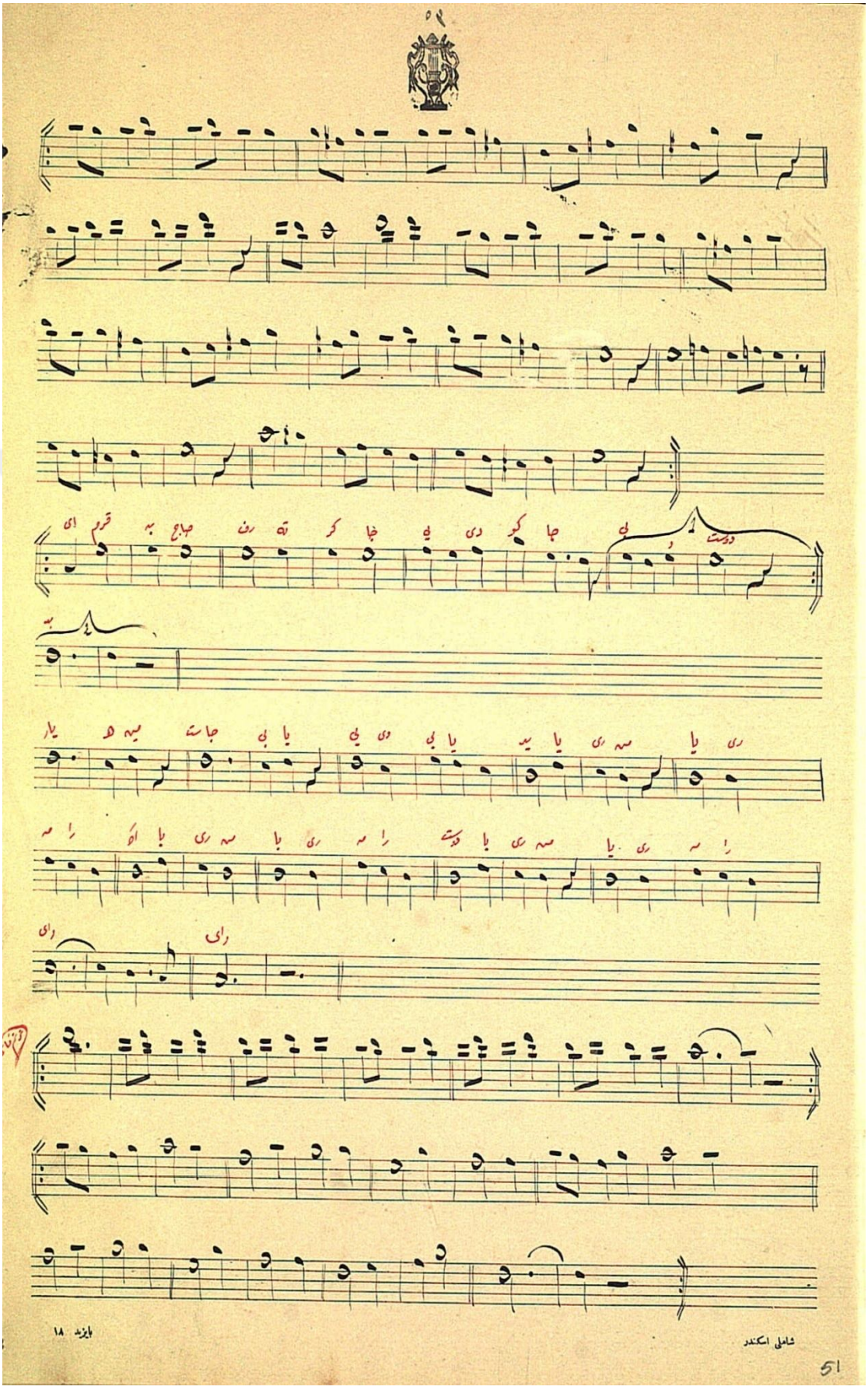

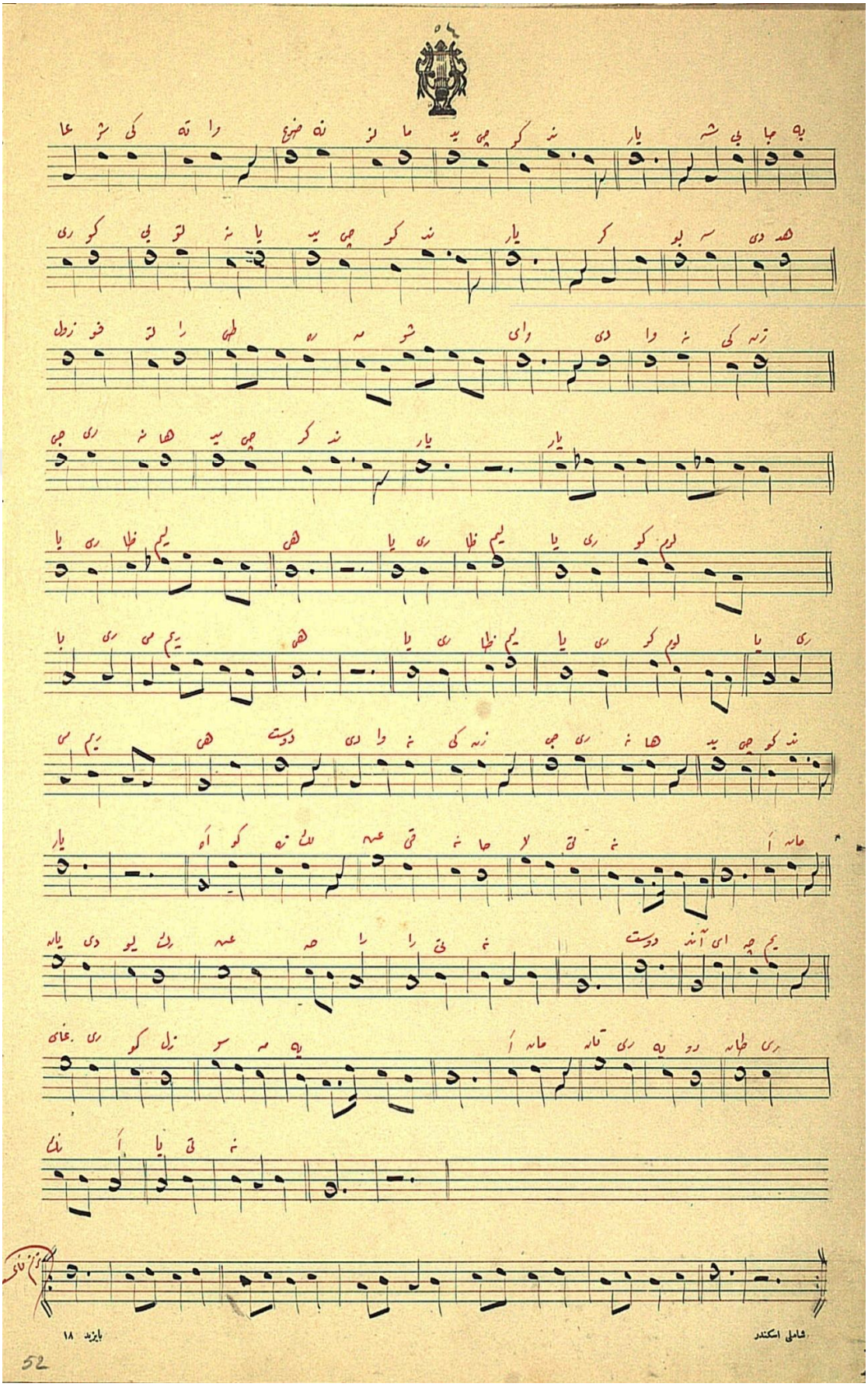

بایزید ۱۸
شاهلی اسکندر
47

بایزید ۱۸
شاملی اسکندر

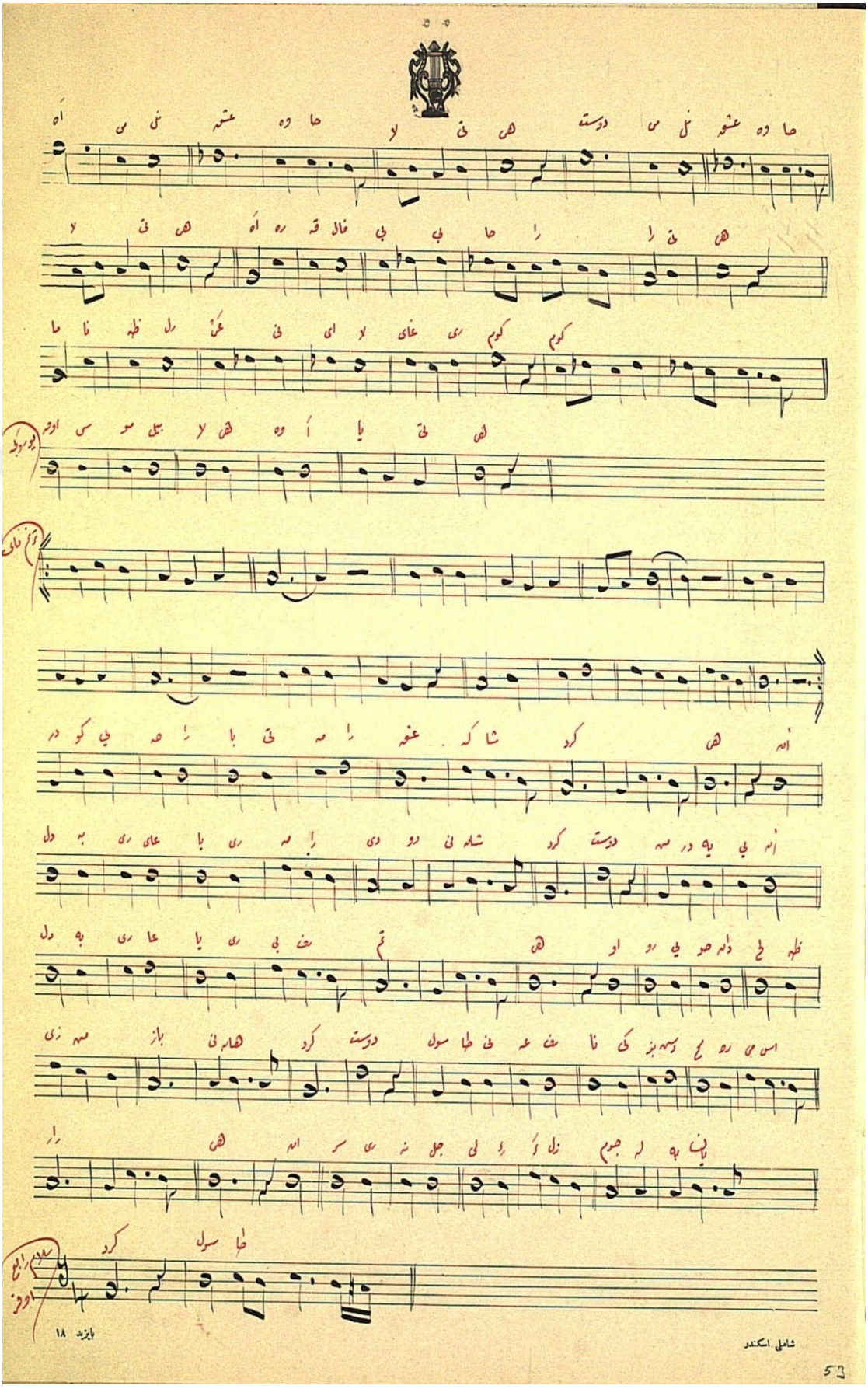

بایزید ۱۸
شاملی اسکندر
51

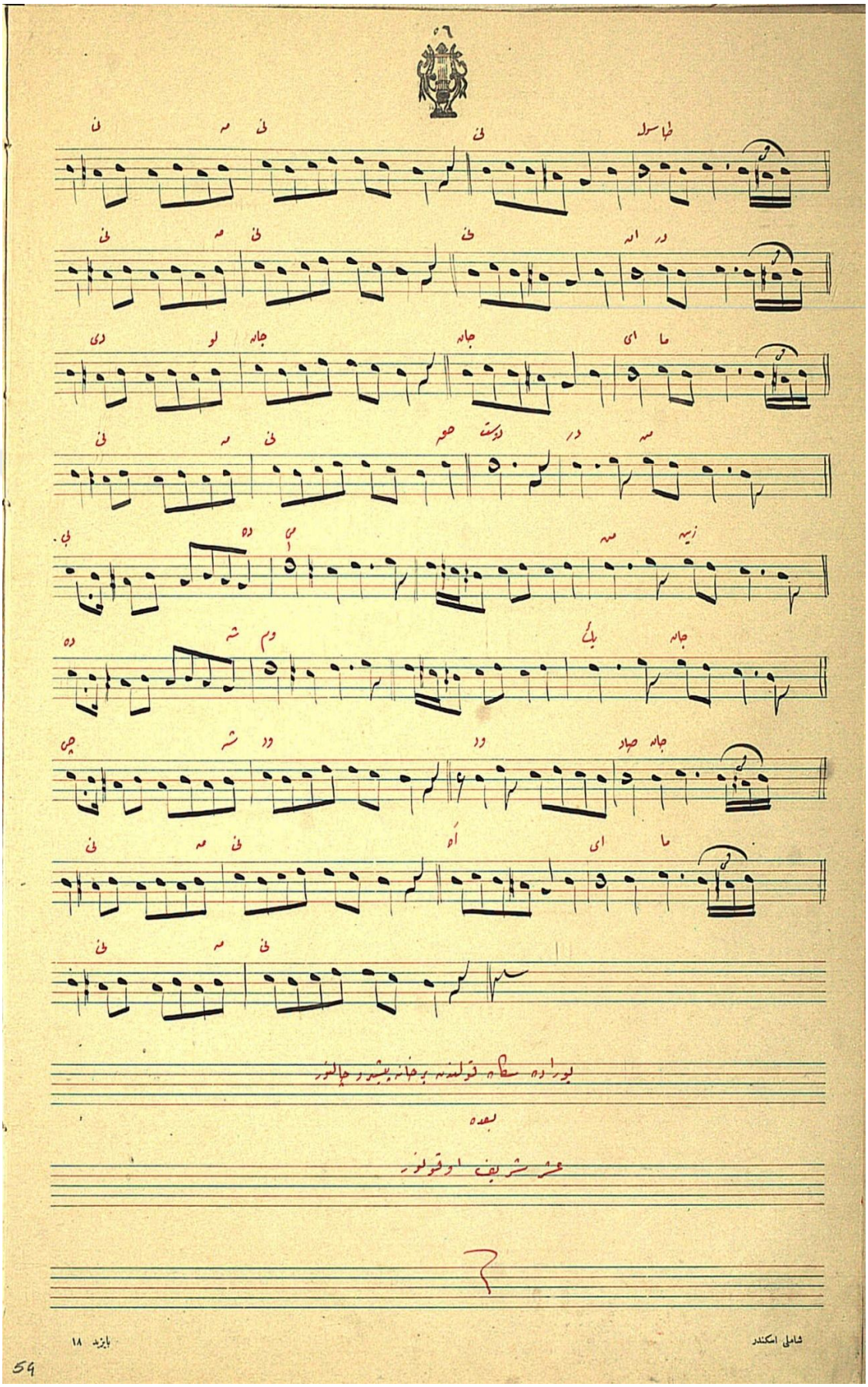

بایزید ۱۸

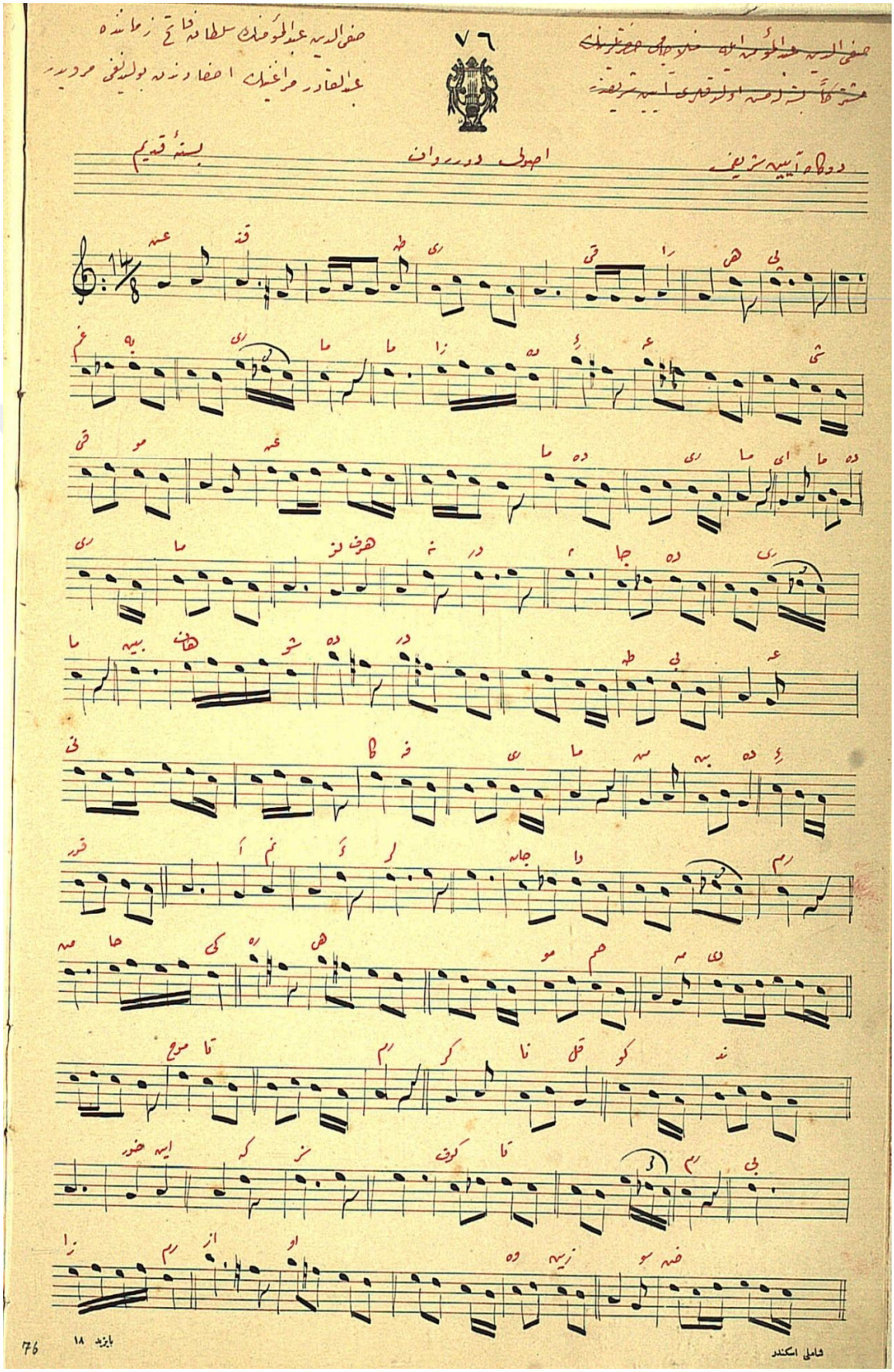
شاملی اسکندر

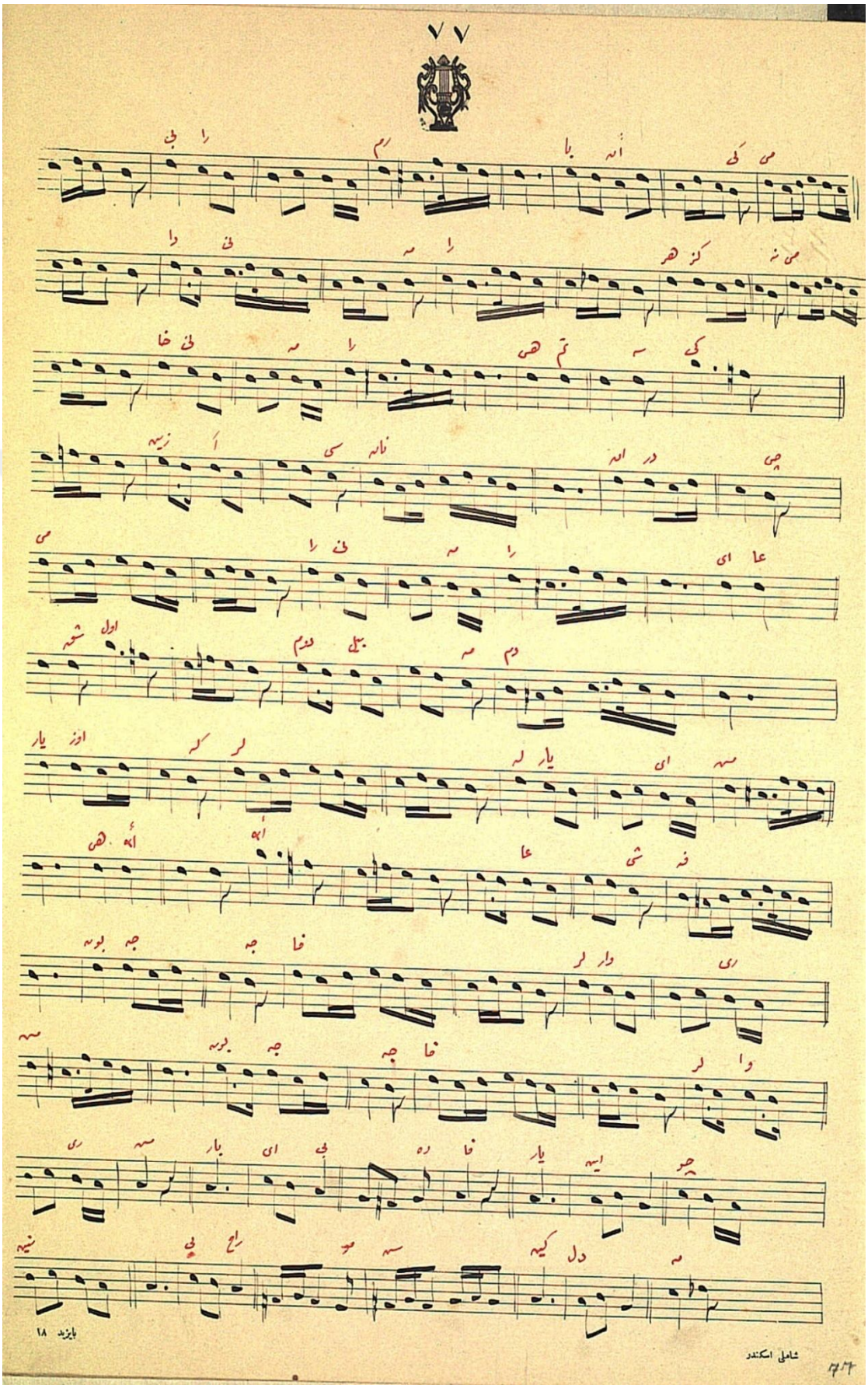
52

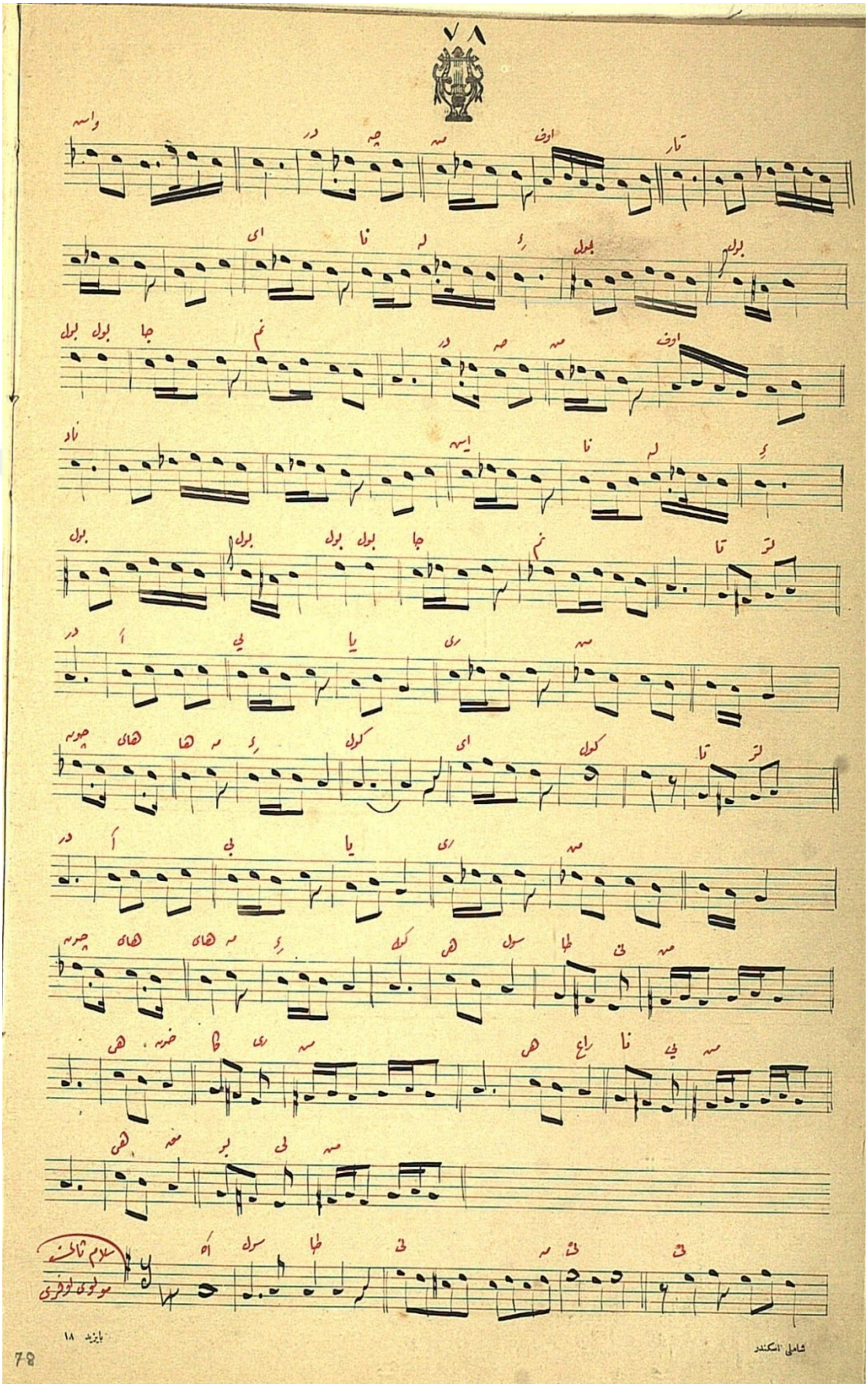

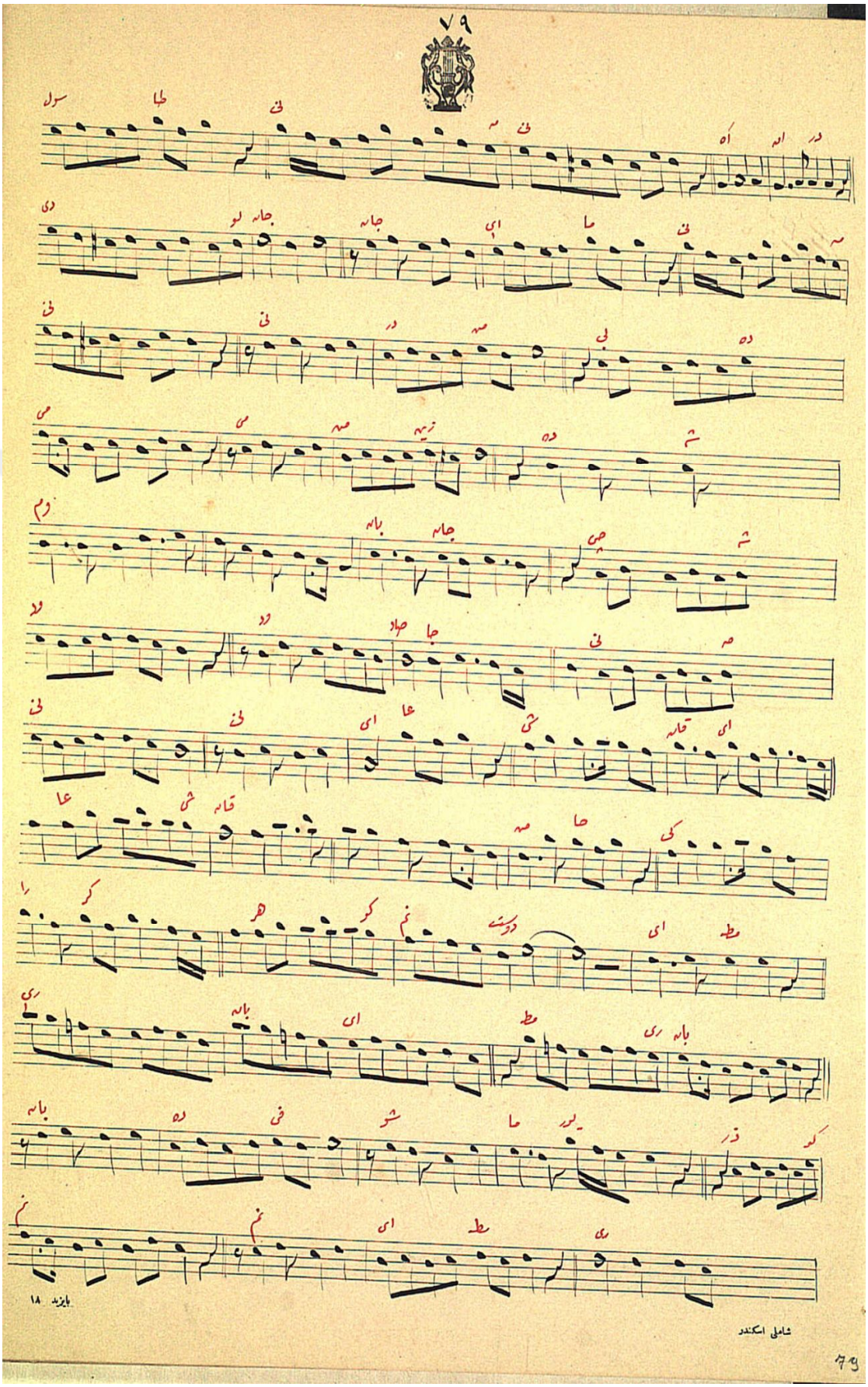

طاسوله
در اله
ما ای
جانه جانه لو دی
مه در دوشتی صحه
زیبه صه
جانه یاری
جانه صباد ود شه چی
ما ای اه
یورده سفاه قولدنه برجانه یشیر جانلو
بعده
عشر شریف اوقولور
شاملی اسکندر
بایزید ۱۸
59

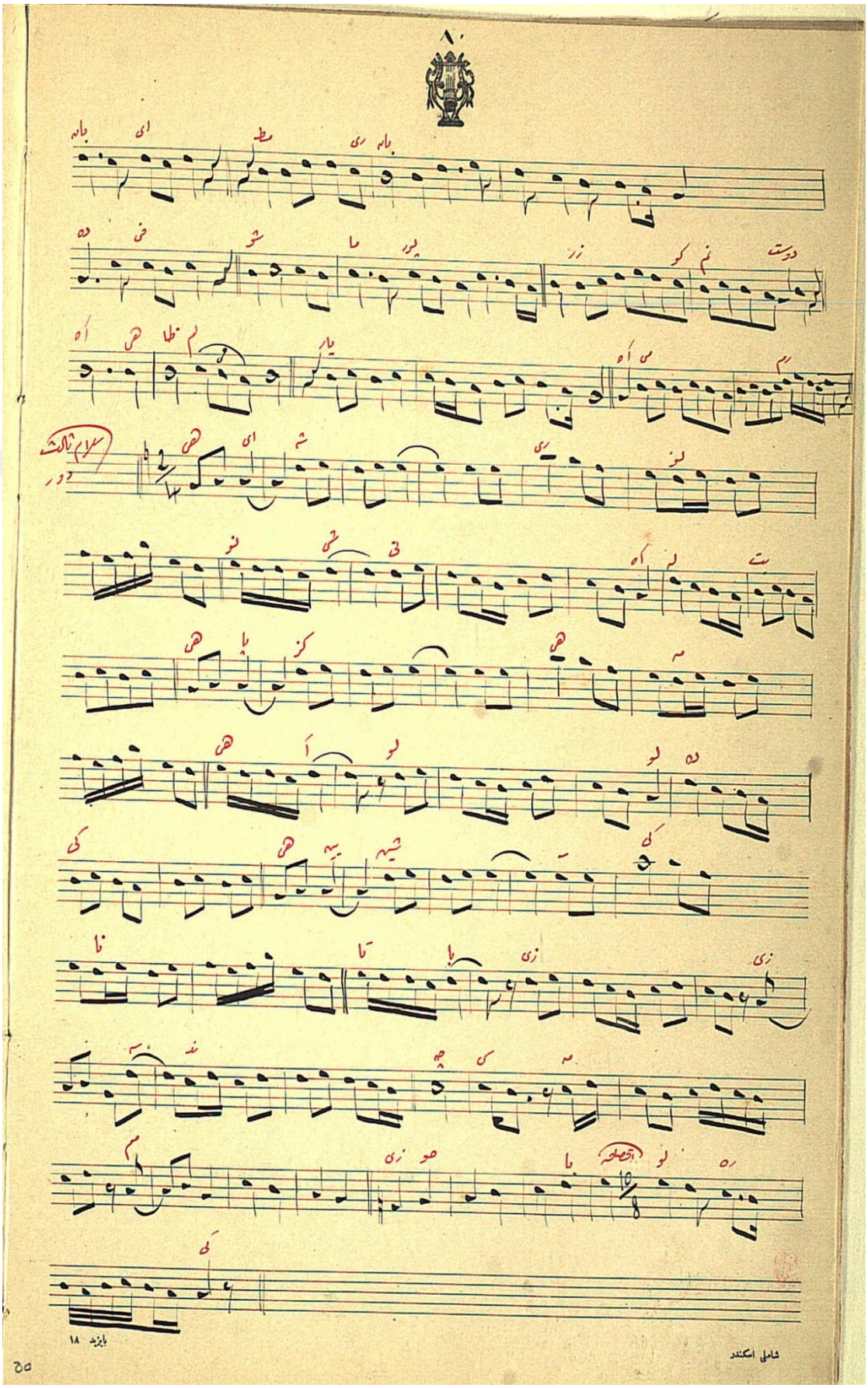
Ek 7.2 Dügâh Mevlevî Âyini (Beste-i Kadîm)

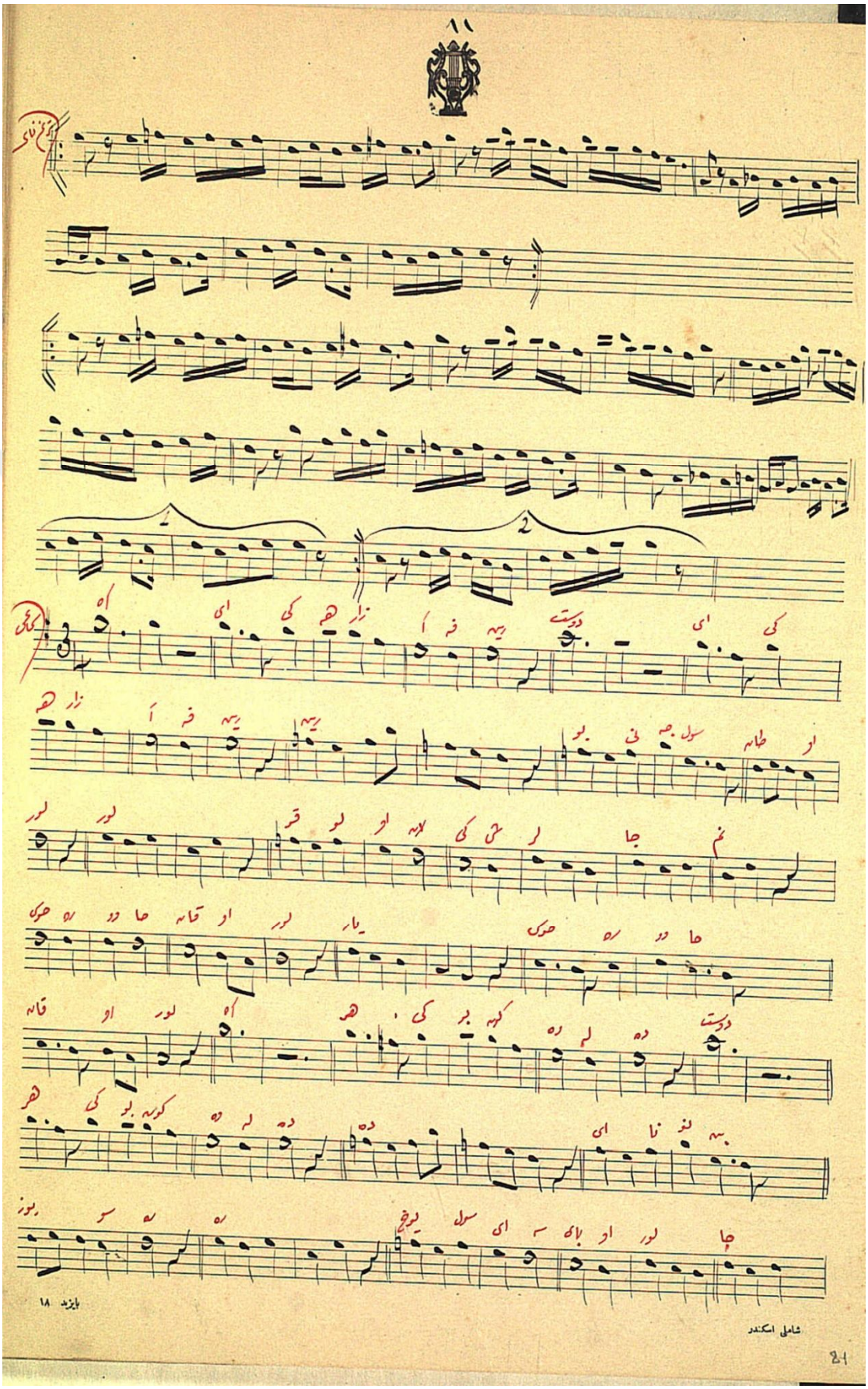

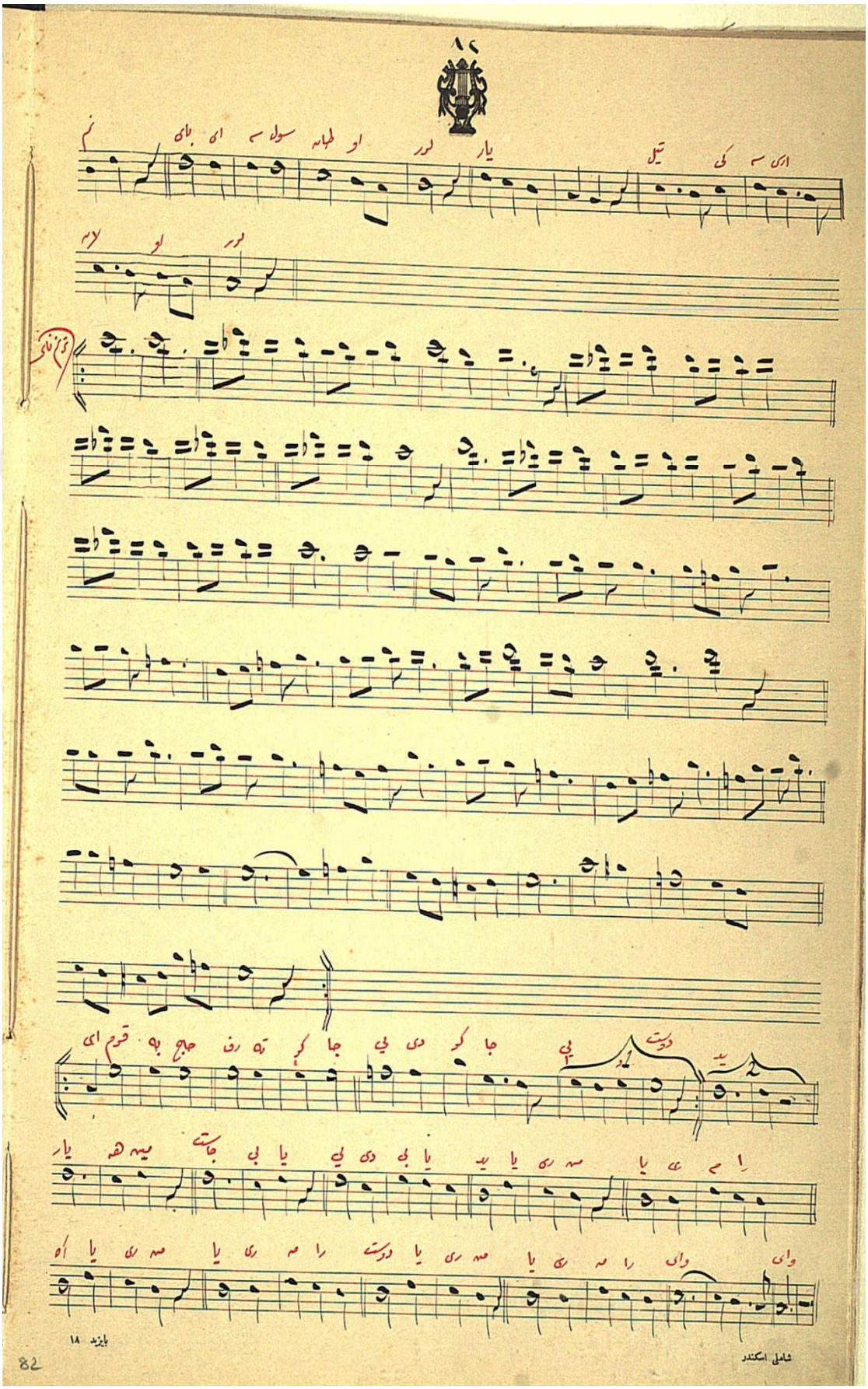

۷۷
بایزید ۱۸
شاهلی اسکندر

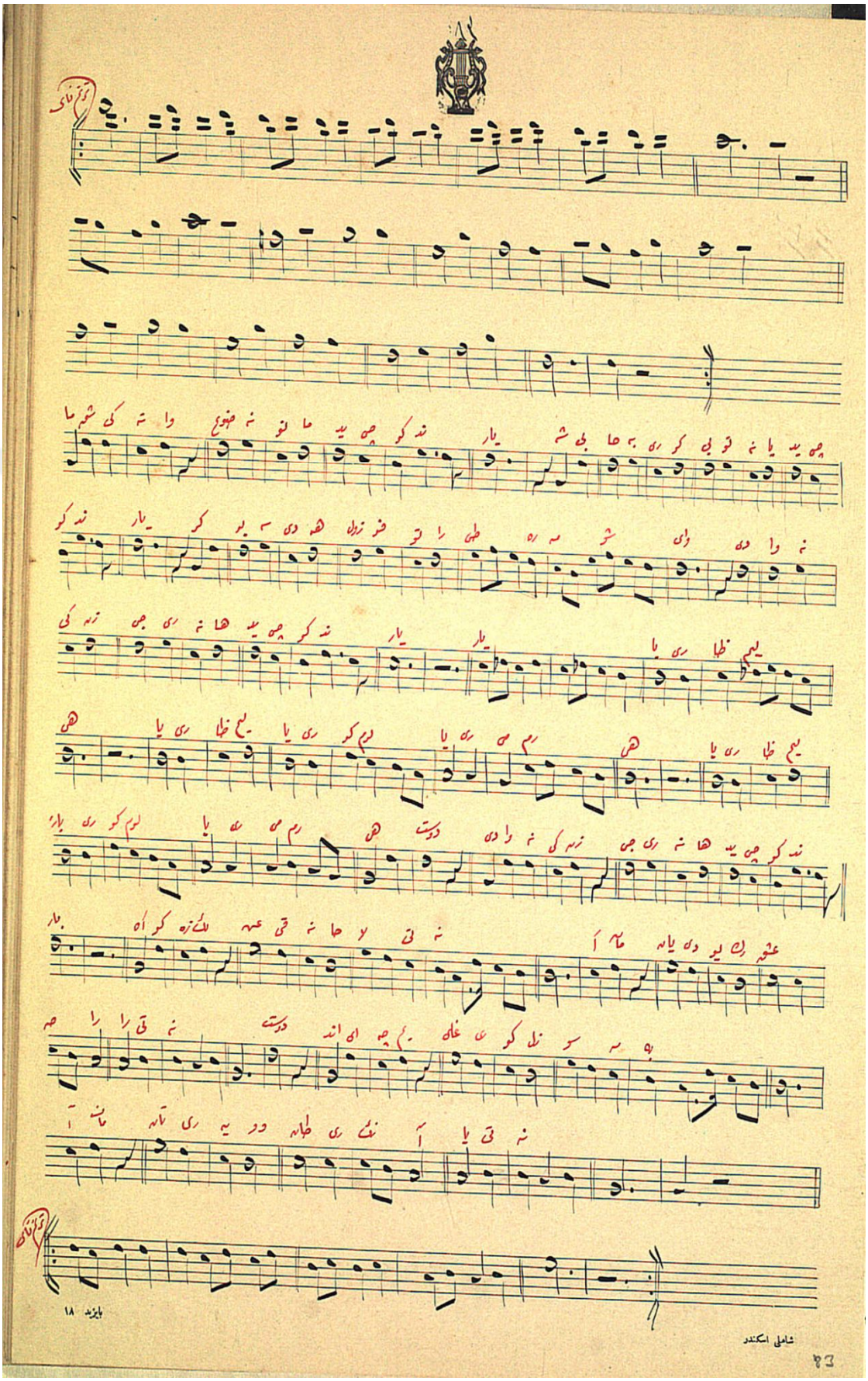

سلام ثانی
مولوی لوطفی
بایزید ۱۸
شاملی اسکندر
78

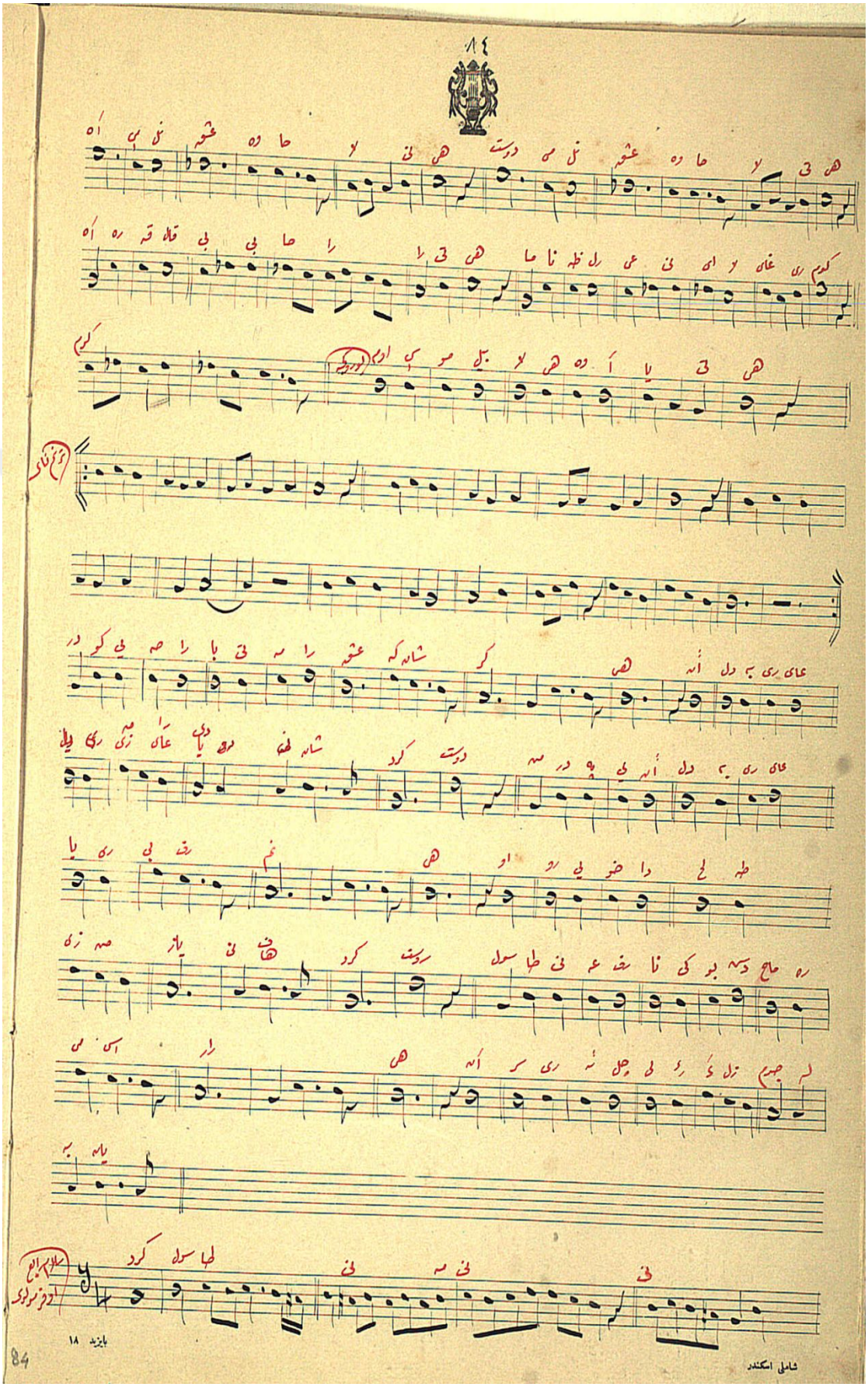

۷۹
بایزید ۱۸
شاملی اسکندر

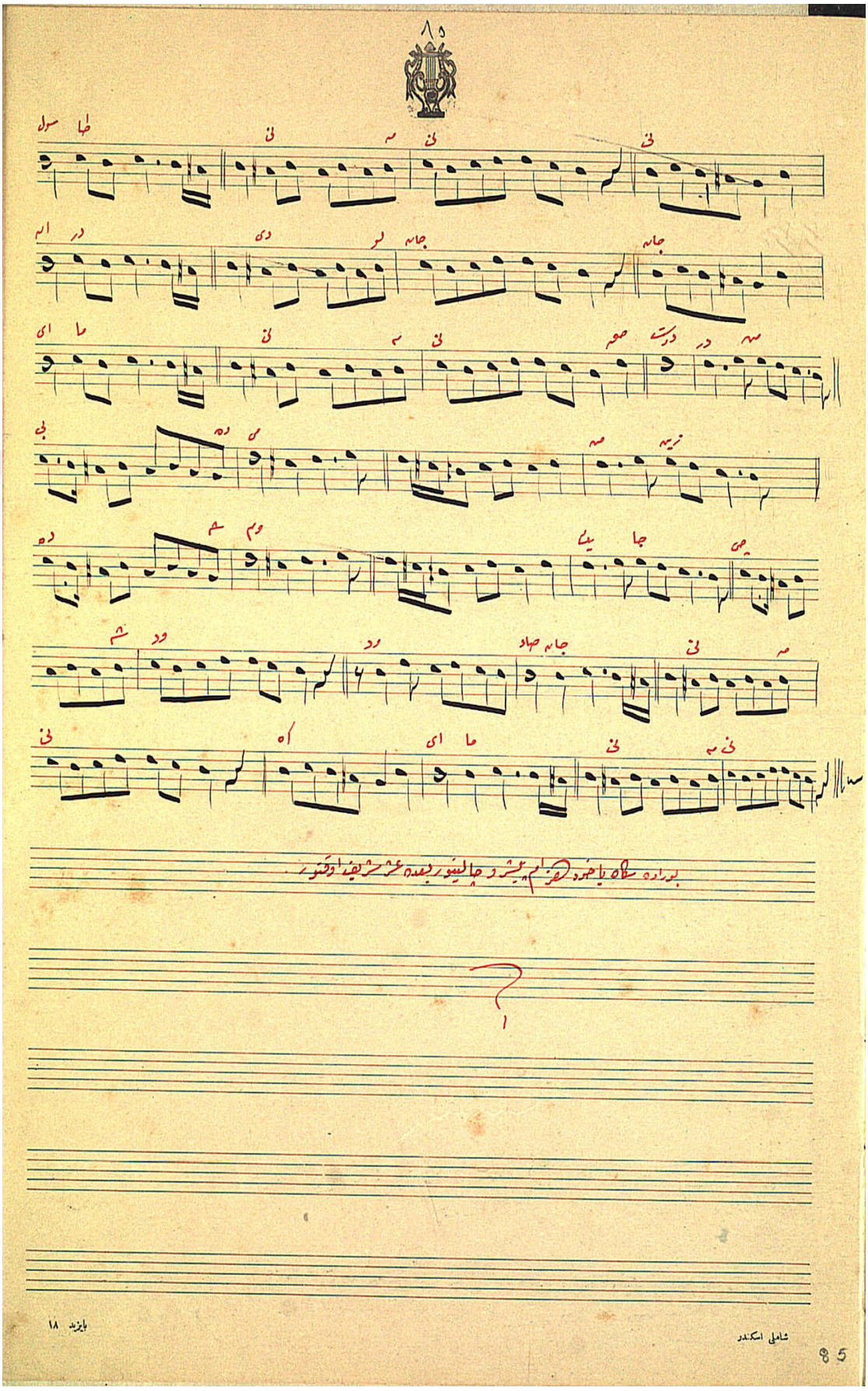

بایزید ۱۸
شاملی اسکندر

یار
بایزید ۱۸
شاملی اسکندر
82

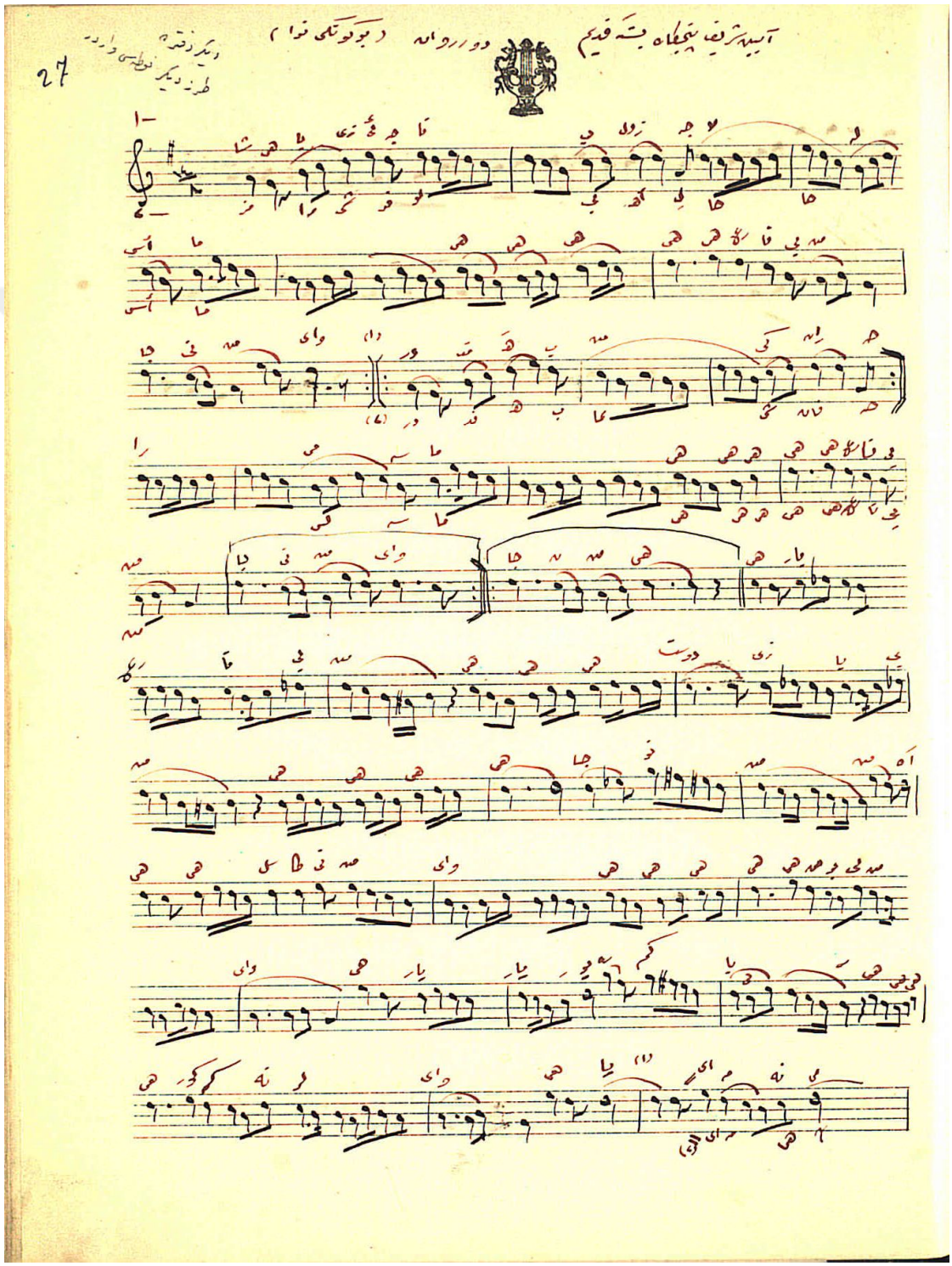

بایزید ۱۸
شاهلی اسکندر

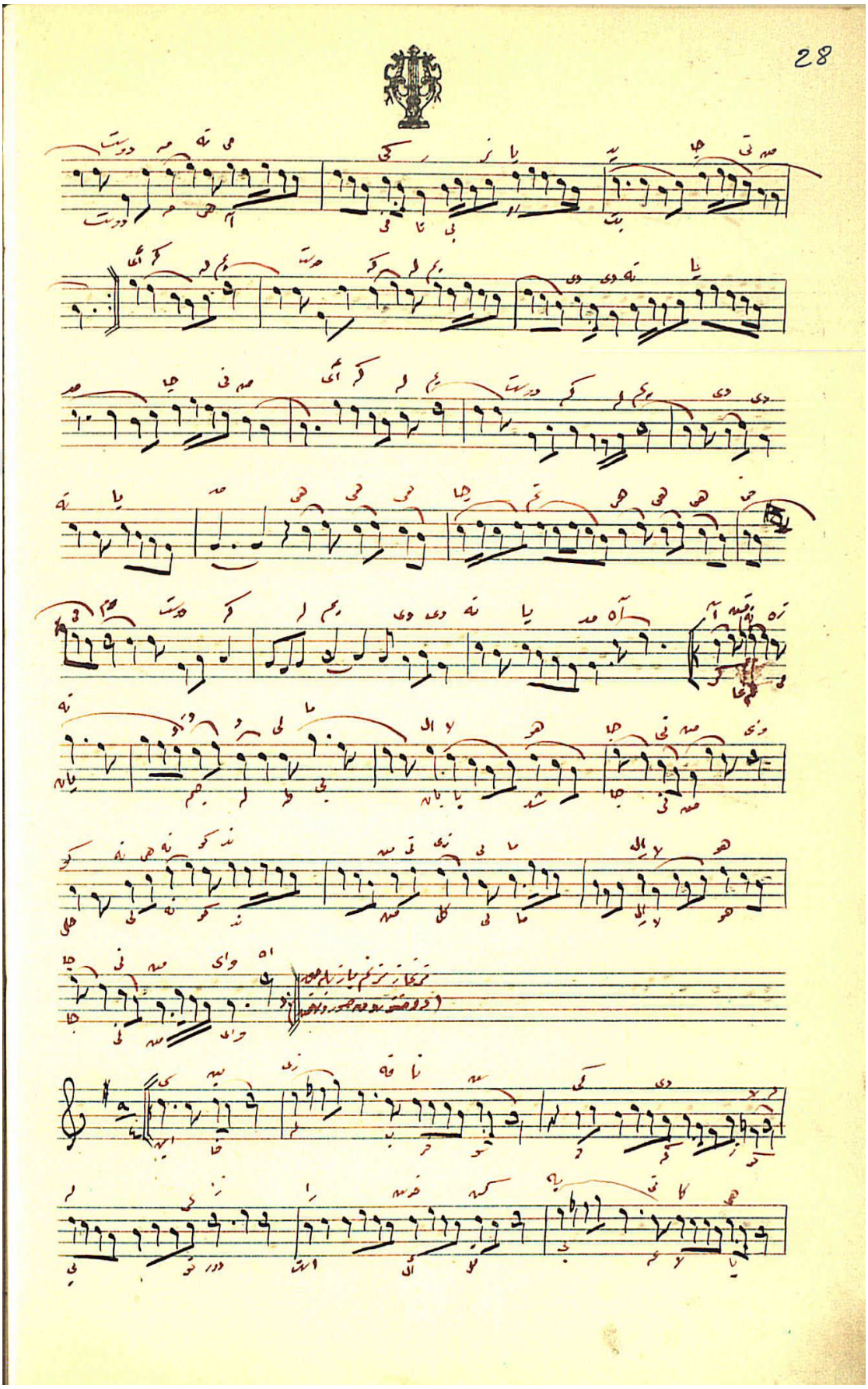

۸۵
بایزید ۱۸
شاملی اسکندر
85

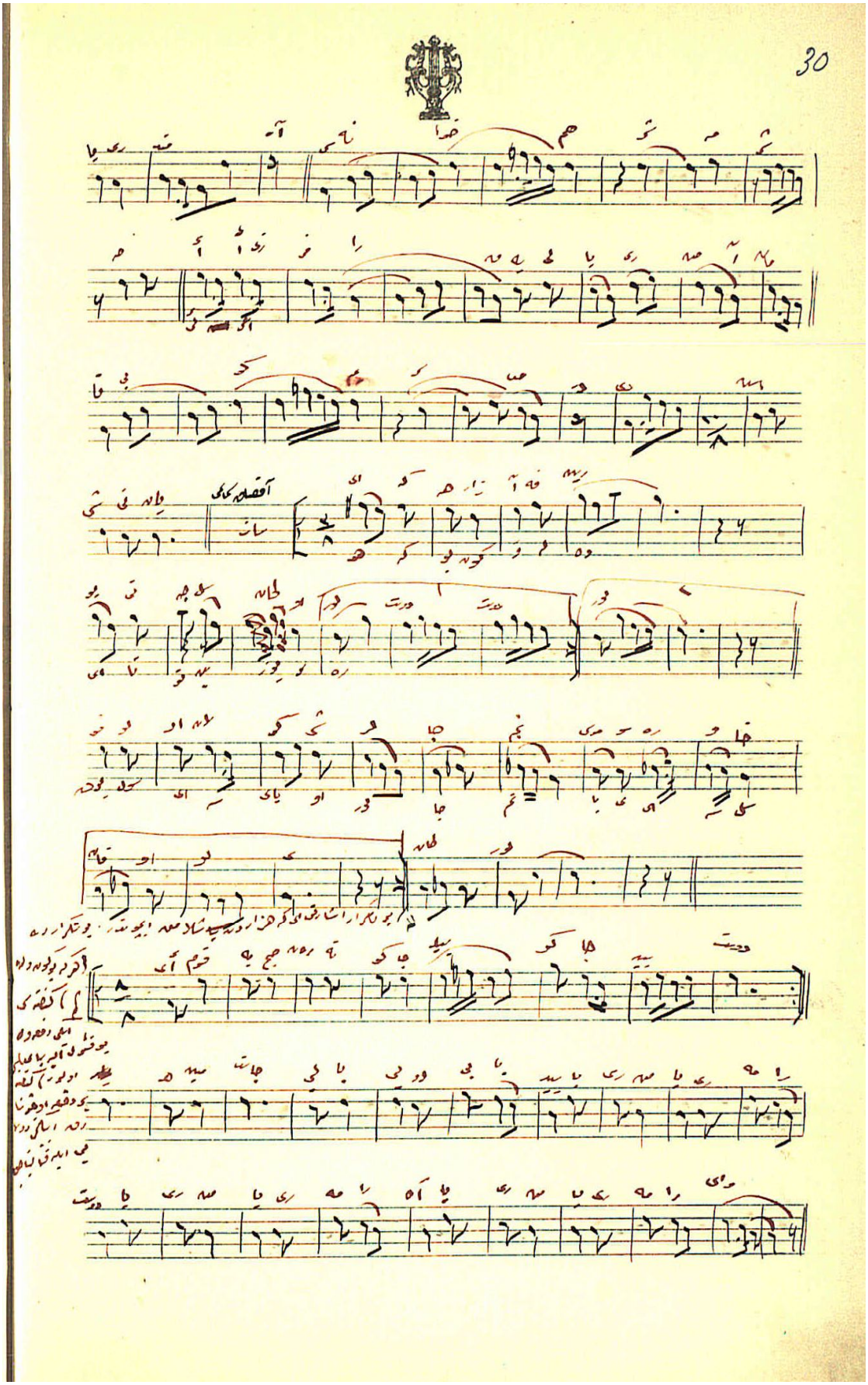
Ek 8: Abdülkâdir Töre'nin Notaya Aldığı Mevlevî Âyinlerini İçeren 4 Numaralı Defterde Yer Alan Nüshalar[6]

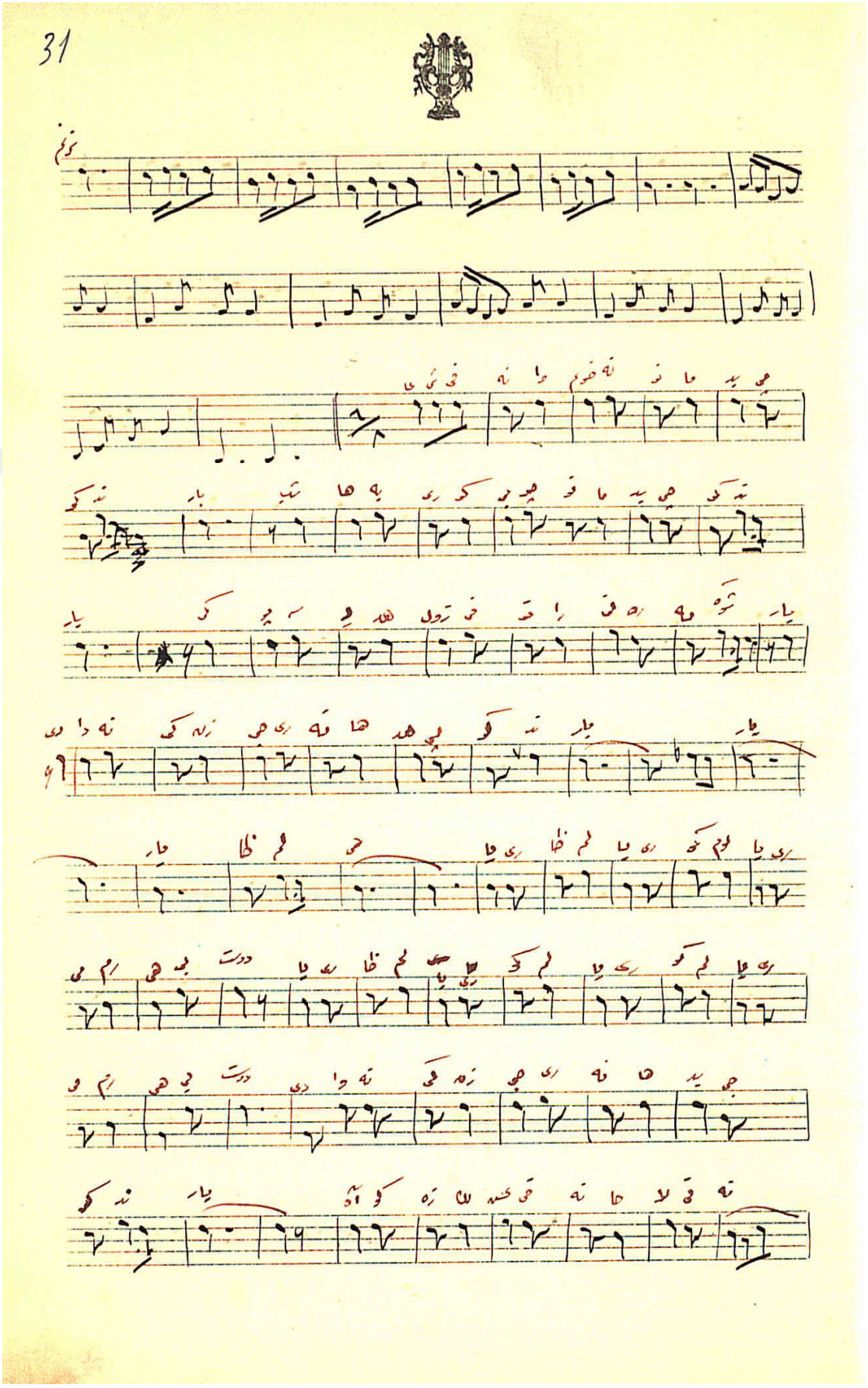
Ek 8.1 Pencgâh Mevlevî Âyini (Beste-i Kadîm)

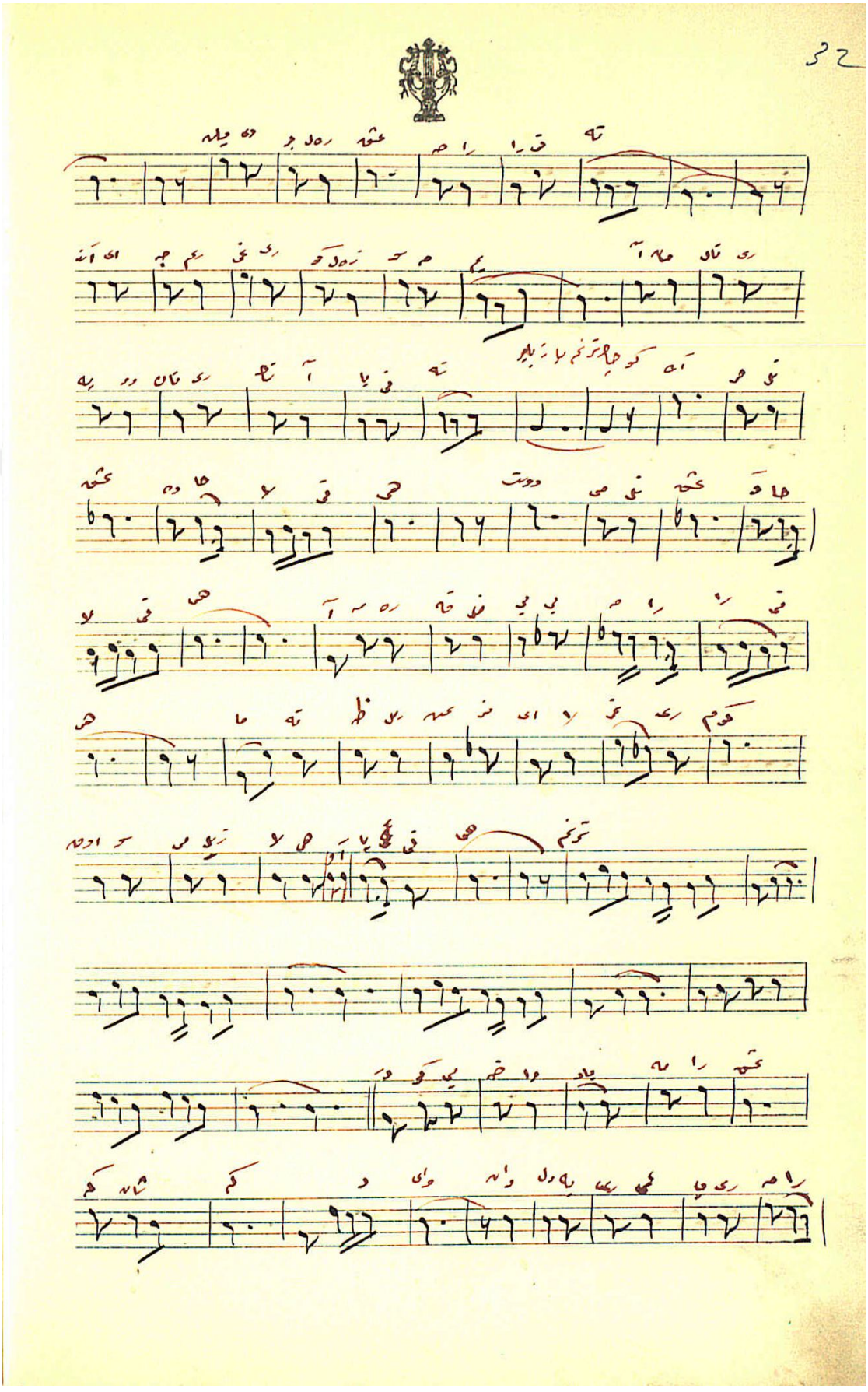

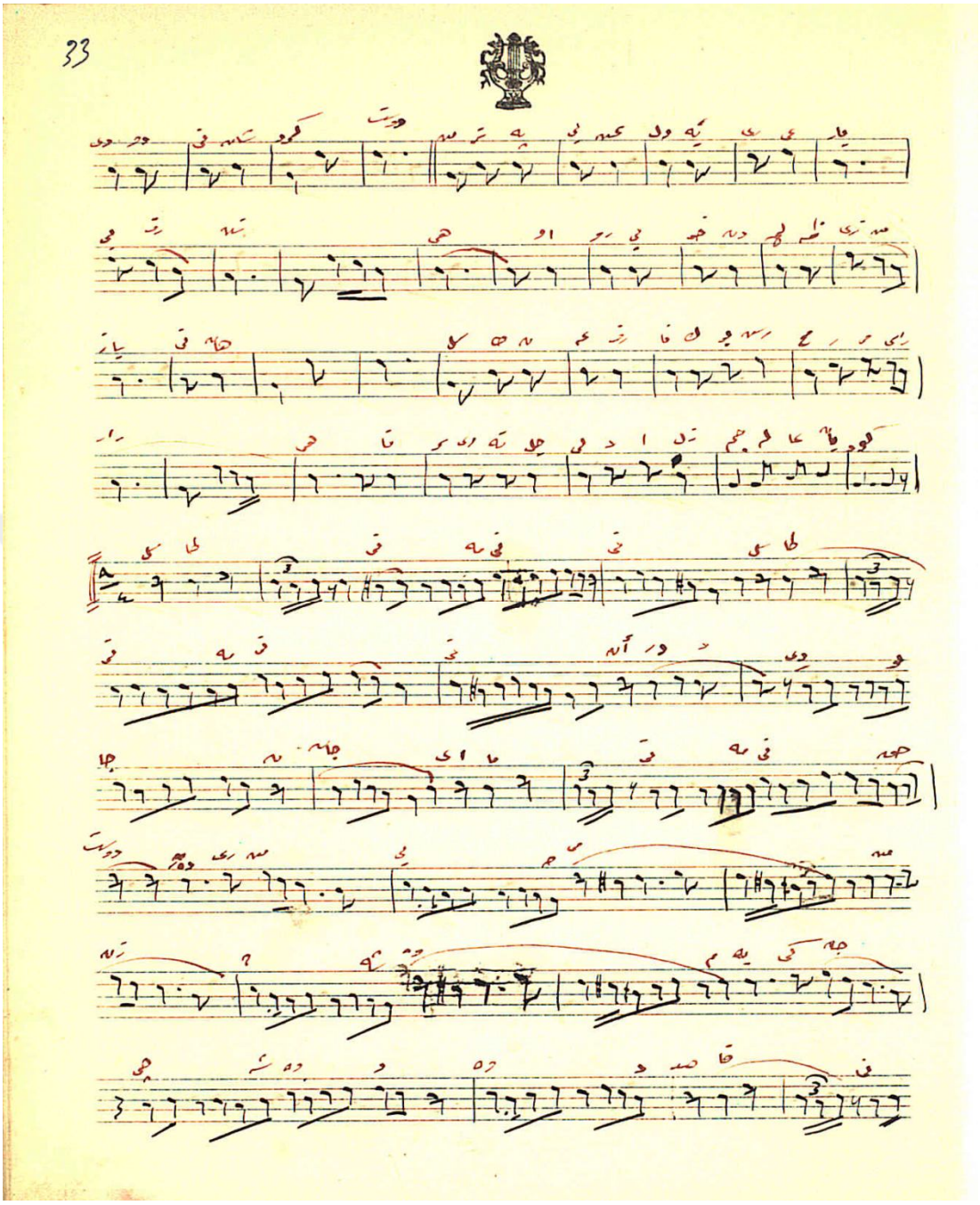
[6] Çalışmada bu nüshalar, TN4 kısaltmasıyla geçmektedir.
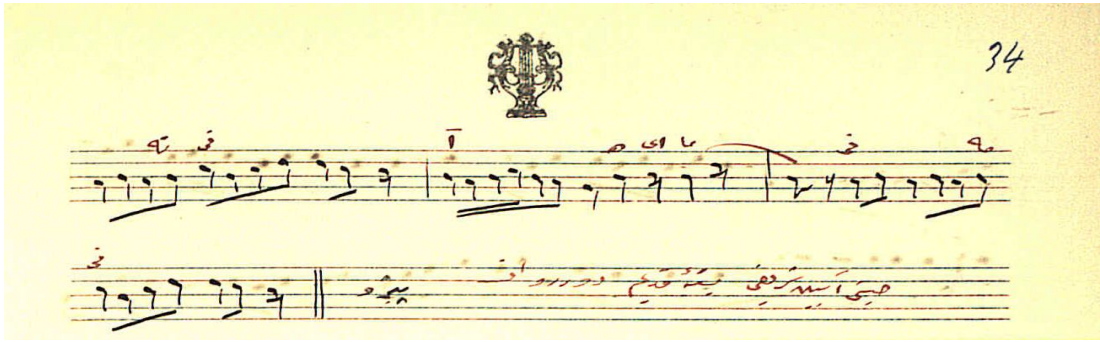

28

30

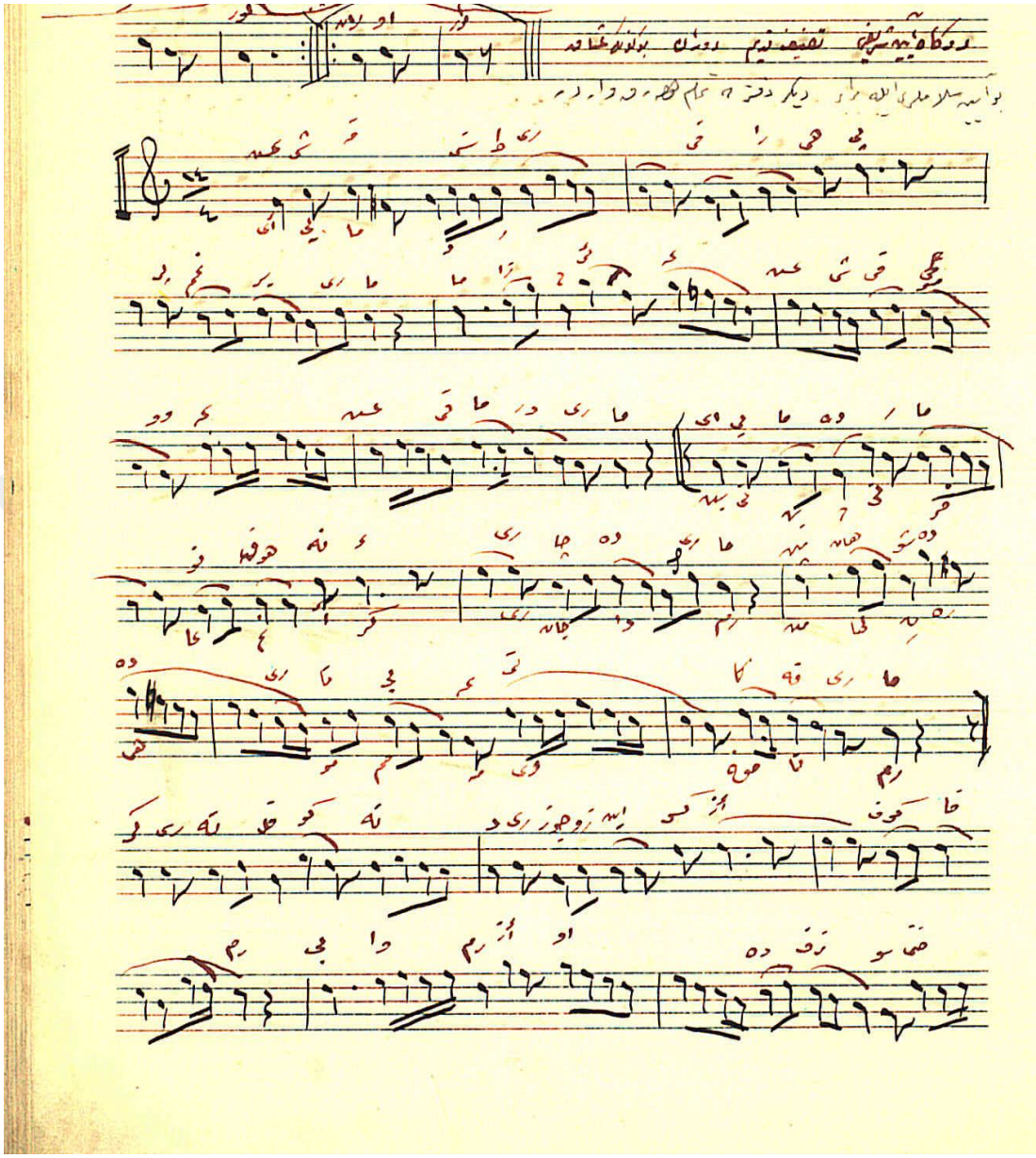

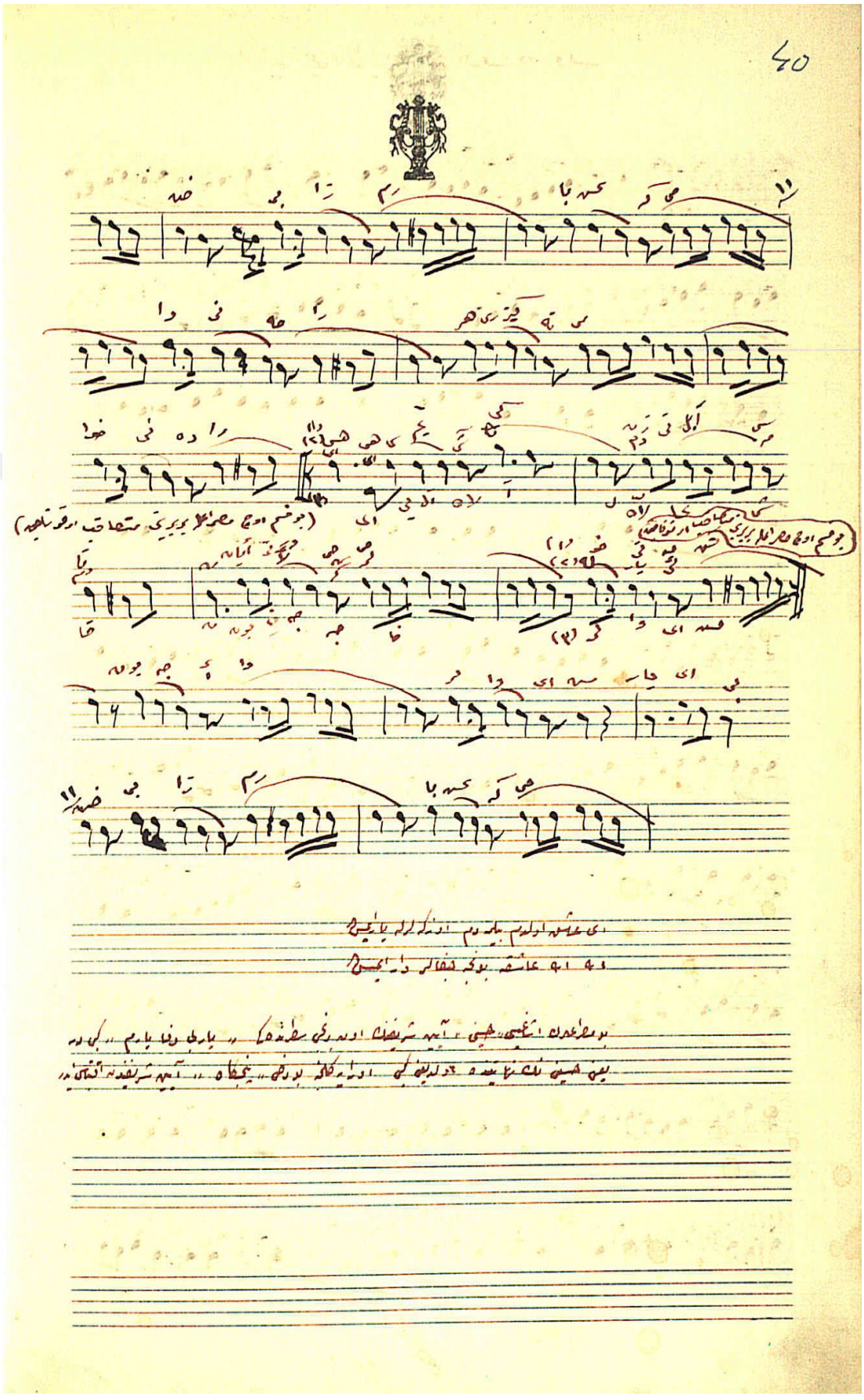

33

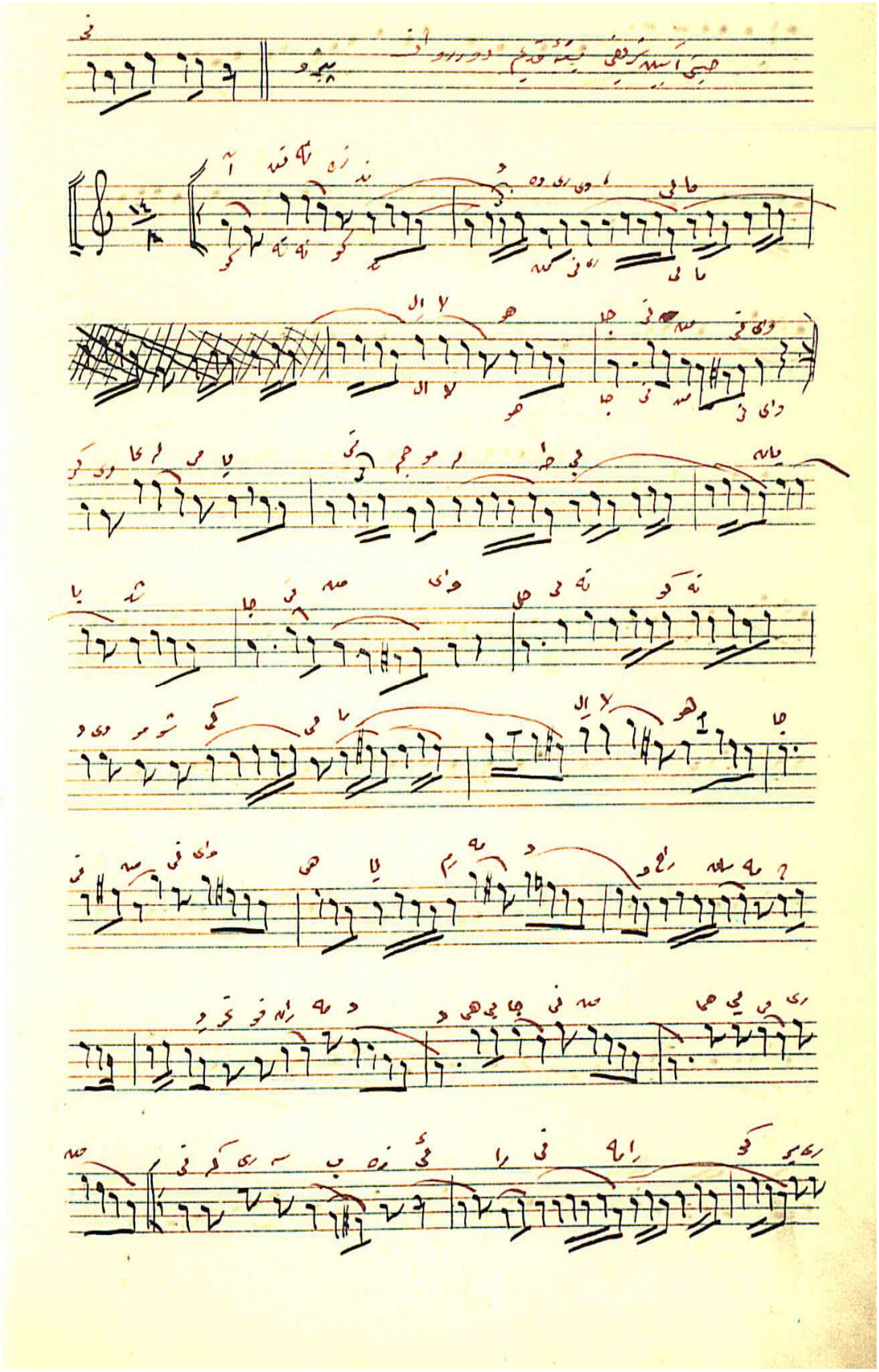

34

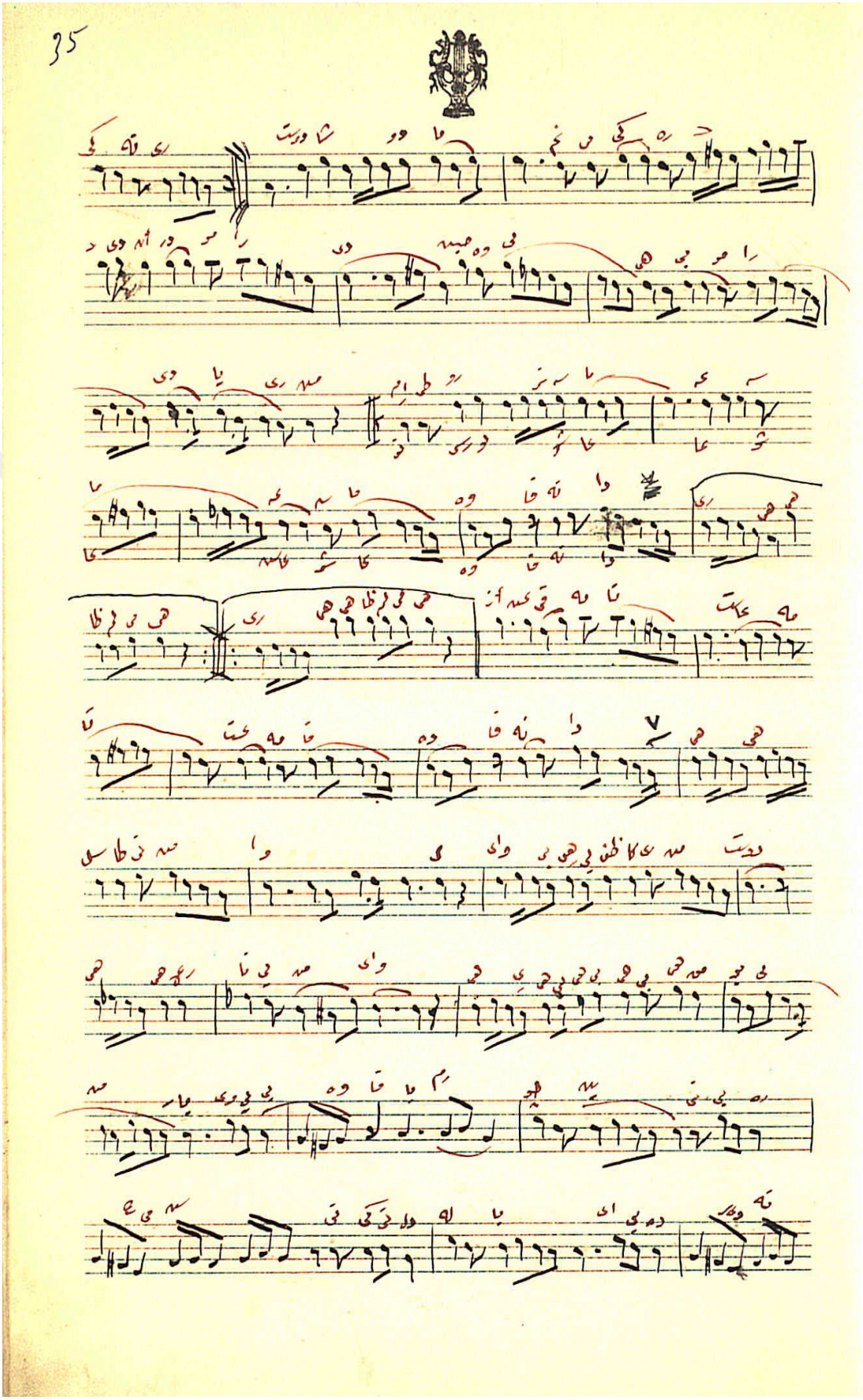
Ek 8.2 Dügâh Mevlevî Âyini (Beste-i Kadîm)

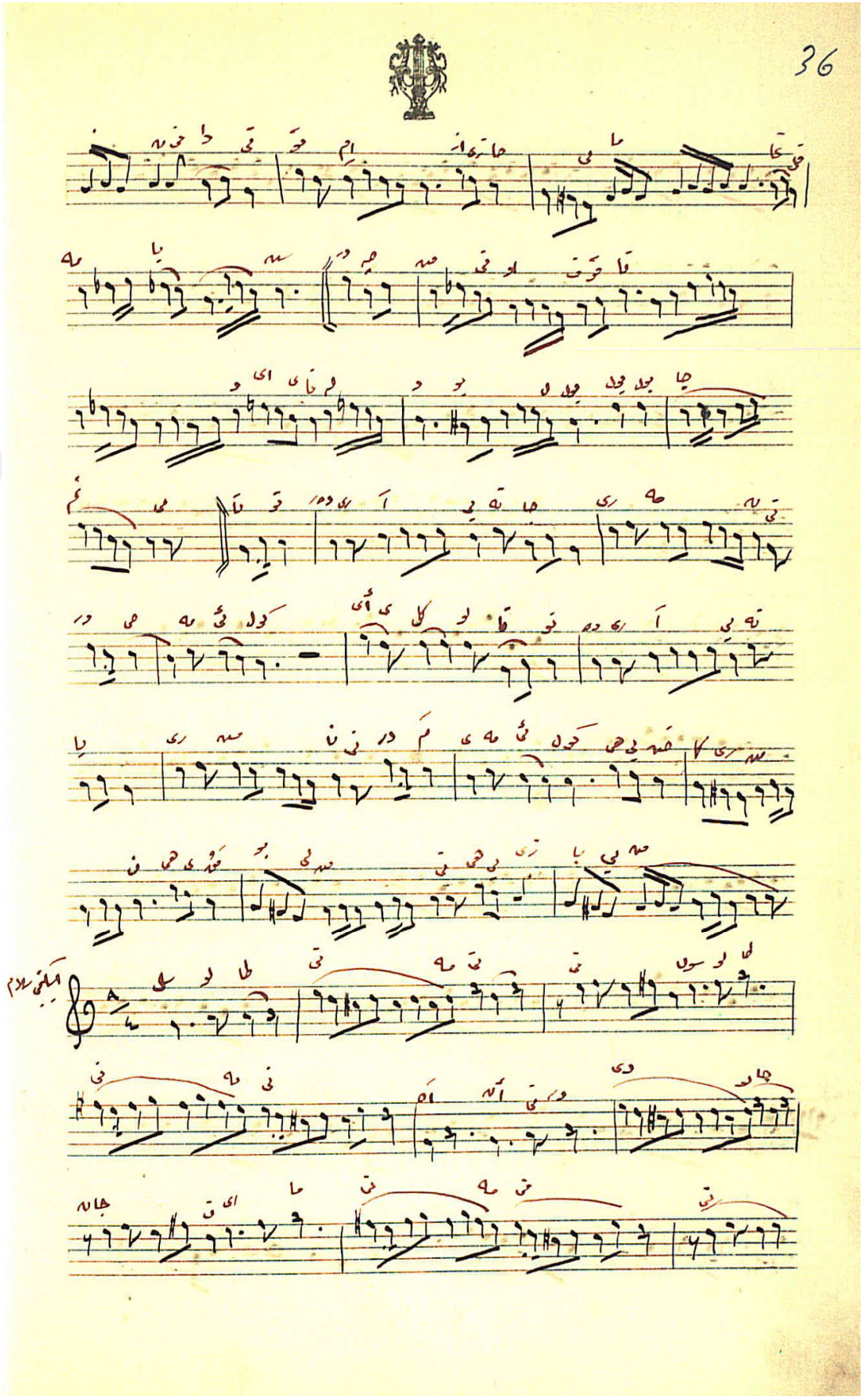

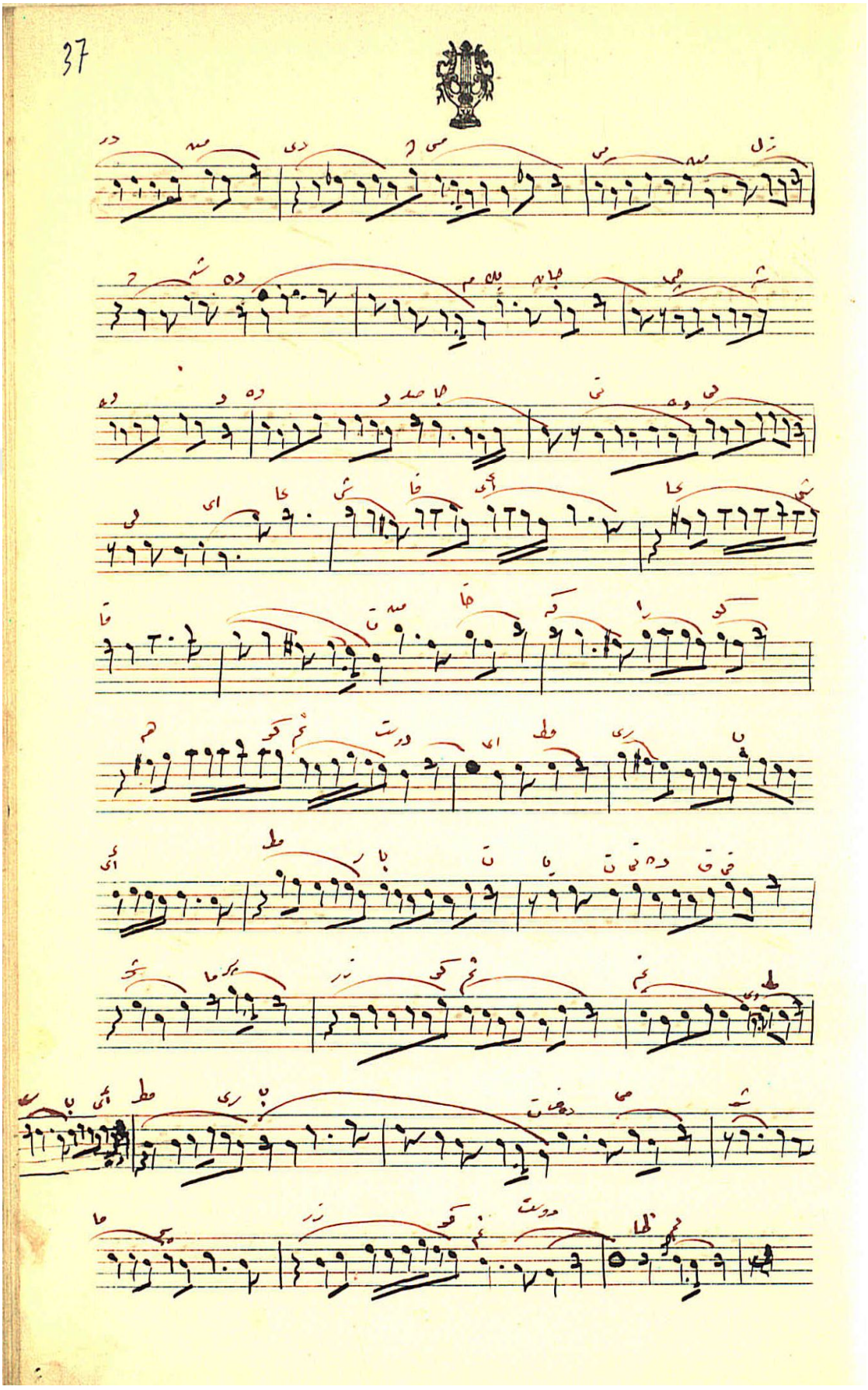

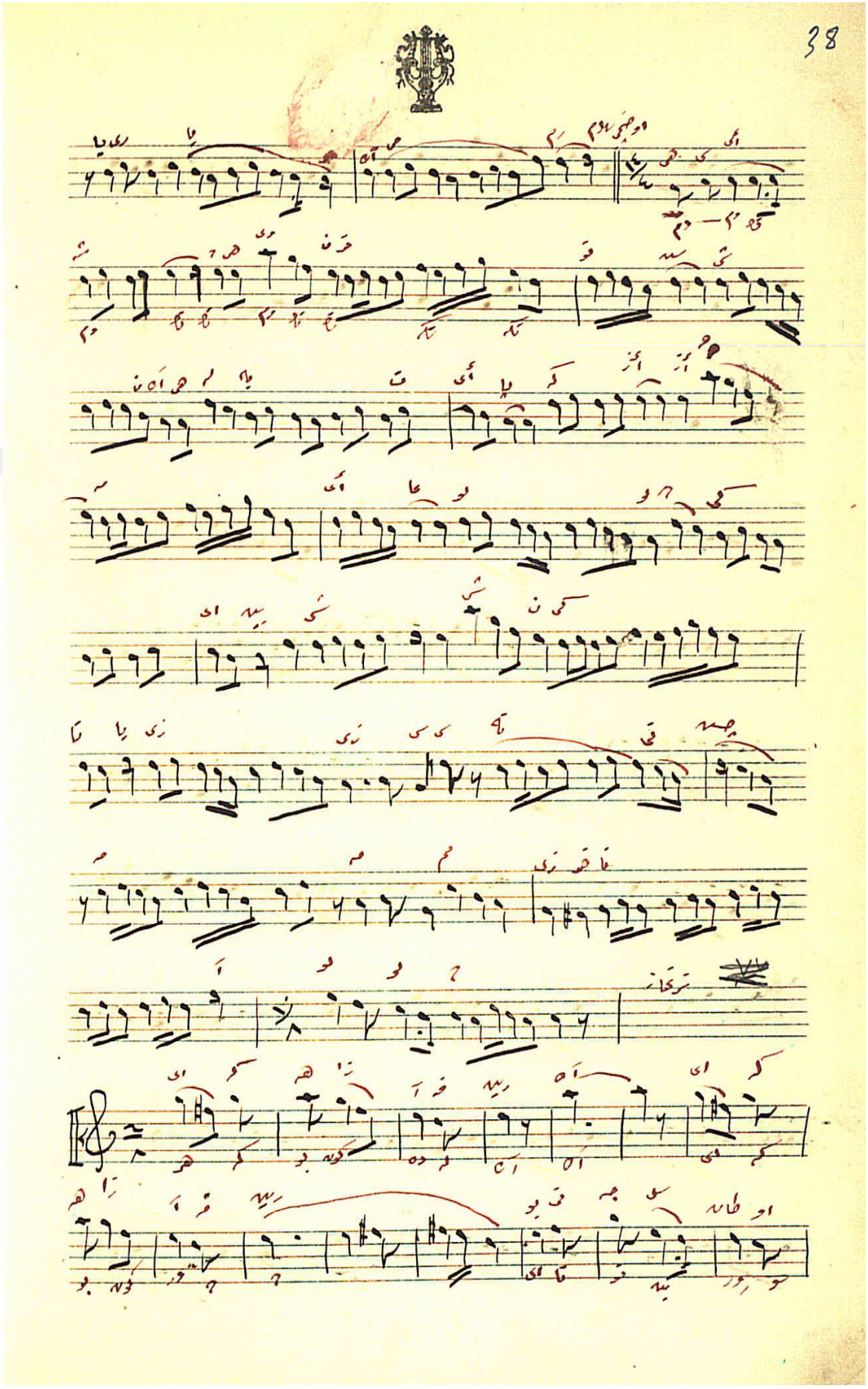
Ek 8.3 Hüseynî Mevlevî Âyini (Beste-i Kadîm)
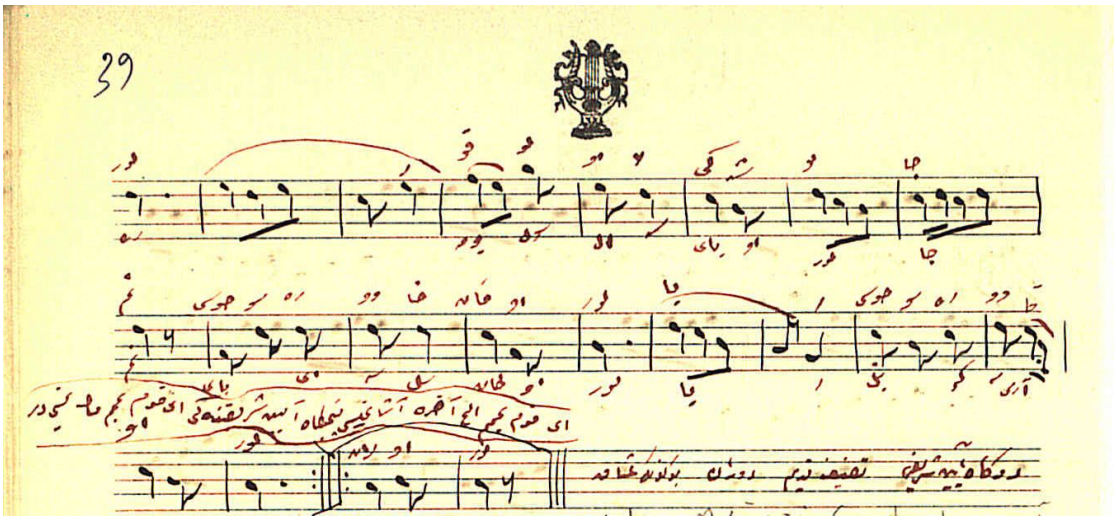

36

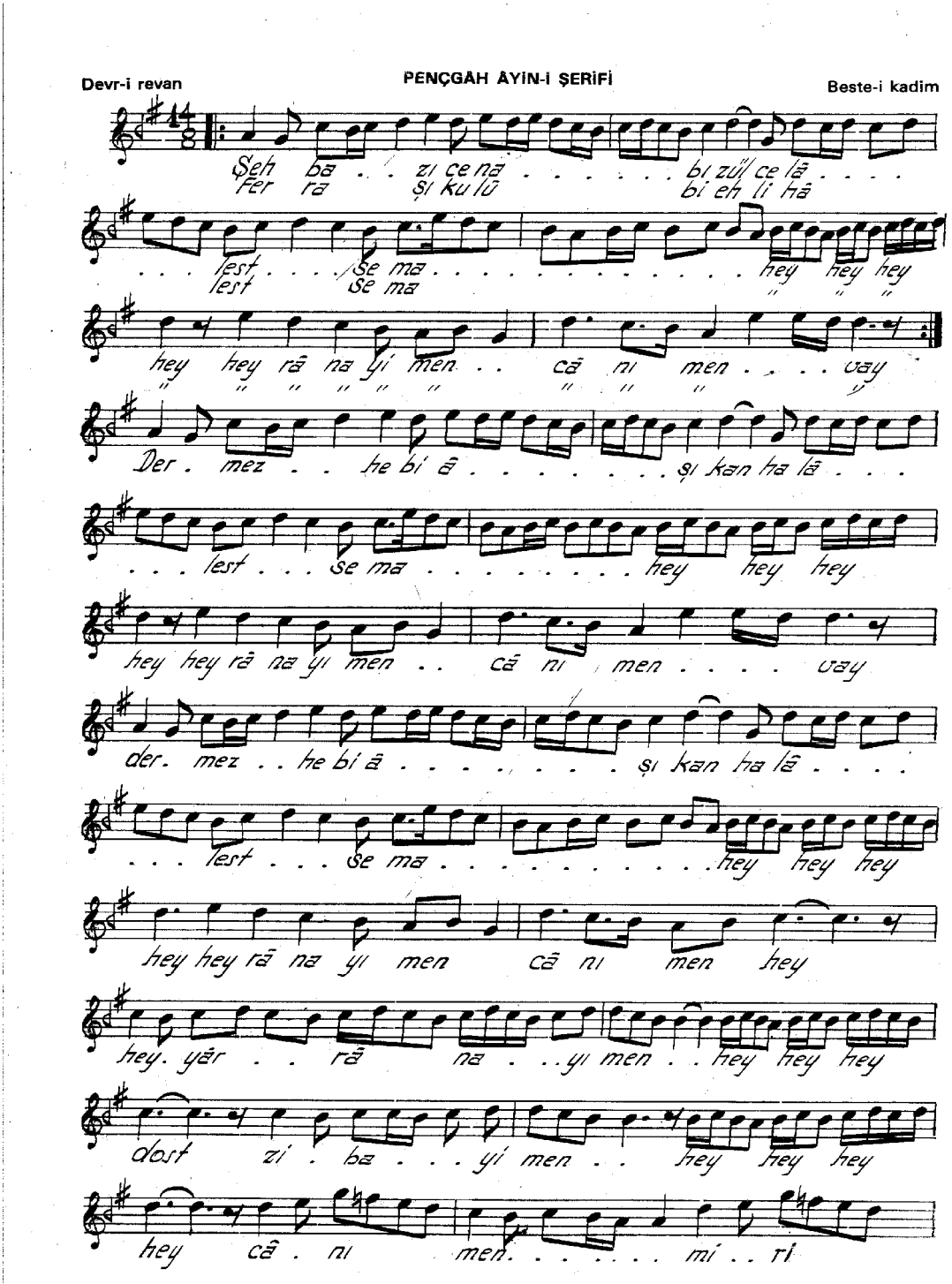

37

38
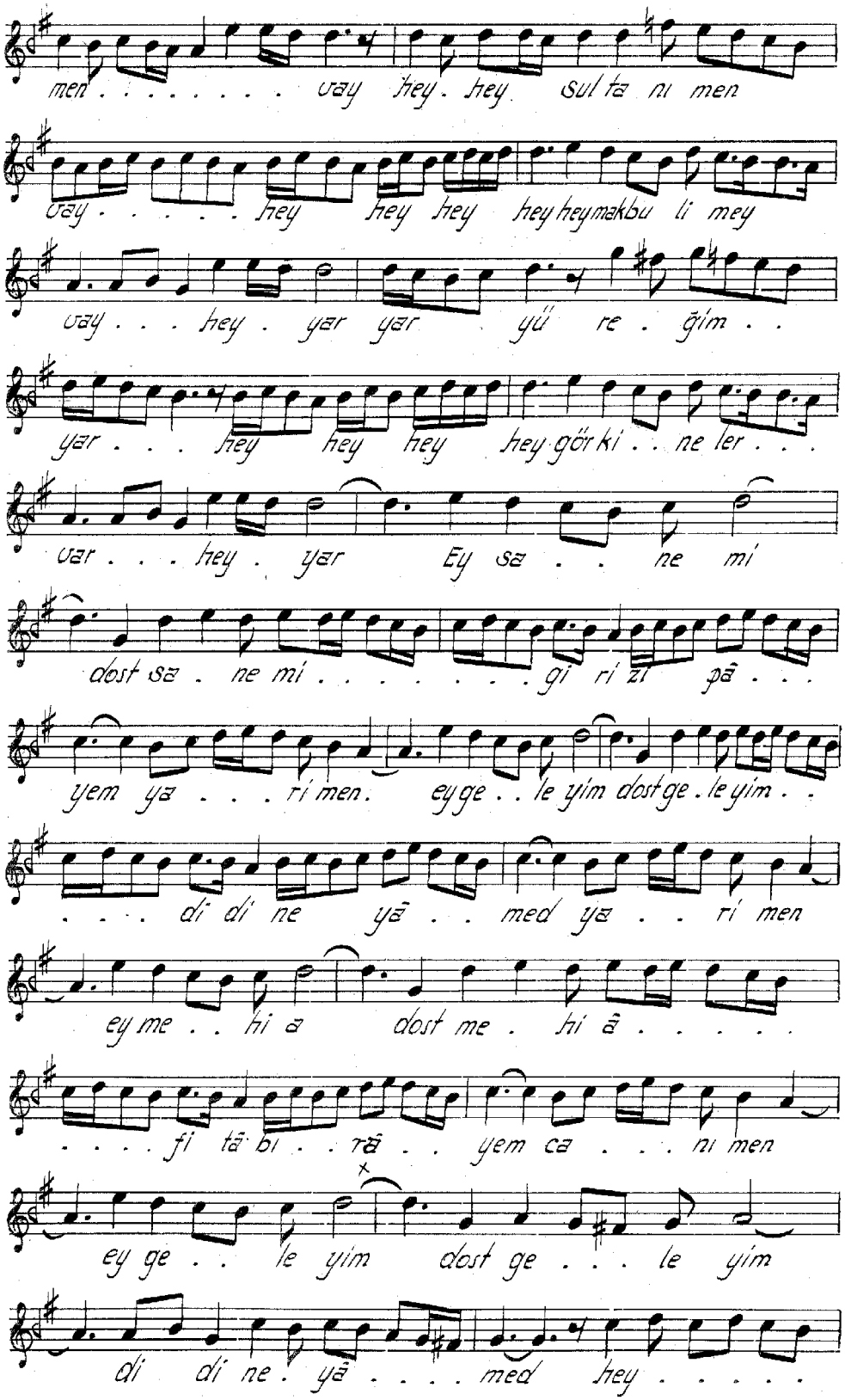

39
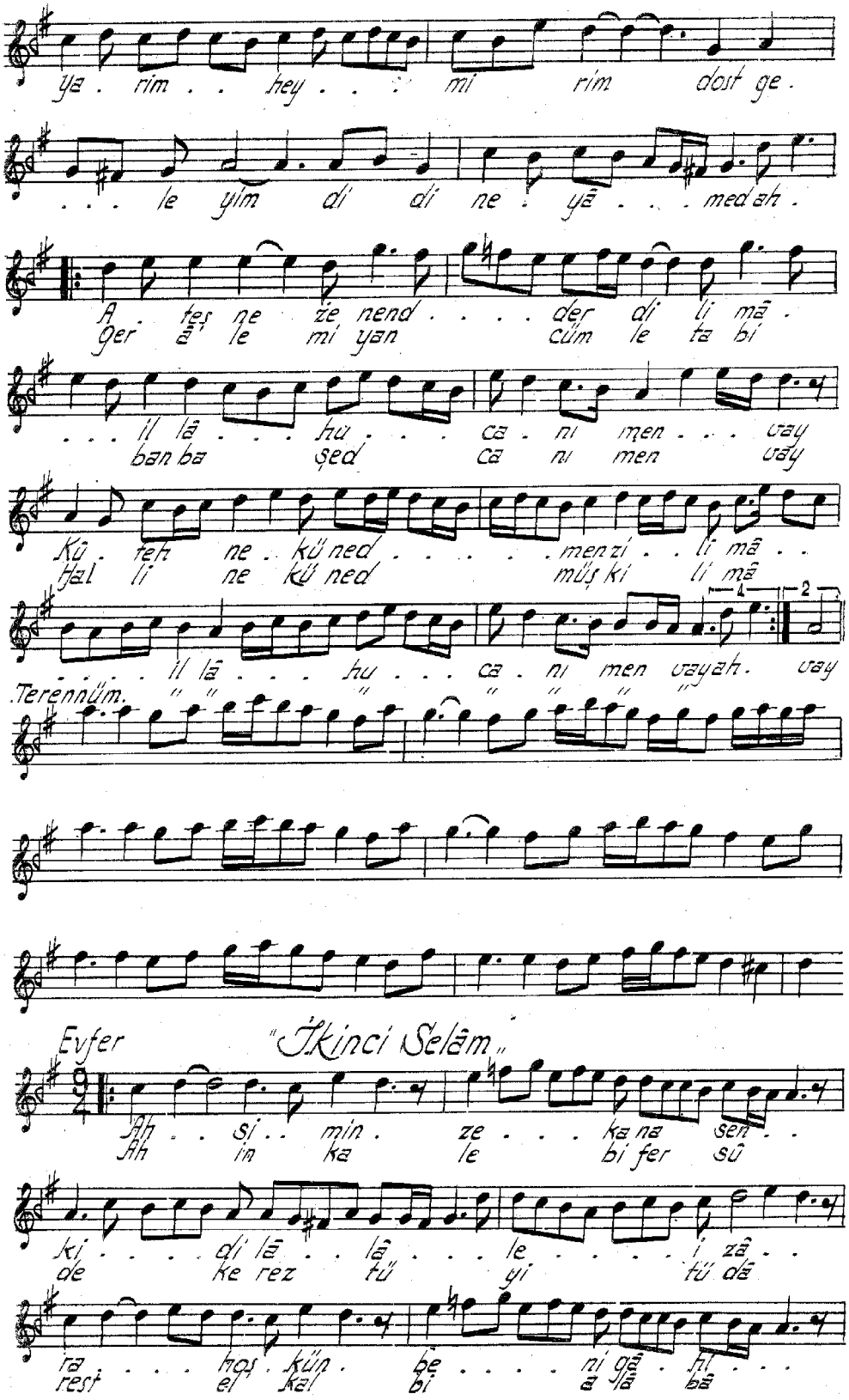
Ek 9: Saadettin Heper'in Kaleme Aldığı Mevlevî Âyinlerini İçeren Neşriyatta Yer Alan Nüshalar[7]
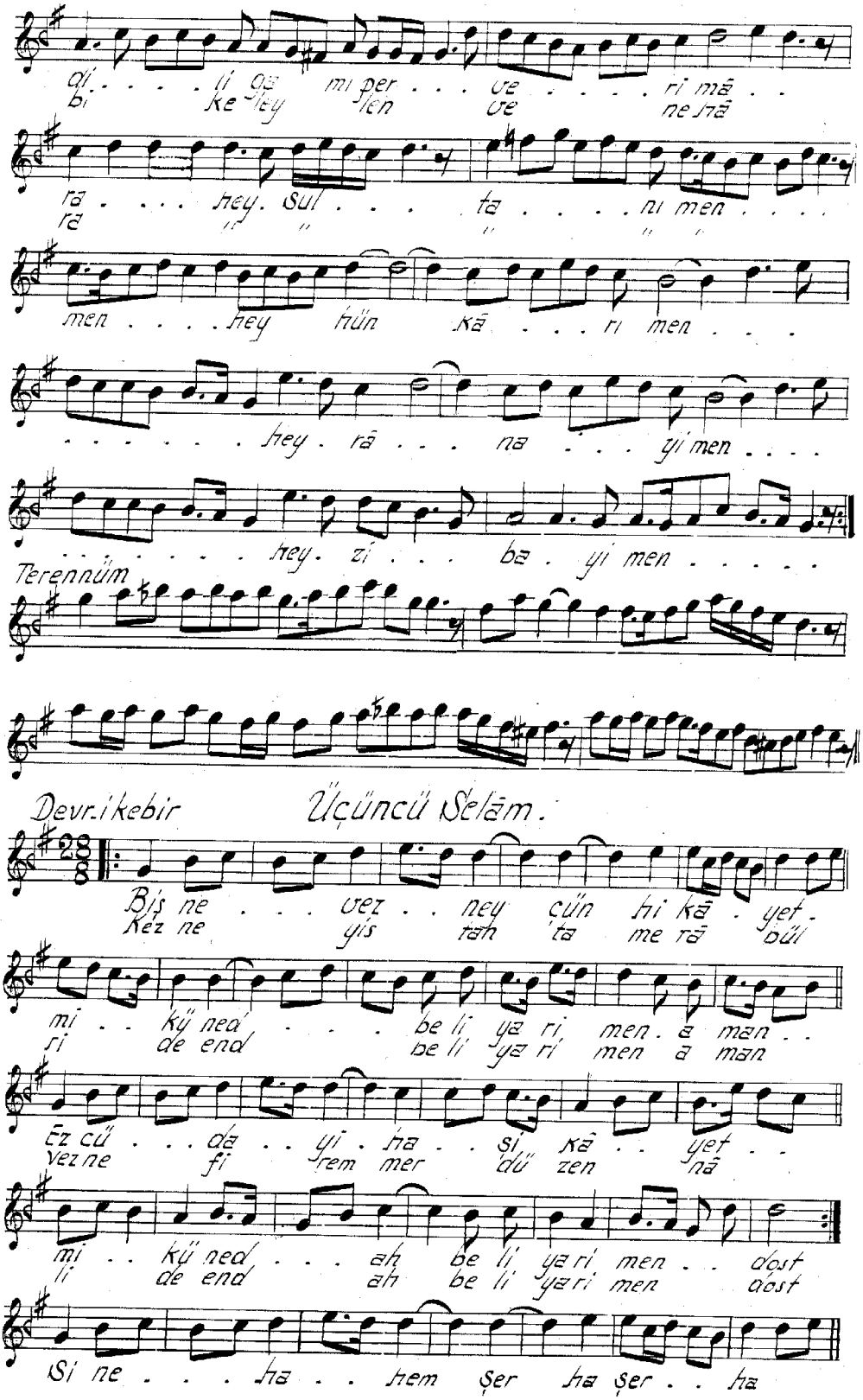
Ek 9.1 Pencgâh Mevlevî Âyini (Beste-i Kadîm)
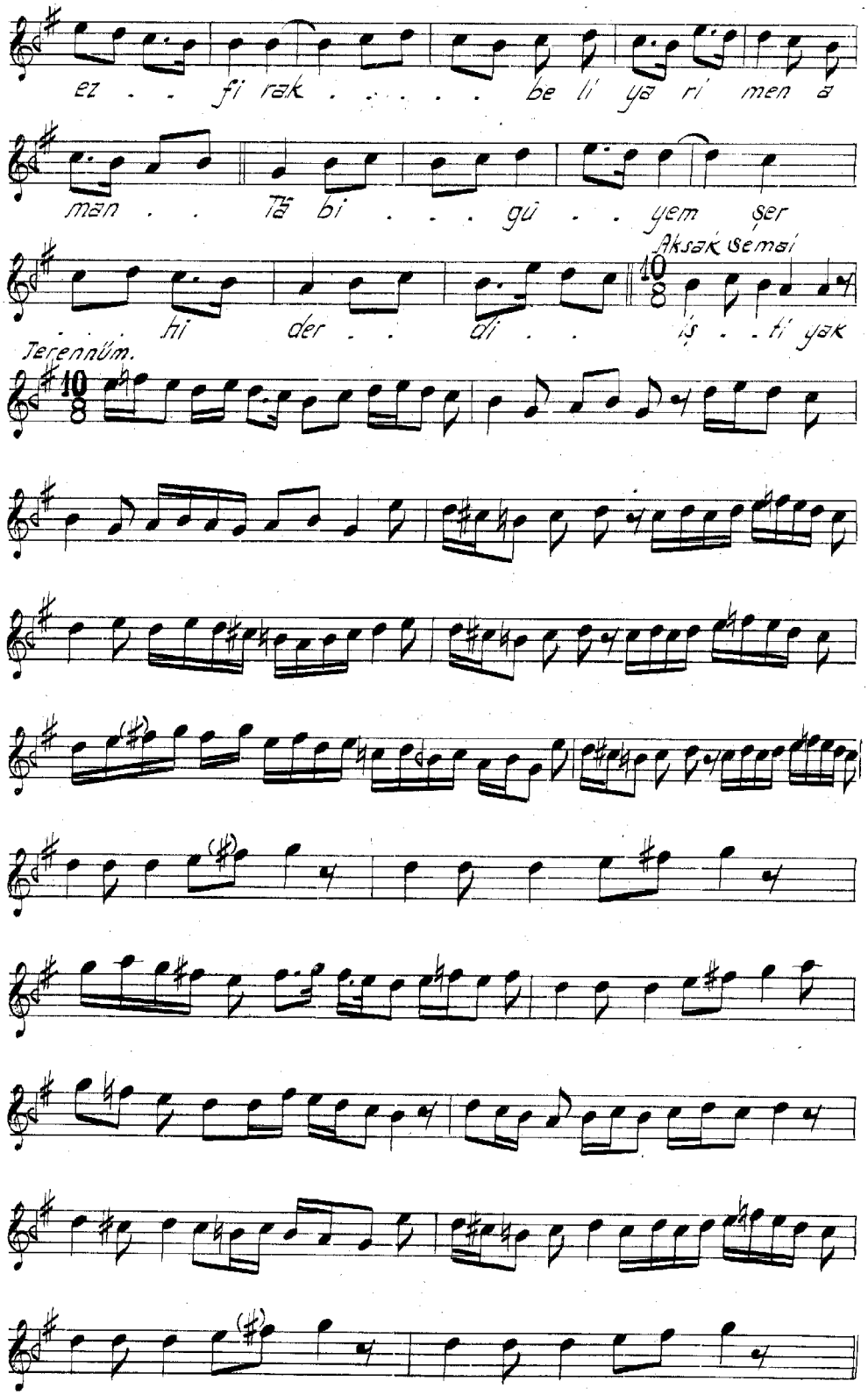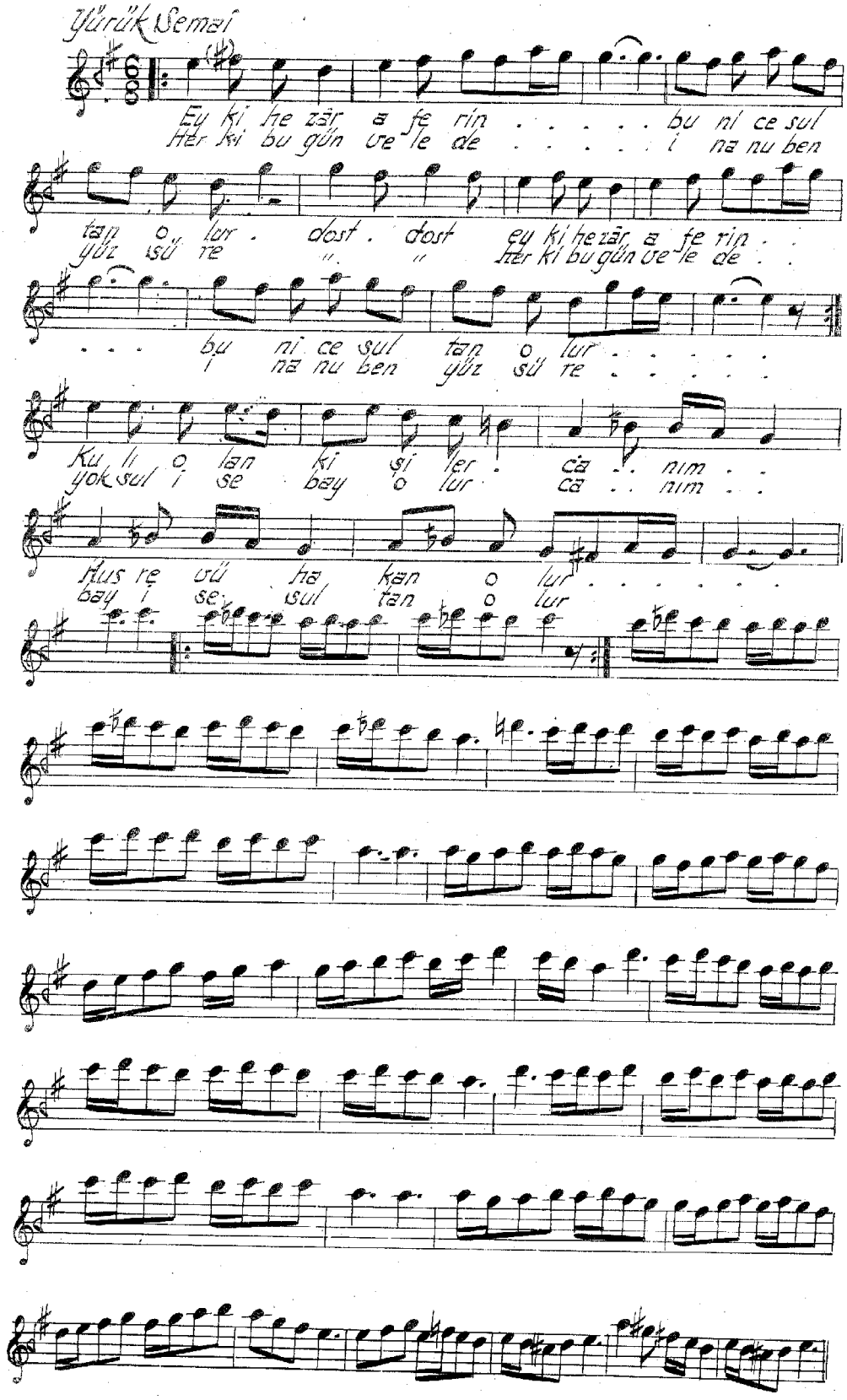

[7] Çalışmada bu nüshalar, HN kısaltmasıyla geçmektedir.
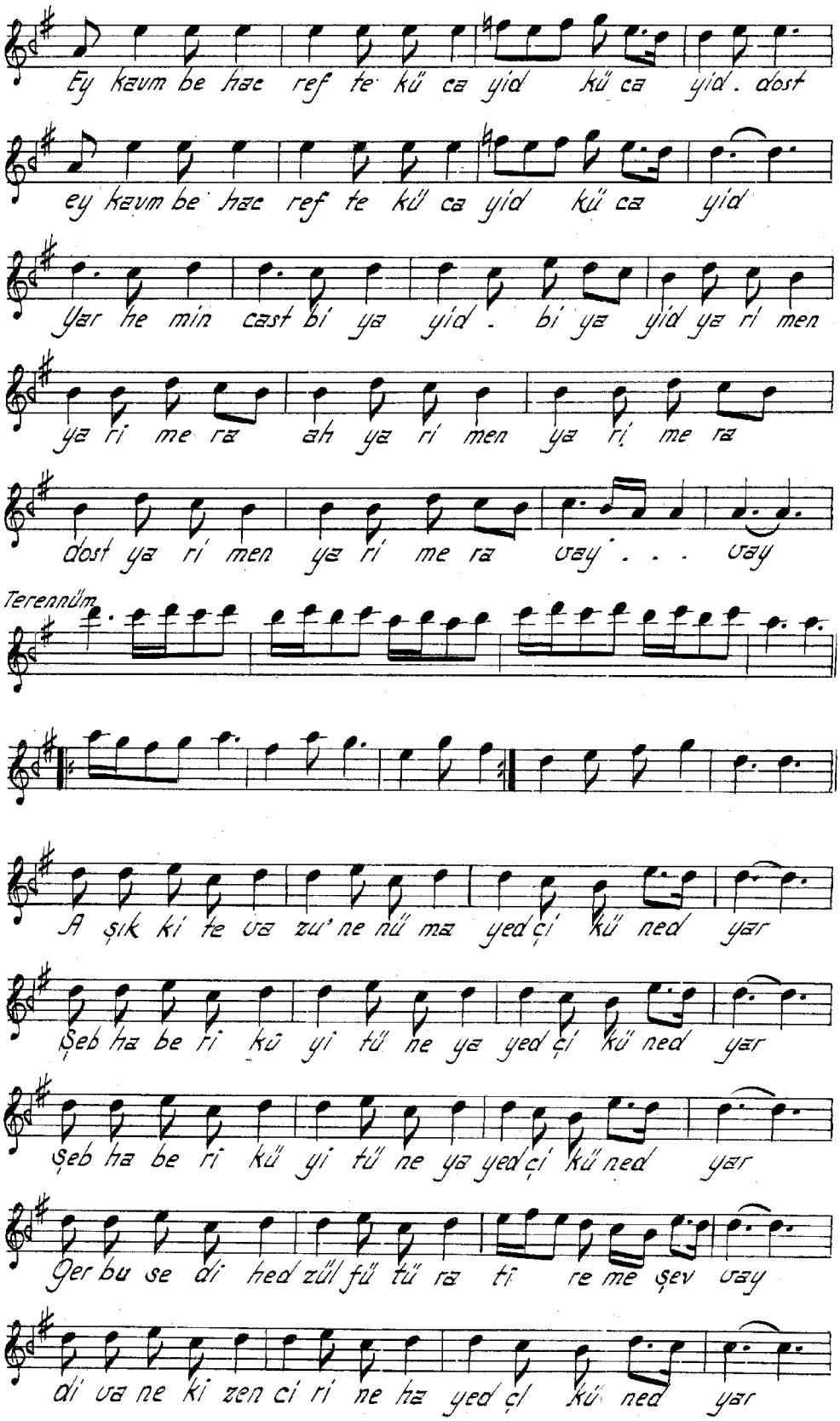

men . . . . . vay hey . hey sul ta ni men
vay . . . . . hey hey hey hey heymakbu li mey
vay . . . hey . yar yar yü re . ğim . .
yar . . . hey hey hey hey gör ki . . ne ler . . .
var . . . hey . yar Ey sa . . ne mi
dost sa . ne mi . . . . . gi ri zi pâ . . .
yem ya . . . ri men . ey ge . . le yim dost ge . le yim . .
. . . . di di ne yâ . . med ya . . ri men
ey me . . hi a dost me . hi â . . . . .
. . . . fi tâ bi . . râ . . yem ca . . . ni men
ey ge . . le yim dost ge . . . le yim
di di ne . yâ . . . . med hey . . . . .
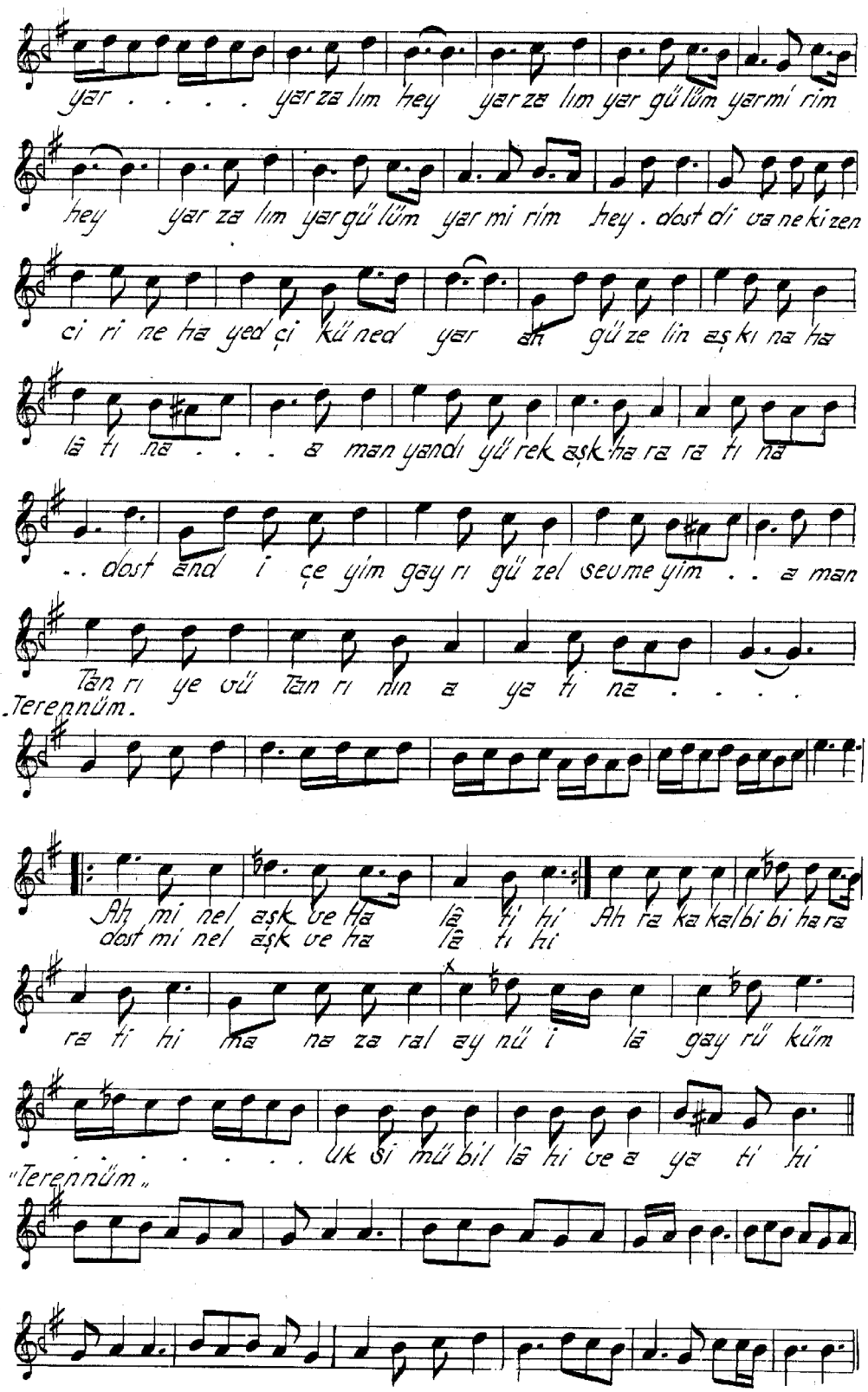

Ya . rim . . hey . . ! mi rim dost ge .
. . . le yim di di ne . yā . . . med ah .
A . tes ne ze nend . . . . der di li mā .
Ger ā le mi yan cüm le ta bi
. . . il lā . . . hü . . . ca . ni men . . . vay
ban ba şed ca ni men vay
Kü . teh ne . kü ned . . . . . menzi . . li mā . .
Hal li ne kü ned müş ki li mā
. . . il lā . . . hu . . . ca . ni men vayah . vay
Terennüm.
Evfer "İkinci Selām"
Ah . . si . . min . ze . . . ka na sen . .
Ah in ka le bi fer sû
ki . . . . di lā . . lā . . . . le . . . . . i zâ . .
de ke rez tü yi tü dā
ra . . . hoş . kün . be . . . . ni gā . hi . . .
rest el kal bi ā lā bā
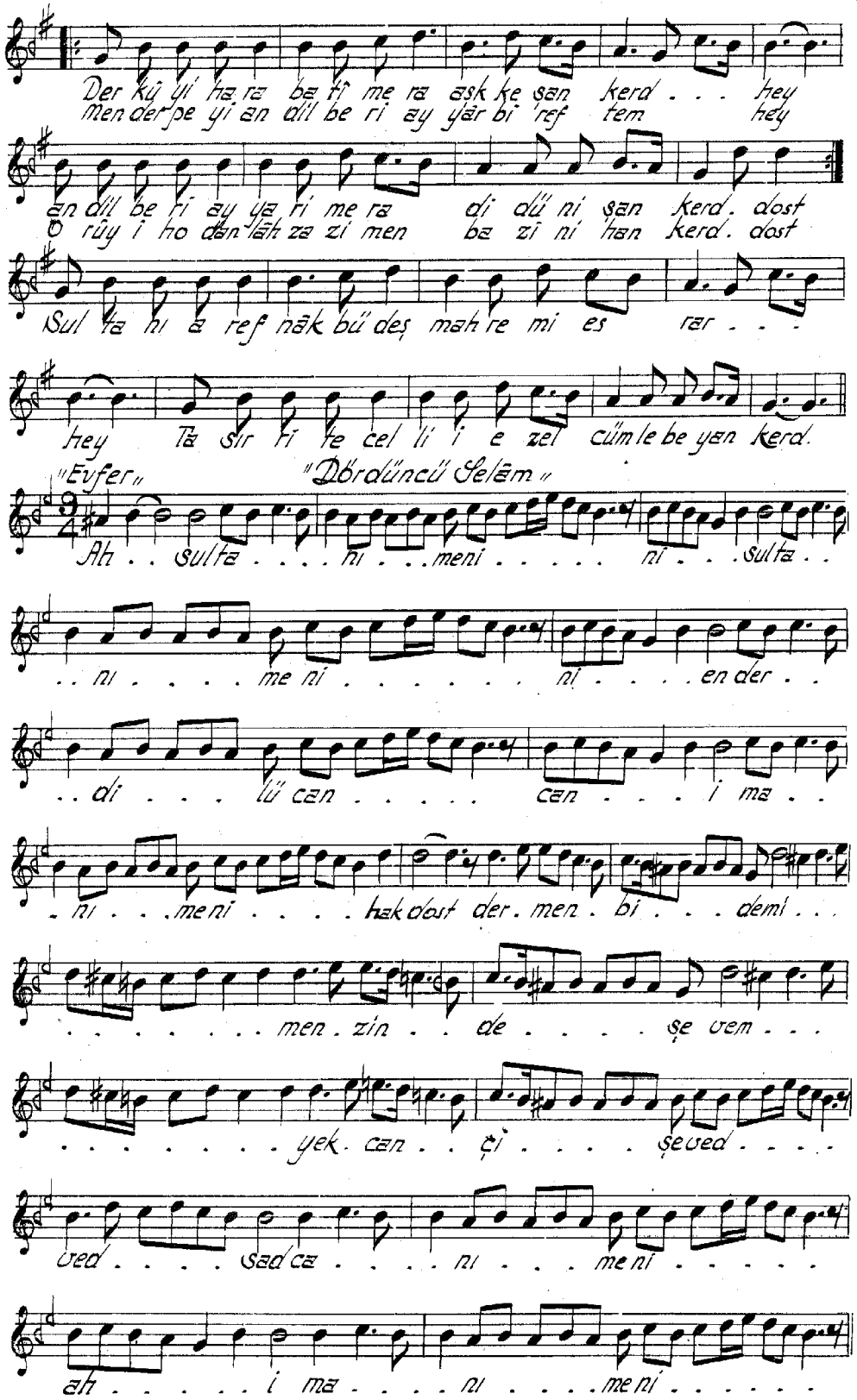

Terennüm
Devr-i kebir
Üçüncü Selâm.

ez . . fi rak . . . . . be li ya ri men a
man . . tā bi . . . gū . . yem şer
. . . hi der . . di . . iş . . ti yak
Aksak Semai
Terennüm.
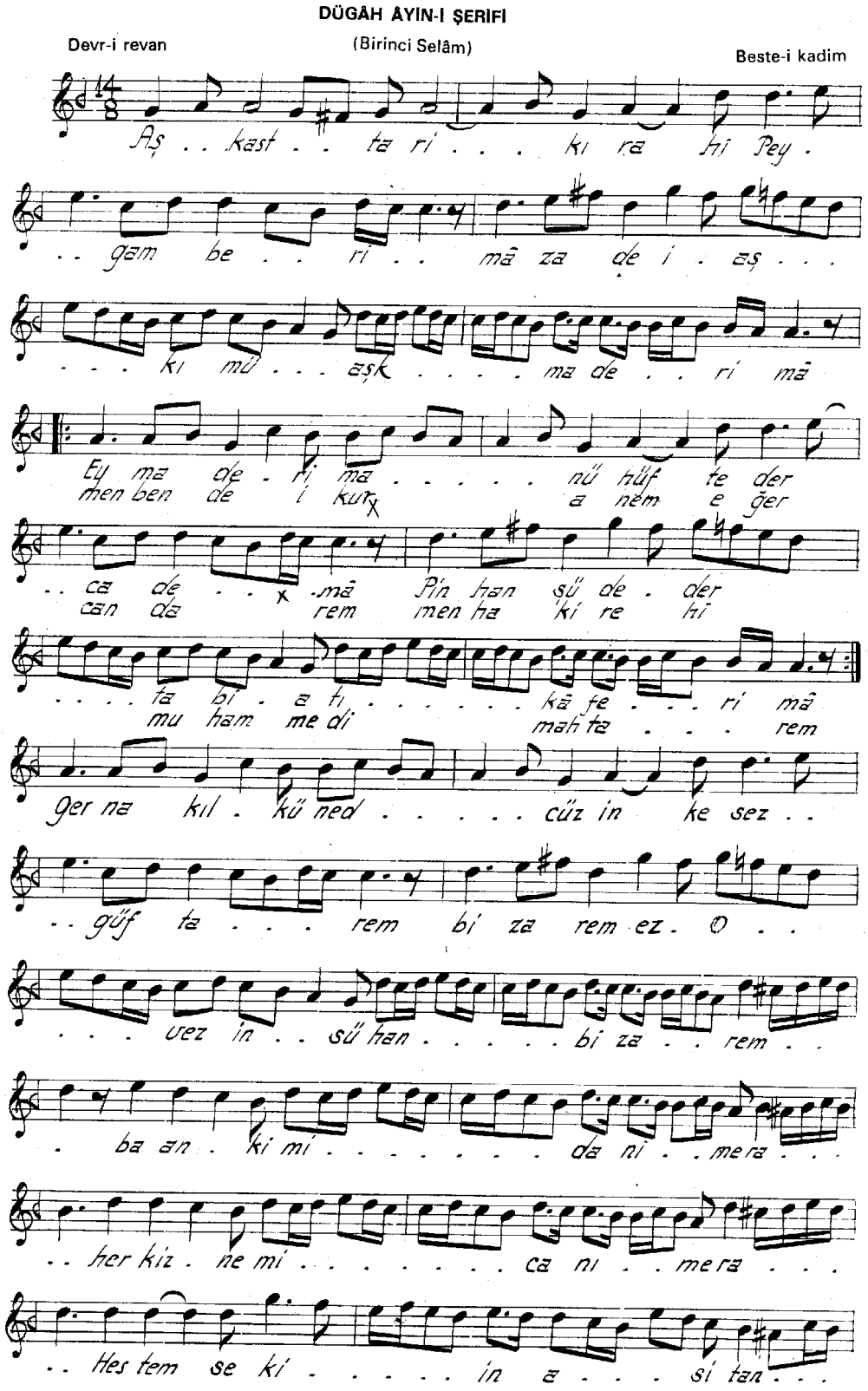

Yürük Semai
Ey ki he zär a fe rin . . . . . bu ni ce sul
Her ki bu gün ve le de . . . . . i na nu ben
tan o lur . dost . dost ey ki he zär a fe rin . .
yüz sü re " " her ki bu gün ve le de . .
. . . bu ni ce sul tan o lur . . . . .
i na nu ben yüz sü re . . . . .
Ku li o lan ki şi ler . ca . nim . .
yok sul i se bay o lur ca . . nim . .
Hus re sü ha kan o lur . . . . . .
bay i se sul tan o lur

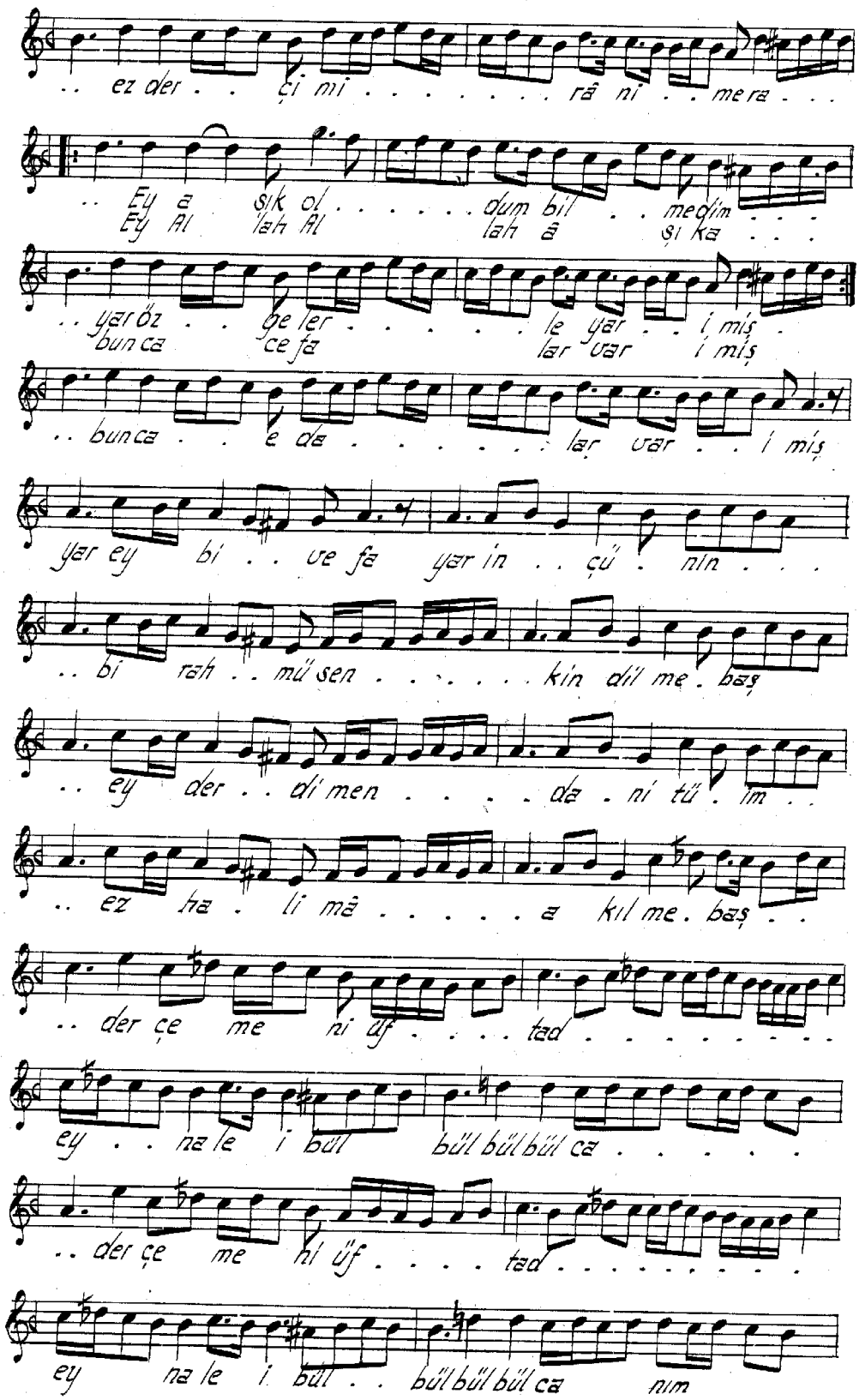

Ey kavm be hac ref te kü ca yid kü ca yid . dost
ey kavm be hac ref te kü ca yid kü ca yid
yar he min cast bi ya yid . bi ya yid ya ri men
ya ri me ra ah ya ri men ya ri me ra
dost ya ri men ya ri me ra vay . . . vay
Terennüm
A şık ki te va zu' ne nü ma yed çi kü ned yar
şeb ha be ri kü yi tü ne ya yed çi kü ned yar
şeb ha be ri kü yi tü ne ya yed çi kü ned yar
Ger bu se di hed zül fü tü ra ti re me şev vay
di va ne ki zen ci ri ne ha yed çi kü ned yar
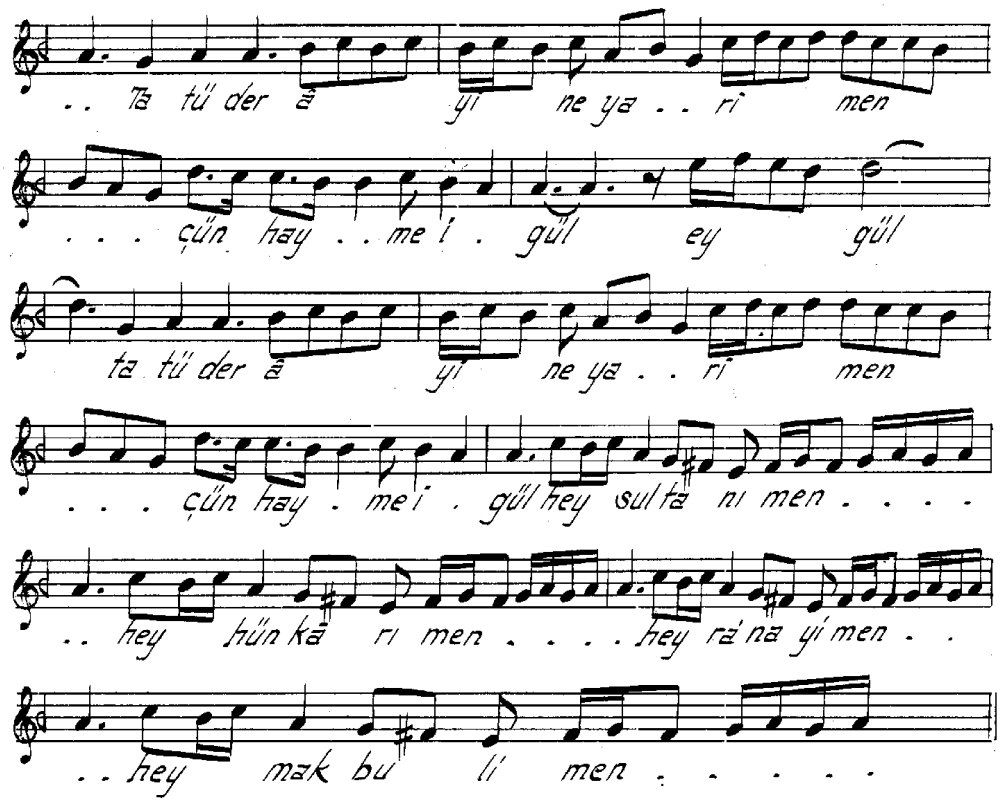

yar . . . . yar za lım hey yar za lım yar gü lüm yar mı rım
hey yar za lım yar gü lüm yar mı rım hey . dost dı va ne ki zen
ci ri ne ha yed çi kü ned yar ah gü ze lin aş kı na ha
lâ ti nâ . . . a man yandı yü rek aşk ha ra ra ti nâ
. . dost and i çe yim gay rı gü zel sev me yim . . a man
Tan rı ye vü Tan rı nın a ya ti nâ . . . .
Terennüm.
Ah mi nel aşk ve ha lâ ti hi Ah ra ka kalbi bi ha ra
dost mi nel aşk ve ha lâ ti hi
ra ti hi ha na za ral ay nü i lâ gay rü küm
. . . . . uk si mü bil lâ hi ve a ya ti hi
"Terennüm"

Der kū yi ha ra be rî me ra ask ke şan kerd . . . hey
men der pe yi an dil be ri ay yar bi ref tem hey
an dil be ri ay ye ri me ra di dū ni şan kerd. dost
Ö rüy i ho dan lāh za zi men be zi ni han kerd. dost
Sul ta hi a ref nāk bū deş mah re mi es rar . . .
hey Tā sir ri fe cel li i e zel cüm le be yan kerd.
"Evfer" "Dördüncü Selām"
Ah . . sulta . . . . ni . . . meni . . . . . ni . . . sulta . .
. . ni . . . . me ni . . . . . ni . . . . en der . .
. . di . . . lū can . . . . . can . . . . i ma . .
. ni . . . meni . . . . hak dost der . men . bi . . . deml . . .
. . . . . men . zin . . de . . . . şe vem . . .
. . . . . yek . can . . çi . . . . şevad . . . .
ved . . . . sad ca . . . . . ni . . . meni . . . . . .
ah . . . . . i ma . . . . ni . . . . meni . . . . . .
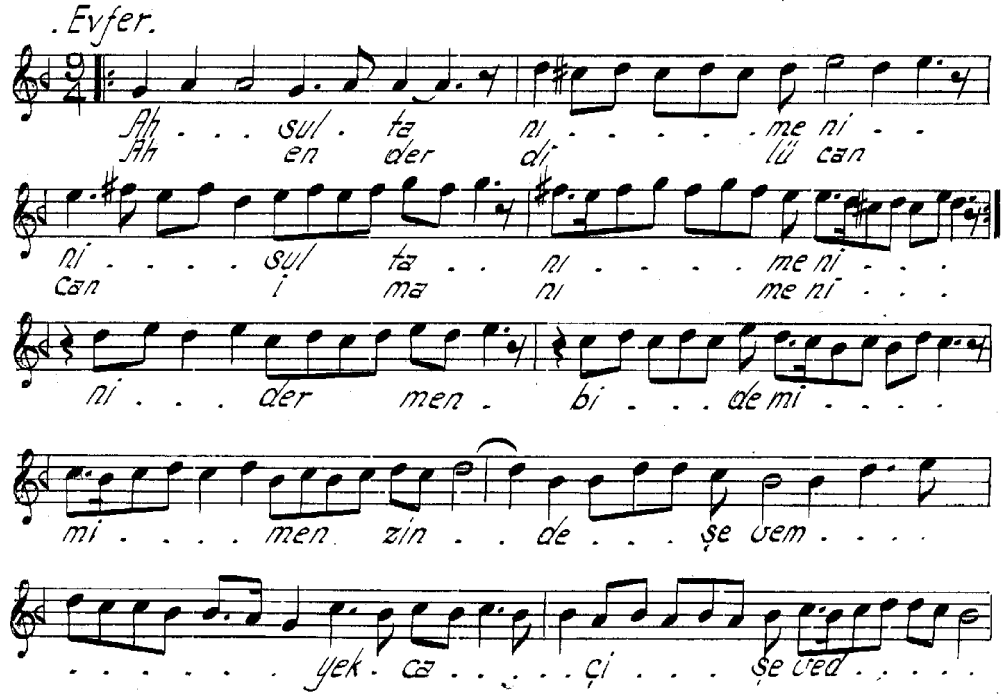
Ek 9.2 Dügâh Mevlevî Âyini (Beste-i Kadîm)
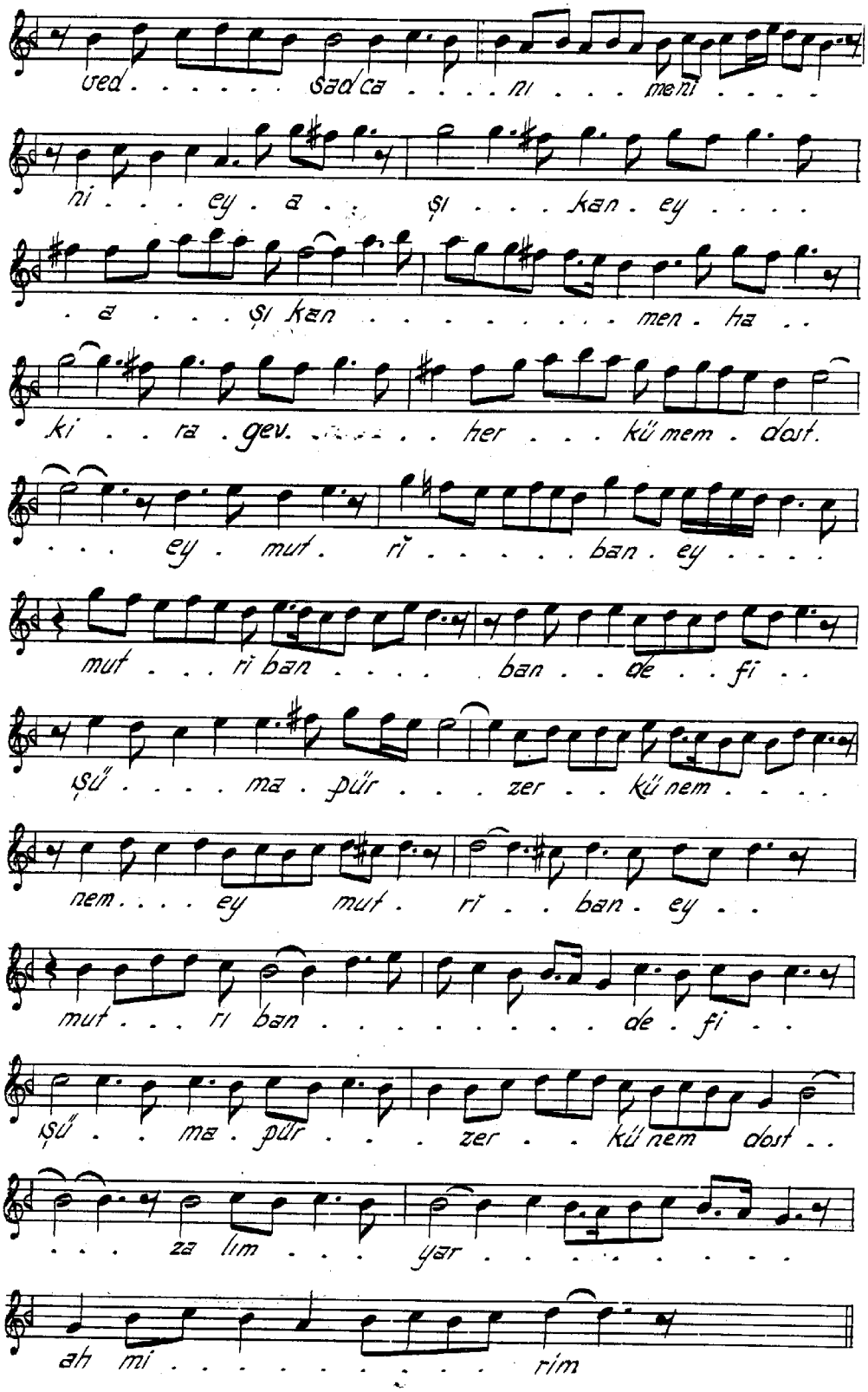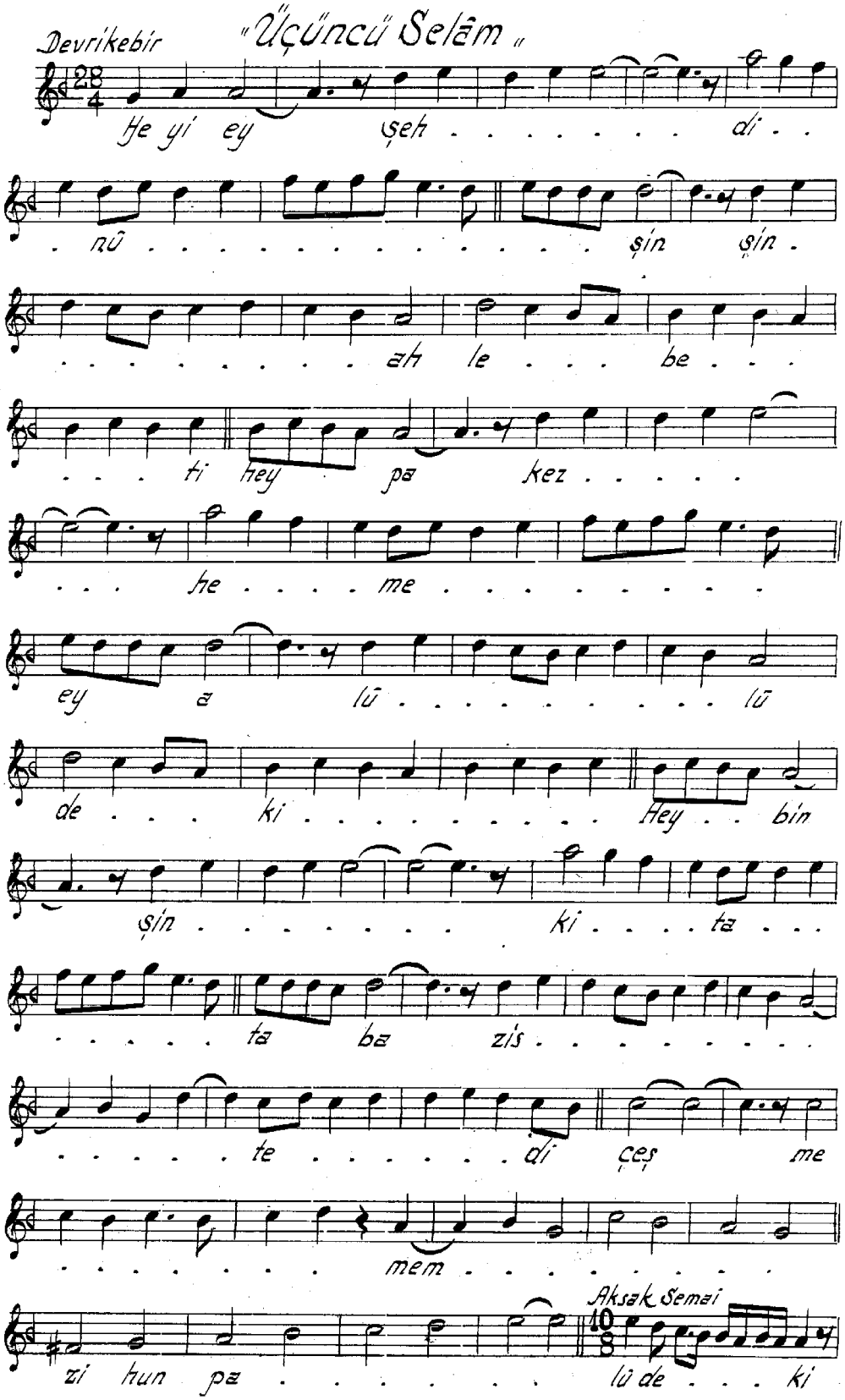

.. ez der . . çi mi . . . . . rân i . . me ra . . .
.. Ey a şık ol . . . . . dum bil . . meqlim . . .
Ey Al lah Al lah â şı ka . . .
.. yar öz . . ge ler . . . . . le yar . . i miş .
bun ca ce fa lar var i miş
.. bun ca . . e de . . . . . lar var . . i miş
yar ey bi . . ve fa yar in . . çü . nin . . .
.. bi rah . . mü sen . . . . . kin dil me . baş
.. ey der . . di men . . . . . de . ni tü . im . .
.. ez ha . li mâ . . . . . a kıl me . baş . .
.. der çe me ni üf . . . . tad . . . . . .
ey . . na le i bül bül bül bül cа . . . . .
.. der çe me ni üf . . . . tad . . . . . .
ey na le i bül . . bül bül bül cа nim
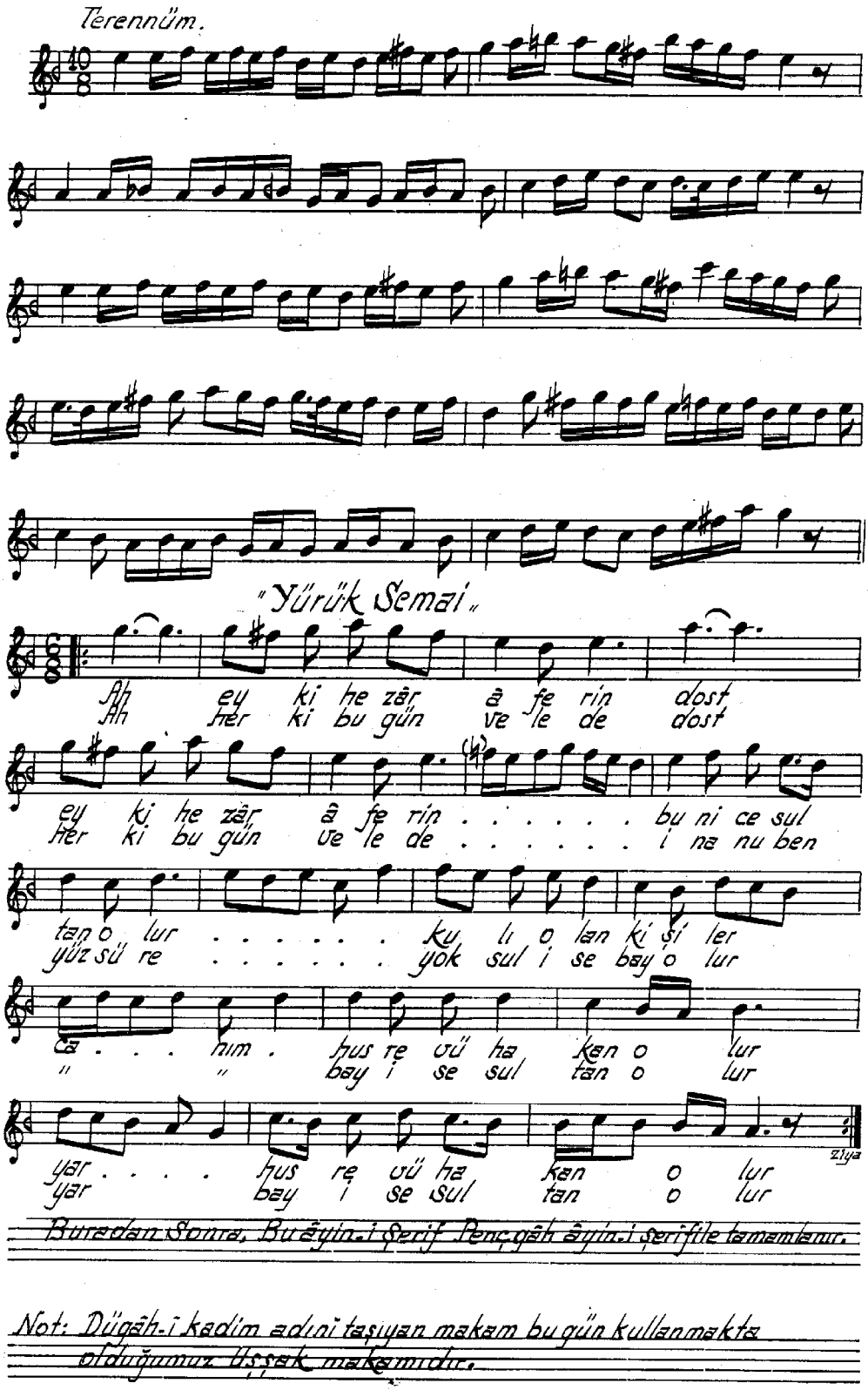

Ikinci Selâm
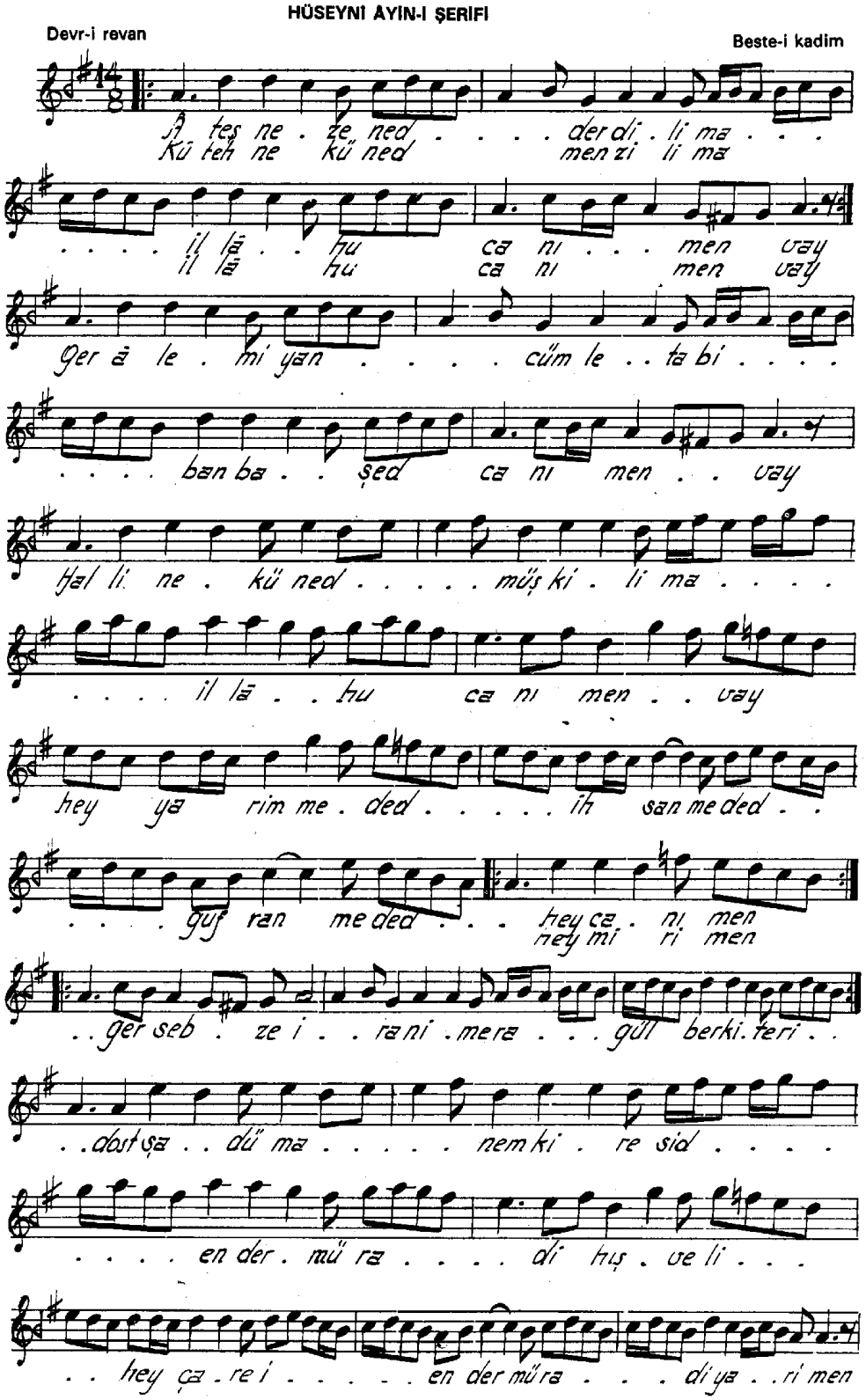

ved . . . . . sad'ca . . . . ni . . . meni . . . .
ni . . . ey . a . . şı . . . kan . ey . . . .
. a . . . şı kan . . . . . men . ha . .
ki . . ra . gev. . . . . her . . . kü mem . dost.
. . . ey . mut . rĭ . . . . . ban . ey . . . .
mut . . . ri ban . . . . ban . . de . . fi . .
şŭ . . . . ma . pür . . . zer . . kü nem . . . .
nem . . . . ey mut . ri . . ban . ey . .
mut . . . ri ban . . . . . de . fi . .
şŭ . . ma . pür . . . . zer . . kü nem dost . .
. . . za lim . . . yar . . . . . .
ah mi . . . . . rim
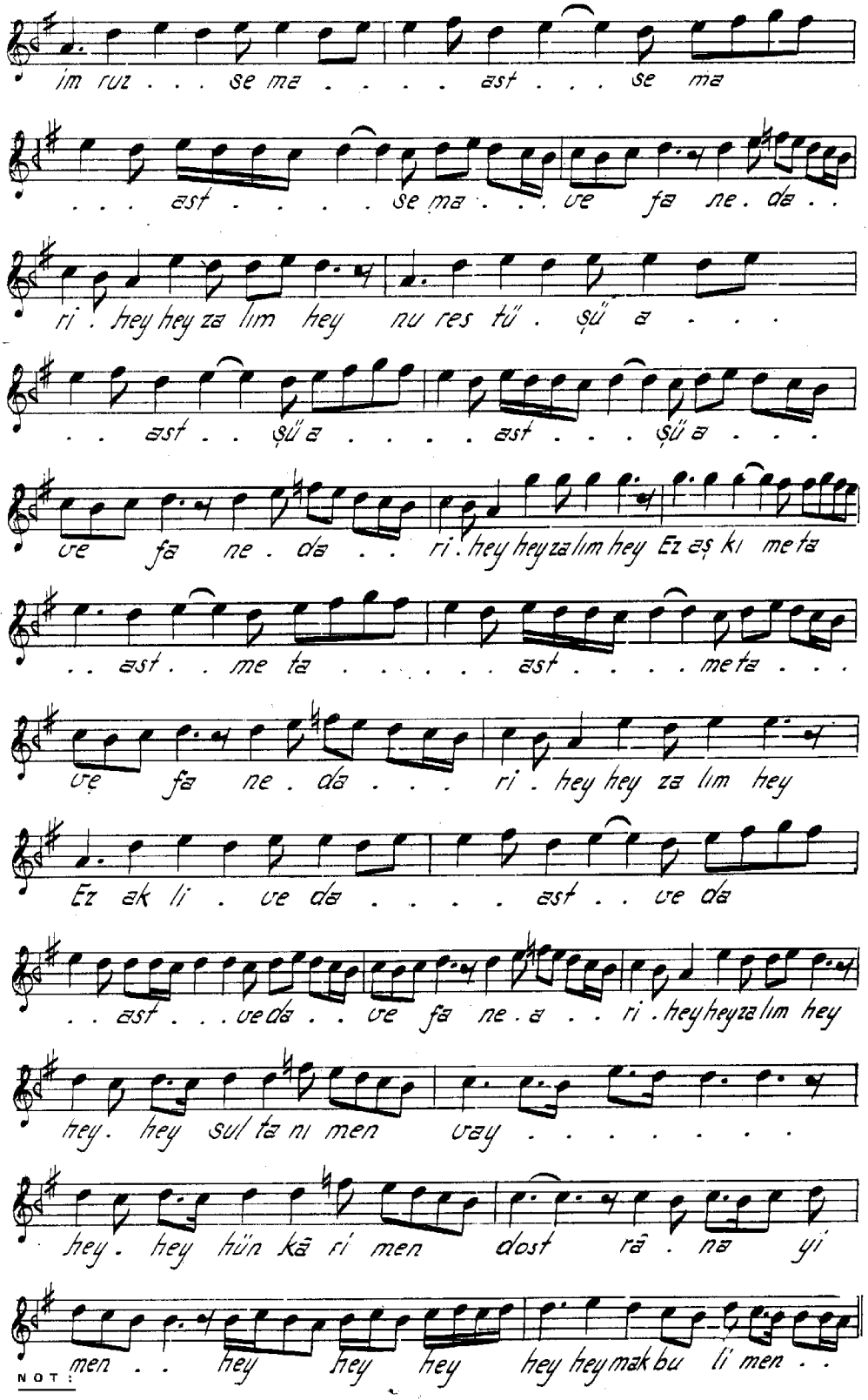

Devrikebir
"Üçüncü Selām"
28/4
He yi ey şeh . . . . . di . .
. nū . . . . . şin şin .
. . . . . zih le . . . be . . .
. . . ti hey pa kez . . . . .
. . . he . . . . me . . . . . .
ey a lū . . . . . lū
de . . . ki . . . . . Hey . . bin
şin . . . . . ki . . . . ta . . .
. . . . . ta ba zis . . . . . .
. . . . . te . . . . . di çeş me
. . . . . mem . . . . . .
Aksak Semai
10/8
zi hun pa . . . . . lū de . . . ki

Not: Dügâh-ı kadim adını taşıyan makam bu gün kullanmakta olduğumuz Uşşak makamıdır.

Ek 9.3 Hüseynî Mevlevî Âyini (Beste-i Kadîm)

NOT:

1. Bu Âyin-i Şerif Beste-i Kadim adını taşıyan Âyin-i Şeriflerin üçüncüsüdür.
2. Bu Âyin-i Serifin birinci Selâmındaki «Yar ey bivefa yar inçünin» mısraile ve (Dügâh) Âyin-i Şerifinin «Ey ki hezar âferin» güftesinin sonuna kadar devam eder.
3. Buradan sonra da (Pemçgâh) Âyin-i Şerifinin «Ey Kavm be'hac» güftesinden başlayarak (Pençgâh) Âyin-i Şerifile tamamlanır.

Ek 9.4 Beste-i Kadîm Âyîn-i Şerîflerin Güfteleri

ÂYİN-İ ŞERİFLERİN GÜFTELERİ

RAST NA'T-I ŞERİFİ

Bestekârı : Buhurizâde Mustafa Itri Efendi

Ya habîballah nesûli hâlki yektâ tuyi
Ber güzini zülcelâli pâk-ü bihemtâ tüyi

Nâzenini hazreti Hak sadri bedri kâinât
Nuri çeşmi enbiyâ çeşmi çerâgı ma tüyi

Der şebi mirâc bude cebrail ender rikâb
Panihâde ber seri nîh künbedi hadrâ tüyi

Ya Rusûlallah tü dani ümmetanet âcizend
Rehnumâyi acizâni bi serü bi pâ tüyi

Servi bostani risâlet nevbahâri maarifet
Gülbüni bağı şeriat bülbüli bâtâ tüyi

Şemsi Tebrizi ki dâred nasti Peygamber zîber
Mustafa vü mücteba an seyyidi âlâ tüyi

— 1 —

BESTE-İ KADİM

PENÇGÂH ÂYİN-İ ŞERİFİ

(Birinci selâm)

Şehbaz-ı cenâb-i zülcelâlest sema'
Ferraş-i kulûb-i ehli hâlest sema'
Der mezheb-i münkiran harâmest sema'
Der mezheb-i âşikan hâlâlest sema'

Ey sanemi dost sanemi girizpayem
Ey geleyim dost geleyim didi neyamed
Ey meh-i a dost meh-i âfitâb-ı nûyem
Ey geleyim dost geleyim didi neyamed

Ateş nezened der dil-i mâ illâ Hu
Küteh nekûned menzil-i mâ illâ Hu
Ger âlemyan cümle tabiban bêçed
Halli nekûned müşkil-i mâ illâ Hu

(İkinci selâm)

Simin zekâna sanki dilâ lâle izârâ
Hoştün benigâhi dil-i gam perveri marâ
In kaleb-i fersude ger ez kûyi tü dost
Et kalb-ü alâ bâbihe leyten ve nehârâ

(Üçüncü selâm)

Bişnev ez ney çün şikâyet mikûned
Ez cüdayihâ hikâyet mikûned
Kez neyistan ta merâ bübride end
Vez nefirem merdüzen nâlide end
Sinehahem şerha şerha ez firak
Ta bigüyem şerh-i derd-i iştiyâk

Ey ki hezar âlerin bu nice sultan olur
Kulu olan kişiler husrev ü hâkân olur
Her ki bu gün Yelede inanuben yüz sûre
Yoksul ise bay olur bay ise Sultan olur.

Ey kavm be hac rafte küceyid küceyid
Yar hem in cast biyâyid biyâyid

Âşık ki tevazu, nenümâyed çi küned
Şebha beri kûyi tü neyayed çi küned
Ger buse dehed zülfü turafire meşev
Divane ki zencir-i nehayed çi küned

Ah güzelin aşkına hâlâtına
Yandı yürek aşk hararatına
Andiçeyim gayri güzel sevmeyim
Tanrıya vü Tanrının âyâtına

Ah minel aşk ve hâlâtihi
Ahraka kalbi bihararatihi
Mânazarel ayni illâ gayrikûm
Ulaalmü billâhi ve âyâtihi

Der kûyi harabati merâ aşk keşân kerd
Van dilber-i ayyari merâ dildü nişân kerd
Men der peyi an dilberi ayyar bireftem
O ruy-i hod ân lâhza zimen baz nihan kerd
Sultan-ı Arefnâk ki büdeş mahrem-i esrâr
An sırrı tecelli-i ezel cümle âyan kerd

(Dördüncü selâm)

Sultan-ı meni Sultan-ı meni ender dil ü can imanı meni
Der men bidemi men zinde şevem yek can çişeved sad canı meni

— 2 —

BESTE-İ KADİM

DÜGÂH ÂYİN-İ ŞERİFİ

(Birinci selâm)

Aşkast tarik-ı rab-ı peygamber-i mâ
Müzâde-i aşkim-ü aşk mader-ı mâ
Ey mader-i mâ nühütte der çâder-i mâ
Pinhan şude der tabiat-ı kâter-i mâ

Men bende-i Kur'anem eğer can darem
Men hâkî reh-i Muhammed-i muhtarem
Ger nâkil küned cüz in kes ez güftarem
Bizârem ez o vez sühan bizarem

Bâ anki midani merâ hergiz nemi hâni merâ
Hastem sekî zin âsitan ez der çi mirani merâ

Âşık oldum bilmedim yar özgelerle yar imiş
Allah Allah âşıka bunca celâlar var imiş

Ey bivefa ya rin çünin bi'rahmi sengin dil mebaş
Ey derdimendan-ı tü im ez hâli ma gafil mebaş

Der çemen üftade ey nâle-i bülbül
Ta tü der âyine yarimen der hayme-i gül

(İkinci selâm)

Sultan-ı meni Sultan-ı meni ender dilî can imanı meni
Der men bidemi men zinde şevem yek can çişeved sad can-i meni

Ey âşıkan ey aşıkân men hâkirâ gevher künem
Ey mutribân ey mutriban defi şimâ pür zer künem

(Üçüncü selâm)

Ey şehdi nüşini lebed pâk ez heme âlâdeki
Binşin ki tâ bâzisted çeşmem zi hûn pâlûdeki

Ey ki hezar âlefin bu nice sultan olur
Kulu olan kişiler hüsrevü hâkân olur
Her ki bugün Velede inanuben yüz sûre
Yoksul ise bay olur bay ise sultan olur.

Not : Bu âyin-i şerif buradan sonra Pençgâh âyin-i şerifinin «Ey kâvm be hac...» güftesinden başlayarak Pençgâh âyin-i şerifi ile tamamlanır.

— 3 —

BESTE-İ KADIM

HÜSEYNİ ÂYİN-İ ŞERİFİ

(Birinci selâm)

Ateş nezened der dil-i mâ illâ Hu
Küteh nekûned menzil-i mâ illâ Hu
Ger âlemyan cümle tabibân boşed
Halli nekûned müşkil-i mâ illâ Hu

Ger sebze-i râni mera gülberk-i teri
Şadmanem ki reseci ender murad-ı hoş vefi
Hey çare-i ender murad-ı yarimen

İmrûz semâast semâast sema'v,
Kûrest şuâast şuâst şua'v,
Ez aşkı metâast metâast meta'
Ez aklı vedâast vedâast veda'

Not : 1) Bu âyin-i şerif «Bivefa yâr in çünin..» güftesinden başlayarak ikinci selâm, üçüncü selâmın «Ey ki Hezar âlerin...» güftesinin sonuna kadar Dügâh âyin-i şerifi ile..

2) Buradan sonra Pençgâh âyin-i şerifinin «Ey kâvm behaç...» güftesinden başlayarak dördüncü selâm sonuna kadar Pençgâh âyini şerifi ile tamamlanır.

∴

Pençgâh, Dügâh ve Hüseyni Âyin-i Şerifleri, Beste-i Kadimler

Bu üç âyin-i şerif ilk bestelenen âyin-i şerifterdir.

15. yüzyılın ikinci yarısından sonra bestelenmiş olduğu tahmin edilmektedir.

Türk musikisi tarihi ile meşgul olan pek çok üstadların yüzyıllar boyu yaptıkları bütün araştırmalara rağmen büyük kıymet taşıyan bu eserlerin bestekârlarının kimler olduğu hakkında bir ipucu elde edememişler, böylece bu âyin-i şerifiere gerek eski ve gerek yeni mecmualarda bestekârlarının adları yerine yalnız «Beste-i kadim» adı verilmiştir. Bu tahminlere göre klasik eserler repertuarımızda bulunan ve ilk sözlü eserlerin bestekârları olan Meragalı Hızır Abdülkadir, oğlu Abdülâziz ve torunu Mahmut ve hattâ Molla Câmi tarafından bestelenmiş olması ihtimali üzerinde durulmuş ise de bunların hiç biri tahminden ileri gidememiştir. Bu gün diyebileceğimiz şudur ki bu üç âyin-i şerifin bestelenmesinden sonra çağımıza kadar birçok üstadların bestelemiş oldukları âyin-i şerifiere üslûb bakımından bu üç âyin-i şerif rehberlik vazifesi görmüş olduğudur. Bu itibarla bu üç âyin-i şerifin tarihi kıymeti hiç bir şeyle ölçülemeyecek kadar büyüktür.

— 4 —

BEYATİ ÂYİN-İ ŞERİFİ

Bestekârı : Köçek Derviş Mustafa Dede

(Birinci selâm)

Şâha zikerem ber meni derviş niger
Ber men meniger ber kerem-i hiş niger
Her çend neyem lâyik-i bahşâyiş-i tû
Ber hâli meni haste-i dirîş niger

Yarab zi dü kevn-i biniyâzem kerdan
Vaz eseri fakri serfirâzem kerdan
Ender haremet mahrem-i râzem kerdan
An reh ki nesuyi tüst bâzem kerdan

Biya biya ki tüyi canü cânân sema'
Biya ki servûrevani ber bostanı sema'
Biya ki çeşme-i hurşîd ziri sâye-i tüst
Hezâr-i zühre tü dari ber asuman-ı sema'

(İkinci selâm)

Çü in sultanı mahû bende başi
Hemne giryende tü der hande başi
Eğer pür gam çeved etraf-ı âlem
Tü şadü hurremü ferhande başi
Be aşkı Şems-i Tebrizi bidih cân
Ki der milki hüda pâyende başi

(Üçüncü selâm)

Nagihân anber leşan amed sâbâ
Buyi müşki zağferân amed sâbâ
Gül şukûfte ender in sahnı çemen
Sad nevâ-i bülbülân amed sâbâ
Şems-i Tebrizi sabahûl aşkı gult
Âşıkan râ canü can amed sâbâ

Ey ki hezar alerin bu nice sultan olur
Kulu olan kişiler hasrevü hâkan olur
Her ki bugün Velede inanuben yüz sûre
Yoksul ise bay olur bay ise sultan olur

Ansurhi kâbayi ki çü mehpâr beramed
İmsal derin hırka-i jengâr beramed
Şemsel hakkı Tebrizi residest bigüyid
Der çerh-i safâ an meh-i enver beramed

Her ki zi uşşak girizân şeved
Bar diger hâce peşiman şeved
Her ki şebuyi tü keşed âkibet
Der hasemi işreti sultan şeved